Henry N. Haynes.

44
46
42
40
PONTUS
EUXINUS
Cabyla
Hebrus Fl.
Olympiada
R A C I A
Odrysæ
Mædi
Briantica Regio
Pæti
Melas Fl.
Selybria
Byzantium
Perinthus
PROPONTIS
Samothrace
Chersonesus
Imbros I.
Lemnos I.
Abydos
Dardanus
Lampsacus
Zelia
Ida Mons
TROAS
A S I A
Cilicia
Adramyttium
MYSIA
Attarnea
ÆOLIS
Cuma
Sardis
Smyrna
LYDIA
IONIA
Colophon

Y. H. Haynes.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥ͂Σ

ΛΌΓΟΙ ἘΚΛΕΚΤΟΊ.

DEMOSTHENIS

SELECTÆ ORATIONES.

AD CODICES MSS. RECENSUIT;

TEXTUM, SCHOLIASTEN, ET VERSIONEM,

PLURIMIS IN LOCIS, CASTIGAVIT;

NOTIS INSUPER ILLUSTRAVIT;

RICARDUS MOUNTENEY,

COLL. ... NSES

AB INTIMIS CONS

PRÆFIGUNTU ... MMENTARIOS

VULGO U ... ANTIQUÆ

ETC.

GRÆCI ... ODATA.

ADJICITUR ... VERBORUM.

EDITIO DECIMA QUARTA, EMENDATIOR, ET AUCTIOR.

LONDINI:

VENEUNT APUD C. ET J. RIVINGTON; E. WILLIAMS;

GUL. GINGER; J. RICHARDSON; T. LONGMAN ET SOCIOS;

G. B. WHITTAKER; BALDWIN ET SOCIOS;

ET SIMPKIN ET MARSHALL.

M.DCCC.XXVI.

LONDINI:

EXCUDEBAT RICARDUS TAYLOR,

IN VICO SHOE-LANE.

PRÆNOBILI ET HONORATISSIMO VIRO,

ROBERTO WALPOLE,

PERISCELIDIS EQUITI,

SCACCARII CANCELLARIO,

ÆRARII

CUM VIRIS SELECTIORIBUS PRÆFECTO,

REGI AB INTIMIS CONSILIIS,

ETC.

CUM Athenis in more esset, ut qui illùc inquilini commigrarent, patronum sibi ex civibus adsciscerent; illud erat Demostheni ante omnia expetendum, ut ipse jam Μέτοικος in Principis alicujus Viri fidem atque clientelam, qui sibi, in peregrinâ, et ornamento esset et præsidio, se addiceret.

QUEM autem impensiùs cuperet patronum summus Græciæ Orator, quàm summum Britannici Senatûs Oratorem? Quem Hisce Ora-

tionibus, pro patriâ pro libertate habitis, tam facilè arrisurum speraret, quàm illum virum, qui, indefessâ dudùm vigilantiâ, ac fortitudine, sanctissima liberi populi jura et tutatus est, et tutatur?

Ad te igitur, Vir Illustrissime, continuò advolat, neque tibi à teneris ignotus hospes, nec tui fando nominis ignarus; favorem sibi tuum ac benevolentiam pollicitus, non modò ex singulari istâ humanitate, quâ te facilem ultrò præbes universis, et quasi invitas adeuntes; sed ex mirâ etiam inter vos, tum ingenii, tum morum studiorumque, similitudine.

Quis enim non videt, in omnibus, quæ vel ad perfectum oratorem requiruntur, vel reipublicæ administratorem civibus suis carum reddunt, tam esse utrosque cognatione quâdam conjunctos, quàm in aliis, quæ criminari quis forsàn possit, alienos prorsùs esse ac dissimiles? Ita tamen, ut, si comparatio instituatur, multa sint alteri propria, quæ in altero frustrà quæras; uberiorque nobis de nostro, quàm de suo Atheniensibus, gloriandi materia ministretur.

Si enim vel eloquentiæ spectetur laus, quis Nostro, vel naturæ dotibus, vel doctrinæ adjumentis, instructior ad dicendum? Quis tot, solus, ac tanta, in omni rerum politicarum genere, sustinuit negotia? Cui unquam contigit tam felix sententiarum ac verborum copia et

delectus? Cujus oratio est vel ad persuadendum aptior, vel ad affectus commovendos efficacior, si quando, in causis gravioribus, et majoris momenti, præstituto ad deliberandum die, *perfectum quid ingenio, elaboratum industriâ*, afferri oporteat? Sit ista sanè communis illi cum Attico Oratore, atque æqualis gloria: vel etiam, si placet, modò non longo intervallo, proxima sit, ac secunda. Quòd si ex improviso, pro re natâ, Oratione opus sit; quid tali in tempore Demosthenes? Ut id quod res est fateamur, obmutescit. Utpote cui, nescio an verè, ab æmulis olim rhetoribus sit objectum, prolata ab illo omnia oleum et lampada redoluisse; ab arte potiùs ac meditatione, quàm à naturâ atque ingenio, profecta. Verùm enimverò noster hìc regnat: quantumque alios aliàs, tantum, in hoc genere dicendi, seïpsum excellere videtur; omnemque omnium, quanta quanta fuerit, expectationem superare. Quotiès accepimus, inimicos ejus paratos meditatosque, quæ est conditio lacessendi ultrò atque insectandi, ab imparatissimo statìm ita exceptos, ut palàm constet, in certamine etsi iniquissimè comparato, *nec Diis nec viribus æquis* congressos; et vanam sibi ac suis victoriam pollicitos, præmaturos ante pugnam triumphos adornâsse? Quod acumen, Dii boni! Quæ celeritas respondendi! Quæ dexteritas in petitionibus declinandis, in criminibus diluendis! Quæ vis in spiculis retorquendis, cum venustate quâdam peculiari, atque urbanitate, conjuncta!

Jam verò, si utrosque rempublicam capessentes contemplemur; quod Atheniensi voluisse gloriosum est, hic perfecit. Hic libertatem patriæ, quam ille moriens amissam conclamavit, consiliis suis ac laboribus, suo etiam aliquandò cum periculo, plus semèl conservatam, posteris incolumem traditurus est: libertatis ita custos, ut fidissimus idem sit et regi subditus; dissociabiles quas credideris res, (quæ tamen amicissimè conspirant,) prærogativam principis, populique jura et privilegia, tam felicitèr adtemperans, ut, uno eodemque tempore, et civibus in deliciis sit, nec ultimum intereà favoris locum, apud principem, non rerum modò, sed et hominum, judicem, si quis alius, subtilissimum, promereatur. Difficilis sanè provincia! quamque, vix alius reperiatur, obire qui possit; nedùm Demosthenes potuisset, in populari statu eductus, regioque etiam nomini infensissimus.

Quid? quòd Atheniensis, Χρήματα, quæ dixerunt, στρατιωτικὰ, à majoribus defendendæ patriæ destinata, ut ne aliò diverterentur, in his subindè orationibus contendit? Rectè quidem, ac sapientèr: verùm cum nimiâ fortassè cautione et timiditate: à quibus noster tam longè abhorret, quàm à rebus omnibus, propter quas necesse sit timere. Cui non tantùm *sapere*, sed *fari* etiam *quæ sentiat*, ingenitum est: neque suæ, ullo tempore, salutis rationem habere, quotiès ipsius et rex et respublica vocem atque sententiam efflagitant. Qui in pecuniariis rationibus, ad usus reipublicæ excogitandis omnium

hominum versatissimus, summâ fide et industriâ, id curat unicè, ut singulæ quæque redituum publicorum descriptiones, eæque variæ ac multiplices, sanctissimè observentur; et proventus omnium integri ad usus tantùm publicos erogentur. Præclara certè hæc: quànto autem id præclarius, singulari demùm providentiâ effecisse, ut nemo sit adeò rei arithmeticæ imperitus, quin videat, atque, etiamsi nolit, agnoscat, Britanniam à multis retrò annis propter causas honestissimas obæratam, tandem aliquandò, post præfinitum temporis spatium, decrescente indiès ære alieno, à gravi admodum usurâ et creditoribus relevari posse, suique et æris et juris evasuram? Ita ut non solùm præsenti seculo succurratur, sed ad seram usquè posteritatem curarum ipsius ac consiliorum fructus pertineant. Hâc laude noster solidâ fruitur et intactâ; neque in tantæ societatem gloriæ aut Demosthenes, aut alius quisquam, æmulum se offert aut participem.

Denique, ut comparationis institutæ finis sit; cives suos, *ad arma cessantes, ad arma* concitâsse, Græciamque universam mari terrâque contra Macedona exacuisse, sit forsàn in Græco laudabile. At mehercùlè, non paulò gloriosius est in nostro, procellam patriæ imminentem dispulisse, bellumque continuò exarsurum restinxisse, quàm illi, indefessis laboribus, inflammâsse; pacemque patriæ ac Europæ desideratissimam, Fabiana Cunctatione, restituisse; idque, quod vel maximum est, nullo civium sanguine,

imò sumptibus etiam nullis, si ad bellicas unius tantùm anni, ne dicam plurium, expensas conferantur, id demùm instar justissimi est triumphi.

HÆ tuæ, VIR PRÆSTANTISSIME, tot tantæque virtutes Demostheni haud mediocrem nominis tui ac patrocinii cupiditatem injecêre. Editorem quod attinet, verbo dicere si liceat, privatæ insupèr rationes me impulêre, ut ad te potissimùm deferretur hoc qualecunque devinctissimæ observantiæ testimonium. Tu etenim celeberrima HENRICI nostri domicilia, ETONÆ inquam et CANTABRIGIÆ, non ornas modò, sed et tueris. Te, cum fratre tuo EXCELLENTISSIMO, totâque ferè post te WALPOLIORUM gente, sub faustis istis penetralibus nutritum fuisse, adeò nullo unquam tempore pœnituit, ut illorum et commodis promovendis, et existimationi sustinendæ àugendæque, lubentissimè te admisceas. Quâ nos lætitiâ, quâ et superbiâ, nomen tuum, non modò inter benefactorum, sed et inter alumnorum nomina, recensemus! Quâ exultatione, ingentis illius famæ, quæ tibi ex meritis redundat, partem aliquam ad nos etiam pertinere gloriamur! Quotusquisque enim nostrûm est, qui non, tuæ erga nos nostraque benevolentiæ tam claris significationibus confisus, te sibi, quasi jure quodam suo, vindicet, *votis* certè *ominibusque et precibus* percupiat patronum; cùm videat non paucos nostri olim gregis, ex otio atque umbrâ, in celebritatem hominum, publicæque vitæ munia, tuâ

maximè commendatione ac favore, evocatos? Id quod pleniùs et meliùs intellexisti, ex Χαριστηρίῳ tibi dudùm, cum unanimi omnium consensu, à nobis oblato. Mihi certè *hoc erat in votis*, ut privatis omnium mea vox publicè accedat: quâ ego præcipuè causâ adductus, occasionem nec invitus arripui, declarandi me, cum summâ observantiâ et devotissimo animi affectu,

VIR PRÆNOBILIS,

Dignitatis tuæ

Cultorem obsequentissimum

Humillimumque,

RICARDUM MOUNTENEY.

LECTORI

S.

ΔΕΙΝΟ´ΤΗΤΑ *illam celebrem Demosthenis cùm omnes, tàm veteres quàm recentiores, uno ore depraedicarent; dolendum mihi saepè saepiùs videbatur, quòd Adolescentes, qui in amorem certè hominis atque admirationem non rapi et accendi non potuerint, subsidiis tamen plurimis, quibus ad verborum, sententiarum, Luminum oratoriorum sensus assequendos opus omnes haberent, tenuitèr admodùm, ne dicam infelicitèr, instructi essent. Egregiam quidèm in emendando, edisserendo, illustrando Demosthene multis abhìnc annis operam navârat* Hieronymus Wolfius. *Quotusquisque verò juvenum literatorum his diebus rarum adeò volumen Wolfianum, vel in Bibliopolarum forulis expositum, offenderet,*

vel ingens adeò perlegere inventum sustineret? Huc accedat, quòd neque ipsa Editio Wolfiana omnibus numeris absoluta sit, neque suis etiam careat nævis multis atque magnis. Aliquod sanè huic ut malo remedium adhiberetur, alias alii Demosthenis Editiones exornârunt, breves Herclè satìs et succinctas, munditiis simplicibus, mole non formidandâ. At istæ profectò ad voluntates Tyronum magis quàm ad usus videntur compositæ, quippe quæ brevitate istâ suâ placerent, magis quàm prodessent, dum interpretationum commentariorumque lucem omnem refugerent, quàm maximè licèt necessariam. Hæc cùm ita se haberent, equidem aliam mihi in edendo Demosthene insistendam esse viam judicavi, quâ nimirùm id efficerem rudioribus, ut dulci utile quoque feliciùs admisceretur. Eum itaque in finem, paucas tantùm orationes ex pluribus juventuti eruditæ sisto, eâ præstantiâ, eâ mole, ut et vi suâ delectationem ardoremque summum lectoribus commovere possint; neque ullum intereà prolixitate laborem aut nauseam. Curavi insupèr, uti textus ipse unà cum antiquo

Scholiaste prodiret editis longè, uti spero, emendatior; monito interìm semper lectore, ubicunque à Morellianâ Editione, quam præcipuè expressi, vel levissimè discessum est. MStis usus sum, uno olim Clarissimi Illius ISAACI VOSSII, *nunc Leydensi, signat.* VOSS. *et duobus Bibliothecæ Bodleianæ, uno* GULIELMI LAUDI, *altero* BAROCCIANO: *adjectis etiam aliquot lectionibus, ex iis quas tùm codici suo Pithæus, tùm editionis suæ margini ex novem MStis à Morellio collatis not. α. β. γ. &c. Benenatus adscripserat. Versionem secutus sum ferè Wolfianam, eo nomine cæteris jure præferendam, quòd, cùm certè magis fida esset, licèt minùs elegans, imperitiorum usibus commodissimè omnium inserviret. Postremò adhibui hìnc indè eruditissimas* TOURRELLI *Annotationes, ex Gallicis Latinas; alias etiam ex Wolfio desumptas, additis insupèr quæ utrisque addenda censui. Præeunte eodem Tourrello, vulgarem orationum ordinem accuratiùs ad rationes Chronologicas immutavi, rebus ipsis atque argumentis victus quàm evidentissimis. Hæc sunt fermè, de qui-*

bus à me in hâc editione nostrâ præstitis monendum te esse duxi.

PRÆTER *illa verò accessit ei Incrementum haud exiguum,* Observationes *Criticæ in Commentarios vulgò* ULPIANEOS, *quas mecum communicavit eruditus admodùm Vir, mihique amicissimus* JOHANNES CHAPMAN, *nostri Collegii Socius. Cujus humanitati atque diligentiæ alia, etiam non pauca, lubentissimè accepta referri velim.*

NIHIL *jam restat, nisi ut eam ex te benevolentiam mihi exorem, quâ bonis, si quæ sunt, amicè faveas, errata benignus condones.* Vale.

Anno M.DCC.XXXI.

OBSERVATIONES
IN
COMMENTARIOS
VULGÒ ULPIANEOS.

ANNI jam elapsi sunt ducenti circitèr et triginta, ex quo primùm in lucem prodiêre, sub Aldi curis et auspiciis, Commentarii in Demosthenis orationes octodecim, Ulpiani nomen præferentes. Ex eo, alios atque alios editores ac patronos subindè nacti magnam sibi, ad hodiernum usque diem, apud eruditos famam et auctoritatem obtinuerunt. Intereà tamen, quamvis Ulpiano eorum pleraque tribuerent, nonnulla interpolatoris manum referentia facilè animadverterunt Critici; id utiquè ex voculis, Ἄλλως, ἐπὶ τὸ αὐτὸ, et similibus luce clariùs constabat. His verò exulantibus, cætera pro genuino Rhetoris fœtu amplectebantur; aut si quædam quasi minùs pulchra respuerunt, vix ullo tamen hoc aut ne vix quidem argumento fulti. Ita igitùr res erat, atque etiamnùm est. Aliqua hìnc indè per enarratorem nostrum reprehendunt Casaubonus, Valesius, alii, obitèr et desultoriè; ad plenum verò et accuratiùs examen nemo hactenùs eum, quod sciam, ne Clarissimus quidem Fabricius, revocavit. Liceat itaquè mihi paucula quædam, quæ Commentariis hisce paulò diligentiùs excussis observaveram, erudito lectori expendenda subjicere.

§ 1. PRIMÒ igitùr disquirendum est, Enarrator iste quis fuerit, quæ illi patria, quod studium, quibus indiciis externisque quæ vocantur testimoniis Ulpiani Rhetoris nomen et personam induerit? Præfationis ipsius titulus ita concipitur apud Hieronymum Wolfium

ex Codicibus MSS. Οὐλπιανȣ͂ Ῥήτορος προλεγόμενα εἰς τȣ̀ς Δημοσθένȣς Ὀλυνθιακȣ̀ς καὶ Φιλιππικȣ̀ς λόγȣς. Antiochenum illum veterem, ut opinor, designat; illum scilicèt haberi se voluit; celebrem enim quendam et satis notum illud Ῥήτορος innuit, quod Ulpiano nulli magìs quàm Antiocheno convenit. Atqui nondùm liquet, vel hunc vel alium quemvis Ulpianum commentarios unquàm in Demosthenem scripsisse. Quatuor Ulpianos memorat Suidas. Ex his duorum opera recenset. De commentariis ne hilum quidèm. En ejus verba. Οὐλπιανὸς, Ἐμεσηνὸς, σοφιστής. Περὶ πατρίδος Ἐμέσης, Ἡλιȣπόλεως, Βοσποριατῶν, (vel Βοσποριτῶν ut legendum maluit *Kusterus*,) καὶ ἄλλων πλείστων. Προγυμνάσματα· τέχνην ῥητορικήν. Deinde de nostro. Οὐλπιανὸς, Ἀντιοχεὺς τῆς Συρίας, Σοφιστὴς, παιδεύσας πρότερον εἰς Ἐμέσαν, ἐν τοῖς κατὰ τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον χρόνοις. Λόγȣς διαφόρȣς. Μελέτας. Διαλέξεις καὶ ἄλλα τινά. Alios duos quidèm nominat, scripta eorum nulla tradidit. Undè suspicari saltèm licet, Suidam nullas istiusmodi ἐξηγήσεις aut vidisse aut inaudivisse, alioquì certè vix opus tam insigne præteriturum. Kusterus quidem ad hunc Suidæ locum hæc habet; *Hic etiam fuerit* Ulpianus, *cujus hodiè adhùc in quasdam Orationes Demosthenis extant Commentarii*, de Antiocheno loquens. Ex conjecturâ verò, magìs quàm rei cognitione, Virum Eruditissimum ista dixisse crediderim. Wolfius contrà se planè quis fuerit hic Ulpianus ignorare profitetur, cùm apud Veteres, tùm Suidam tùm alios, altum sit de Commentariis Ulpianeis silentium. Quarè cùm testes satìs idoneos enarrator iste pro se nullos proferat; ipsum jam introspiciamus, sicubì ad finem usque, qualis ab incepto processerit, sibi constiterit, Sophistæque veteris partes cautè callidéque peregerit.

§ 2. Cæterùm, cùm hìc sumus, aliqua priùs, ipsius methodi ratione ità quodammodò postulante, de Ulpiano Rhetore Antiocheno, præfationis vice sunt præmittenda. Is patriâ fuit Antiochenus, professione So-

phista, Scholam Rhetoricam habuit primùm Emesæ, posteà Antiochiæ, ἐν τοῖς κατὰ τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον χρόνοις, inquit Suidas, ambiguo sanè sensu, cum dictu difficile sit utrum hæc ad παιδείας referantur, an ad tempora quibus inclaruit: verum utut hæc sint, haud satis accuratè Suidas hæc descripsit. Videor enim mihi ex Eunapio Sardiano collegisse, eum ante Constantini tempora etiam Antiochiæ publicè Rhetoricam docuisse, multò magis Emesæ. Is in Vitâ Proæresii Sophistæ hæc habet: Νέον δὲ αὐτὸν ἐξ Ἀρμενίας ἀναστήσαντος δαίμονος, καὶ πρὸς τὴν Ἀντιόχειαν διαβάλλοντος, οὐ γὰρ ἐπεθύμησεν εὐθὺς τῶν Ἀθηνῶν, ἥ τε ἔνδεια παρελύπει τῶν χρημάτων, (γεγονὼς γὰρ ἄνωθεν καλῶς, τοῦτο ἠτύχει·) καὶ πρὸς τὸν Οὐλπιανὸν κρατοῦντα τῆς Ἀντιοχείας ἐπὶ λόγοις ὠσθεὶς, &c. Ita secundum Interpretem: *Fors fortuna compulit illum, in juvenili ætate, Armeniâ excedere, atque Antiochiam transtulit, nam Athenas rectâ non appetiit, quòd rei pecuniariæ inopiâ* [potius *copiâ*] *destitutus fuerit, (eâ in re infelix, honesto alioqui loco natus:) ubi ad Ulpianum rhetoricæ artis professione nobilem divertens, &c.* Iterum sub Vitæ ejusdem initium: Διέβαλε μὲν γὰρ ὁ ταῦτα συντιθεὶς ἐξ Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ Ἀθήνας τελῶν εἰς ἕκτον καὶ δέκατον ἔτος· ——ὁ δὲ Προαιρέσιος προηληλύθει μὲν ἐπὶ τὸ ἕβδομον ἐπὶ τοῖς ὀγδοήκοντα ἔτεσιν, ὡς αὐτὸς ἔλεγεν. Interpres: *Is scriptor* [potius, *Qui hæc scribit*] *ex Asiâ in Europam trajecerat, et circa decimum sextum ætatis annum Athenas appulerat:——tum verò Proæresius ad septimum supra octogesimum annum accesserat, ut ipse prædicabat.* Et sub fin. Ὁ δὲ συγγραφεὺς, κατὰ τοῦτονὶ τὸν χρόνον εἰς ἕκτον που καὶ δέκατον ἔτος τελῶν, παρῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ τοῖς ὁμιληταῖς ἐγκατεμίγη. Interp. *Eâ tempestate scriptor,* [potius *hujus operis scriptor*] *decimum sextum circiter annum ingressus, Athenas pervenit, ac discipulorum numero ascriptus* [*fuit*]. Loquitur hìc de temporibus Juliani Imperatoris. Ex his locis inter se collatis ita argumentandum esse duxi.

Constat Eunapium nostrum (ut cuivis ipsum inspicienti patebit) ex his ipsius verbis ad Proæresium se contulisse, imperante Juliano. Hoc vero contigit secundum Hieronymum in Chronico circa ann. Chr. CCCLXIII. Eodem tempore Proæresius, ut idem scribit, ad octogesimum septimum ætatis annum pervenerat. Proæresius igitur ad Ulpianum devenerat, septuaginta circitèr ante annos juvenis admodùm, annum agens puta decimum septimum, (raró enim aut nunquam seriùs ad Rhetorices Magistros deferebantur discipuli,) i. e. circa ann. Dom. CCXCIII. Ergo jam diu ante Constantini tempora Antiochiæ floruit Ulpianus, quum ille Imperium auspicatus sit anno tandem CCCVI.

§ 3. Unum adhuc restat discutiendum, quod primâ fronte calculos nostros perturbare videtur et labefactare; id sc. quod scribit Eunapius noster in Excerptis Græcis περὶ Πρεσβείων. Μετὰ τὴν Ἰȣλιανȣ̃ τῆς βασιλείας ἀναγόρευσιν, πρεσβεῖαι πανταχόθεν συνέβαινον.—Λυδοὶ δὲ καὶ εὐχῆς κρεῖττον ἔπραττον, Εὐναπίȣ μὲν τοῦ Ῥήτορος ὑπὲρ αὐτῶν πρεσβεύοντος, εὐημερήσαντος δὲ ȣ̓́τω κατὰ τὴν πρεσβείαν, &c. Quæ sic reddo: *Juliano Imperatore declarato, legationes undique confluxerunt.—Lydi verò majora etiam quàm optarent impetraverunt, Eunapio Rhetore pro ipsis legationem obeunte, qui tam feliciter etiam in legatione successerat,* &c. At si, dixerit aliquis, imperante Juliano Eunapius Rhetor legationem obiit, quomodo annum agere decimum sextum his temporibus dicitur, eo munere ætatem certè provectiorem postulante? Aliquam hìc subesse difficultatem neutiquam diffitendum est. Facilè tamen omnis solvitur, præeunte Fabricio Lib. v. Bibliothec. Græc. Cap. 5. ubi disserit in hanc sententiam. *Editio Commeliniana* (Eunapii sc.) *recusa est Coloniæ Allobrogum sive Genevæ* MDCXVI. *Atque Excerpta de Legationibus ex Historiâ Eunapianâ Græcè subjuncta habet, ex eodem Schotti Codice. Ex his constat Eunapium Rhetorem à Lydis missum esse legatum ad Ju-*

lianum Imperatorem pag. 17. *et seqq. Edit. Par. Et quum legatione cum magno successu functus esset, jussum à Juliano causam agere adversus potentem adversarium, idque fecisse cum laude, et judicibus persuasisse. Diversus hic videtur à nostro et ætate prior, idemque forte cum Eunapio* τῷ ἐκ Φρυγίας *Rhetore, cujus meminit Suidas in* Μȣσώνιος. Hæc Fabricius, vir doctissimus. Cujus conjecturam non modò vehementer probo, verum etiam certissimam et verissimam esse demonstraturum propè me confido. Audiamus modò Eunapium in Vitâ Proæresii sub fin. Ἰȣλιανȣ̃ δὲ βασιλεύοντος τόπων τȣ̃ παιδεύειν ἐξειργόμενος, ἐδόκει γὰρ εἶναι Χριστιανὸς, συνορῶν τὸν ἱεροφάντην ὥσπερ Δελφικόν τινα τρίποδα, πρὸς τὴν τȣ̃ μέλλοντος πρόνοιαν πᾶσι τοῖς δεομένοις, ἀνακείμενον, σοφίᾳ τινὶ περιῆλθε ξένῃ τὴν πρόγνωσιν· ἐμέτρει μὲν γὰρ ὁ Βασιλεὺς τὴν γῆν τοῖς Ἕλλησιν εἰς τὸν φόρον, ὅπως μὴ βαρύνοιντο. Ὁ δὲ Προαιρέσιος ἠξίωσεν, αὐτὸν ἐκμαθεῖν περὶ [lege παρὰ] τῶν θεῶν, εἰ βέβαια μένει τὰ τῆς φιλανθρωπίας· ὡς δὲ ἀπέφησεν, Ὁ μὲν ἔγνω τὸ πραχθησόμενον, καὶ ἦν εὐθυμότερος. Ὁ δὲ συγγραφεὺς, κατὰ τȣτονὶ τὸν χρόνον εἰς ἕκτον πȣ καὶ δέκατον ἔτος τελῶν, παρῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ τοῖς ὁμιληταῖς ἐγκατεμίγη, καὶ ἀγαπηθεὶς ὑπ' αὐτȣ̃ καθάπερ παῖς γνήσιος· [Punctum in Edit. ad γνήσιος positum est omninò tollendum] Ἠπείγετο μὲν, μετὰ πέμπτον ἔτος, εἰς τὴν Αἴγυπτον. Οἱ δὲ πατέρες, καλȣ̃ντες ἐπὶ Λυδίας, ἐξεβιάσατο. [leg. ἐξεβιάσαντο.] Interpres: *Idem Juliano imperante exclusus à docendi munere, quòd Christianus haberetur, cernens* [potius, *cum cerneret*] *Hierophantem tanquam Delphicum Tripodem, omnibus futura præscire optantibus esse,* [abundat *esse*] *expositum, mirâ quâdam et novâ arte cognitionem ejusce rei fraudulenter intercepit; Imperator namque doctis hominibus agros tributarios et vectigales admetiebatur, ut immunes onerum essent. Proæresius autem obsecravit, uti de* [potius, *à*] *Diis disceret, mansurane esset constans ea liberalitas; illo inficiante, hic quid*

eventurum esset speculatus, animum induit tranquilliorem. Eâ tempestate scriptor, [potius, *hujus operis scriptor*] *decimum sextum circiter annum ingressus, Athenas pervenit, ac discipulorum numero adscriptus; et vice filii adamatus fuit: Qui, exacto demum quinto post anno, Ægyptum versus properabat, sed à parentibus, ipsum in Lydiam revocantibus, redire compulsus est.* Quomodo igitur cùm Athenis esset, bonis literis operam navans, Juvenis adhuc et Tyrunculus, pro Lydis ad Julianum eodem tempore legationem obîerit? Videamus jam quæ de Eunapio Suidas habet in Musonio. Μουσώνιος. Ἐπὶ Ἰοβιανοῦ ἦν βασιλέως· πάντα ὅσα ἦν ἄριστα, κ.τ.λ. Deinde sub fin. Ἐπεκάλει δὲ οὐδεὶς ἄδικον οὐδὲν τοῖς γινομένοις. Ἀλλὰ παιδία τις ἦν ἅπασι τοῖς καταβάλλουσι τὰ εἰσφερόμενα. Εὐνάπιος γὰρ ὁ ἐκ Φρυγίας Ῥήτωρ ἐπεστάτει τοῖς πραττομένοις. Portus: *Musonius. Hic sub Imperatore Joviano vixit: quæcunque verò optima erant,* &c.—*Nullus verò de rebus illis quæ fiebant ut injustis querebatur. Sed illa quæ tributorum causâ conferebantur, omnibus qui ea pendebant ludus quidam erat. Eunapius enim Phrygius Orator negotio illi præerat.* Atqui Jovianus imperavit post Julianum octo tantùm menses. Quomodo igitur Eunapius noster, qui ab Imperio Juliani (quod ipsum fuit unius tantùm anni) per annos quinque continuos Athenis commoratus est, libris et studiis incumbens, intra annos duos ab eodem Imperio Rationalis Officium quoddam in Asiâ gesserit? Hæc sunt quæ me, ut Clarissimi Fabricii sententiæ lubens accederem, impulerunt. Et miror sanè neque Philippum Labbeum, in præclarâ suâ Scriptorum Byzantinorum Editione, ubi hæc ipsa excerpta de Legationibus Eunapiana recudit ac recensuit, neque Carolum Cantoclarum, neque Henricum Valesium, qui Annotationes ad excerpta scripserunt, istiusmodi quicquam adnotâsse, ullam movisse vel habuisse quæstionem suspicionemve. Atqui his de Ulpiano illo præmissis quæ

in cæteris persequendis usui forte veniant, transeamus ad reliqua.

§ 4. ENARRATOR noster in Prolegomenis suis perstringit Zenonem quendam his verbis: ȣ̓ γὰρ ὑπολαμϐάνειν ἀντίθεσιν δεῖ τὴν ἔννοιαν ἀπὸ γνώμης τȣ̃ Φιλίππȣ, ὥσπερ ὁ Ζήνων εὐήθως ὑπείληφεν, &c. Eundem etiam laudat in Philippic. quartam sub init. καὶ Ζήνων ὁ πολυθρύλλητος, &c. Ad locum priorem hæc adnotat Wolfius: *Zenonem* nescio quem, (*non utique illum sectæ Stoicæ Principem,*) *stultitiæ arguit Ulpianus,* &c. At Suidas eum meliùs certè noverat: Ζήνων. Κιτιεύς. Εἰ δὲ ῥήτωρ τις ἦν ἢ φιλόσοφος, ἄδηλον. Ἔγραψε περὶ Στάσεων· περὶ Σχημάτων· Ὑπόμνημα εἰς Ξενοφῶντα· εἰς Λυσίαν· εἰς Δημοσθένην· περὶ Ἐπιχειρημάτων. Hic ipse est, ni fallor, quem innuit Ulpianus. De hoc Zenone loquitur, ut opinor, Eunapius in Vitis Sophistarum: Ἰατροὶ δὲ κατὰ τȣ́τȣς ἤκμαζον τȣ̀ς χρόνȣς, Ζήνων, τε ὁ Κύπριος, διδασκαλίαν τε πολυύμνητον συστησάμενος· ἀλλ᾽ ἐπέϐαλε τοῖς χρόνοις Ἰȣλιανῷ τῷ Σοφιστῇ, καὶ μετ᾽ ἐκεῖνον κατὰ τȣ̀ς Προαιρεσίȣ χρόνȣς, οἱ διαδόχοι Ζήνωνος· ἀμφω δὲ ὁ Ζήνων ἐξήσκητο, ΛΕΓΕΙΝ τε καὶ ποιεῖν Ἰατρικήν. Interpres: *Eo temporum tractu complures floruerunt Medici, inter quos Zenon Cyprius, doctrinâ celebri clarus; attigit* [potius *incidit in*] *tempora Juliani Sophistæ, et post illum Proæresii, qui Zenoni successerunt: hic utrumque profitebatur et factitabat medicinam.* [meliùs fortasse, *Hic in utroque se exercuit, et dicendâ et faciendâ medicinâ*, i. e. *tam* Rhetorices *quam Medicinæ scientiâ.*] Nequé mirum hoc, si à Suidâ dicatur Κιτιεὺς, ab Eunapio Κύπριος· nam Citium urbs est Cypri. Plinius, Lib. v. Cap. 35. inter oppida Cypri numerat etiam Citium. Hieronymus, Vir longè Doctissimus, in Esaiam Lib. v. Cap. 23. *Usque hodie est apud eos* [Cyprios] *urbs Citium, de quâ et Zeno Stoicæ sectæ hæresiarches fuit.* Ipse Suidas alibi: Κιτιεύς· ἀπὸ τόπȣ. Κίτιον γὰρ πόλις Κύπρȣ· ἔνθεν καὶ Ζήνων ὁ Κιτιεύς. Hunc Eunapius refert ad

Juliani tempora; præcesserat enim Vita Nymphidiani, quem ab Epistolis fuisse Juliano dixerat, cui subjungit Zenonem, eumque κατὰ τἕτες τἕς χρόνες floruisse scribit. Huic etiam Zenoni, ut videtur, inscripsit Epistolam Julianus Imperator numero 45; eidem Libanius Sophista in Versione Zambicarii 3.18. notante Fabricio, mihi enim hunc Librum videre non contigit. His accedat insigne testimonium Sulpitii Victoris, in Oratoriis Institutionibus ad Silonem generum, his verbis in Præfat. *Contuli in ordinem ea quæ ferè de oratoriâ arte traduntur, secundum institutum* Magistrorum meorum, Zenonis *præcepta maximè persecutus.* Iterum: *Hic erat ordo reverà, ut de statibus protinùs traderemus, si non esset à* Zenonis *vestigiis recedendum.* Alibi pag. 262. *Hoc, si apud* Zenonem *depositum est, mihi tamen thema hujus Controversiæ non placet.* Ibid. *Nam hanc* Zeno *translationem facit, nonnulli præscriptionem.* Et, paucis interjectis: Zeno *præscriptivas ait Causas scripti et voluntatis esse: metalepsin autem translationem facit.* In primo loco manifestè Zenonem inter Magistros suos numerat. Hic est autem ille Victor, cujus meminit Rufinus de Compositione et Metris Orat. *Ut Cicero dicit, isti scripserunt apud Græcos: Thrasymachus, Naucrates, Gorgias, Ephorus, Isocrates, Theodectes, Aristoteles, Theodorus Byzantius, Theophrastus, Hieronymus. Latinè de numeris hi: Cicero, Victorinus, Eusebius, Terentianus, Varro, Probus, Charisius, Diomedes, Quinctilianus, Donatus, Victor Servius,* vel *Servius Victor,* sicut edidit Putschius. Victor, ut videtur, sub finem sæculi quarti, vel ineunte quinto, Victorino et Servio fortasse suppar floruit*. Claruerit igitur Zeno circa ann. CCCL, imo

* De Sulpitio Victore, quando res et tempus ita fuerunt, non possum non monere paucis Lectorem: eum inter Rhetores antiquos, ex Pithœi Bibliothecâ collectos, minùs rectè post Curium Fortunatianum, tanquam eo recentiorem, collocari. Crediderunt quidem Viri docti Curium Fortunatianum Rhetorem, cujus extant hodiè de Rhetoricâ Libri tres, fuisse etiam Historicum, illum ipsum cujus

CCCXL. Hoc ut maturissimè innotuerit. Quod si ita sit, vix sanè videtur verisimile, eum laudari potuisse ab Ulpiano Antiocheno, qui Antiochiæ docuit quadraginta septem ante annos, scilicet A.D. CCXCIII. Certè πολυθρύλλητον dicere non potuit, cum ea vox antiquiorem et pervulgati nominis Virum denotaret.

§ 5. Idem in Commentariis ad hæc verba in Orat. contra Timocratem, ὥστε ἔμοιγε δοκεῖ (καὶ γὰρ, εἰ φορτικώτερον εἶναι τὸ ῥηθησόμενον δόξει, λέξω καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι,) κατὰ τοῦτο γ' αὐτὸ ἄξιον αὐτὸν εἶναι θανάτῳ ζημιῶσαι, ἵνα ἐν ᾅδου τοῖς ἀσεβέσι θῇ τοῦτον τὸν νόμον, &c. ista subjicit. Οἷον τοῖς περὶ τὸν Τάνταλον, καὶ τὸν Τιτυὸν, καὶ τὸν Ἰξίονα. Ἐπειδὴ οὖν ᾔσθετο ὡς ὅτι τὰ τοιαῦτα τολμηρὰ ποιητικῆς μᾶλλόν ἐστιν, ἀλλ' οὐ ῥητορικῆς, ὥσπερ

meminit Julius Capitolinus in *Maximo et Balbino*. Ita Gerardus Joannes Vossius de Histor. Lat. Lib. ii. Cap. 3. Et nuper ex eo Præstantissimus Fabricius in Bibliothecâ suâ Latinâ, Lib. iv. Cap. 8. Sect. 4. Verum falluntur certè, uti constat ex Aurelii Cassiodori Libro de Rhetoricâ. Ille, postquam de Cicerone, Quinctiliano, Mario etiam Victorino, verba fecisset, hæc subjungit. *Fortunatianum verò Doctorem* Novellum, *qui tribus Voluminibus de hâc re subtiliter minutéque tractavit, in pugillari Codice aptè forsitan congruenterque redigimus; ut et fastidium Lectori tollat, et quæ sunt necessaria competenter insinuet; hunc legat quisquis brevitatis amator est.* Hinc colligere vix dubitem, Fortunatianum Rhetorem Historico altero multò fuisse recentiorem, et à Cassiodori temporibus haud longè remotum. Neutiquam enim Cassiodorus Historicum, qui ante Constantini M. ætatem sua scriptis mandabat, i. e. annos ante se (qui ineunte sæculo sexto vix) ad minimum ducentos, *Doctorem Novellum* appellâsset; præsertim cùm Mario Victorino istiusmodi nomen non tribueret, qui post ipsum Fortunatianum Historicum floruit. Hinc porro suspicari licet, Libros Fortunatiani de Rhetoricâ quos nunc habemus, non extare hodieque quales ipse eos edidit Fortunatianus, verum quales ex Epitome suâ dedit Cassiodorus. Neque sane mirandum adeò est, Viros tantos tam insigniter errare potuisse. Lapsi sunt enim similiter interdum Viri etiam Maximi. Exemplo sint Isaacus ille Casaubonus, et Salmasius Illustrissimus. Hic, in Prolegomenis ad Solinum, Priscianum Grammaticum sub Juliano Imperatore floruisse dicit; cùm tamen certo sit certius eum sub Justiniano vixisse; anachronismo annorum CLX. Alter ille, in Notis ad Athenæum Lib. i. Cap. 5. Rufinum Aquileiensem Episcopum vocat, cùm tamen, eum Episcopalem Infulam nunquam attigisse, pateat ex Gennadio Massiliensi.

συγγνώμην ᾔτησεν εἰπών· καὶ γὰρ εἰ φορτικώτερόν ἐστιν, ἀνόητον, ὥς φησιν Ἀθανάσιος. Ex versione Wolfii: *Veluti Tantalo, Tityo, Ixioni. Quia verò sentit talia commenta poëticæ audaciæ esse magis quam Rhetoricæ artis, quasi veniam petit his verbis: Etsi onerosius est* [*sit*], *hoc est, stolidum, ut inquit* Athanasius. Hic locus genuinus est, si quis alius; nullæ Lectionum varietates, nullum ἄλλως, ἐπὶ τὸ αὐτὸ, et cætera id genus; nulla manûs interpolatricis vola vel vestigium; omnia plana, aperta, sincera. Atque id quidem confitente Wolfio; nullam enim hìc, ut alibi sæpè sæpiùs, virgulam censoriam admovet. Atqui hæc non modò non ab Ulpiano Antiocheno, verum ne ab eorum quopiam, qui à Suidâ laudantur, proficisci potuerint, quum illi omnes sophistæ sint Ethnici, hìc verò Ethnicæ fabulæ ipsis Episcopi Christiani verbis explodantur. Respexit enim proculdubio Enarrator ad Athanasii vel orationem pulcherrimam contra Gentes, vel ad alteram, de Verbi Incarnatione, λογικωτάτην simul et nitidissimam.

§ 6. Neque locus hic est unicus, qui Christianum sapit. Ecce alium in Comm. ad Olynthiacam secundam, sub exordium ipsum. Ἐπὶ πολλῶν μὲν ἄν τις ἰδεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι] Δεύτερος τόπος τῶν ἐξ ὑποδιαιρέσεως προοιμίων· ἐξ ἀορίστου δὲ προλήψεως τὸ σχῆμα τοῦ λόγου· εἰρηκὼς γὰρ τὸ, ἐπὶ πολλῶν, ἀόριστον, ἐπήγαγεν ὡρισμένον τὸ περὶ τῶν Ὀλυνθίων· ὅμοιον τούτῳ τὸ εἰς τὸν ἅγιον Βασίλειον τοῦ Θεολόγου προοίμιον. Wolfius: *Cum multis in rebus, Athenienses, perspici mihi posse videtur*] *Secundus locus exordiorum quæ ex subdivisione ducuntur: orationis autem figura sumpta est ex indefinitæ rei adjunctione:* [legit προσλήψεως, Enarratoris mentem haud satìs, ut opinor, assecutus.] *cum enim dixerit, in multis, quod indefinitum est, subjunxit definitum illud de Olynthiis: simile huic est* Theologi *Principium in laudatione* Divi Basilii. Idem hìc quoque consensus tum in Manuscriptis, tum Editis. Laudatur verò disertè Gregorii Nazianzeni [is enim est

Theologus, ut satis notum est] Oratio funebris in Basilium. Cujus etiam Prooemium est, ut legenti patet, verissimè τῶν ἐξ ὑποδιαιρέσεως. Hic autem tum Tempora tum Studia et Mores ab Ulpiano Sophistâ immane quantum discrepant. Basilius, postquam Ecclesiæ Cæsariensi Cappadociæ octo annos præsederat, moritur tandem imperante Gratiano, teste Hieronymo in Catalogo, Suidâ in v. Βασίλειος, et Caveo nostro in Historiâ Literariâ, i. e. circa annum CCCLXXVIII vel CCCLXXIX. Ejus vero amicus conjunctissimus Gregorius Nazianzenus funebrem in ipsum Orationem habuit non nisi longum post tempus, adeò ut moræ veniam in Orationis exordio petat his verbis: Εἰ δὲ τοσοῦτον ἀπήντηκα τοῦ καιροῦ δεύτερος, καὶ μετὰ τοσούτους ἐπαινέτας, ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ τὰ ἐκείνου σεμνύναντας, μηδεὶς θαυμαζέτω. Ἀλλὰ συγγινωσκέτω μὲν ἡ θεία ψυχὴ, καὶ πάντ᾽ ἐμοὶ σεβασμία καὶ νῦν καὶ πρότερον [fortè προσωτέρον.] Billius: *Quòd si multò seriùs quàm tempus postulabat, ac post tot alios, qui res illius privatim publicéque laudibus ornárunt, ad hoc munus accessi, nemini mirum videatur. Verum ignoscat mihi, velim, divina anima, mihique et nunc et anteà* [fortè, *et in futurum*] *veneranda.* Quomodo igitur Ulpianus, qui hanc Orationem tot annis præcesserit, ipsam citaverit? Deinde quis unquam Sophista Gentilis Nazianzenum Θεόλογον vel Basilium ἅγιον appellaverit? Adeò profectò conclamata res videtur, ut Henricus Valesius in Harpocrationem hæc scribere non dubitaret. Pag. 44. Ἀντίθεσις.] *Aliter antithesin sumit Ulpianus ubique, ut legenti patebit: Qui etiam ætate posterior fuit Harpocratione et Christianus: Nam in Secund. Olynth. laudat Theologi procemium in Basilium.* Hactenùs rectè. Quæ sequuntur, pace Viri Maximi dixerim, judicium Valesii desiderant. *Sed in Ulpiani Scholiis multa à recentioribus sunt temerè assuta, quale et hoc esse existimo. Ulpiani Rhetoris meminit Eunapius et Sozomenus, aut siquis alius, in Historiâ Ecclesiasticâ.* Pro Sozomeno

Evagrium, credo, dicere voluit: is enim Ulpiani Antiocheni mentionem facit Hist. Eccles. Lib. i. Cap. 20. Hunc igitur Ulpianum Valesius etiam cum Kustero Doctissimo Commentarios hosce scripsisse arbitrabatur. Ad hanc autem Valesii τῆς ἀπορίας solutionem quod attinet, longè longéque abest ab arte Criticâ. Nihil enim est nisi manifesta principii petitio. Siquidem pro concesso sumit, 1mo Ulpianum in Demosthenem commentarios scripsisse, quod nondum constat: 2do Hos Commentarios non esse ψευδεπιγράφους, verùm genuinos, licèt interpolatos. Enimverò assuta esse iis, quæ vocantur ἐξηγήσεις Ulpianeæ, à recentioribus aliquam-multa nullus negaverit. Eaque adeò certis quibusdam notis atque indiciis distinguuntur, ut inter omnes convenit. Quædam tamen inter hæc Enarrationes continuæ et seriatìm dispositæ principem quendam locum obtinent, et jure quodam peculiari Ulpiani manum sibi vendicant. Hìc libentèr Criticos rogarem, Bentleium puta hoc nomine jure suo celeberrimum, num Codicum MSStorumque titulis atque ἐπιγραφαῖς pronam usquequaquè implicitamque quæ vocatur fidem faciles accommodent, an de Epigraphis ipsis ex iis, quæ intùs in Scripto continentur, judicent? Primum illud, probè scio, pernegaverit Acutissimus et Doctissimus ille Bentleius. Alitèr semetipsum conficeret, et sua Phalaridis Epistolis adhuc staret auctoritas. Ad Valesium jam redeamus. Tu, Valesi, dixerit aliquis, hunc locum tanquàm à recentioribus assutum rejicis. At quo auctore, quibus indiciis? Eâ solùm de causâ, inquit ille, quoniam Ulpianus Rhetor, cætera qui scripsit, ista scribere non potuit. Bella sanè responsio! Nimirùm hoc dictum si valet, actum est de Arte Criticâ in Libris dijudicandis et discriminandis.

§ 7. Ad alia jam deveniamus. In Comm. ad Orat. cont. Midiam habentur hæc. Χλανίδας δὲ καὶ κυμβία καὶ κάδους] Χλανίδας μὲν τὰς Μιλησίας· κυμβία δὲ εἶδος ἐκπωμάτων· Κάδοι δὲ, γυναικεῖον ἀγγεῖον, ᾧ χρῶνται

πρὸς τὰς ἀρύσεις τῶν ὑδάτων, ἢ τὰς νῦν σίτλας. Wolfius: *Multitia et cymbia et cados*] *Per* χλανίδας *vestes intelligit Milesias,* κυμβία *sunt genus poculorum,* κάδοι *vasa muliebria, quibus utuntur ad excipiendam aquam, quas* [quæ] situlas nunc *vocamus*. Nostrâ igitur ætate benè notum fuit hoc σίτλας vocabulum, vasculumque ipsum communis ferè usûs et in ore omnibus. At veteribus Lexicographis, quantum sciam, prorsùs fuit incognitum, Polluci, Harpocrationi, Hesychio, Etymologico Magno, Suidæ, Glossis Philoxeni, Cyrilli, et aliorum, veteri Onomastico apud Vulcanium, Phavorino demùm, qui ex veteribus sua omnia totidem verbis compilavit, locupletissimo. In primis quidèm Julii Pollucis Editionibus legebatur σίτλας. Lib. v. segm. 97. Περὶ δὲ τοῖς ὠσὶν, ἕρματα, διόπας, ἑλλόβια, ἐνώτια, ἕλικας, ἐλατῆρας, Σίτλας κατὰ τὰς Αἰολέας, κατὰ δὲ τὰς Δωριέας ἀρτίαλα. At Viri Doctissimi Henricum Stephanum secuti jampridem legendum ibi monuerunt pro σίτλας, σίγλας. Atque id jure merito. Nam prætorquàm quòd alienum prorsùs locum occupat, si vasculum alicujus generis significaret (quid enim auribus cum poculis?) constat ἐνώτια quædam dicta fuisse σίγλας. Hesychius. Σίγλαι· ἐνώτια· Σίγλον· νόμισμα Περσικὸν δυνάμενον ὀκτὼ ὀβόλους Ἀττικούς, καὶ εἶδος ἐνωτίων. Claviculas etiam inaurium significabant. Idem: Τὰς κατακλεῖδας τῶν ἐνωτίων, σίγλας φασίν. Οἱ δὲ αὐτὰ ἐνώτια. Huc accedit, quod MSS. Codices plurimi hanc lectionem exhibent, testibus Kühnio et Jungermanno. Hinc satis apparet Enarratorem nostrum veteribus Lexicographis fuisse recentiorem: neutiquam enim, si usûs et sermonis quotidiani ætate suâ vox illa fuerat, omisissent tot Onomastici. Prætereà recensetur à Joanne Meursio in Glossario suo Græco-Barbaro inter Voces Græco-Barbaras, et à Latino verbo *Situla* manifestissimè difficta est. Alexander Trallianus primus vel inter primos videtur esse, qui hoc vocabulum usurpârit, sicut observatum dedit post Constantinum et

Meursium Cangius etiam Eruditissimus. Hic autem professione Medicus vixit temporibus Justiniani, i. e. circa A.C. DXXX. diu post Ulpianum Rhetorem. Denique apud Ecclesiasticos mediæ atque infimæ Græcitatis præcipuè in usu fuit. Sic Glossæ Biblicæ MSS. apud Cangium. Κρατῆρες, αἱ σίτλαι, αἱ σκύφαι. Rursum Σκύφη, σίτλον. Aliæ habent σκύφον. Vita S. Theodori Syceotæ MS. ibid. Καὶ ἐρευνήσας ἐν Κωνςαντινȣπόλει ὅτι ἀπὸ σίτλας ἦν τινος ἑταίριδος, κ.τ.λ. Zacharias Papa in Versione suâ Græcâ Dialogorum Gregorianorum Lib. i. cap. 1. ibid. Καὶ μετὰ σίτλας ξυλίνης καθὼς αὐτόθι ἔθος ἐςὶν, τὸ ἀνδράποδον εἰς τὴν πηγὴν εἰσῆλθε. Ubi Gregorius Magnus habet *Situlam ligneam*. Sic etiam Euchology. Goari in Officio Dedicat. Templi, p. 833. Χύτραν, θερμηρὸν ἀγγεῖον, καὶ σίτλαν ἢ ἐπιχύτην. Rursus pag. 844. Καὶ φέρεται σίτλα τȣ̃ ἁγίȣ βαπτίσματος πεπληρωμένη ὕδατος χλιαρȣ̃.

§ 8. IDEM Auctor ad Olynthiacam Secundam hæc adnotat. Ἀγνωμόνως ἔχετε [Ἀγνώμονας λέγει τȣ̀ς ἀνοήτȣς, κατὰ ςέρησιν τῆς γνώμης· ȣ̓χ ὥσπερ νῦν Ἀγνώμονας καλȣ̃μεν τȣ̀ς μὴ ἀποδίδοντας τὰ χρέα, ἤγȣν τὰς ἀμοιβάς. Wolfius: *Incogitantes estis*] Ἀγνώμονας *dicit incogitantes, quasi privatos cogitatione. Non ut* nunc ἀγνώμονας *vocamus eos qui debita, id est vicem, non reddunt; hoc est, ingratos*. Ex his Scholiastæ verbis duo præcipuè sunt observanda. Primo, vocem Ἀγνώμων Enarratoris temporibus diversum prorsùs habuisse sensum ab illo quem olim tenuit. Secundò, unam tantummodò significationem possedisse, sc. ὁ μὴ ἀποδιδȣ̀ς τὰ χρέα. Videamus igitur quid antiquitùs significaret ἀγνώμων. Significabat apud Veteres quidèm *Iniquus, Improbus, Malus, Infidus, Inficiator*; hinc ἀγνωμονεῖν *improbè, malá fide agere*, ἀπομνύναι et ἀποςερεῖν, *depositum non reddere*, &c. Videndus est Budæus, qui hæc omnia, ut solet, fusè et accuratè persequitur. Nihil horum itaque voluit Enarrator, quum nihil esset novi, nihil interesset inter sua et Demosthenis tempora. Quid

igitur? Longè aliud profectò, rarum admodùm et peculiare, nec nisi sæculis posterioribus notum; nempe verbum Juris, strictiori sensu definitum, quo qui se dignum reddidisset, ad Judices rapiebatur, crimini pœnæque obnoxius. Id nos unicè docent Glossæ Nomicæ *Caroli Labbæi.* Ubi hæc sunt in v. Ἀγωγή. Ἀγωγὴ λέγεται ἡ κίνησις τῆς ὑποθέσεως, ἀπὸ τȣ̃ ἄγειν τȣ̀ς Ἀγνώμονας εἰς τὸ δικαστήριον. Iterum. Ἀγωγή ἐστι δίκαιον τȣ̃ ἀπαιτεῖν ἐν δικαστηρίῳ τὸ ὅθεν δήποτε χρεωστȣ́μενον. Εἴρηται δὲ Ἀγωγὴ παρὰ τȣ̃ ἄγειν τȣ̀ς ἀγνώμονας εἰς τὸ δικαστήριον *. Hic diligentissimè notandum venit, respondere τὸ χρεωστȣ́μενον in Glossis Nomicis τῷ τὰ χρέα apud nostrum, et vocari eos τȣ̀ς ἀγνώμονας qui illud χρεωστȣ́μενον non reddiderunt, i. e. τȣ̀ς μὴ ἀποδίδοντας, ut dicit noster. Frustrà itaque est Wolfius, qui subjungit *hoc est, ingratos,* nam *ingratus* antiquitùs etiam τὸ ἀγνώμων significabat, neque contra *ingratos* Actio unquam Juris competebat; quanquam in eo sanè excusandus est error, quoniam Labbæi Glossas nondum viderat. Glossæ autem hæ Nomicæ ad Libros Βασιλικῶν spectant, id utique agentes, ut Juris Græco-Romani vocabula difficiliora et obscuriora dilucidè interpretarentur. Ita scribit ipse Labbæus in Epistolâ ad Augustum Thuanum. *Veteres Jurisconsulti Græci tot Glossas, sive* Ῥωμαϊκῶν Λέξεων συναγωγὰς, *ad Imperatoriarum Constitutionum, iis refertarum, interpretationem et Legum Romanarum intelligentiam sibi paraverunt, quæ quidèm huc usque maximo studiosorum damno in Bibliothecarum pulvere sepultæ jacuerunt, sepultæ, inquam, integræ fuerunt, particulas enim aliquas eruerunt amplissimi Doctissimique Viri,* Alciatus, Cujacius, Brissonius, Pithœi, Fornerius: *nunc verò*

* Ex his Labbæi Glossis emendandum est egregiè Nobilissimi Cangii *Glossarium mediæ et infimæ Græcitatis* v. Ἀγωγὴ, ubi hæc leguntur in Editis. Ἀγωγὴ, *Actio,* ἡ κίνησις τῆς ὑποθέσεως παρὰ τὸ [pot. τȣ̃] ἄγειν τȣ̀ς ἀγομένȣς εἰς τὸ δικαστήριον. *Gloss. Basil.* Utcunque ea vel intellexit vel descripsit Cangius, legendum est omninò τȣ̀ς ἀγνώμονας.

omnes quas nancisci potui, à me collectæ et in unum Corpus redactæ ac emaculatæ, prodeunt in lucem, Augustissimi Nominis tui splendorem mutuantes. De iisdem nuper Fabricius Biblioth. Græc. Lib. iv. Cap. 36. Sect. 2. *Vocabula forensia Juris Attici Veteris petere licet ex Harpocratione, et Virorum Doctorum in illum Commentariis—tum ex Gulielmi Budæi Commentariis Linguæ Græcæ. At in Constitutiones Imperatorum, quæ* Basilicorum *Libris continentur, et in alia Monumenta Juris Græco-Romani,* Glossaria *varia ex Codicibus MSS. Regis Galliæ descripsit et ad calcem Observationum atque Emendationum in Synopsin Basilicon edidit* Carolus Labbæus, *Paris.* MDCVI. *Eadem subjecta deinde etiam sunt Glossariis Latino-Græcis et Græco-Latinis* Cyrilli, Philoxeni, et aliorum, *quæ post Henricum Stephanum longè auctiora magisque digesta et emendata ex* Labbæi *ejusdem recensione habemus excusa Parisiis* MDCLXXIX. *fol.* Huc usque Fabricius Vir Ornatissimus. Sciendum porrò est Libros Βασιλικῶν à Basilio Macedone inchoatos, à Leone tandem Sapiente ejus Filio absolutos fuisse circa A. C. DCCCLXXXVI. Ita testatur post antiquos et recentiores plurimos Josephus Maria Suaresius, in accuratissimâ suâ Basilicorum Notitiâ ad Urbanum VIII. Pontif. Max. *Libri* Βασιλικῶν in sex τεύχη *seu Volumina distincti sunt, indeque dicti* ἑξάβιβλος, *et in Libros sexaginta subdivisi, indeque* ἑξηκοντάβιβλος *nuncupati. Imperator* Basilius Macedo primus *illis manum admovit, ut Cedrenus asserit; ideòque Leo Sophus eidem Basilio Patri suo Libros hosce tribuit, Novellâ* LXXXI. *teste Cujacio Cap.* 31. *Lib.* xvii. *Observat. Juris. Et plerique Basilium* Βασιλικῶν *Auctorem esse crediderunt, in quibus fuit et Franciscus Balduinus.* Et paulò infra: Leo Philosophus, *Basilio Patri succedens, inchoatum ab eodem Basilio* Διατάξεων Βασιλικῶν *Volumen perfecit, uti Cedrenus asserit, operâque Sabbatii Protospatharii (uti Matthæus Blastares tradit, ex eoque Antonius*

Augustinus in Bibliothecâ libro de Propr. Nomin. ϛʹ. *et in* προλεγομένοις *ad Novellas*) *promulgavit.—Anno à Virginis partu circitèr* DCCCLXXXVI. *à Leone concinnatos fuisse Basilicorum Libros* Michael Psellus, Michael Attaliota, Harmenopulus, Balsamon, Blastares, et Cujacius, *summo consensu testantur*. Hæc Suaresius. Sed enim quisquis vocabula Nomica ex his libris Βασιλικῶν desumpserit, eaque propriè et communitèr usitata apud suos fuisse dixerit, (quod ante tempora Βασιλικῶν dici non potuit,) Sæculum decimum ægrè admodùm superaverit.

§ 9. His accedat unum vel alterum Romanum potiùs quàm Græcum referens. In Commentariis ad Orationem contra Timocratem hæc habet. Εἰ δέ τις ἀγορανόμος] Ἔστι δ' ἀγορανόμος, ὁ ἐπόπτης τῶν ὠνίων τῆς ἀγορας· Ἀστυνόμος δὲ ὁ ἐπὶ τοῦ εἶναι καθαρὰν τὴν πόλιν ἀσχολούμενος, ὁ παρ' ἩΜΙ͂Ν Πατήρ. Wolfius. *Si quis Ædilis*] *Est autem* ἀγορανόμος, *inspector rerum venalium in foro*. Ἀστυνόμος, *qui in eo occupatur ut Urbs munda sit, qui* apud nos Πατὴρ *appellatur*. Hìc Enarrator planè et apertè nos docet, τὸν Græcorum ἀστυνόμον in suorum civium linguâ vel dialecto propriè vocari Πατέρα. Nam phrasis ista παρ' ἡμῖν propriam alicujus Regionis Dialectum domi natam, non aliunde invectam, significat. Sic Harpocration: Ἀνακαλυπτήρια, δῶρα διδόμενα ταῖς νύμφαις, κ. λ. ταῦτα δ' εἰσὶ παρ' ἩΜΙ͂Ν θεώρητρα, sc. in Dialecto Alexandrinâ. Iterum: Ἰπνὸς, Λυκοῦργος ἐν τῷ κατὰ Λυκόφρονος πρώτῳ· μέρος τί [rectius τὶ] τῆς οἰκίας οὕτω καλεῖται, τὸ λεγόμενον παρ' ἩΜΙ͂Ν μαγειρεῖον. Hesychius: Θριδακίναι, εἶδος μάζης παρὰ Ἀττικοῖς. Καὶ αἱ παρ' ἩΜΙ͂Ν θρίδακες, ἤτοι μαρούλια. Eodem sensu. Innuit præterea noster apud suos vocem ἀστυνόμον vel non agnosci, vel certè exolevisse. Primò verò in confesso est apud omnes, vocem πατὴρ pro Curatore Civitatis acceptam, puram putam esse Romanam. *Atheniensium* Ἀστυνόμοι, *Thebanorum* Telearchæ, *Romanorum* Patres Civitatum,

aut Curatores Reipublicæ, non valdè differunt inter se, sicut nec Atheniensium Ἀγορανόμοι *et Ædiles Romanorum.—Multis in locis Juris* [sc. Romani] Ἀστυνόμοι, [sc. Græcorum] Patres *simpliciter, vel* Patres Civitatum, *vocantur. Curator Reipublicæ* Pater civitatis *est vel* Ἀστυνόμος.—*Astynomi igitur—aliquando Curatores Reipublicæ, aliquando* Patres Civitatum, *dicebantur.* Pauca hæc delibavimus ex Philippi Maussaaci Notis Doctissimis in Harpocrationem p. 80. Qui plura voluerit, ipsum consulat Auctoresque benè multos qui laudantur ib. Cæterùm ex illis quæ protulimus constat, 1mo vocem πατὴρ non aliundè venisse in Græcam Linguam et locum ἀστυνόμȣ, quàm ex Legibus Romanis. 2do post Ulpiani Antiocheni tempora diu perdurâsse vocis ἀστυνόμος usum apud Græcos, hinc liquet. Hesychius, Harpocration, Suidas, Etymologicum Magnum, eam quam olim habuit significationem ipsi tribuunt, nullâ τȣ̃ Πατρὸς explicatione additâ. Deinde Philoxeni Glossæ satis demonstrant tam ἀγορανόμον quam ἀστυνόμον locum adhuc suum tenuisse. Glossæ Lat.-Græc. *Ædilatus*, ἀστυνομία. *Ædiles*, ἀγορανόμοι. *Ædilis*, ἀγορανόμος, ἀγορονόμος. [Ubi fortè pro ἀγορονόμος legendum est ἀστυνόμος.] Gloss. Græc.-Lat. Ἀστυνομία, *Ædilatus*. Ἀστυνόμος, *Jecorus*; quod quid velit, sanè nescio. Si divinari liceat, *Viocurus* legerem. Erat enim apud Romanos Viarum Curator, cujus officio respondebat aliquatenus ἡ ἀστυνομία Attica, dictus etiam *Viocurus*. Varro de Ling. Lat. Lib. iv. *Quis enim non videt, unde ærifodinæ et viocurrus?* Ita quidem in Edit. Verum Dionysius Gothofredus rectè monuit legendum esse *Viocurus*. Et Josephus Scaliger, quamvis ad locum illum Varronis nihil adnotet, posteà tamen in Conjectaneis suis p. 64. Viocuros per Ædiles interpretatur. Alia quædam de illis tradit Isaacus Casaubonus in Notis ad Ælium Spartianum p. 110. nomen verò retinuit. Adeòque neque violenta neque verò absimilis fuerit emendatio ista nostra, pro *Jecoro* Viocurus. 3^tio.^ Persuasum

propè me habeo verbum Πατὴρ usque ad Justinianum, multò magìs Constantini Magni temporibus hospes in Græciâ fuisse et vix fando auditum. Id suadet Papiniani J.C. celeberrimi Liber Ἀςυνομικὸς dictus. Ibì munera et partes Ἀςυνόμȣ fusè accuratéque descripsit atque exposuit. Manibus Græcorum Jurisconsultorum unicus assiduè terebatur. Ex eo curas et negotia τȣ̃ Ἀςυνόμȣ αὐθεντικῶς ediscebant. Illi deniquè supra alios omnes maximus et Doctrinæ ac Auctoritatis cumulus accesserat. Quamobrèm dum quotidiè libellum hunc Papinianeum tanto studio et honore Græci versarentur, vix, ut opinor, τὸν ἀςυνόμον, undè Liber ipse nomen suum duxerat, in desuetudinem abîisse sivissent. Posteà verò, cùm Justiniani ævo et jussu Liber hic unà cum aliis plurimis in Digesta mutilus transferretur, percrebrescens paulatìm τȣ̃ Πατρὸς Vocabulum illud alterum τȣ̃ Ἀςυνόμȣ antiquâsse crediderim. Nostras porrò conjecturas mirè confirmat Illustrissimus Cangius in Glossario suprà memorato, ubi nobiscum ipse τὸ Πατὴρ pro Patre Civitatis acceptum numerat inter voces *mediæ et infimæ Græcitatis*, neque ullum scriptorem Justiniano antiquiorem, apud quem extaret, indicavit.

§ 10. Similia sunt illa ejusdem ad Orationem de *falsâ Legatione*. Ἰςέον δὲ ὅτι ἀριθμȣ̃σιν οἱ Ἀθηναῖοι ἕως τῶν δώδεκα ὩΣ Ἡμεῖς, ὡς ἔχομεν τὴν χρῆσιν ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτȣς, ἐν οἷς λέγῃ, ἑνδέκατον, δωδέκατον τὸν νόμον εἰσήνεγκε τὸν τῶν χρονίων. Εἶτα λοιπὸν ȣ̓κ ἔτι ὁμοίως Ἡμῖν, ἀλλὰ κατὰ ΠΡΟΣΘΗ´ΚΗΝ ἀριθμȣ̃σιν. Wolfius: *Sciendum autem est numerare Athenienses usque ad duodecim* Ut nos, *cujus rei usum habemus in Oratione Timocrateâ, cùm ait, Undecimo, duodecimo legem tulit Saturnaliorum. Deinceps non jam* ut nos, sed cum additione *numerant*. In his ultimis eò dicit à suis discrepare Athenienses in numerorum ordinalium supputatione à duodecim usque ad viginti, quòd illi κατὰ προσθήκην numerarent, sui non item.. Hæc sanè à nemine nisi Romano vel Romano-Græco proficisci un-

quam potuerunt. Nam Græci omnes in numeris ordinalibus à duodecim ad viginti κατὰ προσθήκην sive cum adjectione copulativæ καὶ numerabant. Exempla passìm et ubique sunt obvia, sufficiant verò impræsentiarum illa quæ sequuntur. Henricus Stephanus ad calcem Thesauri sui Græci, postquam notas numerorum Græcas Veteres ex Herodiano produxerat, ex professo deindè agit ipse de Nominibus Ordinalibus, eaque ità recenset post δωδέκατον, Τρισκαιδέκατος, Τεσσαρεσκαιδέκατος, Πεντεκαιδέκατος, Ἑκκαιδέκατος, et similitèr usque ad viginti. Priscianus in libro de Ponderibus: *Ex his* [sc. numeris cardinalibus] *nascuntur Ordinalia Nomina hæc, inæqualitèr quidem quantum ad vocem* primus, *et* secundus: *æqualitèr verò,* tertius, *et* quartus, &c. undecimus, duodecimus, *ab* undecim, *et* duodecim. *Nam reliqua—declinantur* contra consuetudinem Græcorum, *usque ad* nonum decimum: [sc. inclusivè] *ut* tertiusdecimus, quartusdecimus, quintusdecimus, &c. *Sic omnes sequentes, velut in primitivis, ad imitationem* Græcorum, *à vicesimo et suprà majori minorem addunt numero plerumque:* ante decem verò minorem *ponunt, quandò* composita *accipiuntur, et sub uno accentu proferuntur. Nam licet,* dissolutâ compositione, *diversis accentibus ea proferentes, mutare ordinem,* quomodò et apud Græcos, *et dicere* decimus et septimus, *pro* septimusdecimus, &c. Hìc itaque, ut opinor, manifesta est αὐτοφωρία· suam satìs apertè gentem, patriam, et originem, Enarrator noster indigitavit: certo enim certius est, Ulpianum illum veterem, Rhetorem Antiochenum, nihil istiusmodì unquam aut extulisse aut efferre potuisse.

§ 11. Idem ad Orationem contra Timocratem, Προσαγωγεῖ] Ἀντὶ τοῦ δηλάτωρι. In Romanis vocibus propè profectò noster est exercitatus, et Latinas formulas longè melius quàm Rhetor Ulpianus calluit. Δηλάτωρ, ut primo intuitu patet, Romanæ est tota originis, Romanæ significationis, usûs etiam omnimodò Romani.

Hinc Suidas: Δηλάτωρ, ὁ κατήγορος· Δηλατωρίαι, παρὰ Ῥωμαίοις αἱ εἰσαγγελίαι. Cedrenus in Julio, Δηλάτορας, τοὺς διαβόλους καὶ συκοφάντας καλοῦσι Ῥωμαῖοι, Præterea quis unquam Veterum Græcorum Antiochenus, ad Græcos etiam scribens, Vocabulum Græcum per Romanum interpretaretur? Hoc quidèm aliud quid esset quàm (quod absurdissimum certè foret) notum per ignotum exponere? Ulpianus proculdubiò, si quidpiam adnotâsset, dixisset vel κατηγόρῳ vel εἰσαγγελεῖ, hæc enim verba tum temporis longè notiora Græcis erant scriptoribus quàm Δηλάτωρ. Ejusdem prorsùs generis et pretii sunt illa ad Orat. de Coronâ. Ἑπτακόσια στάδια] Μίλια μη. Hæc quidèm in Aldinâ, Hervagianâ, et Wolfii editione primâ desiderantur. Mutilo nimirùm codice Aldus, Hervagius, et Wolfius, usi sunt. Nam Commentarii sicùt ab his prodeunt Ulpianei, vix ad dimidiam partem Orationis de Coronâ pertingunt. Neque sanè credibile cuivis fuerit, Enarratorem dimidium totum tam præclaræ orationis intactum reliquisse. At supplentur unà cum aliis plurimis ex codice Lutetiano et ex eo descripta comparent in editione Benenati per Morellium, et in Wolfii secundâ inter Accessiones. Hic autem noster similem calami sui lapsum patitur improvisus. Annon enim aliquid miri videretur, Rhetorem Græcum, ad Græcos scribentem μέτρον ὁδοῦ, Græcum per Romanum exposuisse? Hæc, si quæ aliàs, indicia sunt νοθείας et fraudum maximè genuina.

§ 12. Alia sunt quæ Græcum Rhetorem antiquum et Orientis incolam minimè sapiunt. Ad eandem Orat. de Coronâ: Ἑκατομβαίωνος] Μαρτίου.—Μαιμακτηρίωνος δεκάτῃ φθίνοντος] Αὐγούστου τῇ κα.—Ἐλαφηβολιῶνος] Νοεμβρίου.—Βοηδρομιῶνος] Ἰουνίου.—Θαργηλιῶνος] Ἀπριλλίου.—Μηνὸς Μουνυχιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ] Ἰανουαρίου τριακοστῇ.—Σκιῤῥοφοριῶνος] Μαΐου. Nihil necesse est ut in hoc loco de mensibus Atticis longam criticamque instituamus disputationem, cum Romanis eos ut conferamus, Scaligerique Petaviique cæterorumque chrono-

logorum ratiocinia sententiasque eventilemus; satis sit impræsentiarum illud Enarratori nostro veteri neque temerè neque injuriâ vitio vertere, quòd ubicunque per omnes suos Commentarios mensium Atticorum mentionem facit, generalitèr et absolutè (sicut hìc quoque factum videmus) Romanis eos nominibus designet. At hoc etiam contra Græcorum Veterum, certè Asiaticorum, consuetudinem. Epistola Ecclesiæ Smyrnensis antiquissima de Martyrio beati Polycarpi: Μαρτυρεῖ δὲ ὁ μακάριος Πολύκαρπος μηνὸς Ξανθικȣ̃ δευτέρᾳ ἱσταμένȣ, πρὸ ἑπτὰ Καλανδῶν Μαΐων. [Legendum est cum Siculorum fastorum autore Ἀπριλλίων, utì jampridem monuit Usserius Armachanus.] Hìc, ut videtis, (nam Halloixius, qui hæc verba in dubium vocavit, non est audiendus, utì ostendit Usserius idem κριτικώτατος) Calendæ Romanæ non solæ et simplices nominantur, sed præfixo ab uno eodemque scriptore Macedonum mense Xanthico. Galenus apud Theodorum Gazæum de Mensibus cap. 5. Ἔστι μὲν ὡραιότατον τῆς ἐλάτης τὸ σπέρμα περὶ τὴν ἐπιτολὴν τȣ̃ ἀρκτȣ́ρȣ, ὅστις καιρὸς ἐν Ῥώμῃ ὁ καλȣ́μενος μὲν [legere non dubitem μὴν, mensis] Σεπτέμβριός ἐστι. Perrelius: *Est maturrimum* [rectiùs *maturissimum*] *tempestivissimumque abietis semen circiter Arcturi ortum, quod* tempus Romæ *Septembrem vocant.* Ita Cynulcus apud Athenæum, lib. iii. Ὁ δ' αὐτὸς ȣ̃τος σοφιστὴς Φεβρȣαρίῳ μηνὶ, ὡς Ῥωμαῖοι λέγȣσι, &c. Interpres: *Hic ipse Sophista mense Februario, ut* Romani *loquuntur.* Ita Eunapius: Ἡ τρίτη δὲ ἦν ἡμέρα τῶν Καλανδῶν, ἃς ȣ̃τως Ἰανȣαρίας ἡμέρας Ῥωμαῖοι προσονομάζȣσι. Interpres: *Tertius illuxerat dies à calendis Januariis, quas ita* Romani *nuncupant.* Euseb. Hist. Eccl. lib. viii. in Appendice: Ἔτος τȣ̃το ἦν ἐννεακαιδέκατον τῆς Διοκλητιανȣ̃ Βασιλείας, Ξανθικὸς μὴν, ὃς λέγοιτ' ἂν Ἀπρίλλιος κατὰ Ῥωμαίȣς, &c. Valesio Interprete: *Anno imperii Diocletiani nono et decimo, mense Xanthico, quem* Romani *Aprilem vocant,* &c. Idem Cap. 1. ibid. Δεσίȣ μηνὸς ὀγδόῃ,

[sive ἑβδόμη ut vult Valesius] πρὸ ἑπτὰ εἰδῶν Ἰουνίων λέγοιτ' ἂν παρὰ Ῥωμαίοις. *Die octavo mensis Desii, hoc est,* ut Romani dicunt, *ante diem septimum idus Junias.* Cap. eod. sub fin. Δίου μηνὸς ἑπτακαιδεκάτη· αὕτη παρὰ Ῥωμαίοις ἡ πρὸ δεκαπέντε Καλανδῶν Δεκεμβρίων. *Die septimo decimo mensis Dii; quod est* apud Romanos *ante diem decimum quintum Cal. Decembres.* Cap. 7. Δίου μηνὸς πέμπτῃ, κατὰ δὲ Ῥωμαίους Νώνναις Νοεμβρίαις. Cap. 11. Τῇ δ' ἑξῆς Περιτίου μηνὸς ἡμέρα ἑκκαιδεκάτῃ, Μαρτίου κατὰ Ῥωμαίους ἡ πρὸ δεκατεσσάρων Καλανδῶν. *Postridiè verò qui dies erat decimus sextus mensis Peritii,* hoc est, juxta Romanos *ante diem decimum quartum calendas Martias.* Evagrius Hist. Eccl. lib. iv. cap. 9. Τούτῳ τῷ Ἰουστίνῳ ὄγδοον ἔτος τῆς βασιλείας ἄγοντι, ἐννέατε μηνᾶς πρὸς τρισὶν ἡμέραις, Ἰουστινιανὸς ἀδελφιδοῦς αὐτοῦ συμβασιλεύει, ἀναῤῥηθεὶς τῇ πρώτῃ τοῦ Ξανθικοῦ, ἤγουν Ἀπριλλίου μηνὸς, &c. *Porrò cùm Justinus annum imperii octavum transegisset, ac præterea menses novem et dies tres, Justinianus sororis ejus filius unà cum illo imperavit, Augustus nuncupatus die primo mensis Xanthici,* id est, Calendis Aprilis, &c. Ibid. Καὶ τούτων ὧδε προελθόντων, Ἰουστινὸς μεθίσταται τῆς ἐντεῦθεν Βασιλείας, ὑπελθὼν τὴν τέλειον ἡμέραν ἀνὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ Λώου τοῦ καὶ Αὐγούστου μηνὸς, &c. *Quibus ita peractis, Justinus ex hoc Regno ad cæleste Imperium migravit, fatali morte defunctus primo die mensis Loi,* id est, Calendis Augusti. Ibid. cap. 4. Φεύγει δ' οὖν [sc. Σευῆρος] τὸν οἰκεῖον θρόνον ἀνὰ τὸν Γορπιαῖον μῆνα, ὃν Σεπτέμβριον ἡ Ῥωμαίων λέγει φωνὴ, &c. *Porrò ex Antiochenâ sede fugit Severus mense Gorpiæo, quem* Romani *Septembrem vocant,* &c. Et cap. 5. Ἀνὰ τὸν Ἀρτεμίσιον μῆνα, ἤτοι Μαΐον—βρασμὸς καὶ σεισμὸς ἐπελθόντες τῇ πόλει μικροῦ πᾶσαν ἀνατρέψαντες κατήγαγον. *Mensis Artemisii, quem Maïum* Romani *vocant—succussio et terræ motus, urbi supervenientes, penè universam prostraverunt.* Ita etiam Chronicon Casaubon. ap. Scalig. seu Antiochenum seu Constanti-

nopolitanum. Ἔτους ιθ Διοκλητιάνου Βασιλείας—Δύστρω κε, λέγοιτο δ' ἂν Μάρτιος κατὰ Ῥωμαίους. Iterùm sub Consulibus Οὐεννικίου καὶ Λογγίνου. Ἐν τῷ παρόντι ΕΦΛΗ, ἔτει γενέσεως κόσμου ἀρχὴν εἰληφότι ἀπὸ κα τοῦ κατὰ Ῥωμαίους Μαρτίου μηνός. Objici fortassè ex adverso possit clausula illa S. Ignatii Episcopi Antiochiæ antiquissimi in Epistolâ ad Romanos. Ἔγραψα δὲ ὑμῖν ταῦτα, τῇ πρὸ ἐννέα Καλανδῶν Σεπτεμβρίου. Ita leguntur hæc verba tum in genuinis tum in interpolatis Ignatii Epistolis, et apud Simeonem Metaphrastem veteremque interpretem Usserianum. Sed respondeo cum Usserio, maximi apud eruditos omnes nominis Viro, *ad Romanos scribentem, Romanis consuetâ temporum notatione uti, quis rationi consentaneum esse non existimaverit?* Peculiaris nimirùm hujusce formulæ apud hanc Ignatii Epistolam ratio est habenda, neque ullo modo omnibus Scriptoribus Asiaticis omni tempore adjudicanda. Ex his igitur atque aliis plurimis, quæ proferri possint, liquet Scriptores Græcos, Orientales rarò admodum, Romana mensibus nomina indidisse, sed plerumque vel suis Mensium nominibus Romana subjecisse, vel Romanis nominibus præfixisse voculas ἤτοι, ἤγουν, κατὰ Ῥωμαίους, ὅστις ἂν εἴη, et alias id genus plures. Exempla posterioris generis aliqua jam dedimus. Prioris quamplurima sunt videnda in singulis ferè paginis apud Chronicon Casaubon. Ita pag. 291. Ἐπὶ τούτων τῶν ὑπάτων σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ἑσπέρας, ἡμέρᾳ πρώτῃ μηνὶ Ξανθικῷ, πρὸ ιϛ Καλανδῶν Μαΐων. Iterùm: Ἐπὶ τούτων τῶν ὑπάτων γέγονεν ἔκλειψις ἡλίου, μηνὶ Πανέμῳ, πρὸ ιδ Καλανδῶν Αὐγούστων. Iterùm: ι ῷ αὐτῷ ἔτει ἐδηλώθη νίκη κατὰ Περσῶν, μηνὶ Γορπιέῳ, πρὸ η Ἰδῶν Σεπτεμβρίων. Neque hoc mirum, namque menses Macedonici apud Asiaticos propè omnes in usu erant, Antiochenos nempè, Pergamenos, Tyrios, Cæsarienses, &c. Intereà verò neutiquam inficias iverim, Orientales ipsos aliquando menses per Romana simplicitèr nomina extulisse. Hoc quidem

non est negandum. Sic enim Epiphanius de Ponderibus et Mensuris Cap. 20. Ἐφ' ὧν ἐτελεύτησεν ὁ Οὐαλεντινιανὸς ὁ νεώτερος, υἱὸς Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ μεγάλου, εὑρεθεὶς ἄφνω ἐν τῷ Παλατίῳ πεπνιγμένος, ὡς λόγος, ἐν ΕΙΔΟΙΣ Μαΐαις. Petavio interprete: *Quibus Coss.* [sc. Arcadio II. et Rufino] *mortuus est Valentinianus Junior, Valentiniani Magni filius, qui subindè, utì ferunt, præfocatus in palatio repertus est*, Idibus *Maii.* At paulò posteà se corrigit Præsul eruditissimus, his verbis: Ἦν δὲ κατ' Αἰγυπτίους τότε μηνὸς Παχὼν μία καὶ εἰκὰς, κατὰ δὲ Ἕλληνας Ἀρτεμισίου τρίτη καὶ εἰκὰς, κατὰ ῬΩΜΑΙΟΥΣ δὲ πρὸ δεκαεπτὰ Καλανδῶν Ἰουνίων. Petavius: *Erat tum apud Ægyptios mensis Pachon dies vicesima prima, juxta Græcos* Artemisii *mensis tertia et vicesima, secundum* Romanos *decimo septimo Kalend. Junias.* Neque sanè id in Enarratore reprehenderim quòd aliquando, sed quòd semper, eos ità extulit. Atque hoc quidèm in Ulpianum Antiochenum cadere potuisse vix unquam crediderim.

§ 13. Neque aptius ævum Ulpianeum sonat illud ad Orat. *de falsâ Legatione:* Ἐν δὲ τοῖς ἀρχαιοτέροις ΒΙΒΛΙΟΙΣ εὑρίσκεται τὸ πρόσωπον. *In codicibus autem antiquioribus invenitur* πρόσωπον. Per βιβλίοις voluit ἀντιγράφοις, *exemplaribus.* Ita enim apud veteres exemplaria reddi solebant. Demosth. Orat. contra Leptin. τῆς στήλης τὰ ἈΝΤΙΓΡΑΦΑ. Auctor antiquissimus de LXX Interp. ad Timocratem: δηλώσομεν δέ σοι περὶ τῆς κατασκευῆς, ὡς ἂν τὰ τῶν ἐπιστολῶν ἈΝΤΙΓΡΑΦΑ διέλθωμεν. Philemon Criticus vetustissimus mendas appellabat, inquit Casaubonus Præf. in Athen. Τὰς ἐν τοῖς ἈΝΤΙΓΡΑΦΟΙΣ ἐμμεμενηκυίας ἡμαρτημένας γραφάς. Origen. contra Celsum, Lib. v. Κατὰ μὲν τὰ κοινὰ τῶν ἈΝΤΙΓΡΑΦΩΝ. Idem in Joh. tom. vi. Ed. Huet. Τὸ μέντοιγε ἡμαρτῆσθαι ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς ἈΝΤΙΓΡΑΦΟΙΣ τὰ περὶ τῶν ὀνομάτων πολλαχοῦ, καὶ ἀπὸ τούτων ἄν τις πεισθείη· ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ἡ περὶ τοὺς ὑπὸ τῶν δαιμονίων κατακρημνιζομένους οἰκονομία, &c. [Ita lego

hæc ultima, non πεισθείη ἐν τοῖς εὐαγγελίοις· ἢ περὶ τοὺς, &c. ut pessimè in Edit.] Ferrarius: *Peccatum equidem frequentèr fuisse in Gentilium exemplaribus, indeque errata in Evangeliis translata facilè quis credat.* Quam ineptè, quam oscitantèr! Totam periochen hìc, ut alibi sexcentiès, miserè intervertit et corrumpit Ferrarius. Ita potiùs, ni fallor, refingi debuit: *Et subesse quidem Græcis exemplaribus mendas sæpenumerò circa nomina, exindè etiam probari cuipiam possit. In Evangeliis dispensatio illa circa porcos à dæmoniis è rupe præcipitatos*, &c. Ad rem redeamus. Eusebius Dem. Evang. Lib. viii. Ὅθεν καὶ παρὰ τοῖς ἀκριβέσιν 'ΑΝΤΙΓΡΑ'ΦΟΙΣ τῶν 'Εβδομήκοντα. *Undè et in exemplaribus* LXX *Interpretum emendatissimis.* Socrates Hist. Lib. vii. Cap. 32. Αὐτίκα γοῦν ἠγνόησεν [Νεστόριος] ὅτι ἐν τῇ καθολικῇ Ἰωάννου γέγραπτο ἐν τοῖς παλαιοῖς 'ΑΝΤΙΓΡΑ'ΦΟΙΣ, &c. Valesius: *Primùm itaque ignoravit* [Nestorius] *in Catholicâ Joannis Epistolâ ita scriptum esse in antiquis exemplaribus*, &c. Epiphanius Ancorato, Cap. 31. 'Αλλὰ καὶ, ἔκλαυσε, κεῖται ἐν τῷ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίῳ ἐν τοῖς ἀδιορθώτοις 'ΑΝΤΙΓΡΑ'ΦΟΙΣ. Petavius: *Sed et, ploravit, ut in Evangelii Lucæ exemplaribus non correctis legitur.* (Scio quidem virum, optimè de Christiano et literario orbe meritum, Joannem Millium, alitèr hæc verba Epiphanii et interpunxisse et intellexisse in Prolegomenis ad N. T. n. 798. Verùm mihi locum hunc diu multúmque versanti et expendenti, aliud longè suadet contextûs ipsius series, argumentum, et scopus, sicut ostendere haud admodum refugerem, si esset hujus loci. Illud verò Cl. viro facillimè et libentissimè assentior, errare toto cœlo Grotium, cùm ista quæ in hoc capite de Orthodoxis refert Epiphanius, in Præsides ecclesiasticos rejicienda esse judicaret.) Philoxeni Glossæ Lat.-Græc. *Exemplar*, ἀντίγραφον. Græco-Lat. 'Αντίγραφον, *Rescriptum, Exemplum, Exemplar.* Ita enim passim Scholiastæ vetustissimi in Pindarum et Apollonium Rho-

dium. Βιβλίον verò apud veteres diversum quid ab exemplari significabat, nempè Epistolam. Suidas: Βιβλίον, 'ΕΠΙΣΤΟΛΗ'. Βιβλία etiam Epistolas. Hesychius: Βιβλία, βυβλία, 'ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ'. Pro libris etiam generalitèr acceptis usurpabatur. Athenæus, lib. iii. Καλλίμαχος ὁ γραμματικὸς τὸ μέγα ΒΙΒΛΙ'ΟΝ ἴσον ἔλεγεν εἶναι τῷ μεγάλῳ κακῷ. Dalechampius: *Callimachus Grammaticus dicere solebat magnum librum magno malo parem esse.* Glossæ Philoxeni Græc. Lat. Βιβλία, *Libri*; Βιβλίον, *Libellus, Liber, Codex*. His suffragium ferat etiam Julius Pollux in Onomastico Lib. x. Cap. 14. Εἰ δὲ—ἐπὶ τὴν πρὸς τὰ Βιβλία συνουσίαν τις τράποιτο, κ.τ.λ. Ubi Liber in eo sensu longè longéque ab exemplari differt. De exemplaribus ita loquitur idem Lib. viii. Cap. 6. Τῶν δὲ δικαστικῶν ὀνομάτων, Γραμματεῖα, διαμαρτυρίαι, διαθῆκαι, 'ΑΝΤΙ'ΓΡΑΦΑ.

§ 14. His brevitèr expositis, latiùs aliquantò diducendis, nisi aliò traherer impræsentiarum, coronidem imponant Observationes aliæ duæ, verùm diversi generis. Prima sit, argumenta illa longiuscula, quæ incerti auctoris nomine feruntur, ab eodem profecta fuisse, quo ipsi Commentarii. Ad orationem *de falsâ Legatione* ait Enarrator: Ἐπειδή, ὡς 'ΕΓΝΩ'ΜΕΝ, κατὰ σελήνην ἀριθμοῦσιν οἱ Ἀθηναῖοι. *Quoniam, sicut anteà notum fecimus, lunæ cursum in computis suis sequuntur Athenienses.* Et ad Orat. cont. Timocratem: Πρυτάνεις δὲ, τοὺς πεντήκοντα, ΟΥ'Σ 'ΕΙΠΟΜΕΝ ἀεὶ προβαλλομένους ὑπὲρ [vel ὑπὸ] τῆς ἰδίας φυλῆς, καὶ πρυτανεύοντας τὸ μέρος αὐτοῦ [pro μέρος αὐτοῦ legendum velim μέρος αὐτῶν τοῦ, *i.e.* partem suam] ἐνιαυτοῦ. *Prytanes verò, viri quinquaginta,* quos diximus *semper deligi solitos pro suâ tribu, et munere fungi senatorio pro suâ parte anni.* In primâ pericope dicit se anteà lectorem docuisse, menses Atheniensium ad lunæ cursum componi. Hoc verò nusquam docet nisi in argumento ad Orat. cont. Androtionem, his

verbis: Ἰςέον, ὅτι οὐκ ἐψήφιζον οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς μῆνας κατὰ τὸν ἡλιακὸν δρόμον, ὡς ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν σεληνιακόν. Wolfius: *Sciendum, non supputatos esse* menses ab Atheniensibus ad solis, ut à nobis, *sed* ad lunæ, *cursum*. Patet igitur ultrò nostrum argumentum illud pro suo agnovisse. In pericope secundâ monuisse se dicit, singulam tribum elegisse pro se Prytanas quinquaginta, et annum inter se magistratui gerundo distribuisse. Hoc quoque nusquam aliàs nisi in hoc argumento inveniendum est. Ἦρχον οὖν οἱ πεντακόσιοι τὰς τριακοσίας πεντήκοντα ἡμέρας. Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ πολλοὶ ἦσαν, καὶ δυσχερῶς ἤνυον τὰ πράγματα, διεῖλον ἑαυτοὺς εἰς δέκα μερίδας κατὰ τὰς φυλὰς, ἀνὰ πεντήκοντα. Τούτους γὰρ ἑκάστη φυλὴ ΠΡΟΕΒΑ'ΛΛΕΤΟ. Wolfius: *Quingenti igitur illi trecentos quinquaginta dies in magistratu erant. Sed quia multi erant, et negotia non expeditè succedebant, decuriârunt sese pro tribuum numero, ut singulæ decuriæ quinquagenos continerent.* Hos enim unaquæque tribus designabat. Deindè paulò infrà: Ἰςέον δ᾽, ὅτι οἱ μὲν πεντήκοντα ἐκαλοῦντο πρυτάνεις. *Sciendum autem est, quinquagenos illos vocatos fuisse curiones.* Clarius profectò aliquid vix optares. Respondent enim quàm exactissimè τούτους γὰρ ἑκάστη φυλὴ ΠΡΟΕΒΑ'ΛΛΕΤΟ istis suprà citatis, οὓς εἴπομεν ἀεὶ ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕ'ΝΟΥΣ. Omnia autem argumenta illa anonyma ejusdem commatis et manûs esse nemo est, credo, qui negaverit. Porrò confirmatur idem ex alio loco. Is est in argumento ad Orat. πρὸς Λέπτιν. sub fin. Ἰτέον δὲ ἐπὶ τὴν ΜΕΤΑΧΕΙ'ΡΙΣΙΝ τοῦ λόγου. *Verùm ad ipsius Orationis expositionem transeundum est.* Hæc quidèm absunt in Editione Wolfii, at comparent in Morellianâ quæ eam secuta est. Neque ea cur rejicienda sint, video. Sed enim si reverà pro genuinis accipiantur, non opus fuerit ut nos diutiùs illis immoremur, cùm ipsa satis clament.

§ 15. Secunda sit, Vitam illam Demosthenis brevem, qui Plutarcho inscribitur, non alii quàm Nostro

esse tribuendam. En ipsum ad Orat. cont. Timocratem: Καλλίςρατος δὲ ἐςὶ ῥήτωρ, ὗ ζηλωτὴς ἐγένετο Δημοσθένης. Περὶ ὗ ἔφη ἐρωτηθεὶς ὁ Δημοσθένης, τίς ἀμείνων ῥήτωρ, σὺ ἢ Καλλίςρατος; ἐγὼ μὴν γραφόμενος, Καλλίςρατος δὲ ἀκȣόμενος. Ἦν γὰρ ἐπιδεικτικὸς σφόδρα ὁ Καλλίςρατος. Ὅθεν καὶ ἀκȣ́σας αὐτȣ̃ ἐπιδεικνυμένȣ ὁ Δημοσθένης, εἰς ἐπιθυμίαν ἦλθε λόγων, ὩΣ ΕἸΡΗ'ΚΑΜΕΝ ἘΝ ΤΩ͂Ι ΒΊΩι ἈΥΤΟΥ͂. Wolfius: *Callistratus autem Orator fuit, cujus admirator exstitit Demosthenes; deque eo rogatus, uter esset melior orator, ipsene an Callistratus? ego*, inquit, *in scribendo; Callistratus in dicendo. Multum enim in declamando valuit Callistratus; quem cùm declamantem vidisset Demosthenes, eloquentiæ cupiditate*, ut in Vitâ ejus diximus, *est inflammatus.* Videamus nunc Demosthenis Vitam quæ dicitur ex Plutarcho: Ὡς δὲ Ἡγησίας ὁ Μάγνης φησὶν, ἐδεήθη τȣ̃ παιδαγωγȣ̃, ἵνα Καλλιςράτȣ Ἐμπαίδȣ Ἀφιδναίȣ, ῥήτορος δοκίμȣ, καὶ ἱππαρχήσαντος, καὶ ἀναθέντος τὸν βωμὸν τῷ Ἑρμῇ τῷ ἀγοραίῳ, μέλλοντος ἐν τῷ δήμῳ λέγειν, ἀκȣ́σῃ. ἈΚΟΥ'ΣΑΣ ΔΕ, ἘΡΑΣΤΗ'Σ ἘΓΕ'ΝΕΤΟ ΤΩ͂Ν ΛΟ'ΓΩΝ. Wolfius: *Ut autem Hegesias Magnes refert, pædagogum oravit, ut Callistratum Empædum Aphidnæum, probatum Oratorem, qui et magister fuit equitum, et Mercurio forensi aram dedicavit, quum is ad populum verba facturus esset, audire liceret.* Eoque audito, eloquentiæ amore *captus est.* Ad priora illa in Comment. ad Timocrat. hæc subnotat Wolfius: *Libanius et Plutarchus Callistrati actionis Oropiæ mentionem faciunt. Sed comparationis Callistrati et Demosthenis non meminerunt. Forsan et* Ulpianus *Demosthenis Vitam descripsit.* [Dum Plutarchum laudat Wolfius, prolixiorem et limatiorem Demosthenis Vitam, qui certè Plutarchi fœtus est, innuit, ab hâc brevi de quâ agimus longè diversam.] Mirum profectò est Wolfium, cùm hæc scriberet, nullam vidisse inter Enarratorem et Βιόγραφον similitudinem, quum, ut aiunt, ovum ovo

non est similius, quàm ἀκȣ́σας αὐτȣ͂ ἐπιδεικνυμένȣ ὁ Δημοσθένης εἰς ἐπιθυμίαν ἦλθε λόγων, illis, ἀκȣ́σας δὲ ἐραςὴς ἐγένετο τῶν λόγων. Ista me fateor, (præsertìm cùm hanc Vitam Demosthenis incerti esse auctoris, et Plutarcho temerè falsóque inscriptam, consentiant penè eruditi omnes,) eandem utrobiquè manum non modò cogunt libentèr agnoscere, verùm etiam paulò constantiùs asserere.

Atque hæc tibi, qualia qualia sunt, pro tempore et ingenii nostri modulo, Erudite Lector, in manus do. Exilia quidem illa fortassè et imperita, juventutisque ut est ferventioris temeritatem referentia; spero tamen, haud prorsùs injucunda. Neque intereà eò unicè spectare credas quæ legis, ut Commentarios, tam insignes, tam doctos atque utiles, è manibus tuis excuterent. Extremæ quidem id esset dementiæ, et hominis, qui diligentiam tot Virorum Clarissimorum, in evolvendis illis et elucubrandis, ineptissimè reprehenderet. Ipsi deniquè amico nostro et necessitudinis arctissimæ rationibus defuerim, si in eam ejus operam et industriam involarem, quam adeò felicem et eruditam in illis excolendis atque exornandis collocavit. Suus igitur illis, Pseudulpianis licèt, adhuc sit honos et auctoritas. Plures indies Casaubonos, Valesios, Petitos, Sigonios, Meursios, Pearsonios, (quales, Deus bone! et quantos Viros!) exerceant. Absit profectò, ut quæ literati illi heroes etiam laudare non dedignantur, ea nos homunciones sciolique despicatui habere audeamus.

J. C.

Coll. Regal.
3 Id. Nov. M.DCC.XXX.

‘ΥΠΟ΄ΘΕΣΙΣ ΤΟΥ͂ ΠΡΩ΄ΤΟΥ ΛΟ΄ΓΟΥ

ΤΟΥ͂ ΚΑΤΑ`

Φ Ι Λ Ι΄ Π Π Ο Υ.

ΚΑΚΩ͂Σ ἐν τῷ πολέμῳ τῷ πρὸς Φίλιππον οἱ Ἀθηναῖοι Φερόμενοι συνεληλύθασιν εἰς ἐκκλησίαν ἀθυμοῦντες· ὁ τοίνυν ῥήτωρ τήν τε ἀθυμίαν πειρᾶται παύειν, (λέγων οὐδὲν εἶναι θαυμαστὸν, εἰ ῥαθυμοῦντες κεκράτηνται·) καὶ εἰσηγεῖται, πῶς ἂν ἄριστα τῷ πολέμῳ προσενεχθεῖεν· κελεύει δὴ δύο δυνάμεις παρασκευάσασθαι, μίαν μὲν μείζω, πολιτικὴν, ἥ τις, οἴκοι μένουσα, πρὸς τὰς τῶν ἐπικαίρων χρείας ἕτοιμος ὑπάρξει· ἑτέραν δὲ ἐλάττονα, ξένων ὄντων τῶν στρατευομένων, παραμεμιγμένων δέ· καὶ κελεύει τὴν δύναμιν μὴ Ἀθήνησι μένειν, μηδὲ ἐκ τῆς πόλεως ποιεῖσθαι τὰς βοηθείας, ἀλλὰ περὶ τὴν Μακεδονίαν ἀναστρέφεσθαι, πολεμοῦσαν ἀδιαλείπτως, ἵνα μὴ τοὺς Ἐτησίας πνέοντας ἐπιτηρήσας ὁ Φίλιππος, ἢ καὶ τὸν χειμῶνα, ἡνίκα Ἀθήνηθεν εἰς Μακεδονίαν πλεῖν οὐ δυνατὸν, ἐπιχειρῇ τοῖς πράγμασι, καὶ, παρὰ τὴν ἀπουσίαν τὴν τῶν Ἀθηναίων, ἁπάντων κρατῇ· ἀλλ' ἐγγὺς ἡ πρὸς αὐτὸν ἀντιταξομένη δύναμις πρὸς αὐτὸν ὑπάρχῃ.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

ΚΑΤΑ'

ΦΙΛΙ'ΠΠΟΥ Α'.

ά. Ε'Ι μὲν περὶ καινοῦ τινὸς πράγματος προυτίθετο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισχὼν

ΤΟΥ͂ ΚΑΤΑ' ΦΙΛΙ'ΠΠΟΥ ΛΟ'ΓΟΥ Α'.

Ἐξήγησις, καὶ Σχόλια.

ΚΑΤΑ' Φιλίππου] Ζητοῦσιν, εἰ τοῦ συμβουλευτικοῦ ἴδιον ἡ προτροπή τε καὶ ἀποτροπὴ, οὐδ' ὅλως δὲ ἡ κατηγορία, πῶς ἐνταῦθα ἐπιγέγραπται ὁ λόγος συμβουλευτικὸς ὤν, κατὰ Φιλίππου· καὶ φαμὲν ὅτι πολλάκις τὰ τρία εἴδη τῆς ῥητορικῆς ἐπιμίγνυται, ἀντὶ ὕλης ἀλλήλοις καθιστάμενα, ὥσπερ ἐνταῦθα· βουλόμενος γὰρ κατασκευάσαι, ὅτι δεῖ τὴν Μακεδονίαν κακῶσαι, ὕλῃ ἐχρήσατο τῇ κατὰ τοῦ Φιλίππου καταδρομῇ· ἰστέον, ὅτι ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις λόγοις, ὕλη ἦν ἡ τῶν Ὀλυνθίων πολιορκία· αὕτη γὰρ εὐπορίας ἐν τῷ λέγειν αἰτία τῷ ῥήτορι καθίσταται· συνεχὲς δὲ ἡ τῶν Ἀθηναίων δύναμις· ἐνταῦθα δὲ, ὕλη μὲν ὁ Μακεδών· συνεχὲς δὲ, οἱ Ἀθηναῖοι. Διὰ τοῦτο καὶ ἑτέρας ἐπιγραφῆς ὡς πρὸς τοὺς προλαβόντας λόγους ἔτυχε. Τὰ δὲ τοῦ λόγου ἐνθυμηματικὰ κεφάλαια τρία εἰσὶ, τὸ ἐῤῥωμένως ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων, τὸ αὐτοὺς στρατεύεσθαι, τὸ πόρους χρημάτων ἐπινοεῖν, ὅθεν τὸ σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις γενήσεται· διὰ γὰρ τοῦ ἀναγινώσκειν τὴν ἐπιστολὴν, οὐδὲν ἕτερον, εἰ μὴ τὸ παροξύνειν, καὶ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων διδάσκει. Τὸ δὲ προοίμιον, οὐκ ἀπὸ τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ προσώπου· ἀναστάντος γὰρ αὐτοῦ πρὸ τῶν πρεσβυτέρων ἐδυσχέραινόν τινες ὃ δὴ καὶ θεραπεύει.

‡ Εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινὸς πράγματος προυτίθετο, ὦ Ἀθηναῖοι] Τὸ προοίμιον ἄνευ προτάσεως· ἄρχεται γὰρ ἀπὸ τῆς κατασκευῆς· τὴν γὰρ πρότασιν ἐν τῷ νῷ ἔλαβε τὴν ἐκ τῶν γερόντων μέλλουσαν αὐτῷ προτείνεσθαι· ἐξ ἀντιπίπτοντος δὲ τὸ προοίμιον· ἀντέπιπτε γὰρ αὐτῷ πῶς παρὰ τὴν ἡλικίαν λέγει· λύει οὖν διὰ τὸ λέγειν, ὅτι περὶ παλαιῶν πραγμάτων ἡ σκέψις, περὶ ὧν εἶπον καὶ οἱ πρῶτοι.

Εἰ μὲν περὶ καινοῦ] Ἀπολογεῖται μὲν ἐν τῷ προοιμίῳ περὶ τοῦ προαρπάσαι τὴν τάξιν τῶν γερόντων· ἰστέον δὲ, ὅτι συλλογιστικῶς τοῦτο λύει, ὡσεὶ ἔλεγεν, οἶδα μὲν ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστι πρώτους λέγειν τοὺς γέροντας, ἀλλὰ τοῦτό γ' ὅταν ᾖ ἡ βουλὴ περὶ καινοῦ τινὸς πράγματος· νῦν δὲ οὐ περὶ καινοῦ πράγ-

ἂν, ἕως οἱ πλεῖστοι τῶν εἰωθότων γνώμην ἀπεφήναντο· εἰ μὲν ἤρεσκέ τί μοι τῶν ὑπὸ τούτων

Σ Χ Ο΄ Λ Ι Α.

ματος· περὶ γὰρ Φιλίππου βουλευόμεθα· ὥστε ἤδη πολλάκις εἰπόντων τῶν γερόντων περὶ τούτου, [1] οὐ παραχαράττω τὸν νόμον· καὶ οὕτως μὲν οὗτος συνελογίσατο· ἡ δὲ ἀλήθεια ἔχει, ὡς εἴτε παλαιὸν ἦν τὸ πρᾶγμα, εἴτε καινὸν, ἔδει τοὺς γέροντας λέγειν πρώτους· ἐπειδὴ δὲ νῦν πάνυ τεθορύβηνται οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τῶν τριάκοντα δύο πόλεων τῶν Χαλκιδικῶν, καὶ ἐπὶ τῇ πολλῇ αὐξήσει τοῦ Φιλίππου, διὰ τοῦτο προαρπάσαι τὴν τάξιν ἐπεχείρησεν. Ἄλλως. Ἐν τῷ περὶ τῆς περιβολῆς λόγῳ λέγει Ἑρμογένης, τῆς ἰδέας τὴν κατασκευὴν προτέραν εἶναι τῆς προτάσεως· καὶ κέχρηται τούτῳ τῷ παραδείγματι· τὸ γὰρ, εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινὸς πράγματος προυτίθετο λέγειν, καὶ τὰ λοιπὰ, ἔστιν ἡ κατασκευή· τὸ δὲ, ἐπειδὴ [2] δὲ περὶ ὧν πολλάκις, καὶ τὰ λοιπὰ, ἔστιν ἡ πρότασις· πρότασις γάρ ἐστιν, ὅτι δεῖ καὶ νεωτέρου ὄντος, πρώτου λέγοντος ἀνέχεσθαι· αἱ δὲ ταύτης κατασκευαὶ, ὅτι μηδὲν τῶν δεόντων οἱ εἰωθότες, ἤτοι οἱ πρεσβύτεροι, εἰρήκασιν· ὁ δὲ σοφιστὴς Ἀσκληπιὸς, κατασκευὴν εἶναι λέγει ανευ προτάσεως· ὁ δὴ Ἰσοκράτης ἐν τῷ τοῦ Ἀρχιδάμου τὴν πρότασιν πρώτην ποιήσας, ἐπήνεγκε τὴν κατασκευὴν, οἷον, "ἴσως τινὲς ὑμῶν "θαυμάζουσιν, ὅτι τῶν ἄλλων "χρόνων ἐμμεμενηκὼς τοῖς τῆς "πολέως νόμοις, ὡς οὐκ οἶδ' εἴ τις "ἄλλος τῶν ἡλικιωτῶν, τοσαύτην "πεποίημαι τὴν μεταβολὴν," καὶ τὰ ἑξῆς· τοῦτο ἡ πρότασις· ἡ δὲ κατασκευὴ, "ἐγὼ δὲ, εἰ μέν τις τῶν "εἰθισμένων ἐν ὑμῖν [3] ἀγορεύειν, "ἀξίως ἦν τῆς πόλεως εἰρηκὼς, "πολλὴν ἂν ἡσυχίαν ἦγον.

προυτίθετο] Ἀντὶ τοῦ προεβάλλετο· τινὲς δὲ, ἀντὶ τοῦ προεγράφετο· ἐπειδήπερ σανίδας τινὰς ἐνέγραφον, ἐχούσας τὸ πρᾶγμα περὶ οὗ ἡ σκέψις, καὶ περὶ οὗ συνεληλύθασι· καὶ προετίθεσαν τῆς ἐκκλησίας, ἵνα γνῶσι πάντες περὶ τίνος ἔστιν ἡ ἐκκλησία.

λέγειν] Δεῖ ὑποστίξαι ἐν τούτῳ, ἵν' ᾖ οὕτως· εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινὸς πράγματος λέγειν προυτίθετο, ἐπισχὼν καὶ ἀναμείνας, ἕως οὗτοι εἴπωσιν οἱ γέροντες, τότε καὶ αὐτὸς ἐπειρώμην, ἃ γινώσκω λέγειν· Ἰστέον δὲ, ὅτι τῷ Ἰσοκρατικῷ προοιμίῳ ἐχρήσατο τῷ ἐν τῷ Ἀρχιδάμῳ· κἀκεῖ γὰρ τὸ ἐπιχείρημά ἐστιν, ὅτι νέος ὢν, προλαμβάνει τοὺς γέροντας.

ἐπισχὼν] Διὰ τοῦ ἐπισχὼν, ἔδειξεν ὡς καὶ τότε μόλις εἶχε καρτερῆσαι, μὴ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων πρῶτος εἰπεῖν, ἐκ μεταφορᾶς τῶν προθυμουμένων ἵππων δραμεῖν καὶ ἐπεχομένων.

τῶν εἰωθότων] Θέλει εἰπεῖν τῶν γερόντων· ὅρα δὲ πῶς λεληθότως αὐτοὺς διέβαλε διὰ τοῦ εἰπεῖν τῶν εἰωθότων· ἵνα δηλώσῃ, ὅτι μόνον ἔθος ἔχουσι λέγειν πρῶτοι, οὐ μὴν καὶ χρήσιμόν τι συμβουλεύουσιν.

εἰ μὲν ἤρεσκέ τί μοι] Διὰ τοῦ εἰπεῖν τοῦτο, κριτὴν τῶν προγενεστέρων ἐπέδειξε· τῷ δὲ μερισμῷ καὶ ὑπομερισμῷ σχήματι κέχρηται ἐνταῦθα· εἰπὼν γὰρ, τὸν μὲν ἄνω σύνδεσμον, οὐκ ἐπήγαγεν εὐθέως τὸν δὲ ἀλλὰ ἄλλον μέν· ἔστι γὰρ ὁ μερισμὸς καὶ ὑπομερισμὸς, ὅταν ἰπὼν δύο μὲν, [4] ἀνάγκην ἔχει

[1] Deest οὐ. [2] Deest δέ. [3] ἀγορεύει. [4] ἀνάγκη.

ῥηθέντων, ἡσυχίαν ἂν ἦγον· εἰ δὲ μὴ, τότ᾽ ἂν [1] καὶ αὐτὸς ἐπειρώμην ἃ γινώσκω λέγειν· ἐπειδὴ δὲ περὶ ὧν πολλάκις εἰρήκασιν οὗτοι πρότερον, συμβαίνει καὶ νυνὶ σκοπεῖν, ἡγοῦμαι καὶ πρῶτος ἀναστὰς, εἰκότως ἂν συγγνώμης τυγχάνειν· εἰ γὰρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ δέοντα οὗτοι συνεβούλευον, οὐδὲν ἂν ὑμᾶς νῦν ἔδει βουλεύεσθαι.

β΄. Πρῶτον μὲν οὖν, οὐκ ἀθυμητέον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς παροῦσι πράγμασιν, οὐδ᾽ εἰ πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ· ὃ γάρ ἐστι χείριστον

[1] Deest καί.

ΣΧΟΛΙΑ.

πρὸς τὰ δύο μὲν ἀποδοῦναι, δύο δὲ, ὅπερ ἐστι καὶ ἐνταῦθα εὑρεῖν. Ὅρα δὲ πῶς πάλιν ἀξιοπίστως εἶπε τὸ ἤρεσκέ μοι, ὅ ἐστι τῷ ἀγαθῷ συμβούλῳ ἀγαθὴ συμβουλευθεῖσα βουλή· τὸ δὲ σχῆμα τοῦτό ἐστι καὶ παρὰ τῷ ποιητῇ· Χαῖρ᾽ Ἀχιλεῦ, δαιτὸς μὲν ἐΐσης οὐκ ἐπιδευεῖς, Ἠ μὲν ἐνὶ κλισίῃ. Ἄλλως. Τὸ σχῆμα, οἱ μὲν καλοῦσι διπλοῦν μερισμὸν, οἱ δὲ μερισμόν τε καὶ ὑπομερισμόν· εἰρηκὼς γὰρ πρότερον δύο μὲν, ἐπήγαγε δύο δέ. Ἐπιφέρουσι δὲ αὐτοὺς πολλάκις, οὐ κατὰ τάξιν, ἀλλὰ πρὸς τὸ πρῶτον τὸ τελευταῖον.

ἡσυχίαν ἂν ἦγον] Τὸ ἦθος τὸ οἰκεῖον δείκνυσιν, ὡς οὐ φιλόνεικος τοῖς καλῶς λεγομένοις.

αὐτὸς ἐπειρώμην] Διὰ τοῦ εἰπεῖν ἐπειρώμην, ἐταπείνωσε τὸν λόγον, ὡς οὐ πάντως ἐρῶν τὰ συμφέροντα.

ἐπειδὴ δὲ] Κατασκευὴ τοῦ προοιμίου.

πολλάκις εἰρήκασιν οὗτοι] Πάλιν αὐτοὺς εὐφυῶς διαβάλλει διὰ τοῦ εἰπεῖν, ὅτι πολλάκις μὲν εἰρήκασιν, οὐδὲν δὲ ἤνυσαν.

οὗτοι πρότερον] Τὸ σχῆμα δεικτικὸν, φαυλισμοῦ δὲ ἐκφαντικόν.

συγγνώμης τυγχάνειν] Καίτοι ἀποδείξας ὡς οὐχ ἁμαρτάνει, διὰ τὸ ταπεινοφρονεῖν, συγγνώμης τὸ τοιοῦτον καλεῖ.

Πρῶτον μὲν οὖν] Εἰς τὸ δυνατὸν πρῶτον εἰσέβαλε, μεμιγμένην τῇ νουθεσίᾳ τὴν παραμυθίαν ποιησάμενος.

οὐδ᾽ εἰ πάνυ φαύλως] Ἀπὸ θεραπείας τινὸς ἐχούσης αἰτίαν τοῦ μὴ δεῖν ἀθυμεῖν, τὴν εἰσβολὴν τῶν ἀγώνων ἐποιήσατο. Διὰ τοῦ εἰπεῖν οὐκ ἀθυμητέον, οὐδ᾽ εἰ πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ, δείκνυσιν ὡς θαῤῥεῖν χρή· καὶ γὰρ τοῖς εἰς ἄκρον ἥκουσι νόσου τοῦτο παραινοῦμεν ἀεί.

ὃ γάρ ἐστι χείριστον] Τὸ σχῆμα παρὰ προσδοκίαν· οἱ δὲ λέγοντες δεύτερον εἶναι προοίμιον,

αὐτῶν ἐκ τῦ παρεληλυθότος χρόνυ, τῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιςον ὑπάρχει. Τί ὖν ἐςὶ τῦτο; ὅτι ὐδὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν δεόντων ποιύντων ὑμῶν, κακῶς τὰ πράγματα ἔχει· ἐπεί τοιγε, εἰ πάνθ' ἃ προσῆκε πραττόντων, ὕτως εἶχεν, ὐδ' ἂν ἐλπὶς ἦν, αὐτὰ βελτίω γενέσθαι. Ἔπειτα ἐνθυμητέον, καὶ παρ' ἄλλων ἀκύυσι, καὶ τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς ἀναμιμνησκομένοις, ἡλίκην πότ' ἐχόντων δύναμιν Λακεδαιμονίων, ἐξ ὗ χρόνος ὐ πολὺς, ὡς καλῶς καὶ προσηκόντως ὐδὲν ἀνάξιον ὑμεῖς ἐπράξατε τῆς πόλεως· ἀλλ' ὑπεμείνατε ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων τὸν πρὸς ἐκείνυς πόλεμον. Τίνος ὖν ἕνεκα ταῦτα λέγω; ἵν' εἰδῆτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεάσησθε, ὅτι ὐδὲν ὔτε φυλαττομένοις ὑμῖν ἐςὶ φοβερὸν,

ΣΧΟΛΙΑ.

τοῦτο λέγουσιν εἶναι κατασκευὴν αὐτοῦ.

Τί ὖν ἐςὶ τοῦτο] Καὶ τοῦτο τὸ ἐνθύμημα εἴληπται ἐκ παραδόξυ· ὃ δὲ φησὶ, τοιοῦτόν ἐςιν, ὃ ὑμᾶς ἐκ τοῦ παρελθόντος ἔβλαψε χρόνυ, τοῦτο ἀποθέμενοι, πάλιν ὠφεληθησόμεθα.

Ἔπειτα ἐνθυμητέον] Δεῖ γὰρ τὺς ἄρτι ἀκύοντας κατανοεῖν καὶ ἐνθυμεῖσθαι, περὶ τῶν πραγμάτων· τὺς δὲ εἰδότας, διὰ τῆς μνήμης ἀνακαινίζειν τὰ γεγενημένα.

ἐνθυμητέον] Καλῶς ἐπήγαγε τοῦτο τὸ παράδειγμα· εἰώθασι γὰρ οἱ ἄνθρωποι διὰ τῶν ὁμοίων παθημάτων ἐπελαφρύνεσθαι. Μερίζει δὲ τὸν λόγον εἰς δύο, εἴς τε νεωτέρυς, μὴ εἰδότας τὰ παλαιὰ, καὶ ὀφείλοντας αὐτὰ παρὰ τῶν πρεσβυτέρων μανθάνειν· καὶ εἰς γέροντας, εἰδότας μὲν τὰ παλαιὰ, χρήζοντας δὲ ὅμως καὶ ἀναμνήσεως.

ἡλίκην πότ' ἐχόντων] Ἐπεὶ περιδεὴς ἦν ὁ δῆμος διὰ τὴν τῦ Φιλίππυ δύναμιν, ἐκ παραδείγματος τὸ θαῤῥεῖν αὐτοῖς ἐπορίσατο· καὶ γὰρ Λακεδαιμόνιοι ὐ μικρότερον τῦ Μακεδόνος ἴσχυσαν, κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν.

ἐξ ὗ χρόνος] Ἵνα μήτις εἴπῃ, πάλαι τοιοῦτοι ἦμεν, νῦν δὲ ὁ χρόνος ἤλλαξε τὰ πράγματα, προσέθηκεν, ἐξ ὗ χρόνος ὐ πολύς.

‡ οὔτε φυλαττομένοις ὑμῖν ἐςὶ φοβερὸν] Λείπει τὴν ῥαθυμίαν· ἐὰν φυλάττησθε, φησὶ, καὶ ἐκφεύγητε αὐτὴν, οὐδὲν ὑμῖν φοβερὸν ἔσται·

ἔτ᾽ ἂν ὀλιγωρῆτε τοιοῦτον, οἷον ἂν ὑμεῖς βούλησθε, παραδείγμασι χρώμενοι, τῇ τότε ῥώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, ἧς ἐκρατεῖτε ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν, καὶ τῇ νῦν ὕβρει τούτου, δι᾽ ἣν ταραττόμεθα, ἐκ τοῦ μηδὲν φροντίζειν ὧν ἐχρῆν.

γʹ. Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δυσπολέμητον οἴεται τὸν Φίλιππον εἶναι, σκοπῶν τό, τε πλῆθος τῆς νῦν ὑπαρχούσης αὐτῷ δυνάμεως, καὶ τὸ, τὰ χωρία πάντα ἀπολωλέναι τῇ πόλει, ὀρθῶς μὲν οἴεται· λογισάσθω μέντοι τοῦτο, ὅτι εἴχομέν ποτε ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθη-

ΣΧΟΛΙΑ.

σημεῖον δὲ τούτου ἡ Λακεδαιμονίων δύναμις, ἧς ἐκρατεῖτε ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν.

οἷον ἂν] Εὐφήμως αὐτὸ εἶπε πάνυ, φάσκων οἷον ἂν ὑμεῖς βούλησθε, τουτέστιν ἀργίας νικῆσαι.

παραδείγμασι] Πρὸς τὸ οὐδὲν ὑμῖν ἐστὶ φοβερόν.

χρωμένοις] Ἐὰν δὲ χωρὶς τοῦς, πρὸς τὸ ἵνα εἰδῆτε χρώμενοι.

καὶ τῇ νῦν ὕβρει] Ἄνω μὲν ὅτε ἔλεγε περὶ Λακεδαιμονίων, ῥώμην εἶπεν· ἐνταῦθα δὲ ἐπειδὴ θέλει ταπεινοῦν τὸν Μακεδόνα, ὕβριν εἶπε· πάνυ δὲ τοῦτο ἔχθιστον τοῖς Ἀθηναίοις· καὶ γὰρ ἐλευθερίας ἐρασταὶ καθεστήκεισαν.

‡ Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι] Εἰσβολὴ κατὰ τὸ κεφάλαιον τὸ δυνατόν.

Εἰ δέ τις ὑμῶν] Ὅσας οἶδεν ὁ ῥήτωρ ἰσχυρὰς ἀντιθέσεις, πρῶτον τούτων λέγει τὰς λύσεις· εἶθ᾽ οὕτω σαθρὰς ἀποδείξας αὐτὰς, προφανῶς προβάλλεται· ὥσπερ οὖν κἀνταυθα· τὴν δὲ ἀντίθεσιν τὴν παροῦσαν εἰς δύο κατασκευάζει, ἔκ τε τῆς τούτου δυνάμεως, καὶ πλείστην ἐκ τῆς οἰκείας ἀσθενείας τῶν Ἀθηναίων· εἶτα ἐπειδὴ εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐδόκει λελύσθαι ἡ ἀντίθεσις, ὅλως ἔτι σφοδρὰ ἦν, τὴν μὲν ἀρχὴν συντρέχει τῷ ἀντιτιθέντι· δεῖ γὰρ τὸν ῥήτορα, διὰ τὸ μὴ δοκεῖν ἀναιδῆ, καὶ τοῖς προφανῶς ἀληθέσι πολέμιον, ἐπὶ τῶν τοιούτων, τὴν μὲν ἀρχὴν συνδιδόναι, τελευταῖον δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς συνεκδρομῆς ἀπολογεῖσθαι.

δυσπολέμητον] Δυσπολέμητον εἶπε, καὶ οὐχὶ ἀκαταγώνιστον· ὁ μὲν γὰρ ἀκαταγώνιστος, οὐδέποτε ἡττᾶται· ὁ δὲ δυσπολέμητος, δυσχερῶς μὲν, ὅμως δὲ καταγωνίζεται· ὅπερ ἐνταῦθα θέλων ὑποφῆναι, παρέθετο.

‡ λογισάσθω μέντοι τοῦτο, ὅτι] Συντρέχει τοῖς ὁμολογουμένοις ἐπὶ τῷ τὸ σπουδαζόμενον ἀνῦσαι.

ναῖοι, Πύδναν, καὶ Ποτίδαιαν, καὶ Μεθώνην, καὶ πάντα τὸν τόπον τῦτον οἰκεῖον κύκλῳ, καὶ πολλὰ τῶν μετ' ἐκείνε νῦν ὄντων ἐθνῶν, αὐτονομέμενα καὶ ἐλεύθερα ὑπῆρχε, καὶ μᾶλλον ὑμῖν ἐβέλετ' ἔχειν οἰκείως, ἢ ἐκείνῳ. Εἰ τοίνυν ὁ Φίλιππος τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, ὡς χαλεπὸν πολεμεῖν ἐςὶν Ἀθηναίοις, ἔχεσι τοιαῦτα ἐπιτειχίσματα, τῆς αὐτε χώρας, ἔρημος ὢν συμμάχων, ἐδὲν ἂν, ὧν νυνὶ πεποίηκεν, ἔπραξεν, ἐδὲ τοσαύτην ἐκτήσατο δύναμιν· ἀλλ' οἶδεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῦτο καλῶς ἐκεῖνος, ὅτι ταῦτα μέν ἐςιν ἅπαντα τὰ χωρία ἆθλα τε πολέμε, κείμενα ἐν μέσῳ· φύσει δ' ὑπάρχει τοῖς παρεσι τὰ τῶν ἀπόντων, καὶ τοῖς ἐθέλεσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν, τὰ τῶν ἀμελέντων· καὶ γάρ τοι, ταύτῃ χρησάμενος τῇ γνώμῃ, πάντα κατέςραπ-

ΣΧΟΛΙΑ.

κύκλῳ] Τινές φασιν, ὅτι ἐπειδὴ ἀκτή ἐςιν ὁ τόπος, διὰ τοῦτο εἶπε τὸ κύκλῳ· οἱ δὲ, ὅτι ἐπειδὴ ἐν κύκλῳ αὗται ἔκειντο.

Εἰ τοίνυν] Τὸ καθ' ὑπόθεσιν τὸ σχῆμα.

ἐπιτειχίσματα] Ἐπιτείχισμα, τόπος ὑψηλὸς, ὃν ἂν προκαταλαβόντες πολέμιοι τειχίσειαν, διὰ τὸ ἐντεῦθεν αὐτοὺς ὁρμωμένους ἐπιτίθεσθαι τοῖς ἐχθροῖς· ἐκεῖνος ὖν διὰ τὸ πονεῖν, πρὸς ζῆλον τῶν Ἀθηναίων, ἐπαινεῖ τὸν Μακεδόνα· οἶδε γὰρ ἐν καιρῷ ἐπαινεῖν καὶ τὸν πολέμιον.

‡ ἀλλ' οἶδεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο καλῶς] Οὐκ ἔπαινον ἔχει τοῦ Φιλίππε μόνον, ὡς καλῶς τι ποιήσαντος, ἀλλὰ καὶ προτροπὴν τῶν Ἀθηναίων· μιμήσασθε γάρ, φησὶ, καὶ ὑμεῖς τὸν καλῶς προσθέντα.

ἆθλα τοῦ πολέμε] Ἐκ μεταφορᾶς τοῦ κειμένου τοῖς παλαίεσιν ἄθλε ἐν μέσῳ. Ἔπαθλα δὲ ἐκ εὕρηται, εἰ μὴ ἅπαξ παρ' Εὐριπίδῃ.

‡ καὶ τοῖς ἐθέλεσι πονεῖν] Τὰ τῶν ἀμελέντων τῶν προνοέντων ἐςίν.

καὶ τοῖς ἐθέλεσιν] Ὅρα, ὅτι δι' ἐκείνε τε τρόπε φησὶν αὐτὸν ἠρηκέναι τὰς πόλεις, δι' ε βέλεται αὐτὲς προσέχειν τοῖς πράγμασι.

ται καὶ ἔχει· τὰ μὲν, ὡς ἂν ἑλών τις ἔχοι πολέμῳ, τὰ δὲ, σύμμαχα καὶ φίλα ποιησάμενος· καὶ γὰρ συμμαχεῖν καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις ἐθέλουσιν ἅπαντες, οὓς ἂν ὁρῶσι παρεσκευασμένους, καὶ πράττειν ἐθέλοντας ἃ χρή.

δ΄. Ἂν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἐθελήσητε γενέσθαι γνώμης νῦν, ἐπειδήπερ οὐ πρότερον· καὶ ἕκαστος ὑμῶν, οὗ δεῖ καὶ δύναιτ' ἂν παρασχεῖν αὑτὸν χρήσιμον τῇ πόλει, πᾶσαν ἀφεὶς τὴν εἰρωνείαν, [1]ἕτοιμος πράττειν ὑπάρξῃ· ὁ μὲν χρήματα ἔχων, εἰσφέρειν· ὁ δ' ἐν ἡλικίᾳ, στρατεύεσθαι· συνελόντι δ' ἁπλῶς εἰπεῖν, ἢν ὑμῶν αὐτῶν ἐθελήσητε γενέσθαι· καὶ παύσησθε, αὐτὸς μὲν οὐδὲν

[1] ἑτοίμως.

ΣΧΟΛΙΑ.

τὰ μὲν, ὡς ἂν ἑλών τις] Ἐπειδὴ τὸ κατέστραπται φοβερόν ἐστιν, ἐπήγαγε ταπεινώσεως χάριν, ὡς ἂν ἑλών τις ἔχοι πολέμῳ.

καὶ γὰρ συμμαχεῖν] Ἐπειδὴ ἐλύπει τοὺς Ἀθηναίους τὸ τὸν Φίλιππον ἔχειν συμμάχους καὶ φίλους, διὰ τῆς καθολικῆς γνώμης τοῦτο ἐθεράπευσε.

τούτοις ἐθέλ.] Ἐπειδὴ ἀνωτέρω ἐφόβησεν αὐτοὺς, εἰπὼν αὐτὸν τὸν Φίλιππον ἰσχυρὸν, διὰ τοῦ ἔχειν συμμάχους, ἐπήγαγε τοῦτο παραμυθούμενος, ὡς ὅτι ἐὰν αὐτοὶ τὰ αὐτὰ ἐθέλωσι πρᾶξαι, εὐχερῶς αὐτὸν καθαιρήσουσιν. Ἄξιον δὲ ζητῆσαι πῶς ἀλλαχοῦ καθελὼν αὐτοῦ τὴν δύναμιν, διὰ τοῦ εἰπεῖν ὅτι οἱ πολλοὶ αὐτοῦ ἀφίστανται, καὶ νῦν λέγει, ὅτι πολλοὺς ἔχει συμμάχους. Λέγομεν οὖν, ὅτι τὸν τρόπον διέξεισι τῶν ὑπηκόων· εἰ γὰρ καὶ μισοῦσι καὶ φοβοῦνται τοὺς δυνατοὺς, ἀλλ' ἐν ὅσῳ μὴ πράττουσί τι οἱ ἀγαθοὶ διὰ ῥαθυμίαν, ἀνάγκῃ προστρέχουσι τοῖς δυνατοῖς, ἵνα μὴ μετὰ τῶν ῥαθύμων ὄντες πάθωσι μετ' αὐτῶν· εἰ δέ ποτε οἱ ἀγαθοὶ σπουδάσουσι, καὶ τὴν ῥαθυμίαν ἀποθέσθαι θελήσουσιν, εὐθέως πρὸς αὐτοὺς ἀποστήσονται.

ἀφεὶς τὴν εἰρωνείαν] Ἰστέον, ὅτι εἰρωνεία ἐστὶν ἐναντίον τῆς ἀλαζονείας· ἀλαζονεύεσθαι μὲν γάρ ἐστι, τὸ πλείονα ἐπαγγέλλεσθαι δύνασθαι ποιεῖν, ἤπερ δύναιτο· εἰρωνεία δὲ, τὸ λέγειν ἐλάττονα δύνασθαι ποιεῖν, [1] ἢ ἄν τις δεδύνηται.

[1] Deest ἤ.

ἕκαςος ποιήσειν ἐλπίζων, τὸν δὲ πλησίον πάνθ' ὑπὲρ αὐτȣ̃ πράξειν· καὶ τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν κομιεῖσθε, ἂν Θεὸς θέλη, καὶ τὰ κατερραθυμημένα πάλιν ἀναλήψεσθε, κἀκεῖνον τιμωρήσεσθε· μὴ γὰρ ὡς Θεῷ νομίζετ' ἐκείνῳ τὰ παρόντα πεπηγέναι πράγματα ἀθάνατα· ἀλλὰ καὶ μισεῖ τις ἐκεῖνον, καὶ δέδιεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ φθονεῖ, καὶ τῶν πάνυ νῦν δοκȣ́ντων οἰκείως ἔχειν αὐτῷ· καὶ ἅπανθ', ὅσαπερ καὶ ἐν ἄλλοις τισὶν ἀνθρώποις ἔνι, ταῦτα κἀν τοῖς μετ' ἐκείνȣ χρὴ νομίζειν ἐνεῖναι· κατέπτηχε μέντοι ταῦτα πάντα νῦν ȣ̓κ ἔχοντα ἀποςροφὴν, διὰ τὴν ὑμετέραν βραδυτῆτα καὶ ῥαθυμίαν, ἣν ἀποθέσθαι φημὶ δεῖν ἤδη. Ὁρᾶτε γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

αὐτὸς μὲν ȣ̓δὲν ἕκαςος] Ἴδιον γὰρ καὶ τοῦτο τῶν ῥαθυμȣ́ντων.

ἂν Θεὸς θέλῃ] Εἰς ȣ̓ρανὸν τὰς ἐλπίδας ἀνέπεμψεν, ἵνα ἐὰν εἰκὸς ταῦτα ποιησάντων μὴ ἀποβαίη τὰ συμφέροντα, ἔχῃ ἀπολογίαν· τȣ́τȣ χάριν ἐντεῦθεν ἤδη τὴν δόκησιν τοῦ Θεοῦ προσέθηκεν· οἱ δὲ, διὰ τὸ φιλόθεον τὸ οἰκεῖον ἦθος παραςῆσαι.

‡ ἀλλὰ καὶ μισεῖ τις ἐκεῖνον] Τὸ μεῖζον ἐν μέσῳ θεὶς ἀπέκρυψε τοῖς ἄκροις τὸ ἰσχυρόν.

μισεῖ τις ἐκεῖνον] Μισεῖ μὲν, ὁ ἤδη πεπονθὼς κακῶς· δέδιε δὲ, ὁ μηδέπω μὲν ὑπομείνας, προσδοκῶν δέ· φθονεῖ δὲ, ὁ ὁρῶν αὐτὸν οὕτως τὰς πόλεις καταςρεφόμενον. Ἀντιπίπτον δὲ λύει· ἵνα γὰρ μή τις εἴπῃ, πῶς ȣ̓̃ν εἰ μισοῦσιν αὐτὸν ȣ̓κ ἀφίςανται αὐτοῦ; ἐπάγει ὅτι ἄκοντες καὶ φοβȣ́μενοί εἰσιν ἀπ' ἐκείνȣ, διὰ τὸ μὴ εὑρίσκειν τινὰ καταφυγὴν πρὸς ἡμᾶς ῥαθυμίᾳ κατεχομένȣς· καὶ μὴν ἤδη ἐπείσθησαν αὐτῷ καὶ ἔπεμψαν βοήθειαν πρὸς Ὀλυνθίȣς· πῶς ȣ̓̃ν ῥαθύμȣς αὐτȣ̀ς καλεῖ; Καθὸ μηδὲν ἑκόντες ποιȣ̃σιν, εἰ μή τις αὐτοῖς ἐπιτιμήσει διὰ τȣ̃ συμβȣλεύειν καὶ πείθειν ποιεῖν.

καὶ ἅπανθ' ὅσα] Τȣ̃το τὸ σχῆμα καλεῖται καθαίρεσις· καὶ γὰρ διὰ τȣ́τȣ ὅθεν ῥᾳδίως καὶ μάλιςα ἡ βλάβη προσγίνεται, τῷ καθόλȣ τὸν λόγον ἐπιςώσατο.

κατέπτηχε] Ταπεινȣ̃ται· ȣ̓́τε γὰρ ὁ μισῶν βλάπτει, διὰ τὸ ἡμᾶς ῥαθυμεῖν· ȣ̓́τε ὁ δεδιὼς, ἕτερόν τι φρονῆσαι δύναται· ἐπισφαλὲς γάρ· ȣ̓́τε ὁ βασκαίνων ἀντιςῆναι· ἀδύνατον γάρ.

‡ Ὁρᾶτε γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθη-

πρᾶγμα, οἷ προελήλυθεν ἀσελγείας ἄνθρωπος, ὃς οὐδ' αἵρεσιν ὑμῖν δίδωσι τοῦ πράττειν, ἢ ἄγειν ἡσυχίαν, ἀλλ' ἀπειλεῖ, καὶ λόγους ὑπερηφάνους, ὥς φασι, λέγει· καὶ οὐχ οἷός τέ ἐστιν ἔχων ἃ κατέστραπται, μένειν ἐπὶ τούτων, ἀλλ' αἰεί τι προσπεριβάλλεται, καὶ κύκλῳ πανταχῆ μέλλοντας ἡμᾶς καὶ καθημένους περιστοιχίζεται.

ε. Πότ' οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πότε ἃ χρὴ

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

ναῖοι] Τοῦτο τὸ συμφέροντος· καταμέμικται δὲ τῷ δυνατῷ.

ἀσελγείας] Ἀσέλγεια κοινῶς καλεῖται πᾶσα ὕβρις, οὐχὶ περὶ τὰ ἀφροδίσια μόνον.

ὃς οὐδ' αἵρεσιν] Τουτέστι· διὰ τὴν ὕβριν τοῦ Μακεδόνος, οὐδὲ δυνατοὶ καθεστήκατε πράττειν ἃ βούλεσθε, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀνάγκης ἔχετε πολεμῆσαι. Διὰ δὲ τούτου τὸ ἀναγκαῖον παρίστησιν. Ἀναγκαῖον δέ ἐστιν οὗ χωρὶς [1] ζῆν οὐ δυνατόν.

τοῦ πράττειν] Οὐκ εἶπεν ἁπλῶς πολεμεῖν, ἀλλὰ κοινοτέρῳ ὀνόματι ἐχρήσατο, τοῦ πράττειν, οἷον τοῦ ψηφίζεσθαι, τοῦ δικάζειν, τοῦ γεωργεῖν, καὶ τῶν λοιπῶν.

καὶ λόγους ὑπερηφάνους] Ἵνα μὴ λέγων τὰ ῥήματα τοῦ Μακεδόνος κακὸς οἰωνὸς δόξῃ, ταύτου χάριν παρέδραμεν αὐτά.

προσπεριβάλλεται] Τινὲς φασίν, ἐπειδὴ κυκλοτερῶς ἔκειντο αἱ πόλεις, ἃς παρέλαβεν ὁ Φίλιππος, τούτου χάριν εἶπεν οὕτως· ἄλλοι δὲ, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν κυνηγετῶν, οἵτινες κύκλῳ περὶ πάσας τὰς ὁδοὺς καὶ πάσας τὰς ἐκτροπὰς τὰς ἄρκυς περιβάλλουσιν, ὑπὲρ τοῦ μὴ διαφυγεῖν τὰ θηρία ἐκεῖθεν. Καὶ τὸ περιστοιχίζεται πάλιν ἐπήγαγεν· ὅθεν καὶ ἄμεινον [2] τὸ σχῆμα. Ἄλλως. Ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν κυνηγετῶν· κατὰ γὰρ τὰς ἐκδρομὰς τῶν θηρίων, ὀρθὰ ξύλα ἱστᾶσιν, ἃ καλοῦσι στοίχους, καταπετανύντες αὐτῶν δίκτυα, ἵνα ἐὰν αὐτοὺς ἐκφύγῃ τὰ θηρία, εἰς τὰ δίκτυα ἐμπέσῃ. Ἔνια δὲ τῶν ἀντιγράφων περισχοινίζεται ἔχει.

καὶ καθημένους] Ἐπειδὴ φοβεῖ τὸ λεχθὲν, φησὶν, ὡς ἐπικρούσαν τὴν ἡμετέραν ῥαστώνην κτησάμενος, τοῦτο διαπράξεται Φίλιππος.

‡ περιστοιχίζεται] Ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν κυνηγετῶν.

Πότ' οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι] Μετάβασις καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ τὸ ἀναγκαῖον· δείκνυσι γὰρ, ὅτι ἐξ ἀνάγκης ταῦτα ποιητέον. Ἔστι δὲ κατὰ ἐπιτίμησιν· διὸ καὶ τὸ δεύτερον πότε βαρυτέρᾳ τῇ φωνῇ προσφέρεται· τρόπον δὲ διαγράφει ἐνταῦθα τῶν ῥαθυμούντων. Ἔστι δὲ τὸ σχῆμα διαλογικόν· εἶτα τῇ ἐρωτήσει τὴν [3] ἀπόκρισιν οὐκ ἀπο-

[1] Deest ζῆν. [2] Deest τὸ σχῆμα. [3] διάκρισιν.

πράξετε; ἐπειδάν τι γένηται; ἐπειδὰν νὴ Δία ἀνάγκη τις ᾖ; νῦν δὲ τί χρὴ τὰ γιγνόμενα ἡγεῖσθαι; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τοῖς ἐλευθέροις μεγίστην ἀνάγκην τὴν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων αἰσχύνην εἶναι. Ἢ βούλεσθε, εἰπέ μοι, περιϊόντες αὐτῶν πυνθάνεσθαι κατὰ τὴν ἀγορὰν, λέγεταί τι καινόν; γένοιτο γὰρ ἄν τι καινότερον, ἢ Μακεδὼν ἀνὴρ Ἀθηναίους καταπολεμῶν, καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων διοικῶν; τέθνηκε Φίλιππος; οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἀσθενεῖ. Τί δ' ὑμῖν διαφέρει; καὶ γὰρ ἂν οὗτός τι πάθῃ, ταχέως ὑμεῖς ἕτερον Φίλιππον ποιήσετε, ἄνπερ οὕτω προσέχητε τοῖς

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

ἄλλοισιν, ἀλλ' ὑπὸ της ὀργῆς αὐτὰς ἀντὶ τοῦ δῆθεν ἠρωτημένυ φθέγγεται.

ἐπειδὰν] Ὡς ἐν ἤθει ἀναγνωστέον τὸ, ἐπειδάν.

νη Δία ἀνάγκη] Οὐδὲν χαλεπώτερον αἰσχύνης τοῖς ἐλευθέροις καθέστηκεν.

‡ ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι] Εἰ μὲν ἄλλην ἀνάγκην ζητεῖς, ἐκδέχυ πληγάς· εἰδ' ἐλευθέρων, ἡ τῶν πραγμάτων αἰσχύνη μεγίστη ἀνάγκη καθέστηκεν· ἔστι δὲ τοῦ συμφέροντος.

ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι] Εἰπὼν [1] τὸν μὲν, οὐκ ἐπήγαγε τὸν δὲ, ἐπειδὴ ἔμελλεν ἐπιφέρειν, ὑμεῖς δὲ αὐτὴν οὐκ ἡγεῖσθε αἰσχύνην, ὅπερ ἦν ὑβριστικὸν καὶ διὰ τοῦτο τὸ μὲν σιωπᾷ· ἄλλο δὲ ἐπιφέρει τούτῳ ὅμοιον.

‡ Ἢ βούλεσθε, εἰπέ μοι] Ἀντὶ τοῦ ἄρα ἀπορηματικοῦ.

εἰπέ μοι] Δέον εἰπεῖν, εἴπατε μοι πρὸς τὸ βούλεσθε, εἰπέ μοι, εἶπεν Ἀττικῶς.

Ἀθηναίους] Τοὺς τὸν Πέρσην ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος διώξαντας, ἐκ Πέλλης ὁρμώμενος ἄνθρωπος καταπολεμεῖ.

τέθνηκε Φίλιππος] Τινὲς καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενοί φασιν ὅτι πρῶτος οὗτος ὁ λόγος· καὶ γὰρ ἡ ἀσθένεια Φιλίππου, πρὸ τῆς πολιορκίας Ὀλύνθου· ἀλλὰ φαμὲν ὅτι οὐκ ἀπεικὸς αὐτὸν τὸ τοιοῦτον θεῖναι, ὡς ἐν παραδείγματι, κἂν ἦν τοῖς χρόνοις προγενέστερον· ἅτε δὴ γὰρ ἐκεῖνοι ταῦτα θέλοντες γενέσθαι, ἐθρύλλουν.

ταχέως ὑμεῖς] Ἡ ῥαστώνη, φησὶ, πολλοὺς τίκτειν Φιλίππους δύναται· καὶ γὰρ παρ' ἡμῖν οὔσης τῆς ἀμελείας, ταχέως γενήσεται καὶ ἕτερος Φίλιππος. Ἄλλοι δέ τινες περιέργως φασὶ, διὰ τὸν Ἀλέξανδρον αὐτὸν τοῦτο λέγειν καθ' ὑπόθεσιν τὸ λεγόμενον.

[1] γὰρ τόν.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥ͂Σ

ΚΑΤᾺ

ΦΙΛΙ΄ΠΠΟΥ Α΄.

ά. ΕἸ μὲν περὶ καινοῦ τινὸς πράγματος προυτίθετο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισχὼν

ΤΟΥ͂ ΚΑΤᾺ ΦΙΛΙ΄ΠΠΟΥ ΛΟ΄ΓΟΥ Α΄.

Ἐξήγησις, καὶ Σχόλια.

ΚΑΤᾺ Φιλίππου] Ζητοῦσιν, εἰ τοῦ συμβουλευτικοῦ ἴδιον ἡ προτροπή τε καὶ ἀποτροπὴ, οὐδ᾽ ὅλως δὲ ἡ καληγορία, πῶς ἐνταῦθα ἐπιγέγραπται ὁ λόγος συμβουλευτικὸς ὢν, κατὰ Φιλίππου· καὶ φαμὲν ὅτι πολλάκις τὰ τρία εἴδη τῆς ῥητορικῆς ἐπιμίγνυνται, ἀντὶ ὕλης ἀλλήλοις καθιστάμενα, ὥσπερ ἐνταῦθα· βουλόμενος γὰρ κατασκευάσαι, ὅτι δεῖ τὴν Μακεδονίαν κακῶσαι, ὕλῃ ἐχρήσατο τῇ κατὰ τοῦ Φιλίππου καταδρομῇ· ἰστέον, ὅτι ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις λόγοις, ὕλη ἦν ἡ τῶν Ὀλυνθίων πολιορκία· αὕτη γὰρ εὐπορίας ἐν τῷ λέγειν αἰτία τῷ ῥήτορι καθίσταται· συνεχὲς δὲ ἡ τῶν Ἀθηναίων δύναμις· ἐνταῦθα δὲ, ὕλη μὲν ὁ Μακεδών· συνεχὲς δὲ, οἱ Ἀθηναῖοι. Διὰ τοῦτο καὶ ἑτέρας ἐπιγραφῆς ὡς πρὸς τοὺς προλαβόντας λόγους ἔτυχε. Τὰ δὲ τοῦ λόγου ἐνθυμηματικὰ κεφάλαια τρία εἰσὶ, τὸ ἐῤῥωμένως ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων, τὸ αὐτοὺς στρατεύεσθαι, τὸ πόρους χρημάτων ἐπινοεῖν, ὅθεν τὸ σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις γενήσεται· διὰ γὰρ τοῦ ἀναγινώσκειν τὴν ἐπιστολὴν, οὐδὲν ἕτερον, εἰ μὴ τὸ παροξύνειν, καὶ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων διδάσκει. Τὸ δὲ προοίμιον, οὐκ ἀπὸ τοῦ πράγματος, ἀλλ᾽ ἀπὸ τοῦ προσώπου· ἀναστάντος γὰρ αὐτοῦ πρὸ τῶν πρεσβυτέρων ἐδυσχέραινόν τινες ὃ δὴ καὶ θεραπεύει.

‡ Εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινὸς πράγματος προυτίθετο, ὦ Ἀθηναῖοι] Τὸ προοίμιον ἄνευ προτάσεως· ἄρχεται γὰρ ἀπὸ τῆς κατασκευῆς· τὴν γὰρ πρότασιν ἐν τῷ νῷ ἔλαβε τὴν ἐκ τῶν γερόντων μέλλουσαν αὐτῷ προτείνεσθαι· ἐξ ἀντιπίπτοντος δὲ τὸ προοίμιον· ἀντέπιπτε γὰρ αὐτῷ πως παρὰ τὴν ἡλικίαν λέγει· λύει οὖν διὰ τὸ λέγειν, ὅτι περὶ παλαιῶν πραγμάτων ἡ σκέψις, περὶ ὧν εἶπον καὶ οἱ πρῶτοι.

Εἰ μὲν περὶ καινοῦ] Ἀπολογεῖται μὲν ἐν τῷ προοιμίῳ περὶ τοῦ προαρπάσαι τὴν τάξιν τῶν γερόντων· ἰστέον δὲ, ὅτι συλλογιστικῶς τοῦτο λύει, ὡσεὶ ἔλεγεν, οἶδα μὲν ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστι πρώτους λέγειν τοὺς γέροντας, ἀλλὰ τοῦτό γ᾽ ὅταν ᾖ ἡ βουλὴ περὶ καινοῦ τινὸς πράγματος· νῦν δὲ οὐ περὶ καινοῦ πράγ-

ἂν, ἕως οἱ πλεῖστοι τῶν εἰωθότων γνώμην ἀπεφήναντο· εἰ μὲν ἤρεσκέ τί μοι τῶν ὑπὸ τούτων

ΣΧΟΛΙΑ.

ματος· περὶ γὰρ Φιλίππου βουλευόμεθα· ὥστε ἤδη πολλάκις εἰπόντων τῶν γερόντων περὶ τούτου, [1] οὐ παραχαράττω τὸν νόμον· καὶ οὕτως μὲν οὗτος συνελογίσατο· ἡ δὲ ἀλήθεια ἔχει, ὡς εἴτε παλαιὸν ἦν τὸ πρᾶγμα, εἴτε καινὸν, ἔδει τοὺς γέροντας λέγειν πρώτους· ἐπειδὴ δὲ νῦν πάνυ τεθορύβηνται οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τῶν τριάκοντα δύο πόλεων τῶν Χαλκιδικῶν, καὶ ἐπὶ τῇ πολλῇ αὐξήσει τοῦ Φιλίππου, διὰ τοῦτο προαρπάσαι τὴν τάξιν ἐπεχείρησεν. Ἄλλως. Ἐν τῷ περὶ τῆς περιβολῆς λόγῳ λέγει Ἑρμογένης, τῆς ἰδέας τὴν κατασκευὴν προτέραν εἶναι τῆς προτάσεως· καὶ κέχρηται τούτῳ τῷ παραδείγματι· τὸ γὰρ, εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινὸς πράγματος προυτίθετο λέγειν, καὶ τὰ λοιπὰ, ἔστιν ἡ κατασκευή· τὸ δὲ, ἐπειδὴ [2] δὲ περὶ ὧν πολλάκις, καὶ τὰ λοιπὰ, ἔστιν ἡ πρότασις· πρότασις γάρ ἐστιν, ὅτι δεῖ καὶ νεωτέρου ὄντος, πρώτου λέγοντος ἀνέχεσθαι· αἱ δὲ ταύτης κατασκευαὶ, ὅτι μηδὲν τῶν δεόντων οἱ εἰωθότες, ἤτοι οἱ πρεσβύτεροι, εἰρήκασιν· ὁ δὲ σοφιστὴς Ἀσκληπιὸς, κατασκευὴν εἶναι λέγει ἄνευ προτάσεως· ὁ δὴ Ἰσοκράτης ἐν τῷ τοῦ Ἀρχιδάμου τὴν πρότασιν πρώτην ποιήσας, ἐπήνεγκε τὴν κατασκευὴν, οἷον, "ἴσως τινὲς ὑμῶν "θαυμάζουσιν, ὅτι τῶν ἄλλων "χρόνων ἐμμεμενηκὼς τοῖς τῆς "πόλεως νόμοις, ὡς οὐκ οἶδ' εἴ τις "ἄλλος τῶν ἡλικιωτῶν, τοσαύτην "πεποίημαι τὴν μεταβολὴν," καὶ τὰ ἑξῆς· τοῦτο ἡ πρότασις· ἡ δὲ κατασκευὴ, "ἐγὼ δὲ, εἰ μέν τις τῶν "εἰθισμένων ἐν ὑμῖν [3] ἀγορεύειν, "ἀξίως ἦν τῆς πόλεως εἰρηκὼς, "πολλὴν ἂν ἡσυχίαν ἦγον.

προυτίθετο] Ἀντὶ τοῦ προεβάλλετο· τινὲς δὲ, ἀντὶ τοῦ προεγράφετο· ἐπειδήπερ σανίδας τινὰς ἐνέγραφον, ἐχούσας τὸ πρᾶγμα περὶ οὗ ἡ σκέψις, καὶ περὶ οὗ συνεληλύθασι· καὶ προετίθεσαν τῆς ἐκκλησίας, ἵνα γνῶσι πάντες περὶ τίνος ἐστὶν ἡ ἐκκλησία.

λέγειν] Δεῖ ὑποστίξαι ἐν τούτῳ, ἵν' ᾖ οὕτως· εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινὸς πράγματος λέγειν προυτίθετο, ἐπισχὼν καὶ ἀναμείνας, ἕως οὗτοι εἴπωσιν οἱ γέροντες, τότε καὶ αὐτὸς ἐπειρώμην, ἃ γινώσκω λέγειν· Ἰστέον δὲ, ὅτι τῷ Ἰσοκρατικῷ προοιμίῳ ἐχρήσατο τῷ ἐν τῷ Ἀρχιδάμῳ· κἀκεῖ γὰρ τὸ ἐπιχείρημά ἐστιν, ὅτι νέος ὢν, προλαμβάνει τοὺς γέροντας.

ἐπισχὼν] Διὰ τοῦ ἐπισχὼν, ἔδειξεν ὡς καὶ τότε μόλις εἶχε καρτερῆσαι, μὴ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων πρῶτος εἰπεῖν, ἐκ μεταφορᾶς τῶν προθυμουμένων ἵππων δραμεῖν καὶ ἐπεχομένων.

τῶν εἰωθότων] Θέλει εἰπεῖν τῶν γερόντων· ὅρα δὲ πῶς λεληθότως αὐτοὺς διέβαλε διὰ τοῦ εἰπεῖν τῶν εἰωθότων· ἵνα δηλώσῃ, ὅτι μόνον ἔθος ἔχουσι λέγειν πρῶτοι, οὐ μὴν καὶ χρήσιμόν τι συμβουλεύουσιν.

εἰ μὲν ἤρεσκέ τί μοι] Διὰ τοῦ εἰπεῖν τοῦτο, κριτὴν τῶν προγενεστέρων ἐπέδειξε· τῷ δὲ μερισμῷ καὶ ὑπομερισμῷ σχήματι κέχρηται ἐνταῦθα· εἰπὼν γὰρ, τὸν μὲν ἄνω σύνδεσμον, οὐκ ἐπήγαγεν εὐθέως τὸν δὲ ἀλλὰ ἄλλον μέν· ἔστι γὰρ ὁ μερισμὸς καὶ ὑπομερισμὸς, ὅταν ἰπὼν δύο μὲν, [4] ἀνάγκην ἔχει

[1] Deest οὐ. [2] Deest δέ. [3] ἀγορεύει. [4] ἀνάγκη.

ῥηθέντων, ἡσυχίαν ἂν ἦγον· εἰ δὲ μὴ, τότ' ἂν [1] καὶ αὐτὸς ἐπειρώμην ἃ γινώσκω λέγειν· ἐπειδὴ δὲ περὶ ὧν πολλάκις εἰρήκασιν οὗτοι πρότερον, συμβαίνει καὶ νυνὶ σκοπεῖν, ἡγοῦμαι καὶ πρῶτος ἀναστὰς, εἰκότως ἂν συγγνώμης τυγχάνειν· εἰ γὰρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ δέοντα οὗτοι συνεβούλευον, οὐδὲν ἂν ὑμᾶς νῦν ἔδει βουλεύεσθαι.

β΄. Πρῶτον μὲν οὖν, οὐκ ἀθυμητέον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ· ὃ γάρ ἐστι χείριστον

[1] Deest καί.

ΣΧΟΛΙΑ.

πρὸς τὰ δύο μὲν ἀποδοῦναι, δύο δὲ, ὅπερ ἐστι καὶ ἐνταῦθα εὑρεῖν. Ὅρα δὲ πῶς πάλιν ἀξιοπίστως εἶπε τὸ ἤρεσκέ μοι, ὅ ἐστι τῷ ἀγαθῷ συμβούλῳ ἀγαθὴ συμβουλευθεῖσα βουλή· τὸ δὲ σχῆμα τοῦτό ἐστι καὶ παρὰ τῷ ποιητῇ· Χαῖρ' Ἀχιλεῦ, δαιτὸς μὲν ἐΐσης οὐκ ἐπιδευεῖς, Ἠ μὲν ἐνὶ κλισίῃ. Ἄλλως. Τὸ σχῆμα, οἱ μὲν καλοῦσι διπλοῦν μερισμὸν, οἱ δὲ μερισμόν τε καὶ ὑπομερισμόν· εἰρηκὼς γὰρ πρότερον δύο μὲν, ἐπήγαγε δύο δέ. Ἐπιφέρουσι δὲ αὐτοὺς πολλάκις, οὐ κατὰ τάξιν, ἀλλὰ πρὸς τὸ πρῶτον τὸ τελευταῖον.

ἡσυχίαν ἂν ἦγον] Τὸ ἦθος τὸ οἰκεῖον δείκνυσιν, ὡς οὐ φιλόνεικος τοῖς καλῶς λεγομένοις.

αὐτὸς ἐπειρώμην] Διὰ τοῦ εἰπεῖν ἐπειρώμην, ἐταπείνωσε τὸν λόγον, ὡς οὐ πάντως ἐρῶν τὰ συμφέροντα.

ἐπειδὴ δὲ] Κατασκευὴ τοῦ προοιμίου.

πολλάκις εἰρήκασιν οὗτοι] Πάλιν αὐτοὺς εὐφυῶς διαβάλλει διὰ τοῦ εἰπεῖν, ὅτι πολλάκις μὲν εἰρήκασιν, οὐδὲν δὲ ἤνυσαν.

οὗτοι πρότερον] Τὸ σχῆμα δεικτικὸν, φαυλισμοῦ δὲ ἐκφαντικόν.

συγγνώμης τυγχάνειν] Καίτοι ἀποδείξας ὡς οὐχ ἁμαρτάνει, διὰ τὸ ταπεινοφρονεῖν, συγγνώμης τὸ τοιοῦτον καλεῖ.

Πρῶτον μὲν οὖν] Εἰς τὸ δυνατὸν πρῶτον εἰσέβαλε, μεμιγμένην τῇ νουθεσίᾳ τὴν παραμυθίαν ποιησάμενος.

οὐδ' εἰ πάνυ φαύλως] Ἀπὸ θεραπείας τινὸς ἐχούσης αἰτίαν τοῦ μὴ δεῖν ἀθυμεῖν, τὴν εἰσβολὴν τῶν ἀγώνων ἐποιήσατο. Διὰ τοῦ εἰπεῖν οὐκ ἀθυμητέον, οὐδ' εἰ πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ, δείκνυσιν ὡς θαῤῥεῖν χρή· καὶ γὰρ τοῖς εἰς ἄκρον ἥκουσι νόσου τοῦτο παραινοῦμεν ἀεί.

ὃ γάρ ἐστι χείριστον] Τὸ σχῆμα παρὰ προσδοκίαν· οἱ δὲ λέγοντες δεύτερον εἶναι προοίμιον,

αὐτῶν ἐκ τȣ̃ παρεληλυθότος χρόνȣ, τȣ̃το πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. Τί ȣ̃ν ἐςὶ τȣ̃το; ὅτι ȣ̓δὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν δεόντων ποιȣ́ντων ὑμῶν, κακῶς τὰ πράγματα ἔχει· ἐπεί τοιγε, εἰ πάνθ' ἃ προσῆκε πραττόντων, ȣ̔́τως εἶχεν, ȣ̓δ' ἂν ἐλπὶς ἦν, αὐτὰ βελτίω γενέσθαι. Ἔπειτα ἐνθυμητέον, καὶ παρ' ἄλλων ἀκȣ́ȣσι, καὶ τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς ἀναμιμνησκομένοις, ἡλίκην πότ' ἐχόντων δύναμιν Λακεδαιμονίων, ἐξ ȣ̓̃ χρόνος ȣ̓ πολὺς, ὡς καλῶς καὶ προσηκόντως ȣ̓δὲν ἀνάξιον ὑμεῖς ἐπράξατε τῆς πόλεως· ἀλλ' ὑπεμείνατε ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων τὸν πρὸς ἐκείνȣς πόλεμον. Τίνος ȣ̃ν ἕνεκα ταῦτα λέγω; ἵν' εἰδῆτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεάσησθε, ὅτι ȣ̓δὲν ȣ̓́τε φυλαττομένοις ὑμῖν ἐςὶ φοβερὸν,

ΣΧΟΛΙΑ.

τοῦτο λέγουσιν εἶναι κατασκευὴν αὐτοῦ.

Τί ȣ̃ν ἐςὶ τοῦτο] Καὶ τοῦτο τὸ ἐνθύμημα εἴληπται ἐκ παραδόξȣ· ὃ δὲ φησὶ, τοιοῦτόν ἐςιν, ὃ ὑμᾶς ἐκ τοῦ παρελθόντος ἔβλαψε χρόνȣ, τοῦτο ἀποθέμενοι, πάλιν ὠφεληθησόμεθα.

Ἔπειτα ἐνθυμητέον] Δεῖ γὰρ τȣ̀ς ἄρτι ἀκȣ́οντας κατανοεῖν καὶ ἐνθυμεῖσθαι, περὶ τῶν πραγμάτων· τȣ̀ς δὲ εἰδότας, διὰ τῆς μνήμης ἀνακαινίζειν τὰ γεγενημένα.

ἐνθυμητέον] Καλῶς ἐπήγαγε τοῦτο τὸ παράδειγμα· εἰώθασι γὰρ οἱ ἄνθρωποι διὰ τῶν ὁμοίων παθημάτων ἐπελαφρύνεσθαι. Μερίζει δὲ τὸν λόγον εἰς δύο, εἴς τε νεωτέρȣς, μὴ εἰδότας τὰ παλαιὰ, καὶ ὀφείλοντας αὐτὰ παρὰ τῶν πρεσβυτέρων μανθάνειν· καὶ εἰς γέροντας, εἰδότας μὲν τὰ παλαιὰ, χρῄζοντας δὲ ὅμως καὶ ἀναμνήσεως.

ἡλίκην πότ' ἐχόντων] Ἐπεὶ περιδεὴς ἦν ὁ δῆμος διὰ τὴν τȣ̃ Φιλίππȣ δύναμιν, ἐκ παραδείγματος τὸ θαῤῥεῖν αὐτοῖς ἐπορίσατο· καὶ γὰρ Λακεδαιμόνιοι ȣ̓ μικρότερον τȣ̃ Μακεδόνος ἴσχυσαν, κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν.

ἐξ ȣ̓̃ χρόνος] Ἵνα μήτις εἴπῃ, πάλαι τοιοῦτοι ἦμεν, νῦν δὲ ὁ χρόνος ἤλλαξε τὰ πράγματα, προσέθηκεν, ἐξ ȣ̓̃ χρόνος ȣ̓ πολύς.

‡ οὔτε φυλαττομένοις ὑμῖν ἐςὶ φοβερὸν] Λείπει τὴν ῥαθυμίαν· ἐὰν φυλάττησθε, φησὶ, καὶ ἐκφεύγητε αὐτὴν, οὐδὲν ὑμῖν φοβερὸν ἔσται·

ἔτ' ἂν ὀλιγωρῆτε τοιοῦτον, οἷον ἂν ὑμεῖς βούλησθε, παραδείγμασι χρώμενοι, τῇ τότε ῥώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, ἧς ἐκρατεῖτε ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν, καὶ τῇ νῦν ὕβρει τούτου, δι' ἣν ταραττόμεθα, ἐκ τοῦ μηδὲν φροντίζειν ὧν ἐχρῆν.

γʹ. Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δυσπολέμητον οἴεται τὸν Φίλιππον εἶναι, σκοπῶν τό, τε πλῆθος τῆς νῦν ὑπαρχούσης αὐτῷ δυνάμεως, καὶ τὸ, τὰ χωρία πάντα ἀπολωλέναι τῇ πόλει, ὀρθῶς μὲν οἴεται· λογισάσθω μέντοι τοῦτο, ὅτι εἴχομέν ποτε ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθη-

ΣΧΟΛΙΑ.

σημεῖον δὲ τούτου ἡ Λακεδαιμονίων δύναμις, ἧς ἐκρατεῖτε ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν.

οἷον ἂν] Εὐφήμως αὐτὸ εἶπε πάνυ, φάσκων οἷον ἂν ὑμεῖς βούλησθε, τουτέστιν ἀργίας νικῆσαι.

παραδείγμασι] Πρὸς τὸ οὐδὲν ὑμῖν ἐστὶ φοβερόν.

χρωμένοις] Ἐὰν δὲ χωρὶς τοῦ ς, πρὸς τὸ ἵνα εἰδῆτε χρώμενοι.

καὶ τῇ νῦν ὕβρει] Ἄνω μὲν ὅτε ἔλεγε περὶ Λακεδαιμονίων, ῥώμην εἶπεν· ἐνταῦθα δὲ ἐπειδὴ θέλει ταπεινοῦν τὸν Μακεδόνα, ὕβριν εἶπε· πάνυ δὲ τοῦτο ἔχθιστον τοῖς Ἀθηναίοις· καὶ γὰρ ἐλευθερίας ἐρασταὶ καθεστήκεισαν.

‡ Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι] Εἰσβολὴ κατὰ τὸ κεφάλαιον τὸ δυνατόν.

Εἰ δέ τις ὑμῶν] Ὅσας οἶδεν ὁ ῥήτωρ ἰσχυρὰς ἀντιθέσεις, πρῶτον τούτων λέγει τὰς λύσεις· εἶθ' οὕτω σαθρὰς ἀποδείξας αὐτάς, προφανῶς προβάλλεται· ὥσπερ οὖν κἀνταυθα· τὴν δὲ ἀντίθεσιν τὴν παροῦσαν εἰς δύο κατασκευάζει, ἔκ τε τῆς τούτου δυνάμεως, καὶ πλείστην ἐκ τῆς οἰκείας ἀσθενείας τῶν Ἀθηναίων· εἶτα ἐπειδὴ εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐδόκει λελύσθαι ἡ ἀντίθεσις, ὅλως ἔτι σφοδρὰ ἦν, τὴν μὲν ἀρχὴν συντρέχει τῷ ἀντιτεθέντι· δεῖ γὰρ τὸν ῥήτορα, διὰ τὸ μὴ δοκεῖν ἀναιδῆ, καὶ τοῖς προφανῶς ἀληθέσι πολέμιον, ἐπὶ τῶν τοιούτων, τὴν μὲν ἀρχὴν συνδιδόναι, τελευταῖον δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς συνεκδρομῆς ἀπολογεῖσθαι.

δυσπολέμητον] Δυσπολέμητον εἶπε, καὶ οὐχὶ ἀκαταγώνιστον· ὁ μὲν γὰρ ἀκαταγώνιστος, οὐδέποτε ἡττᾶται· ὁ δὲ δυσπολέμητος, δυσχερῶς μέν, ὅμως δὲ καταγωνίζεται· ὅπερ ἐνταῦθα θέλων ὑποφῆναι, παρέθετο.

‡ Λογισάσθω μέντοι τοῦτο, ὅτι] Συντρέχει τοῖς ὁμολογουμένοις ἐπὶ τῷ τὸ σπουδαζόμενον ἀνύσαι.

ναῖοι, Πύδναν, καὶ Ποτίδαιαν, καὶ Μεθώνην, καὶ πάντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκεῖον κύκλῳ, καὶ πολλὰ τῶν μετ᾽ ἐκείνου νῦν ὄντων ἐθνῶν, αὐτονομούμενα καὶ ἐλεύθερα ὑπῆρχε, καὶ μᾶλλον ὑμῖν ἐβούλετ᾽ ἔχειν οἰκείως, ἢ ἐκείνῳ. Εἰ τοίνυν ὁ Φίλιππος τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, ὡς χαλεπὸν πολεμεῖν ἐστὶν Ἀθηναίοις, ἔχουσι τοιαῦτα ἐπιτειχίσματα, τῆς αὐτοῦ χώρας, ἔρημος ὢν συμμάχων, οὐδὲν ἂν, ὧν νυνὶ πεποίηκεν, ἔπραξεν, οὐδὲ τοσαύτην ἐκτήσατο δύναμιν· ἀλλ᾽ οἶδεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο καλῶς ἐκεῖνος, ὅτι ταῦτα μέν ἐστιν ἅπαντα τὰ χωρία ἆθλα τοῦ πολέμου, κείμενα ἐν μέσῳ· φύσει δ᾽ ὑπάρχει τοῖς παροῦσι τὰ τῶν ἀπόντων, καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν, τὰ τῶν ἀμελούντων· καὶ γάρ τοι, ταύτῃ χρησάμενος τῇ γνώμῃ, πάντα κατέστραπ-

ΣΧΟΛΙΑ.

κύκλῳ] Τινές φασιν, ὅτι ἐπειδὴ ἀκτή ἐστιν ὁ τόπος, διὰ τοῦτο εἶπε τὸ κύκλῳ· οἱ δὲ, ὅτι ἐπειδὴ ἐν κύκλῳ αὗται ἔκειντο.

Εἰ τοίνυν] Τὸ καθ᾽ ὑπόθεσιν τὸ σχῆμα.

ἐπιτειχίσματα] Ἐπιτείχισμα, τόπος ὑψηλὸς, ὃν ἂν προκαταλαβόντες πολέμιοι τειχίσειαν, διὰ τὸ ἐντεῦθεν αὐτοὺς ὁρμωμένους ἐπιτίθεσθαι τοῖς ἐχθροῖς· ἐκεῖνος οὖν διὰ τὸ πονεῖν, πρὸς ζῆλον τῶν Ἀθηναίων, ἐπαινεῖ τὸν Μακεδόνα· οἶδε γὰρ ἐν καιρῷ ἐπαινεῖν καὶ τὸν πολέμιον.

‡ ἀλλ᾽ οἶδεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο καλῶς] Οὐκ ἔπαινον ἔχει τοῦ Φιλίππου μόνον, ὡς καλῶς τι ποιήσαντος, ἀλλὰ καὶ προτροπὴν τῶν Ἀθηναίων· μιμήσασθε γὰρ, φησὶ, καὶ ὑμεῖς τὸν καλῶς προσθέντα.

ἆθλα τοῦ πολέμου] Ἐκ μεταφορᾶς τοῦ κειμένου τοῖς παλαίουσιν ἄθλου ἐν μέσῳ. Ἔπαθλα δὲ οὐκ εὕρηται, εἰ μὴ ἅπαξ παρ᾽ Εὐριπίδῃ.

‡ καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν] Τὰ τῶν ἀμελούντων τῶν προνοούντων ἐστίν.

καὶ τοῖς ἐθέλουσιν] Ὅρα, ὅτι δι᾽ ἐκείνου τοῦ τρόπου φησὶν αὐτὸν ᾑρηκέναι τὰς πόλεις, δι᾽ οὗ βούλεται αὐτοὺς προσέχειν τοῖς πράγμασι.

ται καὶ ἔχει· τὰ μὲν, ὡς ἂν ἑλών τις ἔχοι πολέμῳ, τὰ δὲ, σύμμαχα καὶ φίλα ποιησάμενος· καὶ γὰρ συμμαχεῖν καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις ἐθέλουσιν ἅπαντες, οὓς ἂν ὁρῶσι παρεσκευασμένους, καὶ πράττειν ἐθέλοντας ἃ χρή.

δ΄. Ἂν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἐθελήσητε γενέσθαι γνώμης νῦν, ἐπειδήπερ οὐ πρότερον· καὶ ἕκαστος ὑμῶν, οὗ δεῖ καὶ δύναιτ᾽ ἂν παρασχεῖν αὑτὸν χρήσιμον τῇ πόλει, πᾶσαν ἀφεὶς τὴν εἰρωνείαν, [1]ἕτοιμος πράττειν ὑπάρξῃ· ὁ μὲν χρήματα ἔχων, εἰσφέρειν· ὁ δ᾽ ἐν ἡλικίᾳ, στρατεύεσθαι· συνελόντι δ᾽ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἣν ὑμῶν αὐτῶν ἐθελήσητε γενέσθαι· καὶ παύσησθε, αὐτὸς μὲν οὐδὲν

[1] ἑτοίμως.

ΣΧΟ΄ΛΙΑ.

τὰ μὲν, ὡς ἂν ἑλών τις] Ἐπειδὴ τὸ κατέστραπται φοβερόν ἐστιν, ἐπήγαγε ταπεινώσεως χάριν, ὡς ἂν ἑλών τις ἔχοι πολέμῳ.

καὶ γὰρ συμμαχεῖν] Ἐπειδὴ ἐλύπει τοὺς Ἀθηναίους τὸ τὸν Φίλιππον ἔχειν συμμάχους καὶ φίλους, διὰ τῆς καθολικῆς γνώμης τοῦτο ἐθεράπευσε.

τούτοις ἐθέλ.] Ἐπειδὴ ἀνωτέρω ἐφόβησεν αὐτοὺς, εἰπὼν αὐτὸν τὸν Φίλιππον ἰσχυρὸν, διὰ τοῦ ἔχειν συμμάχους, ἐπήγαγε τοῦτο παραμυθούμενος, ὡς ὅτι ἐὰν αὐτοὶ τὰ αὐτὰ ἐθέλωσι πρᾶξαι, εὐχερῶς αὐτὸν καθαιρήσουσιν. Ἄξιον δὲ ζητῆσαι πῶς ἀλλαχοῦ καθελὼν αὐτοῦ τὴν δύναμιν, διὰ τοῦ εἰπεῖν ὅτι οἱ πολλοὶ αὐτοῦ ἀφίστανται, καὶ νῦν λέγει, ὅτι πολλοὺς ἔχει συμμάχους. Λέγομεν οὖν, ὅτι τὸν τρόπον διέξεισι τῶν ὑπηκόων· εἰ γὰρ καὶ μισοῦσι καὶ φοβοῦνται τοὺς δυνατοὺς, ἀλλ᾽ ἐν ὅσῳ μὴ πράττουσί τι οἱ ἀγαθοὶ διὰ ῥαθυμίαν, ἀνάγκῃ προστρέχουσι τοῖς δυνατοῖς, ἵνα μὴ μετὰ τῶν ῥαθύμων ὄντες πάθωσι μετ᾽ αὐτῶν· εἰ δέ ποτε οἱ ἀγαθοὶ σπουδάσουσι, καὶ τὴν ῥαθυμίαν ἀποθέσθαι θελήσουσιν, εὐθέως πρὸς αὐτοὺς ἀποστήσονται.

ἀφεὶς τὴν εἰρωνείαν] Ἰστέον, ὅτι εἰρωνεία ἐστὶν ἐναντίον τῆς ἀλαζονείας· ἀλαζονεύεσθαι μὲν γάρ ἐστι, τὸ πλείονα ἐπαγγέλλεσθαι δύνασθαι ποιεῖν, ἤπερ δύναται· εἰρωνεία δὲ, τὸ λέγειν ἐλάττονα δύνασθαι ποιεῖν, [1] ἢ ἂν τις δεδύνηται.

[1] Deest ἤ.

ἕκαστος ποιήσειν ἐλπίζων, τὸν δὲ πλησίον πάνθ' ὑπὲρ αὐτοῦ πράξειν· καὶ τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν κομιεῖσθε, ἂν θεὸς θέλῃ, καὶ τὰ κατεῤῥαθυμημένα πάλιν ἀναλήψεσθε, κἀκεῖνον τιμωρήσεσθε· μὴ γὰρ ὡς θεῷ νομίζετ' ἐκείνῳ τὰ παρόντα πεπηγέναι πράγματα ἀθάνατα· ἀλλὰ καὶ μισεῖ τις ἐκεῖνον, καὶ δέδιεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ φθονεῖ, καὶ τῶν πάνυ νῦν δοκούντων οἰκείως ἔχειν αὐτῷ· καὶ ἅπανθ', ὅσαπερ καὶ ἐν ἄλλοις τισὶν ἀνθρώποις ἔνι, ταῦτα κἀν τοῖς μετ' ἐκείνου χρὴ νομίζειν ἐνεῖναι· κατέπτηχε μέντοι ταῦτα πάντα νῦν οὐκ ἔχοντα ἀποστροφὴν, διὰ τὴν ὑμετέραν βραδυτῆτα καὶ ῥαθυμίαν, ἣν ἀποθέσθαι φημὶ δεῖν ἤδη. Ὁρᾶτε γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ

ΣΧΟΛΙΑ.

αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἕκαστος] Ἴδιον γὰρ καὶ τοῦτο τῶν ῥαθυμούντων.

ἂν θεὸς θέλῃ] Εἰς οὐρανὸν τὰς ἐλπίδας ἀνέπεμψεν, ἵνα ἐὰν εἰκὸς ταῦτα ποιησάντων μὴ ἀποβαίη τὰ συμφέροντα, ἔχῃ ἀπολογίαν· τούτου χάριν ἐντεῦθεν ἤδη τὴν δόκησιν τοῦ θεοῦ προσέθηκεν· οἱ δὲ, διὰ τὸ φιλόθεον τὸ οἰκεῖον ἦθος παραστῆσαι.

‡ ἀλλὰ καὶ μισεῖ τις ἐκεῖνον] Τὸ μεῖζον ἐν μέσῳ θεὶς ἀπέκρυψε τοῖς ἄκροις τὸ ἰσχυρόν.

μισεῖ τις ἐκεῖνον] Μισεῖ μὲν, ὁ ἤδη πεπονθὼς κακῶς· δέδιε δὲ, ὁ μηδέπω μὲν ὑπομείνας, προσδοκῶν δέ· φθονεῖ δὲ, ὁ ὁρῶν αὐτὸν οὕτως τὰς πόλεις καταστρεφόμενον. Ἀντιπίπτον δὲ λύει· ἵνα γὰρ μή τις εἴπῃ, πῶς οὖν εἰ μισοῦσιν αὐτὸν οὐκ ἀφίστανται αὐτοῦ; ἐπάγει ὅτι ἄκοντες καὶ φοβούμενοί εἰσιν ἀπ' ἐκείνου, διὰ τὸ μὴ εὑρίσκειν τινὰ καταφυγὴν πρὸς ἡμᾶς ῥαθυμίᾳ κατεχομένους· καὶ μὴν ἤδη ἐπείσθησαν αὐτῷ καὶ ἔπεμψαν βοήθειαν πρὸς Ὀλυνθίους· πῶς οὖν ῥαθύμους αὐτοὺς καλεῖ; Καθὸ μηδὲν ἑκόντες ποιοῦσιν, εἰ μή τις αὐτοῖς ἐπιτιμήσει διὰ τοῦ συμβουλεύειν καὶ πείθειν ποιεῖν.

καὶ ἅπανθ' ὅσα] Τοῦτο τὸ σχῆμα καλεῖται καθαίρεσις· καί γὰρ διὰ τούτου ὅθεν ῥᾳδίως καὶ μάλιστα ἡ βλάβη προσγίνεται, τῷ καθόλου τὸν λόγον ἐπιστώσατο.

κατέπτηχε] Ταπεινοῦται· οὔτε γὰρ ὁ μισῶν βλάπτει, διὰ τὸ ἡμᾶς ῥαθυμεῖν· οὔτε ὁ δεδιὼς, ἕτερόν τι φρονῆσαι δύναται· ἐπισφαλὲς γάρ· οὔτε ὁ βασκαίνων ἀντιστῆναι· ἀδύνατον γάρ.

‡ Ὁρᾶτε γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθη-

πρᾶγμα, οἷ προελήλυθεν ἀσελγείας ἄνθρωπος, ὃς οὐδ᾽ αἵρεσιν ὑμῖν δίδωσι τοῦ πράττειν, ἢ ἄγειν ἡσυχίαν, ἀλλ᾽ ἀπειλεῖ, καὶ λόγους ὑπερηφάνους, ὥς φασι, λέγει· καὶ οὐχ οἷός τέ ἐστιν ἔχων ἃ κατέστραπται, μένειν ἐπὶ τούτων, ἀλλ᾽ αἰεί τι προσπεριβάλλεται, καὶ κύκλῳ πανταχῆ μέλλοντας ἡμᾶς καὶ καθημένους περιστοιχίζεται.

ε. Πότ᾽ οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πότε ἃ χρὴ

ΣΧΟΛΙΑ.

ναῖοι] Τοῦτο τὸ συμφέροντος· καταμέμικται δὲ τῷ δυνατῷ.

ἀσελγείας] Ἀσέλγεια κοινῶς καλεῖται πᾶσα ὕβρις, οὐχὶ περὶ τὰ ἀφροδίσια μόνον.

ὃς οὐδ᾽ αἵρεσιν] Τουτέστι· διὰ τὴν ὕβριν τοῦ Μακεδόνος, οὐδὲ δυνατοὶ καθεστήκατε πράττειν ἃ βούλεσθε, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀνάγκης ἔχετε πολεμῆσαι. Διὰ δὲ τούτου τὸ ἀναγκαῖον παρίστησιν. Ἀναγκαῖον δέ ἐστιν οὗ χωρὶς [1] ζῆν οὐ δυνατόν.

τοῦ πράττειν] Οὐκ εἶπεν ἁπλῶς πολεμεῖν, ἀλλὰ κοινοτέρῳ ὀνόματι ἐχρήσατο, τοῦ πράττειν, οἷον τοῦ ψηφίζεσθαι, τοῦ δικάζειν, τοῦ γεωργεῖν, καὶ τῶν λοιπῶν.

καὶ λόγους ὑπερηφάνους] Ἵνα μὴ λέγων τὰ ῥήματα τοῦ Μακεδόνος κακὸς οἰωνὸς δόξῃ, τούτου χάριν παρέδραμεν αὐτά.

προσπεριβάλλεται] Τινὲς φασίν, ἐπειδὴ κυκλοτερῶς ἔκειντο αἱ πόλεις, ἃς παρέλαβεν ὁ Φίλιππος, τούτου χάριν εἶπεν οὕτως· ἄλλοι δὲ, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν κυνηγετῶν, οἵτινες κύκλῳ περὶ πάσας τὰς ὁδοὺς καὶ πάσας τὰς ἐκτροπὰς τὰς ἄρκυς περιβάλλουσιν, ὑπὲρ τοῦ μὴ διαφυγεῖν τὰ θηρία ἐκεῖθεν. Καὶ τὸ περιστοιχίζεται πάλιν ἐπήγαγεν· ὅθεν καὶ ἄμεινον [2] τὸ σχῆμα. Ἄλλως. Ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν κυνηγετῶν· κατὰ γὰρ τὰς ἐκδρομὰς τῶν θηρίων, ὀρθὰ ξύλα ἱστᾶσιν, ἃ καλοῦσι στοίχους, καταπετανύντες αὐτῶν δίκτυα, ἵνα ἐὰν αὐτοὺς ἐκφύγῃ τὰ θηρία, εἰς τὰ δίκτυα ἐμπέσῃ. Ἔνια δὲ τῶν ἀντιγράφων περισχοινίζεται ἔχει.

καὶ καθημένους] Ἐπειδὴ φοβεῖ τὸ λεχθὲν, φησὶν, ὡς ἐπικυροῦσαν τὴν ἡμετέραν ῥαστώνην κτησάμενος, τοῦτο διαπράξεται Φίλιππος.

‡ περιστοιχίζεται] Ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν κυνηγετῶν.

Πότ᾽ οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι] Μετάβασις καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ τὸ ἀναγκαῖον· δείκνυσι γὰρ, ὅτι ἐξ ἀνάγκης ταῦτα ποιητέον. Ἔστι δὲ κατὰ ἐπιτίμησιν· διὸ καὶ τὰ δεύτερον πότε βαρυτέρᾳ τῇ φωνῇ προσφέρεται· τρόπον δὲ διαγράφει ἐνταῦθα τῶν ῥαθυμούντων. Ἔστι δὲ τὸ σχῆμα διαλογικόν· εἶτα τῇ ἐρωτήσει τὴν [3] ἀπόκρισιν οὐκ ἀπο-

[1] Deest ζῆν. [2] Deest τὸ σχῆμα. [3] διάκρισιν.

πράξετε; ἐπειδὰν τι γένηται; ἐπειδὰν νὴ Δία ἀνάγκη τις ᾖ; νῦν δὲ τί χρὴ τὰ γιγνόμενα ἡγεῖσθαι; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τοῖς ἐλευθέροις μεγίστην ἀνάγκην τὴν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων αἰσχύνην εἶναι. Ἢ βούλεσθε, εἰπέ μοι, περιϊόντες αὐτῶν πυνθάνεσθαι κατὰ τὴν ἀγορὰν, λέγεταί τι καινόν; γένοιτο γὰρ ἄν τι καινότερον, ἢ Μακεδὼν ἀνὴρ Ἀθηναίους καταπολεμῶν, καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων διοικῶν; τέθνηκε Φίλιππος; οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἀσθενεῖ. Τί δ' ὑμῖν διαφέρει; καὶ γὰρ ἂν οὗτός τι πάθῃ, ταχέως ὑμεῖς ἕτερον Φίλιππον ποιήσετε, ἄνπερ οὕτω προσέχητε τοῖς

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

ἄλλοσιν, ἀλλ' ὑπὸ της ὀργῆς αὐτὰς ἀντὶ τοῦ δῆθεν ἠρωτημένως φθέγγεται.

ἐπειδὰν] Ὡς ἐν ἤθει ἀναγνωστέον τὸ, ἐπειδάν.

νη Δία ἀνάγκη] Οὐδὲν χαλεπώτερον αἰσχύνης τοῖς ἐλευθέροις καθέστηκεν.

‡ ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι] Εἰ μὲν ἄλλην ἀνάγκην ζητεῖς, ἐκδέχου πληγάς· εἰ δ' ἐλευθέρων, ἡ τῶν πραγμάτων αἰσχύνη μεγίστη ἀνάγκη καθέστηκεν· ἔστι δὲ τοῦ συμφέροντος.

ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι] Εἰπὼν τὸν μὲν, οὐκ ἐπήγαγε τὸν δὲ, ἐπειδὴ ἔμελλεν ἐπιφέρειν, ὑμεῖς δὲ αὐτὴν οὐκ ἡγεῖσθε αἰσχύνην, ὅπερ ἦν ὑβριστικὸν καὶ διὰ τοῦτο τὸ μὲν σιωπᾷ· ἄλλο δὲ ἐπιφέρει τούτου ὅμοιον.

‡ Ἢ βούλεσθε, εἰπέ μοι] Ἀντὶ τοῦ ἄρα ἀπορηματικοῦ.

εἰπέ μοι] Δέον εἰπεῖν, εἴπατε γὰρ τόν-

μοι πρὸς τὸ βούλεσθε, εἰπέ μοι, εἶπεν Ἀττικῶς.

Ἀθηναίους] Τοὺς τὸν Πέρσην ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος διώξαντας, ἐκ Πέλλης ὁρμώμενος ἄνθρωπος καταπολεμεῖ.

τέθνηκε Φίλιππος] Τινὲς καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενοί φασιν ὅτι πρωτος οὗτος ὁ λόγος· καὶ γὰρ ἡ ἀσθένεια Φιλίππου, πρὸ τῆς πολιορκίας Ὀλύνθου· ἀλλὰ φαμὲν ὅτι οὐκ ἀπεικὸς αὐτὸν τὸ τοιοῦτον θεῖναι, ὡς ἐν παραδείγματι, κἂν ἦν τοῖς χρόνοις προγενέστερον· ἅτε δὴ γὰρ ἐκεῖνοι ταῦτα θέλοντες γενέσθαι, ἐθρύλλουν.

ταχέως ὑμεῖς] Ἡ ῥᾳστώνη, φησὶ, πολλοὺς τίκτειν Φιλίππους δύναται· καὶ γὰρ παρ' ἡμῖν οὔσης τῆς ἀμελείας, ταχέως γενήσεται καὶ ἕτερος Φίλιππος. Ἄλλοι δέ τινες περιέργως φασὶ, διὰ τὸν Ἀλέξανδρον αὐτὸν τοῦτο λέγειν καθ' ὑπόθεσιν τὸ λεγόμενον.

πράγμασι τὸν νῦν· οὐδὲ γὰρ οὗτος παρὰ τὴν αὐτοῦ ῥώμην τοσοῦτον ἐπηύξηται, ὅσον παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν. Καίτοι καὶ τοῦτο, εἴ τι πάθοι, καὶ τὰ τῆς τύχης ἡμῖν [1] ὑπάρξαι, ἥπερ αἰεὶ βέλτιον ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμεθα, καὶ τοῦτο ἐξεργάσαιτο, ἴσθ᾽ ὅτι πλησίον μὲν ὄντες, ἅπασιν ἂν τοῖς πράγμασι τεταραγμένοις ἐπιστάντες, ὅπως βούλεσθε διοικήσαισθε· ὡς δὲ νῦν ἔχετε, οὐδὲ, διδόντων ὑμῖν τῶν καιρῶν Ἀμφίπολιν, δέξασθαι δύναισθ᾽ ἂν, ἀπηρτημένοι καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς γνώμαις.

ϛʹ. Ὡς μὲν οὖν δεῖ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλοντας ὑπάρχειν ἅπαντας ἑτοίμους, ὡς ἐγνωκότων ὑμῶν καὶ πεπεισμένων, παύομαι λέγων· τὸν δὲ τρόπον τῆς παρασκευῆς, ἣν ἀπαλλάξαι ἂν τῶν τοιούτων πραγμάτων ὑμᾶς ἡγοῦμαι, καὶ

[1] ὑπάρξει, ὑπάρξοι.

ΣΧΟΛΙΑ.

τοσοῦτον ἐπηύξηται] Καλῶς ἠσφαλίσατο διὰ τὸ πιθανόν· οὐ γὰρ πάντως πάντα διὰ τῆς ῥαθυμίας Ἀθηναίων, ἀλλὰ καὶ τινὰ διὰ τῆς αὐτοῦ ῥώμης κατώρθου.

ἴσθ᾽ ὅτι πλησίον] Τοῦ γὰρ βασιλέως νεωστὶ τετελευτηκότος, καὶ τῶν ὑπηκόων, ὡς εἰκὸς ἦν, διχονοούντων, αὐτοὶ προστιθέμενοι [1] ἐνίοις ἐξ αὐτῶν ἠδύναντο [2] τῶν ἑτέρων περιγενέσθαι καὶ οἰκεῖον βασιλέα καταστῆσαι.

‡ ἀπηρτημένοι] Ἀντὶ τοῦ κεχωρισμένοι.

ἀπηρτημένοι] Ἀντὶ τοῦ κεχωρισμένοι, κρεμάμενοι.

Ὡς μὲν οὖν δεῖ] Ἐντεῦθεν μέτεισιν ἐπὶ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ δυνατοῦ· εἰς δύο γὰρ τοῦτο ἔτεμεν· εἴς τε τὸ, ὅτι ἐὰν λάβωμεν τὴν αὐτὴν γνώμην Φιλίππῳ, δυνάμεθα νικῆσαι, ὃ ἤδη καὶ ἐξείργασται· καὶ εἰς τὸ, ποσὸν τῆς δυνάμεως καὶ τὸν τρόπον τοῦ πόρου, ὃν νῦν ἐρεῖ. Διὰ μέσου δὲ εἶπε τὸ ἀναγκαῖον.

πεπεισμένων] Ἀντὶ τοῦ πεισθέντων τοιοῦτος δὲ ὁ Δημοσθένης, τὰ ἀμφιβαλλόμενα λαμβάνων ὡς ὁμολογούμενα.

τὸν δὲ τρόπον τῆς παρασκευῆς] Πότερον ἐκ πολιτῶν, ἢ ξένων αὕτη γίνεται.

[1] ἐνίοτε. [2] τοῦ ἑτέρου γεγενῆσθαι.

τὸ πλῆθος ὅσον, καὶ πόρους ἕστινας χρημάτων, καὶ τἄλλα ὡς ἄν μοι βέλτιςα καὶ τάχιςα δοκῇ παρασκευασθῆναι, καὶ δὴ πειράσομαι λέγειν· δεηθεὶς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοσῦτον ἐπειδὰν ἅπαντα ἀκύσητε, κρίνατε, καὶ μὴ πρότερον προλαμβάνετε· μηδ', ἂν ἐξ ἀρχῆς δοκῶ τινὶ καινὴν παρασκευὴν λέγειν, ἀναβάλλεσθαί με τὰ πράγματα ἡγείσθω. Οὐ γὰρ οἱ ταχὺ καὶ τήμερον εἰπόντες, μάλιςα εἰς δέον λέγυσιν· ὐ γὰρ ἂν τάγε ἤδη γεγενημένα, τῇ νυνὶ βοηθείᾳ κωλύσαι δυνηθείημεν· ἀλλ' ὃς ἂν δείξῃ, τίς ἡ ποριςθεῖσα παρασκευὴ, καὶ πόση, καὶ πόθεν διαμεῖναι δυνήσεται, ἕως ἂν ἢ διαλυσώμεθα πεισθέντες τὸν πόλεμον, ἢ περιγενώμεθα

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

καὶ τάχιςα] Καὶ τὸ τάχιςα προσέθηκεν, ἐπειδὴ μικρὰν μέλλει λέγειν βοήθειαν ποιεῖσθαι, ἵνα τὸ τάχος πρὸς ἀπολογίαν ἔχῃ.

δεηθεὶς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι] Προθεραπεία κέχρηται, ἐπειδὴ οἶδεν αὐτὺς ἡδέως τὰ μέγιςα ψηφιζομένυς· μηδὲν δὲ ἄξιον πιῦντας τῶν δεδογμένων· θέλει δὲ αὐτὺς ἐκείνην τὴν βοήθειαν πέμψαι, ἣν δύνανται· τύτυ χάριν ταύτῃ κέχρηται.

τοσῦτον] Ἀντὶ τῦ ὀλίγον.

καινὴν παρασκευὴν] Ὡς πρὸς τὴν τῶν Ἀθηναίων δόκησιν· καὶ γὰρ αὐτοὶ πολλὴν ἤθελον· ὁ δὲ Δημοσθένης, εἰδὼς πῶς ἔχει τὰ πράγματα, ὀλίγην.

ἀναβάλλεσθαι] Ἀναβολὴν τοῖς πράγμασι ποιεῖν.

Οὐ γὰρ οἱ ταχὺ καὶ τήμερον εἰπόντες, μαλίςα εἰς δέον] Οὐχὶ γὰρ οἱ λέγυσιν ἡμῖν ἐξελθεῖν, χρησιμοί εἰσι σύμβυλοι· ἀλλ' ἐκεῖνος ἄριςος σύμβυλος, ὃς ἂν παρασκευὴν ἐξεύροι καὶ πόρον, ὐ ἂν ἀδιάφθορος ἔςαι ἡ δύναμις.

τῇ νυνὶ βοηθείᾳ] Καλεῖ βοήθειαν μὲν τὴν πεμπομένην μετὰ πράγματος· παρασκευὴν δὲ τὴν ἀποςελλομένην πρὸς τὸ φυλάξαι τὰς πόλεις.

ποριςθεῖσα] Ξενικη, ἢ πολιτική.

πόση] Πόσυς δεῖ εἶναι ςρατιώτας.

ἕως ἂν ἢ διαλυσώμεθα] Πάνυ καλῶς, ἵνα μὴ δόξῃ νεμεσητόν τι ποιεῖν, προτείνων τὸ νικήσωμεν, προέταξε τὸ λῦσαι τὸν πόλεμον, εἶτα διὰ τὸ κακοσύμβυλον, εἶπε τὸ πεισθέντες.

τῶν ἐχθρῶν· ὕτω γὰρ ὐκέτι τῦ λοιπῦ πάσχοιμεν ἂν κακῶς. Οἶμαι τοίνυν ἐγὼ ταῦτα λέγειν ἔχειν, μὴ κωλύων εἴ τις ἄλλος ἐπαγγέλλεταί τι. Ἡ μὲν ὖν ὑπόσχεσις, ὕτω μεγάλη· τὸ δὲ πρᾶγμα ἤδη τὸν ἔλεγχον δώσει· κριταὶ δ᾽ ὑμεῖς ἔσεσθε.

ζ. Πρῶτον μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τριήρεις πεντήκοντα παρασκευάσασθαι φημὶ δεῖν· εἶτ᾽ αὐτὺς ὕτω τὰς γνώμας ἔχειν, ὡς, ἐάν τι δέῃ, πλευςέον εἰς ταύτας αὐτοῖς ἐμβᾶσι· πρὸς δὲ τύτοις, τοῖς ἡμίσεσι τῶν ἱππέων ἱππαγωγὺς τριήρεις καὶ πλοῖα ἱκανὰ εὐτρεπίσαι κελεύω. Ταῦτα μὲν οἶμαι δεῖν ὑπάρχειν, ἐπὶ τὰς ἐξαίφνης ταύτας ἀπὸ τῆς οἰκείας χώρας αὐτῦ ςρατείας, εἰς Πύλας, καὶ Χεῤῥόνησον, καὶ Ὄλυνθον, καὶ ὅποι βύλεται. Δεῖ γὰρ ἐκείνῳ τῦτο ἐν τῇ γνώμῃ παραςῆναι, ὡς ὑμεῖς ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν, ὥσπερ εἰς Εὔβοιαν

ΣΧΟΛΙΑ.

οὕτω γὰρ ὐκέτι τοῦ λοιποῦ] Νικήσαντες, ἢ φυλάττοντες τὴν τῶν πολεμίων ἔφοδον.

μὴ κωλύων] Ἀντὶ τοῦ τοῖς βυλομένοις δημηγορῆσαι μὴ γινόμενος παρεμποδών. Τινὲς δέ φασιν, ὅτι ἐξ ἀληθείας ὁ ῥήτωρ βύλεται τὰς δύο γενέσθαι παρασκευάς· ἄμεινον δὲ λέγειν, ὅτι ἐπειδὴ εἶπε μόνον τὴν ἑτέραν παρασκευὴν, ἐλύπει τὺς Ἀθηναίυς· καὶ γὰρ ἡδέως τὰ μεγάλα ἦσαν ψηφιζόμενοι, τύτυ χάριν προσέθηκε καὶ ταύτην· ἀμέλει παρακαλιὼν, ταύτην μὲν ὑπεσιώπησε, περὶ δὲ τῆς ἑτέρας πολὺν τὸν λόγον ἐποιήσατο.

καὶ πλοῖα] Τὰ φέροντα τὰ ἐπιτήδεια καὶ ὑπηρετικά, φησίν.

εἰς Πύλας] Πύλαι ἦσαν τῆς Ἑλλάδος, μεταξὺ τοῦ τε Παρνασσοῦ καὶ τῆς θαλάττης, ποδῶν εἰκοσιπέντε τὸ πλάτος· αἵ τινες ἐκαλοῦντο καὶ Θερμοπύλαι, διὰ τὸ θερμὰ ἐκεῖσε λυτρὰ τὴν Ἀθηνᾶν ἀναδοῦναι μετὰ τὺς ἄθλυς τῷ Ἡρακλεῖ κεκμηκότι· ταύτην ἐπειράθη καταδραμεῖν ὁ Φίλιππος ἐν

καὶ πρότερόν ποτέ φασιν εἰς Ἁλίαρτον, καὶ τὰ τελευταῖα πρώην εἰς Πύλας, ἴσως ἂν ὁρμήσαιτε. Οὗτοι παντελῶς, ἐδ' εἰ μὴ ποιήσαιτ' ἂν τῦτο, ὡς ἔγωγέ φημι δεῖν, εὐκαταφρόνητόν ἐςιν· ἵν' ἢ διὰ τὸν φόβον, εἰδὼς εὐτρεπεῖς ὑμᾶς (εἴσεται γὰρ ἀκριβῶς· εἰσὶ γάρ, εἰσιν οἱ πάντ' ἐξαγγέλλοντες ἐκείνῳ παρ' ὑμῶν αὐτῶν πλείες τῦ δέοντος,), ἡσυχίαν ἔχῃ· ἢ παριδὼν ταῦτα, ἀφύλακτος ληφθῇ, μηδενὸς ὄντος ἐμποδὼν πλεῖν ἐπὶ τὴν ἐκείνυ χώραν ὑμῖν, ἂν ἐνδῷ καιρός.

η'. Ταῦτα μέν ἐςιν, ἃ πᾶσι δεδόχθαι φημὶ δεῖν, καὶ παρασκευάσασθαι προσήκειν οἴμαι. Πρὸς δὲ τύτοις, δύναμίν τινα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φημὶ προχειρίσασθαι δεῖν ὑμᾶς, ἣ συνεχῶς πολεμήσει, καὶ κακῶς ἐκεῖνον ποιήσει. Μή μοι μυρίυς, μηδὲ δισμυρίυς ξένυς, μηδὲ τὰς

ΣΧΟΛΙΑ.

Θετταλίᾳ· μαθόντες δὲ Ἀθηναῖοι καὶ περιπλεύσαντες τὸν τόπον, ¹ἀπεώσαντο αὐτόν.

‡ εἰς Ἁλίαρτον] Πόλις τῆς Βοιωτίας· ἐκεῖ ἐξελθόντες οἱ Ἀθηναῖοι Θηβαίοις ἄγαν ταλαιπωροῦσιν ἐβοήθησαν, καὶ μέλλοντας ὑπὸ Λακεδαιμονίων πανωλεθρίᾳ διαφθείρεσθαι κεκωλύκασιν.

εἰς Ἁλίαρτον] Ὅτι τὸ ἐν Ἁλιάρτῳ, πρὸ ἓξ ἐτῶν ἐγένετο· τὸ δὲ ἐν Εὐβοίᾳ, πρὸ τριῶν, ὅτε καὶ ὁ ῥήτωρ ἐτριηράρχει· ἢ ὅτι πρὸ πολλῶν ἐτῶν γέγονεν ἡ ἐν Ἁλιάρτῳ μάχη· ὅθεν εἶπε καὶ τὰ τελευταῖα· τελευταῖα μὲν, ὡς πρὸς ταύτας τὰς ςρατείας· πρώην δὲ, ὡς πρὸς τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἐλέγετο ὁ λόγος. Τὸ δὲ Ἁλίαρτον ἀρσενικῶς· ὡς καὶ Ὅμηρος, καὶ ποιήενθ' Ἁλίαρτον.

παριδὼν] Ἀντὶ τῦ καταφρονήσας τῆς ἡμῶν παρασκευῆς.

‡ Μή μοι μυρίυς, μηδὲ δισμυρίυς] Βασιλέως τῶν Περσῶν ἐπιςείλαντος τοῖς ἐπὶ θαλάσσης Σατράπαις διαλῦσαι τὰ μισθοφορικὰ ςρατεύματα διὰ τὸ πολλὰ χρήματα καταναλώσασθαι, ἀφῆκαν οἱ Σατράπαι τὺς ςρατιώτας. Οὗτοι περὶ μυρίυς ὄντες ἧκασι πρὸς Χάρητα ςρατηγὸν Ἀθηναίων, ἔ-

¹ ἀπεσώσαντο.

ἐπιςολιμαίες ταύτας δυνάμεις, ἀλλ' ἡ τῆς πόλεως ἔςω· κἂν ὑμεῖς ἕνα, κἂν πλείες, κἂν τὸν δεῖνα, κἂν ὁντινῦν χειροτονήσητε ςρατηγὸν, τέτῳ πείσεται καὶ ἀκολεθήσει· καὶ τροφὴν ταύτῃ πορίσαι κελεύω. Ἔςαι δ' αὕτη τίς ἡ δύναμις, καὶ πόση, καὶ πόθεν τὴν τροφὴν ἕξει, καὶ πῶς ταῦτ' ἐθελήσετε ποιεῖν, ἐγὼ φράσω, καθ' ἕκαςον τέτων διεξιὼν χωρίς. Πεζὲς μὲν λέγω, (καὶ ὅπως μὴ ποιήσητε τὸ8θ' ὃ πολλάκις ὑμᾶς ἔβλαψεν, ἅπαντ' ἐλάττω νομίζοντες εἶναι τȣ͂ δέοντος, καὶ τὰ μέγις' ἐν τοῖς ψηφίσμασιν αἱρέμενοι, ἐπὶ τῷ πράττειν ἐδὲ τὰ μικρὰ ποιεῖτε· ἀλλὰ τὰ μικρὰ ποιήσαντες καὶ πορίσαντες, τέτοις προστίθετε ἂν ἐλάττω φαίνηται·) λέγω δὴ τὲς πάντας ςρατιώτας δισχιλίες· τέτων δὲ, Ἀθηναίες φημὶ δεῖν εἶναι πεντακοσίες, ἐξ ἧς ἄν τινος ὑμῖν ἡλικίας καλῶς ἔχειν δοκῇ, χρόνον

ΣΧΟΛΙΑ.

χοντα ξενικὴν δύναμιν· καὶ ἐποίησαν αὐτὸν ἡγεμόνα. Ἀρτάβαζος δὲ Πέρσης ἀνὴρ, βασιλέως ἀποςὰς, καὶ πολεμῶν πρὸς αὐτὸν, ἔπεμψε πρὸς Χάρητα, παρακαλῶν αὐτὸν διαβιβάσαι τὸν ςρατὸν εἰς τὴν τοῦ βασιλέως χώραν· τῶν ἐν ςρατιωτῶν ἢ χορηγῆσαι αὐτοῖς κελευσάντων τὸν Χάρητα, ἢ ἀπελεύσεσθαι πρὸς τὸν δίδοντα ἀπειλέντων, διεβίβασεν ἀναγκασθεὶς τὸν ςρατὸν, καὶ ἐνίκησε συμβαλὼν δισμυρίες Περσῶν, καὶ πλεῖςον αὐτῶν ἱππικὸν ὑπὸ Τιθραύςε ςρατηγέμενον· ὥςε καὶ ἔγραψε τοῖς Ἀθηναίοις περὶ τῶν μυρίων, ὅτι νενίκηκε μάχην ἀδελφὴν τῆς ἐν Μαραθῶνι· οἱ δὲ δι' ἐπιςολῶν καὶ ἑτέρες ἐκέλευον μισθώσασθαι Χάρητα. Λέγει ἐν ὁ ῥήτωρ, ὅτι μὴ δι' ἐπιςολῆς τοῖς ςρατηγοῖς ἐπιτάττωμεν μισθώσασθαι ξένες μυρίες ἢ δισμυρίες.

Μή μοι μυρίες] Τὸ σχῆμα ἀποτρεπτικὸν πνεύματος.

ἐπιςολιμαίες ταύτας δυνάμεις] Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι πολλάκις ἐμάχοντο δι' ἐπιςολῶν πρὸς Φίλιππον.

τακτὸν στρατευομένους, μὴ μακρὸν τοῦτον, ἀλλ' ὅσον ἂν δοκῇ καλῶς ἔχειν ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλοις· τοὺς δ' ἄλλους, ξένους εἶναι κελεύω· καὶ μετὰ τούτων, ἱππέας διακοσίους· καὶ τούτων πεντήκοντα Ἀθηναίους τοὐλάχιστον, ὥσπερ τοὺς πεζοὺς, τὸν αὐτὸν τρόπον στρατευομένους· καὶ ἱππαγωγοὺς τούτοις. Εἶεν. Τί πρὸς τούτοις ἔτι; ταχείας τριήρεις δέκα· δεῖ γὰρ, ἔχοντος ἐκείνου ναυτικὸν, καὶ ταχειῶν τριήρων ἡμῖν, ὅπως ἀσφαλῶς ἡ δύναμις πλέῃ.

θ'. Πόθεν δὴ τούτοις ἡ τροφὴ γενήσεται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω, καὶ δείξω, ἐπειδὰν, διότι τηλικαύτην ἀποχρῆν οἶμαι τὴν δύναμιν, καὶ πολίτας τοὺς στρατευομένους εἶναι κελεύω, διδάξω. Τοσαύτην μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διὰ ταῦτα, ὅτι οὐκ ἔνι νῦν ἡμῖν πορίσασθαι δύναμιν τὴν ἐκείνῳ παραταξομένην· ἀλλὰ λῃστεύειν ἀνάγκη, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τοῦ πολέμου χρῆσθαι τὴν πρώτην· οὐ τοίνυν, οὐθ' ὑπέρογκον αὐτὴν, οὐ γάρ ἐστι μισθὸς οὐδὲ τροφὴ, οὐδὲ παντελῶς ταπεινὴν εἶναι δεῖ. Πολίτας δὲ παρεῖναι καὶ συμπλεῖν διὰ ταῦτα κελεύω, ὅτι καὶ πρότερόν ποτ' ἀκούω ξενικὸν τρέφειν ἐν Κορίνθῳ τὴν πόλιν, οὗ Πολύ-

ΣΧΟΛΙΑ.

‡ Εἶεν] Ἀνάπαυσις τῶν λεχθέντων· ὅτε γὰρ βουλόμεθα παύσασθαι τῶν λεγομένων καὶ ἐφ' ἕτερα μετελθεῖν, τῷ, εἶεν, χρώμεθα· λῆξις γὰρ τῶν πρώτων, ἀρχὴ δὲ τῶν μελλόντων.

Ξενικὸν] Οἱ ξενικοὶ μισθοφόροι τὸ παράπαν εἰώθασι χρησιμεύειν ἐν πολέμοις, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι μὴ βουλόμενοι δι' ἑαυτῶν πολεμεῖν

ςρατος ἡγεῖτο, καὶ Ἰφικράτης, καὶ Χαβρίας, καὶ ἄλλοι τινὲς· καὶ ὑμᾶς αὐτὰς συςρατεύεσθαι· καὶ οἶδα ἀκέων, ὅτι Λακεδαιμονίες παραταττόμενοι μεθ' ὑμῶν ἐνίκων ἅτοι οἱ ξένοι, καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων· ἐξ ὅ δ' αὐτὰ καθ' αὑτὰ τὰ ξενικὰ ὑμῖν ςρατεύεται, τὰς φίλας νικᾷ καὶ τὰς συμμάχας, οἱ δ' ἐχθροὶ μείζας τᾶ δέοντος γεγόνασι· καὶ παρακύψαντα ἐπὶ τὸν τῆς πόλεως πόλεμον, πρὸς Ἀρτάβαζον, καὶ πανταχᾶ μᾶλλον οἴχεται πλέοντα· ὁ δὲ ςρατηγὸς ἀκολεθεῖ· εἰκότως· ὰ γάρ ἐςιν ἄρχειν, μὴ διδόντα μισθόν. Τί ἅν κελεύω; τὰς προφάσεις ἀφελεῖν καὶ τᾶ ςρατηγᾶ καὶ τῶν ςρατιωτῶν μισθὸν πορίσαντας, καὶ ςρατιώτας οἰκείας, ὥσπερ ἐπόπτας τῶν ςρατηγεμένων, παρακαταςήσαντας· ἐπεὶ νῦν γε, γέλως ἐσθ' ὡς χρώμεθα τοῖς πράγμασιν. Εἰ γὰρ ἔροιτό τις ὑμᾶς, Εἰρήνην ἄγετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; μὰ Δί' ὰχ ἡμεῖς γε, εἴποιτ' ἂν, ἀλλὰ Φιλίππῳ πολεμᾶμεν· ὰκ ἐχειροτονεῖτε δὲ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν δέκα ταξιάρχας, καὶ ςρατηγὰς, καὶ φυλάρχας, καὶ ἱππάρχας δύο; τί ἅν ἅτοι ποιᾶσι, πλὴν ἑνὸς ἀνδρὸς, ὃν ἂν ἐκπέμψητε ἐπὶ τὸν πόλεμον; οἱ λοιποὶ τὰς πομπὰς

ΣΧΟΛΙΑ.

πρὸς Κορινθίας διὰ τὸν κίνδυνον, μισθέμενοι ξένας εἰς τὸν πόλεμον ἔτρεφον αὐτούς. Τοῦτο δὲ ἐν πολλοῖς τῶν πολέμων διεπράττοντο· ὅπερ ξενικὸν ἐκάλαν.

‡ Δέκα ταξιάρχας καὶ ςρατηγὰς] Ταξίαρχος λέγεται ὁ τῆς τάξεως τῆς πεζικῆς ἄρχων· ἵππαρχος δὲ, ὁ τοῦ ἱππικοῦ παντὸς ςρατηγός· ἱεροποιοὶ δὲ οἱ τὰ θύματα ἄγοντες εἰς τὴν πανήγυριν ἀπὸ τόπων εἰς τόπον.

πέμπουσιν ὑμῖν μετὰ τῶν ἱεροποιῶν· ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίνους, εἰς τὴν ἀγορὰν χειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους καὶ τοὺς φυλάρχους, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον· οὐ γὰρ ἐχρῆν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταξιάρχους παρ' [1] ὑμῶν, ἱππάρχους παρ' [2] ὑμῶν, ἄρχοντας οἰκείους εἶναι, ἵν' ἦ ὡς ἀληθῶς τῆς πόλεως [3] ἡ δύναμις; ἀλλ' εἰς μὲν Λῆμνον τὸν παρ' ὑμῶν ἵππαρχον δεῖ πλεῖν· [4] τῶν δ' ὑπὲρ τῶν τῆς πόλεως κτημάτων ἀγωνιζομένων Μενέλαον ἱππαρχεῖν. Καὶ οὐ τὸν ἄνδρα μεμφόμενος ταῦτα λέγω, ἀλλ' ὑφ' ὑμῶν ἔδει κεχειροτονημένον εἶναι τοῦτον, ὅστις ἂν ᾖ.

ί. Ἴσως δὲ ταῦτα μὲν ὀρθῶς ἡγεῖσθε λέγεσθαι· τὸ δὲ τῶν χρημάτων, πόσα καὶ πόθεν ἔσται, μάλιστα ποθεῖτε ἀκοῦσαι· τοῦτο δὲ καὶ περανῶ. Χρήματα τοίνυν, ἔστι μὲν ἡ τροφὴ, σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις μόνον τῇ δυνάμει ταύτῃ, τάλαντα ἐννενήκοντα, καὶ μικρόν τι πρός· δέκα μὲν ναυσὶ ταχείαις, τετταράκοντα τάλαντα· εἴκοσιν εἰς τὴν ναῦν μναῖ, τοῦ μηνὸς ἑκάστου· στρατιώταις δὲ δισχιλίοις, τοσαῦτα ἕτερα, ἵνα δέκα

[1] Ἡμῶν. [2] Ἡμῶν. [3] Deest ἡ δύναμις. [4] Τὸν δ'—ἀγωνιζόμενον.

ΣΧΟΛΙΑ.

‡ Ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες] Καθάπερ οἱ τὰ πήλινα προτίθενται εἰς τὴν ἀγορὰν, τοῦ ὁρᾶσθαι μόνον ἕνεκα ταῦτα πλάττουσι, οὕτως καὶ ὑμεῖς ἐπὶ θέαν ψιλὴν χειροτονεῖτε τοὺς στρατηγοὺς, οὐ τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἔργων ἕνεκα.

Τάλαντα] Σημείωσαι ἐντεῦθεν ὅτι τὸ μὲν τάλαντον ποιεῖ μνᾶς ξ. ἡ μνᾶ δὲ δραχμὰς ρ'. ἡ δὲ δραχμὴ ὀβολοὺς ἕξ· ὡς εἶναι τοῦ ταλάντου τὰς ὅλας δραχμὰς [1] ς'· τῶν δὲ δραχμῶν ὀβολοὺς [2] λ'.

[1] ἕξ. [2] γ'.

[1]ἕκαστος τοῦ μηνὸς ὁ στρατιώτης δραχμὰς σιτηρέσιον λαμβάνῃ· τοῖς δ' ἱππεῦσι διακοσίοις οὖσιν, ἐὰν τριάκοντα δραχμὰς ἕκαστος λαμβάνῃ τοῦ μηνὸς, δώδεκα τάλαντα. Εἰ δέ τις οἴεται μικρὰν ἀφορμὴν, σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις ὑπάρχειν, οὐκ ὀρθῶς ἔγνωκεν· ἐγὼ γὰρ οἶδα σαφῶς, ὅτι εἰ τοῦτο γένηται, προσποριεῖ τὰ λοιπὰ αὐτὸ τὸ στράτευμα ἀπὸ τοῦ πολέμου, οὐδένα τῶν Ἑλλήνων ἀδικοῦν, οὐδὲ τῶν συμμάχων, ὥστ' ἔχειν μισθὸν ἐντελῆ· [2]κἀγὼ συμπλέων ἐθελοντὴς, πάσχειν ὁτιοῦν ἕτοιμος, ἐὰν μὴ ταῦθ' οὕτως ἔχῃ· Πόθεν οὖν ὁ πόρος τῶν χρημάτων, ἃ παρ' ὑμῶν κελεύω, γενήσεται, τοῦτ' ἤδη λέξω.

ΠΟ'ΡΟΥ 'ΑΠΟ'ΔΕΙΞΙΣ.

ιά. Ἃ μὲν ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεδυνήμεθα εὑρεῖν, ταῦτά ἐστιν· ἐπειδὰν δ' * ἐπιχειροτονῆτε τὰς γνώμας, ἃ ἂν ὑμῖν ἀρέσκῃ, [3]χειροτονήσατε, ἵνα μὴ μόνον ἐν τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμῆτε Φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις. Δοκεῖτε δέ μοι πολὺ

[1] Deest ἕκαστος. [2] Ἐγώ. [3] Χειροτονήσαντες.

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

Ἃ μὲν ἡμεῖς] * Ἐντεῦθεν φησὶ Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς ἑτέρου λόγου εἶναι ἀρχήν· προοίμιον δὲ, φησὶν, οὐκ ἔχει· ἐπειδὴ δευτερολογία ἐστὶν, ἐν αἷς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὐκ ἔστι προοίμια· οὐ λέγει δὲ ἀληθῆ· ἐπειδὴ γὰρ ἄνωθεν ὑπέσχετο περὶ πόρου χρημάτων εἰπεῖν, νῦν τοῦτο δεικνύει· καὶ ἔστιν ὥσπερ ἐπίλογος, ὥσπερ ἐποίησε καὶ Ἰσοκράτης ἐν τῷ τοῦ Τραπεζιτικοῦ τέλει κατὰ Λοχίτου αἰκίας ἐπίλογον θείς.

βέλτιον ἂν περὶ τοῦ πολέμου, καὶ ὅλης τῆς παρασκευῆς βουλεύσασθαι, εἰ τὸν τόπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς χώρας, πρὸς ἣν πολεμήσετε, ἐνθυμηθείητε, καὶ λογίσαισθε, ὅτι τοῖς πνεύμασι καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους τὰ πολλὰ προλαμβάνων διαπράττεται Φίλιππος· καὶ φυλάξας τοὺς Ἐτησίας, ἢ τὸν χειμῶνα, ἐπιχειρεῖ, ἡνίκ' ἂν ἡμεῖς μὴ δυνώμεθα ἐκεῖσε ἀφικέσθαι. Δεῖ τοίνυν ὑμᾶς ταῦτα ἐνθυμουμένους, μὴ βοηθείαις πολεμεῖν, ὑστεριοῦμεν γὰρ ἁπάντων, ἀλλὰ παρασκευῇ συνεχεῖ καὶ δυνάμει· ὑπάρχει δ' ὑμῖν χειμαδίῳ μὲν χρῆσθαι τῇ δυνάμει, Λήμνῳ, καὶ Θάσῳ, καὶ Σκιάθῳ, καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ νήσοις, ἐν αἷς καὶ λιμένες, καὶ σῖτος, καὶ ἃ χρὴ στρατεύμασι, πάνθ' ὑπάρχει· τὴν δ' ὥραν τοῦ ἔτους, ὅτε καὶ πρὸς τῇ γῇ γενέσθαι ῥᾴδιον, καὶ τὸ τῶν πνευμάτων ἀσφαλές, πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ, καὶ πρὸς τοῖς τῶν ἐμπορίων στόμασι, ῥᾳδίως ἔσται. Ἃ μὲν οὖν χρήσεται, καὶ πότε τῇ

ΣΧΟΛΙΑ.

Τοὺς Ἐτησίας] Ἐτησίαι οἱ ἄνεμοι οἱ κατ' ἔτος πνέοντες· πνέουσι δὲ ἐν ἀκμῇ τοῦ θέρους· διότι ὁ ἥλιος μετεωρότερος καὶ ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν τόπων ἀρκτικώτερος γινόμενος λύει τὰ ὑγρὰ τὰ ἐν τοῖς ἀρκτῴοις· λυόμενα δὲ [1] ταῦτα ἐξαεροῦται καὶ πνευματοῦται, καὶ ἐκ τούτων γίνονται οἱ Ἐτησίαι, καὶ ἀπὸ τῶν ἀρκτῴων τόπων φέρονται ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν· ἃ προσπίπτει τοῖς ὑψηλοτέροις ὄρεσι τῆς Αἰθιοπίας καὶ πολλὰ καὶ ἀθρόα γινόμενα, ἀπεργάζεται ὑετούς· καὶ ἐκ τῶν ὑετῶν τούτων πληθωρεῖται ὁ Νεῖλος τοῦ θέρους ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν καὶ ξηρῶν τόπων ῥέων· Ἐτησίας δὲ, ὁ κατ' ἔτος.

Ῥᾳδίως ἔσται] Ἅπαντα, δηλονότι.

Ἃ μὲν οὖν χρήσεται] Κατὰ τὸ τί χρήσομαι τοῖς παροῦσιν, ἔστι τὸ ἃ χρήσεται τῇ δυνάμει.

[1] τὰ αὐτά.

δυνάμει, παρὰ τὸν καιρὸν, ὁ τούτων κύριος καταστὰς ὑφ᾽ ὑμῶν βουλεύσεται· ἃ δ᾽ ὑπάρξαι δεῖ παρ᾽ ὑμῶν, ταῦτ᾽ ἐστὶν ἃ ἐγὼ γέγραφα.

ιβ´. Ἂν ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πορίσητε τὰ χρήματα, πρῶτον ἃ λέγω, εἶτα καὶ τἄλλα πάντα παρασκευάσαντες, τοὺς στρατιώτας, τὰς τριήρεις, τοὺς ἱππέας, ἐντελῆ πᾶσαν τὴν δύναμιν νόμῳ κατακλείσητε ἐπὶ τῷ πολέμῳ μένειν, τῶν μὲν χρημάτων αὐτοὶ ταμίαι καὶ πορισταὶ γιγνόμενοι, τῶν δὲ πράξεων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τὸν λόγον ζητοῦντες, παύσεσθ᾽ ἀεὶ περὶ τῶν αὐτῶν βουλευόμενοι, καὶ πλέον οὐδὲν ποιοῦντες· καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, πρῶτον μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν μέγιστον τῶν ἐκείνου πόρων ἀφαιρήσεσθε· ἔστι δ᾽ οὗτος τίς; ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑμῖν πολεμεῖ συμμάχων, ἄγων καὶ φέρων τοὺς πλέοντας τὴν θάλατταν. Ἔπειτα τί πρὸς τούτῳ; Τοῦ πάσχειν αὐτοὶ κακῶς ἔξω γενήσεσθε· οὐχ ὥσπερ τὸν παρελθόντα χρόνον, εἰς Λῆμνον καὶ Ἴμβρον ἐμβαλὼν, αἰχμαλώτους πολίτας ὑμετέρους ᾤχετ᾽ ἄγων, καὶ πρὸς τῷ Γεραιστῷ τὰ πλοῖα συλλαβὼν, ἀμύθητα χρήματα ἐξέλεξε· τὰ τελευταῖα δ᾽ εἰς Μαραθῶνα ἀπέβη, καὶ τὴν ἱερὰν ἀπὸ τῆς χώρας ᾤχετ᾽ ἔχων τριήρη· ὑμεῖς δὲ οὔτε ταῦτα ἠδύνασθε κωλύειν, οὔτ᾽ εἰς τοὺς χρόνους, οὓς ἂν προέλησθε, βοηθεῖν.

ιγ´. Καίτοι τί δήποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,

νομίζετε, τὴν μὲν τῶν Παναθηναίων ἑορτὴν καὶ τὴν τῶν Διονυσίων, ἀεὶ τοῦ καθήκοντος χρόνου γίνεσθαι, ἄν τε δεινοὶ λάχωσιν, ἄν τε ἰδιῶται οἱ τούτων ἑκατέρων ἐπιμελησόμενοι; εἰς ἃ τοσαῦτ' ἀναλίσκετε χρήματα, ὅσα οὐδ' εἰς ἕνα τῶν ἀποστόλων, καὶ τοσοῦτον ὄχλον, καὶ τοσαύτην παρασκευὴν, ὅσην οὐκ οἶδ' εἴ τις τῶν ἁπάντων ἔχει· τοὺς δὲ ἀποστόλους πάντας ὑμῖν ὑστερίζειν τῶν καιρῶν, τὸν εἰς Μεθώνην, τὸν εἰς Παγασὰς, τὸν εἰς Ποτίδαιαν; Ὅτι ἐκεῖνα μὲν ἅπαντα νόμῳ τέτακται, καὶ προεῖδεν ἕκαστος ὑμῶν ἐκ πολλοῦ, τίς χορηγὸς, ἢ γυμνασίαρχος τῆς φυλῆς, πότε, καὶ παρὰ τοῦ, καὶ τί λαβόντα τί δεῖ ποιεῖν, οὐδὲν ἀνεξέταστον, οὐδ' ἀόριστον ἐν τούτοις ἠμέληται· ἐν δὲ τοῖς περὶ τοῦ πολέμου καὶ τῆς τούτου παρασκευῆς, ἄτακτα, ἀόριστα, ἀδιόρθωτα ἅπαντα. Τοιγαροῦν ἅμα ἀκηκόαμέν τι, καὶ τριηράρχους καθίσταμεν, καὶ τούτοις ἀντιδόσεις ποιούμεθα, καὶ περὶ χρημάτων πόρου σκοποῦμεν· καὶ μετὰ ταῦτα, ἐμβαίνειν τοὺς μετοίκους ἔδοξε,

ΣΧΟΛΙΑ.

Τῶν ἀποστόλων] Ἀπόστολος ὁ μετὰ στρατιᾶς ἀποστελλόμενος εἰς πόλεμον [1] καὶ παρασκευῆς· καὶ ἀποστελλόμενοι, οὐ μόνον οἱ πεμπόμενοι ἐκ προσταγμάτων τῶν ἀπολυόντων, ἀλλὰ καὶ οἱ [2] παραπεμπόμενοι ἀποδημεῖν μέλλοντες, ἀποστελλόμενοι ἐλέχθησαν· καὶ ἀποστολεῖς, οἱ ἐπὶ τῆς ἐκπομπῆς τῶν τριήρων, ἀποδεδειγμένοι· ἀπόστολοι δὲ, αἱ τῶν νεῶν ἐκπομπαί· ἀποστολαὶ δὲ, αἱ ἀποπέμψεις, τὰ δῶρα· οὕτω γὰρ αὐτὸς ὑπὲρ Κτησιφῶντος, "τῶν δὲ πλοίων, τὰ μὲν συντριβόμενα ταῖς ἀποστολαῖς, τουτέστι, ταῖς ἀποπέμψεσι."

[1] Deest καί. [2] Πεμπόμενοι.

καὶ τὲς χωρὶς οἰκῦντας· εἶτ' αὐτὲς πάλιν ἀντεμβιβάζειν· εἶτ' ἐν ὅσῳ ταῦτα μέλλετε, προαπόλωλεν ἐφ' ἃ ἂν ἐκπλέωμεν· τὸν γὰρ τῦ πράττειν χρόνον εἰς τὸ παρασκευάζεσθαι ἀναλίσκομεν· οἱ δὲ τῶν πραγμάτων καιροὶ, ὐ μένυσι τὴν ὑμετέραν βραδυτῆτα καὶ ῥαθυμίαν· ἃς δ' εἰς τὸν μεταξὺ χρόνον δυνάμεις οἰόμεθα ἡμῖν ὑπάρχειν, ὐδὲν οἷαί τε ὖσαι ποιεῖν, ἐπ' αὐτῶν τῶν καιρῶν ἐξελέγχονται· ὁ δ' εἰς τῦθ' ὕβρεως ἐλήλυθεν, ὥς' ἐπιςέλλειν Εὐβοεῦσιν ἤδη τοιαύτας ἐπιςολάς.

[1] 'ΕΠΙΣΤΟΛΑΊ.

ιδ'. ΤΟΥ'ΤΩΝ ὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἀνεγνωσμένων, ἀληθῆ μέν ἐςι τὰ πολλὰ, ὡς ὐκ ἔδει· ὐ μὴν ἀλλ' ἴσως ὐχ ἡδέα ἀκύειν· ἀλλ' εἰ μὲν ὅσα ἄν τις ὑπερβῇ τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ λυπήσῃ, καὶ τὰ πράγματα ὑπερβήσεται, δεῖ πρὸς ἡδονὴν δημηγορεῖν. εἰ δ' ἡ τῶν λόγων χάρις, ἂν ᾖ μὴ προσήκυσα, ἔργῳ ζημία γίγνεται, αἰσχρόν ἐςιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φενακίζειν ἑαυτύς· καὶ ἅπαντ' ἀναβαλλομένυς, ὅσα ἂν

[1] Ἐπιςολή.

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

‡ Ὥς' ἐπιςέλλειν Εὐβοεῦσιν] Ὁ σκοπὸς τῆς ἐπιςολῆς· ὁ Φίλιππος ἐπέςειλεν Εὐβοεῦσιν, συμβυλεύων, μὴ δεῖν ἐλπίζειν εἰς τὴν Ἀθηναίων συμμαχίαν, ὅτι αὐτὲς ὐ δύνανται σώζειν.

ἢ δυσχερῆ, πάντων ὑστερίζειν τῶν ἔργων· καὶ μηδὲ τοῦτο δύνασθαι μαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς πολέμῳ χρωμένους, οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων· καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιώσειεν ἄν τις τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς εὖ βουλευομένους ἡγεῖσθαι χρὴ, ἵν' ἃ ἂν ἐκείνοις δοκῇ, ταῦτα πράττηται, καὶ μὴ τὰ συμβαίνοντα ἀναγκάζωνται διώκειν. Ὑμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλείστην δύναμιν ἁπάντων ἔχοντες, τριήρεις, ὁπλίτας, ἱππέας, χρημάτων πρόσοδον, τούτων μὲν μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας, οὐδενὶ πώποτε ἐν δέοντι κέχρησθε, οὐδενὸς δὲ ἀπολείπεσθε· ὥσπερ δὲ οἱ βάρβαροι πυκτεύουσιν, οὕτω πολεμεῖτε Φιλίππῳ· καὶ γὰρ ἐκείνων ὁ πληγεὶς, ἀεὶ τῆς πληγῆς ἔχεται· κἂν ἑτέρωσε πατάξῃ τις, ἐκεῖσέ εἰσιν αἱ χεῖρες· προβάλλεσθαι δὲ, ἢ βλέπειν ἐναντίον, οὔτε οἶδεν, οὔτ' ἐθέλει· καὶ ὑμεῖς ἐὰν ἐν Χεῤῥονήσῳ πύθησθε Φίλιππον, ἐκεῖσε βοηθεῖν ψηφίζεσθε· ἐὰν ἐν Πύλαις, ἐκεῖσε· ἐὰν ἄλλοθί που, συμπαραθεῖτε ἄνω καὶ κάτω· καὶ στρατηγεῖσθε μὲν ὑπ' ἐκείνου, βεβούλευσθε δὲ οὐδὲν αὐτοῖς συμφέρον περὶ τοῦ πολέμου· οὐδὲ περὶ τῶν [1] πραγμάτων προορᾶτε οὐδὲν, πρὶν ἂν ἢ γεγενημένον ἢ γιγνόμενόν τι πύθησθε ταῦτα δὲ ἴσως πρό-

[1] Χρημάτων.

τερον μὲν ἐνῆν ποιεῖν· νῦν δὲ ἐπ' αὐτὴν ἥκει τὴν ἀκμὴν, ὥς' ὐκέτ' ἐγχωρεῖ.

ιέ. Δοκεῖ δέ μοι θεῶν τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς γιγνομένοις ὑπὲρ τῆς πόλεως αἰσχυνόμενος, τὴν φιλοπραγμοσύνην ταύτην ἐμβαλεῖν Φιλίππῳ· εἰ γὰρ ἔχων ἃ κατέςραπται καὶ προείληφεν, ἡσυχίαν ἔχειν ἤθελε, καὶ μηδὲν ἔπραττεν ἔτι· ἀποχρῆν ἐνίοις ὑμῶν ἄν μοι δοκῆ, ἐξ ὧν αἰσχύνην, καὶ ἀνανδρίαν, καὶ πάντα τὰ αἴσχιςα ὠφληκότες ἂν ἦμεν δημοσίᾳ· νῦν δ' ἐπιχειρῶν ἀεί τινι, καὶ τῦ πλείονος ὀρεγόμενος, ἴσως ἂν ἐκκαλέσαιθ' ὑμᾶς, εἴπερ μὴ παντάπασιν ἑαυτῶν ἀπεγνώκατε. Θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ μηδεὶς ὑμῶν μήτ' ἐνθυμεῖται, μήτε [1] ὀργίζεται, ὁρῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν μὲν ἀρχὴν τῦ πολέμυ γεγενημένην περὶ τῦ τιμωρήσασθαι Φίλιππον· τὴν δὲ τελευτὴν ὖσαν ἤδη ὑπὲρ τῦ μὴ παθεῖν αὐτὺς κακῶς ὑπὸ τῦ Φιλίππυ. Ἀλλὰ μὴν ὅτι γε ὐ ςήσεται, δῆλον, εἰ μή τις αὐτὸν κωλύσει. Εἶτα τῦτο ἀναμενῦμεν, καὶ τριήρεις κενὰς, καὶ τὰς παρὰ τῦ δεῖνος ἐλπίδας ἐὰν ἀποςείλητε, πάντ' ἔχειν οἴεσθε καλῶς; Οὐκ [2] ἐμβησόμεθα; ὐκ ἔξιμεν αὐτοὶ μέρει γέ τινι ςρατιωτῶν οἰκείων νῦν, εἰ καὶ μὴ πρότερον; ὐκ

[1] Λογίζεται. [2] Ἐκβησόμεθα.

ΣΧΟΛΙΑ.

* Ἀλλὰ μὴν ὅτι γε ὐ ςήσεται] Κενὰς] πολιτικῆς δυνάμεως. Ἀνθυποφορὰ, ἣν λύει ςοχασμῷ.

ἐπὶ τὴν ἐκείνε πλευσέμεθα; Ποῖ δὴ προσορμιέμεθα; ἤρετό τις. Εὑρήσει τὰ σαθρὰ τῶν ἐκείνε πραγμάτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, αὐτὸς ὁ πόλεμος, ἂν ἐπιχειρῶμεν· ἂν μέντοι καθώμεθα οἴκοι, λοιδορεμένων ἀκέοντες καὶ αἰτιωμένων ἀλλήλες τῶν λεγόντων, ἐδέποτ' ἐδὲν ἡμῖν ἐ μὴ γένηται τῶν δεόντων· ὅποι μὲν γὰρ ἂν οἶμαι μέρος τι τῆς πόλεως συναποςαλῆ, κἂν μὴ πᾶσα παρῇ, καὶ τὸ τῶν θεῶν εὐμενὲς, καὶ τὸ τῆς τύχης ἡμῖν συναγωνίζεται· ὅποι δ' ἂν ςρατηγὸν καὶ ψήφισμα κενὸν καὶ τὰς ἀπὸ τε βήματος ἐλπίδας ἐκπέμψητε, ἐδὲν ὑμῖν τῶν δεόντων γίγνεται· ἀλλ' οἱ μὲν ἐχθροὶ καταγελῶσιν (οἱ δὲ σύμμαχοι τεθνᾶσι τῷ δέει) τὲς τοιέτες ἀποςόλες· ἐ γάρ ἐςιν, ἐκ ἔςιν, ἕνα ἄνδρα ἂν δυνηθῆναί ποτε ταῦθ' ὑμῖν πρᾶξαι ἅπανθ', ὅσα βέλεσθε· ὑπόσχεσθαι μέντοι, καὶ φῆσαι, καὶ τὸν δεῖνα αἰτιάσασθαι, καὶ τὸν δεῖνα, ἔςι· τὰ δὲ πράγματα ἐκ τέτων ἀπόλωλεν. Ὅταν γὰρ [1]ἡγῆται μὲν ὁ ςρατηγὸς ἀθλίων ἀπομίσθων ξένων, οἱ δ' ὑπὲρ ὧν ἂν ἐκεῖνος ἐκεῖ πράξῃ πρὸς ὑμᾶς ψευδόμενοι, ῥᾳδίως ἐνθάδε ὦσιν· ὑμεῖς δ'

[1] Ἡτlῆται.

ΣΧΟΛΙΑ.

Κενὸν] Τὸ λόγοις μόνον γινόμενον ἄνευ πραγμάτων.

‡ Ἀθλίων ἀπομίσθων ξένων] Μισθὸν μὴ δεχομένων· Οἱ δὲ συκοφάνται, ὑπὲρ ὧν ὁ ςρατηγὸς ἐκεῖ πράττει, ἐνθάδε κατηγορῶσιν εὐχερῶς· διὰ γὰρ τὸ μὴ παρεῖναι ὑμᾶς, τῶν συκοφαντῶν ἀνέχεσθε· ταῦτα δ' εἰς Κηφισόδοτον αἰνίττεται.

ἐξ ὧν ἂν ἀκȣ́σητε, ὅ,τι ἂν τύχῃ ῥᾳδίως ψηφίσησθε· τί καὶ χρὴ προσδοκᾷν; Πῶς ȣ̂ν ταῦτα παύσεται; Ὅταν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τȣ̀ς αὐτȣ̀ς ἀποδείξητε ϛρατιώτας καὶ μάρτυρας τῶν ϛρατηγȣμένων, καὶ δικαϛὰς, οἴκαδε ἐλθόντας, τῶν εὐθυνῶν· ȣ̓ γὰρ μὴ ἀκȣ́ειν μόνον ὑμᾶς τὰ ὑμέτερα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ παρόντας ὁρᾷν δεῖ. Νῦν δ' εἰς τȣ̂θ' ἥκει τὰ πράγματα αἰσχύνης, ὥϛε τῶν ϛρατηγῶν ἕκαϛος δὶς καὶ τρὶς κρίνεται παρ' ὑμῖν περὶ θανάτȣ· πρὸς δὲ τȣ̀ς ἐχθρȣ̀ς ȣ̓δεὶς ȣ̓δὲ ἅπαξ αὐτῶν ἀγωνίσασθαι περὶ θανάτȣ τολμᾷ· ἀλλὰ τὸν τῶν ἀνδραποδιϛῶν καὶ λωποδυτῶν θάνατον μᾶλλον αἱρȣ̂νται τȣ̂ προσήκοντος· κακȣ́ργȣ μὲν γάρ ἐϛι, κριθέντα ἀποθανεῖν· ϛρατηγȣ̂ δὲ, μαχόμενον τοῖς πολεμίοις.

ιϛ΄. Ὑμῶν δὲ, οἱ μὲν, περιϊόντες, μετὰ Λακεδαιμονίων φασὶ Φίλιππον πράττειν τὴν Θηβαίων κατάλυσιν, καὶ τὰς πολιτείας διασπᾷν· οἱ δ', ὡς πρέσβεις πέπομφεν ὡς Βασιλέα· οἱ δ', ἐν Ἰλλυριοῖς πόλεις τειχίζειν· οἱ δὲ, λόγȣς πλάττοντες, ἕκαϛος περιερχόμεθα. Ἐγὼ δ' οἶμαι μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νὴ τȣ̀ς θεȣ̀ς, ἐκεῖνον μεθύειν τῷ μεγέθει τῶν πεπραγμένων, καὶ

ΣΧΟΛΙΑ.

Ἀπομίσθων] Ἀπόμισθοι καὶ οἱ μὴ πεπληρωμένοι τὸν ὡμολογημένον μισθὸν, καὶ οἱ δι' ἀδικίαν, καὶ δειλίαν, μὴ ἀξιȣ́μενοι μισθȣ̂.

Ὑμῶν δὲ] Ἐνλεῦθεν οἱ ἐπίλογοι.

πολλὰ τοιαῦτα ὀνειροπολεῖν ἐν τῇ γνώμῃ, τήν τ' ἐρημίαν τῶν κωλυσόντων ὁρῶντα, καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐπηρμένον· οὐ μέντοιγε, μὰ Δία, οὕτω προαιρεῖσθαι πράττειν, ὥστε τοὺς ἀνοητοτάτους τῶν παρ' ἡμῖν εἰδέναι τί μέλλει ποιεῖν ἐκεῖνος· ἀνοητότατοι γάρ εἰσιν οἱ λογοποιοῦντες. Ἀλλ' ἐὰν ἀφέντες ταῦτα, ἐκεῖνο εἰδῶμεν, ὅτι ἐχθρὸς ἄνθρωπος, καὶ τὰ ἡμέτερα ἡμᾶς ἀποστερεῖ, καὶ χρόνον πολὺν ὕβρικε, καὶ ἅπαντα ὅσα πώποτε ἠλπίσαμέν τινα πράξειν ὑπὲρ ἡμῶν, καθ' ἡμῶν εὕρηται, καὶ τὰ λοιπὰ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἐστὶ, κἂν μὴ νῦν ἐθέλωμεν ἐκεῖ πολεμεῖν αὐτῷ, ἐνθάδ' ἴσως ἀναγκασθησόμεθα τοῦτο ποιεῖν· ἂν ταῦτα εἰδῶμεν, καὶ τὰ δέοντα ἐσόμεθα ἐγνωκότες, καὶ λόγων ματαίων ἀπηλλαγμένοι· οὐ γὰρ ἅττα ποτ' ἔσται δεῖ σκοπεῖν, ἀλλ' ὅτι φαῦλα, ἐὰν μὴ προσέχητε τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν, καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλητε, εὖ εἰδέναι.

ιζ΄. Ἐγὼ μὲν οὖν, οὔτ' ἄλλοτε πώποτε πρὸς χάριν εἱλόμην λέγειν, ὅ,τι ἂν μὴ καὶ συνοίσειν ὑμῖν πεπεισμένος ὦ, νῦν τε ἃ γιγνώσκω, πάνθ'

ΣΧΟΛΙΑ.

Ὀνειροπολεῖν] Φαντάζεσθαι.

Ἀλλ' ἐὰν ἀφέντες] Κατὰ τινὰς ἐντεῦθεν οἱ ἐπίλογοι.

ὅτι ἐχθρὸς] Τὰ τελικὰ κεφάλαια· ἐκ τοῦ ἐχθρὸς τὸ ἄδικον δηλοῖ· ἐκ δὲ τοῦ ἡμέτερα, τὸ ἀσύμφορον· ἐκ δὲ τοῦ ὕβρικε, τὸ ἀπρεπές· ἐκ δὲ τοῦ καθ' ἡμῶν εὕρηται, τὸ ἀναγκαῖον.

Οὐ γὰρ ἅττα] Ὑπερβατὸν κατὰ παρένθεσιν.

Ἐγὼ μὲν οὖν] Ὁμηρικὸς ἐπίλογος.

ἁπλῶς, ἐδὲν ὑποςειλάμενος, πεπαῤῥησίασμαι. Ἐβελόμην δ᾽ ἂν, ὥσπερ ὅτι ὑμῖν συμφέρει τὸ τὰ βέλτιςα ἀκέειν οἶδα, ἕτως εἰδεναι συνοῖσον καὶ τῷ τὰ βέλτιςα εἰπόντι· πολλῷ γὰρ ἂν ἥδιον εἶπον· νῦν δ᾽ ἐπ᾽ ἀδήλοις ἔσι τοῖς ἀπὸ τέτων ἐμαυτῷ γενησομένοις, ὅμως ἐπὶ τῷ συνοίσειν ὑμῖν, ἐὰν πράξητε ταῦτα, πεπεῖσθαι, λέγειν αἱρᾶμαι· νικῴη δ᾽ ὅ,τι πᾶσιν ὑμῖν μέλλει συνοίσειν.

ΛΙΒΑΝΙ'ΟΥ 'ΥΠΟ'ΘΕΣΙΣ

ΤΟΥ͂ 'ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΥ͂

ΔΕΥΤΕ'ΡΟΥ.

ΠΡΟΣΗ'ΚΑΝΤΟ μὲν τὴν πρεσβείαν τῶν Ὀλυνθίων οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς κεκρίκασι· μέλλουσι δὲ περὶ τὴν ἔξοδον, καὶ δεδιόσιν ὡς δυσπολεμήτου ὄντος τοῦ Φιλίππου, παρελθὼν ὁ Δημοσθένης, πειρᾶται θαρσύνειν τὸν δῆμον, ἐπιδεικνὺς ὡς ἀσθενῆ τὰ τοῦ Μακεδόνος πράγματα· καὶ γὰρ τοῖς συμμάχοις ὕποπτον αὐτὸν εἶναί φησι, καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν οὐκ ἰσχυρόν· τοὺς γὰρ Μακεδόνας ἀσθενεῖς εἶναι καθ' ἑαυτούς.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

ὈΛΥΝΘΙΑΚΟ`Σ [1]Α΄.

α. ἘΠΙ` πολλῶν μὲν ἄν τις ἰδεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δοκεῖ μοι, τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν, φανερὰν γενομένην τῇ πόλει· οὐχ ἥκιστα δὲ, ἐν τοῖς παροῦσι πράγμασι· τὸ γὰρ τοὺς πολεμήσοντας Φιλίππῳ γεγενῆσθαι, καὶ χώραν

[1] Β΄.

ἘΞΗ´ΓΗΣΙΣ ΚΑΙ` ΣΧΟ´ΛΙΑ.

‡ ἘΠΙ` πολλῶν μὲν ἄν τις] Ἐκ περιχαρείας εἴληπται τὸ παρὸν προοίμιον.

Ἐπὶ πολλῶν μὲν ἄν τις] Δεύτερος τόπος τῶν ἐξ ὑποδιαιρέσεως προοιμίων· ἐξ ἀορίστου δὲ προλήψεως τὸ σχῆμα τοῦ λόγου· εἰρηκὼς γὰρ τὸ ἐπὶ πολλῶν ἀόριστον, ἐπήγαγεν ὡρισμένον τὸ περὶ τῶν Ὀλυνθίων. Ὅμοιον τούτῳ τὸ εἰς τὸν ἅγιον Βασίλειον, τοῦ Θεολόγου προοίμιον· τοῖς γὰρ προσώποις καὶ πρὸ τῶν .πραγμάτων ἴδιαι παρακολουθοῦσιν ὑπολήψεις. Καὶ ἡ μὲν ὑπόθεσις τοῦδε τοῦ λόγου, καὶ τὰ κεφάλαια, παραπλήσια τῷ πρώτῳ· διενήνοχε δὲ κατ' ἐκεῖνο μόνον, ὅτι ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ζητεῖται, εἰ χρὴ βοηθεῖν τοῖς Ὀλυνθίοις· ἐν δὲ τούτῳ, τὸ μὲν βοηθεῖν, ἤδη δέδεικται· τὴν δὲ ῥώμην ὀκνοῦσι τοῦ Μακεδόνος καὶ τὴν ἰσχύν· δι' ἣν μάλιστα καὶ τὴν δημηγορίαν ταύτην ὁ ῥήτωρ πεποίηται· ὥστε πλεονάζον [1] ἐν τῷ λόγῳ κεφάλαιον εἶναι τὸ δυνατόν. Τῶν δὲ κεφαλαίων, τὰ μὲν ἐξ αὐτῆς ἀνακύπτει τῆς τάξεως, οὐκ ὄντα πρῶτον γνώριμα τοῖς ἀκροαταῖς, οὐδ' ἐπιζητούμενα [2] πρὸ τῶν ἐξ ἀρχῆς, ἔνια δὲ εὐθὺς καὶ πρὸ τῆς εἰσόδου ζητεῖται παρὰ τῶν ἀκροατῶν, πρὸς ἃ δεῖ τὸν ῥήτορα τὴν ἀπάντησιν εὐθὺς ἐκ προοιμίων ποιεῖσθαι· ὃ δὴ κἀνταῦθα γέγονε· τῆς γὰρ δυνάμεως τοῦ Μακεδόνος φοβούσης τοὺς Ἀθηναίους, ἐκ τῆς πρώτης ἐπιβολῆς, ἀναιρεῖν πειρᾶται τὸν φόβον, ἀντιτάσσων τῇ τοῦ Φιλίππου ῥώμῃ τὴν τῶν θεῶν συμμαχίαν· δεῖ γὰρ τοῖς ἰσχυροῖς τῶν ἀντιπάλων ἰσχυρότερα τὰ παρ' ἡμῶν ἀντιτιθέναι. Δείκνυται δὲ ὢν δεύτερος οὗτος ὁ λόγος, ἐκ τῶνδε· ἐν γὰρ τῷ πρώτῳ περὶ τῆς τῶν θεῶν εὐνοίας ἀποδείξεις παρασχὼν, ἐνταῦθα ὡς ὁμολογούμενον ἔλαβεν. Ἰστέον δὲ, ὅτι φησὶ καὶ ὁ Φιλόχορος, ὅτι τρεῖς βοήθειαι ἐπέμφθησαν, καθ' ἕκαστον λόγον μιᾶς πεμπομένης, ὡς τῆς πρώτης μὴ οὔσης ἱκανῆς. Κεφάλαιον δὲ, ἐν

[1] μέν.

[2] περί.

ὅμορον καὶ δύναμίν τινα κεκτημένους, καί, τὸ μέγιστον ἁπάντων, τὴν ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμην τοιαύτην ἔχοντας, ὥστε τὰς πρὸς ἐκεῖνον διαλλαγάς, πρῶτον μὲν ἀπίστους, εἶτα τῆς ἑαυτῶν πατρίδος νομίζειν ἀνάστασιν εἶναι· δαιμονίᾳ τινὶ καὶ θείᾳ παντάπασιν ἔοικεν εὐεργεσίᾳ. Δεῖ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτ' ἤδη σκοπεῖν αὐ-

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

μὲν τῷ πρώτῳ, ἐπὶ πολὺ τὸ συμφέρον, ἐπ' ὀλίγον δὲ τὸ δυνατόν· ἐνταῦθα δέ, τὸ ἐναντίον· πολὺ μὲν τὸ δυνατόν, ὀλίγον δὲ τὸ συμφέρον.

Ἐπὶ πολλῶν] Πρότασις· λείπει δὲ πραγμάτων.

ἐν τοῖς παροῦσι] Ἐν τῷ γενέσθαι ἡμῖν τὴν Ὀλύνθου συμμαχίαν.

τὸ γὰρ τοὺς πολεμήσοντας] Κατασκευὴ τῆς τοῦ προοιμίου προτάσεως· σημείωσαι δὲ ὅτι ἀπό τε ῥώμης καὶ γνώμης καταβάλλει τὸν Φίλιππον· ἔτι ἀπὸ τῆς δυσμενείας τῶν θεῶν, καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους· [1] κατὰ συνιστᾷ Ἀθηναίους ἀπὸ τῆς εὐνοίας τῶν θεῶν καὶ πίστεως πρὸς ἀνθρώπους.

καὶ χώραν ὅμορον] Τῇ ἐκείνου· εἰ γὰρ καὶ εἶχον, φησί, δύναμιν, καὶ ἐζήτουν αὐτῷ πολεμεῖν, οὐκ ἂν ἠδύναντο, εἴγε πόῤῥω που ᾤκουν αὐτοῦ· ὅρα δὲ πῶς ἀπὸ θεῶν ἀρξάμενος, δευτέραν ἔταξε τὴν τῶν Ὀλυνθίων συμμαχίαν.

δύναμίν τινα] Σύμμετρον [2] οὐ μεγάλην.

δαιμονίᾳ τινὶ καὶ θείᾳ] Ὁ μὲν διαλεκτικὸς φιλονεικεῖ πρὸς τὸν ἀντιλέγοντα· διὸ καὶ τῷ συμπεράσματι χρῆται, καθάπερ δεικνὺς ὅτι φανερὰν ἐξήλεγξε· ῥήτωρ δὲ εἰ συλλογίζοιτο, φιλονεικότερον καθίστησι τὸν ἀκροατήν, καὶ οὐκ εὐάγωγον πρὸς πειθώ· διὸ καὶ τοῖς λεγομένοις ἐνθυμήμασι χρώμεθα, ἐν οἷς τὰς δύο προτάσεις εἰπόντες, τὸ συμπέρασμα σιωπῶμεν, ἐκείνῳ καταλιπόντες αὐτὸ προσενθυμεῖσθαι· βούλεται γάρ τι καὶ οἴκοθεν εἰς τὴν τῶν πραγμάτων εὕρεσιν ὁ ἀκροατὴς συμβαλέσθαι· νῦν δὲ ἀναγκαίως ὁ ῥήτωρ ἐχρήσατο τῷ συμπεράσματι· πρῶτον μὲν γὰρ ἡ κατασκευὴ τῆς προτάσεως διὰ πολλῶν γενομένη, ἀνάγκην ἐνεποίησεν [3] αὐτῷ τοῦ προτεθέντος εἰς ἀπόδειξιν διὰ τοῦ συμπεράσματος ἀναμνῆσαι· δεύτερον δέ, ὅτι ἐν μὲν τοῖς ἀγῶσιν, εἰκότως τὸ συμπέρασμα σιωπῶμεν· πολλῶν γὰρ ἤδη καὶ προειρημένων καὶ μελλόντων λέγεσθαι, ῥᾳδίως ὁ ἀκροατὴς εὑρίσκει τὸ σιωπηθὲν ὑπὸ τοῦ ῥήτορος, ἐν δὲ προοιμίῳ μηδενὸς ἔτι ῥηθέντος, οὐκ ἔχει πόθεν αὐτῷ [4] προνοῆσαι τὸ λεῖπον. Οὐδὲν δὲ διαφέρει τὸ δαιμόνιον τοῦ θείου παρὰ τοῖς ῥήτορσιν, ἀλλ' ἐκ παραλλήλου τὸ αὐτό.

‡ Δεῖ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι] Συμπέρασμα.

Δεῖ τοίνυν] Τοῦτό ἐστι τὸ συμπέ-

[1] καταστυνιστᾷ. [2] καί. [3] αὐτοῦ. [4] προνοῆσαι.

τὺς, ὅπως μὴ χείρυς περὶ ἡμᾶς αὐτὺς εἶναι δόξωμεν τῶν ὑπαρχόντων· ὡς ἔςι τῶν αἰσχρῶν, μᾶλλον δὲ τῶν αἰσχίςων, μὴ μόνον πόλεων καὶ τόπων, ὧν ἦμέν ποτε κύριοι, φαίνεσθαι προϊεμένυς· ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ τῆς τύχης παρασκευασθέντων συμμάχων τε καὶ καιρῶν.

β΄. Τὸ μὲν ὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν Φιλίππυ ῥώμην διεξιέναι, καὶ διὰ τύτων τῶν λόγων προτρέπειν τὰ δέοντα ποιεῖν ὑμᾶς, ὐχὶ καλῶς ἔχειν ἡγῦμαι· διὰ τί; Ὅτί μοι δοκεῖ

ΣΧΟΛΙΑ.

ρασμα τοῦ προοιμίυ· δείξας γὰρ τὺς θεὺς εὔνυς, καὶ τὺς συμμάχυς βεβαίυς, καὶ τὸ δυνατὸν τῶν Ἀθηναίων αὐξήσας, καιρὸν ἔσχεν ἐπιτιμήσει χρήσασθαι· καί φησιν, ὅτι μὴ προδόται γενώμεθα τῶν ὑπαρχόντων καὶ δεδωρημένων ἡμῖν παρὰ τῶν θεῶν, καὶ δόξωμεν αὐτοὶ κατ' αὐτῶν τὰ χείριςα βυλεύεσθαι.

αὐτὺς] ἡμᾶς.

‡ ὅπως μὴ χείρυς περὶ ἡμᾶς αὐτὺς] Μὴ ἀνάξιοι φανῶμεν τῶν δεδομένων παρά τε τῶν θεῶν, καὶ τῶν ὑπαρχόντων πραγμάτων.

τῶν ὑπαρχόντων] Ἡμῖν ἐκ θεῶν, θείων δώρων.

μαλλον δὲ] Προδιόρθωσις.

Τὸ μὲν ὖν, ὦ ἄνδρες] Δεύτερον προοίμιον ἐκ προσοχῆς.

Τὸ μὲν ὖν] Τὸ μὲν πρῶτον προοίμιον ἀπὸ ἐπιχειρημάτων τοῦ δυνατοῦ ληφθὲν, σκοπὸν εἶχεν ἀπὸ τῆς προνοίας τῶν θεῶν τὸ δυνατὸν τῶν Ἀθηναίων αὐξῆσαι· τὸ δὲ δεύτερον περὶ τοῦ Φιλίππυ δυνατοῦ τὴν ἐξέτασιν ἔχει· καθαίρεσιν [1] ἔχον τῆς δυνάμεως, ὅσην ἔξεςιν ἐν προοιμίοις ἐργάσασθαι· Ἄλλως. Τοῦτο τὸ σχῆμα ἐςὶ τὸ κατὰ παράλειψιν· ὐκ ἐβύλετο μὲν γὰρ τῇ ἀληθείᾳ τὴν δύναμιν ἐξελάσαι τῦ Μακεδόνος· ἡ δὲ αἰτία, ἵνα μὴ φοβήσῃ μᾶλλον τὺς Ἀθηναίυς ἀποσχέσθαι τῦ πρὸς αὐτὸν πολέμυ· ὐκ ἐβύλετο δὲ πάλιν ταύτην ἀμνημόνευτον ἐάσαι, ἵνα μὴ αὐτὸ τῦτο δόξῃ φοβύμενος, ταύτην καταλιπεῖν. Τί ὖν ποιεῖ; Καὶ μνημονεύει κατὰ παράλειψιν, καὶ τὴν αἰτίαν ὐ τὴν ὖσαν λέγει, ὅτι ἵνα μὴ φοβήσω ὑμᾶς, ἀλλ' ἑτέραν, ἵνα μὴ δόξω, φησὶν, αἰσχύνην ὀνειδίζειν.

ούχὶ καλῶς ἔχειν ἡγῦμαι] Κατὰ μὲν τὸ ἀληθὲς, ὐ βύλεται αὐτῦ διελθεῖν τὴν δύναμιν· ἵνα μὴ φοβήσῃ τὺς Ἀθηναίυς· ὑπωπτεύετο γὰρ συμμάχυς ἔχειν πολλύς· προσποιεῖται δὲ τὴν δόξαν παραιτεῖσθαι, ἵνα, φησὶ, μὴ φιλοτιμίαν ἐκείνῳ περιποιήσω, δι' ὧν αὔξω αὐτόν.

[1] ἔχοντες.

πάνθ' ὅσα ἂν εἴποι τις ὑπὲρ τούτων, ἐκείνῳ μὲν ἔχειν φιλοτιμίαν τινὰ, ἡμῖν δ' οὐχὶ καλῶς πεπρᾶχθαι· ὁ μὲν γὰρ ὅσῳ πλείονα ὑπὲρ τὴν ἀξίαν πεποίηκε τὴν αὑτοῦ, τοσούτῳ θαυμαστότερος παρὰ πᾶσι νομίζεται· ὑμεῖς δὲ, ὅσῳ χεῖρον ἢ προσῆκε κέχρησθε τοῖς πράγμασι, τοσούτῳ πλείονα αἰσχύνην ὠφλήκατε· ταῦτα μὲν οὖν παραλείψω· καὶ γὰρ εἰ μετ' ἀληθείας τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σκοποῖτο, ἐνθένδ' ἂν αὐτὸν ἴδοι μέγαν γεγενημένον, οὐχὶ παρ' αὑτοῦ. Ὧν οὖν ἐκεῖνος μὲν ὀφείλει τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πεπολιτευμένοις χάριν, ὑμῖν δὲ δίκην προσήκει λαβεῖν, τούτων οὐχὶ νῦν ὁρῶ τὸν καιρὸν τοῦ λέγειν· ἃ δὲ καὶ χωρὶς τούτων ἔνι, καὶ βέλτιόν ἐστιν ἀκηκοέναι πάντας ὑμᾶς, καὶ μεγάλα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατ' ἐκείνου φαίνοιτ' ἂν ὀνείδη, βουλομένοις ὀρθῶς δοκιμάζειν, ταῦτ' εἰπεῖν πειράσομαι.

γ'. Τὸ μὲν οὖν ἐπίορκον καὶ ἄπιστον καλεῖν,

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

ὑπὲρ τούτων] Τῶν τοῦ Φιλίππου.

ὁ μὲν γὰρ] Περίοδος τετράκωλος, ἔχουσα δύο προτάσεις, καὶ δύο ἀποδόσεις.

[1] ἐνθένδ'] Ὅ ἐστιν, ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων· αἰνίττεται δὲ εἰς τοὺς φιλιππίζοντας ῥήτορας.

Ὧν οὖν ἐκεῖνος μὲν ὀφείλει] Τρίκωλος, ἡ ἔχουσα μίαν πρότασιν δίκωλον, καὶ μίαν ἀπόδοσιν.

Ὧν οὖν ἐκεῖνος μὲν] Ὑπὲρ ὧν οὖν ηὐξήκασιν οὕτω Φίλιππον οὗτοι οἱ προδόται, καὶ ἔδει αὐτὸν μὲν Φίλιππον χάριν αὐτοῖς ὁμολογεῖν, ἡμᾶς δὲ δίκην αὐτοὺς εἰσπράττεσθαι, ὑπὲρ τούτων, φησὶν, οὐκ εὔκαιρόν μοι τὸ λέγειν νῦν δοκεῖ· οὐ γὰρ ταύτην εἰσῆλθον κατηγορίαν ἐνστήσασθαι, ἀλλὰ συμβουλεῦσαι περὶ Ὀλυνθίων.

πεπολιτευμένοις] Παρ' ἡμῖν.

λαβεῖν] Παρ' αὐτῶν.

τοῦ λέγειν] Ὑπὲρ τῶν πεπολιτευμένων ὑπὲρ ἐκείνου.

χωρὶς τούτων] Χωρὶς τοῦ παροξυνθῆναι ἐπὶ τὸν πόλεμον διὰ τῆς κατηγορίας τῶν προδοτῶν.

‡ Τὸ μὲν οὖν ἐπίορκον καὶ ἄ-

[1] σκοποῖτο.

ἄνευ τοῦ τὰ πεπραγμένα δεικνύναι, λοιδορίαν εἶναί τις ἂν φήσειε κενὴν δικαίως· τὸ δὲ πάνθ' ὅσα πώποτ' ἔπραξε διεξιόντα, ἐφ' ἅπασι τούτοις ἐλέγχειν, καὶ βραχέος λόγου συμβαίνει δεῖσθαι, καὶ δυοῖν ἕνεκα ἡγοῦμαι συμφέρειν εἰρῆσθαι, τοῦ τ' ἐκεῖνον, ὅπερ καὶ ἀληθὲς ὑπάρχει, φαῦλον φαίνεσθαι· καὶ τοῦ τοὺς ὑπερεκπεπληγμένους ὡς ἄμαχόν τινα τὸν Φίλιππον, ἰδεῖν, ὅτι πάντα διεξελήλυθεν, οἷς πρότερον παρακρουόμενος, μέ-

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

πιστον καλεῖν] Τρίτον προοίμιον, ἔστι δὲ καὶ αὐτὸ ἐκ τοῦ δυνατοῦ εἰλημμένον.

Τὸ μὲν οὖν ἐπίορκον] Ἔστι μὲν οὖν τρίτον τοῦτο προοίμιον· οὐ μὴν τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχον τοῖς προειρημένοις· ἐκεῖνα μὲν γάρ ἐστιν ὅλης τῆς ὑποθέσεως· τὸ μὲν γὰρ πρότερον, περὶ τοῦ δυνατοῦ τῶν Ἀθηναίων· τὸ δὲ δεύτερον, περὶ τοῦ δυνατοῦ τοῦ Φιλίππου· τὸ δὲ δυνατὸν κεφάλαιον, ὅλον συνέχει τὸν λόγον· τοῦτο δὲ μερικόν ἐστι προοίμιον, κατασκευὴν ἔχον τῶν ἔγγιστα· ἐπειδὴ γὰρ μέλλει τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν ἀπιστίαν ἐξετάζειν τοῦ Μακεδόνος, αἰτίαν ἀποδίδωσιν ἐν τῷ προοιμίῳ προλαβὼν, δι' ἣν μέλλει τοῦτο ποιεῖν. Ἄλλως. Ἰστέον, ὅτι τὸ δεύτερον καὶ τρίτον προοίμιον εἰς καθαίρεσιν Φιλίππου ἔλαβεν· ἀλλ' ἐν μὲν τῷ δευτέρῳ, ἀπὸ τῆς ῥώμης αὐτὸν καθεῖλεν· ἐν τῷ τρίτῳ δὲ, ἀπὸ τῆς γνώμης, καὶ τῷ κρείττους ἔχειν πολεμίους· ἐκ δὲ τοῦ αὐτοῦ ἐπιχειρήματος, ἤτοι τοῦ δυνατοῦ, ἀμφότερα· ἐπειδὴ φοβερὸς ὁ Φίλιππος δοκῶν καὶ δυνατὸς, ἐφόβει τοὺς Ἀθηναίους· καὶ ἡ πᾶσα σύστασις τοῦ λόγου, ἐπὶ τὸ δυνατὸν κεφάλαιον ἀνάγεται.

κενὴν] Ματαίαν καὶ χωρὶς ἐλέγχου.

‡ Τὸ δὲ πάνθ' ὅσα πώποτε] Πρότασίς ἐστι καὶ αὕτη καὶ ἡ ἄλλη ἄνευ κατασκευῆς· ἡ γὰρ ὁμολογουμένη ἔλασσον κατασκευάζεται, ἵνα μὴ ἀμφιβάλλωμεν ὅτι τοιοῦτος, οἷον καὶ ὅλως ἀποδείκνυσιν.

καὶ βραχέος λόγου] Ἐπειδὴ τὸ πάντα ὅσα εἶπε καὶ ἔπραξε Φίλιππος ἐπαγγείλασθαι εἰπεῖν, ὑπόνοιαν ἐδίδου μακρολογίας, πολεμία δὲ αὕτη τοῖς ἀκροαταῖς, τῷ συντόμῳ τῶν λόγων παρεμυθήσατο.

ὅτι πάντα διεξελήλυθεν] Εἰ γὰρ οὐκ ἔτι προσθήκην αὐτῷ λαμβάνει τὰ πράγματα, μένειν δὲ ἐπὶ τῶν αὐτῶν οὐχ οἷόν τε τὰ ἀνθρώπινα, δηλονότι πρὸς καθαίρεσιν ἥκει λοιπὸν αὐτῷ τὰ τῆς δυνάμεως. [1] Ἄλλως. Ἀντὶ τοῦ, οὐδεμίαν ἔτι εὑρίσκει μηχανὴν, πάσας γὰρ διῆλθε, καὶ πάντες αὐτὸν ἔγνωσαν.

παρακρουόμενος] Ἐξαπατῶν.

[1] Deest Ἄλλως.

γας νῦν ηὐξήθη, καὶ πρὸς αὐτὴν ἥκει τὴν τελευτὴν τὰ πράγματα αὐτῷ. Ἐγὼ μὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σφόδρα ἂν ἡγέμην καὶ αὐτὸς φοβερὸν εἶναι καὶ θαυμαςὸν τὸν Φίλιππον, εἰ τὰ δίκαια πράττοντα ἑώρων αὐτὸν ηὐξημένον· νῦν δὲ θεωρῶν καὶ σκοπῶν, εὑρίσκω, τὴν μὲν ἡμετέραν εὐήθειαν τοκαταρχὰς, ὅτε Ὀλυνθίες ἀπήλαυνόν τινες ἐνθένδε, βυλομένυς ἡμῖν δια-

ΣΧΟʹΛΙΑ.

Ἐγὼ μὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι] Ἐντεῦθεν εἰς αὐτὸ τὸ κεφάλαιον ἐνέβαλε τὸ δυνατὸν, ἀπὸ λύσεως ἀρξάμενος· ἡ γὰρ ἀντίθεσίς ἐςιν, ἀλλὰ φοβερὸς ὁ Φίλιππος ἦν τινα φανερῶς [1] μὴ θεὶς, ἐπάγει τὰς λύσεις· ὅταν μὲν γὰρ πρὸς τὸν ἀντίδικον ἔχωμεν ἀναγκαίως μέλλοντα χρῆσθαι ταῖς ἀντιθέσεσι, κἂν ἡμεῖς μὴ λέγωμεν, τότε δεῖ φανερῶς τιθέναι τὰς ἀντιθέσεις· ὅταν δὲ αὐτὸς καθέζηται παρ᾽ ἑαυτῷ τὴν ἀντίθεσιν ἔχων ὁ ἀκροατὴς, τότε χρὴ λύειν καὶ μὴ τιθέντας, ὅπερ καὶ νῦν γέγονεν· εἰσελήλυθε γὰρ αὐτὸς ὁ δῆμος πεφοβημένος τὸν Φίλιππον, ὥςε περιττὸν ἦν τιθέναι ταύτην, δι᾽ ἣν σκεψόμενοι συνῆλθον.

καὶ αὐτὸς] Ὥσπερ οἱ ἄλλοι.

νῦν δὲ θεωρῶν] Τὸ ὑπερβατὸν, ὅτω· νῦν δὲ εὑρίσκω τὸν Φίλιππον τὴν ἡμετέραν εὐήθειαν τούτῳ προαγαγόμενον, ὅ ἐςι, διὰ τούτου ὥσπερ ὠνησάμενον τὴν ἡμετέραν μωρίαν, καὶ δυνηθέντα ἡμᾶς ἀπατῆσαι, διὰ τοῦ ὑπισχνεῖσθαι ἡμῖν παραδοῦναι τὴν Ἀμφίπολιν· ὑπισχνεῖτο γὰρ σώσειν αὐτὴν τοῖς Ἀθηναίοις, εἰ μὴ προσδέξαιντο τοὺς Ὀλυνθίους εἰς φιλίαν, καὶ συμμαχίαν δοῖεν αὐτοῖς· ἐξ ὧν πεισθέντες Ἀθηναῖοι τούτους ἀπήλασαν τέως, πάλιν δὲ εἶχον πρὸς αὐτοὺς φιλίαν· εἶτα ὁρῶν ὁ Φίλιππος, ὅτι ἀσθενεῖ πρὸς Ὀλυνθίους μαχόμενος, διὰ τὸ μὴ καθαρῶς ἀποςῆναι [2] αὐτῶν [3] τοὺς Ἀθηναίους, τοὺς Ὀλυνθίους, χαρισάμενος αὐτοῖς τὴν Ποτίδαιαν, ἀπέςησεν [4] Ἀθηναίων· φησὶ γὰρ ὅτι καὶ τούτους ἠπάτησεν· ὅρα δὲ πῶς εἰπὼν Ἀθηναίους ἠπατῆσθαι καὶ Ὀλυνθίους τοὺς Ἀθηναίους προέταξεν, ἵνα συγγνώμην ἔχωσιν Ὀλύνθιοι, δεύτεροι ἀπατώμενοι μετὰ Ἀθηναίους τοὺς σοφωτάτους· τὸ αὐτὸ δὲ θρυλλούμενον μὲν παρ᾽ ἡμῖν, ἀπόρρητον δὲ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὄν.

καὶ σκοπῶν] Αὐτόν.

τὴν μὲν ἡμετέραν εὐήθειαν] Οὐκ εἶπεν ὑμετέραν, διὰ τὸ ἐπαχθὲς καὶ ἑαυτὸν συνάπτων τῷ ἐγκλήματι. Φασὶ δὲ, ὅτι πάντοτε μωρίαν ἡ εὐήθεια σημαίνει· ἀλλ᾽ ἔςιν ὅτε πραότητα καὶ ἐπιείκειαν καὶ τὸ ἁπλοῦν· ὅπερ καὶ νῦν βούλεται σημαίνειν.

εὐήθειαν] Ἁπλότητα καὶ ἀπονηρευσίαν.

ἀπήλαυνόν τινες] Οἱ τούτῳ χαριζόμενοι· δέον δ᾽ εἰπεῖν, ἀπηλαύ-

[1] ὡς μή. [2] αὐτῷ. [3] Desunt τοὺς Ἀθη. [4] Ἀθηναίους.

λεχθῆναι, τῷ τὴν Ἀμφίπολιν φάσκειν παραδώσειν, καὶ τῷ θρυλλούμενόν ποτε [1] τὸ ἀπόρρητον ἐκεῖνο κατασκευάσαι, τούτῳ προσαγόμενον· τὴν δ' Ὀλυνθίων φιλίαν μετὰ ταῦτα, τῷ Ποτίδαιαν, οὖσαν ἡμετέραν, ἐξελεῖν· καὶ τοὺς μὲν πρότερον συμμάχους ἡμᾶς ἀδικῆσαι, παραδοῦναι δὲ ἐκείνοις. Θετταλοὺς δὲ νῦν τὰ τελευταῖα, τῷ Μαγνησίαν παραδώσειν ὑποσχέσθαι, καὶ τὸν Φωκικὸν πόλεμον πολεμήσειν ὑπὲρ αὐτῶν ἀναδέξασθαι. Ὅλως δὲ οὐδείς ἐστιν ὅντιν' οὐ πεφενάκικεν ἐκεῖνος τῶν αὐτῷ χρησαμένων· τὴν

[1] Deest τό.

ΣΧΟΛΙΑ.

νετε ὑμεῖς· ἡ γὰρ πόλις πᾶσα ἦν ἡ τοῦτο ποιήσασα· ὁ δὲ, εἰς τοὺς ῥήτορας ἀπωθεῖται τὸ ἔγκλημα· ἐκφαντικῶς δὲ εἶπεν ἐνθένδε, οἷον ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων, ἀπὸ τοῦ χωρίου ὥσπερ τοῦ ἐλέου· ὅθεν Ἡρακλεῖδαι ἐσώθησαν, ἀπήλαυνον οὗτοι τοὺς ἱκέτας.

καὶ τῷ θρυλλούμενόν ποτε] Λέγουσιν ὅτι Πύδνα χωρίον Μακεδονίας, Ποτίδαια δὲ τῆς Θρᾴκης· καὶ ἡ μὲν Πύδνα ὑπήκοος ἦν Φιλίππῳ· ἡ δὲ Ποτίδαια, τοῖς Ἀθηναίοις· ἐγένετο δέ ποτε, τὴν μὲν Ποτίδαιαν ἀποστῆναι πρὸς Φίλιππον, τὴν δὲ Πύδναν, πρὸς τοὺς Ἀθηναίους· ἑκάτεροι δὲ, οἵτε Ἀθηναῖοι καὶ ὁ Φίλιππος, τῶν ἰδίων ἐπεθύμουν. τοῦτο οὖν ἔλεγεν ὁ Φίλιππος, ὅτι τὸ θρυλλούμενον τοῦτο καὶ ποθούμενον ἐν ἀπορρήτῳ κατασκευάσω· διὰ τί δὲ ἐν ἀπορρήτῳ; ἵνα μὴ ἑκάτεροι μαθόντες φυλάξωνται, οἵτε Ποτιδαιᾶται καὶ οἱ Πυδναῖοι· Θεόπομπος δέ φησιν, ὅτι περὶ Πύδνης μόνον καὶ [1] Ἀμφιπόλεως, ἵνα δώῃ αὐτὸς μὲν Ἀθηναίοις Ἀμφίπολιν, δέξηται δὲ παρ' αὐτῶν τὴν Πύδναν αὐτοῦ οὖσαν· καὶ τὸ ἀπόρρητον δὲ, ἵνα μὴ μαθόντες οἱ Πυδναῖοι φυλάξωνται· οὐ γὰρ ἐβούλοντο εἶναι ὑπὸ τὸν Φίλιππον.

συμμάχους] Τοὺς Ποτιδαιάτας.

Θετταλοὺς δὲ νῦν] Εἰκότως Θετταλοὺς τελευταίους ἠπάτησεν, ὡς εὐχερεῖς ὄντας καὶ μὴ δυνηθέντας ἀπὸ τῆς Ἀθηναίων καὶ Ὀλυνθίων ἀπάτης σωφρονισθῆναι.

ὅντιν' οὐ πεφενάκικεν] Ἐπειδὴ στρατηγικὸν εἶναι δοκεῖ τὸ φενακίζειν τοὺς πολεμίους, διὰ τοῦτο ἐνήλλαξεν εἰπὼν, τῶν αὐτῷ χρησαμένων, ὅτι Φίλιππος οὐ τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ τοὺς φίλους ἀπατᾷ· τοῦτο δὲ ἀπιστίας τεκμήριον. Εἴρηται δὲ ἡ λέξις ἀπὸ τῆς φενάκης τῆς προσθέτου κόμης, ἥτις ἕνεκα ἀπάτης γίνεται· προσποιεῖται γὰρ περιτιθέναι κόσμον ὅνπερ οὐ κέκτηται.

[1] Φιλίππου.

γὰρ ἑκάστων ἄνοιαν ἀεὶ τῶν ἀγνοούντων αὐτὸν ἐξαπατῶν καὶ προσλαμβάνων, οὕτως ηὐξήθη. Ὥσπερ οὖν διὰ τούτων ἤρθη μέγας, ἡνίκα ἕκαστοι συμφέρον αὐτὸν ἑαυτοῖς ᾤοντό τι πράξειν· οὕτως ὀφείλει διὰ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ καθαιρεθῆναι πάλιν, ἐπειδὴ πάνθ' ἕνεκα ἑαυτοῦ ποιῶν ἐξελήλεγκται.

δ'. Καιροῦ μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τοῦτο πάρεστι Φιλίππῳ τὰ πράγματα· ἢ παρελθών τις ἐμοὶ, μᾶλλον δὲ ὑμῖν, δειξάτω, ἢ ὡς οὐκ ἀληθῆ ταῦτ' ἐγὼ λέγω· ἢ ὡς οἱ τὰ πρῶτα ἐξηπατημένοι, τὰ λοιπὰ [1] πιστεύσουσιν αὐτῷ· ἢ ὡς οἱ παρὰ τὴν αὐτῶν ἀξίαν δεδουλωμένοι Θετταλοὶ, νῦν οὐκ ἂν ἐλεύθεροι γένοιντο ἄσμενοι. Καὶ μὴν εἴ τις ὑμῶν ταῦτα μὲν οὕτως ἔχειν

[1] πιστεύουσιν.

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

Ὥσπερ οὖν διὰ τούτων] Ἐνθύμημα, ὃ καλεῖται ἀκολουθία· ὥσπερ, φησὶ, διὰ τῆς ἀγνοίας γέγονε μέγας, οὕτως ὀφείλει διὰ τῆς γνώσεως καθαιρεθῆναι πάλιν.

διὰ τούτων] Ἀγνοούντων, καὶ διὰ τοῦτο ἀπατηθέντων.

διὰ τῶν αὐτῶν] Εἰς γνῶσιν ἐλθόντων ὅτι ἠπάτηνται· διὸ κατ' αὐτοῦ ὁρμήσουσιν.

ἕνεκα ἑαυτοῦ] Ἀλλ' οὐχ ἕνεκα αὐτῶν.

παρελθὼν] Τὸ σχῆμα πρόκλησις.

Μᾶλλον δ' ὑμῖν δειξάτω] Τοῦτο λέγεται ἐπανόρθωσις· εἰ ἐμὲ γὰρ, φησὶν, ἀνάξιον νομίζει τοῦ μαθεῖν, ὑμῖν δειξάτω· τὸ γοῦν ἀμφίβολον ἔφυγε, τὸ δὲ ὁμολογούμενον εἴρηκεν· ἀμφίβολον μὲν γὰρ τὸ λεγέσθω μοι, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀσθενής· τὸ δὲ ὁμολογούμενον, ὅτι οἱ ἐξηπατημένοι οὐ [1] πιστεύσουσι.

Καὶ μὴν εἴ τις ὑμῶν] Καὶ τοῦτο ἀντίθεσίς ἐστι τοῦ δυνατοῦ, δύναμιν ἀνθυποφορᾶς ἔχουσα· ἡ γὰρ ἀνθυποφορὰ, οὐχ ὁλόκληρός ἐστιν ἀντίθεσις, ἀλλὰ μέρος ἀντιθέσεως, τὸ μὲν δεχομένη, τὸ δὲ ἐνισταμένη, οἷόν ἐστι καὶ τὸ νῦν· τῆς γὰρ πρώτης ἀντιθέσεως οὔσης, ὅτι φοβερὸς ὁ Φίλιππος, καὶ τῷ δικαίῳ λελυμένης, ἡ ἀνθυποφορὰ, πρὸς μὲν τὸ δίκαιον οὐκ ἐνίσταται· μέρος δὲ ἔχει τοῦ δυνατοῦ, ὅτι εἰ καὶ Φίλιππος

[1] πιστεύουσι.

ἡγεῖται, οἴεται δὲ βίᾳ καθέξειν αὐτὸν τὰ πράγματα, τῷ τὰ χωρία, καὶ λιμένας, καὶ τὰ τοιαῦτα προειληφέναι, οὐκ ὀρθῶς οἴεται. Ὅταν μὲν γὰρ ὑπ' εὐνοίας τὰ πράγματα συστῇ, καὶ πᾶσι ταῦτα συμφέρῃ τοῖς μετέχουσι τοῦ πολέμου· καὶ συμπονεῖν καὶ φέρειν τὰς συμφορὰς, καὶ μένειν ἐθέλουσιν οἱ ἄνθρωποι· ὅταν δ' ἐκ πλεονεξίας καὶ πονηρίας τις, ὥσπερ οὗτος, ἰσχύσῃ· ἡ πρώτη πρόφασις καὶ μικρὸν πταῖσμα, ἅπαντα ἀνεχαίτισε καὶ διέλυσεν· οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικοῦντα, καὶ ἐπιορκοῦντα, καὶ ψευδόμενον, δύναμιν βεβαίαν κτήσασθαι· ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα εἰς μὲν ἅπαξ καὶ βραχὺν χρόνον

ΣΧΟΛΙΑ.

ἄδικος καὶ ἐπίορκος, ἀλλ' ὅμως βίᾳ καθέξει τὰ πράγματα.

οἴεται δὲ βίᾳ καθέξειν] Ὅ ἐστι διὰ τὸ κατέχειν αὐτὸν τοὺς καιρίους τόπους κατ' αὐτῶν, οἷον, φρούρια καὶ λιμένας, ἵνα κᾂν θελήσωσιν ἀποστῆναι, μὴ δυνήσωνται.

Ὅταν μὲν γὰρ ὑπ' εὐνοίας] Ἀπὸ τοῦ δικαίου πάλιν ἐποιήσατο τὴν λύσιν· εἰ γὰρ ἐκ πλεονεξίας ἴσχυσεν, οὐκ εὔνους ἔχει τοὺς ἀδικηθέντας.

πᾶσι] Στρατηγοῖς καὶ στρατιώταις.

ἡ πρώτη πρόφασις] Ἀντιπίπτον ἔλυσεν, οὐκοῦν δεήσει μάχης καὶ κινδύνων, ἵνα κρατήσωμεν· ὁ δὲ ἡ πρώτη πρόφασις καὶ μικρὸν πταῖσμα, εἰπὼν, τὸ ῥᾷδιον τῆς καθαιρέσεως ἔδειξε· τοῦτο γὰρ μάλιστα τοῦ δυνατοῦ κεφαλαίου τιμιώτατον μέρος.

μικρὸν πταῖσμα] Τὸ ἡττηθῆναι αὐτὸν κατὰ τὸν πόλεμον.

‡ ἀνεχαίτισεν] Εἰς τοὐπίσω ἤγαγε.

ἀνεχαίτισεν] Ἀνέστρεψεν· ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ὑποζυγίων, ἃ διὰ τὸ μὴ ἐπὶ πολὺ δύνασθαι φέρειν τὸν ζυγὸν, πολλάκις ἀνατρέπει αὐτόν. Πάνυ δὲ ὁ λόγος ἁρμόζει καὶ ἐπὶ τῶν ὑπὸ Φιλίππου δεδουλωμένων, εἴγε καὶ ἡ δουλεία ἔοικε ζυγῷ· καὶ τὸ βούλεσθαι τοὺς δούλους ἀποστῆναι, διὰ τὸ μηκέτι φέρειν ἐπὶ πολὺ ἀδικοῦντα καὶ [1] ἐπιορκοῦντα· τῇ δὲ συνεχείᾳ τῶν ὀνομάτων, δείκνυσιν αὐτὸν καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις πολέμιον· ἵνα τὸ μὲν ἀδικοῦντα, λάβωμεν ἐπὶ ἀνθρώπων· τὸ δὲ ἐπιορκοῦντα, ἐπὶ θεῶν· τὸ δὲ ψευδόμενον, ἐπ' ἀμφοτέρων.

[1] πολιορκοῦντα.

ἀντέχει· καὶ σφόδρα γε ἤνθησεν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσιν, ἂν τύχῃ· τῷ χρόνῳ δὲ φωρᾶται, καὶ περὶ αὐτὰ καταῤῥεῖ· ὥσπερ γὰρ οἰκίας οἶμαι, καὶ πλοίου, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, τὰ κάτωθεν ἰσχυρότατα εἶναι δεῖ· οὕτω καὶ τῶν πράξεων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ὑποθέσεις ἀληθεῖς καὶ δικαίας εἶναι προσήκει. Τοῦτο δὲ οὐκ ἔνι νῦν ἐν τοῖς πεπραγμένοις Φιλίππῳ.

έ. Φημὶ δὴ δεῖν ὑμᾶς, ἅμα τοῖς μὲν Ὀλυνθίοις βοηθεῖν, καὶ ὅπως τις λέγει κάλλιστα καὶ τάχιστα, οὕτως ἀρέσκει μοι· πρὸς δὲ Θετταλοὺς πρεσβείαν πέμπειν, ἣ τοὺς μὲν διδάξει ταῦτα, τοὺς δὲ παροξυνεῖ· καὶ γὰρ νῦν εἰσὶν ἐψηφισ-

ΣΧΟΛΙΑ.

‡ ἀντέχει] ἰσχύει.

καὶ σφόδρα γε ἤνθησε] Τῷ διστιγμῷ καὶ ἐλπίσι χρησάμενος καὶ [1] τῷ ἤνθησε, πρόσκαιρον καὶ ἀβέβαιον ἔδειξε τὴν δύναμιν τοῦ Μακεδόνος· καὶ γὰρ τὰ ἄνθη πρόσκαιρα καὶ οὐ πολυχρόνια.

φωρᾶται] Τουτέστιν, ἐλέγχεται· ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ φωρὸς, ὅ ἐστι τοῦ λῃστοῦ· φὼρ γὰρ ὁ λῃστής· ὅθεν καὶ τὸ ἐπαυτοφώρῳ.

‡ καταῤῥεῖ] συμπίπτει.

καταῤῥεῖ] Ὅ ἐστι, διαφθείρεται· ὡς ἀπὸ μεταφορᾶς τοίχου τινὸς παλαιοῦ, ὅταν ὑπὸ τῆς παλαιότητος καὶ τοῦ χρόνου, αὐτὸς ὑφ᾽ ἑαυτοῦ διαβιβρώσκηται καὶ ἀναλίσκηται.

τὰ κάτωθεν] Τινὲς [2] ἐπιλαμβάνονται τοῦ ῥήτορος ἐνταῦθα, λέγοντες, ὅτι κάτω ἔδει εἰπεῖν, καὶ οὐ κάτωθεν· ἀλλ᾽ ἠγνόησαν τὸ ἀκόλουθον· κάτωθεν γὰρ εἶπεν, ἐπειδὴ κάτωθεν, ἀπὸ θεμελίων ἐπὶ τὰ ἄνω οἰκοδομεῖται ὁ οἶκος· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ναῦς ἀπὸ τῆς τρόπιδος.

Φημὶ δὴ δεῖν ὑμᾶς] Ἐγχείρημα συμβουλευτικὸν ἀποφαντικῶς πεπλήρωκε δὲ ἄχρις ἐνταῦθα τὸν περὶ τοῦ δικαίου λόγον· καὶ δείξας, Φιλίππῳ μὲν δυσμενεῖς τοὺς θεοὺς, εὐμενεῖς δὲ τῷ δήμῳ, πάλιν ἐπὶ τὴν προτροπὴν ἐχώρησεν· ἀεὶ γὰρ τοῖς ἐνθυμήμασι καὶ ταῖς ἀποδείξεσιν ἐπάγει τὰς προτροπάς.

κάλλιστα καὶ τάχιστα] Καλῶς συνέζευξε τὰ δύο· ἑκάτερον γὰρ, χηρεῦον τοῦ ἑτέρου, βλάβην ἐργάζεται.

πρεσβείαν πέμπειν] Ἀπὸ κοινοῦ τὸ φημί· ἥτις πρεσβεία, τοὺς μὲν διδάξει· εἰς δύο γὰρ μερίζει τοὺς Θετταλοὺς, εἰς ἀγνοοῦντας τὸν Φίλιππον, καὶ εἰδότας μὲν, δεδιότας δέ.

[1] τό.

[2] λαμβάνονται.

μένοι Παγασὰς ἀπαιτεῖν, καὶ περὶ Μαγνησίας λόγους ποιεῖσθαι. Σκοπεῖσθε μέντοι τοῦτο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅπως μὴ λόγους ἐροῦσι μόνον οἱ παρ᾽ ἡμῶν πρέσβεις, ἀλλὰ καὶ ἔργον τι δεικνύειν ἕξουσιν, ἐξεληλυθότων ὑμῶν ἀξίως τῆς πόλεως, καὶ ὄντων ἐπὶ τοῖς πράγμασιν· ὡς ἅπας μὲν λόγος, ἂν ἀπῇ τὰ πράγματα, μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενὸν, μάλιστα δὲ ὁ παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως· ὅσῳ γὰρ ἑτοιμότατ᾽ αὐτῷ δοκοῦμεν χρῆσθαι, τοσούτῳ μᾶλλον ἀπιστοῦσι πάντες αὐτῷ.

ϛ´. Πολλὴν δὲ τὴν μετάστασιν, καὶ μεγάλην δεικτέον τὴν μεταβολὴν, εἰσφέροντας, ἐξιόντας, ἅπαντα ποιοῦντας ἑτοίμως, εἴπερ τις ὑμῖν προσέξει τὸν νοῦν. Κἂν ταῦτα ἐθελήσητε, ὡς προσήκει καὶ δεῖ, περαίνειν, οὐ μόνον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ συμμαχικὰ ἀσθενῶς καὶ ἀπίστως ἔχοντα φανήσεται Φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς οἰκείας

ΣΧΟΛΙΑ.

ἀξίως τῆς πόλεως] Καλῶς ἐκησφαλίσατο· ἠδύνατο γὰρ πολλάκις πέμψαι μὲν, ὀλίγους δὲ· διὸ προσέθηκεν, ἀξίως τῆς πόλεως.

τὰ πράγματα] Ἔργα.

ὅσῳ γὰρ] Τὸ σχῆμα ἀπ᾽ αὐξήσεως.

τοσούτῳ μᾶλλον ἀπιστοῦσιν] Ἐπειδὴ, φησὶν, εὐχερῶς καὶ ἑτοίμως ὑπισχνέμεθα, οὐ ποιοῦμεν δὲ, εἰκότως ἅπαντες ἡμῖν ἀπιστοῦσι.

τὴν μετάστασιν] Μετάστασις, τὸ ἀπὸ Ἀθηνῶν εἰς Ὄλυνθον ἐλθεῖν συμμάχους· μεταβολὴ δὲ, τὸ τὴν ῥαθυμίαν εἰς προθυμίαν μεταβαλεῖν.

εἴπερ τις ὑμῖν προσέξει] Οὕτως, φησὶν, ἅπαντες ἀπιστοῦσιν ἡμῖν μηδὲν ποιοῦσιν, ὅτι κἂν θεάσωνται ἡμᾶς ποιοῦντας, θαυμάζω, εἰ καὶ τότε ἡμῖν [1] πιστεύσουσιν ὅτι ποιοῦμεν.

τὰ τῆς οἰκείας ἀρχῆς] Ὅ ἐστιν, αὐτῆς τῆς Μακεδονικῆς, οὐ τῆς ἔξω, τῶν συμμάχων· ἤδη γὰρ περὶ ταύτης εἶπεν.

[1] πιστεύουσιν.

θ'. Φημὶ δὴ δεῖν εἰσφέρειν χρήματα, αὐτοὺς ἐξιέναι προθύμως, μηδένα αἰτιᾶσθαι πρὶν ἂν τῶν πραγμάτων κρατήσητε· τηνικαῦτα δὲ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων κρίναντας, τοὺς μὲν ἀξίους ἐπαίνου τιμᾶν, τοὺς δὲ ἀδικοῦντας κολάζειν· τὰς προφάσεις δ' ἀφελεῖν, καὶ τὰ καθ' ὑμᾶς ἐλλείμματα· οὐ γάρ ἐστι πικρῶς ἐξετάσαι τί πέπρακται τοῖς ἄλλοις, ἂν μὴ παρ' ὑμῶν αὐτῶν πρῶτον ὑπάρξῃ τὰ δέοντα. Τίνος γὰρ ἕνεκα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζετε, τοῦτον μὲν φεύγειν τὸν πόλεμον πάντας, ὅσους ἂν ἐκπέμψητε στρατηγοὺς, ἰδίους δ' εὑρίσκειν πολέμους; Εἰ δεῖ τι τῶν ὄντων καὶ περὶ τῶν στρατηγῶν εἰπεῖν· ὅτι ἐνταῦθα μέν ἐστι τὰ ἆθλα, ὑπὲρ ὧν ἐστὶν ὁ πόλεμος, ὑμέτερα· Ἀμφίπολις κἂν ληφθῇ, παραχρῆμα αὐτὴν ὑμεῖς κομιεῖσθε· οἱ δὲ κίνδυνοι τῶν ἐφεστηκότων ἴδιοι, μισθὸς δ' οὐκ ἔστιν· ἐκεῖ δὲ, κίνδυνοι μὲν ἐλάττους, τὰ δὲ λήμματα

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

δῆλον ὅτι τὸν δῆμον εἶναι δεῖ τὸν στρατευόμενον.

Φημὶ δὴ δεῖν] Τὸ συμφέρον κεφάλαιον. Ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ τοὺς ἐπιλόγους μετελήλυθεν, ἐν σχήματι ἀνακεφαλαιώσεως τὴν εἰσβολὴν ποιησάμενος· [1] τινὲς δέ φασιν, ἕως ὧδε πληρώσαντα τὸ δυνατὸν, ἐπὶ τὸ συμφέρον μετέρχεσθαι.

τὰς προφάσεις] Οἱ γὰρ στρατηγοὶ προφάσεις ἐποιοῦντο τῆς ἀπολογίας τὸ μὴ λαμβάνειν χρήματα, ἐλλείμματα δὲ αὐτὰ καλεῖ τὰ χρήματα· ὀλίγα γάρ φησιν εἰς μισθὸν διδόντες τοῖς στρατιώταις, τὰ ὑπόλοιπα τοῦ τελείου μισθοῦ, εἰς θεωρικὴν κατέχετε.

ἐλλείμματα] Τὰ ὑστερήματα.

οὐ γάρ ἐστι πικρῶς] Ἀντὶ τοῦ δικαίως· πικρὸν γὰρ τοῖς ἀδικοῦσι τὸ δίκαιον καταφαίνεται.

ἰδίους δ' εὑρίσκειν] Ἰδίους λέγει, οὓς αὐτοὶ ἰδίους ποιοῦνται ἐκτὸς τῆς πόλεως· αἰνίττεται δὲ ἴσως εἰς Χάρητα.

[1] τί.

λῶν κακῶν ἐστὶ μεστή· καὶ γὰρ οὗτος ἅπασι τούτοις, οἷς ἄν τις μέγαν αὐτὸν ἡγήσαιτο, τοῖς πολέμοις καὶ ταῖς στρατείαις, ἔτ' ἐπισφαλεστέραν αὐτὴν, ἢ ὑπῆρχε φύσει, κατεσκεύακεν ἑαυτῷ. Μὴ γὰρ οἴεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς αὐτοῖς Φίλιππόν τε χαίρειν, καὶ τοὺς ἀρχομένους· ἀλλ' ὁ μὲν δόξης ἐπιθυμεῖ, καὶ τοῦτο ἐζήλωκε καὶ προῄρηται, πράττων καὶ κινδυνεύων, ἂν συμβῇ τι παθεῖν, τὴν τοῦ διαπράξασθαι ταῦτα, ἃ μηδεὶς πώποτε ἄλλος Μακεδόνων βασιλεὺς, δόξαν ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀσφαλῶς ᾑρημένος· τοῖς δὲ, τῆς μὲν φιλοτιμίας τῆς ἀπὸ τούτων οὐ μέτεστι· κοπτόμενοι δὲ αἰεὶ ταῖς στρατείαις ταύταις ταῖς

ΣΧΟΛΙΑ.

ἔτ' ἐπισφαλεστέραν] Ζητεῖται πῶς [1] ἀσθενεστέραν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ μᾶλλον [2] ἰσχυρὰν ποιεῖ διὰ τοῦ γυμνάζεσθαι καὶ συνεκμανθάνειν τὰ πολεμικά· καί φαμεν, ὅτι ἀσθενεστέραν οὐ λέγει τοῖς σώμασιν, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ· διότι μισοῦσιν αὐτὸν δι' ἅπερ αὐτὸς ποιεῖ, ὡς ἐπιφέρει· ἢ ὅτι τῇ συνεχεῖ τριβῇ καταικοπτόμενοι, ἀσθενέστεροι γίνονται.

Μὴ γὰρ οἴεσθε] Ἀντιπίπτον λύει. Ἐπειδὴ δειλίαν οὐκ ἔσχε κατηγορῆσαι, τὴν γνώμην ἐξετάζει τοῦ Φιλίππου, καὶ τὴν σχέσιν τῶν Μακεδόνων, καὶ τὰς προαιρέσεις αὐτῶν ἐναντίας ἀποφήνας, οὐχ ὁμονοοῦντας ἀλλήλοις δείκνυσι.

καὶ προῄρηται πράττων] Σύνταξις οὕτως· καὶ προῄρηται πράττων καὶ κινδυνεύων παθεῖν ὅ,τι ἂν συμβῇ. Εἶτα δεῖ στίξαντας προενεγκεῖν τὸ ᾑρημένος ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀσφαλῶς, δόξαν κτήσασθαι τὴν τοῦ ταῦτα διαπράξασθαι, ἃ μηδεὶς ἄλλων Μακεδόνων.

κοπτόμενοι δ' ἀεὶ ταῖς στρατείαις] Ταλαιπωρούμενοι· τὸ μὲν συμβαῖνον ἐκ τῆς στρατείας, λέγω δὴ τὴν ἐμπειρίαν τῶν [3] πολεμικῶν, ὡς πρὸς φόβον συντελοῦν, ἀφῆκε· τὴν δὲ γνώμην ἐξήτασεν, ὅτι λυποῦνται τοῖς συνεχέσι πολέμοις, καὶ τὴν αἰτίαν προσέθηκεν, οὐ συγχωρούμενοι γεωργεῖν, οὔτε τοῖς ἰδίοις προσέχειν· εἶτ' ἐπειδὴ καὶ πρὸς τοῦτο ἀντέπιπτεν, ἀλλ' ἐκ τοῦ πολέμου κερδαίνουσι, λάφυρα καὶ τὰ τοιαῦτα λαμβάνοντες, καὶ τούτων ἄχρηστον ἀπέφαινε τὸ κέρδος, οὐ δυναμένων αὐτῶν διαπιπράσκειν ὅσα ἂν πορίσωσιν, ἀλλὰ προσθή-

[1] ἀσθενές. [2] ἰσχυρόν. [3] πολεμίων.

ἄνω τε καὶ κάτω, λυποῦνται καὶ συνεχῶς ταλαιπωροῦσιν, οὔτ' ἐπὶ τοῖς ἔργοις, οὔτ' ἐπὶ τοῖς αὐτῶν ἰδίοις ἐώμενοι διατρίβειν, οὔθ' ὅσ' ἂν πορίσωσιν, οὕτως ὅπως ἂν δύνωνται, ταῦτ' ἔχοντες διαθέσθαι, κεκλεισμένων τῶν ἐμπορίων τῶν ἐν τῇ χώρᾳ διὰ τὸν πόλεμον.

ζ'. Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ Μακεδόνων πῶς ἔχουσι Φιλίππῳ, ἐκ τούτων ἄν τις σκέψαιτο οὐ χαλεπῶς· οἱ δὲ δὴ περὶ αὐτὸν ὄντες ξένοι, καὶ

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

κὴν ἀναλωμάτων ἔχειν διὰ τὸ ἀναγκάζεσθαι τρέφειν αὐτὰ, καὶ μὴ δύνασθαι πωλεῖν, κεκλεισμένων τῶν ἐμπορίων, καὶ μηδενὸς ἐμπορευομένου διὰ τὸν πόλεμον, καὶ προσέθηκεν, οὕτως, ὅπως ἂν δύνωνται, ἐνδεικνύμενος ὅτι οὐδὲ ὅπλοις κρατοῦντες, ἀλλ' ἁρπάζοντες καὶ ληϊζόμενοι κερδαίνουσι.

διαθέσθαι] Πωλῆσαι. Ἡ λέξις καὶ παρ' Ἰσοκράτει ἐν τῷ Βουσίριδι, ὅταν λέγῃ τὴν διάθεσιν. Ἄλλως· Διαθέσθαι ἀντὶ τοῦ ἀποδόσθαι, Ἰσοκράτης· καὶ διάθεσις ἀντὶ τοῦ διάπρασις. Ἀντιφῶν δὲ ἀντὶ τοῦ διοίκησις· καὶ διαθέσθαι ἀντὶ τοῦ διοικῆσαι· παραλαμβάνεται δὲ καὶ ἀντὶ τοῦ συνθέσθαι, ὡς Ὑπερίδης, καὶ Δημοσθένης ἐν τοῖς ἑξῆς· ἑκατέρα δὲ τούτων κεῖται καὶ ἐπὶ τοῦ διαθήκας γράφειν. Ἰσαῖος ἐν τῷ πρὸς Ἀριστογείτονα, "Μετὰ ταύ-"την τοίνυν τὴν ἀπόκρισιν ἑτέραν "διαθήκην ἐκόμισαν, ἣν ἔφασαν "Ἀργέπολιν ἐν Λήμνῳ διαθέσ-"θαι." Λυσίας ἐν τῷ πρὸς Τιμωνίδην, "Πῶς δ' ἂν τῆς διαθέσεως "τοῦ τετελευτηκότος ἀμελήσαι-"μεν, ἣν ἐκεῖνος διέθετο οὐ [1]παρα-"νοῶν, οὐδὲ γυναικὶ πεισθείς;" Παρ' Ἰσοκράτει δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ πάσχειν κεῖται τὸ διατίθεσθαι, ὡς φησιν ἐν Ἑλένης ἐγκωμίῳ, "Γνοίη "δ' ἄν τις κἀκεῖθεν ὅτι διαφέρει "τῶν ὄντων, ἐξ ὧν αὐτοὶ διατιθέ-"μεθα πρὸς ἕκαστον τῶν καλῶν." Ἀντιφῶν δὲ τῇ διαθέσει ἐχρήσατο ἐπὶ γνώμης ἢ διανοίας· ὁ αὐτὸς δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ διαθεῖναι λόγον, τοῦτ' ἔστιν, ἐπὶ τοῦ ἐξαγγεῖλαί τι, ἐν τῷ ιϛ'· τῆς ἀληθείας· ὁ αὐτὸς κέχρηται αὐτῷ καὶ ἐπὶ τῆς διακοσμήσεως.

οἱ δὲ δὴ περὶ αὐτὸν ὄντες] Ὅρα πῶς κατὰ μικρὸν τὸ ἀσθενὲς ἀποδείκνυσι τοῦ Φιλίππου, πρῶτον εἰπὼν ὅτι μισοῦσιν αὐτὸν οἱ σύμμαχοι, Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι, καὶ μελετῶσιν ἀπόστασιν· εἶτα καὶ αὐτοὶ οἱ Μακεδόνες οἱ πολῖται αὐτοῦ· εἶτα, ἵνα μήτις εἴπῃ, ἀλλ' εἰ καὶ οὗτοι οὕτως ἔχουσιν, ἀλλ' [2]οὐ ξενικά τινα στρατεύματα, βούλεται δεῖξαι, ὅτι καὶ οὗτοι δόξαν μέν τινα

[1] παρών.

[2] οὖν.

[1] πεζέταιροι, δόξαν μὲν ἔχουσιν, ὡς εἰσὶ θαυμαστοὶ καὶ συγκεκροτημένοι τὰ τοῦ πολέμου· ὡς δ᾽ ἐγὼ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ γεγενημένων τινὸς ἤκουον, ἀνδρὸς οὐδαμῶς οἵου τε ψεύδεσθαι, οὐδένων εἰσὶ βελτίους. Εἰ μὲν γάρ τις ἀνήρ ἐστιν ἐν αὐτοῖς οἷος ἔμπειρος πολέμου καὶ ἀγώνων, τούτους μὲν φιλοτιμίᾳ πάντας ἀπωθεῖν αὐτὸν ἔφη, βουλόμενον πάντα αὐτοῦ δοκεῖν εἶναι τὰ ἔργα· πρὸς γὰρ αὖ τοῖς ἄλλοις, καὶ τὴν φιλοτιμίαν τἀνδρὸς ἀνυπέρβλητον εἶναι. Εἰ δέ τις σώφρων, ἢ δίκαιος

[1] πεζαίτεροι.

ΣΧΟΛΙΑ.

ἔχουσι καὶ ὑπόνοιαν πολεμικήν· οὐ μέντοι ἐστὶν ἀληθῆ, ἐξ ὧν καὶ ἐπιφέρει.

‡ πεζέταιροι] [1] Θεόπομπός φησιν ὅτι ἐκ πάντων των Μακεδόνων ἐπίλεκτοι οἱ μέγιστοι. καὶ ἰσχυρότατοι. ἐδορυφόρουν βασιλέας καὶ ἐκαλοῦντο [2] πεζέταιροι.

πεζαίτεροι] Πολλαὶ περὶ τούτου φέρονται ἐξηγήσεις· οἱ μὲν γὰρ αὐτὸ λέγουσιν ὄνομα στρατεύματος οὕτω λεγομένου· οἱ δὲ, ὅτι τινὲς ἦσαν παρ᾽ αὐτοῖς στρατιώταις, τὸν ἕτερον πόδα γυμνὸν ἔχοντες, τὸν δὲ ἕτερον ὡπλισμένον· διά φασι καὶ [3] πεζετέρους αὐτοὺς καλεῖσθαι, παρὰ τὸ τὸν ἕτερον πόδα γυμνὸν ἔχειν· πέζα γὰρ τὸ κάτωθεν τοῦ ποδός· ὅθεν καὶ τὸ πεζεύειν, τὸ χαμαὶ περιπατεῖν· οἱ δέ φασι, τοὺς ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν πεζῶν, ὧν εἶχε ξένων, ἑταίρους καὶ φίλους γενομένους αὐτῷ, οἱονεί τινας ἐκλελεγμένους διὰ τὸ ἀνδρεῖον, ἵνα φυλάττωσιν αὐτόν· ἡ δὲ γραφὴ διάφορος πρὸς τὴν διάφορον ἐξήγησιν.

ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ γεγενημένων] Οἷον οἰκησάντων, οὐχ ἁπλῶς παροδευσάντων τινός· οὐ γὰρ λέγων ἐπιστεύετο.

οὐδένων] Φασὶν οἱ τεχνικοὶ τῶν γραμματικῶν, ὅτι οὐ κυρίως κέκλιται ἡ γενικὴ [4] τοῦ οὐδεὶς οὐδενός.

βελτίους] Οὗτοι οἱ [3] πεζέταιροι.

εἰ μὲν γάρ τις] Τὸ σπάνιον ἐμφαίνει.

φιλοτιμίᾳ πάντας] Ἀντὶ τοῦ διὰ φιλοτιμίαν, ἣν αὐτὸς μόνος κεκτῆσθαι βούλεται· τί οὖν οὐκ ἐπαινετὸς καθ᾽ ὃ δόξης ὀρέγεται; εἰ μὲν γὰρ συμμέτρου ὠρέγετο, ἐπαινετὸς ἂν ἦν, νῦν δὲ τῷ πλεονάζοντι, εἰς κενοδοξίαν, ὥσπερ λέγομεν, ἐκπίπτει· ἑκάστῃ γὰρ ἀρετῇ δύο κακίαι παρέπονται, κατ᾽ ἔνδειαν καὶ πλεονασμόν.

[1] Θεόπεμπτος. [2] πεζαίτεροι.

[3] πεζαίτ. [4] Γ. ἡ εὐθεῖα τ.

ἄλλως, τὴν καθ' ἡμέραν ἀκρασίαν τοῦ βίου, καὶ μέθην, καὶ κορδακισμοὺς οὐ δυνάμενος φέρειν, παρεωρᾶσθαι καὶ ἐν οὐδενὸς εἶναι μέρει τὸν τοιοῦτον· λοιποὺς δὴ περὶ αὐτὸν εἶναι λῃστὰς καὶ κόλακας καὶ τοιούτους ἀνθρώπους οἵους μεθυσθέντας ὀρχεῖσθαι τοιαῦτα οἷα ἐγὼ νῦν ὀκνῶ πρὸς ὑμᾶς ὀνομάσαι. Δῆλον δ' ὅτι ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ· καὶ γὰρ οὓς ἐνθένδε πάντες ἀπήλαυνον, ὡς πολὺ τῶν θαυματοποιῶν ἀσελγεστέρους ὄντας, Καλλίαν ἐκεῖνον

ΣΧΟʼΛΙΑ.

ἢ δίκαιος ἄλλως] Οἷον ἀπὸ φύσεως, φυσικῶς· ἵνα δείξῃ, ὅτι ἀπὸ διδαχῆς οὐκ ἔστι παρὰ Μακεδόσι γενέσθαι σώφρονα· τρία δὲ σημαίνει παρὰ τοῖς παλαιοῖς τὸ ἄλλως, οἷον τὸ κατὰ ἄλλον τρόπον ἢ τὸ κατὰ φύσιν, ὡς ἐνταῦθα· ἢ τὸ μάτην. Πλατωνικῇ δὲ κέχρηται δόξῃ· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος ἕπεσθαι τὰς ἀρετὰς ἀλλήλαις· ὥστε τὸν ὄντα σώφρονα, καὶ δίκαιον εἶναι, καὶ φρόνιμον, καὶ ἀνδρεῖον.

τὴν καθ' ἡμέραν ἀκρασίαν] Οὐχ ἁπλῶς οὐδὲ τοῦτο· ἀλλ' ἵνα μή τις νομίσῃ ὡς τύραννον αὐτὸν τρυφᾶν καὶ ἔν τισιν ἡμέραις, καὶ τινας ἐπ' ἄριστον καλεῖν, διὰ τοῦ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ταῦτα ποιεῖν, ἐδίδαξεν αὐτὸν ὡς μέθυσον, καὶ [1] τοῦτον βίον ἔχοντα· ἀκρασίαν δὲ, ἀκοσμίαν τινὰ καὶ ἀταξίαν, παρὰ τὸ μὴ κρατεῖσθαι.

κορδακισμοὺς] Ὀρχήσεις ἀσχήμονας· κορδακισμὸς γάρ ἐστιν εἶδος ὀρχήσεως αἰσχρᾶς καὶ ἀπρεποῦς· τῶν γὰρ ὀρχήσεων, ἡ μέν ἐστι πολεμικὴ, ὡς καὶ ἡ Πυῤῥίχη· ἡ δὲ γελαστικὴ, ἣ χρῶνται ἐν θεάτροις καὶ πότοις.

[2] παρεωρᾶσθαι] Ἐπὶ μὲν τῶν ἀνδρείων, τὸ ὑπερβάλλειν· ἐπὶ δὲ τούτων, τὸ [2] παρεωρᾶσθαι εἶπεν, οἱονεὶ, καταφρονεῖσθαι· καὶ ἐπὶ μὲν τῶν ἀνδρείων, τὸν φθόνον αἴτιον· ἐπὶ δὲ τῶν σωφρόνων, τὸ μῖσος.

λῃστὰς καὶ κόλακας] Λῃστὰς, οἱονεὶ ἅρπαγάς τινας στρατιώτας· εἶπεν ἐπειδὴ ἔμφασιν ἔχει τινὰ ἰσχύος τὸ τῶν λῃστῶν· εἴγε λῃστεύουσι τοὺς πολεμίους, ἐπαγαγὼν τούτῳ τοὺς κόλακας, ἐταπείνωσεν αὐτό· ταπεινοὶ γὰρ τὰ φρονήματα οἱ κόλακες.

ὀκνῶ] Διὰ τὴν αἰσχρότητα.

Δῆλον δ' ὅτι ταῦτ' ἐστὶ] Ταῦτα εἰς πίστιν τοῦ ἀπαγγείλαντος· ὥσπερ βούλεται αὐτοὺς μάρτυρας Ἀθηναίους ποιήσασθαι, ἐξ ὧν ἴσασι.

‡ Καλλίαν ἐκεῖνον τὸν δημόσιον] Ὁ Ἀθηναίων δῆμος ἔθος εἶχεν ὠνεῖσθαι οἰκέτας γράμματα ἐπισταμένους, τοὺς δὲ εὐνοϊκῶς δουλεύσαντας ἠλευθέρουν. Ὁ δὲ Καλλίας εἷς ὢν τῶν οἰκετῶν καὶ κα-

[1] τοῦτο.

[2] παρεῶσθαι.

τὸν δημόσιον, καὶ τοιούτους ἀνθρώπους, μίμους γελοίων, καὶ ποιητὰς αἰσχρῶν ᾀσμάτων, ὧν εἰς τοὺς συνόντας ποιοῦσιν, ἕνεκα τοῦ γελασθῆναι, τούτους ἀγαπᾷ, καὶ περὶ αὑτὸν ἔχει. Καί τοι ταῦτα εἰ καὶ μικρά τις ἡγεῖται, μεγάλα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δείγματα τῆς ἐκείνου γνώμης καὶ κακοδαιμονίας ἐστὶ τοῖς εὖ φρονοῦσιν· ἀλλ', οἶμαι, νῦν μὲν ἐπισκοτεῖ τούτοις τὸ κατορθοῦν· αἱ γὰρ εὐπραξίαι δειναὶ συγκρύψαι καὶ συσκιάσαι τὰ τοιαῦτα ὀνείδη· εἰ δέ τι πταίσειε,

ΣΧΟΛΙΑ.

λαγνωσθεὶς ἔφυγεν εἰς Μακεδονίαν καὶ διέτριβε παρὰ Φιλίππῳ.

Καλλίαν ἐκεῖνον] Ἰστέον, ὅτι πληθυντικῶς εἰπὼν, οὓς πάντες ἀπήλαυνον, ἕνα ἐπήγαγεν, ἐφ' ἑνὸς τὸ πλῆθος τῆς μαρτυρίας [1] δειξάμενος· δημόσιον δέ φησιν, ἐπειδὴ δούλους εἶχον δημοσίους οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ αἰχμαλώτων ποιήσαντες, καὶ ἐδίδασκον τούτους γράμματα, καὶ ἐξέπεμπον αὐτοὺς ἐν τοῖς πολέμοις μετὰ τῶν ταμιῶν καὶ τῶν στρατηγῶν, ἵνα ἀπογράφοιεν τὰ ἀναλισκόμενα· οὐκ ἀκαίρως δὲ τοῦτο ἐποίουν, ἀλλ' ἵνα διὰ τοῦ δύνασθαι τούτους τύπτειν ὡς δούλους, ἔχωσι μανθάνειν τὸ ἀληθές· αἰσχρὸν γὰρ ἐνομίζετο παρὰ Ἀθηναίοις, ἐλευθέρους τύπτειν· εἰ δὲ διὰ τῶν πληγῶν ἠλέγχθη ὁ στρατηγὸς καὶ ὁ ταμίας ψευδόμενος, ὡς δοῦλοι λοιπὸν καὶ αὐτοὶ κακῶς ἔπασχον.

μίμους γελοίων] [2] Ἀναγκαῖον τὸ τῆς προσθήκης· οὐχ ἅπασα γὰρ μίμησις γελοία τυγχάνει, ἀλλ' ἔστι καὶ σπουδαία· ἡ γὰρ Τραγῳδία μίμησίς ἐστιν ἠθῶν καὶ παθῶν· καὶ ἡ Κωμῳδία μίμησις· καὶ οἱ μῖμοι [3] σώφρονες· καὶ αἰσχρῶν ᾀσμάτων προσέθηκεν· εἰσὶ γὰρ καὶ ἀγαθῶν ᾀσμάτων ποιηταί.

Καί τοι ταῦτα, εἰ καὶ μικρὰ] Ἵνα μή τις εἴπῃ, καὶ τί ταῦτα αὐτοῦ λυμαίνεται τὴν δύναμιν, ἐπάγει ὅτι δεῖγμά ἐστιν αὐτοῦ τῆς κακοδαιμονίας, ὡς ὅτι ἔχει μηνιῶντας τοὺς θεούς· εἰκὸς γὰρ τοὺς μίμους καὶ εἰς τοὺς κρείττονας ἀποσκώπτειν.

ἀλλ' οἶμαι, νῦν μὲν ἐπισκοτεῖ] Ἀντέπιπτεν αὐτῷ· καὶ πῶς οὖν [4] αὐτὸς ἀντέχει, καὶ σώζει τὴν δύναμιν, εἰ κακοδαίμων ἐστίν; ἐπάγει, ὅτι τέως νῦν εὐτυχεῖ· ἐὰν δὲ περιπέσῃ τινὶ ἀτυχίᾳ, εὐθέως ταῦτα πάντα ἐλέγχεται· εἶτα, ἵνα μὴ πάλιν φοβήσῃ εὐτυχῆ λέγων, εὐθὺς ἐπάγει, οὐκ εἰς μακρὰν εὐτυχήσει, ἂν ὑμεῖς βούλησθε· ὥστε εἰ δεῖ τἀληθὲς εἰπεῖν, χορηγία τῆς ἐκείνου εὐτυχίας, ἡ ὑμετέρα ῥαθυμία γίνεται.

[1] δεξάμενος. [2] Ἀναγκαίως. [3] σώφρονος. [4] αὐτῷ.

τότ᾽ ἀκριϐῶς αὐτȣ̃ πάντ᾽ ἐξετασθήσεται· δοκεῖ δ᾽ ἔμοιγε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δείξειν ȣ̓κ εἰς μακρὰν, ἂν οἵτε Θεοὶ θέλωσι, καὶ ὑμεῖς βȣ́λησθε. Ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς σώμασιν ἡμῶν, ἕως μὲν ἂν ἐῤῥωμένος ᾖ τις, ȣ̓δὲν ἐπαισθάνεται τῶν καθέκαςα σαθρῶν· ἐπὰν δὲ ἀῤῥώςημά τι συμϐῇ, πάντα κινεῖται, κἂν ῥῆγμα, κἂν ςρέμμα, κἂν ἄλλο τι τῶν ὑπαρχόντων, σαθρὸν ᾖ· ȣ̆τω καὶ τῶν πόλεων, καὶ τῶν τυράννων, ἕως μὲν ἂν ἔξω πολεμῶσιν, ἀφανῆ τὰ κακὰ τοῖς πολλοῖς ἐςιν. ἐπειδὰν δὲ ὅμορος πόλεμος συμπλακῇ, πάντα ἐποίησεν ἔκδηλα.

ή. Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν Φίλιππον εὐτυχȣ̃ντα ὁρῶν, ταύτῃ φοϐερὸν προσπολεμῆσαι νομίζει· σώφρονος μὲν ἀνθρώπȣ λο-

ΣΧΟʹΛΙΑ.

ἐξεἰασθήσεται] Ἐλεἰχθήσεἰαι. δείξειν] Ἔλεγχον δώσειν.

ἂν οἵτε Θεοὶ θέλωσι] Χρῄζȣσι γὰρ αἱ πράξεις, καὶ εὐτυχίας, καὶ κατορθωμάτων ἀνδρῶν.

κἂν ῥῆγμα, κἂν στρέμμα] Ῥῆγμα μὲν οἱ ἰαἰροί φασιν ἀγγείȣ τινὸς ῥῆξιν, οἷον φλεϐὸς, ἢ ἀρτηρίας· ςρέμμα δὲ, ἄρθρȣ παράϐασιν· ἢ ῥῆγμα μὲν, νεύρȣ διάςασιν· ςρέμμα δὲ, ὀςέȣ μετάςασιν.

καὶ τῶν πόλεων] Λείπει ἡ περὶ πρόθεσις, ἵνα ᾖ, ȣ̆τω καὶ περὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν τυράννων.

Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες] Ἀνθυποφορὰ τὸ σχῆμα· πληρώσας τὰ πρότερα μέρη τȣ̃ δυνατȣ̃, μεταϐέϐηκεν ἐπὶ τρίτον ἐπὶ τύχης· ἔςι γὰρ ἡ μὲν πρώτη καὶ καθολικὴ [1] ἀντίθεσις τὸ φοϐερὸς Φίλιππος· καὶ ἔδειξεν, ὅτι ȣ̓ φοϐερὸς, ἐξ ἀδικίας ηὐξημένος· ἡ δὲ δευτέρα καὶ μερικὴ, ὅτι βίᾳ καθέξει τὰ πράγματα· καὶ ἔδειξεν ὅτι ȣ̓ καθέξει, μισȣ́ντων αὐτὸν καὶ τῶν ὑπηκόων καὶ συμμάχων καὶ ξένων, ἄλλως τε καὶ αὐτὸς ὢν μεθυςὴς, καὶ ἀσελγής· ἡ δὲ τρίτη καὶ τελευταία, ἀλλ᾽ εὐτυχὴς ὁ Φίλιππος, ὥστε κἂν μὴ σφόδρα ἔχῃ εὔνȣς τȣ̀ς συναγωνιζομένȣς, κατορθοῖ διὰ τῆς τύχης· ὥςε εἶναι τὰς δύο τὰς τελευταίας, μέρη της πρώτης καθολικῆς.

σώφρονος μὲν ἀνθρώπȣ] Ἐμή-

[1] Deest ἀντίθεσις.

γισμῷ χρῆται· μεγάλη γὰρ ῥοπὴ, μᾶλλον δὲ ὅλον ἡ τύχη παρὰ πάντ᾽ ἐςὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα· ȣ̓ μὴν ἀλλ᾽ ἔγωγε, εἴ τις αἵρεσίν μοι δοίη, τὴν τῆς ἡμετέρας πόλεως τύχην ἂν ἑλοίμην, ἐθελόντων ἃ προσήκει ποιεῖν ὑμῶν αὐτῶν καὶ κατὰ μικρὸν, ἢ τὴν ἐκείνȣ· πολὺ γὰρ πλείȣς ἀφορμὰς εἰς τὸ τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν ἔχειν ὁρῶ ὑμῖν ἐνȣ́σας, ἢ ἐκείνῳ· ἀλλ᾽, οἶμαι, καθήμεθα, ȣ̓δὲν ποιȣ̃ντες. Οὐκ ἔνι δ᾽ αὖ τὸν ἀργȣ̃ντα, ȣ̓δὲ τοῖς φίλοις ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὐτȣ̃ τι ποιεῖν, μήτιγε δὴ τοῖς θεοῖς. Οὐ δὴ θαυμαςόν ἐςιν, εἰ ςρατευόμενος καὶ πονῶν ἐκεῖνος αὐτὸς, καὶ παρὼν ἐφ᾽ ἅπασι, καὶ μηδένα καιρὸν μηδ᾽ ὥραν παραλείπων, ἡμῶν μελλόντων, καὶ ψηφιζομένων, καὶ πυνθανομένων, περιγίνεται. Οὐ δὴ θαυμάζω τȣ̃το ἐγώ· τȣ̓ναντίον

ΣΧΟΛΙΑ.

κυνε τὴν ἀντίθεσιν, καὶ τὸν προσκομίσαντα αὐτὴν ἐπῄνεσε. Τίς ȣ̓̃ν ἡ πρόφασις; Εἴωθεν ὁ Δημοσθένης, ἔνθα ἂν ἀπορῇ λύσεως πρὸς ἀντίθεσιν, μὴ ψιλὴν αὐτὴν τιθέναι, ἀλλὰ κατ᾽ ὀλίγον πλατύνειν, ἕως ἂν λάθῃ τοιȣ̃τόν τι προσθεὶς, ἐξ ȣ̔̃ λήψεται τὴν ἀφορμὴν τῆς λύσεως, ὃ δὴ κἀνταῦθα πεποίηκεν· ἦν γὰρ ἡ μὲν ἀντίθεσις, εὐτυχὴς ὁ Φίλιππος· ȣ̓κ ἔχων δὲ λῦσαι ταύτην, κατ᾽ ὀλίγον πλατύνων ἀπὸ τῆς Φιλίππȣ τύχης αὐτῆς, ἐπὶ τὴν κοινὴν τῶν ἀνθρώπων μετέςησεν.

ἡ τύχη] Τὸ σχῆμα τȣ̃ τόπȣ ἐπεμβολὴ ἐξ ὀνόματος, ὅταν ἀπὸ λέξεώς τινος ἐμβαλλομένης τὸ ἐπιχείρημα τίκτεται.

παρὰ πάντ᾽] Ἀντὶ τοῦ πάντων τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων τὴν ἐξȣσίαν ἔχει.

πολὺ γὰρ πλείȣς] Ὥσπερ ἀπὸ Πλατωνικῆς ὁρμώμενος διατριβῆς, ἐνταῦθα φιλοσοφεῖ, λέγων ταῖς ἀρεταῖς καὶ τὰ τῆς τύχης ἀκολȣθεῖν.

Οὐκ ἔνι δ᾽ αὖ τὸν ἀργȣ̃ντα] Ἐπιχείρημα ἀπὸ τȣ̃ ἥττονος· διττή ἐστιν ἡ ἐξήγησις· ἢ γὰρ καθολική ἐςιν, οἷον ȣ̓κ ἔνι δ᾽ αὖ, ἵν᾽ ᾖ τὸ αὖ σύνδεσμος, ἀντὶ τȣ̃ δὴ, εἶτα τὸν ἀργȣ̃ντα καθολικῶς· ἢ ȣ̓κ ἔνι δ᾽ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον· σχῆμα ἐναντίον, ὅ ἐςι δριμύτης νοήματος ἀπὸ τῆς ἐργασίας λαμβανομένη.

γὰρ ἂν ἦν θαυμαςὸν, εἰ μηδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς, ὧν τοῖς πολεμοῦσι προσήκει, τοῦ πάντα ποιοῦντος ἃ δεῖ περιῆμεν. Ἀλλ' ἐκεῖνο θαυμάζω, εἰ Λακεδαιμονίοις μέν ποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων ἀντήρατε· καὶ πολλὰ ἰδίᾳ πλεονεκτῆσαι πολλάκις ὑμῖν ἐξὸν, οὐκ ἠθελήσατε, ἀλλ' ἵνα οἱ ἄλλοι τύχωσι τῶν δικαίων, τὰ ὑμέτερα αὐτῶν ἀνηλίσκετε, εἰσφέροντες, καὶ προεκινδυνεύετε, ςρατευόμενοι· νυνὶ δ' ὀκνεῖτε ἐξιέναι, καὶ μέλλετε εἰσφέρειν ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων αὐτῶν κτημάτων· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους σεσώκατε πολλάκις πάντας, καὶ καθ' ἕνα αὐτῶν ἕκαςον ἐν μέρει· τὰ δὲ ὑμέτερα αὐτῶν ἀπολωλεκότες κάθησθε· ταῦτα θαυμάζω· καὶ ἔτι πρὸς

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

εἰ μηδὲν ποιοῦντες] Γράφ. εἰ μηδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς ὧν προσήκει τοὺς πολεμοῦντας, νοουμένου ἐκτὸς τοῦ ἀπαρεμφάτου.

ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων] Τὸν πόλεμον λέγει τὸν ὑπὲρ τῶν Θηβαίων, ὅτε Λακεδαιμόνιοι τὴν Καδμείαν κατέλαβον· ἐν γὰρ τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ ὁρῶντες οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς Ἕλληνας ἀδικουμένους ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ὑπέσχοντο αὐτοῖς ἐλευθερίαν, εἰ μεταςαῖεν πρὸς αὐτούς· καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ, ἠδυνήθησαν αὐτοὺς ἀποςῆσαι· ὡς δὲ κατορθώσαντες τὸν πόλεμον, ὕςερον καὶ αὐτοὶ χειρόνως ἠδίκουν τοὺς Ἕλληνας· ἀγανακτήσαντες ὑπὲρ τούτων οἱ Ἀθηναῖοι, ἐξήνεγκαν ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων πόλεμον πρὸς Λακεδαιμονίους· καὶ ἐκ τούτου ἐκλήθη ὁ πόλεμος, ὁ ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων.

καὶ πολλὰ ἰδίᾳ] Ἵνα λαμβάνοντες χρήματα παρὰ Λακεδαιμονίων, συγχωρήσωσιν αὐτοῖς ἀδικεῖν ἀδεῶς τοὺς Ἕλληνας.

προεκινδυνεύετε] Ὅ ἐςι πρὸ αὐτῶν καὶ ὑπὲρ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων ἐκινδυνεύετε.

καὶ καθ' ἕνα αὐτῶν ἕκαςον] Οὐ λέγει καθ' ἕνα ἕκαςον ἄνδρα, ἀλλὰ κατὰ ἔθνη, καὶ κατὰ γένη. Ὑπομιμνήσκει δ' αὐτοὺς τοῦ χρόνου, ὡς δὴ καὶ τούτου λήθην παθόντας διὰ τὴν πολλὴν ῥαθυμίαν.

καὶ ἔτι πρὸς τούτοις] Ἐν τῷ καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, κατὰ κοινοῦ τὸ θαυμάζω.

τούτοις, εἰ μηδὲ εἷς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δύναται λογίσασθαι, πόσον πολεμεῖτε χρόνον Φιλίππῳ, καὶ τί ποιούντων ὑμῶν, ὁ χρόνος ἅπας διελήλυθεν οὗτος· ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ᾽, ὅτι μελλόντων ὑμῶν, ἑτέρους τινὰς ἐλπιζόντων πράξειν, αἰτιωμένων ἀλλήλους, κρινόντων, πάλιν ἐλπιζόντων, σχεδὸν ταῦτα ἅπερ νυνὶ ποιούντων, ὁ χρόνος ἅπας διελήλυθεν. Εἶτα οὕτως ἀγνωμόνως ἔχετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὥστε δι᾽ ὧν ἐκ χρηστῶν φαῦλα τὰ πράγματα τῆς πόλεως γέγονε, διὰ τῶν αὐτῶν τούτων ἐλπίζετε πράξεων, ἐκ φαύλων αὐτὰ χρηστὰ γενήσεσθαι; Ἀλλ᾽ οὔτ᾽ εὔλογον, οὔτ᾽ ἔχον ἐστὶ φύσιν τοῦτό γε· πολὺ γὰρ ῥᾷον ἔχοντας φυλάττειν, ἢ κτήσασθαι, πάντα πέφυκε. Νυνὶ δὲ ὅ,τι μὲν φυλάξομεν, οὐδέν ἐστιν ὑπὸ τοῦ πολέμου λοιπὸν τῶν πρότερον· κτήσασθαι δὲ δεῖ. Αὐτῶν οὖν ὑμῶν ἔργον τοῦτο ἤδη.

ΣΧΟΛΙΑ.

ἑτέρους τινὰς] Οἷον τοὺς ξένους, καὶ Χάρητα καὶ Χαρίδημον.

αἰτιωμένων ἀλλήλους] Τοῦτο εἰς Χάρητα· ἵνα δὲ μὴ δοκῇ ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ τοῦ Χάρητος, τῷ κοινῷ καλύπτει τὴν ὑποψίαν· μεταπεμπόμενοι γὰρ τοὺς στρατηγοὺς, εἰς κρίσιν καθιστᾶσι.

πάλιν ἐλπιζόντων] Οἱ στρατηγοὶ κρινόμενοι, ἀποφυγεῖν βουλόμενοι, πάλιν αὐτοῖς ἐπηγγέλλοντο τάσδε καὶ τάσδε τὰς νήσους αὐτοῖς προσκτήσασθαι, καὶ τάδε [1] καὶ τάδε κατορθώσειν.

ἀγνωμόνως ἔχετε] Ἀνοήτως· Ἀγνώμονας λέγει τοὺς ἀνοήτους, κατὰ στέρησιν τῆς γνώμης, οὐχ ὥσπερ νῦν ἀγνώμονας καλοῦμεν τοὺς μὴ ἀποδιδόντας τὰ χρέα, ἤγουν, τὰς ἀμοιβάς.

δι᾽ ὧν] Διὰ τῆς ῥᾳθυμίας.

Νυνὶ δὲ ὅ,τι μὲν φυλάξομεν] Ἀντιπίπτον ἔλυσεν, ὅτι ξενικοῖς χρησόμεθα τοῖς στρατοπέδοις. Ὁ δὲ, τί φησιν; Εἰ μὲν εἴχομέν τι φυλάξαι, καλῶς τοὺς ξένους ἐπέμπομεν· ἐπὶ τοῦτο γὰρ ἀπεστέλλον τοὺς ξένους· εἰ δὲ κτήσασθαι δεῖ, πρό-

[1] Desunt καὶ τάδε.

θ'. Φημὶ δὴ δεῖν εἰσφέρειν χρήματα, αὐτὺς ἐξιέναι προθύμως, μηδένα αἰτιᾶσθαι πρὶν ἂν τῶν πραγμάτων κρατήσητε· τηνικαῦτα δὲ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων κρίναντας, τὺς μὲν ἀξίυς ἐπαίνυ τιμᾶν, τὺς δὲ ἀδικῦντας κολάζειν· τὰς προφάσεις δ' ἀφελεῖν, καὶ τὰ καθ' ὑμᾶς ἐλλείμματα· ὐ γάρ ἐςι πικρῶς ἐξετάσαι τί πέπρακται τοῖς ἄλλοις, ἂν μὴ παρ' ὑμῶν αὐτῶν πρῶτον ὑπάρξῃ τὰ δέοντα. Τίνος γὰρ ἕνεκα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζετε, τῦτον μὲν φεύγειν τὸν πόλεμον πάντας, ὅσυς ἂν ἐκπέμψητε ςρατηγὺς, ἰδίυς δ' εὑρίσκειν πολέμυς; Εἰ δεῖ τι τῶν ὄντων καὶ περὶ τῶν ςρατηγῶν εἰπεῖν· ὅτι ἐνταῦθα μέν ἐςι τὰ ἆθλα, ὑπὲρ ὧν ἐςὶν ὁ πόλεμος, ὑμέτερα· Ἀμφίπολις κἂν ληφθῇ, παραχρῆμα αὐτὴν ὑμεῖς κομιεῖσθε· οἱ δὲ κίνδυνοι τῶν ἐφεςηκότων ἴδιοι, μισθὸς δ' ὐκ ἔςιν· ἐκεῖ δὲ, κίνδυνοι μὲν ἐλάττυς, τὰ δὲ λήμματα

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

δῆλον ὅτι τὸν δῆμον εἶναι δεῖ τὸν ςρατευόμενον.

Φημὶ δὴ δεῖν] Τὸ συμφέρον κεφάλαιον. Ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ τὺς ἐπιλόγυς μετελήλυθεν, ἐν σχήματι ἀνακεφαλαιώσεως τὴν εἰσβολὴν ποιησάμενος· [1] τινὲς δέ φασιν, ἕως ὧδε πληρώσαντα τὸ δυνατὸν, ἐπὶ τὸ συμφέρον μετέρχεσθαι.

τὰς προφάσεις] Οἱ γὰρ ςρατηγοὶ προφάσεις ἐποιῦντο τῆς ἀπολογίας τὸ μὴ λαμβάνειν χρήματα, ἐλλείμματα δὲ αὐτὰ καλεῖ τὰ χρήματα· ὀλίγα γάρ φησιν εἰς μισθὸν διδόντες τοῖς ςρατιώταις, τὰ ὑπόλοιπα τῦ τελείυ μισθῦ, εἰς θεωρικὴν κατέχετε.

ἐλλείμματα] Τὰ ὑςερήματα.

ὐ γάρ ἐςι πικρῶς] Ἀντὶ τῦ δικαίως· πικρὸν γὰρ τοῖς ἀδικῦσι τὸ δίκαιον καταφαίνεται.

ἰδίυς δ' εὑρίσκειν] Ἰδίυς λέγει, ὓς αὐτοὶ ἰδίυς ποιῦνται ἐκτὸς τῆς πόλεως· αἰνίττεται δὲ ἴσως εἰς Χάρητα.

[1] τί.

τῶν ἐφεστηκότων καὶ τῶν στρατιωτῶν, Λάμψακος, Σίγειον, τὰ πλοῖα ἃ συλῶσιν· ἐπὶ οὖν τὸ λυσιτελοῦν αὐτοῖς ἕκαστοι χωροῦσιν· ὑμεῖς δὲ, ὅταν μὲν εἰς τὰ πράγματα ἀποβλέψητε φαύλως ἔχοντα, τοὺς ἐφεστηκότας κρίνετε· ὅταν δὲ, δόντες λόγον, τὰς ἀνάγκας ἀκούσητε, τούτους ἀφίετε. Περίεστι τοίνυν ἡμῖν, ἀλλήλοις ἐρίζειν καὶ διεστάναι, τοῖς μὲν ταῦτα πεπεισμένοις, τοῖς δὲ ταῦτα· τὰ κοινὰ δὲ ἔχειν φαύλως. Πρότερον μὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰσεφέρετε κατὰ συμμορίας· νυνὶ δὲ πολιτεύεσθε κατὰ συμμο-

ΣΧΟΛΙΑ.

ὅταν δὲ δόντες λόγον] Ὅτι χρήματα μὴ λαμβάνοντες οὐ δύνανται ὑπὲρ τῆς πόλεως πολεμεῖν· οὐκοῦν καὶ ἐνταῦθα περὶ τῶν θεωρικῶν.

Περίεστι] Ἐκ περιουσίας ἐστί.

διεστάναι] Διακεχωρίσθαι καὶ διχονοεῖν.

Πρότερον μὲν γαρ] Δέκα οὐσῶν φυλῶν παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ εἰς δέκα ὥσπερ μεμερισμένης τῆς πόλεως, ἀνάγκην εἶχεν ὥσπερ ἑκάστη φυλὴ ἀπὸ πάσης προβάλλεσθαι τοὺς πλουσιωτέρους αὐτῆς, ἑκατὸν εἴκοσι ἄνδρας τοὺς λειτουργοῦντας ὑπὲρ αὐτῆς [1] τῇ πόλει. εἶτα οἱ ἑκατὸν εἴκοσι οὗτοι ἐμέριζον ἑαυτοὺς εἰς δύο μερίδας, ἵνα ἑξήκοντα αὐτῶν ἄνδρες ἔσονται οἱ πάνυ πλούσιοι· οἱ δὲ ἄλλοι ἑξήκοντα, ἧττον πλούσιοι· ἐποίουν δὲ τοῦτο, ἵνα μὴ ἐξαίφνης πόλεμος αὐτοὺς ἐπείξῃ, καὶ τύχῃ πρὸς τὸ παρὸν μὴ ἔχειν χρήματα τοὺς ἧττον πλουσίους· εἰσέφερον [2] γὰρ οἱ πλουσιώτεροι ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ προετέλουν, καὶ ἐδέχοντο ταῦτα ὕστερον κατὰ σχολήν· ἐλέγετο δὲ τὸ σύστημα αὐτῶν τῶν ἑξήκοντα, Συμμορία οἱονεὶ παρὰ τὸ μέρος εἶναι τῆς φυλῆς· δέκα οὖν οὐσῶν φυλῶν, καὶ ἑκάστης προβαλλομένης ἀπὸ ἑκατὸν εἴκοσι, συνέβη τοὺς πάντας εἶναι λειτουργοὺς, χιλίους διακοσίους· ἐμέριζον οὖν αὐτοὺς ἀπὸ ἑξακοσίων ἀνδρῶν, ὅ ἐστιν, ἀπὸ δέκα συμμοριῶν· πάλιν δὲ ἑκατέραν· τῶν δύο μερίδων τούτων, ἔτεμνον εἰς δύο, ὅ ἐστιν, εἰς τριακοσίους μὲν ἄνδρας, κατὰ πέντε δὲ συμμορίας· οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ τριακόσιοι οἱ πάνυ πλούσιοι οἱ πρῶτοι, οἵτινες προεισέφερον τῶν ἄλλων τε καὶ εἶχον αὐτοὺς ὑπακούοντας εἰς πάντα, ὥστε συμβαίνειν εἰς δύο μερίδας εἶναι τοὺς πάντας· εἴγε οἱ τῶν ἑκατέρωθεν ἦσαν ὥσπερ ἡνωμένοι τοῖς ἑκατέρωθεν τριακοσίοις τοῖς πλουσιωτέροις· εἶχε δὲ

[1] τῆς πόλεως.

[2] Deest γάρ.

ρίας· Ῥήτωρ ἡγεμὼν ἑκατέρων, καὶ στρατηγὸς ὑπὸ τούτῳ, καὶ οἱ βοηθησόμενοι οἱ τριακόσιοι· οἱ δὲ ἄλλοι προσνενέμησθε, οἱ μὲν ὡς τούτους, οἱ δὲ ὡς ἐκείνους. Δεῖ δὴ ταῦτα ἐπανέντας, καὶ ὑμῶν αὐτῶν ἔτι καὶ νῦν γενομένους, κοινὸν καὶ τὸ λέγειν, καὶ τὸ βουλεύεσθαι, καὶ τὸ πράττειν ποιῆσαι, εἰ δὲ τοῖς μὲν, ὥσπερ ἐκ τυραννίδος, ὑμῶν ἐπιτάττειν ἀποδώσετε· τοῖς δὲ ἀναγκάζεσθαι τριηραρχεῖν εἰσφέρειν, στρατεύεσθαι· τοῖς δὲ ψηφίζεσθαι κατὰ τούτων μόνον, ἄλλο δὲ μηδοτιοῦν συμπονεῖν· οὐχὶ γενήσεται τῶν δεόντων

ΣΧΟ΄ΛΙΑ.

ἑκάστη μερὶς των τεσσάρων ἴδιον στρατηγὸν καὶ ἴδιον ῥήτορα· ὅμως δὲ πάλιν τῶν δευτέρων καὶ οἱ ῥήτορες καὶ οἱ στρατηγοὶ ὑπεῖκον ταῖς προτέραις· τότε οὖν, φησὶν, ἐμέριζον ἑαυτοὺς, διὰ πλείονα σπουδὴν τοῦ εὐκαίρως εἰσφέρεσθαι τὰ χρήματα [1] κατὰ συμμορίας· νῦν δὲ δι᾽ οὐδὲν ἄλλο [2] μερίζεσθε εἰς συμμορίας, ἢ διὰ τὸ πολιτεύεσθαι, ὅ ἐστι, διὰ τὸ [3] στασιάζειν· μέμφεται οὖν αὐτοὺς ὅτι πρώην, ἡνίκα διὰ τὸ εἰσφέρειν ἐποιοῦντο τὰς συμμορίας, καὶ καιρὸς ἦν πραγμάτων, ἡγεμόνας ᾔδεσαν τοὺς πλουσιωτέρους· δευτέρους δὲ, τοὺς στρατηγοὺς, τοὺς κατορθοῦντας· τρίτους δὲ, τοὺς ῥήτορας, τοὺς μόνον λέγοντας· νῦν δὲ ἐπειδὴ καιρός ἐστι τοῦ [3] ἐκκλησιάζειν καὶ τοῦ λέγειν, ἡγεμόνες εἰσὶν οὐχ οἱ πλούσιοι, ἀλλ᾽ οἱ ῥήτορες· καὶ βοηθησόμενοί εἰσιν οἱ πρῶτοι τριακόσιοι, ἐπαινοῦντες τὰ ὑπὸ τῶν ἰδίων ῥητόρων λεγόμενα· οἱ δὲ ἄλλοι προσνενεμημένοι ἑκατέροις.

ῥήτωρ ἡγεμὼν] Δεῖ μὴ χωρίζειν τὸ ῥήτωρ ἡγεμὼν, ἀλλα συνάπτειν.

ὡς τούτους] Εἰς τούτους.

Δεῖ δὴ ταῦτα ἐπανέντας] Συμπέρασμα τοῦ συμφέροντος, ὅθεν ἄρχονται καὶ οἱ ἐπίλογοι.

εἰ δὲ τοῖς μὲν] Πρὸς Εὔβουλον ἀποτείνεται τὸν πολιτευόμενον.

τοῖς δὲ ἀναγκάζεσθαι] Ἐπειδὴ εἶπεν ἀνωτέρω, φημὶ δὴ δεῖν χρημάτων, ἵνα μὴ εἴπωσιν οἱ πένητες, οὐκοῦν εἰσοίσουσιν οἱ πλούσιοι, προλαβὼν ὑπὲρ αὐτῶν ποιεῖται τὸν λόγον, ὅτι μέχρι πότε οἱ πλούσιοι τριηραρχήσουσι καὶ εἰσοίσουσι καὶ πάντα δαπανήσουσιν; ἐὰν γὰρ αὐτοὺς παρακόψῃ ἀπὸ τῶν πλουσίων, ἐλπίδα μηδεμίαν ἔχοντες, ἢ ἄλλην εὐπορίαν, ἀποστήσονται τῶν θεωρικῶν· καὶ ὅλως σύνηθες τῷ Δημοσθένει τοῖς πλουσίοις συνίστασθαι· γινώσκει γὰρ ὅτι τὰ νεῦρα τῆς πόλεώς εἰσιν οἱ πλούσιοι.

[1] Deest κατά. [2] μερίζεται. [3] στασιάζειν.

ὑμῖν ὐδὲν ἐν καιρῷ· τὸ γὰρ ἠδικημένον ἀεὶ μέρος ἐλλείψει· εἶθ' ὑμῖν, τύτυς κολάζειν ἀντὶ τῶν ἐχθρῶν, περιέςαι.

ί. Λέγω δὴ κεφάλαιον, πάντας εἰσφέρειν, ἀφ' ὧν ἕκαςος ἔχει, τὸ ἴσον· πάντας ἐξιέναι κατὰ μέρος, ἕως ἂν ἅπαντες ςρατεύσησθε· πᾶσι τοῖς παριῦσι λόγον διδόναι, καὶ τὰ βέλτιςα ὧν ἂν ἀκύσητε αἱρεῖσθαι, μὴ ἃ ἂν ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα εἴπῃ· κᾂν ταῦτα ποιῆτε, ὐ τὸν εἰπόντα μόνον παραχρῆμα ἐπαινέσεσθε, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς αὐτὺς ὕςερον, πολλῷ βέλτιον τῶν ὅλων πραγμάτων ὑμῖν ἐχόντων.

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

Λέγω δὴ κεφάλαιον] Ἐπίλογος· διὰ δὲ τοῦτο ἐδεήθη δευτέρας ἀνακεφαλαιώσεως, εἰπων, ὅτι χρὴ πάντας εἰσφέρειν, ἵνα τῆς ἀνάγκης ταύτης περιςάσης, ἐκςήσωνται τῶν θεωρικῶν.

ὙΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ͂

ὈΛΥΝΘΙΑΚΟΥ͂

ΤΡΙΤΟΥ.

ἜΠΕΜΨΑΝ βοήθειαν τοῖς Ὀλυνθίοις οἱ Ἀθηναῖοι· καί τι κατορθȣ͂ν ἔδοξαν δι' αὐτῆς· καὶ ταῦτα αὐτοῖς ἀπηγγέλλετο· ὁ δὲ δῆμος περιχαρὴς, οἵ τε ῥήτορες παρακαλȣ͂ντες ἐπὶ τιμωρίαν Φιλίππȣ. Ὁ δὲ Δημοσθένης, δεδοικὼς μὴ θαρσήσαντες, ὡς τὰ πάντα νενικηκότες, καὶ ἱκανὴν βοήθειαν πεποιημένοι τοῖς Ὀλυνθίοις, τῶν λοιπῶν ὀλιγωρήσωσι, διὰ τȣ͂το παρελθὼν, ἐπισκώπτει τὴν ἀλαζονείαν αὐτῶν· καὶ πρὸς εὐλάβειαν σώφρονα, τὴν γνώμην μεθίςησι, λέγων ȣ̓ περὶ τῆς Φιλίππȣ τιμωρίας νῦν αὐτοῖς εἶναι τὸν λόγον, ἀλλὰ περὶ τῆς τῶν συμμάχων σωτηρίας· οἶδε γὰρ ὅτι καὶ Ἀθηναῖοι, καὶ ἄλλοι πȣ τινὲς, τȣ͂ μὲν μὴ τὰ οἰκεῖα προέσθαι, ποιȣ͂νται φροντίδα· περὶ δὲ [1] τȣ͂ τιμωρήσασθαι τȣ̀ς ἐναντίȣς ἧττον σπȣδάζȣσιν. Ἐν δὲ τȣ́τῳ τῷ λόγῳ καὶ τῆς περὶ τῶν θεωρικῶν χρημάτων συμβȣλῆς φανερώτερον ἅπτεται, καὶ ἀξιοῖ λυθῆναι τȣ̀ς νόμȣς, τȣ̀ς ἐπιτιθέντας ζημίαν τοῖς γράψασιν αὐτὰ γενέσθαι ςρατιωτικὰ, ἵνα δειχθῇ τὸ συμβȣλεύειν τὰ βέλτιςα· παραινεῖ δὲ καὶ ὅλȣς πρὸς τὸν τῶν προγόνων ζῆλον ἀναςῆναι, καὶ ςρατεύεσθαι σώμασιν οἰκείοις· καὶ ἐπιτιμήσει πολλῇ κέχρηται κατὰ τȣ͂ δήμȣ τέως ἐκλελυμένȣ, καὶ τῶν δημαγωγῶν, ὡς ȣ̓κ ὀρθῶς προϊςαμένων τῆς πόλεως.

[1] τό.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥ͂Σ

ʼΟΛΥΝΘΙΑΚΟ`Σ [1]Β΄.

ά. ʼΟΥΧΙ` ταὐτὰ παρίςαταί μοι γινώσκειν, ὦ ἄνδρες ʼΑθηναῖοι, ὅταν τε εἰς τὰ πράγ-

[1] ΤΡΙ'ΤΟΣ.

ʼΟΛΥΝΘΙΑΚΟΥ͂ [1]Β΄ ΣΧΟ'ΛΙΑ.

ʼΟΥΧΙ` ταὐτὰ παρίςαταί μοι] ʽΩς τῶν πραγμάτων χαλεπῶν ὄντων, ἐξ ἐπιτιμήσεως εἴληπται τὸ προοίμιον· ὅτι προσοχὴν διὰ τοῦ παροξυσμοῦ ἀπεργάζεται, ἢ ἐκ τοῦ παραδόξου· παράδοξον γὰρ γίνεται, ὅταν τοῖς λόγοις οὐ συντρέχῃ τὰ πράγματα· ἢ ἀπὸ συγκρίσεως· συγκρίνων γὰρ δείκνυσι τοὺς λόγους ἐναντίως ἔχοντας τοῖς πράγμασι· παθητικὸν δὲ ὁ προοίμιον, καὶ μεςὸν ἀξιώματος· ἐν ᾧ γὰρ ἐπηρμένον τὸν δῆμον καὶ [2]μέγα φρονοῦντα [3]ἐπὶ τῇ νίκῃ συςέλλει καὶ πρὸς φόβον καθίςησιν· ἀφ' ἑτέρου πάθους εἰς ἕτερον ἄγει τὸν ἀκροατήν· ἐν ᾧ δὲ ἀλλάττει τὴν γνώμην τῶν ʼΑθηναίων, τὸ τοῦ Περικλέους ἀξίωμα διὰ τῶν ἔργων δείκνυσι· καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἀθυμοῦντα μὲν τὸν δῆμον ἱκανὸς ἦν ἀναγαγεῖν, καὶ μεςὸν ἐλπίδων ἀποφῆναι· θαῤῥοῦντα δὲ, αὖθις εἰς φόβον περιαγαγεῖν· τριμερὴς δὲ ὁ λόγος· τὸ μὲν γὰρ πρῶτόν ἐςι, τὸ δοκοῦν μάλιςα συνέχειν καὶ περιέχειν ὅλον τὸν λόγον, ἡ σκέψις, καὶ προηγούμενον κέκληται, εἰ χρὴ μεταςῆναι τὴν δύναμιν εἰς Μακεδονίαν, ἢ κατὰ χώραν ἐᾶσθαι μένειν τοῖς ʼΟλυνθίοις βοηθήσουσαν· τὸ δὲ δεύτερον, εἰ χρὴ λῦσαι τοὺς νόμους τοὺς θεωρικούς· τὸ δὲ τρίτον ἐπιλόγικον ὂν, καταδρομὴν ἔχει τῆς πολιτείας τῶν νῦν δημαγωγούντων· τούτων δὲ τῶν μερῶν ἕκαςον ὑποτέταχεν οἰκείῳ κεφαλαίῳ· τὸ μὲν γὰρ πρότερον τοῦ συμφέροντος εἶναι δοκεῖ· τὸ δὲ δεύτερον τοῦ νομίμου· εἴληπται δὲ εἰς κατασκευὴν τοῦ δυνατοῦ· καὶ γὰρ κεφάλαιον κεφαλαίῳ ἀποδείκνυται· τὸ δὲ τρίτον ἐςὶ τοῦ δικαίου, λέγω δὲ τὸ τῆς καταδρομῆς τῶν νῦν πολιτευομένων, καὶ τῆς εὐφημίας τῶν ἐπὶ τῶν προγόνων πολιτευσαμένων· πᾶσα γὰρ συμβουλὴ περὶ ποιότητα προσώπου γινομένη ἔπαινον ἢ ψόγον δηλοῦσα, εἰς τὸ δίκαιον ἔχει τὴν ἀναφοράν· καὶ τὸ μὲν συμφέρον δίχα τέτμηται, εἴς τε τὸ ἀναγκαῖον, ἐλεύσεται γὰρ Φίλιππος εἰς τὴν ʼΑττικὴν, διαφθαρέντων τῶν ʼΟλυνθίων· καὶ εἰς τὸ ἄδοξον, πάντες γὰρ ἴσασιν ʽΈλληνες, ὅτι τοῖς ʼΟλυνθίοις ἐπηγγειλάμεθα βοηθῆσαι, εἰ πολεμήσαιεν πρὸς Φίλιππον· καὶ τὸ ψευδεῖς φανῆναι, τῶν ἀδόξων. Ζητήσειε δ' ἄν τις τί δήποτε κωλύων μεθιςάναι τὴν δύνα-

[1] Γ΄. [2] Deest μέγα. [3] Deest ἐπί.

ματα ἀποβλέψω, καὶ ὅταν πρὸς τοὺς λόγους οὓς ἀκούω. Τοὺς μὲν γὰρ λόγους περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι Φίλιππον ὁρῶ γινομένους· τὰ δὲ πράγματα εἰς τοῦτο προήκοντα, ὥστε, ὅπως μὴ πεισόμεθα αὐτοὶ πρότερον κακῶς, σκέψασθαι δέον. Οὐδὲν οὖν ἄλλο μοι δοκοῦσιν οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες, ἤ, τὴν ὑπόθεσιν περὶ ἧς βουλεύεσθε, οὐχὶ

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

μιν, οὐδεμίαν πεποίηται περὶ αὐτοῦ μνήμην, οὐδὲ φαῦλον δεικνύει τὸ μετάγειν εἰς Μακεδονίαν τοὺς στρατιώτας· ῥητέον οὖν ὅτι πλείους εἰσὶ τρόποι, καθ' οὓς ἀντιλέγειν ἔξεστιν· ἢ γὰρ πρὸς αὐτοὺς τοὺς λογισμοὺς μαχόμεθα τῶν ἀντιλεγόντων, δεικνύντες αὐτοὺς σαθροὺς ὄντας· ἢ ἑτέραν εἰσηγούμεθα γνώμην, διὰ τῆς ἡμετέρας τὴν ἐκείνων ἀναιρέσοντες· ἢ τὸ συμφέρον, τὸ μὲν ἐκείνων ἐλέγχομεν, αὐτοὶ δὲ συμβουλὴν ἑτέραν εἰσηγούμεθα· ἐνταῦθα τοίνυν ὁ ῥήτωρ φρονήματι χρώμενος, τῆς μὲν ἐκείνων γνώμης οὐδεμίαν πεποίηται [1] μνήμην· τὴν δὲ [2] αὐτῷ δοκοῦσαν εἰσηγεῖται, καὶ ταύτην ἐργάζεται. Ἄλλως. Προοίμιον ἐκ τοῦ ἀναγκαίου· λαμβάνεται δὲ ἐξ ὑπολήψεως τῶν πραγμάτων φαύλων ὄντων.

‡ ὅταν πρὸς τοὺς λόγους] Τουτέστιν, ὅτι δεῖ εἰς Μακεδονίαν μεταβιβάζειν τὴν δύναμιν.

εἰς τοῦτο προήκοντα] Τῆς κακίας δηλονότι· εὐφήμως δὲ ἐσιώπησεν· οὐκ εἶπεν οὕτως ἔχοντα, ἀλλ' εἰς τοῦτο προήκοντα, διὰ της ἐν τῇ λέξει τάσεως, τὸν χρόνον δεικνὺς τὸν αἴτιον τῶν κακῶν.

ὥστε, ὅπως μὴ πεισώμεθα] Μεγάλῳ θάρσει μέγαν φόβον ἀντέθηκε, σφόδρα τεχνικῶς ποιῶν· τὰ γὰρ μεγάλα πάθη, μείζοσι πάθεσι λύειν προσήκει.

Οὐδὲν οὖν ἄλλο μοι δοκοῦσιν] Ὥσπερ αἰνιττόμενος, ἀλλὰ νῦν μὲν οὐκ ἔχω Φιλιππισμὸν αὐτοῖς ὀνειδίζειν· ὑπερβατὸν καθ' ὑπέρθεσιν· τὸ δὲ ἑξῆς οὕτως· οὐδὲν οὖν ἄλλο μοι δοκοῦσιν οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες ῥήτορες, ἢ ἁμαρτάνειν· εἶτα ἐν τῷ μέσῳ κατασκευάζει, πῶς τὴν ὑπόθεσιν ὑμῖν παριστάντες καὶ συμβουλεύοντες, περὶ ἧς καὶ ὑμεῖς [3] βουλεύεσθε, (βουλεύονται δὲ νῦν περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι Φίλιππον) ἀλλ' οὐχὶ τὴν οὖσαν καὶ ἀληθῆ ὑπόθεσιν· κατὰ κοινοῦ τὸ, παριστάντες ὑμῖν· ἥτις ἐστὶ τὸ βουλεύσασθαι, ὅπως ἂν πρῶτον σώσωμεν τοὺς Ὀλυνθίους· ἔστι δὲ ὥσπερ συμπέρασμα τοῦ προοιμίου διὰ πλειόνων.

τὴν ὑπόθεσιν] Τὸ τιμωρήσασθαι Φίλιππον· βιαίως δὲ σφόδρα τὸν δῆμον κοινωνὸν τῆς ἑαυτοῦ γνώμης ἐποίησεν, ὑπὲρ ὧν αὐτὸς μέλλει συμβουλεύειν, περὶ τούτων εἰσεληλυθέναι φήσας βουλευόμενον τὸν δῆμον.

[1] γνώμην. [2] αὐτῶν. [3] ἐβουλεύεσθε.

τὴν οὖσαν παριστάντες ὑμῖν, ἁμαρτάνειν. Ἐγὼ δ' ὅτι μὲν πότε ἐξῆν τῇ πόλει, καὶ τὰ αὐτῆς ἔχειν ἀσφαλῶς, καὶ Φίλιππον τιμωρήσασθαι, καὶ μάλα ἀκριβῶς οἶδα· ἐπ' ἐμοῦ γάρ, οὐχὶ πάλαι, γέγονε ταῦτα ἀμφότερα· νῦν μέντοι πέπεισμαι τοῦθ' ἱκανὸν προλαβεῖν ἡμῖν εἶναι τὴν πρώτην, ὅπως τοὺς συμμάχους σώσωμεν· ἐὰν γὰρ τοῦτο βεβαίως ὑπάρξῃ, τότε καὶ περὶ τοῦ τίνα τρόπον τιμωρήσεταί τις ἐκεῖνον, ἐξέσται σκοπεῖν· πρὶν δὲ τὴν ἀρχὴν ὀρθῶς ὑποθέσθαι, μάταιον

Σ Χ Ο Λ Ι Α.

τὴν οὖσαν] Τὸ σῶσαι τοὺς Ὀλυνθίους.

Ἐγὼ δ' ὅτι μὲν πότε] Ἔτι τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἐξεργάζεται· δηλοῖ δὲ τοὺς καιροὺς, ἐν οἷς Ἀμφίπολιν εἶχον καὶ Ποτίδαιαν καὶ τα ἐπὶ Θράκης.

ἐξῆν τῇ πόλει] Λύσις τοῦ ἀντιπίπτοντος.

τὰ αὐτῆς] Δέον εἰπεῖν, καὶ Ὀλυνθίους σῶσαι.

τιμωρήσασθαι] Οὐχ ὡς τιμωρησαμένων αὐτῶν τότε τὸν Φίλιππον, ἀλλ' ὡς ἐξουσίαν ἐχόντων, εἴπερ ἠβουλήθησαν.

ἐπ' ἐμοῦ γὰρ] Ὑπερβατὸν τὸ σχῆμα.

ἱκανὸν] Αὔταρκες· ὡσεὶ ἔλεγε, κἂν τοῦτο δυνηθῆτε ποιῆσαι, καλῶς ἡμῖν ἔχει πρὸς τὴν παροῦσαν δύναμιν.

προλαβεῖν] Ὥσπερ ἐπὶ δρομέων εἶπεν ἐπειγομένων διὰ τάχους προαρπάσαι ἆθλον κείμενον ἐν μέσῳ, ἵνα ἆθλον μὲν νοήσωμεν τὴν Ὄλυνθον, [1] δρομέας δὲ Φίλιππον καὶ Ἀθηναίους.

τὴν πρώτην] Τὴν ἀρχὴν δηλονότι· ἀρχὴν γὰρ καλεῖ τὸ σωσαι τοὺς Ὀλυνθίους· τέλος δὲ, τὸ τιμωρήσασθαι Φίλιππον.

ἐὰν γαρ τοῦτο βεβαίως] Τὸ μὲν λέγειν ὡς οὐκ ἔσωσαν Ὀλυνθίους, ἀναίσχυντον· καθεῖλε δὲ αὐτὸ, φήσας ὅτι οὐ βεβαίως· ὥστε ἀνάγκη μένειν κατὰ χώραν τὴν δύναμιν.

καὶ περὶ τοῦ τίνα τρόπον] Καὶ ἐν τῷ τρόπῳ τῆς τιμωρίας ἁμαρτάνοντας δείκνυσι τοὺς ῥήτορας· φησὶ γὰρ, τότε ἐξέσται τὸν τρόπον σκοπεῖν, αἰνίττεται δὲ ὅτι καὶ τὰ θάλατταν ἐπελθεῖν χρὴ τῷ Φιλίππῳ, καὶ κλεῖσαι τα ἐμπόρια, ὅπερ αὐτὸς ὕστερον ἐν τῷ τετάρτῳ συνεβούλευσε.

πρὶν δὲ τὴν ἀρχὴν] Ἀκόλουθον τῇ ἐξ ἀρχῆς προτάσει τὸ συμπέρασμα· τότε γὰρ τοὺς ῥήτορας μεμφόμενος, ὅτι ἕτερα ἀνθ' ἑτέρων συμβουλεύουσι, νῦν φησὶ μάταιον εἶναι τὸ περὶ τοῦ τέλους σκοπεῖν, ἀρχὴν μὲν τὴν τῶν συμμάχων σωτηρίαν, τέλος δὲ τὴν Φιλίππου καταστροφὴν εἶναι διδάσ-

[1] δρομέα.

ἡγῦμαι περὶ τῆς τελευτῆς ὀντινῦν ποιεῖσθαι λόγον.

β. Ὁ μὲν ῦν παρὼν καιρὸς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἴπερ ποτε καὶ νῦν, πολλῆς φροντίδος καὶ βυλῆς δεῖται· ἐγὼ δὲ ὐχ ὅ, τι χρὴ περὶ τῶν παρόντων συμβυλεῦσαι, χαλεπώτατον ἡγῦμαι· ἀλλ' ἐκεῖνο ἀπορῶ, τίνα χρὴ τρόπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς ὑμᾶς περὶ αὐτῶν εἰπεῖν· πέπεισμαι γὰρ, ἐξ ὧν παρὼν καὶ ἀκύων σύνοιδα, τὰ πλείω τῶν πραγμάτων ὑμᾶς ἐκπεφευγέναι, τῷ μὴ βύλεσθαι τὰ δέοντα ποιεῖν, ὐ

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

κων· τὸ δὲ δὴ συμπέρασμα γνωμικὸν ὂν, σεμνὴν τὴν βάσιν τῷ προοιμίῳ πεποίηκε· δεῖ γὰρ ἐν μὲν ἀρχαῖς τῶν προοιμίων, τὰ γνωμικὰ φυλάτλεσθαι· καὶ γὰρ ἄγονον καὶ ἀρχαιότροπον τὸν λόγον δεικνύει· [1]τὸ δὲ ἐπὶ τέλει γνωμικὸν [2]ἐπισφραγίζεται τὺς ἐν μέρει λογισμὺς τῇ καθόλυ προσθήκῃ.

λόγον] Λόγον ἐνταῦθα τὴν συμβυλὴν καλεῖ.

Ὁ μὲν ῦν παρὼν καιρὸς] Δεύτερον προοίμιον, ἀκατάσκευον δὲ, ἐκ τῦ ἀναγκαίυ· λαμβάνεται δὲ ἐξ ὑπολήψεως τῶν πραγμάτων φαύλων ὄντων· ἐκθέμενος δὲ ἐν τῷ πρώτῳ προοιμίῳ σπερματικῶς τὴν ἑαυτῦ γνώμην, ὅτι δεῖ τὺς ςρατιώτας κατὰ χώραν μένειν, καὶ τὸ προηγύμενον τῦ λόγυ μέρος αὐτῷ καταναίμας, ἐν τῷ δευτέρῳ πάλιν τὰ λειπόμενα δύο μέρη περιείληφεν.

ἀλλ' ἐκεῖνο ἀπορῶ] Τὸ δεύτερον μέρος ἐκ τῦ περὶ τῶν θεωρικῶν διεκίνησε· δείκνυσι δὲ, ὅτι τὴν λύσιν τῶν κακῶν εἰδὼς, ὀκνεῖ ἀποφήνασθαι· τὸ δὲ ἀπορῶ τίνα τρόπον, πολλὰς ἔχει σημασίας, πότερον φανερῶς, ἢ τὐναντίον ἐξ ἀπάτης· πότερον μετὰ παῤῥησίας, ἢ ὑφειμένως· ὐκ εἶπε δὲ, ἀπορῶ τί δεῖ λέγειν, ἀλλὰ πῶς δυνήσομαι [3]κολάσεως ἐκτὸς πεῖσαι· ἰςέον δὲ, ὅτι ἀκατάσκευον εἶπε τὸ προοίμιον, ἵνα ὡς ὁμολογύμενον λάβῃ τὸ, ὅτι πολλῆς φροντίδος δεῖται τὰ πράγματα.

πέπεισμαι γὰρ] Τυτέςιν, ἐξ ὧν αὐτός τε συμβυλεύω, καὶ ἐξ ὧν ἕτεροι λέγυσι· δίδωσι γὰρ καὶ τῶν ἄλλων ῥητόρων ἐνίοις λέγειν τῇ πόλει τὰ χρήσιμα, ἵνα μὴ πάντα εἰς αὐτὸν ἀνάγων, φορτικὸς εἶναι δοκῇ.

[1] τῷ. [2] ἐπισφραγίζεσθαι. [3] κολακείας.

τῷ μὴ συνιέναι· ἀξιῶ δὲ ὑμᾶς, ἂν μετὰ παῤῥησίας ποιῶμαι τὸς λόγος, ὑπομένειν, τῦτο θεωρῦντας, εἰ τἀληθῆ λέγω, καὶ διὰ τῦτο, ἵνα τὰ λοιπὰ βελτίω γένηται· ὁρᾶτε γὰρ, ὡς ἐκ τῦ πρὸς χάριν δημηγορεῖν ἐνίυς, εἰς πᾶν προελήλυθε μοχθηρίας τὰ παρόντα πράγματα· ἀναγκαῖον δὲ ὑπολαμβάνω, μικρὰ τῶν γεγενημένων πρῶτον ὑμᾶς ὑπομνῆσαι.

γ΄. Μέμνησθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτ' ἀπηγγέλθη Φίλιππος ὑμῖν ἐν Θρᾴκῃ, τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τυτὶ, Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν· τότε τοίνυν, μὴν μὲν ἦν [1] Μαιμακτηριών. Πολλῶν

[1] Μεμακτηριών.

ΣΧΟΛΙΑ.

μὴ συνιέναι] Σημείωσαι ὅτι διενήνοχε σύνεσις φρονήσεως, ὅτι ἡ μὲν φρόνησις ἕξις ἐςὶ γεννητικὴ τῶν οἴκοθεν λογισμῶν· ἡ δὲ σύνεσις, ἕξις δεκτικὴ τῶν ἔξωθεν λογισμῶν.

ἀξιῶ δὲ ὑμᾶς] Ἀντὶ τῦ ἄξιον νομίζω· ὐ γὰρ εὑρίσκεται παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, εἰ μὴ ἄρα σπανίως τὸ ἀξιῶ ἐπὶ τῦ παρακαλῶ· σημείωσαι δὲ ὡς ἐν τῇ ἀξιώσει κέχρηται προδιορθώσει.

ὁρᾶτε γὰρ] Ἐντεῦθεν αὐτῷ τὸ τρίτον μέρος γεννᾶται, τὸ τῆς ἐπιτιμήσεως τῶν νῦν πολιτευομένων.

ἀναγκαῖον δὲ ὑπολαμβάνω] Μετελήλυθεν ἐνταῦθα εἰς τὰ αὐτὰ κεφάλαια· καὶ ἔςιν αὐτὸ τὸ συμφέρον ἐξεταζόμενον, καὶ τὸ προηγύμενον μέρος, πότερον χρὴ μένειν ἐν Ὀλύνθῳ τὴν δύναμιν, ἢ μετάγειν εἰς τὴν Μακεδονίαν.

‡ Μέμνησθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτ' ἀπηγγέλθη] Τῦτό τινες ἁμαρτάνοντες ὑπενόησαν εἶναι διήγησιν, ἀγνοήσαντες ὡς ἐν συμβυλευτικῷ λόγῳ διηγεῖσθαι ὐκ ἔνεςιν.

Μέμνησθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι] Οἱ ἀγῶνες ἐντεῦθεν· πεῖσαι δὲ βυλόμενος τὸς Ἀθηναίυς ἐᾶσαι κατὰ χώραν τὴν δύναμιν, παραδειγματικῇ πίςει κέχρηται· πιθανωτέρα δὲ πασῶν τῶν πίςεων ἡ τοιαύτη· διὸ καὶ Ἰσοκράτης μὲν πιθανώτερος εἶναι δοκεῖ, περιττεύων τοῖς παραδείγμασι. Δημοσθένης δὲ βίαιος ὑπείληπται, νῦν μὲν τοῖς ἐνθυμήμασι, νῦν δὲ παραδείγμασιν, αὖθις δὲ [1] ἐντέχνῳ πίςει χρώμενος.

Ἡραῖον τεῖχος] Πολισμάτιον Θρᾴκης.

μὴν μὲν ἦν Μαιμακτηριών]

[1] ἀτέχνῳ.

δὲ λόγων καὶ θορύβε γιγνομένε παρ' ὑμῖν, ἐψηφίσασθε τετταράκοντα τριήρεις καθέλκειν, καὶ τὲς μέχρι πέντε καὶ τετταράκοντα ἐτῶν, αὐτὲς ἐμβαίνειν, καὶ τάλαντα ἑξήκοντα εἰσφέρειν· καὶ μετὰ ταῦτα, διελθόντος τε ἐνιαυτε τέτε, Ἑκατομβαιὼν, Μεταγειτνιὼν, Βοηδρομιών· τέτε τε μηνὸς μόγις μετὰ τὰ Μυςήρια, δέκα ναῦς ἀπεςείλατε ἔχοντα Χαρίδημον κενὰς, καὶ πέντε τάλαντα ἀργυρίε· ὡς γὰρ ἠγγέλθη Φίλιππος ἀσθενῶν[1], καὶ τεθνεὼς, (ἦλθε γὰρ

[1] ἀσθενῶν ἤ.

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

Χειμέριος ὗτος ὁ μήν· ἐξ ὗ δείκνυσιν ὅτι, καίτοι χειμῶνος ὄντος, πλεῖν ἐψηφίσασθε, τοσαύτη [1]προθυμία πρὸς τὴν βοήθειαν ἐκέχρησθε.

καθέλκειν] Ἀντὶ τοῦ ἐμβιβάζειν εἰς τὴν θάλασσαν.

μέχρι πέντε καὶ τετταράκοντα] Ὡς παράδοξον τοῦτο εἶπεν, ἵνα ἐμφήνῃ αὐτῶν τὴν πολλὴν σπεδήν· νόμε γὰρ κελεύοντος παρὰ Ἀθηναίοις μέχρι τετταράκοντα ἐτῶν ςρατεύεσθαι, ἀρξαμένες ἀπὸ ὀκτωκαίδεκα, καὶ μέχρι μέντοι τῶν εἴκοσι παῖδας ὄντας τέως περιπολεῖν τὰ περὶ τὴν πόλιν φρέρια· εἰς ὑπερορίες δὲ πολέμες ἀπὸ ἐτῶν εἴκοσι, αὐτοὶ τότε καὶ ὗς οὐκ ἐκέλευεν ὁ νόμος ςρατεύεσθαι, πολεμεῖν ἐψηφίσαντο διὰ τὴν πολλὴν σπεδὴν, ὡς εἴρηται.

διελθόντος τοῦ ἐνιαυτε] Ἤτοι μηνῶν ὀκτὼ παρελθόντων ἀπὸ Μαΐε μετρεμένων, καὶ πληρωθέντος τοῦ ἐνιαυτοῦ τέτε, ἣν Ἑκατομβαιὼν, ἤτοι * Ἰανεάριος ὃς [2]ἄρχει χρόνον παρ' Ἑλλήσιν· εἶτα Μεταγειτνιὼν, ἤγεν Φεβρεάριος· εἶτα Βοηδρομιὼν, ἤγεν Μάρτιος. ὄντων ἐν πάντων μηνῶν ιβ'. λέγει ὅτι ὀκτὼ παρεληλύθεσαν μῆνες, ἐξ ὗ τριήρεις ἐκπέμπειν ἐψηφίσασθε, καὶ θάτερον ἦρξεν ἔτος, καὶ Ἰανεάριος, Φεβρεάριος, Μάρτιος ἤδη παρῆλθεν καὶ τότε μόλις μετὰ τὰ Μυςήρια, ἤτοι μεγάλα, ἤγεν τὰ Βοηδρόμια, ἀπεςείλατε δέκα ναῦς.

κενὰς] Πολιτικῆς βοηθείας, ἤγεν Ἀθηναίων, ὃ ἐςι ξένες ἀντὶ Ἀθηναίων ἐχέσας.

Φίλιππος ἀσθενῶν] Ἐπικινδύνως ἀσθενῆσαι φησὶ Φίλιππον, ὅτε τὴν Μεθώνην ἐπολιόρκει, Ἀςέρος τινὸς ςρατιώτε Μεθωναίε ἀπὸ τε τείχες ἐπιγράψαντος τῷ δόρατι, Ἀςὴρ Φιλίππῳ θανάσιμον [3]πέμπει βέλος· εἶτα πέμψαντος, καὶ κατὰ τύχην τινὰ ἐπιτυχόντος αὐτοῦ κατὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ· λέγεται δὲ ὅτι καὶ Φίλιππος ἀντέγραψε πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀντηκόντισεν, ὅμως

[1] βοηθείᾳ. [2] ἔχει. [3] ἐπιπέμπει.

ἀμφότερα,) οὐκέτι καιρὸν οὐδένα τοῦ βοηθεῖν νομίσαντες, ἀφήκατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν ἀπόστολον· ἦν δ' οὗτος ὁ καιρὸς αὐτός· εἰ γὰρ τότε ἐκεῖσε ἐβοηθήσαμεν, ὥσπερ ἐψηφισάμεθα προθύμως, οὐκ ἂν ἠνώχλει νῦν ἡμῖν ὁ Φίλιππος τότε σωθείς.

δ'. Τὰ μὲν δὴ τότε πραχθέντα, οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοι. Νῦν δ' ἑτέρου πολέμου καιρὸς ἥκει. Τίς οὗτος; Δι' ὃν καὶ περὶ τούτων ἐμνήσθην, ἵνα μὴ ταυτὰ πάθητε. Τί δὴ χρησόμεθα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τούτῳ; εἰ γὰρ μὴ βοηθήσετε

ΣΧΟΛΙΑ.

οὐκ ἐπέτυχεν αὐτός· ἐπέγραψε δὲ, Ἀστέρα Φίλιππος ἣν λάβῃ, κρεμήσεται.

τὸν ἀπόστολον] Ἀπόστολον, ἤγουν στόλον· ἀπόστολον γὰρ ἐκάλουν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πᾶσαν τὴν παρ'. αὐτῶν πεμπομένην δύναμιν, τοξοτῶν, ὁπλιτῶν, ἱππέων, τῶν ἄλλων· ἐξαιρέτως δὲ, τὴν ναυτικὴν δύναμιν.

ἦν δ' οὗτος ὁ καιρὸς αὐτὸς] Ἀκούσαντες, φησὶ, νοσεῖν τὸν Φίλιππον, ἐξελίπετε τὴν βοήθειαν· καὶ τότε μάλιστα ἐπιτήδειος καιρὸς βοηθεῖν ἐκείνοις ἦν, ἐν ᾧ κακῶς διέκειτο Φίλιππος.

εἰ γὰρ τότε ἐκεῖσε ἐβοηθήσαμεν] Ἐπηγγείλατο μὲν εἰς ὕστερον παῤῥησίᾳ χρήσασθαι· οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ νῦν ἐπιτιμᾷ, σκώπτων εἰς κουφότητα καὶ ῥαθυμίαν τὸν δῆμον· οὐ μὴν ἀλλὰ κέκρυπται τὰ τῆς ἐπιτιμήσεως, σφόδρα τεχνικῶς· ὅταν μὲν γὰρ πείθειν τι βουλώμεθα τοὺς ἀκούοντας, κἂν ἐπιτιμᾶν ἔχωμεν, ἐγκεκρύφθαι δεῖ τὴν παῤῥησίαν, ἵνα μὴ χαλεπήναντες φιλονεικότεροι γίνωνται· ὅταν δὲ τοῦτο μόνον βουλώμεθα ποιεῖν, τὸ σωφρονίζειν ἐπιθυμοῦντες, τότε φανερώτερον τῇ παῤῥησίᾳ προσήκει κεχρῆσθαι.

οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοι] Τὴν αἰτίαν ὥσπερ βούλεται ἡμῖν εἰπεῖν, διὰ τί ἐχρήσατο τῷ διηγήματι τούτῳ· πῶς γὰρ δυνατὸν μεταποιηθῆναι τὰ ἤδη γενόμενα; καὶ γὰρ καὶ οἱ φιλόσοφοί φασιν, ὡς ὅτι πάντα δύναται τὸ θεῖον ποιεῖν, χωρὶς ἑνὸς, τοῦ ἄλλως ποιῆσαι τὰ ἤδη γενόμενα.

Τί δὴ χρησόμεθα] Ἐρώτησιν προθεὶς, οὐκ ἐπήνεγκε τὴν ἀπόκρισιν, βοηθήσομεν, εἶθ' οὕτως τὰ ἑξῆς, εἰ γὰρ μὴ βοηθήσετε παντὶ σθένει· ὁ γὰρ τὴν ἀπόκρισιν ἐξελὼν, ἐνέφηνεν [1] αὐτὴν διὰ τοῦ δευτέρου· εἰ γὰρ μὴ βοηθήσετε· ἐκ τούτου δείκνυται τίς ἦν ἡ ἀπόκρισις, ὅτι δεῖ βοηθῆσαι.

[1] αὐτό.

παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατὸν, θεάσασθε ὃν τρόπον ὑμεῖς ἐστρατηγηκότες, πάντα ἔσεσθε ὑπὲρ Φιλίππου. Ὑπῆρχον Ὀλύνθιοι δύναμίν τινα κεκτημένοι, καὶ διέκειθ' οὕτω τὰ πράγματα· οὔτε Φίλιππος ἐθάῤῥει τούτους, οὔθ' οὗτοι Φίλιππον ἐπράξαμεν ἡμεῖς κἀκεῖνοι πρὸς ἡμᾶς εἰρήνην. Ἦν τοῦτο ὥσπερ ἐμπόδισμά τι τῷ Φιλίππῳ καὶ δυσχερὲς, πόλιν μεγάλην ἐφορμεῖν τοῖς ἑαυτοῦ καιροῖς διηλλαγμένην πρὸς ἡμᾶς· ἐκπολεμῶσαι δεῖν ᾠόμεθα τοὺς ἀνθρώπους ἐκ παντὸς τρόπου· καὶ, ὃ πάντες ἐθρύλλουν τέως, τοῦτο πέπρακται νυνὶ ὁπωσδήποτε. Τί οὖν ὑπόλοιπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλὴν βοηθεῖν, ἐῤῥωμένως καὶ προθύμως, ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ· χωρὶς γὰρ τῆς περιστάσης ἂν ἡμᾶς αἰσχύνης, εἰ καθυφείμεθά τι τῶν πραγμάτων, οὐδὲ τὸν φόβον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μικρὸν ὁρῶ τὸν τῶν μετὰ ταῦτα· ἐχόντων μὲν

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

παντὶ σθένει] Παντοίᾳ βοηθείᾳ, ὼν, ναυτικῇ, ὁπλιτικῇ, καὶ διὰ τῶν ἄλλων.

πόλιν] Τὴν Ὄλυνθον.

ἐφορμεῖν τοῖς ἑαυτοῦ καιροῖς] Καλῶς ἐχρήσατο τῇ λέξει· ἐγγὺς γὰρ οὔσης τῆς Μακεδονίας, ἐπιτηρεῖν ὥσπερ ἤμελλεν αὐτοῦ τὰ ἀτυχήματα πότε ἀτυχήσει, ἵνα τότε αὐτῷ εὐκαίρως ἐπίθηται.

διηλλαγμένην] Φίλην γενομένην.

ἐκπολεμῶσαι] Ἐχθροὺς καταστῆσαι· καταβαλεῖν.

τοὺς ἀνθρώπους] Τοὺς Ὀλυνθίους.

ἐθρύλλουν] Ηὔχοντο.

ὁπωσδήποτε] Αὐτομάτως.

Τί οὖν ὑπόλοιπον] Τὸ μέρος τοῦ συμφέροντος· ἀνέκοψεν ἐνταῦθα τὸ ἀναγκαῖον, πληρωθέντος χρησίμου.

Χωρὶς γὰρ τῆς περιστάσης] Καὶ ἐκ τῆς ἀδοξίας, καὶ ἐκ τοῦ κινδύνου τὸ συμφέρον συνίστησιν, ἵν' οἱ μὲν σώφρονες καὶ γενναῖοι τὴν αἰσχύνην δείσαντες, οἱ δὲ πολλοὶ καὶ δημόται, τὸν φόβον τὸν ἐκ τοῦ μέλλοντος κινδύνου, βοηθήσωσι τοῖς Ὀλυνθίοις.

καθυφείμεθα] Ἤγουν ἐνδοίημεν.

ἐχόντων μὲν ὡς ἔχουσιν] Ἀντὶ τοῦ ἐχθρῶν ὄντων.

ὡς ἔχουσι Θηβαίων ἡμῖν, ἀπειρηκότων δὲ χρήμασι Φωκέων μηδενὸς δ' ἐμποδὼν ὄντος Φιλίππῳ τὰ παρόντα καταστρεψαμένῳ, πρὸς ταῦτα ἐπικλῖναι τὰ πράγματα. Ἀλλὰ μὴν εἴ τις ὑμῶν εἰς τοῦτο ἀναβάλλεται ποιήσειν τὰ δέοντα, ἰδεῖν ἐγγύθεν βούλεται τὰ δεινά, ἐξὸν ἀκούειν ἄλλοθι γινόμενα· καὶ βοηθοὺς αὑτῷ ζητεῖν, ἐξὸν νῦν ἑτέροις αὐτὸν βοηθεῖν· ὅτι μὲν γὰρ εἰς τοῦτο περιστήσεται τὰ πράγματα, ἐὰν τὰ παρόντα προώμεθα, σχεδὸν ἴσμεν ἅπαντες δήπου.

έ. Ἀλλ' ὅτι μὲν δὴ δεῖ βοηθεῖν, εἴποι τις ἄν, πάντες ἐγνώκαμεν, καὶ βοηθήσομεν· τὸ δὲ ὅπως, τοῦτο λέγε. Μὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θαυμάσητε, ἂν παράδοξον εἴπω τι τοῖς

ΣΧΟΛΙΑ.

πρὸς ταῦτα ἐπικλῖναι] Μετὰ γὰρ τὴν Ὄλυνθον ἐπ' Ἀθήνας τραπῆναι ἀνάγκη.

Ἀλλ' ὅτι μὲν δὴ δεῖ βοηθεῖν,] Ἀνθυποφορά· ἐνταῦθα τὸ προηγούμενον κεφάλαιον πεπλήρωκε, τουτέστι, τὸ συμφέρον· εἰς δὲ τὸ δυνατὸν μεταβέβηκεν, ὃ παρεμπίπτοντος ἔχει χώραν· δεικνύοντος γὰρ αὐτοῦ τὸ συμφέρον, ὅτι βοηθεῖν δεῖ τοῖς Ὀλυνθίοις, ἀντέπεσε, καὶ πῶς δυνησόμεθα, χρήματα μὴ ἔχοντες; καὶ γέγονεν ἡ εἴσοδος τοῦ δυνατοῦ, ἀντίθεσις πρὸς τὸ συμφέρον· ἐὰν γὰρ ἀποδειχθῇ, ὅτι καὶ χρημάτων εὐποροῦμεν, κατεσκεύασε τὸ συμφέρον, ὅτι δεῖ βοηθεῖν τοῖς συμμάχοις.

Μὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι] Ἐπειδὴ τοῦ ἀκροατοῦ προσδοκῶντος ἀκούειν περὶ πολέμων, αὐτὸς περὶ νομοθετῶν μέλλει λέγειν, διὰ τοῦτο προθεραπεύει τοὺς πολλούς· οἱ γὰρ συνετοὶ οὐχ ἡγήσονται [1] αὐτὸ παράδοξον, ἀλλὰ καὶ πάνυ ἀναγκαῖον, τολμηρὸν δὲ, τὸ κελεύειν καθιστάναι νομοθέτας, ὡς λελυμένης τῆς δημοκρατίας ἢ μελλούσης ὀλιγαρχίας γενέσθαι· διὰ τοῦτο τῇ προδιορθώσει κέχρηται, διὰ τὸ δοκοῦν ἄτοπον τῆς εἰσηγήσεως· τὸ οὖν μέλλον ῥηθῆναι παρὰ τοῦ δήμου, ὅτι σὺ κελεύεις νομοθέτας καθίστασθαι; οὐδὲ γὰρ ἔχομεν νόμον; ἀνακόπτει λέγων, ἐν δὲ τούτοις μὴ θῆσθε νόμον μηδένα, ἀλλὰ τοὺς εἰς τὸ παρὸν βλάπτοντας ὑμᾶς λύσατε.

[1] αὐτῷ.

πολλαῖς· νομοθέτας καθιστᾶτε· ἐν δὲ τούτοις τοῖς νομοθέταις, μὴ θῆσθε νόμον μηδένα, εἰσὶ γὰρ ὑμῖν ἱκανοὶ, ἀλλὰ τοὺς εἰς τὸ παρὸν βλάπτοντας ὑμᾶς λύσατε· λέγω δὲ τοὺς περὶ τῶν θεωρικῶν σαφῶς οὑτωσὶ, καὶ τοὺς περὶ τῶν στρατευομένων ἐνίους· ὧν οἱ μὲν τὰ στρατιωτικὰ τοῖς οἴκοι μένουσι διανέμουσι θεωρικά· οἱ δὲ τοὺς ἀτακτοῦντας ἀθώους καθιστᾶσιν· εἶτα καὶ τοὺς τὰ δέοντα ποιεῖν βουλομένους, ἀθυμοτέρους ποιοῦσιν. Ἐπειδὰν δὲ ταῦτα λύσητε, καὶ τὴν τοῦ τὰ βέλτιστα λέγειν ὁδὸν παράσχητε ἀσφαλῆ· τηνικαῦτα τὸν γράψοντα, ἃ πάντες ἴστε ὅτι συμφέρει, ζητεῖτε·

Σ Χ Οʹ Λ Ι Α.

νομοθέτας καθιστᾶτε] Νομοθέτης ἐλέγετο παρ᾽ αὐτοῖς καὶ ὁ νόμον καινὸν εἰσφέρων, καὶ πάλιν ὁ κρίνων τοὺς [1] νόμους, μήπως ἐναντίοι τινὲς ἀλλήλοις ἔλαθον ὄντες· τοῦτο δὲ τὸ ἔργον ἦν τῶν θεσμοθετῶν.

‡ λέγω δὲ τοὺς περὶ τῶν θεωρικῶν] Εἰ μὲν γὰρ τὰ θεωρικὰ τῇ θεωρίᾳ ἐδίδοσαν, οἰστὸν ἂν ἦν· νῦν δὲ τὰ τῶν στρατιωτῶν τοῖς θεωροῦσι διανέμουσιν. Ἑνὸς δὲ ὄντος νόμου, πῶς πολλοὺς αὐτοὺς λέγει; Φαμὲν οὖν διοικήσεις πολλὰς καὶ ψηφίσματα γεγενῆσθαι περὶ τῶν χρημάτων, διὸ καὶ πολλοὺς νόμους λέγει, ἵνα λυθῶσι ἐν τοῖς νομοθέταις, ἢ ἵνα μὴ δόξῃ μόνῳ τῷ Εὐβούλῳ ἐναντιοῦσθαι ὡς ἐχθρός.

οἱ δὲ τοὺς ἀτακτοῦντας] Τίνι διαφέρουσιν οἱ ἀτακτοῦντες τῶν λειποτακτούντων, καὶ τῶν ἀστρατεύτων; Ἀστράτευτος μέν ἐστιν ὁ μηδέποτε ἐγγραφεὶς εἰς τὸν κατάλογον τῶν στρατιωτῶν· ἄτακτος δὲ, ὁ ἐγγραφεὶς μὲν, μὴ ἐξιὼν δὲ εἰς τὰς ἐπιβαλλούσας αὐτῷ στρατείας· λειποτάκτης δὲ, ὁ παρὰ τὴν μάχην καὶ τὸ στρατόπεδον τὴν τάξιν καὶ τοὺς συνασπιστὰς ἀπολιπών· νόμοι δὲ ἦσαν κελεύοντες ἀφίεσθαί τινας τῆς στρατείας, ὥστε πομπεύειν εἰς τὰ Διονύσια· κατὰ χάριν οὖν τὴν ἑαυτῶν, οἱ χορηγοὶ τοὺς νεωτάτους καὶ τοὺς ἐκ τοῦ καταλόγου μάλιστα ἐπελέγοντο. Ὁ δὲ Δημοσθένης, τοὺς μὲν ἐκ [2] τοῦ καταλόγου στρατεύεσθαι ἔφη, ἐκ δὲ τῆς ἀχρήστου ἡλικίας γίνεσθαι τοὺς χορευτάς.

Ἐπειδὰν δὲ ταῦτα λύσητε] Βούλεται ψήφισμα λαβεῖν παρὰ τοῦ δήμου, τὸ παρέχον τὴν ἄδειαν τοῦ κατηγορεῖν [3] τοῦ νόμου.

τηνικαῦτα τὸν γράψοντα] Σοφίσματι κέχρηται συναρπάζειν τὸν

[1] νομίμους. [2] Deest τοῦ. [3] τὸν νόμον.

πρὶν δὲ ταῦτα πρᾶξαι, μὴ σκοπεῖτε τίς εἰπὼν τὰ βέλτιστα ὑπὲρ ὑμῶν, ὑφ' ὑμῶν ἀπολέσθαι βουλήσεται· οὐ γὰρ εὑρήσετε· ἄλλως τε καὶ τούτου μόνου περιγίγνεσθαι μέλλοντος, τοῦ παθεῖν ἀδίκως τι κακὸν, τὸν ταῦτ' εἰπόντα καὶ γράψαντα· μηδὲν δὲ ὠφελῆσαι τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν μᾶλλον ἔτι ἢ νῦν, τὸ τὰ βέλτιστα λέγειν, φοβερώτερον ποιῆσαι. Καὶ λύειν γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς νόμους δεῖ τούτους αὐτοὺς ἀξιοῦν, οἵπερ καὶ τεθείκασιν· οὐ γάρ ἐστι δίκαιον τὴν μὲν χάριν, ἣ πᾶσαν ἔβλαψε τὴν πόλιν, τοῖς τότε θεῖσιν ὑπάρχειν· τὴν δ' ἀπέχθειαν, δι' ἧς ἅπαντες ἂν ἄμεινον πράξαιμεν, τῷ νῦν τὰ βέλτιστα εἰπόντι ζημίαν γενέσθαι· πρὶν δὲ ταῦτα εὐτρεπίσαι, μηδαμῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηδένα ἀξιοῦτε τηλικοῦτον εἶναι παρ'

ΣΧΟΛΙΑ.

δῆμον· τῶν γὰρ πλουσίων μόνων τὸ συμφέρον ἡγουμένων τὸ λυθῆναι τὰ θεωρικὰ, αὐτὸς πάντας προσέθηκεν, ὡς καὶ τοῦ δήμου τοῦτο σπουδάζοντος· τὸ δὲ ὅτι, σύνδεσμος.

ἄλλως τε καὶ τούτου μόνου] Ἀντίπιπτον λύει, ἵνα μή τις εἴπῃ, τί οὖν ὀκνεῖς σὺ, ὦ φιλόπολις, ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀποθανεῖν, ὡς ὁ Κόδρος καὶ τινες ἄλλοι; ἐπάγει, ὅτι ἐκεῖνοι μὲν εἶχον ὥσπερ παραμυθίαν τὸ ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ χρησιμεύειν τοῖς πράγμασιν· ἐγὼ δὲ, ἐὰν ἀποθάνω νῦν, οὐ μόνον οὐκ ὠφελήσω, ἀλλὰ καὶ βλάψω, φοβερώτερον καθιστὰς τὸ βῆμα τοῖς βουλομένοις παῤῥησιάζεσθαι.

οἵπερ καὶ τεθείκασι] Βούλεται κατήγορον αὐτὸν ἑαυτοῦ ποιῆσαι τὸν Εὔβουλον.

πρὶν δὲ ταῦτα εὐτρεπίσαι] Ἀντίπιπτον ἔλυσεν, ἀλλὰ [1] διὰ τί οὐ σὺ λύεις τὸν νόμον, μηδὲν εὐλαβηθείς; ἀπήντησεν οὖν διλημμάτως· εἰ μὲν οὐ δώσω δίκην· λύσας τοὺς νόμους, τυραννικὸν τὸ τοιοῦτον· εἰ δὲ ἀνάγκη κινδυνεύειν, πῶς οὐκ ἀνόητος ἔσομαι εἰς πρόδηλον κακὸν ἐμαυτὸν ἐμβάλλων.

[1] Desunt δια τί οὐ.

ὑμῖν, ὥστε τοὺς νόμους τούτους παραβάντα μὴ δοῦναι δίκην· μηδ' οὕτως ἀνόητον, ὥστε εἰς προῦπτον κακὸν αὐτὸν ἐμβαλεῖν.

ϛ'. Οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ὑμᾶς ἀγνοεῖν δεῖ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι ψήφισμα οὐδενὸς ἄξιόν ἐστιν, ἂν μὴ προσγένηται τὸ ποιεῖν ἐθέλειν τάγε δόξαντα προθύμως ἡμᾶς· εἰ γὰρ αὐτάρκη τὰ ψηφίσματα ἦν, ἢ ὑμᾶς ἀναγκάζειν ἃ προσήκει πράττειν, ἢ περὶ ὧν γράφει διαπράξασθαι· οὔτ' ἂν ὑμεῖς πολλὰ ψηφιζόμενοι, μικρά, μᾶλλον δ' οὐδὲν ἐπράττετε τούτων· οὔτε Φίλιππος τοσοῦτον ὑβρίκει χρόνον· πάλαι γὰρ ἄν, ἕνεκά γε ψηφισμάτων, ἐδεδώκει δίκην· ἀλλ' οὐχ οὕτω ταῦτ' ἔχει· τὸ γὰρ πράττειν τοῦ λέγειν καὶ χειροτονεῖν ὕστερον ὂν τῇ τάξει, πρότερον τῇ δυνάμει καὶ κρεῖττόν ἐστι· τοῦτ' οὖν δεῖ προσεῖναι, τὰ δ' ἄλλα [1] ὑπάρχει· καὶ γὰρ εἰπεῖν τὰ δέοντα

[1] ὑπάρχειν.

ΣΧΟΛΙΑ.

Οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ὑμᾶς] Ἀντίπιπτον ἐπανορθοῦται, μηδὲν φοβηθῇς, ὦ Δημόσθενες, τὸν νόμον λύσας· ψήφισμα γὰρ ποιοῦμεν ὥστε λυθῆναι· τί οὖν φησίν; ἂν ψηφίσητε μέν, μηδὲν δὲ πράξητε τῶν ἐφεξῆς, οἷον, ἐὰν μὴ συνέλθητε ὥστε λῦσαι, ἢ συνελθόντες μὴ λύσητε, τί τὸ κέρδος τοῦ ψηφίσματος.

οὔτ' ἂν ὑμεῖς πολλὰ ψηφιζόμενοι] Ἀσαφὲς τὸ χωρίον· ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· οὔτ' ἂν ἐδεήθητε πολλῶν ψηφισμάτων, καὶ ἐπράξατ' ἂν ἐξ αὐτῶν ἢ μικρά, ἢ οὐδέν· ἐξήρκει γὰρ ἓν ψήφισμα γράψαντας καταγωνίσασθαι τὸν Φίλιππον.

τὸ γὰρ πράττειν] Γνώμη ἐνθυμηματική· τόπον δὲ Ἀριστοτελικὸν διὰ τῆς γνώμης ἐγύμνασεν· ἔστι δὲ ὁ τόπος, τὸ αἴτιόν τινι τοῦ εἶναι, πρῶτόν ἐστιν· αἴτια δὲ τὰ ἔργα τῶν λόγων· πρότερα ἄρα ἔσται καὶ πάλιν, οὗ ἂν ἕνεκά τι πράττεται, τοῦτο κρεῖττόν ἐστι.

παρ' ὑμῖν, εἰσὶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δυνάμενοι· καὶ γνῶναι πάντων ὑμεῖς ὀξύτατοι τὰ ῥηθέντα, καὶ πρᾶξαι δὲ δυνήσεσθε νῦν, ἐὰν ὀρθῶς ποιῆτε. Τίνα γὰρ χρόνον, ἢ τίνα καιρὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦ παρόντος βελτίω ζητεῖτε; ἢ πότε ἃ δεῖ πράξετε, εἰ μὴ νῦν; Οὐχ ἅπαντα μὲν ὑμῶν τὰ χωρία προείληφεν ἄνθρωπος; εἰ δὲ καὶ ταύτης κύριος τῆς χώρας γενήσεται πάντων αἴσχιστα [1] πεισόμεθα; Οὐχ οὓς, εἰ πολεμήσαιεν, ἑτοίμως σώσειν ὑπισχνούμεθα, οὗτοι νῦν πολεμοῦνται; Οὐκ ἐχθρός; οὐκ ἔχων τὰ ὑμέτερα; οὐ βάρβαρος; οὐχ ὅ,τι ἂν εἴποι τις; Ἀλλὰ πρὸς θεῶν, ἅπαντα ταῦτα ἐάσαντες, καὶ μονονουχὶ συγκατασκευάσαντες αὐτῷ, τότε τοὺς αἰτίους οἵτινές εἰσι τούτων ζητήσομεν; οὐ γὰρ αὐτοί γ' αἴτιοι φήσομεν εἶναι, σαφῶς οἶδα τοῦτ' ἐγώ· οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς τοῦ πολέμου κινδύνοις τῶν φευγόντων οὐδεὶς ἑαυτοῦ κατηγορεῖ, ἀλλὰ καὶ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τῶν πλησίον, καὶ πάντων μᾶλλον· ἥττηνται δ' ὅμως διὰ πάντας τοὺς φεύγοντας δήπου· μένειν γὰρ ἐξῆν τῷ κατηγοροῦντι τῶν ἄλλων· εἰ δὲ τοῦτ' ἐποίει ἕκαστος,

[1] πεισόμεθα, οὐχ.

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

πρᾶξαι δὲ δυνήσεσθε] Οὐκ εἶπε, πολεμήσετε, φεύγων τὸ λυπεῖν διὰ τῆς δυσχερείας τοῦ ὀνόματος.

Τινὰ γὰρ χρόνον] Καὶ τοῦτο τοῦ δυνατοῦ μέρος ἐστί· πᾶσα γὰρ περὶ καιρὸν καὶ χρόνον ἐξέτασις, εἰς τὸ δυνατὸν ἔχει τὴν ἀναφοράν.

Οὐκ ἅπαντα μὲν] Ἀνακεφαλαίωσις ἢ κατὰ ἀναποδισμόν.

ἐνίων ἄν· καὶ νῦν ὃ λέγει τις τὰ βέλτιςα; ἀνας ὰς ἄλλος εἰπάτω, μὴ τῦτον αἰτιάσθω. Ἕτερος λέγει τις βελτίω; ταῦτα ποιεῖτε ἀγαθῇ τύχῃ· ἀλλ' ὐχ ἡδέα ταῦτα; ὐκέτι τῦθ' ὁ λέγων ἀδικεῖ· πλὴν εἰ, δέον εὔξασθαι, παραλείπει. Εὔξασθαι μὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ῥᾴδιον, εἰς ταὐτὸ πάνθ' ὅσα βύλεταί τις ἀθροίσαντα ἐν ὀλίγῳ· ἑλέσθαι δὲ, ὅταν περὶ πραγμάτων προτεθῇ σκοπεῖν, ὐκέθ' ὁμοίως εὔπορον· ἀλλὰ δεῖ τὰ βέλτιςα ἀντὶ τῶν ἡδέων, ἂν μὴ ἀμφότερα ἐξῇ, λαμβάνειν.

ζ'. Εἰ δέ τις ἡμῖν ἔχοι τὰ θεωρικὰ ἐᾷν, καὶ πόρυς ἑτέρυς λέγειν ςρατιωτικὺς, ὐχ ὗτος κρείττων; εἴποι τις ἄν. Φημὶ ἔγωγε· εἴπερ

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

ἀλλ' ὐχ ἡδέα ταῦτα] Κατὰ ἐρώτησιν· ὐκ ἡδέα, φησὶ, τὰ παρ' ἐμοῦ λεγόμενα, ὅτι συμβυλεύω τὰ θεωρικὰ γενέσθαι ςρατιωτικά; ἀλλ' ὐκ ἐγὼ, φησὶν, αἴτιος τούτων, ἀλλ' ἡ φύσις τῶν πραγμάτων, ὅτι ὐ [1] δύναμαι εἰσαγαγεῖν, καὶ τὰ [2] ἡδέα καὶ τὰ ὠφέλιμα.

πλὴν εἰ, δέον εὔξασθαι] Πλὴν εἰ μὴ ἄρα, φησὶν, ἐν τύτῳ ἀδικῶ, ἐν ᾧ ὐκ εὔχομαι καὶ ἑκάτερα ὑμῖν προσγενέσθαι, καὶ τὰ ἡδέα, καὶ τὰ ὠφέλιμα.

Εὔξασθαι μὲν γὰρ] Ζητεῖτε, φησὶ, παρὰ τῦ συμβύλυ εὐχὴν, ὡς ἔοικεν· ἀπαιτεῖται τῦτο· ὐ γαρ μόνον ῥᾴδιόν ἐςι τῦτο, ἀλλὰ καὶ ἡδύ· εὔχεται γάρ τις ὅ,τι καὶ βύλεται· τὸ δὲ δέον προσέθηκε, συντρέχων ταῖς γνώμαις τῶν φιλοσόφων· εἰσὶ γαρ αὐτῶν οἵ φασι, μὴ δεῖν εὔχεσθαι περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν· ἢ καὶ ἴσως ἀνωφελὲς τὸ τῆς [3] εὐχῆς [4] ἡγύμενος.

Εἰ δέ τις ὑμῖν] Οὐκ ἔςι τοῦτο ἀντίθεσις, ἀλλὰ νόημα ἀποκλεῖον τῆς ἀναβολῆς τὸν δῆμον· ἵνα γὰρ μὴ μέλλοντας πόρυς ἐπιζητῶσιν, ἐπειγόντων τῶν πραγμάτων, διὰ τοῦτο εἶπεν, ὅτι θαυμάζω εἴ τις [5] εὐπορῆσαι τῶν ἀπόντων πρὸς ἃ δεῖ, δυνήσεται· οἱ γὰρ μέλλοντες πόροι, ὐδὲν ποιοῦσι πρὸς τὰ παρόντα· αἱ γὰρ νῦν πράξεις, ὐ μέλλοντας πόρυς ἀπαιτοῦσι.

[1] δύναται. [2] ἡμέτερα. [3] τύχης. [4] ἡγύμενον. [5] ἀπορῆσαι.

ἐστὶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἀλλὰ θαυμάζω εἴ τῳ ποτὲ ἀνθρώπων, ἢ γέγονεν, ἢ γενήσεται, ἂν τὰ παρόντα ἀναλώσῃ πρὸς ἃ μὴ δεῖ, τῶν ἀπόντων εὐπορῆσαι πρὸς ἃ δεῖ. Ἀλλ᾽ οἶμαι μέγα τοῖς τοιούτοις ὑπάρχει λόγοις ἡ παρ᾽ ἑκάστου βούλησις· διόπερ ῥᾷστον ἁπάντων ἐστὶν αὑτὸν ἐξαπατῆσαι· ὃ γὰρ βούλεται, τοῦθ᾽ ἕκαστος καὶ οἴεται· τὰ δὲ πράγματα πολλάκις οὐχ οὕτω πέφυκεν.

ή. Ὁρᾶτε οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταῦθ᾽ οὕτως, ὅπως καὶ τὰ πράγματα ἐνδέχεται, καὶ δυνήσεσθε ἐξιέναι καὶ μισθὸν ἕξετε. Οὔτοι σωφρόνων, οὐδὲ γενναίων ἐστὶν ἀνθρώπων, ἐλλείποντάς τι, δι᾽ ἔνδειαν χρημάτων τοῦ πολέμου, εὐχερῶς τὰ τοιαῦτα ὀνείδη φέρειν· οὐδ᾽ ἐπὶ μὴν Κο-

ΣΧΟΛΙΑ.

πρὸς ἃ μὴ δεῖ] Παρίσωσις κατὰ τὸ τέλος.

καὶ μισθὸν ἕξετε] Μείζονα χρημάτων αὐτοῖς εὐπορίαν ὑποτίθεται· ὁ γὰρ μισθὸς, καθημερινὴ δόσις ἐστὶ χρημάτων· τὰ δὲ θεωρικὰ, ταῖς ἱερομηνίαις ἐλάμβανον.

Οὔτοι σωφρόνων, οὐδὲ γενναίων] Σωφρόνων, ἀντὶ τοῦ συνετῶν· οὐ γενναίων δὲ, ἀγενῶν, ἀνελευθέρων, οὐχὶ ἰσχυρῶν.

‡ οὐδ᾽ ἐπὶ μὲν Κορινθίους] Παράδειγμα πρόσφορον εἰσήγαγεν αὐτοῖς· πολέμων γὰρ μέμνηται καὶ κατορθωμάτων αὐτῶν ἄνευ καμάτων καὶ πόνων, ἵνα ταὐτὸν νομίσωσι καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος.

‡ ἐπὶ Κορινθίους] Κορίνθιοι λελυπημένοι κατ᾽ Ἀθηναίων, καλοῦντες πάντας Ἕλληνας εἰς τὰ Ἴσθμια, κοινὴ γὰρ ἦν ἡ Πανήγυρις, τοὺς Ἀθηναίους παρῆκαν· οὗτοι δ᾽ ὡς εὐσεβεῖς ὄντες ἔπεμψαν τὴν θυσίαν μετὰ ὁπλιτῶν, ἵν᾽ εἰ δέξωνται αὐτὴν, ὑπόσπονδοι ὑποστρέψωσιν· οὐ γὰρ ἐπὶ πόλεμον ἐξεληλύθεισαν· ὃ δὴ καὶ γεγένηται· ἑωρακότες γὰρ τὴν παρασκευὴν, οἱ Κορίνθιοι ἐδέξαντο· ἄνευ οὖν πόνου συνέβη κατορθῶσαι αὐτοὺς τοῦτο τὸ πρᾶγμα.

οὐδ᾽ ἐπὶ μὲν Κορινθίους] Ἀπὸ κοινοῦ τὸ, οὐδαμῶς σωφρόνων ἐστὶν, οὐδὲ γενναίων, ἐπὶ μὲν Κορινθίους καὶ Μεγαρέας, ὅ ἐστιν, Ἕλληνας ὄντας, στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Φίλιπ-

ρινθίους, καὶ Μεγαρέας, ἁρπάσαντας τὰ ὅπλα πορεύεσθαι· Φίλιππον δ' ἐᾶν πόλεις Ἑλληνίδας ἀνδραποδίζεσθαι, δι' ἀπορίαν ἐφοδίων τοῖς στρατευομένοις· καὶ ταῦτ' οὐχ ἵν' ἀπέχθωμαί τισιν ὑμῶν τηνάλλως προήρημαι λέγειν· (οὐ γὰρ οὕτως ἄφρων οὐδὲ ἀτυχής εἰμι ἐγὼ, ὥστε ἀπεχθάνεσθαι βούλεσθαι, μηδὲν ὠφελεῖν νομίζων·) ἀλλὰ δικαίου πολίτου κρίνω τὴν τῶν πραγμάτων σωτηρίαν ἀντὶ τῆς ἐν τῷ λέγειν χάριτος αἱρεῖσθαι· καὶ γὰρ τοὺς ἐπὶ τῶν προγόνων ἡμῶν λέγοντας ἀκούω, ὥσπερ ἴσως καὶ ὑμεῖς, οὓς ἐπαινοῦσι μὲν οἱ παρόντες ἅπαντες, μιμοῦνται δ' οὐ πάνυ, τούτῳ

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

τον τὸν βάρβαρον ὄντα, μή· αἱ δὲ αἰτίαι αἱ κατὰ Μεγαρέων καὶ Κορινθίων, αὗται· οἱ Μεγαρεῖς τὴν ὀργάδα παρέτεμνον· οἱ δὲ Κορίνθιοι συνεμάχοντο τοῖς Μεγαρεῦσι· καὶ διὰ τοῦτο, εἰς πόλεμον Ἀθηναίοις καθέστησαν. Ὀργὰς δὲ ἐκαλεῖτο ἡ χώρα, ἢ διὰ τὰ ὄργια τῶν θεῶν, ἢ διὰ τὸ ἀργὴν εἶναι καὶ ὀργᾶν ἐν αὐτῇ.

‡ καὶ Μεγαρέας ἁρπάσαντας τὰ ὅπλα πορεύεσθαι] Τὴν ἱερὰν γῆν, οὖσαν ὀργάδα καὶ ἀνετὴν ἐγεώργουν οἱ Μεγαρεῖς· πάλιν τοίνυν ὡς εὐσεβεῖς οἱ Ἀθηναῖοι ἐξελθόντες ἔπαυσαν αὐτοὺς, μόνῃ τῇ θέᾳ νικήσαντες.

ἀλλὰ δικαίου πολίτου] Ἐντεῦθεν μεταβέβηκεν ἐπὶ τὸ τρίτον τοῦ λόγου μέρος, ἐπιλογικὸν μὲν εἶναι δοκοῦν, ἔχον δὲ καταδρομὴν τοῦ τε νόμου τῶν θεωρικῶν, καὶ τοῦ θέντος αὐτόν· πέπτωκε γὰρ ἀκολούθως τοῦτο τὸ μέρος· εἰ γὰρ, διὰ τὰ χρήματα διέφθαρται τὰ πράγματα τῆς πόλεως, αἴτιος δὲ τούτων ὁ νόμος, ἄξιον ἦν καταδραμεῖν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ θέντος αὐτόν· ἡ δὲ καταδρομὴ γέγονε κατὰ ἀντεξέτασιν τῶν νῦν πολιτευομένων, καὶ τῶν ἐπὶ τῶν προγόνων· κἀκείνοις μὲν ἑαυτὸν ἀπείκασε· τούτων δὲ καθήψατο, καὶ διχόθεν ἑαυτὸν συνέστησεν, ἐξ ὧν καὶ τούτους οὐ μιμεῖται, καὶ τοὺς παλαιοὺς ἐζήλωκε, τῷ ἔθει καὶ τῷ τρόπῳ τῆς πολιτείας, οὐ τοῖς κατορθώμασιν.

ἀκούω, ὥσπερ ἴσως καὶ ὑμεῖς] Ἐπὶ μὲν αὐτῶν τέθεικε τὸ ἴσως· ἐπὶ δὲ ἑαυτοῦ τὸ ἀκούω, ὡς ἀκριβεστέρου αὐτῶν καὶ πλέον περιεργαζομένου τὰ τῶν προγόνων, οἷα δὴ καὶ τὰ ἐκείνων ζηλοῦντος. Τινὲς δὲ ἐξηγοῦνται τὸ ἴσως πρὸς τὴν ἀκοὴν, ὅτι καὶ τινὲς ἦσαν ἴσως μὴ μόνον ἀκοῇ εἰδότες τὰ τῶν προγόνων, ἀλλὰ καὶ τῇ θέᾳ διὰ τὸ μακρόβιον ἑαυτῶν.

οἱ παρόντες] Οἱ δημηγοροῦντες.

τῷ τρόπῳ καὶ τῷ ἔθει τῆς πολιτείας χρῆσθαι, τὸν Ἀριςείδην ἐκεῖνον, τὸν Νικίαν, τὸν ὁμώνυμον ἐμαυτῷ, τὸν Περικλέα· ἐξ οὗ δὲ οἱ διερωτῶντες ὑμᾶς οὗτοι πεφήνασι ῥήτορες, τί βούλεσθε; τί γράψω; τί ὑμῖν χαρίσομαι; προπέποται τῆς παραυτίκα ἡδονῆς καὶ χάριτος τὰ τῆς πόλεως πράγματα, καὶ τοιαυτὶ συμβαίνει· καὶ τὰ μὲν τούτων πάντα καλῶς ἔχει, τὰ δ' ὑμέτερα αἰσχρῶς.

θ'. Καί τοι σκέψασθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἅ τις ἂν κεφάλαια εἰπεῖν ἔχοι, τῶν τ' ἐπὶ τῶν προγόνων ἔργων, καὶ τῶν ἐφ' ὑμῶν· ἔςαι δὲ βραχὺς καὶ γνώριμος ὑμῖν ὁ λόγος· οὐ γὰρ ἀλλοτρίοις ὑμῖν χρωμένοις παραδείγμασιν, ἀλλ' οἰκείοις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εὐδαίμοσιν ἔξεςι γενέσθαι. Ἐκεῖνοι τοίνυν, οἷς οὐκ ἐχαρίζονθ' οἱ λέγοντες,

ΣΧΟΛΙΑ.

ἐκεῖνον] Τὸ ἐκεῖνον ὡς θαυμάζων προσέθηκε.

Τὸν Περικλέα·] Διὰ τί τὸν Περικλέα τέθεικε τελευταῖον, πρεσβύτερον ὄντα τοῦ τε Νικίου καὶ τοῦ Δημοσθένους; Ὅτι τοὺς ἄκρους κατ' ἀρετὴν ἐν ἄκροις ἔταξε· τοὺς δὲ μέσους ἐν μέσοις· διὰ τί δὲ μὴ καὶ Θεμιςοκλέους καὶ Μιλτιάδου ἐμνήσθη; ἐπειδὴ ἐκεῖνοι μὲν κατὰ βαρβάρων εὐδοκίμησαν· οὗτοι δὲ κατὰ τὴν πολιτείαν.

οὗτοι πεφήνασι] Φιλιππισμὸν ἔοικε τοῦ Εὐβούλου κατηγορεῖν.

προπέποται] Ἀντὶ τοῦ τῷ λόγῳ τῶν ἡδέων ἀντιδεδώρηται τῆς πόλεως ἡ ἀπώλεια· ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ προπίνειν ἐν συμποσίοις, ὅταν τις χάριν ὁμολογῶν τινὶ, δεξιωσάμενος αὐτὸν τῷ ςόματι, μετὰ τοῦ ποτοῦ χαρίσηται αὐτῷ καὶ τὸ ποτήριον ἀργυροῦν ὂν ἢ χρυσοῦν.

Καί τοι σκέψασθε] Εἰς ταύτην τὴν ἀντεξέτασιν ἐχώρησεν, ἣν διεῖλεν εἰς τρία, πῶς μὲν ἐπολιτεύοντο πρὸς τοὺς Ἕλληνας, πῶς δὲ πρὸς τὴν πόλιν, πῶς δὲ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἴδια.

οὐκ ἐχαρίζοντο] Τί οὖν, οἱ πρόγονοι ἐμίσουν αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἐφίλουν; ἐπάγει εὐθὺς, ὅτι ἐφίλουν· ἀλλ' οὐχ ὡς οἱ ἄλλοι προδόται·

ὐδ' ἐφίλϐν αὐτὲς ὥσπερ ὑμᾶς ὗτοι νῦν, πέντε μὲν καὶ τετταράκοντα ἔτη τῶν Ἑλλήνων ἦρξαν ἑκόντων· πλείω δ' ἢ μύρια τάλαντα εἰς τὴν ἀκρόπολιν συνήγαγον· ὑπήκϐε δὲ ὁ ταύτην τὴν χώραν ἔχων αὐτοῖς βασιλεὺς, ὥσπερ ἐςὶ προσῆκον Βάρϐαρον Ἕλλησι· πολλὰ δὲ καὶ καλὰ, καὶ πεζῇ καὶ ναυμαχϐντες, ἔςησαν τρόπαια αὐτοὶ ςρατευόμενοι· μόνοι δὲ ἀνθρώπων κρείττω τὴν ἐπὶ τοῖς ἔργοις δόξαν τῶν φθονϐντων κατέλιπον. Ἐπὶ μὲν δὲ τῶν Ἑλληνικῶν ἦσαν τοιϐτοι· ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὴν πόλιν αὐτὴν θεάσασθε

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

ὗτοι γὰρ φιλϐσι [1] τῷ δοκεῖν, καὶ χαρίζονται ἐπὶ τὸ ἀπολέσαι τὰ πράγματα.

πέντε μὲν] Πῶς τετταράκοντα καὶ πέντε νῦν εἰπών, ἐν ἑτέρῳ λόγῳ τρία καὶ ἑϐδομήκοντα ἄρξαι τῶν Ἑλλήνων φησί; δεῖ γὰρ εἶναι ἐγγὺς τὸν ἀριθμὸν, οἷον, ὁ παῖς ἔτος ὐδαμῶς τις εἴποι ὅτι τριῶν ἐτῶν ἐςὶν ἢ εἴκοσιν, ἀλλὰ τριῶν ἢ τεσσάρων ἢ πέντε· ἐγγὺς γὰρ ὁ ἀριθμός. Λέγομεν ὖν, ὅτι προσέθηκεν ἐνταῦθα τὸ ἑκόντων· τὰ γὰρ ἄλλα ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτη ἀκόντων αὐτῶν ἦρξαν, διὰ τὸ ἐπαχθῶς φέρεσθαι τοῖς Ἕλλησι τὺς Ἀθηναίϐς.

τῶν Ἑλλήνων] Μνημονεύει τϐτων Θϐκυδίδης ἐν τῇ δευτέρᾳ ἱςορίᾳ.

ὑπήκϐε] Καὶ μέντοι καὶ φόρϐς ἤνεγκεν αὐτοῖς Περδίκκας ὁ ἀδελφὸς Φιλίππϐ, θεῖος Ἀμύντϐ τϐ πατρὸς Φιλίππϐ, ὥς φησι Διόδωρος· Ἀλεξάνδρϐ γὰρ τϐ φιλέλληνος, τϐ γινομένϐ ἐπὶ τῶν Μηδικῶν, δύο παῖδες, Περδίκκας καὶ Φίλιππος· ἐπολέμησαν οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἄλλως. Οἱ μὲν Περδίκκαν εἶναί φασι τὸν ἐνεγκόντα τὺς φόρϐς Ἀθηναίοις· οἱ δὲ, Φιλιππόν τινα τϐ Φιλίππϐ πρόγονον.

βασιλεὺς] Περδίκκας ὁ πάππος τϐ Φιλίππϐ.

μόνοι δὲ ἀνθρώπων] Ὅτι, οἱ μὲν τοῖς ἄλλοις φθονϐντες, καθαιρϐσιν αὐτῶν τὴν δόξαν διὰ τοῦ λοιδορεῖν· τὴν δὲ ἐκείνων εὔκλειαν, ὐδεὶς ἀφανίσαι δεδύνηται.

κρείττω] Διὰ τὸ ὑπερϐάλλον τῶν πράξεων· οἱ γὰρ φθονϐντες ἢ τοῖς ἴσοις φθονϐσιν, ἢ τοῖς μικρῷ μείζοσιν, ὐ μὴν τοῖς πάνυ ὑπερϐάλλϐσιν.

[1] τό.

ὁποῖοι, ἔν τε τοῖς κοινοῖς καὶ τοῖς ἰδίοις. Δημοσίᾳ μὲν τοίνυν οἰκοδομήματα καὶ κάλλη τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα κατεσκεύασαν ἡμῖν ἱερῶν καὶ τῶν ἐν τούτοις ἀναθημάτων, ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπιγινομένων ὑπερβολὴν λελεῖφθαι· ἰδίᾳ δ', οὕτω σώφρονες ἦσαν, καὶ σφόδρα ἐν τῷ τῆς πολιτείας ἤθει μένοντες, ὥστε τὴν Ἀριστείδου, καὶ τὴν Μιλτιάδου, καὶ τῶν τότε λαμπρῶν οἰκίαν εἴτις ἄρα [1] οἶδεν ὑμῶν ὁποία ποτ' ἐστὶν, ὁρᾷ τῆς τοῦ γείτονος οὐδὲν σεμνοτέραν οὖσαν· οὐ γὰρ εἰς περιουσίαν ἐπράττετο αὐτοῖς τὰ τῆς πόλεως, ἀλλὰ τὸ κοινὸν αὔξειν ἕκαστος ᾤετο δεῖν. Ἐκ δὲ τοῦ, τὰ μὲν Ἑλληνικὰ πιστῶς, τὰ δὲ πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσεβῶς, τὰ δ' ἐν αὐτοῖς ἴσως διοικεῖν, μεγάλην εἰκότως ἐκτήσαντο εὐδαιμονίαν. Τότε μὲν δὴ τοῦτον τὸν τρόπον εἶχε τὰ πράγματα

[1] εἶδεν.

ΣΧΟΛΙΑ.

ὁποῖοι] Ὅ ἐστι, πῶς διέκειντο κοινῶς πάντα πράττοντες, εἰς τὰ δημόσια αὐτῶν· εἶτα καὶ ἐχρήσατο πῶς ἕκαστος ἰδίᾳ ἐβίου.

ἀναθημάτων] Ταῦτα πάντα ἐποίησαν καὶ ἀνέθησαν ἀπὸ τῶν λαφύρων τῶν Περσικῶν, τὸν δίφρον τὸν ἀργυρόποδα τοῦ Ξέρξου, καὶ τὸν ἀκινάκην Μαρδονίου, καὶ τὰ Προπύλαια τῆς πόλεως κατεσκεύασαν, καὶ τὴν χαλκῆν Ἀθηνᾶν, καὶ τὴν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος.

ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπιγιγνομένων] Οὐ περὶ τῶν οἰκοδομημάτων λέγει, ἀλλὰ τῶν ἀναθημάτων· καὶ γὰρ τούτων εἰσὶν ἴσως ὑπερβολαί· ἀλλ' αὔξει τὰ ἀναθήματα διὰ τὰς πράξεις, ἐξ ὧν ἀνετεθήσαν· ὁ γὰρ Ξέρξου δίφρος, καὶ ὁ ἀκινάκης Μαρδονίου, ὁ μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, ὁ δὲ ἐκ [1] Πλαταιῶν ἀνετέθησαν· τούτων δὲ τῶν κατορθωμάτων οὐδεὶς ἐξεῦρεν ὑπερβολήν.

οἰκίαν εἴτις] Ἔδειξε τὸ εὐτελὲς τῶν οἰκιῶν καὶ τὸ ἀφανὲς, οὕτως εἰπὼν, εἴτις [2] οἶδεν, ὡς μὴ πολλοῖς γνωριζομένων διὰ τὸ ταπεινόν.

ἴσως] Ἐπίσης.

[1] Πλαταιέων.

[2] εἶδεν.

ἐκείνοις χρωμένοις οἷς εἶπον προςάταις· νυνὶ δὲ πῶς ὑμῖν ὑπὸ τῶν χρηςῶν τῶν νῦν τὰ πράγματα ἔχει; ἆρά γε ὁμοίως καὶ παραπλησίως; καὶ τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, πολλ' ἂν ἔχων εἰπεῖν. 'Αλλ' ὅσης ἅπαντες ὁρᾶτε ἐρημίας ἐπειλημμένοι, καὶ Λακεδαιμονίων μὲν ἀπολωλότων, Θηβαίων δὲ ἀσχόλων ὄντων, τῶν δ' ἄλλων ὐδενὸς ὄντος ἀξιόχρεω περὶ τῶν πρωτείων ἡμῖν ἀντιτάξασθαι· ἐξὸν δ' ἡμῖν καὶ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἀσφαλῶς ἔχειν, καὶ τὰ τῶν ἄλλων δίκαια βραβεύειν, ἀπεςερήμεθα μὲν χώρας οἰκείας· πλείω δ' ἢ χίλια καὶ πεντακόσια τάλαντα ἀνηλώκαμεν εἰς ὐδὲν δέον· ὓς δ' ἐν τῷ πολέμῳ συμμά-

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

πῶς ὑμῖν ὑπὸ τῶν χρηςῶν] Εἰρωνεία τὸ σχῆμα· τῆς δὲ εἰρωνείας, ἡ μὲν, εὐθὺς ἐπαγόμενον ἔχει τὸν ἔλεγχον διὰ τῦ λόγυ, ὥςε δείκνυσθαι ὅτι εἰρωνεία ἐςὶν, ὅπερ ἐςὶ νῦν παρὰ τῷ Δημοσθένει· ἡ δὲ, διὰ τῶν πραγμάτων, ὅπερ ἐςὶ παρὰ τῷ Πλάτωνι· εἰρωνευσάμενος γὰρ ὅτι ὐδὲν οἶδα, καὶ παρὰ σῦ δέομαι μαθεῖν, ἐπάγει [1] μετ' ὐ πολὺ τὸν διὰ τῶν πραγμάτων ἔλεγχον· δι' ὗ δείκνυσιν, ὅτι ἐξ ἀρχῆς εἰρωνεία ἦν.

'Αλλ' ὅσης ἅπαντες ὁρᾶτε] 'Αντεξετάζει τὴν πολιτείαν [2] τῶν περὶ τὸν Εὔβυλον ὁμοίως ἀπὸ τῶν τριῶν, τῶν τε 'Ελληνικῶν, καὶ τῶν ἰδίων, καὶ τῶν πολιτικῶν.

‡ καὶ Λακεδαιμονίων μὲν ἀπολωλότων] Φοιβίδας ςρατηγὸς Λακεδαιμονίων κατέσχε τὴν Καδμείαν, ἐξέωσαν δὲ αὐτὸν οἱ Θηβαῖοι· ὁ δὲ παρώξυνε τὺς Λακεδαιμονίυς ςρατεύεσθαι ἐπὶ Θηβαίυς· ἐςράτευσαν, καὶ ἡγεῖτο αὐτῶν Κλεόμβροτος, εἷς τῶν βασιλέων, Θηβαίων δὲ 'Επαμινώνδας, καὶ ἐγένετο μάχη ἐπὶ [3] Κηφισσῷ, ἐν ᾗ ἔπεσον χίλιοι Σπαρτιατῶν καὶ Κλεόμβροτος, καὶ τῶν ἐκ περιοικίδων πολὺς ἀριθμός· ἀπέςησαν ὖν οἱ σύμμαχοι, καὶ ἐταπείνωσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι.

ἀπολωλότων] 'Εν Λεύκτροις.

ἀσχόλων ὄντων] Διὰ τὸν Φωκικὸν πόλεμον.

ἀπεςερήμεθα] Περὶ 'Αμφιπόλεως λέγει· αὐτῶν γὰρ κτῆμα ἦν.

ἀνηλώκαμεν] Εἰς αὐτὴν 'Αμφίπολιν.

‡ ὓς δ' ἐν τῷ πολέμῳ] Πρὸ τοῦ Φιλίππυ Τιμόθεος ἔξω τυγχάνων.

[1] μετὰ πολύ.

[3] Κιφιδ.

χους ἐκτησάμεθα, εἰρήνης οὔσης, ἀπολωλέκασιν οὗτοι· ἐχθρὸν δ' ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς τηλικοῦτον ἠσκήκαμεν· ἢ φρασάτω τὶς ἐμοὶ παρελθὼν, πόθεν ἄλλοθεν ἰσχυρὸς γέγονεν, ἢ παρ' ἡμῶν αὐτῶν Φίλιππος; Ἀλλ' ὦ 'τᾶν, εἰ ταῦτα φαύλως, τάγ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει νῦν ἄμεινον ἔχει; Καὶ τί ἂν εἰπεῖν τις ἔχοι; τὰς ἐπάλξεις ἃς κονιῶμεν; καὶ τὰς ὁδοὺς, ἃς ἐπισκευάζομεν; καὶ κρήνας; καὶ λήρους; Ἀποβλέψατε δὴ πρὸς τοὺς τὰ τοιαῦτα πολιτευομένους· ὧν οἱ μὲν ἐκ πτω-

ΣΧΟΛΙΑ.

νων ἐν τῇ Θράκῃ ἐκτήσατο χωρία, ἅπερ νῦν εἴληφε Φίλιππος, Πύδναν, καὶ Ποτίδαιαν, καὶ τὰς ἄλλας· ἄγαν γὰρ εὐτυχὴς ὁ Τιμόθεος ἦν, ὥστε αὐτομάτως προσιέναι τὰς πόλεις αὐτῷ.

οὓς δ' ἐν τῷ πολέμῳ] Κατὰ τὸν Συμμαχικὸν πόλεμον, ἀπέστησαν αὐτῶν Χῖοι, καὶ Ῥόδιοι, καὶ Βυζάντιοι, καὶ ἕτεροί τινες· πολεμοῦντες οὖν πρὸς αὐτοὺς, τοὺς μὲν [1] ἀνεκλήσαντο, τοὺς δὲ οὐκ ἠδυνήθησαν· εἶτα εἰρήνην ποιούμενοι, ὥστε πάντας αὐτονόμους ἐᾶσαι τοὺς συμμάχους. Τοῦτο οὖν φησιν, ὅτι καὶ οὓς προσηγαγόμεθα τῷ πολέμῳ, καὶ τούτους διὰ τὴν εἰρήνην ἀπολωλέκαμεν· τοῦ δὲ τοιαύτην γενέσθαι τὴν εἰρήνην, αἴτιος Εὔβουλος οὕτω διοικῶν τὰ πράγματα.

συμμάχους] Πυδναίους λέγει.

τηλικοῦτον] Φοβήσας αὐτοὺς διὰ τὸ εἰπεῖν τηλικοῦτον, πάλιν ἐπάγει τὴν θεραπείαν, διὰ τὸ εἰπεῖν, ἡμεῖς αὐτὸν ἠσκήκαμεν, εἰ δὲ αὐτοὶ αὐτὸν ἤσκησαν, οὐκοῦν καὶ καθελεῖν δυνήσονται.

Ἀλλ' ὦ 'τᾶν] Ἀνθυποφορὰν λύει διὰ τὸ τὰ πολιτεύματα Εὐβούλου διεξιέναι.

ταῦτα] Τὰ ἐκτὸς τῆς πόλεως.

ἐπάλξεις] Ταῦτα ἦν τὰ Εὐβούλου πολιτεύματα τὸ ποιῆσαι τὰς ἐπάλξεις λευκοχρίστους.

‡ καὶ λήρους] Ταῦτα δὲ, ἐπειδήπερ Εὔβουλος πεποίηκε τούτου χάριν, διασύρει.

λήρους] Οἱ μέν φασι τοὺς κρουνοὺς λέγειν, παρὰ τὸ λίαν ῥεῖν· οἱ δὲ τὰ λήρου ἄξια πράγματα, ἐκεῖθεν γὰρ καὶ ὁ Ἀριστοφάνης, παρὰ τὸ ληρεῖν ἐποίησε τὴν σύνθεσιν, θέλων τινὰ ὑβρίσαι, ἐν τῷ κρουνοχυτρολήραιον. Ἄλλως. Λήρους λέγει εὐτελῆ τινὰ, ἀπὸ τοῦ λήρου τοῦ φλυαροῦ καὶ περιττοῦ.

ὧν οἱ μὲν ἐκ πτωχῶν] Αἰνίττεται τοὺς περὶ τὸν Δημάδην, Εὔβουλον, Φρύνωνα, Φιλοκράτην, καὶ εἴ τινες ἕτεροι.

[1] ἐκτήσαντο.

χῶν [1] ταχὺ πλούσιοι γεγόνασιν, οἱ δ᾽ ἐξ ἀδόξων ἔντιμοι· ἔνιοι δὲ τὰς ἰδίας οἰκίας τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων σεμνοτέρας εἰσὶ κατεσκευασμένοι. Ὅσῳ δὲ τὰ τῆς πόλεως ἐλάττω γέγονε, τοσούτῳ τὰ τούτων ηὔξηται. Τί δὴ τὸ πάντων αἴτιον τούτων; καὶ τί δήποτε ἅπαντ εἶχε καλῶς τότε, καὶ νῦν οὐκ ὀρθῶς; Ὅτι τὸ μὲν πρῶτον, καὶ στρατεύεσθαι τολμῶν αὐτὸς ὁ δῆμος, δεσπότης τῶν πολιτευομένων ἦν, καὶ κύριος αὐτὸς ἁπάντων τῶν ἀγαθῶν· καὶ ἀγαπητὸν ἦν παρὰ τοῦ δήμου τῶν ἄλλων ἑκάστῳ, καὶ τιμῆς καὶ ἀρχῆς καὶ ἀγαθοῦ τινὸς μεταλαβεῖν· νῦν δὲ τοὐναντίον, κύριοι μὲν τῶν ἀγαθῶν οἱ πολιτευόμενοι, καὶ διὰ τούτων ἅπαντα πράττεται· ὑμεῖς δὲ ὁ δῆμος ἐκνενευρισμένοι, καὶ περιῃρημένοι χρήματα, συμμάχους, ἐν ὑπηρέτου καὶ

[1] Deest ταχύ.

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

οἱ δ᾽ ἐξ ἀδόξων] Οἱ περὶ Δημάδην.

τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων] Οὐ τῶν ὑπὸ Περικλέους [1] τε κἀκείνων τῶν ἀνδρῶν γεγονότων, ἀλλ᾽ ὧν ἤτοι τῇ πόλει κατεσκεύασαν κρηνῶν, καὶ λήρων· ἴσως δὲ τῶν ἀναθημάτων λέγει· ἐν δὲ τῷ λέγειν τοῦτο, παροξύνει αὐτοὺς κατὰ τῶν ῥητόρων· φύσει γὰρ φθονερὸν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος.

Τί δὴ τὸ πάντων αἴτιον] Αἰτίας παράθεσις δι᾽ ἧς προτρέπεται ποιεῖν αὐτοὺς τὰ δέοντα· διὰ γὰρ τοῦ λέγειν ὅτι διὰ τοῦ ἐξιέναι ηὐτύχουν, εἰς ζῆλον αὐτοὺς τούτων καθίστησιν.

ὑμεῖς δὲ ὁ] Ἐμφατικὸν τὸ Ὑμεῖς, ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν, οἱ αὐτόχθονες ὑμεῖς, καὶ πάλαι τῆς Ἑλλάδος ἡγεμόνες, νῦν δὲ δοῦλοι τῶν ῥητόρων γεγένησθε· τὸ δὲ ἐκνενευρισμένοι, τῶν νεύρων ἀφῃρημένοι· νεῦρα δὲ καὶ δύναμιν τῆς πόλεως καλεῖ τοὺς συμμάχους· ἐπειδὴ [2] δὲ τραχεῖα ἦν ἡ μεταφορά, ἐπήγαγε τὸ περιῃρημένοι· ἀπὸ μεταφορᾶς καὶ τοῦτο μέρους σώματος εἶπεν, ἐμμένων τῇ τροπῇ τοῦ ἐκνενευρισμένοι.

[1] κἀκείνων τε.

[2] Deest δέ.

προσθήκης μέρει γεγένησθε, ἀγαπῶντες ἐὰν μεταδιδῶσι θεωρικῶν ὑμῖν, ἢ βοΐδια πέμψωσιν ὗτοι· καὶ τὸ πάντων [1] ἀνανδρειότατον, τῶν ὑμετέρων αὐτῶν χάριν προσοφείλετε· οἱ δ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει καθείρξαντες ὑμᾶς, ἐπάγουσιν ἐπὶ ταῦτα, καὶ τιθασσεύουσι, χειροήθεις αὐτοῖς ποιοῦντες. Ἔστι δ' οὐδέποτ' οἶμαι μέγα καὶ νεανικὸν φρόνημα λαβεῖν, μικρὰ καὶ φαῦλα πράττοντας· ὁποῖ' ἄττα γὰρ ἂν τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν ἀνθρώπων ᾖ, τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ τὸ φρόνημα ἔχειν. Ταῦτα, μὰ τὴν Δήμητρα, οὐκ ἂν θαυ-

[1] ἀνανδρότατον.

ΣΧΟΛΙΑ.

‡ ἢ βοΐδια πέμψωσιν οὗτοι] Τοῦτο εἰς Χάρητα· διαβὰς γὰρ εἰς τὴν Ἀσίαν ὡς Ἀρτάβαζον τοῖς ξενικοῖς στρατεύμασι, πορθήσας Λάμψακον καὶ Σίγειον, ἔπεμψε Ἀθηναίοις βοῦς· ἃς διείλοντο κατὰ φυλάς.

ἢ βοΐδια] Γράφεται καὶ [1] Βοηδρόμια· καὶ γάρ φασιν ὅτε ἔπεμψε τὴν λείαν ὁ Χάρης, Βοηδρόμια ἦν· τὸ δὲ βοΐδια ὑποκοριστικόν ἐστιν, ἐν συναιρέσει Ἀττικῷ ἔθει.

καὶ τὸ πάντων ἀνανδρειότατον] Γράφεται καὶ ἀνδρειότατον, ἵν' ᾖ κατὰ [2] εἰρωνείαν, ὅ τινες ἀγνοήσαντες, τὴν νῦν φερομένην γραφὴν ἐποίησαν· τὸ δὲ προσοφείλετε χάριν εἶπεν, [3] ἐπειδή φασιν, ὅτι ἐστεφάνωσαν ἐπὶ τῇ λείᾳ τὸν Χάρητα.

καθείρξαντες] Οἱονεὶ συγκλείσαντες καὶ μὴ ἐῶντες πολεμεῖν· εἶπε δὲ ὡς ἐπὶ δεδεσμωμένων θηρίων τὴν λέξιν· διὸ ἐπάγει καὶ τὸ τιθασσεύουσι, καὶ τὸ χειροήθεις· ταῦτα γὰρ πάντα ἐπὶ θηρίων εἰώθαμεν ποιεῖν ἡμεροῦντες αὐτά· καὶ τὸ ἐπάγουσι δὲ ὡς ἐπὶ θηρίων εἶπεν· εἰώθαμεν γὰρ καὶ τὰ θηρία οὕτως ἐξημεροῦν, διὰ τοῦ τὴν χεῖρα τοῖς σώμασι αὐτῶν ἐπάγειν, οἱονεὶ κολακεύοντες αὐτὰ διὰ τοῦ χειροτριβεῖν. Ἄλλως. Ἐκ μεταφορᾶς τῶν ἀλόγων ζώων· διὸ καὶ τὸ τιθασσεύουσι, καὶ τὸ χειροήθεις ἐπήγαγε.

Ταῦτα, μὰ τὴν Δήμητρα] Ἐντεῦθεν οἱ ἐπίλογοι· προκατασκευαστικῶς δὲ ὁ ῥήτωρ τὸν κίνδυνον βουλόμενος φυγεῖν, τοῦτό φησι.

τὴν Δήμητρα] Ἐπειδὴ ᾔσθετο αὐτοὺς ὀργίλους γινομένους, διὰ τὸ πολλὰ αὐτοῖς ἐπιτιμῆσαι, κατὰ τῆς Δήμητρος ὄμνυσιν, ἤτοι τὴν Δήμητρα ἀποκαλεῖται· εἰκὸς γὰρ ἦν ἡμέρους αὐτοὺς ἀπεργάσασθαι, τὴν καὶ τῶν ἡμέρων σιτίων αἰτίαν γενομένην αὐτοῖς.

[1] Βουδρόμια. [2] εἰρωνείαν· οἵ τινες. [3] ἐπειδὴ φησὶν, ὅτε ἐστεφάνωσεν.

μάσαιμι, εἰ μείζων εἰπόντι ἐμοὶ γένοιτο παρ' ὑμῶν βλάβη, τῶν πεποιηκότων αὐτὰ γενέσθαι· ὐδὲ γὰρ παῤῥησία περὶ πάντων αἰεὶ παρ' ὑμῖν ἐςίν· ἀλλ' ἔγωγε, ὅτι καὶ νῦν γέγονε, θαυμάζω.

ί. Ἐὰν ὖν ἀλλὰ νῦν γ' ἔτι, ἀπαλλαγέντες τύτων τῶν ἐθῶν, ἐθελήσητε ςρατεύεσθαί τε, καὶ πράττειν ἀξίως ὑμῶν αὐτῶν, καὶ ταῖς περιυσίαις ταῖς οἴκοι ταύταις ἀφορμαῖς ἐπὶ τὰ ἔξω τῶν ἀγαθῶν χρήσησθε, ἴσως ἂν ἴσως, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τέλειόν τι καὶ μέγα κτήσαισθε ἀγαθόν· καὶ τῶν τοιύτων λημμάτων ἀπαλλαγείητε, ἃ τοῖς ἀσθενῦσι παρὰ τῶν ἰατρῶν σιτίοις διδομένοις ἔοικε· καὶ γὰρ ὔτε ἰσχὺν ἐκεῖνα ἐντίθησιν, ὔτ' ἀποθνήσκειν ἐᾷ· καὶ ταῦτα ἃ νέμεσθε νῦν ὑμεῖς, ὔτε τοσαῦτά ἐςιν, ὥςε ὠφέλειαν

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

ἀλλ' ἔγωγε ὅτι καὶ νῦν] Ἐπειδὴ τὸ ἐν τῇ συνηθείᾳ κακῶς λεγόμενον, ὁ [1] χρῆται τῷ ἔτι καὶ νῦν, [2] ἀλλὰ τῷ ὅτι καὶ νῦν ἀντὶ τύτυ κέχρηται· διὰ δὲ τῦ λέγειν ὅτι θαυμάζω ὑμᾶς, ὅτι κἂν γῦν νῦν δεδώκατέ μοι παῤῥησίαν, προτρέπει αὐτὺς τῦτο ποιεῖν.

καὶ ταῖς περιυσίαις] Τυτέςι, τοῖς θεωρικοῖς· ἀφορμαῖς δὲ, ταῖς προφάσεσι· διὰ δὲ τῦ ἴσως εἰπεῖν, ὡς ἐν ἐπανορθώσει τὸν διςαγμὸν τὸν πρὸς σφᾶς ὑπέφηνεν.

ἴσως ἂν ἴσως] Τεχνικὸς ὁ διπλασιασμός· ὔτε γὰρ τρυφερῶς ἀπεφήνατο, ἀλαζονικὸν γὰρ τῦτο καὶ ἐπισφαλές· ὔτε μόνῳ τύτων ἠρκέσθη, ἀλλὰ διπλασιασμῷ κέχρηται πρὸς βεβαίωσιν καὶ ἀκρίβειαν, ὐδεὶς γὰρ συμβέλυ πείθεται διςάζοντος· τινὲς δὲ χαριέντως [3] ἀναγινώσκοντες αὐτὸ ἐξηγῦνται ὕτως, τὸ δεύτερον ἴσως ὡς ἐπανορθωτικὸν λαμβάνοντες τῦ προτέρυ, ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν ἐπιτιμῶν ἑαυτῷ εἰπόντι ἴσως· μᾶλλον γὰρ ἀκριβῶς τέλειόν τι καὶ μέγα [4] κτήσαισθε.

ἃ τοῖς ἀσθενῦσιν] Οἰκείως τῇ παραβολῇ ἐχρήσατο, δεικνὺς ὅτι νοσῦσιν ἄνοιαν.

[1] χρῆται, τό. [2] ἀλλ' ὅτι. [3] ἀπογι. [4] κτήσασθε.

ἔχειν τινὰ διαρκῆ, ἔτ' ἀπογνόντας ἄλλο τι πράττειν ἐᾷ· ἀλλ' ἔςι ταῦτα τὴν ἑκάςε ῥαθυμίαν ὑμῶν ἐπαυξάνοντα. Οὐκῦν σὺ μισθοφορὰν λέγεις; φήσει τις· καὶ παραχρῆμά γε τὴν αὐτὴν σύνταξιν ἁπάντων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἵνα τῶν κοινῶν ἕκαςος τὸ μέρος λαμβάνων, ὅτε δέοιτο ἡ πόλις, εἰς τῦθ' ἑτοίμως χρήσιμον ἑαυτὸν παρέχοι. Ἔξεςιν ἄγειν ἡσυχίαν; οἴκοι μένων εἶ βελτίων, τῦ δι' ἔνδειαν ἀνάγκη τι ποιεῖν αἰσχρὸν ἀπηλλαγμένος. Συμβαίνει τὶ τοιῦτον,

ΣΧΟΛΙΑ.

‡ Οὐκῦν σὺ μισθοφορὰν λέγεις; φήσει τις] Ἀνθυποφορά, ἥτις μέση τυγχάνει ἀντιπίπτοντος καὶ ἀντιθέσεως, μείζων μὲν ἀντιπίπτοντος, ἥττων δὲ ἀντιθέσεως· ἀλλὰ λέξει τις, μισθοφορεῖν ἡμῖν συμβελεύεις; τῦτο δ' ἦν Ἀθηναίοις εὐδόξεσιν ἐπαχθές τε καὶ βαρύτερον.

Οὐκοῦν] Ἐπειδὴ ἡ μισθοφορὰ τοῖς Ἀθηναίοις ἐφύβριςος, (οἰκετῶν γὰρ) ἐχρήσατο τῇ ἀνθυποφορᾷ ταύτῃ δι' ἧς λύει καὶ ἀποκρύπτει τὸ ἀπρεπές· ἐπειδὴ δὲ εἶδεν, ὅτι ὐκ ἂν πείσειεν αὐτὲς ἀποςῆναι τῶν θεωρικῶν, βέλεται αὐτὲς τέτοις μόνοις ἀρκεῖσθαι, καὶ μὴ ἐὰν δικάζωσιν ἢ συμβελεύωσιν ἢ[1] ἐκςρατεύωνται, λαμβάνειν μισθόν. Ἄλλως. Ἀνθυποφορὰ τὸ σχῆμα, οἷον ἵν' ὡς δῦλοι λάβωμεν μισθὸν, καὶ ὕτως πολεμῶμεν· τῦτο γὰρ ἠνίξατο εὐτάκτως, ὅτι δεῖ λαβεῖν τὰ θεωρικὰ εἰς μισθὸν πολέμε· εἶτα, ἐπειδὴ ἐδόκει ἐφύβριςον εἶναι τὸ ὄνομα τῆς μισθοφορᾶς, μεταβάλλει, καὶ σύνταξιν αὐτὴν καλεῖ· (τῷ δὲ ἔργῳ καὶ τῷ ἀληθεῖ τὴν αὐτὴν καλεῖ, καὶ σύνταξιν καὶ μισθοφοράν· καὶ γὰρ καὶ ἐν τῇ συντάξει μισθός ἐςιν ὁ παρεχόμενος·) ὡσανεὶ ἔλεγε, μισθοφορὰν καλῶ, [2] ὐχ ἣν ὑμεῖς νομίζετε, παρεχομένην τοῖς δέλοις, ἀλλὰ τὴν παρεχομένην τοῖς ἐλευθέροις ὑπὲρ τῦ λαμβάνειν καὶ ποιεῖν τὰ δέοντα. Τὸ δὲ ἁπάντων, ἀντὶ τῦ ὑπὲρ ἁπάντων τῶν πραγμάτων, καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ· βέλεται γὰρ, ἐπειδὴ ὁρᾷ αὐτὲς μὴ βελομένες λῦσαι τὰ θεωρικὰ, λαμβάνειν αὐτὰ ἐν εἰρήνῃ, καὶ ἐν πολέμῳ ἀρκεῖσθαι, καὶ μὴ ζητεῖν πλεῖων τὰ ἐν πολέμῳ· κοινῶν δέ φησι τῶν δημοσίων.

Ἔξεςιν ἄγειν ἡσυχίαν] Πάνυ καλῶς τὴν ἡσυχίαν προέταξε· περὶ ῥαθύμων γὰρ [3] φθέγγεται· εἶτα, ἵνα μὴ μεμνημένος τοῦ ὀνόματος τοῦ πολέμε ἐπαχθὴς ὀφθῇ, ὐκ ὠνόμασεν, ἀλλ' εἶπεν, οἷον καὶ τὰ νῦν ὑπάρχει.

[1] ἐγκρατεύωνται. [2] ἣν ὐχ. [3] προσφθέγγεται.

οἷον καὶ τὰ νῦν; ϛρατιώτης αὐτὸς ὑπάρχων, ἀπὸ τῶν αὐτῶν τȣτων λημμάτων, ὥσπερ ἐϛὶ δίκαιον, ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Ἔϛι τὶς ἔξω τῆς ἡλικίας ὑμῶν; ὅσα οὗτος ἀτάκτως νῦν λαμβάνων ȣκ ὠφελεῖ, ταῦτ' ἐν ἴσῃ τάξει λαμβανέτω, πάντ' τ' ἐφορῶν καὶ διοικῶν, ἃ χρὴ πράττεσθαι. Ὅλως δὲ ȣ̓́τ' ἀφελὼν, ȣ̓́τε προσθεὶς, πλὴν [1] μικρῶν, τὴν ἀταξίαν ἀνελὼν, εἰς τάξιν ἤγαγον τὴν πόλιν, τὴν αὐτὴν τȣ̃ λαβεῖν, τȣ̃ ϛρατεύεσθαι, τȣ̃ δικάζειν, τȣ̃ ποιεῖν τȣ̃θ' ὅ,τι καθ' ἡλικίαν ἕκαϛος ἔχοι, καὶ ὅπȣ καιρὸς εἴη, τάξιν ποιήσας. Οὐκ ἔϛιν ὅπȣ τοῖς μηδὲν ἐγὼ παισȣ̃σι τὰ τῶν ποιησόντων εἶπον, ὡς δεῖ νέμειν· ȣ̓δ' αὐτȣ̀ς μὲν ἀργεῖν καὶ σχολάζειν καὶ ἀπορεῖν· ὅτι δὲ οἱ τȣ̃ δεῖνος νικῶσι ξένοι, ταῦτα πυνθά-

[1] μικρόν.

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

τὰ νῦν] Ἀντὶ τοῦ [1] πολέμȣ· ὅρα δὲ πῶς τὸ ὄνομα τοῦ πολέμȣ ἀποκρύπτεται.

ἀπὸ τῶν αὐτῶν τȣ́των] Τȣ́τέϛιν, ἵνα μὴ πρὸς τοῖς θεωρικοῖς λαμβάνῃ μισθὸν ϛρατιωτικόν.

ὥσπερ ἐϛὶ δίκαιον] Καὶ γὰρ ȣ̓ παράνομον τὸ ὑπὲρ τῆς ἐνεγκαμένης τȣ̀ς πολίτας ἀναγκάζεσθαι.

Ἔϛι τὶς ἔξω τῆς ἡλικίας] [2] Οἷον ἔξω τῆς τῶν νέων [2] ἡλικίας, καὶ τῶν ἀνδρῶν γερόντων· εἰ μὴ ἄρα τελευτήσαντες· λέγομεν ȣ̓́ν ὅτι ἡλικίαν ἐκάλεσεν ἐξαιρέτως τὴν τῶν δυναμένων πονεῖν· ὁ τοίνυν ταύτης ὢν ἔξω τῆς ἡλικίας, γέρων ἂν ὑπάρχοι.

ἀτάκτως νῦν λαμβάνων] Μὴ ϛρατευόμενος.

πλὴν μικρῶν] Ἐπειδὴ συνεβȣ́λευσεν αὐτοῖς μὴ λαμβάνειν, μηδὲ ϛρατιωτικὸν, μηδὲ συμβȣλευτικὸν, μηδὲ δικαϛικὸν, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τοῖς θεωρικοῖς. Διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν μικρῶν, εὐχερεῖς τοῦ καταφρονεῖν αὐτȣ̀ς τȣ́τȣ παρασκευάζει.

ἀταξίαν] Τὴν τῶν νέων δηλονότι.

καὶ ἀπορεῖν] Ἀπορεῖν καλεῖ τὸ λαμβάνειν τȣ̀ς δύο ὀβολȣ̀ς· καὶ ἐξὸν πλȣτεῖν ἐκ τοῦ πολέμȣ.

οἱ τοῦ δεῖνος] Οἷον οἱ τοῦ Χάρητος.

[1] πόλεμον. [2] Οἷον νέων, ἀνδρῶν γερόντων.

νεσθαι. Ταῦτα γὰρ νυνὶ γίνεται· καὶ ὐχὶ μέμφομαι τὸν ποιῦντά τι τῶν δεόντων ὑπὲρ ὑμῶν· ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν ἀξιῶ πράττειν ταῦτα, ἐφ’ οἷς ἑτέρυς τιμᾶτε· καὶ μὴ παραχωρεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς τάξεως, ἣν ὑμῖν οἱ πρόγονοι, τῆς ἀρετῆς, μετὰ πολλῶν κινδύνων κτησάμενοι κατέλιπον. Σχεδὸν εἴρηκα, ἃ νομίζω συμφέρειν· ὑμεῖς δὲ ἕλοισθε, ὅ,τι καὶ τῇ πόλει καὶ ἅπασι συνοίσειν ὑμῖν μέλλει.

ΣΧΟ΄ΛΙΑ.

ὐχὶ μέμφομαι] Ἐπειδὴ διεβάλλετο τὸ ξενικὸν ἄνω· ξενικῷ γὰρ ἐκέχρητο ὁ Χάρης· ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν, ἐπαινῶ τὸν Χάρητα ποιοῦντα καὶ πονοῦντα ἀεὶ καὶ μετὰ ξένων· ἀλλ’ ὖν γε προκρίνω τὺς ἐκ τῆς πόλεως στρατιώτας.

τῆς τάξεως] τάξιν ἀρετῆς καλεῖ, τὸ ἡγεμονεύειν τῆς Ἑλλάδος· [1] καὶ, ὅπερ εἰώθεσαν, τὸ δι’ ἑαυτῶν εἰς τὺς πολέμυς ἐξιέναι.

Σχεδὸν εἴρηκα] Ἵνα μή τινες καταγνῶσιν αὐτῦ, ὡς παραλείψαντός τινας συμβυλίας, ἢ ῥαθυμήσωσιν ὡς [2] ἅπαντ’ ἀκύσωσι, προσέθηκε τὸ σχεδόν.

συνοίσειν] Πάλιν καὶ ἐνταῦθα, διὰ τῦ αὐτοῖς τὴν αἵρεσιν ἀποδιδόναι, τὴν περὶ τῶν θεωρικῶν κρίσιν ἀποφεύγει.

[1] ἀλλ’ ὥρᾳ ἔφθασαν. [2] ἅπαντες.

ΛΙΒΑ'ΝΙΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ͂

'ΥΠΟ'ΘΕΣΙΣ ΤΟΥ͂

'Ο Λ Υ Ν Θ Ι Α Κ Ο Υ͂

ΠΡΩ'ΤΟΥ ΛΟ'ΓΟΥ.

'ΟΛΥΝΘΟ'Σ ἦν πόλις ἐπὶ Θρᾴκης· Ἑλληνικὸν δὲ ταύτῃ τῶν ἐνοικȣ́ντων τὸ γένος ἀπὸ Χαλκίδος τῆς ἐν Εὐβοίᾳ· ἡ δὲ Χαλκὶς Ἀθηναίων ἄποικος. Πολλοὶ δὲ πόλεμοι καὶ ἔνδοξοι τῆς Ὀλύνθȣ· Ἀθηναίοις τε γὰρ ἐπολέμησεν ἄρχȣσι τῶν Ἑλλήνων τὸ παλαιὸν, καὶ αὖθις Λακεδαιμονίοις· χρόνῳ τε εἰς δύναμιν προῆλθε μεγάλην, καὶ τῶν συγγενῶν πόλεων ὑπερεῖχεν· ἦν γὰρ ἐπὶ Θρᾴκης πολύ τι γένος Χαλκιδικόν. Φιλίππῳ δὲ τῷ Μακεδόνων βασιλεῖ συμμαχίαν οἱ Ὀλύνθιοι ποιησάμενοι, καὶ πολεμȣ͂ντες μετ' αὐτȣ͂ πρὸς Ἀθηναίȣς τοκαταρχὰς, καὶ τȣ͂το μὲν Ἀνθεμȣ͂ντα παρὰ τȣ͂ Μακεδόνος εἰληφότες, πόλιν ἀμφισϐητήσιμον Μακεδόσι καὶ Ὀλυνθίοις, τȣ͂το δὲ Ποτίδαιαν, ἣν Ἀθηναίων ἐχόντων ἐκπολιορκήσας ὁ Φίλιππος, Ὀλυνθίοις παρέδωκεν, ὕϛερον ὑποπτεύειν ἤρξαντο τὸν βασιλέα, ὁρῶντες αὐτȣ͂ ταχεῖαν καὶ πολλὴν τὴν αὔξησιν, ȣ̓ πιϛὴν δὲ τὴν γνώμην· ἀποδημȣ͂ντα δὲ τηρήσαντες αὐτὸν, πέμψαντες πρέσϐεις πρὸς Ἀθηναίȣς, κατελύσαντο τὸν πρὸς αὐτȣ̀ς πόλεμον, ποιȣ͂ντες τȣ͂το παρὰ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς Φίλιππον· συνετέθειτο γὰρ καὶ κοινῇ πολεμεῖν πρὸς Ἀθηναίȣς, κἂν ἄλλο τι δόξῃ, κοινῇ σπείσασθαι. Ὁ δὲ Φίλιππος, πάλαι μὲν προφάσεως ἐπ' αὐτȣ̀ς δεόμενος, τότε δὲ ταύτην λαϐὼν, ὡς τὰς συνθήκας παραϐεϐηκόσι, καὶ πρὸς τȣ̀ς ἐχθρȣ̀ς τȣ̀ς ἑαυτȣ͂ φιλίαν ἐσπεισμένοις, πόλεμον ἐπήνεγκεν· οἱ δὲ πεπόμφασι πρέσϐεις εἰς Ἀθήνας περὶ βοηθείας· οἷς ὁ Δημοσθένης συναγορεύει βοηθεῖν κελεύων τοῖς Ὀλυνθίοις· καὶ φησὶ τὴν Ὀλυνθίων σωτηρίαν, ἀσφάλειαν τῶν Ἀθηναίων εἶναι· σωζομένων γὰρ τῶν Ὀλυνθίων, ȣ̓δέποτε ἥξειν εἰς τὴν Ἀττικὴν Φίλιππον, ἀλλὰ τοῖς Ἀθηναίοις ἐξȣσίαν ἔσεσθαι πλεῖν ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν, κἀκεῖ ποιεῖσθαι τὸν πόλεμον· εἰ δὲ ὑπὸ Φίλιπ-

πω γένοιτο ἡ πόλις αὕτη, ἀνεῖσθαι τὴν ἐπὶ τȣ̀ς Ἀθηναίȣς ὁδὸν τῷ βασιλεῖ. [1] Φησὶ δὲ μὴ δυσμάχητον εἶναι τὸν Φίλιππον ȣ̈τως, ὡς ὑπείληπται· θαρσύνων ἐπ' αὐτὸν τȣ̀ς Ἀθηναίȣς. Διείλεκται δὲ καὶ περὶ τῶν δημοσίων χρημάτων, συμβȣλεύων αὐτὰ ποιῆσαι ϛρατιωτικὰ ἀντὶ θεωρικῶν· καὶ τὸ ἔθος ȣ̓ πρόδηλον ὄν, ᾧ ἐχρῶντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἀνάγκη σαφηνίσαι. Οὐκ ὄντος τὸ παλαιὸν θεάτρȣ λιθίνȣ παρ' αὐτοῖς, ἀλλὰ ξυλίνων συμπηγνυμένων ἰκρίων· καὶ πάντων καταλαμβάνειν τὸν τόπον σπευδόντων, πληγαί τε ἐγίνοντο καί πȣ καὶ τραύματα. Τȣ̃το κωλῦσαι βȣληθέντες οἱ προεϛῶτες τῶν Ἀθηναίων, ὠνητȣ̀ς ἐποιήσαντο τȣ̀ς τόπȣς· καὶ ἕκαϛον ἔδει διδόναι δύο ὀβολȣ̀ς, καὶ καταβαλόντα θέαν ἔχειν. Ἵνα δὲ μὴ δοκῶσιν οἱ πένητες τῷ ἀναλώματι λυπεῖσθαι, ἐκ τȣ̃ δημοσίȣ λαμβάνειν ἕκαϛον ἐτάχθη τȣ̀ς δύο ὀβολȣ̀ς· ἐντεῦθεν μὲν ȣ̃ν τὸ ἔθος ἤρξατο· προῆλθε δὲ εἰς τοσȣ̃τον, ὥϛε ȣ̓κ εἰς τȣ̃το μόνον ἐλάμβανον, ἀλλὰ ἁπλῶς πάντα τὰ δημόσια χρήματα διενέμοντο· ὅθεν καὶ περὶ τὰς ϛρατείας ὀκνηροὶ κατέϛησαν· πάλαι μὲν γὰρ ϛρατευόμενοι, μισθὸν παρὰ τῆς πόλεως ἐλάμβανον· τότε δὲ, ἐν ταῖς θεωρίαις καὶ ταῖς ἑορταῖς, οἴκοι μένοντες, διενέμοντο τὰ χρήματα· ȣ̓κ ἔτι ȣ̃ν ἤθελον ἐξιέναι καὶ κινδυνεύειν· ἀλλὰ καὶ νόμον ἔθεντο περὶ τῶν θεωρικῶν τȣ́των χρημάτων, θάνατον ἀπειλȣ̃ντα τῷ γράψαντι μετατεθῆναι ταῦτα εἰς τὴν ἀρχαίαν τάξιν, καὶ γενέσθαι ϛρατιωτικά· διὸ ὁ Δημοσθένης εὐλαβῶς ἅπτεται τῆς περὶ τȣ́τȣ συμβȣλῆς, καὶ ὑπερωτήσας ἑαυτὸν, ὅτι σὺ γράφεις ταῦτα εἶναι ϛρατιωτικά; ἐπιφέρει, μὰ Δί' ȣ̓κ ἔγωγε· τοσαῦτα μὲν περὶ τῶν θεωρικῶν. Διείλεκται δὲ ὁ ῥήτωρ καὶ περὶ πολιτικῆς δυνάμεως, ἀξιῶν αὐτȣ̀ς ϛρατεύεσθαι, καὶ μὴ διὰ ξένων, ὥσπερ εἰώθεσαν, ποιεῖσθαι τὴν βοήθειαν, τȣ̃το γὰρ αἴτιον εἶναι φησὶ τȣ̃ τὰ πράγματα ἀπόλλυσθαι.

[1] φ. δὲ δύσμαχον——Φίλιππον· ȣ̈τως ὑπ.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

ʼΟΛΥΝΘΙΑΚΟ`Σ ΛΟ´Γ. [1]Γ´.

ά. ʼΑΝΤΙ` πολλῶν ἂν, ὦ ἄνδρες ʼΑθηναῖοι, χρημάτων ὑμᾶς ἑλέσθαι νομίζω, εἰ φανε-

[1]Α´.

ʼΟΥΛΠΙΑΝΟΥ ʽΡΗ´ΤΟΡΟΣ ʼΕΞΗ´ΓΗΣΙΣ, καὶ ΣΧΟ´ΛΙΑ, Εἰς τὸν ʼΟΛΥΝΘΙΑΚΟ`Ν Α´.

ʼΑΝΤΙ` πολλῶν ἂν] ʼΕκ πλαγίου ἔπαινος τῶν ἀκροατῶν, χρηστοῦ ὑποκειμένου πράγματος· καὶ ἔστι πρῶτος τόπος τῶν ἐξ ὑπολήψεως· σύντομον δὲ τὸ προοίμιον, διὰ τὴν τῶν πραγμάτων χρείαν· ἔστι δὲ ἠθικὸν ὁμοῦ καὶ πραγματικὸν τὸ προοίμιον· τὸ μὲν γὰρ ἐν τῇ λέξει μέτριον καὶ ἐπιεικὲς ἦθος ἔχον, εὔνουν ποιεῖ τὸν ἀκροατὴν, καὶ [1] ἠθικὸν ἀπεργάζεται τὸν λόγον· ἡ δὲ λύσις τῶν ἀντιπιπτόντων, καὶ ἡ σπερματικὴ τῶν κεφαλαίων ἐπαγωγὴ, πραγματικὸν ποιεῖ τὸ προοίμιον· ἴδιον γὰρ μάλιστα Δημοσθένους καὶ Θουκυδίδου, μὴ μόνον ἀπὸ τῶν συναγωνιζομένων αὐτοῖς κεφαλαίων ποιεῖσθαι τὰ προοίμια, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑφορμοῦντα εὐθὺς ἐν ἀρχῇ θεραπεύειν· τεχνικῶς σφόδρα καὶ δεινῶς· ἀναιρεθέντων γὰρ τῶν ἀντιπιπτόντων καὶ τῶν ὑφορμούντων ἐν τῇ γνώμῃ τῶν ἀκροατῶν, [2] ῥᾴδιον κατασκευάζειν τὸ λοιπὸν, τὰ μηδεμίαν ἀντίῤῥησιν ἐπιδεχόμενα. Τὸ μὲν οὖν προοίμιον πλέκεται ἀπὸ τοῦ συμφέροντος κεφαλαίου καὶ τοῦ δυνατοῦ· καὶ γὰρ ὁ σύμπας λόγος, ἀπὸ τῶν αὐτῶν προῆκται· λυποῦν δὲ ἦν αὐτὸν τὸ κατὰ τὰ χρήματα τὰ θεωρικά· διὸ καὶ ἐν ἀρχῇ λεληθότως κατασκευάζει τοὺς ἀκροατὰς καταφρονεῖν χρημάτων· μεθʼ ὑπερβολῆς δὲ ἐχρήσατο τῷ νοήματι, οὐχ ἁπλῶς Χρημάτων εἰπὼν, ἀλλὰ καὶ Πολλῶν· εἰ γὰρ πολλῶν χρημάτων σύνηθες ὑμῖν καταφρονεῖν, πολλῷ μᾶλλον τῶν ὀλίγων Νομίζω δὲ, εἶπε, καὶ οὐ Πέπεισμαι, ὅτι τὸ μὲν, ἠθικὸν ὂν, εἰς συγκατάθεσιν ἄγει τὸν ἀκροατήν· τὸ δὲ, ἀπόφασιν ἔχον, φιλόνεικον αὐτὸν μᾶλλον καθίστησιν· ὁ δὲ νοῦς· εἴ τις ὑμῖν προέτεινε χρήματά τε καὶ τὸ συμφέρον, εὐθὺς ἂν ἡρπάσατε ἀντὶ πολλῶν χρημάτων τὸ συμφέρον. Ζητεῖται δὲ, τί βουλόμενος δεῖξαι, τῇ διανοίᾳ ταύτῃ εὐθὺς ἐχρήσατο, τῇ συγκρινούσῃ τὰ χρήματα πρὸς τὸ συμφέρον· καὶ λέγουσιν, οἱ μὲν, ἐπειδὴ ὑπενοεῖτο, ὡς διὰ τὸ λαβεῖν χρήματα παρὰ τῶν ʼΟλυνθίων, λέγειν. ἑλόμενος ὑπὲρ αὐτῶν, ἠθέλησε διὰ τοῦτο λῦσαι τὴν ὑπόνοιαν, διὰ τοῦ εἰπεῖν, ὅτι προκριτέον τῶν χρημάτων τὸ συμφέρον· αὕτη δὲ σεσοφισμένη ἐστὶν ἡ ἐξήγη-

[1] παθητικόν. [2] Desunt ῥᾴδιον κατασκ.

ρὸν γένοιτο, τὸ μέλλον συνοίσειν τῇ πόλει, περὶ ὧν νυνὶ σκοπεῖτε. Ὅτε τοίνυν τοῦθ' οὕτως

ΣΧΟΛΙΑ.

σις· οὐ γὰρ εἶπεν, ὅτι ἐγὼ προκρίνω τῶν χρημάτων τὸ συμφέρον, ἀλλ' ὑμᾶς τοῦτο πιστεύω ποιεῖν· ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ἐπειδὴ ὑποψίαν εἶχεν, ὡς δεχόμενος τὰ χρήματα ἀπὸ τοῦ Περσῶν βασιλέως· ἔστι δὲ καὶ αὕτη ὁμοία ἡ ἐξήγησις· ἄλλοι δέ φασιν, ἐπειδὴ περὶ εἰσφορῶν αὐτοῖς μέλλει μετὰ μικρὸν διαλέγεσθαι, τούτων δὲ τῶν λυπηρῶν, βουλόμενος αὐτοὺς εὐθυμοτέρους ἐν τῇ ἀρχῇ κατεργάσασθαι, τὸ τοιοῦτον εἶπεν· ἡ δὲ ἀληθεστέρα αἰτία ἐστὶν αὕτη. ἐπειδήπερ χρήματα ἔχοντες στρατιωτικὰ οἱ Ἀθηναῖοι, ἔναγχος αὐτὰ πεποιήκασι θεωρικά, ὥστε λαμβάνειν ἐν τῷ θεωρεῖν ἕκαστον τῶν ἐν τῇ πόλει δύο ὀβολοὺς, ἵνα τὸν μὲν ἕνα κατάσχῃ εἰς ἰδίαν τροφὴν, τὸν δὲ ἄλλον παρέχειν ἔχωσι τῷ ἀρχιτέκτονι τοῦ θεάτρου· οὐδὲ γὰρ εἶχον τότε θέατρον ἐκ λίθων κατεσκευασμένον· εἶτα βουλόμενος ὁ Δημοσθένης ταῦτα μεταβαλεῖν εἰς στρατιωτικὰ, ἐπειδήπερ νῦν κατέλαβεν ὁ πόλεμος ὁ πρὸς Φίλιππον, καὶ εὐλαβούμενος εὐθὺς ἐν τῇ ἀρχῇ λυπηρὰ φανῆναι τοῖς Ἀθηναίοις, εἴγε ἔμελλεν αὐτοὺς ἀποστερεῖν τῶν δύο τούτων ὀβολῶν, τέως μὲν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦτο λέγειν φανερῶς ἀναβάλλεται· τοῦτο δὲ αὐτοῖς ὑπονοεῖν παρέχει, διὰ τοῦ εἰπεῖν, ὅτι προκριτέον ἐστὶ τὸ συμφέρον τῶν χρημάτων· καὶ οὐκ εἶπεν ἁπλῶς χρημάτων, ἀλλὰ καὶ πολλῶν, δηλῶν ὅτι, εἰ πολλῶν χρημάτων μέλλουσι καταφρονεῖν διὰ τὸ συμφέρον, πόσῳ γε μᾶλλον οὐκ ἂν ζητήσειαν ὑπεριδεῖν δύο ὀβολῶν ἕνεκεν τοῦ λυσιτελοῦντος· ἰστέον δὲ, ὅτι τὰ χρήματα ταῦτα τὰ δημόσια θεωρικὰ ἐποίησεν ἐξ ἀρχῆς ὁ Περικλῆς δι' αἰτίαν τοιαύτην· ἐπειδὴ πολλῶν θεωμένων καὶ στασιαζόντων διὰ τὸν τόπον, καὶ ξένων καὶ πολιτῶν, καὶ λοιπὸν τῶν πλουσίων ἀγοραζόντων τοὺς τόπους, βουλόμενος ἀρέσαι τῷ δήμῳ καὶ τοῖς πένησιν, ἵνα ἔχωσι καὶ αὐτοὶ πόθεν ὠνεῖσθαι τόπους, ἔγραψε τὰ προσοδευόμενα χρήματα τῇ πόλει γενέσθαι πᾶσι θεωρικὰ τοῖς πολίταις· εἶτα ἐπιχειρήσαντος Ἀπολλοδώρου τινὸς πάλιν αὐτὰ ποιῆσαι στρατιωτικὰ, βουλόμενος Εὔβουλος ὁ πολιτευόμενος δημαγωγὸς ὢν, πλείονα εὔνοιαν ἐπισπάσασθαι τοῦ δήμου πρὸς ἑαυτὸν, ἔγραψε νόμον τὸν κελεύοντα, θανάτῳ ζημιοῦσθαι, εἴ τις ἐπιχειροίη μεταποιεῖν τὰ θεωρικὰ στρατιωτικά· διὸ ὁσάκις ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς μέμνηται αὐτῶν ὁ Δημοσθένης συμβουλεύει μόνον, ὥστε αὐτὰ λυθῆναι, οὐ μέντοι καὶ ἐγγράφως λέγει, ὅπερ ἦν ἐπικίνδυνον· ὅμως οὐκ ἔπεισεν αὐτοὺς λῦσαι, εἰ μὴ ὕστερον αὐτοὶ, ἀναγκαζόμενοι τῷ πολέμῳ, τοῦτο πεποιήκασιν.

ὑμᾶς] Ἔμφασιν ἔχει πολλὴν ἡ λέξις τὸ Ὑμᾶς, ὡσανεὶ ἔλεγεν, Ὑμᾶς, οὓς οὐχ εἷλε πλοῦτος ὁ Περσικὸς, οὐ Λακεδαιμόνιοι μεγάλα ὑπισχνούμενοι· τὸ δὲ Νομίζω, ὡς ἤδη ἐν τοῖς Σωκρατικοῖς εἴρηται, καὶ τὸ δοκεῖν, καὶ τὰ τοιαῦτα, οὐ πάντως ἐπὶ ἀμφιβόλου τάττουσιν οἱ παλαιοὶ, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐπὶ τοῦ ἀληθεύειν· οὕτως οὖν καὶ τὸ νομίζω ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ κρίνω καὶ πιστεύω.

Ὅτε τοίνυν] Ἡ κατασκευὴ τοῦ προοιμίου κατὰ ἀποσιώπησιν· οὐ

ἔχει, προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν τῶν βουλομένων συμβουλεύειν. Οὐ γὰρ μόνον, εἴ τι χρήσιμον ἐσκεμμένος ἥκει τις, τοῦτ' ἂν ἀκούσαντες λάβοιτε· ἀλλὰ καὶ τῆς ὑμετέρας τύχης ὑπολαμβάνω, πολλὰ τῶν δεόντων ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐνίοις ἂν ἐπελθεῖν εἰπεῖν· ὥστ' ἐξ ἁπάντων ῥᾳδίαν τὴν τοῦ συμφέροντος ὑμῖν αἵρεσιν γενέσθαι.

βʹ. Ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς, ὦ ἄνδρες Ἀθη-

ΣΧΟʹΛΙΑ.

γὰρ ἐῤῥήθη· μετῆλθε δὲ ἐφ' ἑτέραν ἔννοιαν, τὴν πρώτην ἀφεὶς ἀκατάσκευον· αἴτιον δὲ τούτου τὸ τῆς προτάσεως ἔνδοξον· ἔχει γὰρ δὴ παρὰ τῆς κοινῆς ἐννοίας ὁμολογούμενον, ὅτι προτιμῶσιν οἱ ἄνθρωποι τὸ συμφέρον χρημάτων· ἔνδοξοι δέ εἰσι προτάσεις, ὧν οὐ περιμένει τὴν ἀπόδειξιν ὁ ἀκροατής· καὶ λαμβάνει ταύτην ἀπὸ τῆς δόξης τῶν Ἑλλήνων, ἢ ἀπὸ τῆς κοινῆς ἐννοίας· ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἀπὸ τῶν νόμων.

προσήκει προθύμως] Παρίσωσις κατὰ τὴν ἀρχήν.

ἐθέλειν ἀκούειν] Πάντας προτρέπει λέγειν, ἵνα διὰ τούτου καὶ τὸν φθόνον φύγῃ, ὡς μὴ βουλόμενος λέγειν μόνος· καὶ ἵνα εἰ τὴν αὐτοῦ συμβουλὴν προέλοιντο, κρείττων ἁπάντων τῶν συμβούλων ἀποδειχθῇ.

Οὐ γὰρ μόνον] Τὸ σχῆμα ἐξ ἀναιρέσεως συμπλεκτικόν.

λάβοιτε] Ὁριστικῶς δεῖ ἐκλαβεῖν τὸ λάβοιτε, ἵν' ᾖ, ὅτι οὐκ ὀφείλετε λαμβάνειν [1] μόνα τὰ ἀπὸ τοῦ ἐσκεμμένου συμβουλεύοντος, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοσχεδιάζοντος· ἐπέρχεται γὰρ καὶ τούτῳ πολλὰ τῶν δεόντων εἰπεῖν, παρὰ τῆς ὑμετέρας εὐτυχίας.

ἀλλὰ καὶ] Ἐπειδὴ μέλλει δυνατὸν καλεῖν τὸν Φίλιππον, διὰ τὸ εἶναι εὐτυχῆ, προσποιεῖται ἐνταῦθα ἀφελῶς εὐτυχίαν Ἀθηναίοις μαρτυρεῖν, ἵνα, ἐκεῖσε γενόμενος, ἔχῃ αὐτοὺς προειθισμένους ἀκούειν, ὅτι καὶ αὐτοὶ δύνανται πρᾶξαι τὰ δέοντα.

τῶν δεόντων] Δέοντα καλοῦμεν, οὐ τὰ συμφέροντα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ πρέποντα.

ἐξ ἁπάντων] Καὶ τῶν ἐσκεμμένων, καὶ τῶν παραχρῆμα λεχθέντων.

Ὁ μὲν οὖν παρὼν] Ἀκόλουθον τῷ προτέρῳ προοιμίῳ τὸ δεύτερον· ἐκεῖ γὰρ προκαλεσάμενος τοὺς βουλομένους συμβουλεύειν, νῦν ἐκ παρρησίας τὸν καιρὸν σύμβουλον εἰσήγαγεν, ὥσπερ ἐνδεικνύμενος ὅτι, τί μὲν ἐροῦσιν οἱ ῥήτορες ἄδηλον· ὁ μέντοι καιρὸς, τήνδε τὴν γνώμην ἀποφαίνεται· καὶ ἔστιν ὥσπερ ἐκ προσωποποιΐας ὁ λόγος· διενήνοχε

[1] Deest μόνα.

ναῖοι, μονονουχὶ λέγει, φωνὴν ἀφιεὶς, ὅτι τῶν πραγμάτων ὑμῖν ἐκείνων αὐτοῖς ἀντιληπτέον ἐστὶν, εἴπερ ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῶν φροντίζετε. Ἡμεῖς δ' οὐκ οἶδ' ὅν τινά μοι δοκοῦμεν ἔχειν τρόπον πρὸς αὐτά. Ἔστι δὴ, τά γ' ἐμοὶ δοκοῦντα, ψηφίσασθαι μὲν ἤδη τὴν βοήθειαν, καὶ παρασκευάσασθαι τὴν ταχίστην, ὅπως ἐνθένδε βοηθήσητε, καὶ μὴ πάθητε τ' αὐτὸν, ὅπερ καὶ πρότερον· πρεσβείαν δὲ πέμπειν, ἥτις ταῦτ' ἐρεῖ,

ΣΧΟΛΙΑ.

δὲ τῆς παρὰ τοῖς ποιηταῖς, ὅτι ἐκεῖνοι μὲν αὐτὸν τὸν καιρὸν ποιοῦσι φθεγγόμενον, ἤ τι ἕτερον, οἷς οὐ μέτεστι φωνῆς· ὁ μέντοι ῥήτωρ τὴν ἐκείνου φωνὴν ὑποκρίνεται, τὸ πιθανὸν τῷ λόγῳ κατασκευάζων.

ἐκείνων] Ἀντὶ τοῦ, ὑμῖν τοῖς Ἀθηναίοις αὐτοῖς, ἀντιληπτέον καὶ ἀντιποιητέον ἐστὶ τῶν ἐν Ὀλύνθῳ πραγμάτων.

Ἡμεῖς δὲ] Τὸ ἐπαχθὲς βουλόμενος φεύγειν, καὶ ἑαυτὸν ἔμιξε τῷ ἐγκλήματι, Ἡμεῖς εἰπὼν, καὶ οὐχ Ὑμεῖς· τοῦτο δὲ τὸ σχῆμα λέγεται ὑποσιώπησις, ὅταν μέλλῃ τις ἐπιφέρειν τραχύ τι καὶ λοιδορίας ἐχόμενον, μὴ βούληται δὲ διὰ τὸ ἐπαχθὲς αὐτὸ λέγειν, ἀλλὰ δι' αἰνιγμάτων σημαίνῃ· καὶ γὰρ ἐνταῦθα βουλόμενος λέγειν, ὅτι καὶ ὁ μὲν καιρὸς πάντα ποιεῖ, παροξύνων ἡμᾶς ἐπὶ τὴν σωτηρίαν τῶν πραγμάτων· ἡμεῖς δὲ ῥαθυμοῦμεν, καὶ οὐ προσέχομεν αὐτοῖς, ἀλλὰ θέαις τε καὶ τρυφαῖς σχολάζομεν· ὑπεσιώπησε μὲν τοῦτο, διὰ τὸ δυσχερές· ἐπήγαγε δὲ, οὐκ οἶδ' ὅν τινά μοι δοκοῦμεν ἔχειν τρόπον πρὸς αὐτά· διαφέρει δὲ τῆς ἀποσιωπήσεως, ὅτι ἐκείνη μὲν παντελῶς ἀποσιωπᾷ τὸ πρᾶγμα, ὥσπερ τὸ, οὐ βούλομαι δὲ δυσχερὲς εἰπεῖν· ἡ δὲ ὑποσιώπησις αἰνίττεταί τι, ὡς ἐνταῦθα· εἴη ἂν οὖν τοῦτο τὸ κῶλον συμπέρασμα τοῦ προοιμίου, κατασκευῆς οὔσης, τοῦ, εἴπερ ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῶν φροντίζετε.

Ἔστι δὴ] Ἀρχὴ τῶν κεφαλαίων ἐντεῦθεν· προτάττει δὲ τὸ συμφέρον τοῦ δυνατοῦ. Ἄλλως· Γνώμης ἀπόφασις· ἔστι δὲ ἐντεῦθεν ἀρχὴ καὶ εἰσβολὴ τοῦ συμφέροντος.

τὴν ταχίστην] Ἀντὶ τοῦ ταχέως.

ἐνθένδε] Εἰς τὴν Ὄλυνθον.

ὅπερ καὶ πρότερον] Καιροῦ γὰρ ὁμοίου περὶ τινῶν ἄλλων παραπεσόντος, ἠμελήκατε.

ταῦτ' ἐρεῖ] Ὅτι μέλλουσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἐλθεῖν καὶ βοηθῆσαι ὑμῖν, καὶ διὰ τῆς παρουσίας παραμυθήσεται αὐτοὺς, καὶ μὴ χώραν σχῇ ὁ Φίλιππος ἀπατῆσαι αὐτοὺς, ἀντὶ ἐνεχύρου τῆς βοηθείας, ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἐκεῖσε τῆς πρεσβείας.

καὶ παρέςαι τοῖς πράγμασιν· ὡς ἔςι μάλιςα τῦτο δέος, μὴ πανῦργος ὢν, καὶ δεινὸς ἄνθρωπος πράγμασι χρῆσθαι, τὰ μὲν εἴκων, ἡνίκα ἂν τύχῃ, τὰ δ' ἀπειλῶν, (ἀξιόπιςος δ' ἂν εἰκότως φαίνοιτο) τὰ δ' ἡμᾶς διαβάλλων, καὶ τὴν ἀπυσίαν τὴν ἡμετέραν, τρέψηται καὶ παρασπάσηταί τι τῶν ὅλων πραγμάτων.

γ'. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπιεικῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῦθ' ὃ δυσμαχώτατόν ἐςι τῶν Φιλίππυ πραγμάτων, καὶ βέλτιςον ὑμῖν. Τὸ γὰρ εἶναι πάντων ἐκεῖνον, ἕνα ὄντα, κύριον καὶ ῥητῶν καὶ ἀποῤῥήτων, καὶ ἅμα ςρατηγὸν, καὶ δεσπότην, καὶ ταμίαν, καὶ πανταχῦ αὐτὸν παρεῖναι τῷ ςρατεύματι· πρὸς μὲν τὸ τὰ τῦ πολέμυ ταχὺ καὶ κατὰ καιρὸν πράττεσθαι, πολλῷ προέχει· πρὸς δὲ τὰς καταλλαγὰς, ἃς ἂν ἐκεῖνος ποιή-

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

καὶ παρέςαι] Ηγουν, ἡ αὐτὴ ἄγγελος εἴη τῆς βοηθείας, καὶ βοηθός.

πανοῦργος] Φίλιππος.

εἴκων] Αὐτοῖς.

τρέψηται] Τὸ βέβαιον τῶν 'Ολυνθίων ἐδήλωσεν, ὅτι καὶ μὴ βυλομένυς αὐτὺς τρέψεται καὶ παρασπάσεται· εἴληπται δὲ ἡ λέξις ἀπὸ τῶν καταφευγόντων εἰς τὺς βωμὺς, καὶ βίᾳ [1] ἀποσπωμένων· ἢ ὡς, ἐπὶ μέλους τινὸς σώματος, ἵνα δείξῃ τὴν ἑνότητα τῶν 'Ολυνθίων· τὸ δὲ τί, ἐνταῦθα ἀντὶ τῦ μέγα κεῖται· ὥσπερ τὸ, δύναμίν τινα κεκτήμεθα· τὸ τινὰ γὰρ ἀντὶ τῦ μεγάλην.

ἀλλ' ἐπιεικῶς] Τὸ ἐπιεικῶς, ἀντὶ τῦ πάνυ καὶ λίαν.

δυσμαχώτατον] Διὰ τὴν πανυργίαν.

καὶ βέλτιςον] Τῦτο τὸ σχῆμα λέγεται παρὰ προσδοκίαν, ὅταν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα καὶ φοβερὸν καὶ συμφέρον ᾖ.

πανταχοῦ] Ὅπυ ἂν βυληθείη.

πρὸς μὲν τὸ τὰ] Ἐν μὲν γὰρ ταῖς δημοκρατίαις, τῷ μὲν ἀρέσει ὁ πόλεμος, τῷ δ' ὔκ· ὁ δὲ βασιλεὺς εἷς ὢν, ἡνίκα ἂν βυληθῇ πολεμεῖν, ὐδένα τὸν ἐναντιύμενον ἔχει.

[1] ἀποσπωμένων, ηγυν.

στῆται ἄσμενος πρὸς Ὀλυνθίους, ἐναντίως ἔχει. Δῆλον γάρ ἐστι τοῖς Ὀλυνθίοις, ὅτι νῦν οὐ περὶ δόξης, οὐδ᾽ ὑπὲρ μέρους χώρας πολεμοῦσιν, ἀλλ᾽ ἀναστάσεως καὶ ἀνδραποδισμοῦ τῆς πατρίδος· καὶ ἴσασιν, ἅ τ᾽ Ἀμφιπολιτῶν ἐποίησε τοὺς παραδόντας αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ Πυδναίων τοὺς ὑποδεξαμένους. Καὶ ὅλως ἄπιστον, οἶμαι, ταῖς πολιτείαις ἡ τυραννὶς, ἄλλως τε κἂν ὅμορον χώραν ἔχωσι.

ΣΧΟΛΙΑ.

ἐναντίως ἔχει] Αὐτὸ, φησὶ, τὸ δύσμαχον αὐτοῦ καὶ δυσκαταγώνιστον ἐναντιοῦται πρὸς τὸ γενέσθαι αὐτῷ τοὺς Ὀλυνθίους φίλους· εἶτα ἐπάγει τὴν αἰτίαν.

Δῆλον γάρ ἐστιν] Ἀντιστροφή.

ὅτι νῦν] Οἷον οὐ περὶ του ἡττηθῆναι μόνον αὐτοὺς παρὰ Φιλίππου, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τοῦ μὴ ἐκβαλεῖν ἐκεῖθεν καὶ ἀνδραποδίσασθαι, ὅ ἐστι, δούλους ποιῆσαι.

πολεμοῦσιν] Οἱ Ὀλύνθιοι.

ἀλλ᾽ ἀναστάσεως] Ἤγουν, ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀνάστατον ὑπὸ τούτου γενέσθαι τὴν σφῶν πόλιν, καὶ δούλους αὐτούς· τὸ γὰρ οἰκεῖον συμφέρον οὗτος ζητῶν, ταῦτα σπουδάσει ποιῆσαι.

καὶ ἴσασιν] [1] Ἀποδείκνυται τοὺς Ὀλυνθίους μὴ πιστεύειν αὐτῷ μηδὲ βούλεσθαι προέσθαι ἑαυτοὺς αὐτῷ. Τί οὖν, ὅτι εἰσί τινες προδόται παρὰ τοῖς Ὀλυνθίοις, οἵ τινες [2] ἕτοιμοι ἔσονται προδοῦναι τὴν πόλιν; ὡς οὐδὲ τούτους [3] ἐνδέχεται πεῖσαι· ἴσασι γὰρ ὅσα ἐποίησεν εἰς τοὺς προδότας τῶν Ἀμφιπολιτῶν τοὺς ἀνοίξαντας τὰς πύλας· εἰσελθὼν γὰρ, αὐτοὺς πρώτους ἐφόνευσε, λέγων, εἰ τῶν ἰδίων πολιτῶν οὐκ ἐφείσασθε, πόσῳ γε πλέον οὐ μέλλετε περὶ ἐμὲ ὕστερον γενήσεσθαι.

αὐτῷ] Τῷ Φιλίππῳ.

καὶ Πυδναίων] Πύδνα, τὸ νῦν Κύτρος· Πύδνα, πόλις Μακεδονίας· αὕτη ἀπέστη τοῦ ὑπακούειν Φιλίππῳ, καὶ ἐστράτευσε κατ᾽ αὐτῆς· καὶ περὶ ταύτην τοιοῦτόν τι συνέβη· κἀκεῖσε γάρ τινες προδεδώκασιν, εἶτα ὕστερον γνόντες ὡς οὐκ ἂν αὐτῶν φείσαιτο, ἔφυγον ἐπὶ τὸ Ἀμύντιον ἱερὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· κολακεύοντες γὰρ αὐτὸν πρώην οἱ Πυδναῖοι, ἱερὸν αὐτῷ ἐποίησαν· ἀλλ᾽ ἀναστήσας αὐτοὺς ὅρκοις ἐπὶ τὸ μηδὲν ποιῆσαι, ἐξελθόντας ἀνεῖλε.

Καὶ ὅλως] Εἰπὼν τὰ μερικὰ παραδείγματα, τῷ καθολικῷ τῆς γνώμης ταῦτα ἐπισφραγίζεται.

ἄπιστον] Ἐναντία γάρ ἐστιν· αἱ μὲν γὰρ οὐκ ἄρχοντα ἔχουσιν, ἀλλ᾽ ἔστι δημοκρατία· ἡ δὲ μοναρχίαν ἐπαγγέλλεται.

κἂν ὅμορον] Αὐτὸ γὰρ τὸ πλησιάζον τοῦ τόπου, ὥσπερ εἴωθε, τὰ ἐγκλήματα τίκτει.

[1] Deest Ἀποδείκνυται. [2] Deest ἕτοιμοι. [3] ἀντέχεται ποιῆσαι.

δ'. Ταῦτ' οὖν ἐγνωκότας ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τ' ἄλλ' ἃ προσήκει πάντα ἐνθυμουμένους, φημὶ δεῖν ἐθελῆσαι, καὶ παροξυνθῆναι, καὶ τῷ πολέμῳ προσέχειν, εἴπερ πότε, καὶ νῦν· χρήματα εἰσφέροντας προθύμως, καὶ αὐτοὺς ἐξιόντας, καὶ μηδὲν ἐλλείποντας. Οὐδὲ γὰρ λόγος, οὐδὲ σκῆψις ἔθ' ὑμῖν τοῦ μὴ τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθέλειν ὑπολείπεται· νυνὶ γὰρ ὃ πάντες ἐθρυλλεῖτε, ὡς Ὀλυνθίους ἐκπολεμῶσαι δεῖ Φιλίππῳ, γέγονεν αὐτόματον· καὶ ταῦτα ὡς ἂν ὑμῖν μάλιστα συμφέροι. Εἰ μὲν γὰρ ὑφ' ὑμῶν πεισθέντες ἀνείλοντο τὸν πόλεμον, σφαλεροὶ σύμμαχοι, καὶ μέχρι τοῦ ταῦτ' ἂν ἐγνωκότες ἦσαν ἴσως· ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῶν πρὸς αὐτοὺς ἐγκλημάτων μισοῦσι, βεβαίαν εἰκὸς τὴν ἔχθραν αὐτοὺς, ὑπὲρ ὧν φοβοῦνται καὶ πεπόνθασιν, ἔχειν. Οὐ δεῖ δὴ τοιοῦτον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραπεπ-

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

Ταῦτ' οὖν] Κατασκευὴ τοῦ δευτέρου προοιμίου.

καὶ τ' ἄλλ' ἃ προσήκει] Ὥσπερ ἂν εἰ ἔλεγε τὰ τῶν προγόνων διηγήματα, ὅτι ἔθος εἶχον ἐκεῖνοι σώζειν τοὺς κινδυνεύοντας.

αὐτοὺς ἐξιόντας] Τοὺς Ἀθηναίους, καὶ μὴ ξενικῇ δυνάμει πιστεύειν· ταῦτα δέ φησι τεχνικῶς, ἵνα εἰ συμβῇ ἡττηθῆναι, ἔχῃ ἀπολογίαν τὸ ἐλλεῖψαί τινα ὧν συνεβούλευσεν.

Οὐδὲ γὰρ λόγος] Λόγος ἡ ἀπολογία· σκῆψις δὲ ἡ πρόφασις, ἢ ἀφορμή.

ἐθρυλλεῖτε] Πρῶτον μὲν τῷ περιληπτικῷ πάντας εἰς συγκατάθεσιν ἤγαγεν, ὧν αὐτὸς βούλεται· δεύτερον δὲ, ἐθρυλλεῖτε εἰπὼν, τὴν τῆς μετανοίας πρόφασιν ἀνήρηκεν· οὐ γὰρ κρύφα, οὐδὲ ἐν ἀποῤῥήτῳ περὶ τούτων ἐλέγομεν, ἀλλὰ πάντες βοῇ καὶ θορύβῳ χρώμενοι, τοὺς Ὀλυνθίους ἐσπουδάζομεν ἐχθροὺς καταστῆσαι τῷ Φιλίππῳ· τοῦτο γὰρ τὸ ἐθρυλλεῖτε δύναται.

ἀνείλοντο] Ἀντὶ τοῦ ἀνέλαβον.

οὐ δεῖ δὴ] Συστήσας τὴν γνώμην τῶν Ὀλυνθίων, καὶ βεβαίους συμμάχους ἀποδείξας, ἀσφαλῶς ποιεῖ-

τωκότα καιρὸν ἀφεῖναι· οὐδὲ παθεῖν τ' αὐτὸ, ὅπερ ἤδη πολλάκις πρότερον πεπόνθατε. Εἰ γὰρ, ὅθ' ἥκομεν Εὐβοεῦσι βεβοηθηκότες, καὶ παρῆσαν Ἀμφιπολιτῶν Ἱέραξ, καὶ Στρατοκλῆς, ἐπὶ τουτὶ τὸ βῆμα, κελεύοντες ὑμᾶς [1] ἐκπλεῖν, καὶ παραλαμβάνειν τὴν πόλιν, τὴν αὐτὴν παρειχόμεθ' ἡμεῖς καὶ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν προθυμίαν, ἥνπερ ὑπὲρ τῆς [2] τῶν Εὐβοέων σωτηρίας· εἴχετ' ἂν Ἀμφίπολιν τότε, καὶ πάντων τῶν μετὰ ταῦτα ἂν ἦτε ἀπηλλαγμένοι πραγμάτων. Καὶ πάλιν ἡνίκα Πύδνα, Ποτίδαια, Μεθώνη, Παγασαὶ, τἄλλα (ἵνα μὴ καθέκαστα λέγων δια-

[1] πλεῖν. [2] Deest τῶν.

ΣΧΟΛΙΑ.

ται τῶν Ἀθηναίων τὸ πρᾶγμα, καὶ καιροῦ τινὸς εὐτυχίαν καλεῖ· τὸ γὰρ παραπεπτωκότα, τῶν τυχαίων ἐστὶ καὶ τῶν ἐξ ἀπροσδοκήτου συμβαινόντων.

Εἰ γὰρ ὅθ' ἥκομεν] Παροξῦναι βουλόμενος, ἀναμιμνήσκει τῶν προτέρων, ἐν οἷς ἐζημιώθησαν μὴ χρησάμενοι τοῖς καιροῖς· τὸ σχῆμα κατὰ συστροφήν. Θηβαῖοι πολεμοῦντες Λακεδαιμονίοις ἐν Λεύκτροις τῆς Βοιωτίας, ἐνίκησαν αὐτοὺς κατὰ κράτος· ὅθεν καὶ εὐθὺς διέβησαν ἐπὶ τῆς Εὐβοίας, ὡς δῆθεν βουλόμενοι ταύτην χειρώσασθαι· τὸ δ' ἀληθὲς, ἵνα ταύτην λαβόντες καὶ κατὰ τῶν Ἀθηναίων χωρήσωσιν· οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐξῆλθον Εὐβοεῦσι συμμαχήσοντες· καὶ συμβαλόντες, ἐνίκησαν· τούτους ὥστε καὶ σπονδαῖς αὐτοὺς διατεθῆναι ὑπὲρ τῶν πεπτωκότων, ἵνα λαβόντες τούτους ἀναχωρήσωσιν· ἐπανελθόντες δ' ἐκ τῆς μάχης, εὗρον ἐν ταῖς Ἀθήναις δύο πρέσβεις τῶν [1] Ἀμφιπολιτῶν, Ἱέρακα καὶ Στρατοκλέα, παρακαλοῦντας, ὥστε ἐξελθεῖν λαβεῖν τὴν Ἀμφίπολιν πολεμουμένην ὑπὸ Φιλίππου.

κελεύοντες] Προτρεπόμενοι.

εἴχετ' ἂν] Σχετλιάζοντος ὥσπερ καὶ ὀδυρομένου τὸ ῥῆμα, ὅτι διὰ ῥαθυμίαν μόνην τότε Ἀμφίπολιν ἀπώλεσαν.

πραγμάτων] Ὧν ὑπὸ Φιλίππου πεπόνθατε.

Καὶ πάλιν] Ἐν τάχει καὶ ἄνευ συνδέσμου κατέλεξε τὰ χωρία, δεδιὼς μὴ μέγαν καταστήσῃ τὸν Φίλιππον· τὰ δὲ λοιπὰ λέγειν παρῃτήσατο, διὰ τὸ μὴ φοβῆσαι τὸν δῆμον.

Πύδνα] Ἡ νῦν Βέῤῥοια.

Ποτίδαια] Τὸ νῦν Κύτρος.

[1] Ἀμφιπολιτῶν, παρ.——Ἀμφίπολιν Στρατοκλέα, πολ.

τρίϐω) πολιορκέμενα ἀπηγγέλλετο· εἰ τότε τέτων ἑνὶ τῷ πρώτῳ προθύμως, καὶ ὡς προσῆκεν, ἐϐοηθήσαμεν αὐτοὶ, ῥᾴονι καὶ πολὺ ταπεινοτέρῳ νῦν ἂν ἐχρώμεθα τῷ Φιλίππῳ. Νῦν δὲ τὸ μὲν παρὸν ἀεὶ προϊέμενοι, τὰ δὲ μέλλοντα αὐτόματα οἰόμενοι σχήσειν καλῶς, καὶ ηὐξήσαμεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππον ἡμεῖς, καὶ κατεςήσαμεν τηλικῦτον, ἡλίκος ὐδείς πω βασιλεὺς γέγονε Μακεδονίας. Νυνὶ δὲ καιρὸς ἥκει· Τίς ὗτος; Ὁ τῶν Ὀλυνθίων αὐτόματος τῇ πόλει, ὃς ὐδενός ἐςιν ἐλάττων τῶν [1] πρότερον ἐκείνων.

έ. Καὶ ἔμοιγε δοκεῖ τις ἂν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δίκαιος λογιςὴς τῶν παρὰ τῶν Θεῶν ἡμῖν

[1] προτέρων.

ΣΧΟ'ΛΙΑ.

πολιορκέμενα] Ὑπὸ Φιλίππȣ.

ἑνὶ τῷ πρώτῳ] Ὥσπερ ἀντίπιπτον λύει· ἵνα μὴ εἴπῃ ὁ Ἀθηναῖος, καὶ πῶς ἠδυνάμην τοσέτοις ἐν τῷ αὐτῷ βοηθῆσαι; ἐπάγει ὡς εἰ ἑνὶ μόνῳ τῷ πρώτῳ προθύμως ἐϐοηθήσαμεν, ὐκ ἂν τȣ̃ δευτέρȣ ἥψατο.

νῦν ἂν ἐχρώμεθα] Τȣ̃το σημαντικόν ἐςι τῆς Φιλίππȣ ταπεινότητος· καθ' ὧν γὰρ ἐξȣσίαν ἔχομεν ὅ,τι βȣλόμεθα πράττειν, κατὰ τȣ́των τὸ χρῆσθαι λέγομεν, ὅτι τὰ δοκȣ̃ντα ἡμῖν ὑπȣργȣ̃σι.

τὰ δὲ μέλλοντα] Ὥσπερ ὑπογράφει καὶ χαρακτηρίζει ἡμῖν ἐνταῦθα τῶν ἀργῶν τε καὶ ῥαθύμων τὴν φύσιν. Αὐτόματα δὲ, ἀντὶ τȣ̃ ἀπὸ τύχης τινός.

και ηὐξήσαμεν] Βȣ́λεται διὰ τȣ́τȣ δεῖξαι, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐςὶ καὶ νῦν αὐτὸν καθελεῖν διὰ τῆς σπȣδῆς, ὥσπερ καὶ ἐν αὐτοῖς ἐγένετο τὸ ποιῆσαι αὐτὸν μέγαν διὰ τῆς ῥαθυμίας.

ἥκει· Τίς ὗτος] Τινὲς τὸ τίς, κατ' ἐρώτησιν, τὸ δὲ ὗτος, κατὰ ἀπόκρισιν λαμϐάνȣσιν· ἄλλοι δὲ τὸ τὶς, ἐγκλιτικῶς λαμϐάνȣσιν. Ὅρα δὲ πῶς ἀθυμίας αὐτȣ̀ς πληρώσας διὰ τοῦ καταλόγȣ τῶν ἀπολωλεκότων χωρίων, πάλιν παρεμυθήσατο, διὰ τὸ εἰπεῖν, πάλιν ἥκει καιρὸς, ὑ χείρων ἐκείνȣ.

ἐκείνων] Ὧν ἄνω ἔφη.

λογιςὴς] Λογιςὴν λέγει, οἱονεὶ κριτὴν, ἵνα κρίνῃ τὰ παρὰ τῶν Θεῶν αὐτοῖς ὑπηργμένα, προδεδομένα δὲ παρὰ τῆς αὐτῶν ἀμελείας.

ὑπηργμένων καταστὰς, καίπερ οὐκ ἐχόντων ὡς δεῖ πολλῶν, ὅμως μεγάλην ἂν ἔχειν αὐτοῖς χάριν· εἰκότως. Τὸ μὲν γὰρ πολλὰ ἀπολωλεκέναι κατὰ τὸν πόλεμον, τῆς ἡμετέρας ἀμελείας ἄν τις θείη δικαίως· τὸ δὲ μήτε πάλαι τοῦτο πεπονθέναι, πεφηνέναι τέ τινα ἡμῖν συμμαχίαν τούτων ἀντίῤῥοπον, ἂν βουλώμεθα χρῆσθαι, τῆς παρ᾽ ἐκείνων εὐνοίας εὐεργέτημ᾽ ἂν ἔγωγε θείην. Ἀλλ᾽, οἶμαι, παρόμοιόν ἐστιν, ὅπερ καὶ περὶ τῆς τῶν χρημάτων κτήσεως· ἂν μὲν γὰρ ὅσα ἄν τις λάβῃ, καὶ σώσῃ, μεγάλην ἔχει τῇ τύχῃ τὴν χάριν· ἂν δ᾽ ἀναλώσας λάθῃ, συναναλώσε καὶ τὸ μεμνῆσθαι τῇ τύχῃ τὴν χάριν. Καὶ περὶ τῶν πραγμάτων οὕτως· οἱ μὴ χρησάμενοι τοῖς καιροῖς ὀρθῶς, οὐδ᾽, εἰ συνέβη τι παρὰ τῶν Θεῶν χρηστὸν, μνημονεύουσι. Πρὸς γὰρ τὸ τελευταῖον ἐκβὰν ἕκαστον τῶν προϋπαρξάντων ὡς τὰ πολλὰ κρίνεται. Διὸ καὶ σφόδρα δεῖ τῶν λοιπῶν ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φροντίσαι, ἵνα ταῦτ᾽ ἐπανορθωσάμενοι τὴν ἐπὶ τοῖς

ΣΧΟΛΙΑ.

οὐκ ἐχόντων] Διὰ τὴν ἡμῶν ῥαθυμίαν.

Τὸ μὲν γὰρ πολλὰ ἀπολωλεκέναι] Τὸ σχῆμα παρίσωσις κατὰ κῶλον.

μήτε πάλαι] Ἤγουν, ἐν τοῖς προτέροις χρόνοις, ἀλλ᾽ ὕστερον ἡνίκα αν ἠμελήσαμεν.

συμμαχίαν] Τῶν θεῶν.

τούτων] Ὧν ἀπωλέσαμεν ἀντάξιον· τὸ δὲ ἀντίῤῥοπον, πρὸς γενικήν· τὸ δὲ ἰσόῤῥοπον, πρὸς δοτικήν.

Ἀλλ᾽, οἶμαι] Παραβολή.

ἂν μὲν γὰρ] Ἀντιστροφή, τὸ σχῆμα κάλλους ποιητικόν.

οἱ μὴ χρησάμ·] Ὥσπερ ἡμεῖς.

ἐκβὰν] Εἴτε χρηστὸν, εἴτε φαῦλον.

ἐπανορθωσάμενοι] Εἰς ἐπανόρ-

πεπραγμένοις ἀδοξίαν ἀποτριψώμεθα. Εἰ δὲ προησόμεθα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τούτους τοὺς ἀνθρώπους, εἶτ᾽ Ὄλυνθον ἐκεῖνος καταστρέψεται· φρασάτω τις ἐμοὶ, τί τὸ κωλύον, ἔτ᾽ αὐτὸν ἔσται βαδίζειν ὅποι βούλεται;

ς᾽. Ἆρά γε λογίζεταί τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεωρεῖ τὸν τρόπον, δι᾽ ὃν μέγας γέγονεν, ἀσθενὴς ὢν τὸ κατ᾽ ἀρχὰς, Φίλιππος; Τὸ πρῶτον Ἀμφίπολιν λαβὼν, μετὰ ταῦτα Πύδναν, πάλιν Ποτίδαιαν, Μεθώνην αὖθις· εἶτα Θετταλίας ἐπέβη. Μετὰ ταῦτα Φερὰς, Παγασὰς, Μαγνησίαν, πάνθ᾽ ὃν ἐβούλετο εὐτρεπίσας

ΣΧΟΛΙΑ.

θωσιν ἀγαγόντες, λέγω δὴ τὸ σπουδὴν καὶ φροντίδα, τούτων ποιεῖσθαι, ὅπερ, ἐξαρχῆς εἰς ἄκρον τῇ πόλει πεφυκὸς, νῦν ἠμελήθη· διὸ καὶ δεῖται ἐπανορθώσεως.

ἀποτριψώμεθα] Οἱονεὶ, ἐκκαθάρωμεν καὶ ἀποπλύνωμεν· ὡς ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς κηλῖδος, τῆς γενομένης ἀκαθαρσίας περὶ τὴν ἐσθῆτα.

φρασάτω τις] Πάλιν τὸ ἀξιόπιστον φρόνημα τηρῶν, εἶπεν ἐμοὶ, οἷον, τῷ φιλοπόλιδι.

ὅποι βούλεται] Εὐφήμως εἶπε τὰς Ἀθήνας, τῇ ὑποσιωπήσει πάλιν χρησάμενος.

Μετὰ ταῦτα] Τὸ μετὰ ταῦτα, καὶ εἶτα, καὶ αὖθις, καὶ πάλιν, καὶ τὰ τοιαῦτα μόρια, βραδυτῆτα δείκνυσι· μιμεῖται γὰρ ἀεὶ τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν καὶ διὰ τῆς λέξεως ὁ ῥήτωρ· καὶ βουληθεὶς ὑπτιότητα δεῖξαι καὶ ἀσθένειαν οὖσαν ἐν τοῖς Φιλίππου πράγμασιν, ὕπτιον καὶ τὸν λόγον ἐποίησε τῇ τῶν μορίων προσθήκῃ· τοῦ μὲν γὰρ αὔξοντος τὴν Φιλίππου δύναμιν ἦν οὕτω προάγειν, Ἀμφίπολιν, Πύδναν, Ποτίδαιαν, Μεθώνην, Ἰλλυριοὺς, Θρᾴκην· ἡ γὰρ συνέχεια τῶν ὀνομάτων, ἀκμὴν ἔχουσα, τὴν ὑπερβολὴν τῆς δυνάμεως δεικνυσιν, ὥσπερ οὐκ ἀρκοῦντος τοῦ χρόνου πρὸς τὰς τῶν πόλεων ἁλώσεις· του δὲ ὑπτιάζοντος, τὸ προαγαγεῖν ὡς ἐν ἱστορίᾳ τὸν λόγον, ὥστε καὶ ἡ δοκοῦσα τοῦ λόγου κακία, χρείαν τινὰ κατορθοῦσα, θαυμαστὸν δείκνυσι τὸν ῥήτορα· τέχνης γάρ ἐστιν ἀκρίβεια, τὸ ἐπιγνῶναι τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ τοῦτο προσήκει ποιεῖν.

ἐπέβη] Τὸ ἐπέβη καὶ ἐπιβαίνω, πρὸς γενικήν· τὸ δὲ ἐπεμβατεύω καὶ ἐπιβατεύω πρὸς δοτικήν.

τρόπον, ᾤχετ' εἰς Θρᾴκην· εἶτ' ἐκεῖ, τὺς μὲν ἐκβαλὼν, τὺς δὲ καταςήσας τῶν βασιλέων, ἠσθένησε· πάλιν ῥαΐσας, ὐκ ἐπὶ τὸ ῥᾳθυμεῖν ἀπέκλινεν, ἀλλ' εὐθὺς Ὀλυνθίοις ἐπεχείρησε. Τὰς δὲ ἐπ' Ἰλλυριὺς καὶ Παίονας αὐτῦ, καὶ πρὸς Ἀρύμβαν, καὶ ὅποι τις ἂν εἴποι, παραλείπω ςρατείας. Τί ὖν, ἄν τις εἴποι, ταῦτα λέγεις ἡμῖν νῦν; Ἵνα γνῶτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ αἴσθησθε ἀμφότερα, καὶ τὸ προΐεσθαι καθ' ἕκαςον αἰεί τι τῶν πραγμάτων, ὡς ἀλυσιτελὲς, καὶ τὴν φιλοπραγμοσύνην, ἣ πρὸς ἅπαν-

ΣΧΟΛΙΑ.

ᾤχετ' εἰς Θρᾴκην] Ἐπέςρεφε.

πάλιν ῥαΐσας] Οὐ τὸ ὑγιάνας σημαίνει, ἀλλ' ὥσπερ κυφότερον ἔχων ἐκ τοῦ νοσήματος, ἵνα τὴν πολιτείαν δείξῃ τοῦ Μακεδόνος, καὶ τὸ μηδένα καιρὸν ἐθέλειν ἡσυχάζειν.

Ἰλλυριὺς] Ἔθνη βάρβαρα περὶ Μακεδονίαν, ἵνα δείξῃ ὅτι ὐδὲ βαρβάρων ἐφείσατο βάρβαρος ὤν.

πρὸς Ἀρύμβαν] Οὗτος βασιλεὺς ἦν [1] Μολασσῶν, Ὀλυμπιάδος δὲ τῆς τοῦ Φιλίππυ γυναικὸς θεῖος· φησὶ δὲ ὅτι ὐδὲ συγγενῶν φείδεται, διὰ τὸ βύλεσθαι πάντων κρατεῖν ὁ Φίλιππος.

Τί ὖν, ἄν τις εἴποι] Στίζοντες εἰς τὸ, Τί ὖν, ἄν τις εἴποι, ἐπιφέρυσι, ταῦτα λέγεις ἡμῖν; Τὸ σχῆμα ἀνθυποφορά. Διαφέρει δὲ ἀνθυποφορὰ, ἀντιθέσεως, καὶ ἀντιπίπτοντος· ἀντίπιπτον μὲν γάρ ἐςιν, ὅταν εἰδῇ ὡς ὅτι μέλλει αὐτῷ τι ἀντιπεσεῖν ὡς ἄτοπόν τι λέγοντι, καὶ ἐπανορθώσηται ἑαυτὸν ἀπροσποιήτως, καὶ ὥσπερ λεληθότως· ἀνθυποφορὰ δὲ, ὅταν μέρος μὲν ὥσπερ καταδέχηται τοῦ λεγομένυ ὁ ἀκροατὴς, ἀμφιβάλλῃ δὲ περὶ τὸ λοιπόν· ὡς ἐνταῦθα, ὥσπερ τινὸς λέγοντος, ὅτι καλῶς μὲν λέγεις· ταῦτα γὰρ [2] ἔχειν τὸν Φίλιππον· ἀκαίρως δέ· ὐδὲ γὰρ εἰσῆλθες καταλέγειν ἡμῖν τὰ τῦ Φιλίππυ πράγματα, ἀλλὰ τί δεῖ ποιῆσαι περὶ Ὄλυνθον· ἐπάγει ὅτι καὶ ταῦτα χρήσιμά ἐςι πρὸς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν· ἀντίθεσις δὲ, ὅταν ἀπό τινος κεφαλαίυ ὁρμᾶται, οἷον ἀπὸ δικαίυ, ἢ συμφέροντος, ἤ τινος τῶν τοιύτων· ἵνα δὲ μὴ προσκορῆ τὸν λόγον ἐργάζηται, ἀποτάδην λέγων, ἐπάγει τινὰ ἡδονὴν διὰ τῆς πλάσεως τοῦ προσώπυ τοῦ ἀντιλέγοντος, καὶ ἵνα, ὥσπερ ἀπαιτύμενος καὶ ἀναγκαζόμενος παρ' ἄλλυ, καὶ ὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐπιφέρειν δοκῇ τὴν ἐπιμνησιν.

[1] Μολωσσῶν.

[2] ἔχει.

τοῖς χρῆται καὶ συζῇ Φίλιππος· ὑφ' ἧς ἐκ ἔςιν ὅπως, ἀγαπήσας τοῖς πεπραγμένοις, ἡσυχίαν σχήσει. Εἰ δ' ὁ μὲν, ὡς αἰεί τι μεῖζον τῶν ὑπαρχόντων δεῖ πράττειν, ἐγνωκὼς ἔςαι, ἡμεῖς δὲ, ὡς ὐδενὸς ἀντιληπτέον ἐῤῥωμένως τῶν πραγμάτων, σκοπεῖσθε, εἰς τί ποτε ἐλπὶς ταῦτα τελευτῆσαι. Πρὸς Θεῶν, τίς ὕτως εὐήθης ἐςὶν ὑμῶν, ὅςις ἀγνοεῖ, τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρο ἥξοντα, ἂν ἀμελήσωμεν; Ἀλλὰ μὴν εἰ τῦτο γενήσεται, δέδοικα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ῥᾳδίως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τόκοις, μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον, ὕςερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέςησαν· ὕτω καὶ ἡμεῖς ἂν ἐπὶ πολλῷ φανῶμεν ἐῤῥαθυμηκότες,

ΣΧΟΛΙΑ.

ἀγαπήσας] Ἀρκεσθείς.

τίς ὕτως εὐήθης] Τεχνικῶς τοῦτο ἠρώτησεν, ἵνα ἕκαςος, φεύγων τὸ καταψηφίσασθαι αὐτοῦ ἄνοιαν, συνομολογήσῃ τῷ ῥήτορι, ὡς ἀληθῆ λέγοντι.

ἐκεῖθεν] Ἐκ τῆς Ὀλύνθυ.

πόλεμον] Ἀντὶ προσώπυ πρᾶγμα ἔλαβεν· ὐ γὰρ εἶπεν, ἐλεύσονται οἱ πολέμιοι καθ' ἡμῶν, ἀλλ' ὁ πόλεμος. Σύνηθες δὲ τοῦτο καὶ Θυκυδίδῃ ποιεῖν, καὶ μεταλαμβάνειν, ἢ ἀντὶ προσώπυ πρᾶγμα, ἢ πρόσωπα πάλιν ἀντὶ πραγμάτων· αἱ γὰρ τοιαῦται τῶν λέξεων ἐναλλαγαὶ, καινοπρέπειαν τῷ λόγῳ παρέχυσι.

τῶν ἀρχαίων] Ἤτοι τῶν ἐνεχύρων· ἀρχαῖα γὰρ τὰ ἐνέχυρα καὶ τὰς ὑποθήκας ἐν πολλοῖς ὁ Δημοσθένης εἶπε. Τινὲς δὲ ἐξηγῦνται αὐτὸ, ὐκ ἐπὶ τῶν δανειζομένων, ἀλλ' ἐπὶ τῶν δανειζόντων, λέγοντες, πολλάκις τοῖς παθητικοῖς ἀντὶ ἐνεργητικῶν χρῆσθαι τὺς Ἀθηναίυς· καὶ λέγυσιν ἀρχαῖα αὐτὰ τὰ κεφάλαια· μὴ δυνάμενοι γὰρ, φησὶν, ἀποδοῦναι πολλὺς τόκυς, ὕςερον οἱ χρεωςοῦντες φεύγυσι· καὶ ὕτως οἱ δανειςαὶ μετὰ τῶν τόκων καὶ τὰ κεφάλαια ἀπολλύυσιν.

ἐπὶ πολλῷ] Ἀντὶ τοῦ, ἐπὶ πολλῷ τόκῳ· ἵνα τόκον λάβωμεν τὴν ἀργίαν καὶ ῥαθυμίαν· κεφάλαιον δὲ, αὐτὴν τὴν πόλιν.

ἐῤῥαθυμηκότες] Οὐχ ἁπλῶς ἠμεληκότες· ὐ γὰρ τοῦτο σημαίνει ἡ λέξις· ἀλλὰ μᾶλλον τὴν ἄνεσιν καὶ τὴν ἐν ἡδονῇ διαγωγήν.

καὶ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες, πολλὰ καὶ χαλεπὰ, ὧν οὐκ ἠβουλόμεθα, ὕστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν, καὶ κινδυνεύσωμεν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ.

ζ'. Τὸ μὲν οὖν ἐπιτιμᾷν, ἴσως φήσαι τις ἂν, ῥᾴδιον καὶ παντὸς εἶναι· τὸ δ' ὑπὲρ τῶν παρόντων ὅ,τι δεῖ πράττειν ἀποφαίνεσθαι, τοῦτ' εἶναι συμβούλου. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἀγνοῶ μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ', ὅτι πολλάκις ὑμεῖς, οὐ τοὺς αἰτίους, ἀλλὰ τοὺς ὑστάτους περὶ τῶν πραγμάτων εἰπόντας, ἐν ὀργῇ ποιεῖσθε, ἄν τι μὴ κατὰ

ΣΧΟΛΙΑ.

εἰς ἀνάγκην] Συνήθες τῷ ῥήτορι, τῶν μὲν λυπηρῶν καὶ αὐτὸν μετέχοντα δεικνύναι, τῶν δὲ ἀγαθῶν τὴν πεῖραν ὁλόκληρον ἀπονέμειν τῇ πόλει· καὶ δύναται τοῦτο πολλὴν αὐτῷ παρὰ τῶν ἀκροατῶν κατασκευάζειν τὴν εὔνοιαν.

Τὸ μὲν οὖν ἐπιτιμᾷν] Μικρὸν τὸ προοίμιον, ἔκ τε δυνατοῦ καὶ συμφέροντος· μετιὼν γὰρ ἐφ' ἕτερον κεφάλαιον, οὐ παντελῶς [1] ἰδιάζον, τὸ προοίμιον ἔλαβεν, ἵνα μὴ καθάπερ ἐσχισμένος ὁ λόγος φαίνηται, τὴν μὲν ἀρχὴν ποιησάμενος, ἐξ οὗ λέγων ἐπαύσατο, λέγω δὴ, τοῦ συμφέροντος· τὸ δὲ ἐνθύμημα, καὶ τὴν ἐπαγωγὴν, ἐκ τοῦ δυνατοῦ· διὸ καὶ τὸ προοίμιον ἔλαβε. Διαφέρει δὲ τὰ τῶν κεφαλαίων προοίμια, τῶν ἐν αὐταῖς ταῖς ἀρχαῖς· ὅτι ἐκεῖνα μὲν τῷ παντὶ λόγῳ χώραν δίδωσι, καὶ σπερματικὴν ἔχει τὴν δύναμιν τῶν διόλου λέγεσθαι μελλόντων· τὰ δὲ τῶν κεφαλαίων, αὐτὰ μόνα θεραπεύει τὰ λυποῦντα τὸ κεφάλαιον. Τὸ δὲ ὥσπερ ἐξ ἀντιθέσεως εἰλῆφθαι τὸ προοίμιον, οὐ παράδοξον· τὸ γὰρ ἐν μέσῳ λόγῳ κεῖσθαι, πεποίηκέ τι καὶ ἐναγώνιον ἔχειν τὸν λόγον. Ἰστέον δὲ, ὅτι ἡ ἐπιτίμησις, τῷ συμφέροντι προσήκει· ἐπιτίμησιν δὲ αὐτὸ εἶπεν, ἀλλ' οὐ λοιδορίαν· τὸ μὲν γὰρ ὑβρίζειν, παντὶ ῥᾴδιον· τὸ δὲ ἐπιτιμᾷν, ὅπερ ἐστὶ νουθετοῦντος, καὶ [2] περὶ τοῦ λυσιτελοῦντος, ἐπὶ τιμῇ τῶν ἀκουόντων λέγοντος, οὐ παντός ἐστιν, ἀλλὰ μόνου τοῦ σκοποῦντος τὸ λυσιτελὲς τῶν ἀκουόντων. Ἄλλως. Ἀντίθεσις ἀπὸ τοῦ δικαίου, οἷον, ἀλλ' οὐ δίκαια ποιεῖς, ὦ Δημόσθενες, μόνον ἐπιτιμῶν ἡμῖν, ὅπερ παντὸς ἀνθρώπου ἐστί· μὴ μέντοι συμβουλεύων, ὅπερ ἐστὶ ῥήτορος. Ἰστέον δὲ, ὅτι οὐκ εὐθὺς ἐπήγαγε τὴν λύσιν, ἀλλ' ὕστερον, ἐν μέσῳ θεὶς, καὶ εἰπὼν, ὅπερ ἐφοβεῖτο, ἵνα διὰ τούτου ὥσπερ προδιορθώσηται τὴν μέλλουσαν συμβουλήν.

[1] ἰδιάζον τὸ πρ.

[2] Desunt περὶ τοῦ.

γνώμην ἐκβῇ· ἐ μὴν οἶμαί γε δεῖν, τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν σκοπȣ̃νθ', ὑποϛείλασθαι, περὶ ὧν ὑμῖν συμφέρειν ἡγȣ̃μαι. Φημὶ δὴ, διχῇ βοηθητέον εἶναι τοῖς πράγμασιν ὑμῖν, τῷ τε τὰς πόλεις τοῖς Ὀλυνθίοις σώζειν, καὶ τȣ̀ς τȣ̃το ποιήσοντας ϛρατιώτας ἐκπέμπειν· καὶ τῷ τὴν ἐκείνȣ χώραν κακῶς ποιεῖν, καὶ τριήρεσι, καὶ ϛρατιώταις ἑτέροις. Εἰ δὲ θατέρȣ τȣ́των ὀλιγωρήσετε, ὀκνῶ μὴ μάταιος ὑμῖν ἡ ϛρατεία γένηται. Εἴτε γὰρ ὑμῶν τὴν ἐκείνȣ κακῶς ποιȣ́ντων, ὑπομείνας τȣ̃το, Ὄλυνθον παραϛήσεται, ῥᾳδίως ἐπὶ τὴν οἰκείαν ἐλθὼν ἀμυνεῖται· εἴτε βοηθησάντων μόνον ὑμῶν εἰς Ὄλυνθον, ἀκινδύνως ὁρῶν ἔχοντα τὰ οἴκοι, προσκαθεδεῖται, καὶ προσεδρεύσει τοῖς πράγμασι, [1] καὶ περιέϛαι

[1] Deest καί.

ΣΧΟΛΙΑ.

ὑποϛείλασθαι] Ὑποκρύψασθαι.

Φημὶ δὴ] Τὸν τρόπον τῆς βοηθείας εἰσηγεῖται. Ἔϛι δὲ ȣ̂τος τȣ̃ δυνατȣ̃ κεφαλαίȣ· πᾶσα γὰρ καὶ τρόπων ἐξέτασις, ἐπὶ τὸ δυνατὸν ἔχει τὴν ἀναφορὰν ἐν τȣ́τοις γὰρ δείκνυται, πῶς ἔνεϛι κρατῆσαι τῶν ἀντιπάλων. Ἐπειδὴ δὲ οἶδε τȣ̀ς Ἀθηναίȣς πολλῇ δεδȣλωμένȣς ῥαθυμίᾳ, προτείνει αὐτοῖς δύο βοηθείας, ἵνα κᾂν τὴν μίαν ποιήσωσιν.

ὀκνῶ] Φοβȣ̃μαι.

μάταιος] Ἀττικὸν τὸ, μάταιος ἡ ϛρατεία.

ὑπομείνας] Οἰκεία ἡ λέξις· ὑπομεῖναι γὰρ λέγει ἀντὶ τȣ̃ καρτερεῖν, ὅταν ἴδωμεν τὰ οἰκεῖα [1] κακῶς πάσχοντα. Τὸ δὲ παραϛήσεται, χειρώσεται. Στικτέον δὲ ἐνταῦθα, ἵν' ᾖ, ὑπομείνας καὶ ἐάσας τὴν πατρίδα αὐτȣ̃ κακῶς πάσχȣσαν, παραϛήσεται, ἐν τοσȣ́τῳ Ὄλυνθον· καὶ εὐχερῶς ἐλθὼν εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὡς λαβὼν τȣ̀ς Ὀλυνθίȣς πρὸς συμμαχίαν, ἀμυνεῖται ἡμᾶς ἐκεῖσε.

περιέϛαι] Ὅρα πῶς [2] ἐπὶ τῶν ἄνω πόλεων εἰπὼν, ὅτι εὐχερῶς αὐτὰς ἐλάμβανεν, ἐπὶ τῆς Ὀλύνθȣ εἶπε τὸ δυσχερὲς, διὰ τȣ̃ εἰπεῖν, τῷ χρόνῳ περιέϛαι, τὸ δυνατὸν Ὀλυνθίοις πραγματευόμενος.

[1] Deest κακῶς.

[2] ἐν τῷ α. πόλεις.

τῷ χρόνῳ τῶν πολιορκεμένων. Δεῖ δὴ πολλὴν καὶ διχῆ τὴν βοήθειαν εἶναι. Καὶ περὶ μὲν τῆς βοηθείας ταῦτα γινώσκω.

ή. Περὶ δὲ χρημάτων πόρε, ἔςιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρήματα ὑμῖν· ἔςιν ὅσα ἐδενὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ςρατιωτικά· ταῦτα δὲ ὑμεῖς, ἕτως ὡς βέλεσθε, λαμβάνετε. Εἰ μὲν ἒν ταῦτα τοῖς ςρατευομένοις ἀποδώσετε· ἐδενὸς ὑμῖν προσδεῖ πόρε· εἰ δὲ μὴ, προσδεῖ· μᾶλλον δ' ἅπαντος ἐνδεῖ τε πόρε. Τί ἒν, ἄν τις εἴποι, σὺ γράφεις ταῦτ' εἶναι ςρατιωτικά; Μὰ Δί', ἐκ ἔγωγε. Ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγεμαι ςρατιώτας δεῖν κατασκευασθῆναι, καὶ ταῦτ' εἶναι

ΣΧΟΛΙΑ.

Περὶ δὲ χρημάτων] Μετέρχεται ἐπὶ τὸ δυνατὸν κεφάλαιον· μερίζει δὲ τῦτο εἰς δύο, εἴς τε χρημάτων εὐπορίαν, καὶ ἀνδρῶν δύναμιν.

ὡς βέλεσθε] Πάλιν ὑποσιωπήσει ἐχρήσατο, ἀντὶ τῦ εἰπεῖν, εἰς τὰς θέας καὶ πανηγύρεις αὐτὰ λαμβάνετε.

ἀποδώσετε]. Καλῶς εἶπε τὸ ἀποδώσετε, καὶ ἐχὶ δώσετε· ἀποδίδωσι γάρ τις τὸ ἀλλότριον ἐκείνῳ, ἒ οἶδεν ὂν τὸ πρᾶγμα· ὥςε ταῦτα, φησὶν, ἐκ ἔςιν ὑμέτερα, ἀλλὰ τῶν ςρατιωτῶν οἰκεῖα.

προσδεῖ πόρε] Ἐνδεῖσθαι μέν ἐςι τὸ παντελῶς μὴ ἔχειν· προσδεῖσθαι δὲ, τὸ ἔχειν μὲν μέρος, ἔτι δὲ δεῖσθαι πρὸς τὸ τέλειον. Φησὶν ἒν, ὅτι εἰ μὲν ἀποδώσετε τὰ χρήματα, ἐ μέλλετε προσδεῖσθαι διὰ τὸ ἀρκέντως ἔχειν· εἰ δὲ μὴ, προσδεῖσθε. Εἶτα ἐπειδὴ ἔμφασίν τινα ἔχει, ὡς ἔςι καὶ ἄλλα ἐκτὸς τῶν θεωρικῶν, ἃ λαμβάνοντες, ὀλίγων προσδέονται, ἐπήγαγε τὸ, μᾶλλον δὲ παντὸς ἐνδεῖ [1] τε πόρε· ὡς εἰ μὴ ἀποδῶτε τὰ θεωρικὰ, παντελῶς ἀπορήσομεν.

Τί ἒν, ἄν τις εἴποι] Ἀνθυποφορὰ πάλιν. Σὺ, φησὶ, γράφεις τὰ θεωρικὰ εἶναι ςρατιωτικά; Εἶτα λύει, ὅτι συμβελεύω μὲν, ἐ γράφω δὲ, τὸν κίνδυνον εἰδὼς, καὶ τὸν Εὐβέλε νόμον μὴ ἀγνοῶν.

Ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγεμαι] Ἐγὼ μὲν γὰρ, φησὶν, εἰς τὲς ςρατιώτας [2] δεῖν ἀναλωθῆναι φημί· ὑμεῖς δὲ εἰς τὰς ἑορτὰς λαμβάνετε.

κατασκευασθῆναι] Ὡς παντελῶς ἀπαλλοτριωθέντος τε ςρατιωτικοῦ παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, κατα-

[1] Deest τε.

[2] Deest δεῖν.

ϛρατιωτικά· καὶ μίαν σύνταξιν εἶναι, τὴν αὐτὴν τοῦ τε λαμβάνειν, καὶ τοῦ ποιεῖν τὰ δέοντα. Ὑμεῖς δὲ οὕτω πως ἄνευ πραγμάτων λαμβάνετε εἰς τὰς ἑορτάς. Ἔϛι δὴ λοιπὸν, οἶμαι, πάντας εἰσφέρειν, ἂν πολλῶν δέῃ, πολλά· ἂν ὀλίγων, ὀλίγα. Δεῖ δὲ χρημάτων, καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ἐϛὶ γενέσθαι τῶν δεόντων. Λέγουσι δὲ καὶ ἄλλους τινὰς ἄλλοι πόρους, ὧν ἕλεσθε, ὅϛις ὑμῖν ἂν συμφέρειν δοκῇ, καὶ ἕως ἐϛὶ καιρὸς, ἀντιλάβεσθε τῶν πραγμάτων.

θ΄. Ἄξιον δὲ ἐνθυμηθῆναι καὶ λογίσασθαι

ΣΧΟΛΙΑ.

σκευασθῆναι εἶπεν, ὡς ἐπὶ κτημάτων παντελῶς διαφθαρέντων. Ἀπὸ τοῦ ποιουμένου δὲ εἶπε τὸ ποιοῦν.

ϛρατιωτικὰ] Οὐ γὰρ ἔχετε ὅθεν ἄλλοθεν αὐτοὺς μισθώσετε.

σύνταξιν] Σύνταξίς ἐϛι δύο πραγμάτων ὥσπερ ἕνωσις. Εἰώθασι δ' οἱ παλαιοὶ, ἐπειδάν τι ἀσαφὲς [1] οἴωνται λέγειν, διὰ τῆς ἐπαγωγῆς αὐτὸ λύειν, ὥσπερ καὶ ὁ Ποιητὴς εἰπὼν, [2] Κύμβαχος, ἐπήγαγεν, ἐπὶ βρεγμόν τε καὶ ὤμους· καὶ πάλιν εἰπὼν, [3] Ἐντροπαλιζόμενος, ἔφη, γόνυ γουνὸς ἀμείβων· οὕτω καὶ ὁ ῥήτωρ εἰπὼν, σύνταξις, ἐπήγαγε τὸ λαμβάνειν καὶ ποιεῖν τὰ δέοντα.

τὰ δέοντα] Νῦν γὰρ εἰς θέας λαμβάνοντες οὐ δεόντως λαμβάνετε· εἰς δὲ τὸ ϛρατεύειν δοθέντα, δεόντως δοθήσεται.

Ἔϛι δὴ λοιπὸν] Οὐδὲν ἔτι, φησὶν, ὑπολείπεται, ἐὰν μὴ βούλησθε τὰ χρήματα τοῖς ϛρατιώταις ἀποδοῦναι, ἢ εἰσφέρειν ὑμᾶς ἀπὸ τῶν ἰδίων οὐσιῶν. Οὐχ ὁρίζει δὲ τὴν ποσότητα, ἵνα μὴ λυπηρὸς δόξῃ, ἀλλὰ τὸν καιρὸν, καὶ τὴν ἀνάγκην ἐποίησεν ὁρίζουσαν.

εἰσφέρειν] Εἰ μὴ τὰ θεωρικὰ ϛρατιωτικὰ ποιήσετε.

δεῖ δὲ χρημάτων] Ὡς εἰ ἔλεγεν, εἴτε πολλῶν, εἴτε ὀλίγων δεῖσθε, οὐκ ἐμὸν εἰπεῖν, ἀλλὰ τῆς χρείας· τοῦτο δ' οἶδα, ὅτι [4] πάντως χρῄζετε.

οὐδέν ἐϛι γενέσθαι] Εἴποι ἄν τις, Τί οὖν; καὶ ἐν τῷ εὔχεσθαι δεόμεθα χρημάτων; ἢ ἐν τῷ σωφρονεῖν; Λέγομεν δὲ, ὅτι πρὸς τὸ προκείμενον εἶπεν, ἤτοι τὸν πόλεμον· ἀεὶ γὰρ ὁ πόλεμος χρημάτων δεῖται.

ἀντιλάβεσθε] Ἅψασθε.

Ἄξιον δὲ ἐνθυμηθῆναι] Πληρώσας τὸ ἓν μέρος τοῦ δυνατοῦ, τοῦτ' ἔϛι τὸ τῆς πόλεως, ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸ ἕτερον μέρος ἐλήλυθε, τὸ τοῦ

[1] οἰώμεθα. [2] Κύμβαλος. [3] Ενιτρ. [4] πάντες.

τὰ πράγματα, ἐν ᾧ καθέστηκε νυνὶ τὰ τȣ̃ Φιλίππȣ. Οὔτε γὰρ, ὡς δοκεῖ, καὶ φήσειέ τις ἂν, μὴ σκοπῶν ἀκριβῶς, εὐπρεπῶς, ȣ̓δ᾽ ἂν ὡς κάλλιστα αὐτῷ, τὰ παρόντ᾽ ἔχῃ· ȣ̓́τ᾽ ἂν ἐξήνεγκε τὸν πόλεμόν ποτε τȣ̃τον ἐκεῖνος, εἰ πολεμεῖν ᾠήθη δεήσειν αὐτόν· ἀλλ᾽ ὡς ἐπιὼν, ἅπαντα τότε ἤλπιζε τὰ πράγματα ἀναιρήσεσθαι, κᾆτα διέψευσται. Τȣ̃το δὴ πρῶτον αὐτὸν ταράττει, παρὰ γνώμην γεγονὸς, καὶ πολλὴν ἀθυμίαν αὐτῷ παρέχει. Εἶτα τὰ τῶν Θετταλῶν. Ταῦτα γὰρ ἄπιστα μὲν ἦν δήπȣ φύσει, καὶ ἀεὶ, πᾶσιν ἀνθρώποις· κομιδῇ δ᾽ ὥσπερ ἦν, καὶ ἔστι νῦν τȣ́τῳ. Καὶ γὰρ Παγασὰς ἀπαιτεῖν αὐτόν εἰσιν

ΣΧΟΛΙΑ.

Μακεδόνος· μὴ ἔχων γὰρ δεῖξαι τȣ̀ς Ἀθηναίȣς δυνατȣ̀ς, καθὸ [1]πολλ᾽ ἀπώλεσαν, τεχνικῶς ἐκ τȣ̃ ἐναντίȣ πειρᾶται κατασκευάσαι, ὅτι δύνανται τὴν Φιλίππȣ δύναμιν καθαιρεῖν.

Οὔτε γὰρ, ὡς δοκεῖ] Οὐκ ȣ̔́τως αὐτῷ ἔχει τὰ πράγματα εὐπρεπῶς, ȣ̓δὲ ὥς τις νομίζει κάλλιστα.

τὰ παρόντα] Ἤγȣν τὰ ἐν τῇ Ὀλύνθῳ.

τὸν πόλεμον] Πρὸς τȣ̀ς Ὀλυνθίȣς.

αὐτὸν] Τὸν πόλεμον.

τὰ πράγματα] Τὰ τῶν Ὀλυνθίων ἐκ μόνης τῆς θέας ἀναιρήσεσθαι.

κᾆτα διέψευσται] Καὶ εἶτα διέψευσται τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς προσδοκίας· ἰδȣ̀ γὰρ πολεμοῦσιν αὐτῷ παρὰ τὴν αὐτοῦ προσδοκίαν.

Εἶτα] Οὐκ εἶπεν, οἱ Θετταλοὶ, ἀλλὰ τὰ Θετταλῶν πράγματα, ἵνα λέγῃ τὴν ἀπιστίαν, καὶ δηλώσῃ ὅτι ἀεὶ συζῶσιν αὐτῇ.

τὰ τῶν Θετταλῶν] Ταράττει αὐτόν. Πράγματι δὲ ἀντὶ προσώπȣ ἐχρήσατο.

Καὶ γὰρ Παγασὰς] Ἡ ἱστορία ȣ̔́τως· Ἀλεύας, ἀπόγονός τις τοῦ Ἡρακλέȣς, Θετταλὸς, ἐτυράννησε Θετταλῶν· εἶτα καὶ οἱ τȣ́τȣ παῖδες. Μὴ φέροντες ȣ̓̃ν τὴν τυραννίδα οἱ Θετταλοὶ, καὶ ἀποροῦντες τί δεῖ ποιεῖν, μετεπέμψαντο εἰς συμμαχίαν τὸν Φίλιππον. Εἶτα ἐλθὼν ἐκεῖνος, ἐξέβαλε τȣ̀ς Ἀλευάδας ἐκ τῆς τυραννίδος· καὶ ὑπὲρ τȣ́τȣ χάριν αὐτῷ ὁμολογοῦντες οἱ Θετταλοὶ, δεδώκασιν αὐτῷ νέμεσθαι Παγασὰς, καὶ τὰ χρήματα τὰ ἐκ τῶν λιμένων καὶ τῆς

[1] πολλȣ́ς.

ἐψηφισμένοι· καὶ Μαγνησίαν κεκωλύκασι τειχίζειν. Ἤκουον δ᾽ ἔγωγέ τινων, ὡς οὐδὲ τοὺς λιμένας, καὶ τὰς ἀγορὰς ἔτι δώσοιεν αὐτῷ καρποῦσθαι· τὰ γὰρ κοινὰ τῶν Θετταλῶν ἀπὸ τούτων δέοι διοικεῖν, οὐ Φίλιππον λαμβάνειν. Ἂν δὲ τούτων ἀποστερηθῇ τῶν χρημάτων, εἰς στενὸν κομιδῇ τὰ τῆς τροφῆς τοῖς ξένοις αὐτῷ καταστήσεται. Ἀλλὰ μὴν τόν γε Παίονα, καὶ τὸν Ἰλλυριὸν, καὶ ἁπλῶς τούτους ἅπαντας, ἡγεῖσθαι χρὴ αὐτονόμους ἥδιον ἂν, καὶ ἐλευθέρους, ἢ δούλους εἶναι. Καὶ γὰρ ἀήθεις τοῦ κατακούειν τινός εἰσι, καὶ ἄνθρωπος ὑβριστὴς, ὥς φασι· καὶ μὰ

ΣΧΟΛΙΑ.

ἀγορας. Ἄπιστοι δὲ Θετταλοὶ ἐνομίσθησαν, ἢ διὰ τὸ τὸν Ἰάσονα, Θετταλὸν ὄντα, ἄπιστον ὀφθῆναι περὶ τὴν Μήδειαν· ἢ ὅτι ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ, ἐν αὐτῇ τῇ παρατάξει ἀπὸ Ἀθηναίων πρὸς Λακεδαιμονίους μετετάξαντο, ὥς φησιν ὁ Θουκυδίδης. Ἡ δὲ Μαγνησία, χώρα τις ἦν πλησίον Θετταλίας ὑπήκοος αὐτοῖς. Ἔστι δὲ καὶ πόλις ὁμώνυμος αὐτῇ. Χαριζόμενος οὖν τοῖς Θετταλοῖς ὁ Φίλιππος, ταύτην αὐτοῖς κατεδουλώσατο ἀποστᾶσαν αὐτῶν· μετὰ δὲ ταῦτα φρούριον ᾠκοδόμησεν ἐν αὐτῇ τῇ πόλει τῶν Μαγνητῶν, ἵνα μὴ καὶ δεύτερον ἀποστῶσι· τὸ δὲ ἀληθὲς, κατ᾽ αὐτῶν Θετταλῶν. Οἱ δὲ γνόντες αὐτὸ τοῦτο, ἐκώλυσαν αὐτὸν τειχίζειν.

ἀπὸ τούτων] Ἤγουν, ἀπὸ τῶν ἐξ αὐτῶν προσόδων.

τοῖς ξένοις] Καὶ γὰρ οὐ μόνον Μακεδόσιν, ἀλλὰ καὶ ξένοις ἐχρῆτο πρὸς τὴν στρατείαν.

Ἀλλὰ μὴν τόν γε] Δείξας αὐτοῦ τὸ ἀσθενὲς ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων, βούλεται καὶ ἀπὸ τῶν Βαρβάρων τὸ ὅμοιον ἐργάσασθαι· καὶ δι᾽ αὐτῆς δὲ τῆς λέξεως ηὐτέλισε τὴν δύναμιν· οὐ γὰρ εἶπε πληθυντικῶς, ἀλλ᾽ ἑνικῶς, Παίονα καὶ τὸν Ἰλλυριόν.

ἥδιον ἂν] Παίονες καὶ Ἰλλυριοὶ κατ᾽ ἀνάγκην ὑπήκουον, καὶ ἄλλα τινὰ τῶν ἐθνῶν.

Καὶ γὰρ ἀήθεις] Δεῖ προσέχειν τῇ λέξει· οὐ γὰρ εἶπεν ἀκούειν μόνον, ἀλλὰ κατακούειν, ὅπερ ἐστὶ πάνυ ὑπακούειν, ὥστε καὶ δούλους νομίζεσθαι. Ὁ δὲ Φίλιππος, φησὶν, ὑβριστὴς καὶ ἐπαχθής.

δι' οὐδὲν ἄπιςον ἴσως. Τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν, ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται. Διόπερ πολλάκις δοκεῖ τὸ φυλάξαι τἀγαθὰ, τοῦ κτήσασθαι χαλεπώτερον εἶναι. Δεῖ τοίνυν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἀκαιρίαν τὴν ἐκείνου καιρὸν ὑμέτερον νομίσαντας, ἑτοίμως συνάρασθαι τὰ πράγματα, καὶ πρεσβευομένους ἐφ' ἃ δεῖ, καὶ ςρατευομένους αὐτοὺς, καὶ παροξύνοντας τοὺς ἄλλους ἅπαντας·

ΣΧΟΛΙΑ.

ἄπιςον] Αὐτὸν εἶναι τοιοῦτον.

Τὸ γὰρ εὖ πράττειν] Γνωμικὴ περίοδος, ἡ καὶ δίκωλος. Ἐπειδὴ, φησὶν, οἱ παρ' ἀξίαν εὐτυχοῦντες, οὐ δύνανται φυλάξαι τὴν εὐτυχίαν διὰ τὸ πονηρὸν τῆς γνώμης, δεδώκασιν ἀφορμὴν τοῦ λέγειν, ὅτι δυσχερές ἐςι τὸ φυλάξαι μᾶλλον, ἤπερ κτήσασθαι· ὅπερ οὐκ ἔςιν ἀληθές.

τὸ φυλάξαι] Ἤγουν, τηρῆσαι ὡσαύτως ἔχειν, καὶ μὴ μεταβαλεῖν εἰς κακίαν.

τἀγαθὰ] Τὰ ἐπελθόντα τινί.

Δεῖ τοίνυν ὑμᾶς] Παραβολὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου. Πληρώσας τὴν ἐξέτασιν τοῦ δυνατοῦ, καὶ σαθρὸν ἀποδείξας τὸν Φίλιππον πανταχόθεν, εἰς προτροπὴν μετῆλθε. Διενήνοχε δὲ προτροπὴ συμβουλῆς, ὅτι ἐν μὲν ταῖς συμβουλαῖς, καὶ τὸ ἀγαθὸν, ὑπὲρ οὗ συμβουλεύομεν, ἀμφισβήτησιν ἔχει, καὶ ὁ τρόπος, δι' οὗ ἂν περιγενοίμεθα τῶν χρησίμων, ἀντίῤῥησιν ἐπιδέχεται· ἐν δὲ ταῖς προτροπαῖς καὶ τὸ ἀγαθὸν πρόδηλον, καὶ ὁ τρόπος. Δεῖ δὲ γινώσκειν, ὅτι ἐπιπλέκεται τοῖς εἴδεσι τούτοις τὰ ἀλλήλων· καὶ συμβουλευτικὰ ἐν προτροπαῖς, καὶ τοὐναντίον ἐν συμβουλαῖς προτρεπτικά. Ἐκ δὲ τοῦ πλεονάζοντος ἐν τῇ ὑποθέσει, χρὴ τὸ εἶδος τοῦ λόγου γνωρίζειν.

συνάρασθαι] Ἔδει μὲν εἰπεῖν συνάρασθαι τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' Ἀττικῶς εἶπεν. Ἡ δὲ σύνταξις, ὡς εἰ ἔλεγε, σὺν τῇ τύχῃ ἀγωνίζεσθαι, ἐφ' ἃ δεῖ χωρία. Ἔςι δὲ μονόκωλος σχοινοτενὴς περίοδος, ἐν ὑπερβατῷ σχηματισθεῖσα· τὸ σχῆμα δὲ ἐπίτμησις. Τὸ δὲ συνάρασθαι, συλλαβεῖν καὶ ἁρπάσαι, συνάψασθαι.

πρεσβευομένους] Πρεσβεύεσθαι, φησὶν, ἐπὶ τοὺς ἀγνοοῦντας τὸν Φίλιππον, ἵνα διδάξωσιν αὐτοὺς, μὴ πιςεύειν αὐτῷ· ἐπὶ δὲ τῶν εἰδότων μὲν, φοβουμένων δὲ, τῷ ἀγγέλλεσθαι ὑμᾶς ὅτι ςρατεύεσθε, ἵνα παροξυνθῶσιν εἰς τὸ μηκέτι δεδιέναι αὐτόν.

λογιζομένους, εἰ Φίλιππος λάβοι καθ' ἡμῶν τοιοῦτον καιρὸν, καὶ πόλεμος γένοιτο πρὸς τῇ χώρᾳ, πῶς ἂν αὐτὸν οἴεσθε ἑτοίμως ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν; Εἶτ' οὐκ αἰσχύνεσθε, εἰ μηδ' ἃ πάθοιτ' ἂν, εἰ δύναιτ' ἐκεῖνος, ταῦτα ποιῆσαι, καιρὸν ἔχοντες οὐ τολμήσετε;

ί. Ἔτι τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηδὲ τοῦθ' ὑμᾶς λανθανέτω, ὅτι νῦν αἵρεσίς ἐστιν ὑμῖν, πότερον ὑμᾶς ἐκεῖ χρὴ πολεμεῖν, ἢ παρ' ὑμῖν ἐκεῖνον. Ἐὰν μὲν γὰρ ἀντέχῃ τὰ τῶν Ὀλυνθίων, ὑμεῖς ἐκεῖ πολεμήσετε, καὶ τὴν ἐκείνου κα-

Σ Χ Ο Λ Ι Α.

λάβοι καθ' ἡμῶν] Τοιοῦτον καιρὸν, οἷος νῦν ἡμῖν ἐστὶ κατ' ἐκείνου· καὶ πόλεμος γένοιτο πρὸς τῇ χώρᾳ, τῇ ἡμετέρᾳ, καθάπερ νῦν τῇ ἐκείνου· ἡ γὰρ Ὄλυνθος γείτων αὐτῷ· ἐὰν τοιαῦται, φησὶν, αὐτῷ προσγένοιντο πολλαὶ εὐπορίαι, οἷαι νῦν ἡμῖν· καὶ πάλιν, εἰ πόλεμόν τινα σχοίημεν ὅμορον, ὡς αὐτὸς νῦν ἔσχε τὸν τῇ Ὀλύνθῳ γειτνιάζοντα.

Εἶτ' οὐκ αἰσχύνεσθε] Ἡ περίοδος ἐπιτιμητικὴ, ἥ ἐστι μονόκωλος, φησὶν Ἑρμογένης. Ἀσαφὲς δ' εἶναι δοκεῖ τὸ χωρίον· ἄδηλον γὰρ τίνι χρὴ προσνεῖμαι τὸ ταῦτα ποιῆσαι· πότερον τοῖς Ἀθηναίοις, ἢ τῷ Φιλίππῳ· δοκεῖ γὰρ ἐφ' ἑκατέρων ἁρμόζειν. Χρὴ οὖν ἐπὶ τῶν τοιούτων ἀσαφῶν καὶ ἐπαμφοτερίζειν δοκούντων, ἐκ τοῦ τέλους ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀνιέναι· λυθήσεται γὰρ οὕτως ἡ ἀσάφεια· οἷον, ἐπὶ τοῦ παρόντος, εὐθὺς κάτωθεν ἀρξάμενος λέγε, οὐ τολμήσετε, καιρὸν ἔχοντες, πάντα ποιῆσαι ἃ πάθοιτε ἂν, εἰ δύναιτο ἐκεῖνος; τὸ γὰρ πρότερον ἐπ' ἀμφοτέρων λέγεσθαι δοκοῦν, νῦν ἐφάνη περὶ τῶν Ἀθηναίων εἰρημένον.

εἰ μηδ' ἃ πάθοιτ' ἂν] Τὸ μὴ περισσόν· ἢ τὸ εἰ μὴ, εἰς τὸ, οὐ τολμήσετε.

Ἔτι τοίνυν] Μετάβασις ἐπὶ τὸ ἀναγκαῖον. Ὥσπερ δὲ τὸ συμφέρον εἰς δύο τέμνεσθαι φαμὲν, εἴς τε αὐτὸ τὸ συμφέρον, καὶ τὸ ἀναγκαῖον· οὕτω καὶ τὸ δυνατὸν, εἴς τε αὐτὸ τὸ δυνατὸν ἁπλῶς, καὶ τὸ ῥᾴδιον, καὶ εἰς τὸ ἀναγκαῖον· ὅπερ ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ νῦν ἐξετάζεσθαι φαμέν· δίδωσι γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις αἵρεσιν, ποῦ χρὴ πολεμεῖν· καὶ τὸν μὲν ἐν Μακεδονίᾳ πόλεμον, εὔκολον δεικνῦσι· τὸν δὲ ἐπὶ τῆς Ἀττικῆς, χαλεπὸν καὶ φοβερόν.

κῶς ποιήσετε, τὴν ὑπάρχουσαν καὶ τὴν οἰκείαν ταύτην ἀδεῶς καρπούμενοι· ἂν δ' ἐκεῖνα Φίλιππος λάβῃ, τίς αὐτὸν ἔτι κωλύσει δεῦρο βαδίζειν; Θηβαῖοι; Μὴ λίαν πικρὸν εἰπεῖν ᾖ, καὶ συνεισβαλοῦσιν ἑτοίμως. Ἀλλὰ Φωκεῖς; Οἱ τὴν οἰκείαν οὐχ' οἷοί τε ὄντες φυλάττειν, ἐὰν μὴ βοηθήσηθ' ὑμεῖς. Ἢ ἄλλος τις; ἀλλ', ὦ 'τᾶν, οὐχὶ βουλήσεται. Τῶν ἀτοπωτάτων μέν τ' ἂν εἴη, εἰ ἃ νῦν ανοιαν ὀφλισκάνων, ὅμως ἐκλαλεῖ, ταῦτα δυνηθεις μὴ πράξει. Ἀλλὰ μὴν ἡλίκα γ' ἐςὶ τὸ διαφορα, ἐνθάδε ἢ ἐκεῖ πολεμεῖν, οὐδὲ λόγου προσδεῖν ἡγοῦμαι. Εἰ γὰρ ὑμᾶς δεήσειεν αὐτοὺς τριάκοντα ἡμέρας μόνας ἔξω γενέσθαι, καὶ ὅσα ἀνάγκη, ςρατοπέδῳ χρωμένους, τῶν ἐκ τῆς

ΣΧΟΛΙΑ.

τὴν ὑπάρχουσαν] Ἤγουν, ἡμετέραν.

Μὴ λίαν] Φοβοῦμαι ἔξωθεν.

συνεισβαλοῦσιν] [1] Ὡς πολέμιοι εἰσελεύσονται εἰς τὴν [2] χώραν.

Ἀλλ', ὦ 'τᾶν] Ἀνθυποφορὰ ςοχαςιχὴ ἣν λύει ἐκ τεκμηρίων. Τὸ δὲ, ὦ 'τᾶν, δύο μέρη λόγου εἰσίν· ὦ καὶ ἐτᾶν, ὅ ἐςιν, ὦ ἑταῖρε.

οὐχὶ βουλήσεται] Ὁ Φίλιππος δηλονότι.

εἰ ἃ νῦν] Τὸ ἐφ' ὑμᾶς ἐλθεῖν.

ὅμως ἐκλαλεῖ] Ὅτι ἔρχομαι ἐπὶ τὴν Ἀττικήν. Ἄρα, ἐὰν δυνηθῇ ταῦτα ποιῆσαι, οὐ πράξει; Ζητητέον δὲ, πῶς ἐν τοῖς ἄνω δεινὸν αὐτὸν καλέσας, καὶ εἰδότα χρήσασθαι πράγμασιν, ἐνταῦθα μωρὸν ἀποκαλεῖ. Λέγομεν, ὅτι ἀπὸ πολλῆς ἐπιθυμίας τοῦ βούλεσθαι αὐτὸν ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἐλθεῖν, ποιεῖ αὐτὸν μὴ δυνάμενον ἑαυτοῦ κατασχεῖν, ἀλλὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἐκλέγοντα.

οὐδὲ λόγου] Οὐ δεῖ γάρ, φησι, τὰ ὁμολογούμενα κατασκευάζειν· καὶ δύο κακῶν προκειμένων (κακὸν γὰρ ὁ πόλεμος) αἱρεῖται τὸ ἧττον.

ἔξω γενέσθαι] Οὐχ ἁπλῶς ἔξω τῆς πόλεως, ἀλλ' ἔξω τῆς χώρας ἐν τῇ Μακεδονίᾳ.

[1] Οἱ.

[2] πόλιν.

χώρας λαμβάνειν, μηδενὸς ὄντος ἐν αὐτῇ πολεμίου λέγω, πλέον ἂν οἶμαι ζημιωθῆναι τοὺς γεωργοῦντας ὑμῶν, ἢ ὅσα εἰς ἅπαντα τὸν πρὸ τοῦ πόλεμον δεδαπάνησθε· Εἰ δὲ δὴ πόλεμός τις ἥξει, πόσα χρὴ νομίσαι ζημιωθήσεσθαι; Καὶ πρόσεσθ' ἡ ὕβρις· καὶ ἔτι ἡ τῶν πραγμάτων αἰσχύνη, οὐδεμιᾶς ἐλάττων ζημία, τοῖς γε σώφροσι.

ιά. Πάντα δὴ ταῦτα δεῖ συνιδόντας ἅπαντας, βοηθεῖν καὶ ἀπωθεῖν ἐκεῖσε τὸν πόλεμον· τοὺς μὲν εὐπόρους, ἵν' ὑπὲρ τῶν πολλῶν, ὧν, καλῶς ποιοῦντες, ἔχουσι, μικρὰ ἀναλίσκοντες, τὰ λοιπὰ καρπῶνται ἀδεῶς· τοὺς δ' ἐν ἡλικίᾳ, ἵνα τὴν τοῦ πολεμεῖν ἐμπειρίαν ἐν τῇ τοῦ Φιλίππου χώρᾳ κτησάμενοι, φοβεροὶ φύλακες τῆς οἰκείας ἀκεραίου γένωνται· τοὺς δὲ λέγοντας, ἵν' αἱ τῶν

ΣΧΟΛΙΑ.

γεωργοῦντας] Οὐχ ἁπλῶς τοὺς σκάπτοντας τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ τοὺς κεκτημένους ἀγρούς.

τὸν πρὸ τοῦ πόλεμον] Τὸν περὶ Ἀμφίπολίν φησιν, εἰς ὃν χίλια διακόσια τάλαντα ἀνηλώθη.

πρόσεσθ'] Τῇ ζημίᾳ περιφρόνησις.

σώφροσι] Τοῖς συνετοῖς, τοῖς σώζουσι τὴν φρόνησιν.

Πάντα δὴ ταῦτα] Ἐντεῦθεν ὁ ἐπίλογος. Ἐκ τοῦ συμφέροντος κεφαλαίου τοὺς ἐπιλόγους εἴληφε· δεῖ γὰρ ἐκ τῶν ἰσχυρῶν ἀεὶ καὶ τῶν συνεκτικῶν, τὰς ἀνακεφαλαιώσεις καὶ τοὺς ἐπιλόγους λαμβάνειν.

ἐκεῖσε] Εἰς τὴν Μακεδονίαν.

τοὺς δ' ἐν ἡλικίᾳ] Τοὺς δυναμένους ὅπλα φέρειν καὶ μάχεσθαι, τοὺς νεωτέρους· ἡλικία γὰρ ἐξαιρέτως ἐπὶ τῶν νεωτέρων· ἐν αὐτῇ γὰρ πάντα πράττειν δυνάμεθα· τοὺς δὲ ἔξω τῆς ἡλικίας, ἤτοι τοὺς γέροντας.

τοὺς δὲ λέγοντας] Ἤτοι, τοὺς ῥήτορας.

πεπολιτευμένων αὐτοῖς εὐθύναι ῥᾴδιαι γένωνται. Ὡς ὁποῖ' ἄττ' ἂν ὑμᾶς περιστῇ τὰ πράγματα, τοιοῦτοι κριταὶ καὶ τῶν πεπραγμένων αὐτοῖς ἔσεσθε. Χρηστὰ δὲ εἴη, παντὸς εἵνεκα.

ΣΧΟΛΙΑ.

αὐτοῖς] Τοῖς λέγουσι.

εὐθύναι] Ἀπολογίαι καὶ κρίσεις φανεραὶ καὶ κάλλισται γένωνται.

Χρηστὰ δὲ εἴη] Εὐχὴν προστίθησι τῇ συμβουλῇ, οἷον, εἴθε γένοιτο, φησὶ, χρηστὰ, καὶ προβαίη καλῶς διὰ πάντας, οἷον διὰ τοὺς πλουσίους, τοὺς νέους, τοὺς ῥήτορας.

NOTÆ IN PRIMAM PHILIPPICAM.

Conversis à me in nostram linguam Demosthenis orationibus, diu dubitavi, earum ordinem Chronologicum attingerem necne, præ metu ne mihi vitio daretur, quod in sententiâ meâ singularis essem; tandem apud me Dionysii Halicarnassensis prævaluit auctoritas. Hanc, ex promisso, rationibus fulcire jam aggrediar, neque eas aliundè quàm ex ipsâ oratione petam. Ibi, de Atheniensium ad Thermopylas expeditione, tanquam quæ recentèr admodùm obtigerat, loquitur Demosthenes. Hæc expeditio, si Diodoro fides, in eum, quo Archon erat Aristodemus, annum cecidit, eoque Archonte primò Demosthenes contra Philippum dixit. Inde palam est primam Philippicam ante Olynthiacas esse collocandam, quî scilicet tempus Expeditionis, quæ in primâ Philippicâ quasi recens adhuc memoratur, ipsi quadret. Minìmè verò id fiet, si eam post Olynthiacas remiseris, quippe quæ Archonte Callimacho, ut Philochorus testatur, id est triennium illinc, habitæ fuerunt. Quin insupèr, Demosthenes Philippi res gestas quum recenset, levissimam de Olyntho mentionem facit: ex quo colligere est nondum à Philippo obsessam, nedum captam, fuisse eam urbem. Quam si tunc temporis expugnâsset, quis credat quin Demosthenes tanti momenti rem, eamque recentem adhuc, Atheniensium animis magis inculcâsset, qui præsertim de eâ in aliis ubique locis tam fusè et elatè disserit, maximumque inde argumentum sumit cur Philippi progressibus strenuè obsistant. Negativam hìc probationem validam equidem atque firmam censeo. *Tourrellus.*

NOTÆ

IN LIBANII ARGUMENTUM.

PAG. 1. l. 5. Πῶς ἂν ἄριστα τῷ πολέμῳ προσενεχθεῖεν] Κατὰ συγκοπὴν, ἀντὶ τοῦ προσενεχθείησαν. Dixit autem de re, καλῶς προσφέρεσθαι τῷ πολέμῳ, sicut aliàs de personâ dicitur, φιλανθρώπως τοῖς ἀνθρώποις προσφέρεσθαι, humaniter tractare homines, uti humanitate erga eos. *Wolfius.*

Ib. l. 7. Πρὸς τὰς τῶν ἐπικαίρων χρείας] Πρὸς τὰ καθ' ἕκαστον καιρὸν ἀναγκαῖα πράγματα. *Idem.* [*Benenati* margo habet τὰς ἐπικαίρους.]

Ib. l. 9. Παραμεμιγμένων δὲ] Scilicet τοῖς πολίταις τῶν ξένων, vel παραμεμιγμένων τῶν πολιτῶν τοῖς ξένοις quod perinde est. *Idem.*

Ib. l. 12. Τοὺς Ἐτησίας] Scilicet ἀνέμους· παρὰ τὸ ἔτος rectius, opinor, quàm παρὰ τὸ ἔθος. Tùm enim ἐθησίας scriberetur. Neque verò ut ab ἔτος fit ἐτήσιος, *annuus*, ita ἐθήσιος, *solitus*, *consuetus*, ab ἔθος formari puto. Plinius Aquilones vocat lib. ii. cap. 47. "Caniculæ," inquit, "exortum diebus octo fermè Aquilones ante-" cedunt, quos Prodromos vocant. Post biduum au-" tem exortus, iidem Aquilones constantiùs perflant, " diebus quadraginta, quos Etesias vocant." Hos Aristoteles, libello De Mundo, permistos esse scribit ex Aquilonibus et Favoniis. Strabo verò libro iii. εὔρους, id est, *subsolanos*, appellat Etesias. Cùm autem Athenæ meridionaliores sint, (ut docet tabula Cosmographica) Macedonia Septentrionalior; Athenis in hanc navigaturis adversi erunt Etesiæ; ex Macedoniâ Athenas, secundi. Hiberno autem tempore, quamvìs Austri familiariùs flent, periculosa per se omnis navigatio. *Idem.*

Ib. l. 14. Ἐπιχειρῇ] *Benenati* margo, ἐπιχειρήσῃ· sicut mox κρατήσῃ.

NOTÆ

IN TEXTUM ET SCHOLIA.

SECT. I.

PAG. 2. lin. 1. Εἰ μὲν περὶ καινȣ̃ τινὸς πράγματος] Vide exordium orationis Æschineæ contra Ctesiphontem, ubi citatur Solonis lex de disciplinâ oratorum; in quam peccare videbatur Demosthenes, nondum grandis natu: et præconium, τίς ἀγορεύειν βȣ́λεται τῶν ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτη γεγονότων; Hâc igitur de causâ præfatur se, quamvis nunc primus sententiam dicat, non primùm tamen dicere, quòd res nova non agatur: simulque et odium propulsat, et attentionem captat, cùm significet se aliquid, melius cæteris, quorum consilia rempublicam nihil juverint, in medium esse allaturum. Τὸ τοίνυν προοίμιον τῇ μὲν, διὰ προκαταλήψεως καὶ διασυρμȣ̃ τῶν πρότερον εἰπόντων, ἐνδοξόν· τῇ δὲ προσεκτικὸν, μετ' ἐπαγγελίας. *Wolfius.* [Vide *Petit.* in Leg. Att. pag. 200. Legem à *Wolfio* laudatam Doctiss. *Tourrellus* abrogatam fuisse dicit, Archonte Glaucippo, Olymp. XCII. ann. 3.; rationis tamen et decori auctoritate adhuc viguisse.]

Ib. l. 2. Πρȣτίθετο] Scilicet à Prytanibus. Ii concionem advocandi jus habebant, quam nisi ad præscriptum legum convocâssent, solvebant mulctam mille drachmarum, consecratam Minervæ. Ante verò quàm concio cogeretur, πρόγραμμα pro Eponymorum statuis publicè proponebant, sive tabulam, quâ significabant de quo agendum in concione, quoque die, quâque diei horâ. Vid. *Jull. Poll.* lib. VIII. cap. IX. 94. et ibi Doctiss. *Kuhn. Demosth.* contra Timocr. pag. 41. Ed. *Ben. Car. Sigon.* 11. de Rep. Athen. 4. *Benenatus* in margine, itemque *Wolfius* inter variantes lectiones, πρȣ́κειτο habet.

P. 2. l. 2. Λέγειν] Ἵνα λέγωσιν οἱ ῥήτορες. *Wolfius.*

Ib. Schol. l. 30. Εἰ μὴ τὸ παροξύνειν] Lego ὐδὲν ἕτερον, εἰ μὴ παροξύνει· quanquam malim ὐδὲν ἕτερον ἢ παροξύνει, καὶ ἀντιλαμβάνεσθαι δεῖν τῶν πραγμάτων διδάσκει. *Idem.*

P. 3. l. 1. Οἱ πλεῖστοι] Σωφροσύνης ἐνδεικτικόν· ὐχὶ δὲ εἷς μόνος, ἢ δύω, ἢ τρεῖς. *Idem.*

Ib. Schol. l. 4. Παραχαράττω τὸν νόμον] Loci sensus planè postulat ut reponatur τὸ ὐ, quod etiam inter varias lectiones habet et *Wolfius* et *Morellius.*

Ib. l. 10 et 11. Τῇ ἀπωλείᾳ τῶν τριάκοντα δύο πόλεων τῶν Χαλκιδικῶν] In Chronologiam peccat Scholiastes. Philippus enim Chalcidicas (Thraciæ) urbes non ante quartum annum Olympiadis centesimæ septimæ adortus est: ut ex Diodoro discimus lib. xvi, et Philochoro: quem vide in Ὀλυμπιάδων ἀναγραφῇ apud *Scaligerum:* hæc verò oratio primo ejusdem Olympiadis anno habita est, paulò post Atheniensium ad Thermopylas profectionem, juxta *Tourrelli* computum, cui suffragatur etiam *Andreas Schottus* in Parallelis, et *Sigonius* in Temporibus Atheniensium. De Chalcidicis urbibus multa apud *Demosthenem* in Oratione περὶ Παραπρεσβείας.

Ib. l. 35. Τῶν ἄλλων] Ex *Isocrate* rescribe τὸν ἄλλον χρόνον· mox νομίμοις· deinde ἡσυχίαν ἂν ἦγον absque τῷ πολλήν.

Ib. l. 77. Κριτὴν τῶν προγ.] *Morellius* inter variantes lectiones habet κριτὴν αὐτόν.

P. 4. l. 1 et 2. Τότ' ἂν αὐτὸς] Ita omnes editi. In MSS. verò legi καὶ αὐτὸς indicant *Benenatus, Wolfius, Pithœus:* itaque legisse videtur Scholiast. quem vid. sup. ad v. λέγειν. Illa hìc particula minimè, ut opinor, otiosa est, quippe quæ sententiæ modestiam aliquatenùs augeat; quare eam in textum reposui; idque eo lubentiùs feci, quòd in Προοιμίοις Δημηγορικοῖς, p. 758. Ed. *Ben.* ubi eadem ad verbum ferè leguntur, eandem habemus lectionem.

P. 4. l. 5 et 6. Εἰκότως ἂν συγγνώμης τυγχάνειν] In loco jam citato legitur, εἰκότως ἂν μετὰ τέτες δοκεῖν λέγειν.

Ib. l. 6. Ἐκ τῦ παρεληλυθότος χρόνε] Ἐν τῷ παρελθόντι χρόνῳ. Eandem formulam paulò post repetit. *Wolfius.*

Ib. l. 7. Οὗτοι συνεβέλευον] In Ed. *Bas.* et MSto. *Voss.* αὐτοὶ συνεβέλευσαν. Pro συνεβέλευσαν cæteri omnes editi, ut et MSS. συνεβέλευον (quod profectò magis Atticum videtur) et *Voss.* περὶ αὐτῶν συνεβ.

Ibid. Νῦν ἔδει] Transponit *Voss.* mox post βελεύεσθαι *Pith.* περὶ αὐτῶν.

Sect. II.

Pag. 4. l. 9. Πρῶτον μὲν ἓν] Duæ sunt præcipuæ hujus orationis partes: quarum altera principio et fine tractatur, adhortatione constans, ad rem magnis animis et strenuè contra Philippum gerendam, multis reprehensionibus cessationis perniciosæ, et desperationis indignæ tantâ republicâ, admistis: altera, in medio adhortationum posita, rationem instructionis et apparatûs bellici continet; quæ ferè difficillima consiliorum pars est, quòd tum usum rerum non vulgarem, tum hominum, locorum, temporum, facultatum, ab omni parte cognitionem exquisitam, tum ingenii maximum acumen postulat. 'Ut enim quisque maximè non modo perspicit, quid in re quâque verissimum sit; sed et acutissimè et celerrimè potest et videre et explicare rationem:' hoc est τὸν τρόπον τῦ διαπράξασθαι τὰ δέοντα, καὶ μετ' ἐλέγχων αἰτιαλογεῖν 'is prudentissimus et sapientissimus ritè haberi solet.' *Cic.* de Officiis. *Wolfius.*

Ib. l. ult. Ἔχειν δοκεῖ] Scilicet τοῖς τὰ μὲν ἐκβάντα θεωρῦσι, τὰς δὲ τέτων αἰτίας ἐκ ἐπισκεπτομένοις. Ita significat res ipsas, id est, fortunam Atheniensium, non esse malas, sed videri. Fortunatis non est desperandum. 'At', inquiunt Athenienses, 'nos calamitosi sumus, rebus toties malè gestis.' Refutatio translatione à fortunâ

in ignaviam constat, adjectâ concessione, si functi hactenùs essent officio, non injustam desperationis causam habituros. *Idem.* [in nonnullis δοκῇ legitur.]

P. 4. l. ult. et P. 5. l. 1. Ὃ *γάρ ἐστι χείριστον αὐτῶν*] Eadem ad verbum ferè in Proœmiis leguntur pag. 767. Ed. *Ben.* Similis etiam locus est in Philippicâ tertiâ pag. 66. quem visum est hùc transcribere. *Καὶ παράδοξον μὲν ἴσως ἐστὶν ὃ μέλλω λέγειν, ἀληθὲς δέ· τὸ χείριστον ἐν τοῖς παρεληλυθόσι, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. Τί οὖν ἐστὶ τοῦτο; Ὅτι οὔτε μικρὸν οὔτε μέγα οὐδὲν τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν, κακῶς τὰ πράγματα ἔχει· ἐπείτοιγε εἰ πάνθ᾽ ἃ προσήκει πραττόντων ὑμῶν, οὕτω διέκειτο, οὐδ᾽ ἂν ἐλπὶς ἦν αὐτὰ γενέσθαι βελτίω. Νῦν δὲ τῆς μὲν ῥαθυμίας τῆς ὑμετέρας καὶ τῆς ἀμελείας κεκράτηκε Φίλιππος, τῆς πόλεως δ᾽ οὐ κεκράτηκεν· οὐδ᾽ ἥττησθε ὑμεῖς, ἀλλ᾽ οὐδὲ κεκίνησθε.*

P. 5. l. 5. Προσῆκε] Scribitur etiam *προσήκει.*

Ib. l. 7. Ἔπειτα ἐνθυμητέον] Primum argumentum à spe fortunæ melioris sumptum, quia parum firmum est, (Quid enim spes est, nisi vigilantis somnium?) exemplis Atheniensium et Philippi confirmatur: qui et Lacedæmonios potentissimos vicerint, et ab hoste imbecilli, cùm ipsi potentissimi essent, sint superati. Quod quidem terrorem augere posset, nisi causa eventûs consideraretur. Nam si Philippus, tum infirmus, Athenienses potentissimos superavit; quid nunc fiet, illo potentissimo, his infirmissimis? *Wolfius.*

Ib. l. 8 et 9. Ἡλίκην πότ᾽ ἐχόντων δύναμιν Λακεδαιμονίων] Lacedæmon, potentissima Peloponnesi respublica, atque Athenarum æmula, Græciæ dominata est, ex quo tempore Lysander, Lacedæmoniorum imperator, bellum Peloponnesiacum terminavit, victâ apud Ægos flumen Atheniensium classe, et Athenarum muros diruit. Insulæ maris Ægæi, Græcorum in Asiâ coloniæ, tota denique Græcia Lacedæmonios aut Defensores aut Dominos agnovit, eòque progressa est ipsorum potentia, ut eorum rex Agesilaus minatus fuerit

se regem Persarum in ipso regni capite obsessurum. *Corn. Nep.* in Vit. Con. *Diod.* lib. xi. [et xii. sub initio] *Xenoph.* Rer. Hell. iv. *Tourrellus.* [Vide *Isocratem* in Areopagitico, pag. 170. Ed. *Gul. Battie*, et *Demosth.* Philip. iii.]

P. 5. l. 9 et 10. Ἐξ ȣ̓ χρόνος ȣ̓ πολὺς] Athenienses potentiam resumere cœperant Olymp. xcvi. decem circiter annos post acceptam ad Ægos flumen cladem. Conon secundo istius Olympiadis anno ingentem Lacedæmoniorum classem apud Cnidum magno prælio fugavit. Quâ victoriâ non solum Athenæ, sed etiam cuncta Græcia, quæ sub Lacedæmoniorum fuerat imperio, liberata est. Muros etiam à Lysandro dirutos refecit. *Corn. Nep.* in Vit. Con. Bellum verò, de quo hìc Demosthenes, initum est Olympiadis centesimæ ann. 4to. hoc est, viginti quatuor annos ante hanc orationem.

Ib. l. 10. Ὡς καλῶς] Honestum enim est defendere Græciæ libertatem contra tyrannos: etsi ea defensio ejusmodi fuit, ut si quis servum in libertatem assertum servire cogeret. Tales enim Græcorum fuisse patronos, tam Athenienses quàm Lacedæmonios, passim docet Isocrates. *Wolfius.*

Ibid. Καὶ προσηκόντως] Ut qui et principes Græcorum ab antiquissimis temporibus fuerint, et urbem suam tanquam asylum patere calamitosis semper voluerint. *Idem.*

Ib. l. 10 et 11. Οὐδὲν ἀνάξιον] Sive metu consternati cessissent Lacedæmoniis; sive largitionibus corrupti Græcos deseruissent. *Idem.*

Ib. l. 12 et 13. Ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων τὸν πρὸς ἐκείνȣς πόλεμον] In cæteris impressis vox Ἑλληνικῶν perperàm abest; eam verò agnoscunt MSS. *Pith. Voss.* et *Ben.* α. β. γ. Eadem centiès in Demosthene occurrunt. In eo scilicet maximè gloriati sunt Athenienses, quòd non suam solùm, quod minùs esset præ-

dicandum, sed, quod præclarissimum fuit, communem Græciæ libertatem sæpenumerò defenderant. Quod argumentum splendidissimè Demosthenes, maximoque cum artificio, passim tractat. Omninò confer primam Olynthiacam pag. 51. ibique Scholiast. Historia hæc est. Lacedæmonii Cadmæam arcem Thebanorum occupârant, Olymp. XCIX. ann. 3. multosque eorum patriâ expulerant. Olymp. C. ann. 3, exules revertuntur, et, auxiliantibus sibi Atheniensibus, Lacedæmonios Cadmæâ ejiciunt. Ann. 4, Thebani exercitum ingentem conflant: Athenienses legatos mittunt ad civitates Lacedæmoni subjectas, qui hortentur ut communis libertatis asserendæ occasionem amplectantur. A Lacedæmoniis, qui, ut ait *Diod.* διὰ τὸ μέγεθος τῆς περὶ αὐτοὺς δυνάμεως ὑπεροπτικῶς καὶ βαρέως ἦρχον τῶν ὑποτεταγμένων, deficiunt Chii, Byzantini, Rhodii, Mitylenæi, aliique. Sub hoc tempore Sphodrias, (sive Sphodriades) Cleombroti, regis Lacedæmoniorum, jussu, Piræum noctu tentat, obque id ad Spartanorum senatum delatus præter jus absolvitur. Novam inde belli occasionem sumunt Athenienses; et Timotheum, Cononis filium, Chabriam, et Callistratum duces nominant. *Xenoph.* lib. 5. *Diod.* lib. 15. *Sigon.* in temporibus Athen.

P. 6. l. 2. Παραδείγμασι χρώμενοι] In MS. *Voss.* χρωμένοις.

Ib. l. 3. Ἧς ἐκρατεῖτε] Prosperè hoc bellum cessit Atheniensibus. Iphicrates et Callias Lacedæmonios ad Corinthum superârunt. Deinde Chabrias Polim, eorum ducem, vicit navali prælio inter Naxum et Parum. [Id prælium maximè Athenienses erexit, et Chabriæ nomen, itemque Phocionis illustravit. Vicit etiam Agesilaum, regem Lacedæmoniorum, in Bœotiâ.] Haud multùm post Timotheus Corcyram occupavit: sequente etiam anno Lacedæmonios ad Leucadem profligavit. *Diod.* lib. xv. *Xenoph.* lib. v. *Aristid.* in

Panathen. *Tourrellus*. [eodem anno Thebani Lacedæmonios ad Orchomenum profligârunt. *Diod.* ibid. *Sigon.* in temp. Athen.]

P. 6. l. 5. Τȣ̃τȣ] Vide quanto cum contemptu de Philippo loquitur: alibi passim eum ἄνθρωπον, regem vix semel quidem appellat. Infra p. 11. dicit, γένοιτο γὰρ, κ. τ. λ. Μακεδὼν ἀνὴρ: in Orat. de Coron. τῷ μὲν ἐν Πέλλῃ τραφέντι. In Philippicâ autem tertiâ contumeliosiùs adhuc eum tractat: verba hæc sunt. Φιλίππȣ, κ. λ. ȣ̓ μόνον ȣ̓χ Ἕλληνος ὄντος, ȣ̓δὲ προσήκοντος ȣ̓δὲν τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλ' ȣ̓δὲ Βαρβάρȣ ἐντεῦθεν ὅθεν καλὸν εἰπεῖν, ἀλλ' ὀλέθρȣ Μακεδόνος, ὅθεν ȣ̓δ' ἀνδράποδον σπȣδαῖον ȣ̓δὲν ἦν πρότερον πριάσθαι.

Sect. III.

Pag. 6. l. 7. Εἰ δέ τις ὑμῶν] Occupatio. Potentiam Philippi non esse extimescendam. Ratio ab ipsius hostis exemplo: quòd is, cùm vires Atheniensium non reformidâsset, rem suam benè gesserit. Quas autem cogitationes Philippo tribuit, iisdem uti jubet Athenienses. *Wolfius*.

Ib. l. 8 et 9. Σκοπῶν τό, τε πλῆθος] Philippus illo tempore viginti mille pedites, equitesque ter mille habuit; ingentem sanè exercitum, si Græcorum exercitibus eum conferas. Notum est Athenienses ad Marathonem quidem decies mille milites, plures nunquam in pugnam eduxisse. *Tourrellus*.

Ib. l. 10. Τὸ τὰ χωρία] *Pith.* τῷ.

Ibid. Τὰ χωρία] Τὰ ὁρμητήρια καὶ ἐπιτειχίσματα, opportuna loca ad vim tum inferendam tum propulsandam: quorum quædam hìc attinguntur, cùm plura sint I. [id est tertiâ juxta nos p. 94.] Olynthiacâ exposita. *Idem*.

Ibid. l. 10 et 11. Ἀπολωλέναι τῇ πόλει] *Wolfius* in Cod. Lutet. ἀπαλωλεκέναι τὴν πόλιν scriptum esse annotavit.

Ib. Schol. l. 6. Τȣτέςι μετ' ἀργίας νικῆσαι. *Wolfius*.

P. 6. Schol. l. 27. Εἰς δύο κατασκευάζει] Fortassis ἐκ δυοῖν κατασκευάζει, ἔκτε τῆς τȣ̃ Φιλίππȣ δυνάμεως, καὶ τῆς τῶν Ἀθηναίων ἀσθενείας· non, καὶ πλείϛην ἐκ τῆς οἰκείας. *Idem.*

Ib. l. 37. Συνδιδόναι] F. ἐνδιδόναι, et ὑπὲρ τῆς συνδρομῆς. Nam τὸ συντρέχειν, καὶ τὴν συνδρομὴν, ἀντὶ τῆς παρομολογίας καὶ συγχωρήσεως, hic autor. sæpè usurpat. *Idem.*

P. 7. l. 1. Πύδναν, καὶ Ποτίδαιαν, καὶ Μεθώνην] Pydna, Macedoniæ urbs, quæ posteà *Citrum*, ut *Strabo*, sive, ut *Livius* habet, *Citium*, vocabatur. Potidæa, Thraciæ urbs, quæ posteà *Cassandria*, in confinio Macedoniæ sita, in Isthmo peninsulæ Pallenes, atque sexaginta stadiis dissita ab Olyntho: Corinthiorum fuit colonia. Vide Schol. ad *Aristoph.* in Equit. et *Thucyd.* lib. i. Ad opposita sinûs Thermaici littora sitæ erant hæ duæ urbes; unde maximi erant Atheniensibus momenti. Utramque Philippus ceperat, ut et Amphipolim, Olympiadis cv. anno tertio. Methone (ea scilicet de quâ hìc Demosthenes) Thraciæ urbs fuit, quadraginta stadiis ab Olyntho distans; quam cùm obsideret Philippus, in prætereuntem de muris sagitta, ab Astere quodam Amphipolitano jacta, dextrum ejus oculum effodit. Sagittæ inscriptum fuisse traditur Ἀϛὴρ Φιλίππῳ θανάσιμον πέμπει βέλος. Vid. Schol. ad Olynth. ii. p. 63. *Lucianus* in lib. De Scrib. Hist. in Olyntho id contigisse refert. *Stephanus Byzantinus*, ut et *Maussacus* ad Harpocrationem, quinque Methonas numerat: aliam Thraciæ, aliam Laconiæ, aliam Macedoniæ, aliam Persidos, quintam verò Eubœæ. Ad quamnam harum Philippus oculum amiserit, inter autores haud consensum est: nos verò *Diod. Strab. Harpocrat.* et *Suidam* sequimur. Obsidionem ad tempus tulerunt oppidani, tandem deditionem facere coacti sunt, eâ lege, ut cives singuli ex urbe cum veste excederent; eam Philippus solo æquavit, agrumque Macedoniæ attribuit. Hanc urbem Philippus cepit, Pagasas

etiam (quas Pagas appellat *Diodorus*) imperio suo addidit Olymp. cvi. ann. 3. Vid. *Diod.* lib. xvi. *Strab.* lib. vii. *Justin.* lib. vii. sub fine. *Eustath.* ad hunc versum in Il. β'. v. 716.

Οἱ δ' ἄρα Μηθώνην, καὶ Θαυμακίαν ἐνέμοντο·

et *Palmerii* Exercitationes ad *Lucianum*, p. 557.] Athenienses, post victorias Salaminiam atque Marathoniam, non solùm Græciæ imperio potiti sunt; verùm etiam plures versus Thraciam, nonnullas in ipsâ Thraciâ, urbes cepêre: hæ verò, postquam Lacedæmonii, sub fine belli Peloponnesiaci, Athenarum potentiam evertissent, jugum exuêre. Timotheus, recuperatâ patriæ potentiâ, eas Atheniensium ditioni denuo subjecit. Hoc illud est quo sensus textûs præcipuè collimat. *Tourrellus.*

P. 7. l. 2. Κύκλῳ] MS. *Voss.* κύκλον habet.

Ib. l. 4. Ὑμῖν] A *Morellio* editur ἡμῖν. Cæteri omnes editi, et MS. *Voss.* ὑμῖν exhibent, quod perinde est. Satis sit hoc in loco lectorem semel monuisse hasce voces innumeris in locis inter se mutari.

Ib. l. 6 et 7. Πολεμεῖν ἐστιν] Transponit *Voss.* mox, pro τοιαῦτα, τοσοῦτα habet *Pith.*

Ib. l. 7 et 8. Ἐπιτειχίσματα, τῆς αὐτοῦ χώρας] *Ald.* et MS. *Laud.* ἑαυτοῦ. *Pith.* et *Voss.* ut et *Ben.* ε. η. θ. αὐτῶν. Minus rectè. Etenim ἐπιτειχίσματα ad oppugnationem hostium magis quàm ad defensionem nostrorum extruuntur: ut hìc exponit Scholiastes. Idem ad Orat. Περὶ τῶν ἐν Χεῤῥον. p. 63. Ἐπιτείχισμα. Τὸ τειχιζόμενον κατά τινων χωρίων, (lege χωρίον, ut rectè habet *Suidas* Ed. *Kust.*) ὅθεν ἦν τοὺς ἐπιτειχισθέντας κακῶς ποιεῖν. Eodem sensu Demosthenes hanc vocem usurpat, quo alibi ὁρμητήρια. Namque in Orat. de fal. leg. p. 268. ὁρμητήρια (inquit) ἐφ' ἡμᾶς ἐν Εὐβοίᾳ Φίλιππος προκατασκευάζετο· in loco autem suprà citato κατασκευάζοντος ὑμῖν ἐπιτείχισμα τὴν Εὔβοιαν. Urbes suprà memoratæ verissimè erant contra Philippum

ἐπιτειχίσματα, maximèque ad infestandam Macedoniam opportuna. *Demosth.* Philipp. II. p. 46. Εἰ γὰρ Ἀμφίπολιν καὶ Ποτίδαιαν πρόειτο, ὐδ' ἂν οἴκοι μένειν βεβαίως ἡγοῖτο. Eadem iterum occurrunt Philipp. IV. p. 77.

P. 7. l. 8. Ἔρημος ὢν συμ.] *Pith.* et *Ben.* ϑ. ἔρημος ὢν τότε. Cæteri omnes editi ἔρημον ὄντα. Sicut etiam *Ben.* α. β. γ. η.

Ibid. Ἔρημον ὄντα συμμάχων] Refertur ad τὸ πολεμεῖν, ὡς χαλεπόν ἐςι, τινὰ ὄντα συμμάχων ἔρημον, πολεμεῖν Ἀθηναίοις, id est, ὅπως ἂν πολεμοίη· vel ἀντὶ τῦ ἐρήμυ ὄντος συμμάχων vel Φίλιππος ἔρημος ὤν. Latinè per dativum commodiùs efferretur, ὡς χαλεπόν ἐςιν αὐτῷ ἐρήμῳ συμμάχων ὄντι, πολεμεῖν Ἀθηναίοις. *Wolfius.*

Ib. l. 10. Ἐκτήσατο δύναμιν] *Pith.* ἐκτήσατο ἂν δ. *Wolf.* inter var. lectiones, et *Ben.* ε. η. ϑ. ἐκτήσατ' ἄν. Sed quum ad præcedens ἂν commodè referatur τὸ ἐκτήσατο, nihil repetitione opus est.

Ib. l. 12 et 13. Ἆθλα τῦ πολέμυ, κείμενα ἐν μέσῳ] Metaphora à palæstrâ sumpta, ut rectè monet Scholiastes. Eâdem alii passim utuntur. Catilina apud *Sallust.* p. 80. Ed. *Wasse. En illa, illa, quam sæpe optâstis, libertas, præterea divitiæ, decus, gloria, in oculis sita sunt. Fortuna ea omnia victoribus præmia posuit.* Cyrus similiter in Orat. ad milites: τὰ τῶν ἡττωμένων ἀγαθὰ πάντα τοῖς νικῶσιν ἀεὶ ΑΘΛΑ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ. *Xenoph.* Cyr. Pæd. lib. 2. p. 51. Ed. *Leuncl.*

Ib. l. 14. Τῶν ἀπόντων, καὶ] *Pith.* τῶν ἀπ.. πράγματα. Perperàm: ea enim vox longè elegantiùs subauditur.

Ib. l. 15 et 16. Καὶ γάρ τοι, ταύτῃ] *Pith.* ταύτῃ. *Voss.* καὶ γὰρ τοιαύτῃ.

Ib. Schol. l. 11. Ἐκεῖνος ὢν κ. τ. λ.] Turbata hìc Scholia videntur esse, duoque in unum perperàm compacta. Rectiùs, ut opinor, apud *Wolfium* Sch. ad v.

ἐπιτειχίσματα finitur v. ἐχθροῖς· quæ sequuntur ad novum caput, scilicet, καὶ τοῖς ἐθέλεσι πονεῖν, referuntur. Ibi autem, pro ἐκεῖνος ὢν, οἰκείως legitur.

P. 8. l. 1 et 2. Πολέμῳ] *Wolfius* inter varias lectiones habet πολέμε νόμῳ. Post πολέμῳ in *Pith.* νόμῳ adscriptum reperi. Idem mox pro φίλα habet φιλία, quam lectionem veram esse pro certo habeo: φίλος enim est *amicus, qui amat*: φίλιος *fœderatus*, quo sensu hic sumitur. Sic passim apud Græcos autores φίλια ἔθνη, ἐν φιλίᾳ, scilicet subaud. χώρᾳ; unde φιλίως, ut decet eos qui in societate sunt. Vocem φίλος nusquam, ut opinor, eodem sensu usurpatam videris. *Jul. Pol.* lib. iii. 62. ὁ δὲ φιλίος πρὸς τὸν πολέμιον ἀντίκειται· in quem locum vid. *Jungermannum*.

Sect. IV.

Pag. 8. l. 6. Ἂν τοίνυν] Consimilium factorum consimilem fore eventum affirmat. Nam fortunæ Atheniensium se non diffidere multis locis ostendit. *Wolfius*.

Ib. l. 9. Οὗ δεῖ] Ἐν ᾧ καιρῷ καὶ τόπῳ καθ' ὅ. *Idem*.

Ib. l. 10 et 11. Ἑτοίμως πράττειν ὑπάρξῃ] Ita etiam *Ald.* et *Voss.* Cæteri omnes impressi, ut et Manuscripti, ἕτοιμος. In MSto *Laud.* et *Venetiano* τὸ πράττειν deest: quod *Wolfius* sententiæ officere ait, cui equidem non assentior.

Ib. Schol. l. 24 et 25. Ἀγαθοὶ] *Wolfius* in margine habet Ἀθηναῖοι· mox l. 37 ita legit: ἐλάττονα μὴ δύνασθαι ποιεῖν, ibique Scholion finit. *Benenati* lectio mendosa plane est: itaque τὸ ἢ inserui; ante dixerat πλείονα δύνασθαι ποιεῖν ἥπερ δύναιτο. Vid. Etymol. v. ἀλαζών.

P. 9. l. 1. Ἰὸν δὲ πλησίον] *Voss.* τῶν δὲ πλησίων habet.

Ib. l. 3. Τὰ κατερραθυμημένα] Διὰ ῥαθυμίας προειμένα ὑφ' ὑμῶν, καὶ ἀπολωλότα. *Wolfius*.

P. 9. l. 4. Πάλιν ἀναλήψεσθε] Nota geminationem particularum πάλιν et ἀνὰ, ut si dicas rursus recipere. *Wolfius*.

Ib. l. 5. Ἐκείνῳ] *Voss.* κἀκείνῳ.

Ib. l. 8. Καὶ τῶν πάνυ νῦν δοκȣ́ντων οἰκείως ἔχειν αὐτῷ] Et ad proceres aulicos, et ad Olympiadem uxorem, et ad Alexandrum filium hæc pertinere possunt. A Pausaniâ certè, satellite in solenni pompâ Cleopatræ nuptiarum, est interfectus; cùm quidem expeditionem Persicam animo agitaret: de quâ consulenti Apollinem responsum fuit:

Ἔστεπται μὲν ὁ ταῦρος· ἔχει τέλος, ἔστι δ' ὁ θύσων.

Quod ille oraculum non de Pausaniâ, interfectore suo, sed de se et rege Persarum est interpretatus; quòd ipse illum taurum esset immolaturus. *Wolfius*. [*Voss*. non agnoscit voces νῦν αὐτῷ.]

Ib. l. 12. Οὐκ ἔχοντα ἀποστροφὴν] Res pro personis, ȣ̓́τε οἱ μισȣ̃ντες, ȣ̓́τε οἱ δεδιότες, ȣ̓́τε οἱ φθονȣ̃ντες ἔχȣσι καταφυγὴν ȣ̓δὲ ἀσφάλειαν. *Wolfius*.

Ib. Schol. l. 24 et seqq. Καὶ μὴν ἤδη ἐπεισθησαν αὐτῷ καὶ ἔπεμψαν βοήθειαν πρὸς Ὀλυνθίȣς] In eo se constanter fallit Scholiastes, quòd hanc orationem post Olynthiacas habitam fuisse putet. Vid. *Tourrellum* supra p. 111. et in Arg. ad I. Olynthiacam: vide etiam *Dionys. Halicarn.* in Epist. ad Amm. p. 193. Ed. doctiss. Hudsoni.

P. 10. l. 1. Ἀσελγείας] Varios habet sensus vox ἀσελγὴς, à quo ἀσέλγεια. Neque enim *incontinentem* solùm et *lascivum*, sed etiam *petulantem*, *superbum*, *injurium* significat. *Jull. Pol.* lib. viii. 75. Ἐπὶ δὲ τȣ̃ ὑβρίσαντος, ὑβριστὴς, ὑπερήφανος, ὑπερόπτης, ἀσελγής. Quin et *magnum* sæpè apud veteres significat. Sic ἄνεμος ἀσελγὴς, *ventus magnus*. Vid. Suid. v. ἀσέλγεια. *Etymol.* v. ἀσελγής. Hesych. v. Κριός. Et *Scholiast.* ad Mid. Demosth. sub init.

Ib. l. 3 et 4. Ἀπειλεῖ, καὶ λόγȣς ὑπερηφάνȣς] Ὅτι

ἐμβαλεῖ εἰς τὴν Ἀττικὴν, τιμωρησόμενος τοὺς Ἀθηναίους. Vid. α. (id est γ'. nobis.) Ὀλ. et epistolam Philippi. *Wolfius*. [Mox *Voss*. pro λέγει, πέμπει habet.]

P. 10. l. 4. Οἷός τε] Οἷός ἐστι sine τε significat *vult*, et *mavult*: at cum particulâ τε, notat τὸ δύναται, *potest*. Vid. *Harpocrat*.

Ib. l. 5. Ἔχων ἃ κατέσπραπται, μένειν ἐπὶ τούτων] Τὸ ἔχων videtur Atticismo abundare, ut ληρεῖς ἔχων. Sed et interpretari sic licet, ἔχων ταῦτα ἃ κατέσπραπται· καὶ μένειν ἐπὶ τούτων, id est, ἀρκεῖσθαι τούτοις, στέργειν ταῦτα. *Wolfius*. [MS. *Laud*. habet μένειν ἐπὶ τούτοις.]

Sect. V.

Pag. 10. l. 9. Πότ' οὖν] *Demosth*. in Chersones. p. 61. ut et Philipp. IV. p. 80. Πότε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθελήσομεν; ὅταν, νὴ Δί', ἀνάγκη τις ᾖ; ἀλλ' ἣν μὲν ἄν τις ἐλευθέρων ἀνθρώπων ἀνάγκην εἴποι, οὐ μόνον ἤδη πάρεστιν, ἀλλὰ καὶ πάλαι παρελήλυθε· τὴν δὲ τῶν δούλων, ἀπεύχεσθαι δήπου μὴ γενέσθαι δεῖ. Διαφέρει δὲ τί; ὅτι ἐστὶν ἐλευθέρῳ μὲν ἀνθρώπῳ μεγίστη ἀνάγκη ἡ ὑπὲρ τῶν γινομένων αἰσχύνη· καὶ μείζω ταύτης οὐκ οἶδ' ἥν τιν' ἂν εἴποι τις· δούλῳ δὲ, πληγαὶ, καὶ ὁ τοῦ σώματος αἰκισμός· ὃ μήτε γένοιτο, οὔτε λέγειν ἄξιον. *Quando, Athenienses, officio fungi volemus? Quando, mehercule, necessitas aliqua fuerit? Sed quæ liberorum hominum necessitas dici queat, ea non modò jam adest, sed olim etiam præteriit: at servilis illa ne quando ingruat, optandum est. Quid verò interest? Quòd ingenuo homini maxima est necessitas, rerum gestarum dedecus, eâque quam majorem quis dicat equidem haud scio: servo autem plagæ, et corporis cruciatus; quod absit ut fiat, et dictu indignum est.*

Ib. Schol. l. 12. Οὐ χωρὶς οὐ δυνατόν] Ex *Wolfio* τὸ ζῆν reposui: ex eodem l. 32. τὸ σχῆμα.

Ibid. l. 56. Διάκρισιν] Mendosa planè lectio. Itaque, præeunte *Wolfio*, ἀπόκρισιν excudendum curavi.

Mox p. 11. l. 15. τὸ γὰρ ejeci, quippe quod nihil ad rem faciat, sed ex præcedente γὰρ natum videretur.

P. 11. l. 5. Ἡ βϰλεσθε] *Longin.* Sect. 18. Ed. doctiss. *Z. Pearce*, de pulcherrimo hoc loco hæc habet: Ἦν δὲ, ἁπλῶς ῥηθὲν, τὸ πρᾶγμα τῷ παντὶ καταδεέςερον· νυνὶ δὲ τὸ ἔνθϰν καὶ ὀξύῤῥοπον τῆς πεύσεως καὶ ἀποκρίσεως, καὶ τὸ πρὸς ἑαυτὸν ὡς πρὸς ἕτερον ἀνθυπαντᾷν, ϰ μόνον ὑψηλότερον ἐποίησε τῷ σχηματισμῷ τὸ ῥηθὲν, ἀλλὰ καὶ πιςότερον. Ἄγει γὰρ τὰ παθητικὰ τότε μᾶλλον, ὅταν αὐτὰ φαίνηται μὴ ἐπιτηδεύειν αὐτὸς ὁ λέγων, ἀλλὰ γεννᾷν ὁ καιρός· ἡ δ' ἐρώτησις ἡ εἰς ἑαυτὸν, καὶ ἀπόκρισις, μιμεῖται τϰ πάθϰς τὸ ἐπίκαιρον. Σχεδὸν γὰρ, ὅσον ὑφ' ἑτέρων ἐρωτώμενοι παροξύνονται ἐκ τϰ παραχρῆμα, πρὸς τὸ λεχθὲν ἐναγωνίως καὶ ἀπ' αὐτῆς ἀληθείας ἀνθυπαντῶσιν· ϰτω τὸ σχῆμα τῆς πεύσεως καὶ ἀποκρίσεως, εἰς τὸ δοκεῖν ἕκαςον τῶν ἐσκεμμένων ἐξ ὑπογυίϰ κεκινῆσθαί τε καὶ λέγεσθαι, τὸν ἀκροατὴν ἀπάγει, καὶ παραλογίζεται. *Esset autem hæc res, si simpliciter diceretur, omnino abjectior* quàm decuit: *nunc autem comitata vis velocitasque interrogationis et responsionis, et ille sibi ipsi velut alteri* objicienti *occurrendi modus, figurâ non solùm sublimius fecit id quod dictum est, sed et credibilius. Pathetica enim tunc magis commovent, cùm ea videatur non elaborare ipse orator, sed generare occasio: ad se autem* directa *interrogatio, et* facta *responsio, imitatur affectum ex occasione natum. Ferè enim, in quantum illi, qui ab aliis* quid *interrogati sunt, subitò exacuuntur,* et *ei, quod dicitur, concitatè atque ex ipsâ veritate respondent; sic figura interrogationis et responsionis, adducendo auditorem, ut ei videatur unumquodque eorum, quæ meditata sunt, ex tempore concipi dicique, etiam fallit* eum.

Ib. l. 6. Αὐτῶν πυνθάνεσθαι] MS. *Laud.* αὐτεί.

Ib. l. 6 et 7. Λέγεταί τι καινόν] Sexcentis in locis hanc civibus suis levitatem exprobrat Demosthenes; similem quoque querelam apud Isocratem invenies. Divus Lucas *Actorum* capite XVII. com. 21. Ἀθηναῖοι

δὲ πάντες, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι, εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν, ἢ λέγειν τί καὶ ἀκούειν καινότερον. *Athenienses autem omnes, et qui illic versabantur hospites, ad nihil aliud vacabant, nisi ad audiendum aut dicendum aliquid novi.* Insigne profectò hujusce novorum rumorum aucupii apud Cæsarem exemplum est, qui hæc habet de veteribus Gallis lib. iv. de Bell. Gall. cap. 5. *Galli,* inquit, *novis plerumque rebus student. Est Gallicæ consuetudinis, ut et viatores etiam invitos consistere cogant, et quod quisque eorum de quâque re audierit aut cognoverit, quærant; et mercatores in oppidis vulgus circumsistat, quibus ex regionibus veniant, quasque res ibi cognoverint, pronunciare cogant.* Idem etiam Romanis vitium scriptores ipsorum objiciunt: inter cæteros *Juvenalis* Satyra vi. 407. et seqq. Vide *Casauboni* Comment. ad Theophrast. cap. περὶ λογοποιίας.

P. 11. l. 7. Γένοιτο γὰρ ἄν τι] *Voss.* τί δ' ἄν, τί. *Pith.* et *Ben.* ϑ. τί δ' ἂν γένοιτο. Et sic quidem Demosthenes ad Epistolam Philippi p. 91. Sed recepta lectio melior, eandemque alibi usurpat Demosthenes: locus non occurrit. Frequentissimus est apud optimos scriptores, isque valdè elegans, particulæ γὰρ in interrogatione pleonasmus. Insigne exemplum est Actorum cap. xix. ver. 35. Ἄνδρες Ἐφέσιοι, τίς γάρ ἐστιν ἄνθρωπος, ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφεσίων πόλιν νεωκόρον οὖσαν τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος, καὶ τοῦ Διοπετοῦς; sic etiam Matth. xxvii. 23. et Marc. xv. 14. τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; ubi satis erat τί κακόν. Præcipuè notanda est hæc particula, cùm indignationem adjunctam habet. *Aristoph.* in Plut. 593. τὸ γὰρ ἀντιλέγειν τολμᾶν ὑμᾶς, κ. λ. *Itàne verò, audeatis etiam negare?* Latini, Græcos imitantes, dixerunt *Quisnam* in interrogatione, et *Quidnam;* ubi παρέλκει particula *nam.* Veteres autem Latini hanc præfigebant: quos sequens Maro dixit,

Nam quis te, juvenum confidentissime, nostras
Jussit adire domos? Georg. IV. 445.

Vid. *Hen. Steph.* Dissert. de Stylo N. T.

P. 11. l. 7 et 8. Ἡ Μακεδὼν ἀνὴρ Ἀθηναίȣς καταπολεμῶν] In Orat. de Coron. eadem sententia fusiùs exprimitur. Καὶ μὴν ȣ̓δὲ τȣ̃τό γε ȣ̓δεὶς ἂν εἰπεῖν τολμήσειεν, ὡς τῷ μὲν ἐν Πέλλῃ τραφέντι, χωρίῳ ἀδόξῳ, τότε γε ὄντι, καὶ μικρῷ, τοσαύτην μεγαλοψυχίαν προσῆκεν ἐγγενέσθαι, ὥς τε τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀρχῆς ἐπιθυμῆσαι, καὶ τȣ̃τ᾽ εἰς νȣ̃ν ἐμβαλέσθαι· ὑμῖν δὲ ȣ̃σιν Ἀθηναίοις, καὶ καθ᾽ ἡμέραν ἑκάστην, ἐν πᾶσι καὶ λόγοις, καὶ θεωρήμασι τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς ὑπομνήμαθ᾽ ὁρῶσι, τοσαύτην, κακίαν ὑπάρξαι ὥστε, τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας αὐτεπαγγέλτȣς, ἐθελόντας, παραχωρῆσαι Φιλίππῳ· ȣ̓δ᾽ ἂν εἷς ταῦτα φήσειε. *Atqui nemo dicere audebit, decuisse Pellæ educato, in oppido et obscuro (tum quidem) et parvo, tantam innasci animi magnitudinem, ut Græciæ principatum expeteret, idque in animum induceret: vobis autem Atheniensibus, quotidie in omnibus et orationibus et spectaculis virtutis majorum monimenta intuentibus, tantam inesse ignaviam, ut Græcorum libertatem ultrò, volentes, Philippo proderetis. Nemo est qui hæc dixerit.*

Ib. l. 11. Οὗτός τι πάθῃ] Si quid ei acciderit: *i. e.* si moriatur ille: notus εὐφημισμὸς, cujus exempla passim observanda sunt. Sic *Cicero* in Catilin. iv. *Deinde si quid obtigerit, æquo animo paratoque moriar.*

Ib. l. 12. Ἄνπερ ȣ̈τω προσέχητε] Ἐὰν ȣ̈τως ἀμελήσητε τῶν πραγμάτων. Sunt enim hæc κατ᾽ ἀντίφρασιν intelligenda. *Wolfius.* [MS. *Voss.* προσέχετε habet.]

P. 12. l. 2. αὐτȣ̃ ῥώμην] MS. *Laud.* αὐτȣ̃. *Voss.* pro ῥώμην, γνώμην exhibet; mox, pro ὅσον, ἀλλά· utrumque malè: deinde pro ἀμέλειαν *Ben.* ἢ. ῥαθυμίαν. Ipsius autem θ. *Pith.* et Cod. *Lutetianus* ἀμέλειαν καὶ ῥαθυμίαν.

Ib. l. 3. Καίτοι καὶ τȣ̃το] S. ὁ θρυλλȣ̃σιν οἱ πολλοὶ, ὅτι τέθνηκε Φίλιππος, εἰ συμπέσοι. Videtur enim aut ἐλλειπτικὸν aut redundans. *Wolfius.* [MS. *Laud.* non agnoscit τὸ τȣ̃το, et pro eo *Pith.* τȣ́των habet. In *Voss.* sic se habet sententia: καίτοι τȣ̃το εἰ πάθοι.]

P. 12. l. 4. Τὰ τῆς τύχης ἡμῖν ὑπάρξει] *Pith.* τὸ τῆς τύχης· et sic infra p. 27. τὸ τῆς τύχης [sc. εὐμενὲς] ἡμ. συναγωνίζεται. Cæteri omnes impressi, ut et MSS. quos vidi, pro ὑπάρξει, ὑπάρξοι habent; *Ben.* α. et Cod. *Lutet.* ὑπάρξαι, quæ lectio melior videtur.

Ib. l. 6. Καὶ τοῦτο ἐξεργάσαιτο] Ita *Laud.* et *Pith.* Impressi omnes præter *Ben.* καὶ γάρ. In MS. *Voss.* tota sententia sic concipitur: εἴπερ ἀεὶ βέλτιον, κ. λ. καὶ τότ' ἐξεργάσαιτο.

Ibid. Καὶ γὰρ ἐξεργάσαιτο] Si pro γὰρ legas τοῦτο, ut habet Obsopæus, conjungere licebit: καὶ εἰ τὰ τῆς τύχης [εἰ ἡ τύχη] ὑπάρξοι ἡμῖν· καὶ ἐξεργάσαιτο τοῦτο, sc. ὅπερ ἤρξατο. Si fortuna nobis faverit, et huic etiam beneficio quasi summam manum addiderit, id est, si Philippus ex morbo decesserit. Licet et δυνητικῶς exponere: fieri enim potest ut Fortuna quod cœpit perficiat: et εὐκτικῶς, utinam verò absolvat id quod instituit, id est, perimat eum quem prostravit. *Wolfius.*

Ibid. l. 7. Ἅπασιν ἂν] MS. *Voss.* non agnoscit τὸ ἂν· mox, pro διοικήσαισθε, διοικήσετε habet: sicut etiam *Pith.* *Wolfius* autem inter varias lectiones διοικήσητε.

Ib. l. 9 et 10. Οὐδὲ διδόν]ων ὑμῖν τῶν καιρῶν Ἀμφίπολιν] Amphipolis antiquitùs ἐννέα ὁδοὶ, postea Amphipolis, nominabatur, quia, ut ait Thucydides, [cui assentit Auctor Etymologici] eam amnis Strymon penè circumfluat. [Suidas ita appellatam dicit, quia circùm undique coleretur.] Hodie vocatur *Emboli.* Cimon Miltiadis F. Coloniam decem millium Atheniensium ad hanc urbem olim deduxit, quæ commodissimè sita erat ad infestandam Macedoniam, cùm intra eam et Thraciam jaceret. Philippus citò hoc animadvertit. Itaque vix solium ascenderat, quin eam occuparet; cùm autem diutiùs eam retinere non posset, id libenter fecit quod necessitas exegit, ejusque incolis concessit ut Democratiâ uterentur. Eam iterum post biennium obsidens, Atheniensibus, se traditurum fidem

dedit, urbe autem captâ promisso non stetit. Maximè Atheniensium intererat urbem adeo ipsis opportunam recuperare, neque quidquam erat de quo eos tam sollicitos esse oportuit: itaque Demosthenes, ut ostendat quàm deplorata sit ipsorum socordia atque imprudentia, "apertis," inquit, "per occasionem portis Amphipoleos, vestra inter vos dissidia, atque animi incertitudines, vobis eas iterum occluderent." *Probus* in Cim. *Plutar. Dem.* in Aristoc. et de Fals. Leg. *Tourrellus.*

P. 12. l. 10. Ἀπηρ]ημένοι] *Ben.* ε. η. τῶν πραγμά]ων ἀπηρ]ημένοι· quod minùs placet. Sugillat hìc Orator civium suorum levitatem solennem atque inconstantiam: eamque pulchrè exprimit vox ἀπηρ]ημένοι, quæ significat *suspensi*, ideoque *fluctuantes*, ut ipse in versione reddidi. Haud multùm absimile est quod Apostolus Ephesiis dicit, cap. iv. 14.——κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παν]ὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας. Sumitur quidem aliàs hoc verbum pro κεχωρισμένοι, ut observat Scholiastes, μακρὰν εἶναι, *longè abesse, aberrare:* sensu, ut opinor, minùs huc arridenti, quemque sententiæ structura non admittat, nisi inserantur v. τῶν πραγμάτων, vel legamus τῆς παρασκευῆς καὶ τῆς γνώμης.

Sect. VI.

Pag. 12. l. 13. Ἐθέλον]ας] *Ben.* α. β. ἐθελοντάς· deinde ἑτοίμως, sicut etiam *Pith.*

Ib. Schol. l. 9 et 10. Ἐνίοτε κ. τ. λ.] Locus manifestè est corruptus: itaque ex conjecturâ *Wolfii*, postulante etiam sensu, lego ἐνίοις ἐξ αὐτῶν ἠδύναντο τῶν ἑτέρων περιγενέσθαι.

P. 13. l. 1. Οὕστινας] *Ben.* α. ὅσυς.

Ib. l. 5. Ἀκέσ]ε] *Pith.* ἀκέσαῖε. Mox l. 7. *Morellius* inter varias lectiones κενὴν παρασκευὴν habet: quod quidem maximè arridet; itáque legisse videtur Scholiastes.

P. 13. l. 7 et 8. Ἀναβάλλεσθαί με τὰ πράγματα] Quomodo? cùm parvæ copiæ citiùs comparari possint, quàm magnæ? An quia his bellum duci potiùs quàm confici potest? *Wolfius*.

Ib. l. 10. Οὐ γὰρ ἂν τάγε ἤδη γεγενημένα, κ. τ. λ.] Mirum quantum hallucinatus est *Wolfius*, qui hunc locum ita transtulit: *cùm, quo quidem in loco res nunc sunt, auxiliis, quæ nunc mittimus, pericula propulsare non possimus.* Sensus hic est: quæ jam nobis damna evenerunt, auxiliis nunc missis defendere non possumus; etenim infectum reddere quod factum est, non ipse potest qui potest omnia, juxta illud *Horatianum* Od. iii. 29.

——— non tamen irritum,
Quodcunque retro est, efficiet; neque
Diffinget, infectumque reddet,
Quod fugiens semel hora vexit.

Ib. l. 12. Τίς ἡ πορ.] A cæteris omnibus et impressis et MStis abest articulus ἡ.

Ib. Schol. l. 21 et seq. Οὐ γὰρ, κ.τ.λ.] Iterum confundi duo Scholia videntur. Voces ἡμῖν ἐξελθεῖν ad τὸ ἀπόντες referendæ sunt, ad ostendendum, quomodo implenda sit ea quæ in textu est ἔλλειψις· χρήσιμοί εἰσι σύμβουλοι expositio est τοῦ, μάλιστα εἰς δέον λέγουσιν. Sub finem hujusce Scholii lege δι' οὗ.

P. 14. l. 3. Εἴ τις ἄλλος] In nonnullis ἄλλως, quam equidem lectionem receptæ præferendam duco.

Sect. VII.

Pag. 14. l. 11 et 12. Ἱππαγωγοὺς] *Casaubon* ad hanc vocem in *Equit. Aristoph.* "Naves Græcorum "variè nominantur: ferè à mensurâ, quam capiunt, "ut *Chiliagogi, Myriagogi:* vel à re cui sunt desti- "natæ, ut σιταγωγοὶ, quæ deferunt τὸν σῖτον, *i. e. fru-* "*mentum.* Sic et illæ naves quibus utebantur in

"transvehendis equis, quibus postea utebantur in ter-
"râ, Gr. Ἱππαγωγοὶ, Lat. *Hippagines*."

P. 14. l. 15. Πύλας] Pylæ, sive Thermopylæ: transitus sexaginta passuum latitudinis, inter Phocidem ac Thessaliam. Varii lacus, sicut etiam Mare Locrense et Mons Œta, hasce angustias impediebant; quas Philippus appellavit *Clavem Græciæ*. Phocenses, ut munimentum adversus Thessalos, hostes ipsorum implacabiles, haud difficulter custodiendum possiderent, murum ædificârunt ad Thermopylas, quâ solùm ex Thessaliâ in Phocidem patet introitus. Hiatus, qui in hoc muro facti erant, ne viam prorsus obstrueret, appellabantur Πύλαι, *Portæ;* cui voci addita est v. Θερμαὶ, *calidæ*, propter calida quædam, quæ circa eum locum erant, lavacra; exque his duabus facta vox Thermopylæ. *Tourrellus*. [*Jac. Palmerius* Scholiasten nostrum ignorantiæ in Geographicis ex hoc loco arguit, nempe quòd Pylas inter Parnassum et Mare ponat, quum pro Parnasso deberet dicere Callidromum, vel Œtam. De Thermopylarum situ consulendus est, qui eum accuratè describit, Strabo lib. ix. et Livius lib. xxxvi. 15.]

Ibid. Χεῤῥόνησον] Hoc intelligendum est de Chersoneso, sive Peninsulâ, Thraciæ, post unum annum Atheniensibus traditâ à Chersoblepte; (uno ex Thraciæ regibus, Coti autem filio) quippe qui eam contra Philippum defendere non posset. Cardiani, qui in hâc tum regione florebant, novos hos dominos agnoscere recusârunt, quin ad Philippum confugêre. Is, ut eorum defectionem adjuvaret, cujus ipsum etiam autorem extitisse verisimile est, in Chersonesum arma intulit. *Ibid.*

Ib. l. 15 et 16. Καὶ Ὄλυνθον] Ergo hoc tempore incolumis ea urbs fuit. *Wolfius*.

Ib. l. 16. Ὄλυνθον] De Olyntho prolixiùs, magisque ad propositum, dicemus, cùm de Olynthiacis nobis erit agendum. Philippus jam fortasse adversus Olynthum hostilitèr se gesserat, minimè verò ejus obsidionem in-

struxerat, neque quidquam omninò fecerat quod eò spectaret; alioquin Demosthenes nequaquam id tam levitèr hoc in loco attigisset, cùm de eo alibi tam frequentèr, tantâque vi, declamitet. *Tourrellus*.

P. 14. l. 17. Παραςῆναι] Cæteri omnes editi et MS. *Voss*. ἐκπαραςῆναι. *Ben*. γ. παραθεῖναι.

Ib. l. 18. Εὔβοιαν] Eubœa, insula maris Ægæi, quam Euripus à Bœotiâ separabat [tam modica verò ut ponte jungatur], ita olim nominata propter lata ejus atque opima pascua: hodie vocatur *Negropont*. [*Macrin* etiam ab antiquis appellatam fuisse discimus, ob angustiam suam et longitudinem.] Athenienses hanc insulam sub ditione suâ habuerant; inque duas primarias ejus civitates, Eretriam et Chalcidem, colonias deduxerant. V. Paterc. l. i. c. 4. Thucydides dicit, l. 8. c. 66. Athenienses, tempore belli Peloponnesiaci, ejus defectione consternatos fuisse, propterea quòd majores ex eâ fructus, quàm ex totâ Atticâ, percipiebant. Postea præda factionibus est facta, quarum unaquæque exterorum viribus accingi satagebat, Athenienses aliis, aliis Philippum auxilio vocantibus. Ibi Phocion se illustrem præbuit. *Plut*. in Phoc. Annum, quo facta fuerit hæc expeditio, certò definire non possumus; de quâ ne verbum quidem Diodorus: ex eventuum tamen à Demosthene narratorum serie conjicere licet, accidisse eam inter quartum et nonum quo Philippus regnabat annum, postquam nempe, Thessalis imperio adjectis, ipsorum portus atque classes in potestatem suam redegisset. *Tourrellus*.

P. 15. l. 1. Ἁλίαρτον] Haliartus, urbs Bœotiæ ad lacum qui Copaïs dicitur. Poetæ nunquam non Haliartum et Coroniam conjungunt; idque non solùm propter earum vicinitatem, verùm etiam quòd duo fratres, Haliartus et Coronus, eas condiderunt. *Hom*. Il. lib. ii. [ver. 503.] *Callim*. Hym. in Lavacr. Pall. *Paus*. l. ix. Ex Diodoro discimus, Phocenses, paucos annos ante habitam hanc orationem, multùm Philippo

in Bœotiâ prævaluisse. Verisimile est Athenienses, illis cùm amicitiæ tum etiam privati commodi vinculo conjunctos, nonnihil contulisse ad prosperum hujus belli successum, quod Demosthenes inter memorabilia eorum facinora recenset. *Tourrellus.*

P. 15. l. 1 et 2. Καὶ τὰ τελευταῖα πρώην εἰς Πύλας] Vid. suprà: consule etiam Diodorum lib. xvi. Historiæ summa hæc est. Thebani victos armis Lacedæmonios et Phocenses apud Amphictyonum concilium accusaverant; illos, quòd Cadmeam arcem induciarum tempore occupaverant; hos, quòd terræ sacræ tractum excoluissent. Illi pecuniâ damnantur, majori quàm quæ exsolvi posset. Igitur Phocenses, Philomelo duce, templum Delphicum occupant. Hinc conflatum Bellum, quod Phocicum, sive Sacrum, appellatur, quodque novem, ut Diodorus refert, decem verò ut Pausanias, annos duravit. Pleræque Græciæ urbes Phocenses, ut sacrilegos, ultione persequendos censent; Athenienses contrà et Lacedæmonii iis auxiliantur. Philippus, à Thebanis Thessalisque dux belli creatus, Phocenses prælio vincit. Athenienses, audito belli eventu, ne in Græciam transiret, angustias Thermopylarum occupant: *Pari ratione,* inquit Justinus l. 8. c. 2. *sicuti antea advenientibus Persis occupavere; sed nequaquam simili aut virtute, aut causâ; siquidem tunc pro libertate Græciæ, nunc pro sacrilegio publico; tunc à rapinâ hostium templa vindicaturi; nunc adversus vindices templorum raptores defensuri:* &c.

Ib. l. 2 et 3. Ὁρμήσαιτε] *Pith.* ὁρμήσητε. MS. *Voss.* ὁρμήσηται.

Ib. l. 3. Οὔτοι παντελῶς οὐδ᾽ εἰ] Explicatior erit sententia, si, juxta Morellium in variis lectionibus, eam ita refingamus: οὔτοι παντελῶς τοῦτο, (scilicet τὸ Philippo ἐν τῇ γνώμῃ παραστῆναι, ὡς—ὁρμήσαιτε) οὐδ᾽ εἰ μὴ ποιήσαιτ᾽ ἂν, ὡς ἔγωγέ φημι δεῖν, εὐκαταφρόνητόν ἐστιν.

Ib. l. 5. Εἰδὼς εὐτρεπεῖς ὑμᾶς] Non dubito quin legendum sit εἰδὼς εὐτρεπεῖς ὄντας ὑμᾶς, addito participio,

quod sæpe perperàm prætermittitur. *Wolfius*. [*Voss.* participium agnoscit.]

P. 15. l. 6 et 7. Εἰσὶ γάρ, εἰσιν οἱ πάντ' ἐξαγγέλλοντες ἐκείνῳ] Philippus auro in speculatores impendendo nunquam pepercit; eoque plures se, quàm ferro, urbes expugnâsse gloriatus est. Demosthenes inter proditores hîc designat Aristodemum et Neptolemum; minimè verò Æschinem, qui non nisi post sex annos Philippi commodis inserviit. *Tourrellus.*

Ib. l. 9 et 10. Μηδενὸς ὄντος ἐμποδὼν πλεῖν ἐπὶ τὴν ἐκείνε χώραν ὑμῖν] Macedonia, cujus quidèm regnum hæreditarium erat, sita est in Thraciâ antiquâ; limites verò habuit à meridie montes Thessaliæ, ab oriente Bœotiam et Pieriam, ab occasu Lyncistas, à septentrione Mygdoniam et Pelagoniam. Postquam autem Philippus partem Thraciæ atque Illyrici subegisset, patuit id regnum à mari Adriatico usque ad Strymonem fluvium. Decem reges numeravit à Perdiccâ primo rege ad Philippum tum regnantem. Ejus regia urbs erat Pella, celebris ob Philippum ejusque filium Alexandrum ibi natos. *Idem.*

Sect. VIII.

Pag. 15. l. 12. Παρασκευάσασθαι] MS. *Laud.* παρασκευάσθαι. *Ben.* α. β. θ. παρεσκευάσθαι. Mox *Pith.* πρὸ δὲ τέτων.

Ib. Schol. l. 3. 'Απεσώσαντο] Ex *Wolfio* ἀπεώσαντο emendavi; potiùs tamen legendum suspicor ἀπεπείσαντο.

Ibid. l. 19 et 20. Τὸ δὲ 'Αλίαρτον ἀρσενικῶς ὡς καὶ Ὅμηρος] Nempe loco suprà citato; ad quem vid. *Eustath.* fol. 203. 23.

P. 16. l. 1. 'Επισολιμαίες] Quatuor hujusce vocis interpretationes recensuit *Tourrellus*. Prima est *Henrici Stephani*, qui ἐπισολιμαίες δυνάμεις rectè vertendum censet *Missitias Copias*, ex Suetonio: et tum sen-

sus erit, copias Veteranorum, qui contra privilegia sua coguntur iterùm militare. Secunda est *Jul. Pollucis,* qui per ἐπισολιμαῖος intelligit *Peregrinus:* ità ut, juxta eum, τὸ ἐπισολιμαῖοι δυνάμεις nihil aliud significabit quàm *copias peregrinas,* ἃς ἐπισέλλουσιν οἱ ξένοι. Tertia *Phavorini* est; isque vertit διαπόντιος, *transmarinus,* et pro ἐπισολιμαῖος legit ἀποσολιμαῖος, eam vocem ab ἀπόσολος derivans, quæ classem sive navalem apparatum denotat. Quarta, quamque ipse sequitur, *Wolfii* est, qui per has voces intelligit Copias quæ, cùm est opus, foris contrahendæ, et missis literis aut legatis accersendæ sunt. Hactenus *Tourrellus:* quem miror duas ex *Polluce* et *Phavorino* interpretationes elicuisse, quum idem planè ad verbum uterque dicat; excepto quòd hic ἀπ. ille verò ἐπισολιμαῖος habet: vid. *Poll.* vi. 49. *Phavorin.* col. 682. *Palmerius* longè alio sensu hunc locum interpretatur: ejus verba hæc sunt: "Intelligit (credo) minas per epistolas ad Philippum "missas, de quibus infra ait [p. 20.] ταῖς ἐπισολαῖς "πολεμῆτε Φιλίππῳ." In eâdem sententiâ videtur esse *Scholiast.* ad hanc v. Omnino autem vide Scholion ad voces μή μοι μυρίους, quod ab aliâ manifestè manu est. Ab omnibus hisce interpretationibus diversa demum est ea quam protulit *Etymologus:* ita enim ille col. 365. Ἐπισολιμαίους, σρατιώτας ἀγελαίους εἶπεν Δημοσθένης· παρὰ τὸ σόλος, τὸ σρατός. Quænam ex his optima sit, lectoris esto judicium. *Voss.* ἐπισολιμαίας habet.

P. 16. l. 1 et 2. Ἀλλ' ἡ τῆς πόλεως ἔστω] M. ἀλλ' ἢ τῆς πόλεως ἔσται, καὶ κἂν. Videtur enim necessariò, quamvis κακοφώνως, addenda conjunctio. *Wolfius.* [*Pith. Voss.* et *Ben.* β. η. ϑ. ἔσται legunt.]

Ib. l. 3 et 4. Τούτῳ πείσεται] Scilicet ἡ πολιτικὴ δύναμις. Unde apparet, mercenarios milites non cuivis duci parere solitos. *Idem.*

Ib. l. 4 et 5. Καὶ τροφὴν ταύτῃ πορίσαι κελεύω] Τὴν τροφὴν etsi in universum de sustentatione exercitûs in-

telligere licet, tamen pro annonâ seu commeatu, quod σιτηρέσιον postea dicet, intelligo : ut et cibaria, vel certam pro iis pecuniam ad sustentationem corporis, et aliam pecuniam pro laboribus et periculis, dederunt militibus : quæ conjuncta τὸν ἐντελῆ μισθὸν integrum stipendium confecerint. *Suidas* σιτηρέσιον, τὸ διδόμενόν τισιν εἰς τροφήν. *Hesychius* ἐφόδιον. *Budæus* militarem annonam et stipendium, et tesseram frumentariam interpretatur. Apud Cæsarem est frequens, militibus metiri frumentum, τὸ σιτομετρεῖν, ἢ σιτοδοτεῖν, κ. τ. λ. *Idem.*

P. 16. l. 7. Ἐθελήσετε] *Poteritis :* in eodem sensu apud Aristoph. In Homero etiam frequentissimè : Il. φ. ver. 366. Οὐδ' ἔθελε προρέειν, pro οὐκ ἠδύνατο, sic Il. ν. ver. 106. Μίμνειν οὐκ ἐθέλεσκον——ad quem locum hæc Eustathius : Τὸ δὲ οὐκ ἐθέλεσκον, ἀντὶ τοῦ οὐκ ἐδύναντο. Συνηθὲς δὲ Ὁμήρῳ καὶ οὕτω λαμβάνειν τὴν τοιαύτην λέξιν. Confer Suidam v. ἐθελήσει.

Ib. l. 8—15. Ξένους μὲν λέγω, κ.τ.λ. λέγω δὴ τοὺς πάντας] Repetitio verbi ejusdem, propter hyperbaton, et interjectam sive parenthesin, sive prolixam ἐπεμβολήν. Sed ἀντὶ ξένων substituit στρατιώτας eodem sensu *Wolfius.* [Quî verò στρατιώτας eodem sensu, quo suprà ξένους ; Equidem conjicio legendum πεζοὺς, idque confirmare mihi videntur cùm ea quæ infrà habet, ὥσπερ τοὺς πεζοὺς τ. ἀ. τ. στρατευομένους, tum ipsius sententiæ filum atque ordo naturalis ; primò enim exponit orator, quot pedites conscribendos censeat ; secundò ex his quot cives, quot peregrinos esse oporteat : aut igitur στρατιώτας per se significat pedites, (quo quidèm sensu non nisi rarò admodùm invenitur,) et si significet, quid ad rem τὸ ξένους ; aut necessariò mutandum est in τὸ πεζούς. In Orat. Æschin. contra Ctes. c. 34. πεζοὺς στρατιώτας μυρίους, καὶ ἱππεῖς χιλίους.]

Ib. l. 11 et 12. Καὶ τὰ μέγιστ' ἐν τοῖς ψηφίσμασιν αἱρέμενοι] Hoc est quod Aristophanes in Nub. 418. vocat γλώττῃ πολεμίζειν, et Latini *verbigerare.* Idem vi-

tium Atheniensibus exprobrat Isocrates Orat. de Pac. *Tourrellus.*

P. 16. l. 15 et seq. *Στρατιώτας δισχιλίους· τούτων δὲ, Ἀθηναίους φ. δ. εἶ. πεντακοσίους*] Athenienses nullis aliis militibus primitùs utebantur quàm suis civibus. Ii, quum ad expeditionem aliquam proficiscendum erat, nomina sua in Tabulas publicas referebant. Omnibus per vices obeundum erat hoc munus; nullâ vel divitiarum vel nobilitatis habitâ ratione. Ipsi suis vicibus Philosophi loricam induerunt. Plato magistri sui Socratis fortitudinem prædicat, quæ etiam à Senecâ et Plutarcho celebratur. Quin et ipsius Platonis res bello gestæ literis mandatæ sunt. Nemo igitur à generali lege observandâ tunc temporis eximius habebatur, quæ, ut ipsi singuli servirent, exigebat. Quicunque præscripto die ad vexillum se non receperat, quique ante præscriptum tempus id reliquerat, Desertoris pœnâ plectebatur: numerus verò horum militum is erat, quem rei gerendæ ratio postulabat. Demosthenis autem tempore, obsoleta sunt hæc omnia. Imperator, Factionis prævalentis ope electus, non nisi ex peregrinis et mercenariis, qui malè serviebant, exercitum conflavit. Demosthenes postulat, ut iterùm valeant antiqua consuetudo et disciplina. *Idem.*

Ib. l. 16 et 17. *Ἐξ ἧς ἄν τινος ὑμῶν*] Cives, qui ætatem quadraginta annorum excesserant, immunes erant à militiâ. Demosthenes eorum judicio relinquit, an non Veteranorum privilegia suspendere ex re erit, ut eò magis exercitatiores habeant milites. *Idem.*

Ib. l. 17 et seq. *Δοκῇ, χρόνον τ. ς. μ. μ. τ. α. ο. α. δ. καλῶς ἔχειν*] A MS. *Voss.* absunt hæc omnia: Idem mox habet *ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλων.*

P. 17. l. 3. *Τοὺς δ' ἄλλους, ξένους εἶναι κελεύω*] In militiâ Atheniensi omnes extra Atticam nati pro peregrinis habebantur. Peregrini itidem à Mercenariis distinguebantur: illo nomine ii milites vocabantur quos à Sociis mutuata est Respublica; hôc verò, quos mercede con-

duxit. Horum maxima pars ex Cretâ ducebatur quæ optimis Jaculatoribus pollebat. *Tourrellus.*

P. 17. l. 6 et 7. Καὶ ἱππαγωγὰς τούτοις. Εἶεν] *Robortellus* legi vult καὶ ἱππαγωγοὶ ϛ′ τούτοις εἶεν· quam mutationem meritò exagitat *Sigonius*, quippe quæ nullâ librorum auctoritate munita sit, quæque venustatem orationis impediat, et sermonem ipsum contra Grammaticæ præcepta deformet. Quod ex Thucydide probat *Robortellus*, singulas hippagines tricenos Equites vehere solitas, qui numerus non valdè discrepat ab hoc Demosthenis, certè hoc contra ipsum facit: nihil enim opus fuit, ut Orator aliquid de numero hippaginum statueret, quum tam benè notum fuerit quot erant necessariæ, etiam ipso non admonente.

Ib. l. 7 et 8. Ταχείας τριήρεις] *Wolfius* vertit *celeres triremes*; *Nic. Carrus*, *veloces naves*; *Tourrellus* autem, *Galéres légèrement armées*; censetque per ταχείας τριήρεις intelligi debere præsidiarias naves, quem sensum ex verbis sequentibus confirmat, ὅπως ἀσφαλῶς ἡ δύναμις πλέῃ, et ex Thucydidis lib. vi. 442. Edit. *Francofur.*

Sect. IX.

Pag. 17. l. 17. Λῃστεύειν] Quid sit τὸ λῃστεύειν optimè illustrat locus Livii in lib. 1. c. 15. Verba sic se habent: *In fines Romanos excucurrerunt*, [Veientes] *populabundi magis, quàm justi more belli. Itaque non castris positis, non expectato hostium exercitu, raptam ex agris prædam portantes Veios rediêre.*

Ib. l. 23. Ξενικὸν τρέφειν ἐν Κορίνθῳ] Exstat Lysiæ ἐπιτάφιος τοῖς Κορινθίων βοηθοῖς. Et Diodorus lib. xiv [p. 300. Ed. *Hanov.*] meminit societatis ad Corinthum initæ à Bœotis, Atheniensibus, Corinthiis, Argivis, contra Spartanos: et lib. xv. [p. 348.] refert Timotheum, Chabriam, Callistratum, (non Polystratum,) duces cre-

atos contra Lacedæmonios. *Wolfius.* [Vide *Schol.* ad hæc verba in Pluto Aristoph. 173. τὸ δ᾽ ἐν Κορίνθῳ ξενικὸν ἐχ ἔτος τρέφει; p. 13. Ed. *Kust.* vide etiam *Suid.* et *Harpocrat.* ad voces ξενικὸν ἐν Κορίνθῳ.]

P. 17. l. 23. Ἐν Κορίνθῳ] Insignis Græciæ urbs intra Isthmum Peloponnesi sita. Bellum de quo loquitur Demosthenes ortum est Olymp. XCIII. Ann. 3tio, et octo annos duravit. Lacedæmonii Olymp. XCIII. Ann. 4to, everso Atheniensium imperio, sui jecerunt fundamenta. Thebæ, Athenæ, Corinthus, et consequenter cæteræ omnes inferioris ordinis urbes Spartæ leges accipiebant. Itaque tranquilla erant et pacata omnia, quum Græcæ in Asiâ Coloniæ, contra Persarum Regem Lacedæmoniorum opem implorabant. In Asiam profectus est Agesilaus, ejusque subjugandæ spem ei fecerunt rapidæ ejus victoriæ; quum Regis Persarum Emissarii, quò hostem adeò pertimescendum sive debilitarent, sive amoverent, Thebanos contra Spartam, oblato auro, excitabant. Statim Athenienses et Corinthii cum iis fœdus inierunt. Libertatis eos conjunxit communis amor; omnesque ultrò Corinthi convenerunt: συνέδριον κοινὸν τῶν συμμάχων Κόρινθος, ait Diodorus. Arma induunt Athenienses, eorumque copiæ sociorum exercitui se conjungunt. *Tourrellus.*

Ib. l. 23 et seq. Οὗ Πολύστρατος ἡγεῖτο, καὶ Ἰφικράτης, καὶ Χαβρίας] Parùm notus est primus ex his Imperatoribus. Ne minimam sanè mentionem cujusvis Polystrati, qui bello de quo hìc agitur interfuerit, inter historicos invenias. Suidas et Harpocration Polytropum hìc legendum omninò volunt. Equidem haud scio, nunquid potiùs legendum sit Callistratum, qui in bello Corcyrensi Iphicratis et Chabriæ collega fuit, teste Xenophonte atque Diodoro. Iphicrates, celebris Atheniensium Imperator, obscuro genere ortus, suæque, si quis alius, fuit fortunæ faber. Sutor ei fuit pater, socer verò Rex Thraciæ. Chabrias item Atheniensium im-

perator fuit, inter illustres viros unus à Cornelio Nepote celebratos; idem in bello Corinthiaco Iphicrati successit. *Idem.*

P. 17. l. 23 et seq. Πολύςρατος] *Tourrellus*, Suidam secutus, malè cepit Harpocrationis mentem. Mihi quidem rectè se habere recepta lectio videtur. Demosthenes in Orat. περὶ ἀτελείας, p. 295. iterum Polystrati mentionem fecit, idque etiam, ex quo eundem esse, de quo hìc, credibile sit, de Iphicrate et Chabriâ locutus: τιμῶντές ποτε Ἰφικράτην, ὁ μόνον αὐτὸν ἐτιμήσατε, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκεῖνον Στράβακα καὶ Πολύστρατον. Polytropus Lacedæmoniorum, non Atheniensium, dux fuit; ut ex Diodoro patet, lib. xv. p. 489. Ed. *Hanov.* Vide *Mausac.* ad Harpoc.

P. 18. l. 2. Καὶ ἄλλοι] Ex iis aliis unus fuit *Callias Hipponici*, ut ex Xenophonte discimus lib. iv. Hellenicorum. *Palmerius.*

Ib. l. 5 et seq. Ἐξ ὁ δ' αὐτὰ καθ' αὐτὰ τὰ ξενικὰ, κ. τ. λ.] Plutarchus in vitâ Phocionis, eodem ferè modo effrænem Atheniensium exercituum licentiam exagitat. *Tourrellus.*

Ib. l. 9. Πρὸς Ἀρτάβαζον] Athenienses eam quæ inter milites suos tum regnabat licentiam paulo antè sunt experti. Charetem ingenti præfecerant exercitui, eique in mandatis dederant, ut Byzantinos, Cöos, Rhodios, Chiosque qui ab iis defecerant, ad officium reduceret. Hujus profectò expeditionis felicem fore exitum meritò erat cur sperarent, modò magnificis pollicitationibus Artabazi, rebellis in Asiâ minori Satrapæ, responsare valuisset ipsorum Imperator. Hic Satrapa, septuagies mille militibus circumsessus, jamque, adeò impar erat viribus, hosti cessurus, Charetem, qui Atheniensibus copiis in Hellesponto imperabat, pellexit. Artabazo auxilium tulit Chares, illoque à periculis expedito mercedem beneficio parem accepit. Id Charetis factum pro capitali crimine habebatur; quippe quòd non solùm neglectis Reipublicæ negotiis peregrino se bello

immiscuisset, verùm etiam Persarum regem irritâsset, qui trecentas naves se instructurum per legatos minitatus est, ad Insulares, qui contra Athenas conjurati erant, adjuvandos. His minis perterrefacti, Athenienses Isocratis consilio obsecuti sunt; itaque maris imperio renunciârunt, utque Rhodii, Byzantini, Chii, et Cöi plenâ libertate fruerentur, permisêre. Demosthenes culpam à Charete transfert in milites immorigeros, quibus illi stipendia numerare non curabant. *Idem.* [Duas historias confudisse videtur *Tourrellus*; ea, quam hìc habes, ex Diodoro exscripta est, in eo autem narratur de Charete Pharnabazo auxiliante Olymp. cvi. Ann. 1mo. Artabazo non nisi post tres annos auxiliatus est. Vide *Diod.* l. 16. et *Schol.* ad has voces, p. 15. μή μοι μυρίȣς, μηδὲ δισμυρίȣς.

P. 18. l. 15. Παρακατ.] *Voss.* περικαταστήσαντας.

Ib. l. 19. Οὐκ ἐχειροτονεῖτε] Melius erit, meo quidem judicio, si hæc verba, mutatione aliquâ factâ, ex Atheniensium ore hoc modo proferantur: ȣ̓κ ἐχειροτονȣ̃μεν ἐξ ἡμῶν αὐτῶν, ita ut sensus loci sic se habeat: "Cum Philippo bellum gerimus; quî verò potes hoc "nescire? nonne creavimus ex nobis, *&c.*" cui respondetur: "Hoc quidèm concedo; quid verò isti "omnes, quos cum tantâ ostentatione enumerâstis, "agunt, excepto uno, *&c.*" Videntur opinionem nostram confirmare quæ sequuntur: εἰς τὴν ἀγορὰν χειροτονεῖτε—Quòd si hæc germana sit lectio, difficile non erit verborum mutationem indagare, quippe cùm, inverso τῷ η ex ἡμῶν, factum esset ὑμῶν, cùmque observaret aliquis minimè congruere hæc ȣ̓κ ἐχειροτονȣ̃μεν ἐξ ὑμῶν, in margine Libri scripsit ἐχειροτονεῖτε, quod posteà in textum irrepsit. Potuit etiam ita scriptum fuisse, ἐχειροτονεῖτε μὲν κ. τ. λ. τί δὲ ȣ̃ν.

Ib. l. 20. Δέκα ταξιάρχȣς] Τάξις Suidæ continet viros 128, quorum Dux quondam ταξίαρχος· nunc ἑκατόνταρχος· istâ ratione milites conscriptos oportuit 1280. *Wolfius.*

P. 18. l. 20. Ταξιάρχυς] Taxiarchi deni ex singulis tribubus fuerunt. Horum autem negotium fuit, ut ordines militares instruerent, Pedites in prælium mitterent, iisdemque, quò ire et per quot dies cibum parare oporteret, per præconem denunciarent, et, si liberet, militem ex armatorum Catalogo delerent. *Sigon*. lib. iv. cap. 5. de Rep. Ath.

Ib. l. 20 et 21. Στρατηγὺς] Στρατηγοὶ (*Prætores*) deni fuêre ex tribubus singulis singuli, à populo, ut reliqui omnes, in Comitiis declarati. Primis temporibus omnes æquali usi imperio, singuli singulorum dierum imperium obtinebant: iis autem Polemarchus undecimus adjunctus est, ut, si fortè illi paribus inter se sententiis discreparent, ipse in alteram partem inclinans omnem dubitationem eximeret. Posteà Polemarchus domi retentus est, ut jura inter cives et peregrinos diceret, nec Prætores omnes ad bellum missi sunt; (quod hìc innuit Demosthenes) sed modò unus, modò duo, pro rei periculo: cæteri domi urbanis officiis, ad militiam tamen spectantibus, vacabant; Qui Στρατηγοὶ ἐπὶ τῆς διοικήσεως appellati sunt, ut illi Στρατηγοὶ ἐπὶ τῶν ὅπλων. *Idem, ibid.*

Ib. l. 21. Φυλάρχυς, καὶ ἱππάρχυς] Ut Prætores et Taxiarchi Peditibus, sic Hipparchi et Phylarchi Equitibus, imperârunt. Hipparchi autem duo, Phylarchi decem; illi quidem universo, hi verò singularum tribuum equitatui ita præfuerunt, ut quemadmodùm Taxiarchi Prætoribus, sic Phylarchi Hipparchis dicto audientes essent: qui tamen et ipsi Prætoribus paruerunt. *Idem, ibid.*

Ib. l. 23. Οἱ λοιποὶ] In Etymologo v. ἱεροποιοὶ, οἱ λογοποιοὶ τ. π. πομπεύυσιν, itáque sananda esse hæc verba affirmat *Mausacus* ad Harpocr. v. Σεμναὶ Θεαί· contra omnium Codicum fidem, et omninò repugnante loci sensu: "quamvis πέμπυσιν," inquit, "non "reprobum sit. Nam πόμπας πέμπειν, et πομπεύειν "dicunt Attici." *Valesius* in notas Mausaci hæc habet

ad voces οἱ λοιποὶ· "supple στρατηγοὶ, ταξίαρχοι, pom-
"pas vobis deducunt, Delum videlicèt, aut Delphos, "ubi sacra patria faciebant Athenienses, et propter "Philippi classem opus habebant armatis militibus ac "ducibus, qui pompam tutò deducerent."

P. 19. l. 1. Μετὰ τῶν ἱεροποιῶν] *Jul. Poll.* l. viii. c. 8. §. 26. Δέκα ὄντες οὗτοι ἔθυον θυσίας τὰς πενταετηρίδας, τὴν εἰς Δῆλον, τὴν ἐν Βραυρῶνι, τὴν τῶν Ἡρακλειδῶν, (*Meurs.* legit Ἡρακλείων, quem vide in *Eleusinia* cap. 25.) τὴν Ἐλευσίναδε. (*Meurs.* Ἐλευσῖνι.) Eorum etiam officium erat observare an bonâ fide agerent aruspices. Vid. *Ulp.* ad Mid. p. 352.

Ib. l. 5. Παρ' ἡμῶν] Cæteræ omnes Editt. *Laud. Voss.* et *Ben.* β. γ. η. ὑμῶν. Pro ἱππάρχους *Voss.* ὑπάρχους habet: mox pro ἄρχοντας οἰκείους *Morellius* in var. lect. καὶ ἄλλους. Lin. seq. manifestè requiruntur voces ἡ δύναμις, ideoque eas ex aliis editionibus in textum reposui, consentientibus MStis, admonente etiam *Morellio*, qui tamen articulum non agnoscit.

Ib. l. 7 et 8. Ἀλλ' εἰς μὲν Λῆμνον] Lemnos, hodie *Lenno* sive *Limni*, insula maris Ægæi, inter Montem Athon et Chersonesum Thracicam; eam Æschylus Pers. 890. inter insulas Atheniensibus subditas recenset. In Herodoto l. vi. c. 107. ac Cornelio Nepote in Milt. c. 2. legere est quomodo eam à Pelasgis, Miltiade duce, ademerint. Byzantini, Rhodii, Chii, Cöique, quinquennium antè, contra Athenas se commoverunt, Lemnumque centum navibus invadere conati sunt. Athenienses à Lemniis auxilio vocati sub optimis suis ducibus illuc profecti sunt. Quatuor post annos, Thermopylas occupare aggressus est Philippus. Eum Athenienses, quâ tum erant vigilantiâ, eodèm, undè venerat, se recipere coëgerunt: immemores autem eum relictum cœptum renovare posse, satìs habuerunt equitum agmen ad oram Atticæ collocare. *Tourrellus.*

Ib. l. 8.—10. Τὸν δ'——ἀγωνιζόμενον] Ex *Morellii* mente τῶν ἀγωνιζομένων emendavi: quam lectionem

cæteræ Edd. exhibent, articulum verò ante τῆς πόλεως non agnoscunt.

P. 19. l. 10. Μενέλαον ἱππαρχεῖν] Parum insolens fuit Atheniensibus, extraneum exercitui præficere. Ioni, Ephesi oriundo, se, quicquid ad optimum ducem formandum requiritur, ex Iliadis lecturâ hausisse jactitanti, dicit Socrates, *Cur igitur Imperatorium munus non ambis?* *Quasi verò*, respondet Ion, *me Imperatorem creare, exclusis vestris civibus, vos in animum induceretis. Quidni?* ait Socrates. *Apollodorus Cyzicenus, Phanosthenes Andrius, et Heraclides Clazomenius, qui de nostrâ republicâ tam benè meruerunt, nonne omnes, æquè ac tu, Peregrini erant?* Plat. Ion. [p.544. Ed. *Serr.*] In *Ælian.* etiam Hist. l. xiv. c. 5. catalogus est *Peregrinorum* qui Atheniensium exercitibus imperârunt. *Tourrellus.* [Ælianus Apollodorum et Heraclidem imperatores sæpiùs creatos narrat; deindè hoc in Athenienses eo nomine Eulogium habet. Καὶ ὑπὲρ μὲν τούτων ἐπαινεῖν χρὴ τὴν πόλιν, μὴ καταχαριζομένην τἀληθὲς τοῖς πολίταις, ἀλλὰ κἀμοῦσαν καὶ τοῖς γένει μὲν μὴ προσήκουσι, δι' ἀρετὴν δ' ἀξίοις τιμᾶσθαι. Quæ sic Latinè vertas: *Atque ob hæc laudare oportet civitatem, quæ civibus de vero et æquo nihil gratificabatur, sed illud etiam iis tribuebat, qui gentis quidem ejusdem non essent, propter virtutem tamen essent digni qui honorarentur.*]

Ibid. Μενέλαον] Hunc Philippi fratrem fuisse ait *Tourrellus*, ex altero autem conjugio natum. Etenim Philippi mater Eurydice, Menelai Gygæa erat; utriusque autem Pater Amyntas, teste *Harpocr.* et *Just.* l. vii. c. 4. Equidem cum *Oliveto* potiùs sentiam, hunc alium esse Menelaum, nobis aliàs ignotum. Quamvis enim Philippus et Menelaus diversis matribus fuerint nati, neque sanè amicitiâ conjunctissimi, non tamen verisimile videtur Athenienses hostis sui fratri tantum confidere voluisse.

Ib. l. 11 et 12. Ἀλλ' ὑφ' ὑμῶν ἔδει κεχειροτονημένον

εἶναι τοῦτον, ὅστις ἂν ᾖ] Populum solum penes erat hæc munera conferre; hoc tamen imperatorum arbitrio nonnunquam permisêre. *Tourrellus.*

Sect. X.

Pag. 19. l. 16. Χρήματα τοίνυν] Constructio et collocatio verborum insolentior. Sed accipio sic, περὶ χρημάτων τοίνυν, *de pecuniâ, quod ad pecuniam attinet*, ἡ μὲν τροφὴ τῇ δυνάμει ταύτῃ (quod sequitur κατ' ἐπεξήγησιν accedit σιτηρέσιον μόνον τοῖς στρατευομένοις) ἐστὶ τάλαντα ἐνενήκοντα, id est, ἡ τροφὴ τῆς δυνάμεως ἀπαιτεῖ τάλαντα τοσοῦτα. 100 drachmæ minam, minæ 60 talentum, talentum 600 aureos facit. Hinc suo quisque arbitratu rationes Demosthenicas supputet: et illud notet, equiti triplum σιτηρέσιον esse datum, drachmas tricenas, pediti denas, &c. *Wolfius.*

Ib. l. 18. Τάλαντα ἐνενήκοντα] Talentum multiplex fuit, autore *Festo;* Atticum autem sex millium Denariorum fuisse dicit. Talentum (inquit *Suidas*) Minarum est sexaginta: Mina autem Drachmarum centum. Hoc etiam legimus in versibus illis qui apud *Priscianum* leguntur, et *Favini* esse dictitantur:

Cecropium superest post hæc docuisse Talentum:
Sexaginta Minas; seu vis, Sex Millia Drachmas:
Quod summum doctis perhibetur Pondus Athenis.
Bud. de Asse, lib. ii.

Cujus lib. 4to videre licet omnia Talenta ad unam formam redacta. De valore communis Attici talenti valdè discrepant Autores; juxta *Tourrellum* valet nostrâ monetâ libras 187, solidos autem 10; doctissim. *Prideaux* id exæquat libris 188, sol. 6, den. 8. *Arbuthnottus* libras 193, sol. 15. Vide autem *Seldenum* et *Hostum* de re nummariâ. Observandum restat ex hoc Demosthenis computo patere, in unum annum duraturum esse, quem ille postulat, commeatum.

P. 19. l. 21. et p. 20. l. 1. δέκα τοῦ] Vox ἕκαστος à *Voss.* etiam abest, eam tamen sententia planè requirit: itáque cæteri omnes, cùm editi, tum calamo exarati. Sic paulo post, ἐὰν τ. δ. ἕκαστος λαμβάνῃ.

Ib. Schol. l. 12. Ἑξ δραχμὰς] Mendum ex inscitiâ librarii ortum, qui, ϛ 6 denotare quum cognosceret, ignorabat ͵ϛʹ cum lineâ transversâ, virgulâque subjectâ, sex millia significare. Illud γʹ, quod mox sequitur, ab inverso λ natum videtur. In Notis ad *Jul. Poll.* l. ix. Segm. 53. hæc citantur, ibique legimus ἑξακισχιλίους δραχμάς· τῶν δὲ δραχμῶν ὀβολοὺς τρισμυρίους. Atqui in drachmis talenti oboli 36000 sunt, quarè rectiùs scribendum esset ͵λ͵ϛʹ· nisi quidem, sumpto numero rotundo, quod superest, cùm parvi momenti sit, omittatur.

P. 20. l. 7. Προσπορίει] Ἐκ τῆς λείας καὶ τῶν λαφύρων. *Wolfius.*

Ib. l. 9 et 10. Ὡς' ἔχειν μισθὸν ἐντελῆ] Militum Classiariorum ἐντελὴς μισθὸς, sive *integrum et solidum stipendium*, erat drachma Attica in diem. Vid. *Kust.* ad Equites *Aristoph.* l. 1367. et *Kuhn.* ad *Jul. Poll.* lib. i. 121. Quantum aliorum fuerit equidem ignoro; sed palam est Demosthenem magnam ejus partem à bello iis comparandam relinquere.

Ib. l. 10. Ἐγὼ] Cæteri omnes impressi κἀγὼ, *Voss.* et *Ben.* α. β. ἐγὼ δὲ, quod perinde est: unam ex hisce lectionibus necessariò admittendam esse, ut sententia ritè connectatur, nemini non liquet.

Ib. l. 11. Πάσχειν ὁτιοῦν ἕτοιμος] Sc. εἰμὶ, οὐκ ἀναίνομαι. *Wolfius.*

Ib. l. 12 et 13. Ἃ παρ' ὑμῶν κελεύω] Fortasse legendum ἅπερ ὑπάρχειν κελεύω· vel ἃ παρ' ὑμῶν ὑπάρχειν κελεύω· [atque id quidem confirmare videntur quæ occurrunt p. 22. l. 2. ἃ δ' ὑπάρξαι δεῖ παρ' ὑμῶν] videtur enim significare tributum esse conferendum; et sequitur posteà, αὐτοὶ τῶν χρημάτων ποριςαὶ καὶ ταμίαι γιγνόμενοι· etsi τὸ ποριςαὶ ad latrocinia et prædas agendas fortasse pertinet. *Idem.*

Sect. XI.

Pag. 20. l. 14. Πόρȣ ἀπόδειξις] *Dionysius Halicarnassensis* in Epist. ad Amm. [p. 196. Ed. doctiss. *Hudsoni*] reliquam hujusce orationis partem sextam Philippicam facit, Themistocle Archonte habitam. Mihi autem, sicuti etiam cæteris omnibus interpretibus, naturalis primæ Philippicæ continuatio videtur, quarè, eas ut disjungerem, non potui in animum inducere. *Tourrellus*. [Vid. *Schol.* ad Ἃ μὲν ἡμεῖς. Equidem, cum *Tourrello* et *Scholiaste*, quæ sequuntur hujus orationis partem consequentem esse censeo; nollem tamen Dionysium ideò erroris redarguere. Etenim illi et sua auctoritas constare potest, atque hæc nihilominùs suum adhuc locum retinere. Is sextam Philippicam Themistocle Archonte habitam fuisse tradit, ejusque exordium fuisse, Ἃ μὲν ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεδυνήμεθα εὑρεῖν ταῦτ' ἐςι. Ex eo autem non sequitur necessariò eum hanc primæ Philippicæ partem in animo habuisse. Solenne est enim oratoribus easdem propè periodos diversis in locis repetere. Quidni igitur credamus eam sextam Philippicam vitio temporis periisse, potiùs quàm hujus orationis partem, (imperfectam enim jam esse satìs ostendunt verba proximè antecedentia τȣ̃τ' ἤδη λέξω,) cùm in libris omnibus, cùm impressis tum MStis, idque sensu commodissimo, sequentia prioribus connectantur?]

Ib. l. 15. Ἃ μὲν ἡμεῖς] *Pith.* ἃ μὲν ȣ̃ν ἡμεῖς. *Voss.* ἃ ȣ̃ν μέν.

Ib. l. 16 et 17. Ἐπειδὰν δ' ἐπιχειροτονῆτε τὰς γνώμας] Cùm sententias suffragiis vestris comprobaveritis, factâ discessione: verbi causâ: diversas sententias dixerint Demosthenes, Demades, Phocion. Qui igitur plures è populo assensores habuerit, τȣ́του ἡ γνώμη ἐπιχειροτονεῖται. *Wolfius*. [Sempèr hunc locum mendosum esse suspicatus sum; eum meliore sensu sic legendum

puto: ἐπειδὰν δ' ἐχειροτονήσατε τ. γνώμας, ἁ. ἀ. ὑ. ἀ. ἐπιχειροτονῆτε, quod verbum, cùm majorem vim habeat quàm simplex verbum χειροτονεῖν, idemque, ut opinor, significare possit ac si dictum esset ἐπικυρῶτε, omninò sequi debet, non præcedere. Si conjecturis, præsertim meis, venia daretur, ita hanc sententiam refingendam velim: ἐπειδὰν δ' ἐχειροτονήσατε τὰς γνώμας, ἃ ἂν ὑμῖν ἀρέσκῃ, ἐπιχειρῆτε. Pro hâc lectione non parum, ut videtur, faciunt quæ sequuntur, ἵνα μὴ μόνον—πολεμῆτε Φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις. Locus penè huic gemellus occurrit in Orat. de fals. leg. p. 221. ἀλλὰ καὶ χειροτονεῖτε, καὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν ΕΓΧΕΙΡΙΖΕΤΕ. In eâdem Orat. p. 204. δέον ὑμᾶς ἀκῦσαι περὶ τῶν πραγμάτων, εἶτα βυλεύσασθαι, μετὰ ταῦτα δὲ ΠΡΑΤΤΕΙΝ ὅ,τι δόξαι.]

P. 20. l. 18. Χειροτονήσαντες] Cæteri omnes editi et impressi, sicut etiam *Morellius* in var. lect. χειροτονήσατε. Mox in *Ald.* non legitur præpositio ἐν ante τοῖς ψηφ.

P. 21. l. 7. Ἐτησίας] Ventos scilicet, qui ad ortum Caniculæ singulis annis constantèr flabant. Nonnulli perperàm contenderunt, iis Ægyptum Nili sui incrementum debere: posteà verò compertum est, eam exundationem efficere imbres abundantes, qui in superiori Æthiopiâ illo tempore descendunt. Vox *Etesiæ* ad Latinos transiit; eâque *Cicero* plus semèl utitur; inter alios locos in Epist. l. xii. [Epist. 25.] ubi hæc habet: *Iratus temporibus, in Græciam, desperatâ libertate, rapiebar: cùm me Etesiæ, quasi boni cives, relinquentem rempublicam prosequi noluerunt.* Quod reliquum est, per Etesias *Demosthenes* æstatem intelligit, tempus scilicet, quo isti venti dominabantur, quôque Græci ob ingentem calorem ad æstiva se recipiebant. Philippus ad res agendas asperrimis usus est tempestatibus; quæ, omnibus benè pensitatis, sua etiam secum commoda apportant. Vid. *Aul. Gell.* l. ii. c. 22. *Aristot.* Meteor. l. ii. c. 5 et 6. *Tourrellus.* [De Etesiis ac Nilo vide

Diod. l. i. pp. 35. 39. Vide etiam *Strab.* l. xvii. p. 789. Ed. *Casaub. Ald. Manutium*, doctiss. *Salmas.* in Plin. Exercitat. p. 299. et seqq. *Hekelii* notas ad *Cluver.* p. 390. ubi Nili increscentis descriptionem legere est elegantissimam, et *Wolfium* suprà in Arg.

P. 21. l. 9 et 10. Μὴ βοηθείαις πολεμεῖν] βοήθεια, tumultuarius miles, ad propulsandos hostes subitò coactus. Συνεχὴς παρασκευὴ καὶ δύναμις constans et perpetuus exercitus, qui semper in procinctu stat, quovis in loco paratus ad vim et inferendam et repellendam. Γοητείαις πολεμεῖν, [quod *Obsopœus* in Castigat. perperàm laudat,] etsi scomma non infacetum est, minùs tamen placet. *Wolfius.*

Ib. l. 11 et 12. Ὑπάρχει δ' ὑμῖν χειμαδίῳ μὲν χρῆσθαι τῇ δυνάμει, Λήμνῳ] Licet vobis uti Lemno, &c. hybernis exercitui, id est, ut exercitus ibi hybernet. Notetur triplex dativus, (1) χρῆσθαι τόπῳ τινί· (2) χειμαδίῳ, εἰς τὸ παραχειμάσαι· (3) τῇ δυνάμει, ὅπως ἂν ἡ δύναμις παραχειμάσῃ ἐκεῖ. *Wolfius.*

Ib. l. 12. et seq. Λήμνῳ, καὶ Θάσῳ, καὶ Σκιάθῳ, καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ νήσοις] Lemnos, insula maris Ægæi, ut suprà diximus. Thasus, insula prope ostium Strymonis fluvii, atque Atheniensibus subdita. Sciathus, alia in Ægæo mari insula, quæ juxta *Strabonem* lib. ix. ad Thessaliam, cujus in confinio sita est, pertinebat. Καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ νήσοις, Peparethum, Imbrum, &c. intelligit. *Tourrellus.*

Ib. l. 15. Ἃ χρὴ στρατεύμασι] Scilicet ὑπάρχειν. *Voss.* στρατεύματι legit.

Ib. l. 19. Ῥᾳδίως ἔσται] Hunc locum corruptum videri ait *Wolfius*, et vatem potiùs quàm interpretem postulare: tribus verò modis nodum solvere conatur; nimirùm aut legendo εἴσεσθε, *facilè vos, Athenienses, scietis*; aut εἴσεται, sc. ὁ στρατηγὸς, (quod duriusculum est, cùm nondum στρατηγοῦ mentionem fecerit,) vel denique (quod optimum videtur) subaudiendo γνῶναι.

P. 22. l. 1 et 2. Τέτων κύριος καταςὰς ὑφ' ὑμῶν] Sic Basiliensis. Manutianus ὁ κύριος καταςὰς ὑμῶν· quod magìs placet, cùm significet imperatorem Atheniensium Atheniensem esse oportere. Mox pro ἂν ταῦτα, lego ἂν δὲ ταῦτα. *Wolfius*. [*Voss.* κἂν ταῦτα, ὦ 'Αθ. deleto ἄνδρες, quod in eo sæpissimè abest. *Laud.* ἂν δὲ ταῦτα habet.]

Sect. XII.

Pag. 22. l. 9 et 10. Αὐτοὶ ταμίαι καὶ ποριςαὶ γιγνόμενοι] Imperatores militaris pecuniæ et conquirendæ et distribuendæ munus sibi nacti sunt. Demosthenes iis præcidendam censet omnem prævaricandi ansam in obeundo munere parùm illis convenienti, eosque de nihilo respondere oportere, præterquam de rebus suis gestis, quarum rationem reddere tenebantur, nisi titulus αὐτοκράτορος, hoc est, *imperatoris plenâ potestate præditi*, immunes eos præstaret. Aristides ad pugnam Platææ, Nicias, Alcibiades, et Lamachus, bello Siculo, hôc titulo insigniti erant, isque impediebat quo minùs in eorum actiones inquireretur. *Suid. Plutar.* [Alcib. p. 200.] *Tourrellus.*

Ib. l. 9. Ταμίαι] Quæstores numero erant decem, è Pentecosiomedimnis lecti. Ii in templo Minervæ pecuniam et sacram et publicam custodiebant, nec non ipsum Minervæ simulachrum. E populi sententiâ creabantur veteri Atheniensium lege. Vid. *Schol.* ad Orat. de Cherson. p. 60. v. ταμίας δημοσίȣς. *Suid. Harpocr.* et *Petit.* in Leg. Att. p. 253.

Ib. l. 14. Τῶν ἐκείνȣ πόρων] *Voss.* ἐκείνȣ πόρον, deleto τῶν. *Ben.* α. β. γ. τῶν ἐ. πόρον.

Ib. l. 19 et 20. Εἰς Λῆμνον καὶ Ἴμβρον ἐμβαλὼν] Imbros, insula versùs Chersonesum Thracicam: Lemnos, maris Ægæi insula: ambas tenuerunt Coloniæ Atheniensium. Exiguus maris trajectus utramque à Thessaliâ separabat: ibi autem summo Philippus imperio potitus

est; itaque à situ suo talibus invasionibus valdè erant obnoxiæ. *Tourrellus.*

P. 22. l. 21. Ὤιχετ' ἄγων] *Pith.* ἔχων legit.

Ibid. Καὶ πρὸς τῷ Γεραίστῳ] Geræstus, vicus et promontorium Eubœæ, cui maris undæ magnâ vi se illidebant: undè *Euripides* Orest. [vers. 993.]

Λευκοκύμασι πρὸς Γεραστίαις,
Juxta albicantes fluctus Geræstios.

Et *Callimachus* in Del. [ver. 199.]

——Γεραίστιον εἵπετο φῦκος.

In eo celebre erat Neptuni templum. Huc alludens *Aristophanes* in Equit. [ver. 558.] his verbis hunc Deum invocat:

Ὦ Γεραίστιε παῖ Κρόνου.—*Tourrellus.*

[Observandum est, variari vocis Γέραστος scripturam; usitatiùs enim in medio diphthongus est, atque ita hôc in loco habent Codices nonnulli. Juxta Etymologum acui debet in ultimâ: hæc enim ille: Γέραστος Γεραστοῦ διαφέρει· γέραστος μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ γέρας, ὁ ἔντιμος· Γεραστὸς δὲ ἀκρωτήριον, ἅμα καὶ ἐπίνειον. Portum habuit multarum navium capacem, quemadmodùm ex Homero intelligimus, Odyss. Γ. ver. 177. vid. *Steph. Byzan.* et *Strab.* l. x. p. 446.]

Ib. l. 23. Τὰ τελευταῖα δ' εἰς Μαραθῶνα ἀπέβη] Marathon, vicus Atticæ, celebris ob victoriam quam Athenienses, Miltiade duce, ibi in Persas adepti sunt, Olymp. 72. Ann. 3. *Idem.*

Ibid. l. 23 et 24. τὴν ἱερὰν] Duæ erant Triremes, quæ Sacræ dictæ sunt, Salaminia et Paralus. Salaminia eadem fuit atque ea quæ Delia nominata est; quâ sacrificia Delum quotannis pervehebantur. Paralus à Paralo, antiquo heroë quodam, nomen accepit, quique eam conscenderunt Parali appellati sunt. Ambas autem, cùm ad bellum gerendum, tum ad prætores à bello, si opus esset,

ad judicium retrahendos, et omninò ad publica munera celeritèr obeunda, adhibitas legimus *Sigon.* lib. iv. 5. *Harpocratio* hìc intelligi putat τὴν Παραλόν· *Wolfius* verò Deliam. His duæ aliæ posteà additæ sunt, Antigonis et Demetrias. *Suid.* v. Παραλός.

P. 22. l. 24. Ἔχων τριήρη] *Voss.* φέρων.

Ib. l. 26. Προέλησθε, βοηθεῖν] Cæteri omnes editi προέλοισθε, *Pith.* προσθῆτε, *Ben.* α. ε. η. προθῆσθε.

Sect. XIII.

Pag. 23. l. 1. Τὴν μὲν τῶν Παναθηναίων] *Montfaucon.* Tom. ii. Antiq. Illustr. "*Panathenæa* magnum "Minervæ festum erant, quod Athenis celebrabatur, et "*Magna Sacra* vocabatur. Primus institutor fuit "Ericthonius, Vulcani filius; alii dicunt Orpheum "auctorem. Posteà Theseus, coactis tribubus omni-"bus ut civitatem unam constitueret, hæc festa resti-"tuit et auxit. Præter magna Panathenæa, minora "etiam erant; magna quôque quinto anno ageban-"tur; minora, secundum quosdam, quotannis, secun-"dum alios, tertio quôque anno. In hisce minoribus "tres ludi publici exercebantur; in primo facium et "funalium cursus agebatur, primò à peditibus, deindè "ab equitibus; in secundo athletarum certamen, qui "de viribus concertabant, in tertio musices certamen, "exhibebatur. Poetæ quoque exercitiis quatuor de "palmâ concertabant; victorum præmium vas erat "olei plenum, quo ad libitum victor uti poterat, dum "ne illud domum referret. Ibi quoque saltationes "visebantur: sacrificium sumtuosum erat, quisque "pagus bovem suppeditare tenebatur, ex carnibus "verò quæ supererant convivium publicum celebraba-"tur. Majori pompâ Magna Panathenæa perficieban-"tur. Peplum Minervæ procedendo ferebatur: vestis "erat alba non manicata, auro contexta, in quâ repræ-"sentabantur pugnæ gestaque Minervæ, Jovis, et He-

"roum. Pompæ huic intererant omnes senes juve-"nesque utriusque sexûs." Vide *Meurs.* in singulari libro de hoc festo, *Suid. Harpocr.* Argum. ad *Mid.* Demosthenis, et *Duport.* Prælect. ad Theophrast. cap. 3. Omninò autem libet huc transcribere *Plutarchi* locum, qui in Theseo p. 1011. Ed. *Lutet.* hæc habet: Μετὰ δὲ τὴν Αἰγέως τελευτὴν, μέγα καὶ θαυμαστὸν ἔργον εἰς νοῦν βαλλόμενος, συνῴκισε τοὺς τὴν Ἀττικὴν κατοικοῦντας εἰς ἓν ἄστυ, καὶ μιᾶς πόλεως ἕνα δῆμον ἀπέφηνε, τέως σποράδας ὄντας, καὶ δυσανακλήτους πρὸς τὸ κοινὸν πάντων συμφέρον· ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ διαφερομένους ἀλλήλοις, καὶ πολεμοῦντας, ἐπιὼν ἀνέπειθε κατὰ δήμους καὶ γένη· τῶν μὲν ἰδιωτῶν καὶ πενήτων ἐνδεχομένων ταχὺ τὴν παράκλησιν αὐτοῦ· τοῖς δὲ δυνατοῖς ἀβασίλευτον πολιτείαν προτείνων, καὶ δημοκρατίαν, αὐτῷ μόνον ἄρχοντι πολέμου, καὶ νόμων φύλακι χρησομένην, τῶν δὲ ἄλλων παρέξουσαν ἅπασιν ἰσομοιρίαν· τοὺς μὲν ταῦτα ἔπειθεν· οἱ δὲ, τὴν δύναμιν αὐτοῦ δεδιότες, μεγάλην οὖσαν ἤδη, καὶ τὴν τόλμαν, ἐβούλοντο πειθόμενοι μᾶλλον ἢ βιαζόμενοι ταῦτα συγχωρεῖν· καταλύσας οὖν τὰ παρ᾽ ἑκάστοις πρυτανεῖα καὶ βουλευτήρια καὶ ἀρχὰς, ἓν δὲ ποιήσας ἅπασι κοινὸν ἐνταῦθα πρυτανεῖον καὶ βουλευτήριον, ὅπου νῦν ἵδρυται, τὸ ἄστυ τήν τε πόλιν Ἀθήνας προσηγόρευσε, καὶ Παναθήναια θυσίαν ἐποίησε κοινήν· ἔθυσε δὲ καὶ μετοίκοια (lege μετοίκια) τῇ ἕκτῃ ἐπὶ δέκα τοῦ Ἑκατομβαιῶνος, ἣν ἔτι νῦν θύουσι. Cruserio interprete: *Ab Ægei excessu grande et mirificum opus agitans animo, contribuit Atticæ cultores in unam urbem, uniusque urbis unum reddidit populum, qui tunc erant divulsi, et ægrè ad agendum in communi de republicâ conciri poterant: nonnunquam enim dissidebant mutuò, belloque certabant: hos adiit, proposuitque eam rem singulis populis et familiis: cujus consilium privati et inopes citò acceperunt: opulentis et potentibus quum remp. regno fore liberam proponeret, in quâ omnis penes populum esset futura potestas, ipse verò moderator tantùm belli, et legum foret custos, cætera paria omnibus; partìm eos perpulit: alii,*

opes ejus veriti jam amplas, atque audaciam, malebant sponte his quàm vi compulsi assentiri: igitur dissolvit vicatim prytanea et curias et magistratus, unoque statuto omnibus communi illic prytaneo et curiâ, ubi hoc tempore conspiciuntur, Astu et urbem Athenas appellavit, et Panathenæa sacrificium effecit commune: celebravit etiam Metœcia, id est festum demigrationis, *sexto decimo die mensis Hecatombæonis, quem etiam nunc festum agunt.*

P. 23. l. 2. Τῶν Διονυσίων] Gemina item Dionysia fuerunt, festa scilicèt quæ in honorem Bacchi celebrabantur; majora ac minora. Quandocunque autem Διονύσια absolutè legimus apud Atticos scriptorès, Dionysia majora, quæ et Dionysia verna, intelligere debemus. Altera autumnalia extra urbem in agris habebantur, undè dicta erant Διονύσια τὰ κατὰ ἀγρȣ̀ς, et Dionysia minora; erant enim tantùm παρασκευὴ quædam seu præparatio ad Bacchanalia verna, quæ majora et antiquiora. *Duport.* ad Theophrast. Vide autem *Meurs.* in libro singulari de hoc festo.

Ibid. Ἄν τε δεινοὶ λάχωσιν, ἄν τε ἰδιῶται] Οἱ μὲν δεινοὶ ἐνταῦθα οἱ ἔμπειροι τῆς διαθέσεως τῶν ἑορτῶν, οἱ δὲ ἰδιῶται, οἱ ἄπειροι τῶν τοιȣ́των. Exemplo sit in Oratione κατὰ Νεαίρας, *Stephanus* δεινὸς, *Theogenes* rex sacrificulus, ἰδιώτης· qui (ut alibi scripsi) opponitur τῷ τε πολιτευομένῳ, καὶ τῷ πεπαιδευμένῳ, καὶ τῷ τεχνίτῃ ἢ δεινῷ καὶ ἐμπείρως ἔχοντι ἢ εὐμοιρίαν φύσεως ηὐτυχηκότι. *Wolfius.*

Ib. l. 3. Δεινοὶ] Vox hæc latissimæ significationis est; insignes emphases et elegantias facit in linguâ Græcâ. Cùm de personis dicitur, est μέση λέξις, et modò in bonum, modò in malum, sumitur, ut et *gravis* Latinè. Vide *Duport.* in Theophrast. cap. 1.

Ibid. Λάχωσιν] Observat *Olivetus* ex hâc voce apparere, sorte electos fuisse quibus horum festorum cura commissa est.

Ib. l. 4. Ἐπιμελησόμενοι] *Pith. Voss.* et *Ben. a.*

ε. ἐπιμελέμενοι. Mox pro ἀναλίσκετε, *Voss.* ἀναλίσκεται.

P. 23. l. 7. Ὅσην ἐκ οἶδ' εἴ τις τῶν ἁπάντων] *Wolfius* hæc ita transtulit, *an ullus omnium habeat:* nos *ulla* vertimus, ut ad ἀπόςολος referatur. Cum *Wolfio* sentire video *Tourrellum* atque *Olivetum*, juxta quos sensus loci est, Athenienses de festis suis præparandis magis sollicitos fuisse, inque ea majores sumptus fecisse, quàm cæteri Græci: quod utique verissimum est, sed minùs quàm quod anteà dictum fuit, ideòque id velle Demosthenem vix putem; prætereà hæ voces de cæteris Græcis parùm commodè intelligi posse videntur, nisi additum fuisset vox Ἑλλήνων. *Nic. Carrus* hunc locum ita vertit: *quantum haud scio an ulla unquam classis vestra habuerit:* sed illud *vestra* rectiùs, ut opinor, omittatur. Cæterùm, ut sciamus quanto sumptu hæc apud Athenienses festa celebrabantur, quantoque illi studio istiusmodi cærimonias sectabantur, *Tourrellus* ad Platonem nos remittit in Alcib. ii. § 10. [p. 148.] et Athen. l. xiv.

Ib. l. 9 et 10. Τὸν εἰς Μεθώνην, τὸν εἰς Παγασὰς, τὸν εἰς Ποτίδαιαν] De Methonâ ac Potidæâ vide suprà p. 97. Pagasæ maritima Thessaliæ urbs fuit, navale autem Pheræorum. Ibi *Argo* navis extructa fertur, undè et *Pagasæa* appellatur. Ab eâ illic compáctâ Pagasas nomen habere fabulantur: alii probabiliùs nomen loco ἀπὸ παγῶν, Dor. id est, *fontibus,* factum sentiunt, qui frequentes ibi largique fluunt. Vide *Strab.* l. ix. p. 436. Ed. *Casaub.*

Ib. l. 11. Προεῖδεν] *Ben.* α. β. γ. ε. προοῖδεν, quod rectiùs videtur.

Ib. l. 12. Χορηγὸς, ἢ γυμνασίαρχος] Choragi Dionysiis et Panathenæis choros curabant et ducebant: victum etiam iis, nec victum solùm, sed et coronas aureas, vestesque chori ipsius, ornamenta, atque insignia, suppeditabant. Inque eâ re tantum studii, tantumque industriæ posuerunt, ut magistros, et tibicines præstan-

tiores coram Archonte sortiti sint, ludumque habuerint, in quo, per magistrum quem χοροδιδάσκαλον appellabant, chorum ipsum erudiendum et exercendum curârint. Etenim inter ipsos illustre de laude victoriâque certamen intercedebat, ita ut in Dionysiis qui hymnis canendis alterum superâsset, is tripodem præmium ferret, eumque cum magnâ cærimoniâ dedicaret. Gymnasiarchi ii dicti sunt, qui oleum iis, qui se palæstrâ exercere vellent, ministrârunt. Hæc officia inter primos honores erant, qui in civitate caperentur. *Sigon.* lib. iv. 4.

P. 23. l. 13. Παρὰ τȣ͂] Παρά τȣ pro παρά τινος rectiùs scribendum censet *Wolfius;* et sic quidèm in *Demosth.* alibi scriptum reperies.

Ib. l. 15 et 16. Τῆς τȣ́τȣ παρασκευῆς] *Pith. Voss.* et *Ben.* α. ε. θ. τῇ τ. παρασκευῇ.

Ib. l. 16. Ἀόριστα, ἀδιόρθωτα] *Voss.* καὶ ἀδιόρθοτα.

Ib. l. 18. Τριηράρχȣς] *Triremium Præfecti:* armamenta triremibus et victum remigibus ex suis sumptibus dabant: propter tamen sumptûs magnitudinem, ea interdùm à civitate acceperunt: aliquando duo simul triremem instruxerunt, aliquandò tres, aliquando decem, aliquando plures. Ut autem Prætores in re maritimâ trierarchis omnibus, sic singuli trierarchi singulis triremibus, ac ejus triremis remigibus, imperârunt. *Sigon.* lib. iv. 4 et 5. Vide *Suid.* et *Petit.* in Leg. Att. l. iii.

Ibid. Ἀντιδόσεις] Solon quidèm ab initio propterеà census civium constituerat, et ex iis classes quatuor descripserat, Quinquemodialium, Equitum, Zeugitarum, et Theticorum, ut omnes pro ratione fortunarum suarum operam, studiumque suum reip. commodarent, ac, ne quis excusatione tenuitatis publicorum munerum onus defugeret, ἀντίδοσιν excogitârat, quæ fuit muneris et fortunarum cum altero permutatio. Posteà placuit, ut, totâ ratione mutatâ, mille ac ducenti ex universis classibus legerentur, qui, cùm cæteros divitiis antecederent, soli etiam publicorum munerum

onera sustinerent. *Sigon.* ibid. Quamvis autem immutatum fuerit institutum, nihilo tamen minus obtinuerunt sempèr *Solonis* περὶ τῶν ἀντιδόσεων Leges, accommodatæ tantùm ad distributionem civium post Solonem usu receptam. Itaque si quis è trecentis, qui sepositi erant ad obeundas Trierarchias, sumptus tolerare non posset, Lege licebat eâ classe excedere, si quem se locupletiorem vacantem ostendisset. Quòd si is qui designabatur, se ditiorem esse fateretur, in trecentos alterius loco referebatur: si negaret, permutabant inter se facultates. *Petit.* in Leg. Att. l. iii. Confer Argument. ad *Demosth.* et *Isocr.* Oratt. περὶ ἀντιδόσεως. Non omittendum est quod hìc optimè observant *Tourrellus* atque *Olivetus;* nempe ex hâc Solonis lege, licèt in se bonâ ac sapienti, magna reip. incommoda evenire posse, quippe quòd, cùm aliquid agendum esset, rem malè procrastinarent hæ apud Imperatores discutiendæ περὶ ἀντιδόσεως actiones.

P.23. l. ult. Ἐμβαίνειν τοὺς μετοίκους] Μέτοικος est qui ex aliâ civitate ad aliam emigrat, nec ut peregrinus ad breve tempus adventat, sed illìc domicilium habet. Pendebat verò quotannis XII drachmas, quod μετοίκιον dicebatur. Qui id tributum non solverant, abducebantur ad τοὺς πωλητὰς, convictique venibant. *Harpocr.* Horum μετοίκων alii μετοίκιον non pendebant, quippe quum eodem cum civibus uterentur jure, et Ἰσοτελεῖς dicebantur. Omnia et privata et publica administrabant per *Patronum,* quem de civibus Atheniensibus eligere lege jubebantur. *Petit.* in Leg. Att. l. ii. Vox ἐμβαίνειν sæpiùs absolutè positum invenitur: sic infrà, p. 26. Οὐκ ἐμβησόμεθα ut ex MStis emendavimus.

Ib. Schol. l. 3. —μον παρασκευῆς] Τὸ καὶ à *Suidâ* etiam prætermittitur, qui hæc descripsit: ad eum *Kust.* "Rectiùs legeris, μετὰ στρατιᾶς καὶ παρασκευῆς εἰς πό-"λεμον." Mox παραπεμπόμενοι ex *Suidâ* emendavi, qui vicissim hôc ex loco corrigendus est. Etenim in eo ita hæc leguntur: Ἀποστολὰς, (potiùs lege Ἀποστολαί,) ἀποπέμψεις, δῶρα. Καὶ ἀποστελλόμενος μετὰ στρατιᾶς

εἰς πόλεμον παρασκευῆς. Τῶν δὲ πλείων τὰ μὲν συντριβόμενα ταῖς ἀποστολαῖς· τουτέστι ταῖς ἀποπέμψεσι. Primò igitur hæc τῶν δὲ πλοίων κ. τ. λ. τῷ δῶρα subjungenda sunt: deindè pro καὶ ἀποστελλόμενος legendum est καὶ ἀπόστολος, ὁ ἀποστελλόμενος, κ. τ. λ.

P. 24. l. 1. Τοὺς χωρὶς οἰκοῦντας] *Wolfius* vertit: *libertinos, qui suam ipsi rem familiarem administrant:* sc. sub. τῶν δεσποτῶν· auctore *Harpocratione;* ad quem *Valesius:* "An potiùs sunt rustici, qui rure ha-"bitant, χωρῖται, *Hesychio, Dionysio* lib. i. pag. 68. "(cui sententiæ accedit *Tourrellus*) an potiùs ξένοι, "qui οἰκοῦντες Ἀθήνησιν, de quibus Demosthenes contra "Leptinem, qui scripserat legem, μηδένα ξένον εἶναι "ἀτελῆ, μὴ διορίζων τῶν οἰκούντων Ἀθήνησι, quod repre-"hendit eo loco." Clar. *Ezech. Spanhemius* in Notis ad *Aristoph.* Nub. v.225. hæc interpretatur, *qui extra Atticam habitant.*

Ibid. Αὐτοὺς] Sc. Ἀθηναίους καὶ πολίτας, ἀντὶ τῶν μετοίκων καὶ ἀπελευθέρων. *Wolfius.*

Ib. l. 3. Τὸν γὰρ] *Pith.* τὸν μὲν γάρ. Mox *Pith. Voss.* et *Ben.* α. ε. οὐκ ἀναμένουσι· deindè pro ῥαθυμίαν *Pith.* et *Ben.* β. γ. η. θ. εἰρωνείαν.

Sect. XIV.

Pag. 24. l. 12. Ἐπιστολή] Ἐπιστολαὶ emendavi ex MSto *Laud.* ob præcedens plurale τὰς ἐπιστολάς· atque ita centiès in *Demosthene* antecedenti numero respondet sequens ἐπιγραφή.

P. 25. l. 3. et seqq. Οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων] *Livius* lib. ix. cap. 18. *At, Hercule, reges non liberi solùm impedimentis omnibus, sed domini rerum temporumque, trahunt consiliis cuncta, non sequuntur.*

Ib. l. 5. Αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ] *Wolfius* ὄνπερ mavult: et sic quidèm alibì *Demosthenes,* sed longè frequentiùs apud eum hæc formula occurrit: sic suprà,

p. 17. ὥσπερ τ. πεζ. τὸν αὐτὸν τρόπον στρατευομένες· et in sexcentis aliis locis.

P. 25. l. 11. Τριήρεις] Athenienses valdè erant mari potentes. Facilè trecentas naves adornabant, easque tam benè instructas, ut cum duplo navium numero par iis certamen esset. *Thucyd.* l. ii. c. 13. *Cic.* Verr. 5. *Isocr.* in Panegyr. [*Demosth.* περὶ συμμοριῶν, p. 108.] Litteris atque navigationi ex æquo factum est hujus populi ingenium: paremque inter eos parentes, lege id jubente, curam impendebant pueris in utroque horum instituendis: unde natum est proverbium, Μήτε νεῖν μήτε γράμματα ἐπίστασθαι, *neque natare neque litteras scire*, quo crassam hominis ignorantiam significabant. *Suid.* [Vide *Meurs.* de Fort. Athen. c. 8. et *Petit.* in Leg. Att. p. 162.] *Tourrellus.*

Ib. l. 12. Ὁπλίτας, ἱππέας] Athenienses plerumque exercitum aluerunt novem et viginti mille peditum, equitum verò ducentorum. *Thucyd.* l. ii. *Diod.* l. xii. *Idem.* [Pro *ducentorum* debuit dicere, *bis mille cum octingentis*, ut patet ex ipso *Thucydide*, libro citato, c. 13. p. 109. Ed. *Francofur.* ἱππέας δ' ἀπέφαινε διακοσίες καὶ χιλίες, ξὺν ἱπποτοξόταις, ἑξακοσίες δὲ καὶ χιλίες τοξότας. *Equites verò demonstravit mille et ducentos, cum equestribus sagittariis, mille etiam et sexcentos sagittarios.* Vide *Meurs.* Att. Lect. lib. i. cap. 1.]

Ibid. Χρημάτων πρόσοδον] Atheniensium annui reditus fuêre talenta 1200, et quod excurreret. *Æschines* Orat. περὶ παραπρεσβ. Φόρος δ' ἡμῖν κατ' ἐνιαυτὸν προσήει πλέον ἢ χίλια καὶ διακόσια τάλαντα. *Tributum verò nobis annuum accedit plus quàm mille et ducenta talenta.* Atticæ autem totius census erat talentorum 6000: ut indicat *Demosthenes* περὶ συμμοριῶν. Vide *Meurs.* loco modò citato.

Ib. l. 14. Οὐδενὸς δὲ ἀπολείπεσθε] Assectamini omnes, id est, in tergo hæretis hosti; sequimini quò vos adversarii ducunt. *Wolfius.*

Ibid. et seqq. Ὥσπερ δὲ οἱ βάρβαροι πυκτεύεσιν, ἔτω

πολεμεῖτε Φιλίππῳ] Panætius in Auló Gellio, ratione contrariorum, virum prudentem bono Athletæ comparat, qui se nunquam nudat, hostisque vultum semper observat. *Tourrellus*. [Locus est lib. xiii. cap. 26. quem, quum valdè elegans sit, et ad hæc illustranda non parùm faciat, huc transcribere haud piget. Verba sic habent: *Vita hominum, qui ætatem in medio rerum agunt, ac sibi suisque esse usui volunt, negotia periculaque ex improviso assidua et propè quotidiana fert. Ad ea cavenda atque declinanda perindè esse oportet animo semper prompto atque intento, ut sunt Athletarum, qui Pancratiastæ vocantur. Nam sicuti illi, ad certandum vocati, projectis altè brachiis consistunt, caputque et os suum manibus oppositis, quasi vallo, præmuniunt; membraque eorum omnia, priusquam pugna mota est, aut ad vitandos ictus cauta sunt, aut ad faciendos parata; ita animus atque mens viri prudentis, adversus vim et petulantias injuriarum, omni in loco atque in tempore prospiciens, debet esse arrecta, ardua, septa, solida, expedita, nunquam connivens, nusquam aciem suam flectens; consilia cogitationesque contra fortunæ verbera, contràque insidias iniquorum, quasi brachia et manus, protendens; ne quà in re adversa et repentina incursio imparatis improtectisque nobis oboriatur.*]

P. 25. l. 22. Συμπαραθεῖτε] *Jensius* Lect. Lucian. lib. iii. cap. 13. συμπεριθεῖτε legendum suspicatur: ut in Luciano de Mercede Cond. συμπεριθεῖς ἄνω καὶ κάτω. Supra quidem, inquit, apud Lucianum τὸ συμπαραθεῖς habuimus; at illud notat (nec aliter ibi sumitur) *pone sequi, comitari:* apud Demosthenem verò, quemadmodum et in adducto ex Luciano de Merc. Cond. loco, requiritur sensus τοῦ *unà circumferri, circumagi, circumcurrere*. Verùm, cùm recepta lectio benè habeat, nihil temerè mutandum est.

Ib. l. 23. Βεβούλευσθε] *Ben.* η. Βουλεύεσθε. Mox pro αὐτοῖς *Voss.* et *Ben.* ε. ϑ. αὐτοί.

P. 25. l. 24 et 25. Οὐδὲ περὶ τῶν χρημάτων] Cùm pecuniæ sint nervi bellorum, non incommoda est hæc lectio. Malo tamen cum Obsopœo, πραγμάτων, quod omnia complectitur. Et quid si legas πρὸ τῶν πραγμάτων; *Wolfius*. [Utrique lectioni sui suffragantur MSti; sed τὸ πραγμάτων præferendum duxi. Non enim eos Demosthenes usquam reprehendit quòd de pecuniâ conquirendâ minus sint solliciti, sed quòd nullam omnino rerum gerendarum curam maturè satis suscipiant: hoc est ὀυκ ἔμπροσθεν ὦσιν τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ τὰ συμβαίνοντα διώκωσιν. Sic in Orat. de Pace, et similiter in Philipp. iv. ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι πρὸ τῶν πραγμάτων εἰώθασι χρῆσθαι τῷ βουλεύεσθαι· ὑμεῖς δὲ μετὰ τὰ πράγματα. (Quod sanè pro *Wolfii* conjecturâ facere videtur, legendum πρὸ non περί· sed tum ταυτόλογα erunt quæ sequuntur: πρὶν ἂν ἢ γεγενημένον, κ. τ. λ.) Objici quidem potest, vocem χρημάτων idem significare posse atquè τὸ πραγμάτων, sed hoc non liquet. Eo quidèm sensu singulare χρῆμα sæpe sæpiùs usurpatur: plurale χρήματα, ut opinor, non item.]

Sect. XV.

Pag. 26. l. 8. Ἂν μοι δοκῇ] *Voss.* τὸ ἂν inter ἀποχρῆν et ἐνίοις inserit: *Wolfius* δοκεῖ legit.

Ib. l. 14 et 15. Μήτ' ἐνθυμεῖται, μήτε λογίζεται] Centies quidem hæc verba conjuncta leguntur in Demosthene: quare minùs lubentèr immutarem, nisi sequens vox ὁρῶν id necessariò postulare videretur. Ecquis enim sensus est: *Miror neminem vestrûm cogitare vel considerare bellum de ulciscendo Philippo initium cœpisse,* &c. *cum videat bellum,* &c. Jam verò reposito ὀργίζεται, quod præter *Obsopœum* etiam *Ben.* α. β. ε. agnoscunt, et sensus longè melior eruetur, et constructio optimè constabit. *Miror neminem vestrûm vel animadvertere*—et quæ sequuntur, *neque indignari, cùm rem ita se habere videat.*

P. 26. l. 18. Παθεῖν αὐτὸς] Τὸ αὐτὸς abest à *Voss.*

Ib. l. 22 et 23. Οὐκ ἐκβησόμεθα] Ita omnes editi, sed nullo, ut videtur, sensu. Ecquis enim credat Demosthenem tam ineptâ ταυτολογίᾳ dixisse οὐκ ἐκβησόμεθα; οὐκ ἔξιμεν; Nullâ igitur dubitatione ἐμβησόμεθα reposui; quam lectionem exhibent *Laud. Pith.* et *Ben.* α. ε. Sæpiùs absolutè ponitur hoc verbum: supra p. 23. ἐμβαίνειν τοὺς μετοίκους· in Orat. contra Mid. p. 375. ὑμεῖς δ' οὐκ ἐμβήσεσθε; et sic etiam apud Latinos aliquando *conscendere*. Livius: *Conscendunt alacres copiæ;* sub. navem. Cæsar: *Erat completis littoribus contentio, qui potissimùm ex magno numero conscenderent.* Cic. Attico, lib. ix. 17. *Idibus Martiis Pompeium à Brundisio conscendisse.* In *Voss.* legitur οὐκ ἐκβησόμεθα· οὐκ ἔτι μέν· quod profectò vulgatâ melius est, sed, cùm aliquid mutandum sit, magis placet ἐμβησόμεθα.

Ib. l. ult. et seq. Οὐκ ἐπὶ τὴν ἐκείνου πλευσούμεθα] Sub. χώραν. Cæteræ Editt. πλευσόμεθα, minùs Atticè. Vid. *Longin.* in notis supra ad pag. 11.

P. 27. l. 2. Ἤρετό τις] Doctiss. *Zach. Pearce* in Emendat. ad *Longin.* "Hæc verba aut ex Glossemate "nata sunt, utpote ex margine, ubi ad voces ποῖ δὴ "προσορμιούμεθα explicandas posita erant, in textum "recepta: aut ea lectio, quæ inter varias Demosthenis "lectiones à *Morellio* collectas extat, admittenda est, "sc. ἔροιτό τις." Ego quidem mutare nolui, quippe quòd hasce voces omninò delendas esse censeam.

Ibid. Εὑρήσει τὰ σαθρὰ] *Tollius* ad *Longin.* ibid. "*Tacitus* ad hunc Demosthenis locum videtur respexisse, cùm dicit in l. ii. Hist. *Aperiet et recludet contecta et tumescentia victricium partium vulnera bellum ipsum.*"

Ib. l. 4. et seqq. Καθώμεθα οἴκοι, λοιδορουμένων ἀκούοντες καὶ αἰτιωμένων ἀλλήλους τῶν λεγόντων] Hujusce moris testimonium perhibent Isocrates in Panath. et Aristoteles Rhet. l. iii. c. 17. eorundem ambo tempo-

rum cum Demosthene. Aristoteles etiam addit, Isocrati magìs quàm cuivis alteri solenne fuisse contra alios invehi, idque non solùm in suggesto, à quo eum vocis suæ infirmitas magnaque ejus timiditas summoverant, verùm etiam in iis, quas nunquam pronuntiavit, Orationibus. *Tourrellus.*

P. 27. l. 6. Οὐδὲν ἡμῖν ȣ̓ μὴ] In *Voss.* ȣ̓δὲν ὑμῖν μὴ, deleto τῷ ȣ̓, quod etiam à *Pith.* abest.

Ib. l. 13 et seq. Καταγελῶσι. , . . τȣ̀ς τ. ἀποςόλȣς] Hæc conjungo: etsi fortè legendum, τῶν τοιȣ́των ἀποςόλων· et postea οἱ σύμμαχοι τεθνᾶσι τῷ δέει. Durum enim fuerit, τεθνᾶσι τȣ̀ς τοιȣ́τȣς ἀποστόλȣς, ἀντὶ τȣ̃ διὰ τȣ̀ς, ἢ ἕνεκα τῶν τοιȣ́των ἀποςόλων, ȣ̓δαμῶς θαῤῥȣ̃ντες τȣ́τοις. *Wolfius.* [In *Voss.* legitur præpositio διά· inter varias autem Demosthenis lectiones à *Morellio* collectas habemus τȣ̀ς τ. ἀποςόλȣς ὁρῶντες, quæ profectò germana lectio videtur.]

Ib. l. 15. Οὐ γάρ ἐστιν, ȣ̓κ ἔστιν, ἕνα ἄνδρα—] Apud Græcos proverbium erat vetus in hanc sententiam, εἷς ἀνὴρ ȣ̓δεὶς ἀνὴρ, *unus homo nullus homo* est. Eodem sensu Euripides in Heracl. [ver. 275.] ait, μιᾶς γὰρ χειρὸς ἀσθενὴς μάχη· *unius enim manûs infirma est pugna.* Tourrellus.

Ib. l. 17. Ὑπόσχεσθαι μέντοι, καὶ φῆσαι—] Verisimile est hoc ad Charetem pertinere, ducem Atheniensium, qui adeò promptè maxima pollicebatur, ut inde proverbium oriretur Χάρητος ὑποσχέσεις, *Charetis pollicitationes*, quo promissum aliquod frivolum omninò esse significarent. In Equitibus Aristophanis Act. v. legimus sermones quos ad populum habere soliti sunt istiusmodi imperatores, quò eos spe adulatoriâ sustentarent. *Idem.*

Ib. l. 19 et 20. Ὅταν γὰρ ἡττῆται] Sic Editi omnes; sed pessimè, ut videtur. Etenim si hæc lectio retineatur, quorsum pertinent quæ sequuntur, τί χρὴ προσδοκᾷν; Siquidem id quod iis esset timendum, non jam erat expectandum, postquam victus fuisset imperator

eum exercitu. Multo minùs isti lectioni congruunt quæ posteà de Imperatoribus dicuntur: πρὸς τὲς ἐχθρὲς ἐδεὶς ἐδὲ ἅπαξ αὐτῶν ἀγωνίσασθαι περὶ θανάτε τολμᾶ. Quomodo enim vinci poterat imperator, qui cum hoste ne quidem pugnare ausus est? Omnino igitur in textum reponendum duxi ἡγῆται, quod exhibent *Pith. Laud.* et *Ben.* α.γ.ε.η.θ. atque hanc germanam esse lectionem satis, ut opinor, liquet ex ipso hujusce loci scopo. Hìc enim id Atheniensibus inculcat orator, quod et alibì passim, nempè, quàm necesse sit ut ipsi per se militent, neque omnia peregrinis copiis committant. Quid enim expectandum est, inquit, cùm nullos alios imperator milites habeat, quàm miseros peregrinos, eosque mercede etiam fraudatos? Supra p. 18. dixerat quid exindè sperare poterant, cum dicit ἐξ ὗ δ' αὐτὰ καθ' αὐτὰ τὰ ξενικὰ ὑμῖν στρατεύεται, τὲς φίλες νικᾷ καὶ τὲς συμμάχες, οἱ δ' ἐχθροὶ μείζες τῦ δέοντος γεγόνασι, κ.τ.λ. Similis locus est in Orat. de Rep. Ordin. p. 97. quem vide. *Voss.* ἡγεῖται legit, quod, cùm longiùs à receptâ lectione distet, emendationem confirmat.

P. 27. l. 20. 'Απομίσθων] *Harpocratio,* (nisi locus mendosus sit) et ad eum *Mausacus,* vocem ἀπομίσθων hoc in loco significare docent *qui voluntariò mercedem non recipiunt:* ita ut idem sonet ac ἀμίσθων. *Tourrellus* alteram hujusce vocis significationem amplectitur, quâ notat eos qui sine mercede dimittuntur, cùm tamen mercenarii sint: ita enim hunc locum vertit: *miserables étrangers, qui ne touchent point leur paye.* In eâdem sententiâ *Wolfius,* cui quidem facilè accedo. Vide supra p. 18. et Scholion ad v. μή μοι μυρίες, p. 15.

Ib. l. ult. 'Ενθάδε] Scilicèt in Suggesto. Cæteri impressi ἐνθένδε habent: minùs rectè. Vid. *Schol.* ad ἀθλίων ἀπ. ξένων.

P. 28. l. 1 et 2. Ψηφίσησθε] Ed. *Francofurt.* ψηφίζησθε. *Ald.* ψηφίζεσθε.

Ib. l. 2. Τί καὶ χρὴ] A nonnullis τὸ καὶ abest; ne-

que id agnoscit *Henricus Stephanus*, qui hunc locum citat in v. ἀπομίσθος.

P. 28. l. 6 et seqq. Οὐ γὰρ μὴ—ὁρᾷν δεῖ] Ὥςε μὴ, *Wolfius*. *Voss.* ὐ γὰρ, deleto τῷ μὴ, quam lectionem *Aldus* in nonnullis reperit. Eundem sensum in versionibus suis exprimunt *Nic. Carrus*, et duo Gallici Interpretes: isque sanè aliquantò melior videtur.

Ib. l. 9 et 10. Στρατηγῶν ἕκαςος δὶς καὶ τρὶς κρίνεται κ. τ. λ.] Idem Comicus, [sc. *Aristophanes*] sive potiùs fidelis rerum Atheniensium historicus, *Acharn.* Act. iv. Sc. 7. et in *Avib.* juxta finem, docet nos magno contemptui fuisse eo tempore, hoc est paucos ante Demosthenem annos, Atheniensium imperatores. In Proverbium jam pridem cesserat eorum ignavia, proque maximâ contumeliâ dicebant: *Ecce homo timidior Pisandro.* Tourrellus. [vid. *Suid.* v. Εἴ τι Πεισάνδρυ.]

Sect. XVI.

Pag. 28. l. 17 et seqq. Μετὰ Λακεδαιμονίων φασὶ Φίλιππον π. τ. Θηβαίων κατάλυσιν] Thebæ, princeps Bœotiæ urbs, atque una ex maximis Græciæ rebuspublicis, inter quas proximè parem Athenis ac Lacedæmoni locum obtinuit. Lacedæmonii, post pugnam Leuctricam, contra Thebanos vindictam anhelabant, eaque res otiosorum istiusmodi hominum somniis atque conjecturis materiam satìs amplam præbuit. *Idem.* [Vide similem locum in 2 Philippicâ p. 45. et Isocratis Philipp. p. 232. Ed. *Battie.*]

Ib. l. 19. Τὰς πολιτείας διασπᾷν] Ἢ ὀλιγαρχίας ἢ τυραννίδας ἐγκαθιστάντα ταῖς πόλεσι. Nam fuit hæc Græcorum ratio: Reges, urbes gubernari à singulis: Oligarchici, ut Lacedæmonii, à paucis: Democratici, ut Athenienses, à multis, hoc est à plebe, voluerunt. Hoc illud est, quod ait Thucydides τῇ ά. [p. 14. Ed. *Æm. Port.*] τὺς Λακεδαιμονίυς βύλεσθαι τὺς συμμάχυς ἐπιτηδείως σφίσιν αὐτοῖς πολιτεύεσθαι, τυτέστιν ὀλιγαρχεῖσθαι. *Wolfius.*

P. 28. l. 20. Ὡς πρέσβεις πέπομφεν ὡς Βασιλέα] Nam cùm Isocratis impulsu bellum Persicum animo agitaret, probabile est et ejus ingenio dignum, per fæciales priùs eum res repetere voluisse: hoc est, τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλληνίδας πόλεις καὶ νήσους ἀξιοῦν ἐκεῖνον ἐλευθέρας ἀφεῖναι, καὶ τῆς Εὐρώπης παντελῶς ἀποστῆναι, ἀρκούμενον τῇ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ κατοικούντων βαρβάρων ἀρχῇ. *Idem.*

Ibid. Βασιλέα] Alibi passim Demosthenes Persarum Regem solo Βασιλέως seu *Regis* titulo, ut hìc, designat. Atque ita alii sæpè Scriptores. *Aristoph.* in Acharn. ver. 647. Ὅτι καὶ Βασιλεὺς—, et quæ sequuntur. Idem in Equit. 476.—— ἃ Μήδοις καὶ Βασιλεῖ ξυνόμνυτε. Usitatiùs autem Μέγας Βασιλεὺς appellabatur. Sic idem in Pluto ver. 170. Μέγας δὲ Βασιλεὺς οὐχὶ διὰ τοῦτον κομᾷ; ad quem locum hæc *Car. Giraldus:* "*Magnum* "*Regem* absolutè vocant regem Persarum. Cùm enim "Cyrus Assyriæ et Mediæ regna in Persas transtulis-"set, Asiam debellâsset (unde argenti quingenta mil-"lia talentorum reportavit, præter craterem Semira-"midis, cujus pondus erat quindecim talentorum) vo-"catus est μέγας βασιλεύς· à quo posteà Persarum "reges μεγάλους βασιλέας appellari se voluerunt."

Ib. l. 20 et seq. Οἱ δ', ἐν Ἰλλυριοῖς πόλεις τειχίζειν] Philippus decem abhinc annos magnam hujus regionis, quæ jam *Sclavonia* appellatur, partem subegerat. Haud veri absimile est, eos istiusmodi rumores eo animo sparsisse ut Philippo essent utiles, cùm persuasum darent scilicet, longè ab Athenis esse remotas ejus cogitationes atque consilia. *Tourrellus.*

Ib. l. 22. Ἕκαστος περιερχόμεθα] Etsi et hæc lectio excusari potest; malim tamen ἕκαστοι. Sic in Oratione περὶ Εἰρήνης, μὴ πάντες, περὶ τῶν ἰδίων ἕκαστος ὀργιζόμενος· servatâ numerorum congruentiâ. *Wolfius.* [In *Voss. Pith. Ben.* β. ε. et nonnullis aliis legitur ἕκαστοι.]

Ib. l. 23 et seqq. Ἐκεῖνον μεθύειν—καὶ π. τ. ὀνειρο-

πολεῖν] *Horatius* ad hunc locum videtur respexisse, cùm de Cleopatrâ dicit, Od. i. 37, 10.

—— *quidlibet impotens*
Sperare, fortunâque dulci
Ebria.

In *Voss.* primæ voces transponuntur.

P. 28. Schol. l. 3 et seq. Οἱ δι' ἀδικίαν] In *Henr. Steph.* v. ἀπόμισθος, qui hunc locum citat, ita hæc leguntur, οἱ διὰ δειλίαν καὶ κακίαν.

P. 29. l. 5. Τί μέλλει] *Voss.* τί δεῖ. Post ἐκεῖνος *Morellius* inter Var. lect. punctum ponit, deletque quæ sequuntur ad ἀλλ' ἐάν.

Ib. l. 8 et 9. Ἀποστερεῖ] *Voss.* ἀποστερῇ. Mox ὑπὲρ ὑμῶν καθ' ὑ. εὕρητε.

Ib. l. 16. Ἅττα] Aliquando cum leni scribitur hæc vox, et tum significat τινά· cum aspiratâ verò, ut hìc, ἅτινα. *Etymol. Mag.* v. ἅττα. Nonnunquam accipitur pro ὅσα· alicubi tamen redundat. Pherecrates in Chirone ἐπ' ἀριθμῷ eam usurpavit: Aristophanes verò ἐπὶ χρόνῳ. *Harpocr.* et *Etymol.*

Sect. XVII.

Pag. 29. l. 19 et seqq. Οὔτ' ἄλλοτε πώποτε πρὸς χάριν εἱλόμην λέγειν, ὅ,τι ἂν μὴ καὶ συνοίσειν ὑμῖν πεπεισμένος ὦ] Demosthenes, licèt jam primò contra Philippum diceret, plures anteà orationes habuerat, quæ ad salutem reipublicæ spectabant: De Class. de Rep. Ord. Pro Megal. &c. ideoque plusquam una occasio ei obtigerat sincerum civibus suis consilium impertiendi. *Tourrellus.*

NOTÆ
IN
PRIMAM OLYNTHIACAM.

Olynthus, Thraciæ urbs, in Peninsulâ Pallenes sita est, inter Sinum Thessalonicum et Toroneum. Plures ei cum Amyntâ, Philippi patre, contentiones interfuerant. Philippo etiam, quum imperium ingressus esset, obstiterat. *Diod.* l. xv. *Isoc.* in Archid. et Paneg. Is tamen iracundiæ suæ initio non paruit, sed è contrà amicitiæ indiciis maximè fallacibus, eos, quos ad cladem destinabat, consopire studuit: eòque certiorem sibi reddidit vindictam, quò tardiùs atque occultiùs procedebat. Tandem Olynthum obsidione cingit, atque hoc illud est quod tribus Olynthiacis materiam præbuit. Has ego eodem ordine, quo Dionysius Halicarnasseüs Epp. ad Amm., colloco; eique ipsa ratio suffragatur. Namque initio ejus Olynthiacæ, quam ego primam facio, Orator Atheniensibus instat de fœdere citò cum Olynthiis ineündo; in duabus autem reliquis id fœdus initum supponit, inque id solum incumbit, ut ostendat quàm necesse sit, quæ ex eo tenebantur facere, ut faciant. Consequentia cuivis facilè patebit. *Tourrellus.*

NOTÆ
IN TEXTUM ET SCHOLIA.

Sect. I.

Pag. 32. l. 3. φανερὰν γενομένην] Cæcus igitur et amens sit oportet, qui eam non cernit. *Wolfius.*

P. 32. l. 4 et 5. Πολεμήσοντας] In nonnullis πολεμήσαντας legitur: minùs rectè.

Ib. Schol. l. 5. Τῶν ἐξ ὑποδιαιρέσεως] Vide secundum caput Hermogenis de Inventione lib. i. *Wolfius*.

Ib. l. 6 et 7. Προλήψεως] Malim προσλήψεως assumptione, adjunctione indefiniti. *Idem*.

Ib. l. 11. Τῦ Θεολόγυ] Gregorii Nazianzeni, qui κατ' ἐξοχὴν sic appellatur, ut Demosthenes ὁ ῥήτωρ, Homerus ὁ ποιητής. Extat hic Epitaphius in Editione Hervagianâ, ann. MDL. fol. 76. cujus hoc initium est: ἔμελλεν ἄρα πολλὰς ἡμῖν ὑποθέσεις, κ. τ. λ. *Idem*.

Ib. l. 12. Τοῖς γὰρ προσώποις] Mutilus videtur hic locus, nec ad institutum pertinere, nisi ei aliquid consentaneum antecesserit. *Idem*.

Ib. l. 16 et 17. Τῷ πρώτῳ] Id est, tertiâ in hâc Editione.

Ib. l. 18 et seqq. Ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ζητεῖται, εἰ χρὴ βοηθεῖν τοῖς Ὀλυνθίοις· ἐν δὲ τύτῳ, τὸ μὲν βοηθεῖν, ἤδη δέδεικται] Immò è contrà in hâc oratione quæritur εἰ χρὴ βοηθεῖν τοῖς Ὀλυνθίοις, quod manifestum est ex ipso exordio; in illâ alterâ, quam Scholiastes falsò primam vocat, τὸ μὲν βοηθεῖν ἤδη δέδεικται· idque palam est cùm ex multis aliis locis, tùm præsertim ex eo quod Demosthenes de Philippo dicit pag. 91. τὰ δ' ἡμᾶς διαβάλλων, καὶ τὴν ἀπυσίαν τὴν ἡμετέραν. Quomodo enim Philippus Atheniensium absentiam criminari poterat, nisi Olynthiis auxilio adesse ex fœdere jam inito tenerentur?

Ib. l. 25. Μὲν τῷ λόγῳ] Præpositio planè deest; itaque, ex *Wolfii* mente, lego ἐν pro μέν.

Ib. l. 30. Περὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς] *Wolfius* uno verbo legit ἐξαρχῆς, et pro περὶ, ἐπὶ potiùs scribendum censet. Ego quidem πρὸ malui rescribere, cùm quia hasce voces sæpissimè inter se mutari observaverim, tum ob sequens πρὸ τῆς εἰσόδυ, quod idem planè est.

Ib. l. 43 et seqq. Δείκνυται δὲ ὢν δεύτερος—ἐκ τῶνδε,

κ. τ. λ.] Lepidum sanè argumentum, quodque seriâ refutatione haud indiget.

P. 32. Schol. l. 48 et 49. Ὁ Φιλόχορος] Libro sexto rerum Atticarum: eum videsis in Ὀλυμπιάδων ἀναγραφῇ apud *Scaligerum* p. 330. sub finem: vel in *Dionys. Halicarn.* Ep. ad Amm. p. 196. Ed. Doctiss. *Hudsoni*.

P. 33. l. 1. Δύναμίν τινα] Olynthus inter urbes Thraciæ fuit maxima; sub secundo, tertio, et quarto anno Olymp. XCVIII. conjunctis Macedoniæ Spartæque viribus prosperè nonnunquam obstitit. Lacedæmonii tres imperatores in hoc bello amiserunt, quod tamen terminatum est Olymp. C. Ann. l. pace factâ valdè ex Lacedæmoniorum commodo. *Tourrellus*.

Ib. l. 3 et 4. Ὥστε τὰς πρὸς ἑ. δ. π. μ. ἀπίστȣς] Etiam ex hoc loco apparet, Olynthiorum levitatem nonnullis suspectam fuisse. *Wolfius*. [Imò Philippi Olynthiis.]

Ib. Schol. l. 17. Καταστυνιστᾶ] Deësse hìc particulam copulativam quilibet, credo, videat. Mihi quidem sub illo ipso καταστυνιστᾶ delitescere videbatur. Abundat nempè κατὰ et ex κᾆτα corruptum esse suspicabar. Suffragantem posteà *Morellium* observavi, cujus insuper adjutus industriâ lectionem fidentèr emendavi.

Ib. l. 27. Σύμμετρον καὶ] Σύμμετρος apud Græcos vulgò saltem, si non semper, *mediocris*, *modicus*, ideòque *exiguus*, sonat. Itaque cùm hæc primò legerem, illud καὶ in ȣ̓ vertendum censui. Quomodo enim eadem potentia et magna et parva fieri posset? Cæterùm quum alia etiam, quamvis rariùs, significet, inter quæ *justus*, *idoneus*, *conveniens*, nolim equidem lectori nova mea obtrudere, si priora placuerint.

Ib. l. 47 et 48. Ἀνάγκην ἐνεποίησεν αὐτȣ̃ τȣ̃ προτιθέντος] Lego αὐτῷ τȣ̃ προτεθέντος, ut sit passivus ἀόρ. et αὐτῷ ad verbum ἐνεποίησεν referatur. Quanquam id et absolutè poni, et αὐτȣ̃ τȣ̃ προτεθέντος conjungi, potest. *Idem*.

P. 33. Schol. l. 58. Προνοῆσαι] Lego προνοήσαι, tertia persona optativi. *Idem.* [Idem mox p. 34. l. 6. pro ὅτι μὴ, ὅπως μὴ legendum censet.]

P. 34. l. 2. Τῶν ὑπαρχόντων] Id est, τῆς τύχης, τοῦ καιροῦ, τῆς θείας εὐεργεσίας. Utendum occasionibus et fortunæ benignitate: divina liberalitas amplectenda est. *Wolfius.*

Ib. l. 3. Πόλεων] Puta Amphipolim, Pydnam, Potidæam, Methonam, et Pagasas, quarum tres priores Philippus ceperat, Olymp. CV. Ann. 3. duas reliquas Olymp. CVI. Ann. 3.

Ib. l. 3 et 4. Καὶ τόπων] Χωρίων, λιμένων, ὁρμητηρίων τοῦ πολέμου. *Wolfius.*

Ib. l. 4 et 5. Φαίνεσθαι προϊεμένους] Videri projicientes urbium: more Latinorum, cùm participia in nomina degenerant, ut apud Sallustium Catilina, *sui profusus, alieni appetens*: τῶν μὲν ἰδίων προετικὸς ἢ προϊέμενος· τῶν δ' ἀλλοτρίων ὀρεκτικὸς ἢ ὀρεγόμενος. Nam alioqui προΐεμαι accusativo jungitur, ut Olynthiacâ I., (id est, tertiâ nobis, p. 97.) Εἰ δὲ προησόμεθα, ὦ ἄ. Ἀ. καὶ τούτους τοὺς ἀνθρώπους, κ. τ. λ. *Idem.*

Sect. II.

Pag. 34. l. 7 et 8. Τὸ μὲν οὖν, ὦ ἄ. Ἀ. τὴν Φιλίππου ῥώμην] Philippi vires et potentiam commemorare. Quæ initio parva cùm esset, nunc amplificata est ejus sedulitate: quam si vos imitaremini, vestrum etiam imperium cresceret. Apparet alium aliquem Oratorem hâc exhortandi ratione fuisse usum, quam Demosthenes κατὰ παράλειψιν perquàm ingeniosè repetit. *Idem.*

Ib. l. 9. Προτρέπειν τὰ] *Pith.* inserit μάλιστα. Mox, p. 35. l. 2. MStus *Baroccianus* non agnoscit τὸ τινὰ post φιλοτιμίαν.

Ib. Schol. l. 28. Ἔχοντες] *Wolfius* et *Morellius* inter varias lectiones ἔχον τῆς· quod necessariò admittendum esse primo statìm intuitu satìs patet.

P. 35. l. 1. Ὑπὲρ τούτων] Fortassis, ὑπὲρ τούτου, vel

ὑπὲρ τῶν Φιλίππῳ πεπραγμένων· ut non ad verba, sed ad sensum, referatur constructio. *Wolfius.*

P. 35. l. 2 et 3. Ἡμῖν δ' οὐχὶ καλῶς πεπρᾶχθαι] Εὐφήμως, ἀντὶ τοῦ, ἀτιμίαν καὶ ἀδοξίαν ἡμῖν προξενῆσαι. Propositio præteritionis: non hortabor vos exemplo Philippi. Ratio, quòd ea oratio illi honorifica, nobis ignominiosa est: Hanc rationem προσαποδόσει eleganti illustrat et ἀντιθέσει. *Idem.*

Ib. l. 3 et 4. Ὑπὲρ τὴν ἀξίαν] Supra dignitatem, plus quàm ab eo quisquam expectare, aut postulare debuisset, &c. *Idem.*

Ib. l. 7. Αἰσχύνην ὠφλήκατε] Demosthenes eleganti hâc metaphorâ, à debitoribus sumptâ, qui Gr. ὀφλόντες dicuntur, sive iis qui judicio damnantur, maximoperè uti amat. Sic suprà in Philipp. p. 26. αἰσχύνην, καὶ ἀνανδρίαν, καὶ πάντα τὰ αἴσχιστα ὠφληκότες· infra Olynthiacâ iii. p. 108. ἄνοιαν ὀφλισκάνων· in Chersoneticâ p. 55. Ed. *Ben.* ὑστερίζοντας δὲ τῶν ἔργων αἰσχύνην προσοφλισκάνειν. In Orat. contra Leptinem, p. 276.—— οὐ μικρὰν ζημίαν ὀφλήσειν μέλλουσαν (τὴν πόλιν). Οὐ γὰρ, εἰ μὴ χρήματα ἀπολλύται, μόνον σκεπτέον, ἀλλ' εἰ καὶ δόξαν χρηστήν, κ. τ. λ. Laus et gloria virtutis præmium, vitiorum et peccatorum ignominia et dedecus pœna, sive mulcta, et quidem gravissima ingenuis hominibus: ἡ τῶν πραγμάτων αἰσχύνη, οὐδεμιᾶς ἐλάττων ζημία τοῖς γε σώφροσι. Olynth. iii. p. 109. quarè benè dicuntur αἰσχύνην ὀφλισκάνειν, *probrum debere* aut *luere.*

Ib. l. 7 et 8. Ταῦτα μὲν οὖν παραλείψω] Repetitio propositionis, et alia αἰτιολογία· quâ callidissimè et res Philippi extenuat, et populum excusat, et adversarios perstringit et terret: idque παραλειπτικῶς et ipsum facit. *Wolfius.*

Ib. l. 9 et 10. Αὐτὸν ἴδοι μέγαν] In cæteris impressis hoc ordine leguntur hæc μ. α. ἴ.

Ib. l. 10. Ὧν οὖν] Subauditur præpositio ὑπὲρ, quod omittere Atticis familiarissimum est: eam verò mox

ante τούτων necessariò inserendam duxi, eamque ibi agnoscunt *Pith.* et *Ben.* 9. *Voss.* τοῦτον habet.

P. 35. l. 14. Ἔνι, καὶ βέλτιον] Subaud. λέγειν, quod quidem in *Pith.* exprimitur. Cæteri editi, ut et MS. *Laud.* βέλτιςον, quod non displicet, cùm in usu sit apud Atticos, superlativis pro comparativis uti; *Benenati* autem lectioni suffragantur *Pith. Voss.* et *Barocc.*

Ibid. Καὶ βέλτιςόν ἐςιν] Διὰ τὸ ἀναθαῤῥῆσαι δήπυ, καὶ τὸν φόβον ἐκβάλλειν ὑμᾶς. Attentionis et benevolentiæ captatio. Grata enim et jucunda erat Atheniensibus criminatio Philippi: nec minùs extenuatio virium illius. Hæc enim duo se facturum proponit. *Wolfius.*

Ib. l. 17. Ὀρθῶς δοκιμάζειν] Non eventum spectando, sed causas et rerum gestarum rationem intuendo. *Wolfius.*

Sect. III.

Pag. 35. l. ult. Τὸ μὲν ὖν ἐπίορκον] Videntur hoc alii oratores fecisse ἀναιτιολογήτως, καὶ ἄνευ ἐλέγχων· quod se aliâ ratione facturum (ne eadem inculcare videatur) profitetur. *Idem.*

Ib. Schol. l. 5. Σκοποῖτο] Satis patet nihil huc pertinere τὸ σκοποῖτο· itaque hoc Scholion ad ἐνθένδε retuli, cujus vocis quis sit hoc in loco sensus in eo explicatur.

Ib. l. 8 et 9. Τρίκωλος, ἡ ἔχυσα] *Wolfius* legi vult τρίκωλος ἡ Περίοδος, ἔχουσα.

P. 36. l. 2. Τις ἂν] Transponit *Pith.* *Voss.* τὸ ἂν delet: mox idem et *Barocc.* πάντα ὅσα ποτέ.

Ib. l. 2. et 3. Τὸ δὲ πάνθ' ὅσα] Verba sic ordinanda sunt, mutato propter relativum pronomen participio in verbum: τὸ διεξιέναι πάντα ὅσα Φίλιππος ἔπραξε πώποτε, καὶ ἐλέγχειν αὐτὸν ἐφ' ἅπασι τύτοις· συμβαίνει καὶ δεῖσθαι λόγυ βραχέος, καὶ ἡγῦμαι συμφέρειν εἰρῆσθαι, ἕνεκα δυοῖν. *Wolfius.*

Ibid. Πάνθ' ὅσα πώποτε] Hyperbolica propositio referenda tantùm ad ἐπίορκα καὶ ἄπιςα ἔργα, quorum

tria tantùm, sed magna, recenset, deceptos Athenienses, Olynthios, Thessalos. *Idem*.

P. 36. l. 5. Εἰρῆσθαι] Ἀντὶ τοῦ ῥηθήσεσθαι. *Idem*. [Atticismus: cujus exempla, cum similibus, singula Demosthenis pagina suppeditabit.]

Ib. l. 7. Ὑπερεκπεπληγμένους] Supra modum admirantes et formidantes. Hæc vox ea, quæ statim sequuntur, τό τε φοβερὸν καὶ θαυμαστὸν complectitur. *Idem*.

Ib. l. ult. Διεξελήλυθε] Τὸ διεξιέναι καὶ διελθεῖν· ἢ διεξελθεῖν, aliàs est τὸ λέγειν καὶ διηγεῖσθαι· hìc verò τὸ διαπορευθῆναι, κατὰ μεταφορὰν, καὶ καταναλῶσαι πάσας τὰς πανουργίας καὶ δεινότητας. *Idem*.

Ib. Schol. l. 52. Ἄλλως] Hoc vocabulum necessariò inserendum duxi. Manifestò enim duo hìc Scholia sunt: quorum prius rationem exponit propter quam de Philippo dicit, ὅτι πάντα διεξελήλυθεν· posterius ipsarum vocum vim atque significationem enarrat. In *Wolfio* disjunctìm leguntur, et ad diversa capita referuntur: illud ad ὅτι π. δ, hoc autem, omisso τῷ ὅτι, ad πάντα διεξελήλυθεν.

P. 37. l. 1. Ηὐξήθη] MS. *Laud.* et *Barocc.* ηὐξήνθη.

Ib. l. 2. Πράγματα αὐτῷ] *Pith.* et *Ben.* α. β. αὐτοῦ. Mox *Wolfius* et MS. *Laud.* Ἐγὼ γὰρ, absque τῷ μὲν, *Aldus* Ἐγὼ μὲν οὖν.

Ibid. Ἐγὼ γὰρ] Confirmatio, tractata ἐκ θέσεως καὶ ἀναιρέσεως. Argumenti summa est, Philippi imperium, malè partum, non fore diuturnum; ducti à causis efficientibus, et illustrati contentione contrariorum et similitudine. *Wolfius*.

Ib. l. 4. Φοβερὸν εἶ. τ. Φ. καὶ θαυμαστὸν] Ita *Voss. Barocc. Pith.* et *Ald. Wolfius*, et *Laud.* alio ordine, scilicèt, φοβερὸν εἶναι καὶ θαυμαστὸν τὸν Φίλιππον.

Ib. l. 5. Ἑώρων αὐτὸν ηὐξημένον] Τὰ γνωριστικὰ ῥήματα (inquit Moscopulus) καὶ τὰ ἐπὶ ὄψεως μετὰ μετοχῆς συντάσσονται. Sed eum participii accusativum La-

tini rariùs retinent, ut *Cic.* 2. de Fin. *Idque Socratem audio dicentem:* sæpiùs infinitivo commutant: ut *Virgilius* in Bucolicis:

> *Non ego te vidi Damonis, pessime, caprum*
> *Excipere insidiis?——Wolfius.*

P. 37. Schol. l. 6. Φανερῶς ὡς μὴ θεὶς] Illud ὡς ex ultimâ syllabâ præcedentis φανερῶς planè natum est, neque quicquam huc pertinet: in *Wolfio* non legitur, delendumque esse *Morellius* etiam admonuit. Nisi legere velis φανερὸς, puro, puto, Atticismo.

Ib. l. 7 et seqq. Ὅταν μὲν γὰρ πρὸς τὸν ἀντίδικον ἔχωμεν ἀναγκαίως] Lego ὅταν μὲν γὰρ ἀντίδικον ἔχωμεν, τὸν ἀναγκαίως. *Wolfius.*

Ib. l. 37. Ἀποστῆναι αὐτῷ] Corruptus locus ac mutilus, sic, opinor, restituendus: διὰ τὸ μὴ καθαρῶς ἀποστῆναι αὐτῶν τοὺς Ἀθηναίους, τοὺς Ὀλυνθίους, χαρισάμενος αὐτοῖς τὴν Ποτίδαιαν, ἀπέστησεν Ἀθηναίων. *Wolfius.*

Ib. l. 44 et 45. Ἵνα συγγνώμην ἔχωσιν Ὀλύνθιοι] Εὕρωσιν, ut veniæ locus esset Olynthiis. Alioqui συγγνώμην ἔχειν est συγγινώσκειν, *ignoscere, dare veniam.* Fortassè legendum, Ὀλυνθίοις δευτέροις ἀπατωμένοις, subintellecto nominativo Ἀθηναῖοι· *ut Athenienses veniam darent Olynthiis.* Idem.

Ib. l. 54. Φασὶ δὲ, ὅτι πάντοτε] Scribendum est ὅτι οὐ πάντοτε, sententiâ id omninò postulante.

P. 38. l. 1 et 2. Τὴν Ἀμφίπολιν φάσκειν παραδώσειν] *Polyæn.* Stratagem. lib. iv. 17. Φίλιππος, Ἀμφίπολιν ἀπαιτούμενος ὑπὸ Ἀθηναίων, ὁμοῦ δὲ καὶ Ἰλλυριοῖς πολεμῶν, οὐκ ἀπέδωκεν, ἀλλ᾽ ἀφῆκεν ἐλευθέραν. Ἀθηναῖοι δὲ ἠγάπησαν τὸ ἐλευθέραν ἀφεῖσθαι. Φίλιππος, ὁπότε τῶν Ἰλλυριῶν κρατήσας μείζω δύναμιν ἐκτήσατο, τηνικαῦτα πάλιν Ἀμφίπολιν κατέσχεν, Ἀθηναίων καταφρονήσας. Vulteio interprete: *Philippus, cùm Amphipolim ab eo repeterent Athenienses, eodem tempore bellum gerens cum Illyriis, non reddidit, sed liberam dimisit. Athenienses hoc ipso contenti fuerunt, quòd libertate esset*

confirmatâ. Philippus, superatis Illyriis majores vires adeptus, rursùs Amphipolim, contemptis Atheniensibus, occupavit. Vide *Demosth.* περὶ τῆς Ἀλονήσȣ, *Diod.* lib. xvi. circa initium, et Notas suprà p. 129.

P.38.l.2 et 3. Θρυλλȣ́μενόν ποτε τὸ ἀπόῤῥητον] Diversè explicari possunt hæc verba: θρυλλȣ́μενον enim significare potest aut id de quo inter eos tunc temporis agebatur, aut quod posteà ore omnium valdè celebrabatur. Deinde ἀπόῤῥητον vel ad θρυλλȣ́μενον referri potest, vel ad κατασκευάσαι, ἐπιῤῥηματικῶς. Historiam quod attinet, apud Suidam, v. τί ἐστι, habemus Theopompi hujus rei narrationem; quam visum est huc transcribere: Καὶ πέμπει πρὸς Φίλιππον (Populus scilicèt Atheniensis) πρεσβυτὰς Ἀντιφῶντα καὶ Χαρίδημον, πράξοντας καὶ περὶ φιλίας· οἱ παραγενόμενοι συμπείθειν αὐτὸν ἐπιχείρȣν ἐν ἀποῤῥήτῳ συμπράττειν Ἀθηναίοις, ὅπως ἂν λάβωσιν Ἀμφίπολιν, ὑπισχνȣ́μενοι Πύδναν. Οἱ δὲ Πρέσβεις οἱ τῶν Ἀθηναίων εἰς μὲν τὸν δῆμον ȣ̓δὲν ἐπήγγελλον, βȣλόμενοι λανθάνειν τȣ̀ς Πυδναίȣς, ἐκδιδόναι μέλλοντες αὐτούς· ἐν ἀποῤῥήτῳ δὲ μετὰ τῆς βȣλῆς ἔπραττον. Porto interprete: *Legatos ad Philippum mittit Antiphontem et Charidemum, acturos etiam de amicitiâ; qui, cùm ad eum pervenissent, ei persuadere conabantur ut occultè juvaret Athenienses, ut Amphipolim occuparent,* [pro tali beneficio] *Pydnam ei promittentes. Atheniensium verò Legati populo quidem hâc de re nihil renuntiârunt, quòd Pydnæos latere vellent* [istud consilium], *et quòd* [eos Philippo] *dedere statuissent; sed cum Senatu clam agebant.* Confer *Schol.* ad has voces θρυλλȣ́μενόν ποτε· in quo sub finem Ἀμφιπόλεως pro Φιλίππȣ legendum esse observavit Doctiss. *Kust.* in Notis ad *Suidæ* locum memoratum. Observanda demùm est inter Theopompum et Scholiasten nostrum discrepantia, quorum ille Amphipolim, hic Potidæam, Atheniensibus tradendam refert. Nemini dubium esse potest quin Theopompi prævalere debeat auctoritas, quippe qui eodem tempore, quo Philippus, vixerit, qui-

que illius rerum gestarum historiam conscripserit. Articulum, qui deesse videbatur, ante ἀπόῤῥητον restitui ex *Pith.* et *Ben.* α. ε. η. θ. Ejusdem α. β. ε. κατασκευάσειν exhibent, ut et *Pith.* et *Wolfius:* κατασκευάσαι *Ald. Voss. Laud.* et *Barocc.*

P. 38. l. 4 et 5. Ποτίδαιαν, οὖσαν ἡμετέραν] De Potidæâ vide Notas suprà p. 120. Corinthiorum (uti ibi diximus) colonia fuerat; tunc temporis Atheniensibus societate erat conjuncta, quibus etiam tributum pendebat; posteà verò ab iis defecit. Potidæatæ ab Atheniensibus obsessi, victi, domo pulsi sub finem anni 2di belli Peloponnesiaci, in agrum Chalcidicum, et quo quisque potuit, abiêre. Athenienses coloniam in Potidæam deducunt, eamque incolunt. *Thucyd.* lib. ii. p. 245. In eâ etiam erat præsidium Atheniense, quod Philippus ex urbe deduxit, et clementèr tractatum Athenas remisit. *Diod.* l. xvi.

Ib. l. 5 et 6. Τοὺς μὲν πρότερον συμμάχους ἡμᾶς] Alterius membri summa est: Philippus Olynthios ad suam amicitiam pellexit. Quomodo? Potidæam nostram civitatem vi captam abstulit, (in quo fidem societatis violavit, et variis pollicitationibus nos circumvenit,) Olynthiis tradidit. Nullus scrupulus reliquus est, modò intelligas, eo tempore, quo ista facta sunt, Philippum fuisse Atheniensium socium. In Epistolâ certè quidèm suâ scribit: ἵν' ἐμμείνωμεν τοῖς ὅρκοις, καὶ ταῖς ὁμολογίαις, κ. τ. λ. Sed Chronologia fortassè repugnat. Post τὸ ἡμᾶς asteriscus additus indicat dubitatum esse de lectione. Quid si ἡμῶν; ut de Potidæatis intelligatur, sociis Atheniensium. Sed cùm Ποτίδαιαν οὖσαν ἡμετέραν præcedat, fortassè parùm convenit, eosdem et ὑπηκόους et συμμάχους dici. Sed hæc hactenùs. *Wolfius.* [Dubitationem, quam *Wolfius* proposuit, ipse eximit Demosthenes, atque adeò Scholiasten refellit, qui per συμμάχους Potidæatas intelligit, scilicèt pro ἡμᾶς legendo ἡμῶν. Etenim ex ejus Oratione περὶ Ἀλοννήσου p. 49. Ed. *Ben.* discimus non solùm Po-

tidæam tum temporis Athenienses incoluisse, quod modò diximus, verùm etiam iis cum Philippo societatem tum interfuisse. Καίτοι Ἀθηναίων οἱ ἐν Ποτιδαίᾳ κατοικῦντες, ἐκ ὄντος αὐτοῖς πολέμε πρὸς Φίλιππον, ἀλλὰ ΣΥΜΜΑΧΙ'ΑΣ, καὶ ὅρκων ὀμωμοσμένων, ὃς Φίλιππος τοῖς οἰκῦσιν ἐν Ποτιδαίᾳ ὤμοσεν, ἀφῃρέθησαν ὑπ' αὐτῦ τὰ κτήματα. Neque sanè necessarium est Philippo tum socios fuisse Athenienses, ut rectè habeat recepta lectio: dicit enim τὺς πρότερον συμμάχυς, *anteà ipsius sociis*, nullo certo tempore definito, quod utiquè verum esse ipse alibi Demosthenes testatur. In Orat. de Coron. p. 141.—ἐν τῇ πρὸς ὑμᾶς ἐπιςολῇ πρὸς τὺς ἑαυτῦ συμμάχυς· similia in aliis passim locis occurrunt.]

P. 38. l. 6 et 7. Παραδῦναι δὲ ἐκείνοις] Diodorus lib. xvi. ait Philippum pollicitum fuisse se Potidæam Olynthiis traditurum, cujus adipiscendæ magno pridem studio tenebantur: traditæ etiam non meminit, quod mirum videatur, cùm id factum fuisse, cùm ex hoc tum ex aliis Demosthenis locis, satis manifestum sit. Pydnam verò iis donâsse refert cum agris et fundis territorii.

Ib. l. 7 et seqq. Θετταλὺς δὲ νῦν τὰ τελευταῖα, τῷ Μαγνησίαν παραδώσειν ὑποσχέσθαι] Thessali Græciæ populi inter Macedoniam et Thermopylas siti. Philippus à morbo recreatus, quo post acceptum ad Methones obsidionem vulnus laboravit, Olymp. CVI. ann. 4. ad Aleuadas adjuvandos profectus est, qui eum in Thessaliam vocârunt, ut eos à novis suis ad Pheras tyrannis liberaret. Eorum afflictorum miserationi admista est nonnulla etiam commodi sui ratio. Hujusce expeditionis cursu, Magnesiam cepit, urbem Thessaliæ ad Ægæi maris littora. Thessalis Magnesiam sibi vindicantibus illicò se eam redditurum Philippus fidem dedit, satis intereà cavens, ut ne eam omninò liberaret. *Tourrellus*. [Aleuadæ ipsi posteà tyrannide potiti sunt, à quâ eos Philippus dejecit. Vide *Schol.* p. 104. ad voces καὶ γὰρ Παγασάς.]

P. 38. l. 8 et seqq. Καὶ τὸν Φωκικὸν πόλεμον πολεμήσειν ὑπὲρ αὐτῶν ἀναδέξασθαι] Vide Notas suprà p. 133. *Justinus* lib. viii. 2. de hoc Bello—*Thebani Thessalique non ex civibus suis, ne victoris potentiam ferre non possent, sed Philippum Macedoniæ regem ducem eligunt, et externæ dominationi, quam in suis timuerant, spontè succedunt.* Quàm benè id iis successerit, ex eodem discimus: etenim paulò pòst hæc habet: *Sed nec Philippus melioris fidei adversùs socios fuit: quippe veluti timens ne ab hostibus sacrilegii scelere vinceretur, civitates, quarum paulò antè dux fuerat,—quæ gratulatæ illi sibique victoriam fuerant, hostilitèr occupatas diripuit. Conjuges liberosque omnium sub coronâ vendidit; non deorum immortalium templis, non ædibus sacris, non diis penatibus publicis privatisque, ad quos paulò antè ingressus hospitalitèr fuerat, pepercit: prorsùs ut non tam sacrilegii ultor extitisse, quàm sacrilegiorum licentiam quæsisse, videretur.*

Ib. Schol. l. 5 et 6. Ἀπὸ τοῦ χωρίου ὥσπερ τοῦ ἐλέου] In foro Athenarum erat ara Misericordiæ; cujus numini, quòd magna haberet in totâ hominum vitâ et casuum varietate momenta, soli ex omnibus Græcis singularem quendam honorem habuerunt Athenienses. *Pausan.* Atticis. De Heraclidis vide *Diod.* l. v.

Sect. IV.

Pag. 39. l. 12. Πιστεύουσιν] Sententia futurum postulat; itaque πιστεύσουσιν emendavi, præeunte *Wolfio*, suffragante etiam MSto *Laud.* et *Pith.*

Ib. l. 13. Παρὰ τὴν αὐτῶν ἀξίαν] Præter dignitatem suam, indignis modis, contra quam expectârant: ἀξίαν, id est, dignitatem hic tribuit Thessalis, quos priore [id est tertiâ nobis] oratione ut perfidos criminatus est: ut ostendat, Thessalos, quamquàm improbos, tamen Philippo esse meliores, et digniores qui eidem imperent, quàm serviant, &c. *Wolfius.*

P. 39. l. 13 et 14. Δεδουλωμένοι Θετταλοὶ] Quibus artibus Philippus Thessàliam in servitutem redegerit, elegantèr narrat *Polyæn.* Stratagem. iv. 20. Φίλιππος ποθῶν κτήσασθαι Θεσσαλίαν, αὐτὸς μὲν φανερῶς οὐκ ἐπολέμει Θεσσαλοῖς· Πελινναίων δὲ πολεμούντων Φαρσαλίοις, καὶ Φεραίων Λαρισσαίοις, τῶν δὲ ἄλλων ἐς τούτους διῃρημένων, ἀεὶ προσεβοήθει τοῖς καλοῦσι· νικῶν δὲ, οὐκ ἀναστάτους ἐποίει τοὺς ἡττωμένους, ὅπλα οὐ παρῃρεῖτο· τείχη οὐ κατέβαλε· τὰς στάσεις ἔτρεφε μᾶλλον ἢ ἔλυεν· τῶν ἀσθενεστέρων ἐπεμελεῖτο· τοὺς δυνατωτέρους καθῄρει· τοῖς δήμοις φίλος ἦν· τοὺς δημαγωγοὺς ἐθεράπευεν· τούτοις τοῖς στρατηγήμασι Φίλιππος ἐκράτησε Θεσσαλίας, οὐ τοῖς ὅπλοις. Vulteio interprete: *Philippus cùm Thessaliam suæ ditionis facere cuperet, ipse quidem nullum apertè bellum Thessalis inferebat; sed cùm Pallenenses* [scribe *Pelinnenses*] *cum Pharsaliis bellum gererent, et Pherenses cum Larissæis, aliique alterutrorum partibus adhærerent, semper auxilio veniebat iis qui ejus opem implorarent; victoriam verò nactus, excisionem aut vastitatem nullám victis inferebat, arma non eripiebat; muros non demoliebatur: factiones magìs alere quàm dissolvere, imbecilliorum curam gerere, potentiores affligere atque de medio tollere, populis amicus esse, tribunos plebis et óratores colere* incipiebat: *his stratagematibus Philippus Thessaliam subigebat, non armis.*

Ib. l. ult. Καὶ μὴν εἴ τις ὑμῶν] Postquàm ostendit, socios cæterosque Græcos malè velle Philippo: refutat opinionem de vi et potentiâ: sumpto argumento à naturâ, et ingeniis hominum, maximè Græcorum. Locum hunc *Cicero* ii. de Officiis copiosiùs tractavit: quem his verbis concludit: *malum custodem diuturnitatis* esse *metum; contráque benevolentiam fidelem esse, vel ad perpetuitatem.* Wolfius.

P. 40. l. 5. Ταῦτα συμφέρῃ] Omninò rescribendum est ταὐτὰ, ut legitur in Orat. in Epistolam Philippi, p. 89. ubi hæc sententia ad verbum ferè iterùm occurrit.

P. 40. l. 6. Φέρειν τὰς συμφορὰς] Ferre casus, id est, non tantùm tolerare labores; sed, ne cladibus quidem acceptis, à societate recedere solent. *Wolfius.*

Ib. l. 9 et 10. Ἅπαντα ἀνεχαίτισε καὶ διέλυσεν] *Budæus*, et ex eo *Henricus Stephanus*, hæc ita vertit: *omnia retroagit, rerumque processum interpellat et abrumpit:* sed non videtur mentem Demosthenis attigisse. Ἀνεχαίτισε hoc in loco idem sonat ac ἀνέτρεψε, sicuti exponit Scholiastes, et *Harpocratio;* ad quem *Mausacus* vocabulum hoc, inter vocabula grandiloquentiæ et sublimis sermonis, relatum esse à Criticis *Plinio, Dionysio, Longino*, et aliis, observat: eumque sensum ipse Demosthenes confirmat, qui in Orat. in Epist. Phil. ubi eadem ferè ad verbum repetuntur, pro ἀνεχαίτισε, διέσεισε dixit, καὶ διέλυσεν.

Ib. l. 10 et seqq. Οὐ γάρ ἐστιν,——δύναμιν βεβαίαν κτήσασθαι] Ad res felicitèr agendas plurimùm conferre pietatem erga deos, et justitiam erga homines, hoc est quod sæpè sæpiùs prædicat Demosthenes. Contrà, nihil omninò stabile esse quod justitiæ fundamento haud nititur. Illustris est in hanc sententiam locus Orat. de Coron. p. 178. Θεάσασθε τοίνυν ὡς σαθρὸν, ὡς ἔοικεν, ἐστι φύσει πᾶν ὅ,τι ἂν μὴ δικαίως ᾖ πεπραγμένον. *Spectate autem quàm naturâ sit ruinosum, uti par est, quicquid non rectè actum fuerit.*

Ib. l. 11. Καὶ ἐπιορκοῦντα] *Casaubonus*, ad Equit. Aristoph. ver. 298. v. ἐπιορκῶ, hæc observat: "ὅρκος, "*jusjurandum:* ἐπιορκεῖν, propriè *jusjurandum aliud* "*addere, iterùm jurare.* Usus auctorum obtinuit, ut "ponatur in malam partem de pejerante; quasi mo-"nerent nos viri sapientes, non multum interesse in-"ter pejerantem et sæpè jurantem, ut rectè disputat "Hierocles in Carmina Pythagoræ. Lysias in Theo-"mnestum ἐπιορκήσαντα exposuit ὀμόσαντα, *eum qui* "*juravit.*" Harpoc.

Ib. Schol. l. 13. Στρατηγοῖς καὶ στρατιώταις] Non benè hunc locum interpretatus est Scholiastes. Etenim

per hasce voces, πᾶσι τοῖς μετέχȣσι τȣ̃ πολέμȣ, non solùm imperatores et milites, verùm etiam socii omnes, intelligendi sunt. Suprà in Philippicâ p. 9. dixit, Philippi socios metu solo retentos esse, quo minùs ab eo desciscerent: infra p. 42. et infirmos et infidos eos esse affirmat; mox, p. 44 et 45. quomodo ei res sit cum militibus suis, exponit.

P. 40. Schol. l. 36. Πολιορκȣ̃ντα] Ἐπιορκοῦντα legi, et scriptura autoris, et sententia, postulat. *Wolfius*.

P. 41. l. 2 et 3. Περὶ αὑτὰ καταῤῥεῖ] Valdè arridet *Wolfii* conjectura, qui pro περὶ αὑτὰ, παρ' αὑτὰ legendum censet, *per se ipsa*, id est, ipsa sese destruunt, suâ sponte dilabuntur, decidunt instar flosculorum, cùm vel aruerunt, vel vento agitantur. Hic planè loci sensus est, atque ita eum interpretantur *Nic. Carrus* et *Tourrellus*. Illud αὑτὰ aspiratè non necessarium est, cùm apud optimos scriptores αὐτὰ pro αὑτὰ frequentissimè invenies. Verisimile est scripsisse Demosthenem παρ' ἑαυτὰ, à quo facilior adhuc erat lapsus in περὶ αὑτά.

Ib. Schol. l. 9 et 10. Τοῦ λῃστοῦ· κ. τ. λ.] *Morellius* habet τοῦ κλέπτȣ, φὼρ γὰρ ὁ κλέπτης· quæ lectio melior videtur.

Ib. l. 18 et 19. Τινὲς λαμβάνοντai] ἐπιλαμβάνονται legendum. [Quod *Morellius* etiam admonuit.] Κάτωθεν, ab imis, quasi dicas, de infrà, ut ἄνωθεν, desupèr: τὸ ἀκόλȣθον consequens, id est, quid sequatur, vel, quàm aptè hoc dicatur. *Wolfius*.

Ib. l. 36 et 37. Ἑκάτερον γὰρ, χηρεῦον] Τοῦ ἑτέρȣ ambiguum est, utrumne ad χηρεῦον, an verò ad ἐργάζεται βλάβην. Ego utroque censeo pertinere. Nam nec celeritèr facta laudantur, si benè facta non sint: et benè facta propter longiorem moram minùs celebrantur. *Idem*.

SECT. V.

Pag. 42. l. 1. Παγασὰς ἀπαιτεῖν] Pagasas, Thessaliæ oppidum in promontorio Pheræorùm situm Philip-

pus quinque annos antè habitam hanc orationem in potestatem suam redegerat. Vide suprà p. 156.

P. 42. l. 1 et 2. Καὶ περὶ Μαγνησίας] Vide suprà p. 179.

Ib. l. 6 et 7. Ὡς ἅπας μὲν λόγος] Alludit ad ignavam Atheniensium eloquentiam. Sic Isocratis Archidamus ἀεὶ ἐνόμισε τοὺς περὶ τοὺς λόγους διατρίβοντας, ἀργοτέρους εἶναι τὰς πράξεις. Ubi multum verborum, ibi plerumque est parum rerum: nec ab re Turnus Drancen objurgat his verbis:

——— *An tibi Mavors*
Ventosâ in linguâ, pedibusque fugacibus istis
Semper erit? ———

Huic Ciceronianum dictum opponatur: *Ubi rerum adsint testimonia, nihil opus esse verbis.* Idem.

Ib. l. 9. Ὅσῳ γὰρ ἑτοιμότατ'] Ἀντὶ τοῦ, πολλῷ ἑτοιμότερον τῶν ἄλλων· πολλὰ μὲν ἐπαγγελλόμενοι, ὀλίγα δ' ἐπιτελοῦντες. *Idem.* [*Pith.* ἑτοιμότερον habet.]

Sect. VI.

Pag. 42. l. 14 et 15. Εἴπερ τις ὑμῖν προσέξει] Ἀντὶ τοῦ, εἰ βουλόμενα προσέχειν τινὰ ἡμῖν. *Idem.*

Ib. l. 15. Κἂν ταῦτα ἐθελήσητε] Hactenùs consilium: cujus nunc fructum exponit, et magis etiam Macedonum vires extenuat, quod et per se parvæ sint, et Philippo parum fidæ. *Idem.*

Ib. Schol. l. 12 et 13. Τὸ ἀπὸ Ἀθηνῶν εἰς Ὄλυνθον ἐλθεῖν] Quale somnium somniatus est bonus Scholiastes, cùm hanc vocis μετάστασιν explicationem excogitârit! Sententia est, Athenienses omninò alios homines fieri debere: id quod et μετάστασις et μεταβολὴ significat, illa autem vox animi potius mutationem, ut causam, hæc novam agendi rationem, ut effectum, respicere videtur.

Ib. l. 21. Πιστεύουσιν] Sententia futurum postulat; atque ita legendum *Morellius* etiam admonuit.

P. 43. l. 4 et 5. Ὑμῖν ἐπὶ Τιμοθέȣ πρὸς Ὀλυνθίους] Nullus, quod scio, Historicorum hujus expeditionis mentionem fecit, excepto *Nepote*, qui quidem, inter Timothei præclarè facta, Olynthios eum subegisse refert, de Macedonicis autem copiis ei conjunctis nihil dicit.

Ib. l. 4. Ἐπὶ Τιμοθέȣ] Timotheus, ejus Cononis filius, qui Athenas à Lacedæmoniis afflictas restauravit: eique in isto opere strenuus etiam adjutor. Plures posteà urbes, inter alias verò Potidæam, patriæ suæ recuperavit. Nemo alius Imperator belli sortem expertus est minùs inconstantem: etenim nihil unquam aggressus est quod ei non prosperè successit. Felicitatem eam qui illi invidebant, dormientem eum pingebant, Fortunâ interim prope ipsum urbes retibus capiente. Quibus ille immotus: *Urbes dormiens capio: ecquid vigilans non faciam?* Tourrellus. [Confer *Schol.* ad Plut. Aristoph. ver. 180.]

Ib. l. 6. Τȣ̃το συναμφ.] *Pith.* τοιȣ̃το· mox *Ald. Voss.* et *Barocc.* ἐβοήθησαν.

Ib. l. 7 et 8. Ἐπὶ τὴν τυραννικὴν οἰκίαν ἐβοήθησε] Tisiphonum, Pitholaum, Lycophronem, intelligit, tyrannos apud Pheras constitutos: qui, cùm tæderet ipsos scilicet patriæ Liberatores diutiùs vocari, fratris sui Alexandri, quem, ipsius conjuge adjutrice, morte multâssent, tyrannidem ipsi posteà reduxerint, Olymp. CVI. ann. 4. *Tourrellus.* [Vide Notas p. 179. consule etiam *Diod.* l. xvi. et *Xenoph.* lib. vi.]

Ib. Schol. l. 16. Πατὴρ Κόνωνος] *Wolfius* legit υἱός· ignorabat scilicet Timotheum filium etiam habuisse Cononem, quod tamen quisque novit, qui modò ejus vitam in *Nepote* legerit.

Ib. l. 23. Γυναῖκα δὲ συγ.] Τὸ τινὰ ex *Ben.* η. inserui; mox, *Morellium* secutus, ἐπιγράφοντας et δηλȣ̃ντας lego, ut ad accusativum ζωγράφȣς referatur. Si retineatur nominativus, subintelligendum est εἰώθασι, à quo regatur infinitivum συγγράφειν· deindè βαςάζειν

omninò mendosum est, nisi præcessisset ἱςᾶσθαι copulativâ particulâ non sinente hoc in infinitivo, illud in participio, efferri: itaque βαςάζουσαν rescripsi, à quo facilis erat lapsus in βαςάζειν, tribus litteris intermediis, quæ ad finem versûs, uti probabile est, scriberentur, prætermissis, et τῷ α in diphthongum ει converso.

P. 43. Schol. l. 34. Αὐτὸν νεμεσήσαντος τῇ] Lego, αὐτῷ νεμεσήσαντος ἐπὶ τῇ ἀλαζονείᾳ· et posteà ἀσθενῆ et ἰσχυρὰν lego, pro ἀσθενὲς et ἰσχυρόν· refertur enim ad δύναμιν, nisi ἔθνος subintelligere malis, quòd erit longè petitum. *Wolfius.* [Ego in eo tantùm à *Wolfio* discedo, quòd pro ἀσθενὲς non ἀσθενῆ sed ἀσθενεςέραν rescripserim: eam ob causam scilicet, quoniam comparativo opus esse videatur, et sequatur paulo pòst καί φαμεν ὅτι ἀσθενεςέραν· denique ab eo probabiliùs ortum videtur mendosum ἀσθενὲς, duabus ultimis syllabis prætermissis, quàm ab illo altero ἀσθενῆ.]

P. 44. l. 5. Μὴ γὰρ οἴεσθε] Omninò conferendus est similis locus in Orat. ad Ep. Philipp.

Ib. l. 7. Καὶ τοῦτο ἐζήλωκε] Τὸ δόξαν λαβεῖν. Nam δόξης ἐπιθυμεῖ præcessit. *Wolfius.*

Ib. l. 8. Προῄρηται, πράττων] Decrevit agendo et periclitando, id est, rebus gerendis et periculis adeundis, si quid acciderit, pati, id est, mori non recusat. Suprà, τοῦτο ἐζήλωκε pro τὴν δόξαν ἐζήλωκε, gloriam admiratur, summum bonum in gloriâ collocat. *Cic.* 1. Offic. de fortitudine agens, *Est*, inquit, *in hoc genere molestum, quòd in maximis animis splendidissimisque ingeniis plerumque existunt honoris, imperii, potentiæ, gloriæ, cupiditates.* Idem.

Ib. Schol. l. 30. Τὴν ἐμπειρίαν τῶν πολεμίων] Hoc ferri posse, ait *Wolfius*, malle autem se πολέμων vel πολεμικῶν· posterius magis placet, et probabilius est prætermitti literam à librariis quàm inseri: ἐμπειρίαν τῶν πολεμίων nemo unquam, ut opinor, dixerit.

Ib. l. 38 et 39. Λάφυρα καὶ τὰ τοιαῦτα] Facilè *Wolfii* sententiæ accedo, qui aliquid hìc deesse suspica-

tur; cujusmodi sit ἀνδράποδα καὶ ὑποζύγια. In ejus Edd. interseritur ἀνδράποδα, quæ lectio confirmatur à voce τρέφειν paulo pòst sequenti.

P. 45. l. 3 et seqq. Οὐθ' ὅσ' ἂν ϖορίσωσιν,—ἔχοντες διαθέσθαι] *Wolfius* ita hæc vertit: *Neque etiam quæ sic quæsita tenent, suo arbitratu collocare possunt.* Pessimè: οὐκ ἔχοντες idem sonat ac οὐ δυνάμενοι, ut in Scholiaste est. Suprà dixit οὔτ' ἐώμενοι. Illud οὕτως à Scholiaste additum putat.

Sect. VII.

Pag. 45. l. 7. Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ Μακεδόνων] Postquam et sociorum et Macedonum fidem in dubium vocavit, etiam mercenarios milites in contemptum adducit. *Wolfius.*

Ib. Schol. l. 12 et 13. Ἄλλως] Quæ sequuntur non agnoscit *Wolfius:* à Suidâ desumpta esse videntur: ex quo Ed. Doctiss. *Kust.* illud ϖαρανοῶν reposui pro ϖαρῶν.

Ib. l. 53. Ξενικά τινα ςρατεύματα] *Wolfius* deesse hìc aliquid ait, cujusmodi sit ἔχει εὐνοοῦντα. Atqui faciliùs, ideòque veriùs, sanari potest locus, mutato tantùm οὖν in οὐ, ut referatur ad οὕτως ἔχουσιν.

P. 46. l. 1. Πεζέταιροι] *Meursius* Att. Lect. lib. ii. cap. 11. "Qui Πεζέταιροι fuerint expediam; atque "initio de scriptionis varietate omninò mihi disserendum. Certè triplicitèr scribi apud Auctores animadverto. Πεζαίτερος, Πεζέτερος, et Πεζέταιρος. Apud "Demosthenem Olynth. ii. item Harpocrationem, et "Suidam, Πεζαίτεροι exaratum est; apud Plutarchum "in Flaminio, Pollucem lib. i. cap. 9. [scribe 10.] "sect. 23. et Hesychium, Πεζέτεροι legitur. Disputat "pluribus de scriptione Ulpianus ad citatam Demosthenis Orationem. Πεζαίτεροι. Πολλαὶ περὶ τούτου—"κ.τ.λ. Quæ totidem verbis transcripsit Auctor Etymologici." [In eo autem malè hodie legitur οἱ μὲν αὐτῶν, et mox ad finem abest vox διάφορος post ἡ δὲ

γραφή. Est autem alter in eodem locus, col. 699. qui videtur *Meursium* effugisse; ubi rectè scribitur hoc nomen, aliaque ejus Etymologia profertur. Πεζέταιρος. Δημοσθένης Φιλιππικῶν δευτέρῳ. Καὶ τῶν Μακεδόνων τοὺς πεζεταίρους καλουμένους, ὄντας δὲ ἀπολέκτους, ἔβαλεν εἰς τὴν Ἰλλυρίδα ἔχων. Πεζεταίρους εἶναι φασὶν ἀπὸ ὁδοιπορικῶν ἔργων ἑταίρους γεγονότας· οἱ δὲ, τοὺς περὶ τὸ σῶμα τοῦ Φιλίππου φρουρούς· ἦσαν δὲ οὗτοι καὶ πρῶτοι καὶ ἰσχυροί· ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν πεζῶν· πέζαι γὰρ λέγονται αἱ ᾦαι τῶν ἱματίων· ἔπει ἔξωθεν περὶ τὸ ἱμάτιον εἰσὶ κατεσκευασμέναι.] "Eustathius ad Iliad. δ'. [p. 359.] Οἱ "Πεζέτεροι τάγμα καὶ αὐτοὶ στρατιωτικόν· ὧν ἡ γραφὴ "διάφορος· οἱ μὲν γὰρ ἐν τρισὶ ψιλοῖς ἐγράφονται κατὰ "τοὺς παλαιοὺς, στρατιῶται ὄντες τὴν μὲν μίαν πέζαν "ὡπλισμένοι, τὴν δὲ ἑτέραν γυμνοί· ἄλλοι δὲ τὴν παραλή"γουσαν διὰ διφθόγγου ἔχουσιν, ὡς ἐν πεζοῖς ἑταῖροι ὄντες "τῷ ἄρχοντι, διὰ τὸ ἐν μάχῃ ἀπόλεκτον κατ' ἀνδρίαν "ὁποίων φασὶ καὶ Δημοσθένης μέμνηται ἐν τοῖς Φιλιπ"πικοῖς· ἡ μέντοι ἀναλογία γράφει τὴν προπαραλήγουσαν "καὶ διὰ διφθόγγου τοῦ λόγῳ προσαίτερος, καὶ τῶν ὁμοίων. "Expediam paucis universum hoc negotium. Diver"sitas lectionis diversam Etymologiam Grammaticos "excogitare coegit. Ac primùm Πεζαίτερος omninò "nauci non est, natum ex confusione diphthongi. "Πεζέτερος aliquam speciem habet, sed tamen falsa "est Etymologia. Nam, sodes, quæ est ratio, ut ab "armaturâ tali Πεζέτεροι dici milites debeant? Certè "Πεζέτερος secundùm Etymologiam est, ὁ ἑτέραν μόνον "πέζαν ἔχων. Vera extra controversiam omnem "scriptura est, Πεζέταιρος. Habes rationem nominis "manifestam. Alexander, qui in exercitu suo illus"triores essent, equitare assuefecit, ac ἑταίρους appel"lavit: ignobiliores, pedestri militiæ assignatos et in "cohortes decuriasque distributos, Πεζεταίρους nomi"navit; ut nominis honore, quo socios eos indigita"bat, quemadmodum Imperatores Romani *Commili*"*tones*, alacriores promptioresque ad capessenda mi-

"litiæ munia efficeret. Anaximenes, Φιλιππικῶν "lib. i. ubi de Alexandro loquitur: Ἔπειτα τοὺς μὲν "ἐνδοξοτάτους, ἱππεύειν συνεθίσας, ἑταίρους προσηγόρευσε· "τοὺς δὲ πλείστους, καὶ τοὺς πεζοὺς, εἰς λόχους, καὶ δεκάδας, "καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς διελὼν, πεζεταίρους ὠνόμασεν· "ὅπως ἑκάτεροι, μετέχοντες τῆς βασιλικῆς ἑταιρίας, προ-"θυμότατοι διατελῶσιν ὄντες. Præclarum optimi scrip-"toris fragmentum, quod Harpocration nobis repræ-"sentat in Πεζαίτερος· et ex eo, ut solet, Suidas. Sed "corruptè quoque illic hodie editur Πεζαιτέρους pro "Πεζεταίρους. Non dubito, quin meam de hujus dic-"tionis scripturâ sententiam facilè viris doctis sim "probaturus."

P. 46. l. 1. Πεζέταιροι] Per hanc vocem *Tourrellus* Phalangem Macedonicam intelligit, cujus auctor extitit Philippus. De eâ *Diod.* lib. xvi. prope initium de Philippo loquens: ἐπενόησε δὲ καὶ τὴν τῆς Φάλαγγος πυκνότητα καὶ κατασκευὴν, μιμησάμενος τὸν ἐν Τροίᾳ τῶν Ἡρώων συνασπισμόν· καὶ πρῶτος συνεστήσατο τὴν Μακεδονικὴν Φάλαγγα. *Novam quoque condensati agminis structuram excogitavit, usitatam Heroïbus ad Trojam clypeorum consertionem imitatus: primusque adeò Phalangis Macedonicæ concinnator est.* Vid. *Eustath.* ad Il. ν. ver. 26. Eâ nihil unquam fuit in bello terribilius, ut ex plurimis diversorum auctorum locis discimus, tum verò præcipuè ex Polybii Fragmento pag. 1015. ubi de L. Æmilio Paulo hæc habet: ἀνθωμολογεῖτο πρός τινας τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ μηδὲν ἑωρακέναι φοβερώτερον Μακεδόνων φάλαγγος. Nondum autem sub Philippo autore ad summam ejus perfectionem accesserat: quarè minùs παράδοξον in Demosthene videatur eam tantoperè extenuare. In Orat. ad Ep. Phil. p. 90. ubi ferè eadem repetit, habet τοὺς δὲ περὶ αὐτὸν ὄντας ἙΤΑἸΡΟΥΣ καὶ τοὺς τῶν ξένων ἡγεμόνας εὑρήσετε δόξαν μὲν ἔχοντας ἐπ' ἀνδρίᾳ, περιδεῶς δὲ μᾶλλον τῶν ἀδόξων ζῶντας.

Ib. l. 2. Συγκεκροτημένοι τὰ τοῦ πολέμου] Δεινοὶ πο-

λεμισαί. *Hesychius* συγκροτεῖν, συμπράττειν, συνάγειν. *Suidas* αὔξειν, συνιστᾶν, συνιδεῖν, πρὸς ἁρμονίαν ἄγειν, συνέχειν, συμπράττειν. *Varinus* ἐπὶ τῶν χαλκέων κυρίως, καὶ ἀπὸ τούτου, ἐπὶ τῶν συμφωνούντων· συγκροτεῖν δύναμιν, *cogere copias*: συγκεκροτημένοι, ἐσκευωρημένοι, συνεσκευασμένοι. Videtur non tam fortitudinem et peritiam rei militaris (etsi has quoque) quàm concordiam et mutuas operas significare. *Wolfius.*

P. 46. l. 5 et seqq. Εἰ μὲν γάρ τις——τούτους μὲν φιλοτιμίᾳ πάντας ἀπωθεῖν] Quin et ipse Philippus plus se lætitiæ ex prospero stratagemate, quàm ex quâlibet victoriâ, capere fatebatur. *Diod.* l. xvi. *Quicquid ex Stratagemate honoris est, eum*, inquit, *totum mihi vendico; at verò quum feliciter pugnatum sit, in ejus gloriæ societatem milites nostri et duces se offerunt. Polyæn.* l. iv. c. 2. Legimus eum in duces suos eò magis præ invidiâ injurium fuisse, quo ipsi illustriores se præbuerint: quod vitium humile prorsùs et malignum neque ipse effugit Alexander. Utebatur scilicèt nimio Perdiccæ, Lysimachi, Seleuci, Antigoni fortitudinis fulgore, odioque habebat ipsorum fortunam nimis prosperam. *Æl.* Var. Hist. l. xii. (c. 16.) *Tourrellus.*

Ib. l. 6. Οἷος ἔμπειρος] Τοιοῦτος οἷος, id est, εἴ τις ἔμπειρός ἐστι πολέμου. Elegantis pleonasmi speciem habet. Sic paulo pòst, τοιούτους οἵους μεθυσθέντας ὀρχεῖσθαι, id est, τοὺς ὀρχουμένους ἐπειδὰν μεθυσθῶσι. *Wolfius.*

Ib. l. ult. Εἰ δέ τις σώφρων] Propositio est, Satellites nihilo præstantiores esse aliis. Confirmatio constat remotione partium: 1. Viri fortes pelluntur ex æmulatione. 2. Viri modesti negliguntur. Restant igitur latrones, adulatores, ludiones, scurræ, fæx et sentina hominum. *Wolfius.*

Ib. Schol. l. 13. Παρ' αὐτοῖς στρατιώταις] Fortassis παρ' αὐτῷ στρατιῶται. *Wolfius.* [Et sic quidem *Bèn.* η. *Etymol.* et *Meurs* loco suprà citato, παρ' αὐτοῖς στρατιῶται.]

P. 46. Schol. l. 24 et 25. Φυλάττωσιν αὐτόν] Scilicet ἔτω καλεῖσθαι. *Wolfius.*

Ib. l. 33. Ἡ γενικὴ] *Benenatus* ita habet: ἡ γενική· ἡ εὐθεῖα· in *Wolfio* ἡ γενικὴ non leguntur. Fortassis legendum est ἡ γενικὴ, ἀπὸ τῆς εὐθείας ἐδείς, ἐδενός.

P. 47. l. 2. Κορδακισμὸς] Hujusce saltationis mentionem facit Comicus in *Nub.* ver. 540. ἐδὲ κόρδαχ᾽ εἵλκυσεν, ad quæ verba ita Scholiastes: τρία εἴδη ὀρχήσεως, Ἐμμέλεια μὲν Τραγική· Σικιννὶς Σατυρική· Κόρδαξ Κωμικὴ, ἥ τις κινεῖ αἰσχρῶς τὴν ὀσφύν. Tres hæ celeberrimæ erant apud veteres saltationis species: præter has autem aliæ benè multæ; de quibus omnibus consule *Pollucem* lib. iv. cap. 14. *Jul. Cæs. Scalig.* de Comœdiâ et Tragœdiâ cap. 14. et *Jul. Cæs. Buleng.* de Theatro lib. i. cap. 52. *Palmerius* ad Aristophanis locum citatum: "Ex his patet quam "antiquus sit mos saltationum impudicarum. Nam "et saltatio, quæ Κόρδαξ dicitur, in Græciam ex Asiâ "jam à Pelopis tempore venerat, si fides Pausaniæ in "*Heliacorum* 2. Ὅτι οἱ τῦ Πέλοπος ἀκόλουθοι τὰ ἐπινίκια ἤγαγον παρὰ τῇ Θεῷ ταύτῃ, καὶ ὠρχήσαντο ἐπιχώριον τοῖς περὶ τὸν Σίπυλον Κόρδακα ὄρχησιν. Tyrii "forte, ex Asiâ eam accipientes, Gades et Bæticam "usque eam attulerunt; ubi invaluit, teste Martiali:

'*Edere lascivos ad Bætica crusmata gestus,*
Et Gaditanis ludere docta modis.'

"Et mirum est, eam adhuc durare in iis partibus ubi "sub nomine *Sarabandæ* frequentatur; et inde mos "ad nos usque fluxit, et vox etiam Hispanica nunc "obtinet. Olim verò eam saltationis speciem proavi "nostri vocabant Gallicâ voce, *une gaye antiquaille:* "scilicet ob ejus antiquitatem et lasciviam."

Ib. l. 2 et 3. Παρεωρᾶσθαι καὶ ἐν ἐδενὸς εἶναι μέρει τὸν τοιῦτον] *Laud. Barocc.* et *Pith.* παρεῶσθαι habent: et sic etiam *Ald.* asterisco tamen præfixo, et inter varias lectiones παρεωρᾶσθαι exhibito: quæ certè

germana lectio est, quamque Scholiasten etiam agnoscere satìs manifestum est, quamvis in eo corruptè legatur παρεῶσθαι. *Athenæus* lib. vi. p. 260. ex Theopompo: Φίλιππος τὺς μὲν κοσμίους τὰ ἤθη καὶ τὺς τῶν ἰδίων ἐπιμελουμένους ἀπεδοκίμαζε· τὺς δὲ πολυτελεῖς, καὶ ζῶντας ἐν κύβοις καὶ πότοις ἐπαινῶν ἐτίμα· τοιγαρὖν ὐ μόνον αὐτὺς τοιαῦτα ἔχειν παρεσκεύαζεν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης ἀδικίας καὶ βδελυρίας ἀθλητὰς ἐποίησεν· τί γὰρ τῶν αἰσχρῶν ἢ δεινῶν αὐτοῖς ὐ προσῆν, ἢ τί τῶν καλῶν καὶ σπουδαίων ὐκ ἀπῆν; *

πρὸς δὲ τύτοις ἀντὶ μὲν τοῦ νήφειν, τὸ μηθύειν ἠγάπων· ἀντὶ δὲ τοῦ κοσμίως ζῆν, ἁρπάζειν καὶ φονεύειν ἐζήτουν· καὶ τὸ μὲν ἀληθεύειν καὶ ταῖς ὁμολογίαις ἐμμένειν οὐκ οἰκεῖον αὐτῶν ἐνόμιζον· τὸ δ' ἐπιορκεῖν καὶ φενακίζειν, ἐν τῷ σεμνοτάτῳ ὑπελάμβανον. Dalechampio interprete: *Philippum modestos homines, benè moratos, et ad rem familiarem attentos, contempsisse, sumptuosos autem, in compotationibus aleâque vitam traducentes, collaudâsse et honorâsse: nec tantùm iis vitiis ut operti forent adcurâsse, sed etiam ut aliorum generum improbitatis ac injustitiæ eximii propugnatores et athletæ periti forent. Ecquid enim turpe vel scelestum ab illis abfuit? quid contrà honestum probumve adfuit?* *

Prætereà, sobrietatem ii perosi, temulentiæ dediti fuere: ab omni modestiâ prorsùs alieni, quos rapinis spoliarent, et trucidarent, investigabant: vera loqui, et pacta servare, se indignum esse credebant: alios contrà decipere, et pejerare, arbitrabantur esse maximè laudabile.

P. 47. l. 4. Κόλακας] Rei amplificandæ studium quâvis in natione istiusmodi homines circa solium gregatìm cogit. Suos Philippus habuit, eosque regificè muneratus est. Thrasydæus coronam eâ arte suæque gentis in Thessaliâ imperium est adeptus. Quid Clisopho, qui omnes planè exuperavit, ex eâ rediit,

equidem ignoro. Ille ad magistrum suum, singulis in rebus, fidelitèr imitandum totum se composuit. Itaque Coclitem egit, cùm Philippus oculo damnatus esset ad Methonam: rursus cùm crus oblæsum regi ac luxatum fuisset, eodem crure claudicavit. Denique nihil aut edere aut bibere Philippus poterat, quod palato displiceret, quin ad ipsius vultûs similitudinem suum quoque Clisophus contraheret. Servum eum natura fecerat, adulatio reddidit simium. Nonnunquam facetias affectavit; aliquando increpante eum Philippo, quòd semper aliquid peteret: *Quarè*, inquit, *tua erga me beneficia ea obliviscendi tempus mihi concedunt?* Aliàs, quum Philippus in eum acritèr jocatus esset, *Apage*, inquit, *jocos, si vis apud me quotidianæ mensæ jus habere.* [Græca sunt σκώπτοντος δ' αὐτὸν τȣ̃ Φιλίππȣ καὶ εὐημερȣ̃ντος, Εἶτα οὐκ ἐγώ σε, ἔφη, θρέψω. Quæ neque *Dalecampius* interpres, neque *Tourrellus*, rectè cepit. Ista οὐκ ἐγώ σε θρέψω legenda sunt cum interrogatione, et sententia in hunc modum vertenda: *cùm Philippus dicterio eum petiisset, ac plausum tulisset: Quis neget*, inquit, *ó rex, æquum jam esse ut Ego Te alam?* quando scilicèt ita felix es in dictis dicendis et ridiculis excogitandis. Εὐημερεῖν theatrorum proprium est vocabulum, de iis dici solitum quibus favetur. In eo verbo sita totius sententiæ hujus argutia: quia τὸ εὐημερεῖν in ridiculis proprium parasiti. Vide *Casaub.* Animad. in Athen. l. vi. c. 12.] Libera istiusmodi consuetudo Philippum recreabat, quum aut bellicis laboribus fatigaretur, aut majestatis satietatem ex animo expuere vellet.

Atqui, licèt assentationis amans esset, veritati tamen haud erat infensus. Aristoteli, sæpiùs de arte regnandi cum eo disserenti, patientem aurem præbuit; quin et oratoribus Atheniensibus haud mediocritèr devinctum se prædicabat, quippe qui ex acribus ipsorum expostulationibus melior quadatenùs evasisset. Puerum à domesticis habebat, qui, antequam adiret eum

quisquam, quotidiè proclamaret: *Philippe, Hominem esse te memento. Æl.* Var. Hist. l. viii. c. 15. Arcadion Achæus tam acerbum odium in eum conceperat, ut vel ultrò exularet, quò ipsius fugeret aspectum. Accidit fortè ut Philippus Delphis obviam ei iret: quo conspecto, *Quamdiu profugiturus es*, inquit, *ô Arcadion?* Respondit Arcadion:

> Εἰσόκε τȣ̀ς ἀφίκωμαι, οἳ ȣ̓κ ἴσασι Φίλιππον.
> *Quoad ad eos pervenerim, quibus Philippus ignotus sit.*

Alludens scilicet ad hunc Homeri versum: Od. λ'. 121.

> Εἰσόκε τοὺς ἀφίκηαι, οἳ ουκ ἴσασι θάλασσαν.
> *Quoad ad eos perveneris, qui maris ignari sint.*

Ad acre hoc responsum risit Philippus, atque Arcadionem ad cœnam invitavit. Deindè diuturna inter eos intercessit amicitia. *Tourrellus.*

P. 47. l. 8 et 9. Θαυματοποιῶν] *Thaumatopœi* seu *mirifici* dicti sunt homines projectæ audaciæ, qui summo vitæ periculo stupenda in vulgus patrarent, per rotas et ignes se trajicerent, tenuissimis et adversis funibus currerent, ingentia onera supra hominis vires portarent, in immensam altitudinem mergerentur et sine ullâ respirandi vice maria perpeterentur: cum aliis id genus multis, quibus homines obstupescerent, et quodammodo consternarentur. Vide *Buleng.* de Theatro, lib. i. cap. 36 et seqq. *Æl.* Var. Hist. lib. viii. c. 6. et *Athen.* passim. Nonnulli Proteum præstigiatorem fuisse autumant. Vid. *Eustath.* in Odyss. δ'. vv. 417, 418.

> Πάντα δὲ γινόμενος πειρήσεται, ὅσσ' ἐπὶ γαῖαν
> Ἑρπετὰ γίνονται, καὶ ὕδωρ, καὶ θεσπιαδὲς πῦρ.

Ibid. Schol. l. 21. Τȣ̃το βίον] Sic rectè legi putat *Wolfius*; ut intelligas autoris verba τὴν καθ' ἡμέραν ἀκρασίαν, quo sensu ipse viderit. Nos, *Morellium* secuti, nullâ dubitatione τȣ̃τον emendavimus. Nisi fortè

subintelligere placeat præpositionem κατὰ, ut τῦτο βίον significet, *id genus vitam.*

P.48. l. 1 et 2. Καὶ τοιούτυς ἀνθρώπυς, μίμυς γελοίων, καὶ ποιηἶὰς αἰσχρῶν ἀσμάτων] Theopompus Philippo adhuc est iniquior; atque adeò à Demosthene omnem exaggerationis suspicionem removet. Philippus, uti is narrat, saltatoribus, musicis, aliisque similibus, nunquam non stipatus fuit. Necessarii ac familiares ejus, non virtutis aut probitatis respectu delecti, sed ut è barbaris aut Græcis quisque petulans fuit, impurus, moribus audax, in Macedoniam certatìm confluentes amici Philippi vocabantur. Quod si quis ad eum non tam perversis moribus venisset, pravâ tamen consuetudine cæteris paulatìm similis evasit. *Athen.* l. iv. 6. [et 10.] Quin et urbs erat versùs Thraciam, Πονηρόπολις sive *perditorum hominum civitas*, meritò quidem hoc nomine indigitata, quum eò Philippus sycophantas, perjuros testes, proditores, aliosque homines sceleratissimos, numero bis mille, undequaque collegerat. *Theopom.* rer. Philipp. l. xiii. *Plut.* in Com. de Curiosit. Quamvis autem sannionibus ac mimis delectaretur, nihilominùs delicatiores facetias mirè calluit. Menecrates medicus, eò superbiæ elatus ut se ipsum Jovem appellaret, litteris ad Philippum missis sic inscripsit, *Philippo Menecrates Jupiter salutem.* Ad ea rescripsit Philippus: *Philippus Menecrati sanitatem.* Neque verò hìc quievit, verùm ejus insaniæ curandæ lepidam sanè rationem inîit. Splendidum convivium instruxit; atque ei ad epulas vocato seorsìm lectum apparari jussit. Cæteris convivis lautissimè epulantibus, nihil Menecrati appositum est præter acerram et odores. Quâ ille, divinitatis suæ recognitione primò quam maximè delectatus, hominem se esse prorsùs obliviscebatur; quum verò obrepens fames id in animum revocaret, consurgens subitò discedebat insalutatis hospitibus, quippe qui nimiùm riserant Deum, cui manducare necesse erat ad vitam sustentandam. *Æl.* Var. Hist.

lib. xii. cap. 51. [et *Athen.* lib. vii. p. 289.] *Tourrellus.* [Consulas Polybium, p. 1375. et seqq. Ed. *Gronov.* à quo Theopompus valdè reprehenditur, atque alia omninò Philippi ejusque comitum pictura exhibetur. Idem, p. 1391. de Philippo hæc habet, quæ justissimam sanè ejus regis descriptionem continere videntur. Ὅτι Φιλίππȣ ἔτ' ἀγαθὰ μείζω τις σχοίη πρὸς βασιλείαν, ȣ̉δεὶς τῶν πρότερον ȣ̉δὲ κακὰ τȣ́τȣ τȣ̃ βασιλέως. Καί μοι δοκεῖ τὰ μὲν ἀγαθὰ φύσει περὶ αὐτὸν ὑπάρξαι, τὰ δὲ κακὰ προβαίνοντι κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐπιγενέσθαι, καθάπερ ἐνίοις ἐπιγίνεται γηράσκȣσι τῶν ἵππων. Casaubono interprete: *Nemo è superioribus regibus plures virtutes Philippo, nemo eodem plura vitia, ad regnum attulit. Ac mihi videntur virtutes quidem à naturâ ei insitæ fuisse, vitia verò processu ætatis accessisse, quemadmodum senescentibus equis evenire solet.*

P. 48. l. 9 et 10. Αἱ γὰρ εὐπραξίαι δειναὶ συγκρύψαι καὶ συσκιάσαι τὰ τοιαῦτα ὀνείδη] Eadem ferè repetit in Oratione ad Philippi epistolam, p. 90. *Sallustius* Histor. lib. i. p. 12. Ed. *Wasse*, ita hanc sententiam imitatus est: *Secundæ res mirè sunt vitiis obtentui. Seneca* controversiâ XXIV. p. 172. eam Thucydidæ tribuit, legit autem pro τοιαῦτα ὀνείδη, ἑκάςων ἁμαρτήματα, deque eâ his verbis disserit: *Cùm sit præcipua in Thucydide virtus brevitatis: hâc eum Sallustius vicit, et in suis illum castris cecidit. Nam in sententiâ Græcâ tam brevi habes, quæ salvo sensu detrahas; deme vel* συγκρύψαι, *vel* συσκιάσαι, *deme* ἑκάςων, *constabit sensus, etiam si non æquè comptus, æquè tamen integer. At ex Sallustii sententiâ nihil demi sine detrimento sensûs potest.* Vide in eum locum *Nic. Fabritium* et *Schottium.*

Ib. l. ult. Πταίσειε] *Pith.* et *Ben.* ε. η. ϑ. πταίσει· mox cæteri editi, et *Voss.* et *Ben.* α. β. αὐτȣ̃ ταῦτα.

Ib. Schol. l. 7. Δεξάμενος] F. δειξάμενος, id est, uno

probato, probatum esse voluit, quales cæteri omnes essent, sicut *Virgilius: Æn.* II. v. 65.

Accipe nunc Danaûm insidias, et crimine ab uno
Disce omnes—&c. *Wolfius.*

P. 48. Schol. l. 24. Ἀναγκαίως] Ἀναγκαῖον ex *Wolfio* emendavi, qui mox, addendum fortassis, ait, βασιλικῶν ante ἠθῶν καὶ παθῶν. Quanquam ferri possit etiam ἀναγκαίως.

Ib. l. 30. Σώφρονος] Puto σώφρονος esse proprium nomen, ut apud nos sunt Mimi Publiani; dignissimi qui ediscantur ab omnibus. Diogenes in vitâ Platonis meminit, Σώφρονος τοῦ μιμογράφου. Nisi fortè σώφρονες legendum, et illi [potiùs nonnulli] Mimi sunt modesti. *Wolfius.* [Si σώφρονος pro nomine proprio accipiatur, (quod tamen juxta *Benenati* editionem fieri non potest, quippe quæ constantèr nomina propria distinguit lineâ transversâ superpositâ, quæ hìc non apparet) hiulca erit sententia, nisi subintelligas σπουδαῖοι, quod duriusculum videtur. In *Wolfii* quidem Editt. hodiè legitur ea vox, undè petita non constat: quod in iis sæpissimè usu venit. Ideo σώφρονες excudendum curavi, et sic benè se habet sententia: posteà autem veram hujusce loci lectionem apud *Bulengerum* deprehendi: qui Lib. i. de Theatro, cap. 49. de Mimis, hæc habet: *Mimi honestiori loco fuère quàm planipedes, (quanquam et ipsi plerumque obscœni,) quibus* ἠθολόγων *Græci appellationem attribuerunt, quia dicta et facta hominum ita imitarentur, ut actionem suam gravitate sententiarum iocis interpositis condirent.* Cic. ii. de Orat. Mimorum est ethologorum, si nimia est imitatio, sicut obscœnitas. *Mimorum igitur alii fuère ridiculi et obscœni, alii graves ethologi.* Ulpian. 2. Olynth. οἱ μίμοι σώφρονος ποιητοῦ σπουδαῖοι εἰσί· ἄλλοι δὲ μίμοι γελοίων. Vide plura ibidem de Sophrone, et de Mimis in genere.

Pag. 49. l. 3. Ἂν οὔτε θεοὶ θέλωσι] Pia et prudens

appendix, cum favore numinis auditorum industriam conjungens, ut sequatur eventus. *Idem.*

P. 49. l. 4. Ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς σώμασιν ἡμῶν] Eadem similitudo iterum occurrit in Orat. ad Epist. Philipp. p. 90. *Voss.* non agnoscit vocem ἡμῶν.

Sect. VIII.

Pag. 49. l. 13. Εἰ δέ τις ὑμῶν] Ademit Philippo fidem sociorum et Macedonum, ademit bellicosos milites, ademit sobrietatem et sanam mentem, solâ fortunâ relictâ. Quæ cùm et ipsa vel una teneat Athenienses; primùm concessione utitur. Deinde suorum civium fortunam Philippicæ anteponit, et ignaviam quæ illis obstet, repudiare eos jubet, vel hostis exemplo, non tam fortunati, quàm laboriosi atque industrii. Nihil ergo illi obstitit ebrietas, aut non tanta tamque crebra fuit, quantam fecit Demosthenes. *Wolfius.*

Ib. Schol. l. 19. Ἐπὶ τρίτον ἐπὶ τύχης] Ἐπὶ τὸ τρίτον, τὸ περὶ τῆς τύχης lego. *Idem.*

Ib. l. 20. Καθολικὴ] Addendum censeo ἀντίθεσις, et tamen etiam sic constructio satis turbata erit, nisi aut addas ἔδειξεν οὖν, aut initio periodi legas, ἐπεὶ γάρ ἐστιν ἡ μὲν πρώτη. *Idem.*

P. 50. l. 1. Μεγάλη γὰρ] Hanc sententiam *Cic.* eleganter ii. Off. interpretatus est: *Magnam vim esse in fortunâ in utramque partem, vel secundas ad res, vel adversas, quis ignorat? Nam et cùm prospero ejus flatu utimur, ad optatos exitus pervehimur: et cùm reflavit, affligimur.* Plin. etiam lib. ii. cap. 7. *Fortunæ omnia expensa, omnia feruntur accepta: et in totâ ratione mortalium, sola utramque paginam facit.* Idem. [Demosthenes, non orator modò summus, verùm etiam philosophus, omnem prorsus rerum humanarum rectionem ac gubernationem fortunæ tribuit. Quid autem fortunæ nomine intelligat, ipse paulò pòst docet. Cùm enim dixisset, si quis sibi optionem daret,

malle se Atheniensium fortunam, quàm Philippi: causam subjiciens, cur eo sit animo, ait plura videre se in Atheniensibus, quæ ad conciliandam deorum benevolentiam valeant, quàm in Philippo: Πολὺ γὰρ πλείȣς ἀφορμὰς εἰς τὸ τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν ἔχειν ὁρῶ ὑμῖν ἐνȣ́σας, ἢ ἐκείνῳ. Ecquid videtur apertè profiteri, se fortunæ prosperitatem in divinâ benevolentiâ ponere! Vide *Muretum*, à quo hæc mutuati sumus, in *Cicer.* primam contra Catilinam, p. 621. Ed. *Græv.* qui ibi prolixè docet, fortunam veteres nihil aliud quàm divinam voluntatem vocâsse. Demosthenes eadem repetit in Orat. in Epist. Philipp. p. 90. ubi legitur Τὸ ὅλον ἡ τύχη, sicuti et hìc in *Voss.* et *Ben.* ε. η. θ. In oratione autem de Pace clariùs indicat se fortunæ nomine divinam providentiam intelligere: dicit enim,—δι' εὐτυχίαν, ἣν συμπάσης ἐγὼ τῆς ἐν ἀνθρώποις ȣ̓́σης δεινότητος καὶ σοφίας ὁρῶ κρατȣ̃σαν.

P. 50. l. 4. Δοίη] *Barocc.* et *Ben.* α. β. δώῃ. Mox *Ald.* ἡμῶν.

Ib. l. 6 et 7. Πολὺ γὰρ πλείȣς—] Ob istius scilicet perjuria. Agesilaus Barbaris, quibus jusjurandum violare religio non erat, gratias agere solitus est. *Benè, benè est,* inquit, *perjuri isti Deos nobis amicos et auxiliares reddunt.* Æl. Var. Hist. lib. xiv. Corn. Nep. in Agesil. *Tourrellus.*

Ib. l. 9 et seqq. Καθήμεθα, ȣ̓δὲν ποιȣ̃ντες. Οὐκ ἔνι δ' αὖ τὸν ἀργȣ̃ντα—] *Pith.* αὐτὸν ἑαυτȣ̃ ἀργȣ̃ντα. *Ben.* etiam β. η. θ. αὐτόν. *Sallustius* in oratione Catonis p. 177. Ed. *J. Wasse.*—*inertiâ et mollitiâ animi, alius alium expectantes, cunctamini, videlicet diis immortalibus confisi, qui hanc Rempubl. in maxumis sæpe periculis servavêre. Non votis, neque suppliciis muliebribus, auxilia deorum parantur: vigilando, agendo, benè consulendo, prosperè omnia cedunt: ubi socordiæ tete atque ignaviæ tradideris, nequicquam deos implores: irati infestique sunt.* Terent. Adelph. IV. 5. 59. *Quid? credebas, dormienti hæc tibi confectu-*

ros Deos? Eodem sensu, quo hìc et alibì passìm Demosthenes καθήμεθα dixit, Latini verbum *sedere* usurpant. *Virgil.* Æn. xii. 15. sedeant *spectentque Latini?* Terent. Adelph. IV. 5. 38. *an* sedere *oportuit domi Virginem tam grandem?* Cic. ad Tironem lib. xvi. 2. 2. *His ventis istinc navigatur, qui si essent, nos Corcyræ non* sederemus.

P. 50. l. 15. Πυνθανομένων] Scilicet λέγεταί τι καινόν;] Vide suprà pag. 11. et Notas pag. 126.

P. 51. l. 4 et 5. Ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων] Vide suprà pag. 5. et Notas p. 117. Conferas etiam Isocratem Orat. de Pace, p. 356. Ed. *Battie,* et ejus Panegyricum.

Ib. l. 11 et 12. Καὶ τοὺς μὲν ἄλλους σεσώκατε] Hæc petantur ex Isocratis Panegyrico et Panathenaico. *Wolfius.*

Ib. l. 12 et 13. Καθ' ἕνα αὐτῶν ἕκαστον ἐν μέρει] *Wolf.* delet ἕνα αὐτῶν.

Ib. l. ult. Ταῦτα θαυμάζω] Emphatica repetitio, occasionem præbens expositionis perversæ administrationis rerum. *Wolfius.*

P. 52. l. 7. Ταῦτα] Malim τ' αὐτά. Mox in nonnullis pro νυνὶ legitur καὶ νῦν. Deinde in *Wolfio* transponuntur ἅπας ὁ χρόνος.

Ib. l. 13 et 14. Ῥᾷον ἔχοντας φυλάττειν, ἢ κτήσασθαι] *Sallust.* in oratione Cæsaris, sub finem: *Profecto virtus, atque sapientia major in illis fuit, qui ex parvis opibus tantum imperium fecêre, quàm in nobis, qui ea benè parta vix retinemus.*

Ib. Schol. l. 13 et 14. Καὶ τάδε κατορθώσειν] Rectiùs *Wolfius* καὶ τάδε καὶ τάδε legit, idque confirmatur à præcedente τάσδε καὶ τάσδε.

Sect. IX.

Pag. 53. l. 2. Μηδένα αἰτιᾶσθαι] Translatio culpæ in ipsos accusatores. *Wolfius.*

P. 53. l. 6. Προφάσεις δ' ἀφελεῖν] Scilicet τῶν στρατηγῶν. Curandum ne quid de vestrâ cessatione queri possint duces: quorum et contumaciam et avaritiam ita perstringit, ut quodammodò excuset. *Idem.*

Ibid. l. 6 et 7. Τὰ καθ' ὑμᾶς ἐλλείμματα] F. τὰ καθ' ὑμῶν ἐγκλήματα· quo sensu *Tourrellus* in versione Gallicâ hunc locum interpretatur: *Enfin ôster à ceux-ci tout prétexte de recrimination.* Sed cùm omnes libri consentiant, et benè se habeat recepta lectio, nihil temerè mutari velim; tantùm conjecturam meam in medium affero.

Ibid. l. 10 et seqq. Τοῦτον μὲν φεύγειν τὸν πόλεμον πάντας, ὅσους ἂν ἐκπέμψητε στρατηγοὺς, ἰδίους δ' εὑρίσκειν πολέμους] Chares primo anno Olympiadis centesimæ sextæ, ut stipendia militibus erogare posset, Artabazo, rebelli Asiæ minoris Satrapæ, quum tamen hoc illi in mandatis haud esset, auxilio ivit: et ab eo pecuniæ summam accepit, quæ ad hanc rem sufficeret. *Diodor.* l. xvi. *Tourrellus.* [Pro *Artabazo* debuit dicere *Pharnabazo.* Vide Notas suprà p. 141.]

Ib. l. 12. Ἰδίους δ' εὑρίσκειν πολέμους] Sicut Chares, omissâ Amphipoli, insulares oppugnavit. *Wolf.* [Quâ de re consulas Arg. Isocratis Orationis de Pace. Pro ἰδίους *Wolf. Barocc.* et *Ben.* γ. θ. ἴδια legunt.]

Ib. l. 17. Μισθὸς δ' οὐκ ἔστιν] Potest intelligi vel de Atheniensium negligentiâ, qui stipendia non mittant, vel (quod magis probo) de ducibus et militibus, qui, non contenti stipendiis, prædam etiam desiderent. Pòst dicet, ἀδύνατον δ' ἄρχειν ἀμίσθων. *Idem.*

Ibid. l. ult. et seqq. Ἐκεῖ δὲ, κίνδυνοι μὲν ἐλάττους· τὰ δὲ λήμματα τῶν ἐφεστηκότων καὶ τῶν στρατιωτῶν, Λάμψακος, Σίγειον] Artabazus duabus regni sui urbibus Charetis officia remuneratus est, Lampsaco, Asiæ minoris urbe, quam Artaxerxes Longimanus Themistocli donârat, unde vinum sumeret; [*Corn. Nep.* in Themist. *Strab.* l. xiii. *Thucyd.* l. i.] ac Sigeo, aliâ Asiæ minoris urbe in Troade. Illic, si Ciceroni atque aliis fides ha-

benda sit, Alexander cùm ad Achillis tumulum adstitisset exclamavit: *O fortunate adolescens, qui tuæ virtutis Homerum præconem inveneris!* Et verè: Orator Romanus addit: *Nam nisi Ilias illa extitisset, idem tumulus, qui corpus ejus contexerat, nomen etiam obruisset.* L. v. Ep. 12. ad Fam. [Locus est in Orat. pro Archia Poetâ.] Solinus tamen, Mela, et Plinius, Achillis tumulum alibi ponunt. *Tourrellus.*

P. 53. Schol. l. 7. τί δέ φασιν] Sententia omninò postulat ut pro τί legamus τινὲς, cujus ultima syllaba facilè potuit prætermitti; atque ita corrigendum *Wolfius* admonuit.

Ib. l. 16 et 17. Εἰς θεωρικὴν κατέχετε] *Wolfius* legi vult θεωρίαν, quod displicet. Si aliquid mutandum sit, (quod minimè opus est, subintelligi enim potest χρείαν, ut sæpè,) mallem θεωρικόν.

P. 54. l. 2. Τὰ πλοῖα ἃ συλῶσιν] Chares, cùm deberet classem cui erat præfectus ad usus Reipublicæ adhibere, ad Decarem [*scribe* Deiarem] Deipyrum et Polyphontem, qui in Ægeo mari piràticam faciebant, transîit, cumque iis in latrociniorum societatem se contulit. *Æschin.* de fal. leg. [p. 406. in *Wolf.* Ed. Demosth.] Ei, cùm piraticam exercendi consilium iniret, in mandatis erat Amphipolim recipere. Quamobrem Demosthenes in Amphipoli, potiùs quàm locis aliis omnibus, operæ Athenis prorsùs infructuosæ exemplum subjicit. Delatus Chares, atque in jus citatus, se subduxit; aliquantò autem pòst iterùm comparuit, ac, in tantum prævaluit ipsius factio, exercitibus denuò præfectus est. *Idem.*

Ib. l. 6. Δόντες λόγον] Λόγον διδόναι generalitèr significat, *rationem reddere* et *causam dicere*. Aliquando est *dicendi* et *causam orandi locum dare*. In utroque sensu Demosthenes λόγον διδόναι dixit, et λόγους δοῦναι et ἀποδοῦναι in posteriori hìc, et alibi passim. Significat etiam *dare vices loquendi et percunctandi, et vicissim respondere percunctanti.* Sic infrà, πᾶσι τοῖς παροῦσι

λόγον διδόναι. Vide plura apud *Budæum*, p. 151 et seqq.

P. 54. l. 6 et 7. Τὲτὲς ἀφίετε] Τὰς ἐφεςηκότας duces, aut etiam cæteros, quibus publicum aliquod munus est mandatum, atque etiam trierarchos, quos in prædæ societatem venisse probabile est. *Wolfius*. [*Aldus* ταῦτα legit: MS. *Voss*. et *Ben*. α. γ. ε. η. θ. ταύτας.]

Ib. l. 9 et seqq. Πρότερον μὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰσεφέρε]ε κατὰ συμμορίας] Cecrops et post eum Solon in quatuor tribus populum Atheniensem distribuerant. Harum postrema, ex civibus constans, quibus opera vita erat, quique publicis muneribus exclusi sunt, nihilò seciùs omnium consiliorum particeps erat, et communi cum cæteris suffragii ferendi jure fruebatur. Cùm autem tributum imponeretur, prima tribus talentum conferebat, secunda semi-talentum, tertia centum drachmas, postrema nihil. Postea quatuor tribus ad decem usque auctæ sunt. Tum, ad solvendum quod imponebatur, ex unaquaque tribu certum civium numerum educebant, eosque in viginti classes, quæ Συμμορίαι vocabantur, dividebant: in quibus juxta suas quisque fortunas ac reip. necessitates censebatur. *Arist*. Polit. l. ii. *Plutar*. in Solo. *Poll*. l. viii. Συμμορίαι igitur significat diversas classes sive ordines hominum maximè idoneorum ad sumptus reip. suppeditandos. *Harpoc*. *Hyper*. cont. Polyeuct. *Poll*. l. iii. c. 4. Quæque classis, ex civibus æquè divitibus constans, suum ducem ἡγεμόνα συμμορίας habuit, et singuli Συμμορῖται ejusdem classis cives ex æquo censebantur: varias autem causas prætendebant, quo se à tributo solvendo immunes facerent. In hanc itaque sententiam accipienda sunt quæ dicit Demosthenes: *Vestrâ culpâ factum est, ut quæ forma ad conservandam rempublicam constituta fuerit, ea ipsa in perniciem reipublicæ evadat. Classes, eò institutæ ut reip. necessitatibus subveniatur, haud aliò jam spectant quàm ut ei tributa fraudent, seque ab eâ adjuvandâ eximias habeant*. Eadem iisdemque verbis

querela in oratione huic anteriori occurrit: sc. Orat. de Repub. Ord. [p. 99. Ed. *Ben.*] *Tourrellus.*

P. 54. l. 9 et seqq. Πρότερον μὲν γάρ,——εἰσεφέρετε κατὰ συμμορίας] Hoc institutum imitatus est Servius Tullius. *Censum enim instituit rem saluberrimam tanto futuro imperio: ex quo belli pacisque munia non viritim, ut antè, sed pro habitu pecuniarum fierent. Tum classes centuriasque et hunc ordinem ex censu descripsit, vel paci decorum vel bello.* Livius lib. i.

P. 54. Schol. l. 16. Ὑπὲρ αὐτῆς τῆς πόλεως] Non satis Græcum: constanter enim verbum λειτουργέω dativum regit. Igitur cum *Wolfio* lego τῇ πόλει, ut τὸ αὐτῆς ad τὸ φύλη referatur. Ita etiam melior, ut videtur, erit sensus: sic infrà εἰσέφερον γὰρ οἱ πλουσιώτεροι ὑπὲρ αὐτῶν. *Petitus* in Leg. Att. p. 270. totum hoc Scholion ita legit uti nos ipsum edimus.

Ib. l. 32. Ἀπὸ ἑκατὸν εἴκοσι] A centum viginti. Videtur præpositionem addidisse, ut cardinalia vim distributivorum haberent. Referatur hic locus ad orationem περὶ συμμοριῶν.

P. 55. l. 2. Οἱ βοηθησόμενοι οἱ τριακόσιοι] Trecenti qui clamitent scilicet, ὑπὸ τῷ ῥήτορί εἰσι. De locupletissimis civibus hoc docet Ulpianus esse intelligendum: quorum alii aliis factionibus faveant. Hervagiana prior editio habet, οἱ βοηθησόμενοι, *adjuturi*, pro οἱ βοηθήσοντες, ut puto: nisi passivè accipiatur, *adjuvandi:* qui præsidia oratorum ambiunt, ut, restinctis bellis, conferre tributa et instruere triremes non cogantur: οἱ βοησόμενοι est durum, et, ut puto, mendosum. Mallem οἱ βοηθοὶ ἐσόμενοι. *Wolfius.* [*Ben.* α. β. ε. η. θ. βοησόμενοι· cæteri omnes cum nostro concordant: excepto quod *Ald.* et *Voss.* articulum non habent ante τριακόσιοι.]

Ib. l. 2 et 3. Οἱ δὲ ἄλλοι προσνενέμησθε] Οἱ λοιποὶ πολῖται ἐν προσθήκης μέρει ἐστε· οὐ ψηφίζοντες καθ' ἑαυτοὺς, ἀλλὰ τὰς τῶν ῥητόρων, καὶ στρατηγῶν, καὶ τριακοσίων ἐπιψηφίζοντες γνώμας. *Wolfius.*

P. 55. l. 4 et 5. Καὶ ὑμῶν αὐτῶν——γενομένȣς] Ἐλευθέρȣς τὰς γνώμας γενομένȣς, ȣ̓χὶ δὲ τοῖς ῥήτορσι δεδȣλωμένȣς. *Wolfius.*

Ib. l. 5 et 6. Κοινὸν καὶ τὸ λέγειν] Τὴν Εὐβȣ́λȣ δημαγωγίαν εἰς τυραννίδα διαβάλλει, ὡς τȣ̀ς ἄλλȣς παῤῥησίᾳ λέγειν ἃ ἐγνώκασι κωλύοντος. *Idem.*

Ibid. l. 5. Κοινὸν] Commune, id est, liberum facite, id est, æquis animis accipite orationes, consilia, et facta, quorumvis civium: non certis quibusdam estote addicti, quos suspiciatis tanquam Deos, aliis contra infensi, et eorum recta consilia et facta improbetis. Vincat apud vos non affectus, sed reipublicæ utilitas. Sicut Melanopum dicere fuisse solitum Plutarchus scribit: ὁ μὲν ἀνὴρ ἐχθρὸς, τὸ δὲ τῆς πόλεως νικάτω συμφέρον. *Idem.*

Ib. l. 6. Καὶ τὸ βȣλεύεσθαι] *Barocc.* et *Ben.* α. γ. βȣ́λεσθαι. *Pith.* συμβȣλεύεσθαι.

Ib. l. 7 et seqq. Εἰ δὲ, τοῖς μὲν ὥσπερ ἐκ τυραννίδος, ὑμῶν ἐπιτάττειν ἀποδώσετε]. Eubulus, Aristophon, Hyperides, et Lycurgus, omnia summo cum imperio administrabant. Imperatorium munus vicissim inter se sortiebantur Diopithes, Menestheus, Leosthenes, Chares. *Plutar.* in Phoc. Ita ut Respublica in Oligarchiam transiret. *Tourrellus.*

Ib. l. 7. Ἐκ τυραννίδος, ὑμῶν] Suspecta lectio est. Quid si ἡμῖν ἐπιτάττειν. Sin τυραννίδος ὑμῶν rectè scribitur, sensus est, quasi vos tyrannidem illis decrevissetis. Fortassis τὸ ὑμῶν redundat. *Wolfius.* [Nos sequuti sumus *Morellium* in variis lectionibus: cæteri omnes editi et MSti vel ἡμῶν vel ὑμῶν. *Morellius* mox habet δώσετε pro ἀποδώσετε, sed omnino retinenda est recepta lectio. Vid. Notam sequentem.]

Ib. l. 8. Ἀποδώσετε] Εὐβȣ́λῳ μὲν ἀντὶ τȣ̃ θεωρικȣ̃ καὶ τῶν κολακειῶν μισθὸν ὑπερμεγέθη, τὸν τῆς δημοκρατίας ἀναίρεσιν ὄντα· τοῖς δὲ πλȣσίοις, ἀντὶ τῶν λειτȣργιῶν, δȣλείαν καὶ πενίαν. *Wolfius.*

Ib. l. 9 et seqq. Τοῖς δὲ ψηφίζεσθαι κατὰ τȣ́των μόνον, ἄλλο δὲ μηδοτιȣ̃ν συμπονεῖν] *Cic.* lib. i. de Offic.

cap. 25. *Omninò qui reipub. præfuturi sunt, duo Platonis præcepta teneant: unum, ut utilitatem civium sic tueantur, ut quæcunque agunt, ad eam referant, obliti commodorum suorum: alterum, ut totum corpus reip. curent; ne, dum partem aliquam tuentur, reliquas deserant. Ut enim tutela, sic procuratio reip. ad utilitatem eorum, qui commissi sunt, non ad eorum, quibus commissa est, gerenda est. Qui autem parti civium consulunt, partem negligunt, rem perniciocissimam in civitatem inducunt, seditionem, atque discordiam: ex quo evenit, ut alii populares, alii studiosi optimi cujusque, videantur, pauci universorum. Hinc apud Athenienses magnæ discordiæ: in nostrâ rep. non solùm seditiones, sed pestifera etiam bella civilia,* &c. Tourrellus.

P. 55. Schol. l. 8. *Χρήματα συμμορίας*] Præpositio manifestè deest, itaque cum *Wolfio* lego *κατὰ συμμορίας*· mox cum eodem *μερίζεσθε*· deinde pro *στασιάζειν*, *ἐκκλησιάζειν* rescribo, sensu loci id omninò postulante.

P. 56. l. 2 et 3. *Κολάζειν ἀντὶ τῶν ἐχθρῶν*] *Τοὺς μὲν ἐχθροὺς καὶ πολεμίους μὴ ἀμύνεσθαι, τοὺς δὲ πολίτας τιμωρεῖσθαι, τοὺς τὰ ἀδίκως προστεταγμένα μὴ ποιήσαντας.* Vide Isocratem in Philippicâ, ubi de Argivis scribit: *ὅτι τοὺς ἐνδόξους καὶ πλουσιωτάτους τῶν πολιτῶν ἀπολλύντες οὕτω χαίρουσιν, ὡς οὐδένες ἄλλοι τοὺς πολεμίους ἀποκτείναντες.* *Wolfius.*

SECT. X.

Pag. 56. l. 5. *Πάντας ἐξιέναι*] Si scilicèt necesse fuerit, bello tam diu duraturo. Quod cùm incertum esset; probabile est, eos primos militâsse, quibus ea sors obtigisset: ut ne alii aliis deteriore conditione essent. *Wolfius.*

Ib. l. 6 et 7. *Πᾶσι τοῖς παροῦσι*] *Ἐπὶ τὸ βῆμα.* *Idem.*

Ib. l. 7. *Λόγον διδόναι*] Vide Notas suprà p. 202.

NOTÆ

IN

SECUNDAM OLYNTHIACAM.

NOTÆ

IN ARGUMENTUM.

PAG. 57. l. 3 et 4. Παρακαλȣ̃ντες ἐπὶ τιμωρίαν] In nonnullis legitur τιμωρία.

Ib. l. 4. Ὁ δὲ Δημοσθένης δεδοικὼς] In nostro legebatur: Δέδοικε τοίνυν ὁ Δημοσθένης, haud dubiè melius et rectius. Et paulo post, pro ὀλιγωρήσωσι, ὀλιγωρήσȣσι. *Obsopœus.*

Ib. l. 7. Ἐπισκώπτει τὴν ἀλαζονείαν αὐτῶν] In nostro erat ἐπικόπτει, *prœcidit*, quod profectò magis quadrare videtur sententiæ. Nùsquàm enim deridet Athenienses Demosthenes, sed quum nihil actum sit, indicat, ne in utramvis aurem quasi, superato Philippo, dormiant, etsi nonnihil misso Olynthiis auxilio expedîerint. *Idem.* [*Morellius* etiam in variis lectionibus ἐπικόπτει legit.]

NOTÆ

IN TEXTUM ET SCHOLIA.

SECT. I.

PAG. 58. l. 1. Οὐχὶ τ'αὐτὰ παρίςαταί μοι, κ.τ.λ.] Simile est exordium Catonis apud *Sallustium* Bell.Cat.

p. 167. Ed. *Wasse. Longè mihi alia mens est, P. C. cùm res atque pericula nostra considero, et cùm sententias nonnullorum mecum reputo. Illi mihi disseruisse videntur de pœnâ eorum, qui patriæ, parentibus, aris, atque focis suis, bellum paravêre: res autem monet, cavere ab illis magis, quàm quid in illos statuamus consultare.*

P. 58. Schol. l. 5 et 6. Ἐκ τȣ̃ παραδόξȣ] Παράδοξον est quod fit aut dicitur præter opinionem: id verò vel absurdum, vel inexpectatum, vel admirabile, est. *Wolfius.*

Ib. l. 13 et 14. Καὶ φρονȣ̃ντα τῇ νίκῃ] Haud scio an germana sit lectio. Ego certè dicere malim, μέγα φρονȣ̃ντα ἐπὶ τῇ νίκῃ· quod omninò est usitatius. *Idem.* [*Morellius* in var. lect. τὸ μέγα habet, præpositionem verò non agnoscit. Equidem conjicerem legendum μ. φ. ὡς ἐπὶ τῇ νίκῃ· non enim vicerant Philippum; sed tantùm, ut Libanius in Arg. τὶ κατορθȣ̃ν ἔδοξαν. F. Scholiastes sic scripsit: φρονȣ̃ντα τὴν νίκην].

P. 59. l. 6. Οὐδὲν ȣ̃ν ἄλλο] Sic ordinanda sunt verba, οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες δοκȣ̃σί μοι ȣ̓δὲν ἄλλο ἁμαρτάνειν ἢ τὴν ὑπόθεσιν, ȣ̓χὶ τὴν ȣ̃σαν περὶ ἧς βȣλεύεσθε, παριστάντες ὑμῖν, pro ἢ ὅτι ȣ̓ παριστᾶσι. *Qui igitur talia dictitant, non in alio delinquere mihi videntur, nisi quòd à totius vestræ deliberationis scopo aberrent:* τὴν ὑπόθεσιν ȣ̓χὶ τὴν ȣ̃σαν, id est, ȣ̓ τὴν ἀληθῆ, περὶ ἧς βȣλεύεσθε· *proponunt vobis argumentum, non verùm illud, de quo deliberatis.* Erat autem, ἡ ȣ̃σα, ut Olynthii strenuè juvarentur: quo clamosi oratores commisso, ad Philippum ulciscendum hortabantur. Sic in Chersonesitanâ [sub init. p. 54. Ed. *Ben.*] ἡ μὲν ȣ̃ν σπȣδὴ περὶ τῶν ἐν Χεῤῥονήσῳ πραγμάτων ἐςὶ, καὶ τῆς ςρατείας, ἣν ἐνδέκατον μῆνα τȣτονὶ Φίλιππος ἐν Θρᾴκῃ ποιεῖται· τῶν δὲ λόγων οἱ πλεῖςοι, περὶ ὧν Διοπείθης πράττει καὶ μέλλει ποιεῖν, εἴρηνται. Hic quoque Oratores τὴν ὑπόθεσιν, ȣ̓χὶ τὴν ȣ̃σαν περὶ ἧς ἐβȣλεύοντο, παρίςασαν. Quid autem stultius quàm, ignorato scopo deliberationis, dare

velle consilium? Verè hoc est ἄσκοπα τοξεύειν, et à januâ aberrare, ac potius, toto cœlo errare. Quod ne contingat; teneatur præceptum *Philonis* in libello, ὅτι πᾶς σπϐδαῖος ἐλεύθερος· καταλαϐόντες περὶ ϐ ὁ λόγος, τὰς ἀποδείξεις εὐσκόπως ἐφαρμόττωμεν. *Idem.*

P. 59. Schol. l. 11. Ἢ τὸ συμφέρον] *Wolfius* asteriscum τῷ συμφέρον præfixit: credo, quod deesse hìc δοκϐν putaret, et pro ἐκείνων legendum ἐκείνοις· sicuti infrà τὴν δὲ αὐτῷ δοκϐσαν (γνώμην) εἰσηγεῖται. Atqui nihil opus est, ut òpinor, emendatione, cùm verba, ut nunc se habent, eundem sensum satis commodè exprimant.

Ib. l. 16. Πεποίηται γνώμην] Ex præcedente γνώμης natum videtur. Sententia omninò postulat ut cum *Wolfio* scribatur μνήμην· sicuti mox αὐτῷ pro αὐτῶν.

Ib. l. 46. Ἐϐϐλεύεσθε] *Wolfius* legit βϐλεύεσθε, quod certè rectius: et sic etiam *Morellius* in variis lectionibus.

P. 60. l. 1 et seq. Ἐγὼ δ' ὅτι μὲν ποτε ἐξῆν τῇ πόλει] Propositio est: Errare oratores qui ultionem Philippi suadeant. Ratio sumitur à distinctione temporum, quòd nunc non sint eæ vires Atheniensium, quæ pridem fuerint, admisto affectu. Nam dolentèr hæc dicit. Controversia inter Demosthenem et alios est, non quid expediat (nam et ipse Philippum cum primis oppressum vellet) sed quid hoc tempore fieri possit. *Wolfius.*

Ib. l. 1 et seqq. Ἐγὼ δ' κ. τ. λ.] Demosthenes duos annos post Philippum natus (scilicet) Olymp. XCIX, ann. 4to) eum principio infirmum viderat, magisque idoneum qui reciperet leges, quàm qui præscriberet. *Tourrellus.*

Ib. Schol. l. 11. Ὀλυνθίϐς σῶς] Mendum, quod cùm hæc festinatiùs legerem nescio quomodo intactum præterieram. Rescribe σῶσαι. [Quod in hâc editione præstitum.]

Ib. l. 12 et seqq. Οὐχ ὡς τιμωρησαμένων αὐτῶν

2 D

τότε τὸν Φίλιππον] Rectè hæc observat Scholiastes. Philippus, licèt afflictissimus esset ejus regni status, quum primùm imperium est ingressus, bellaque eo tempore, (ut Justini verbis utar,) velut conspiratione quâdam ad opprimendam Macedoniam, multarum gentium ex diversis locis confluerent: Athenienses tamen, quibuscum ei primum certamen fuit, vicerat: quâ victoriâ potitus pacem cum iis, missis Athenas legatis, inîit. Post duos vel tres annos, (hoc est Olymp. cv, ann. 3.) Amphipolim et Pydnam expugnaverat: neque legimus, ullo unquam tempore, de Philippo Athenienses victoriam reportâsse. Vide *Diod.* lib. xvi. et *Justin.* lib. vii.

Sect. II.

Pag. 61. l. 3. Ὁ μὲν ȣ̓ν παρὼν καιρὸς] Perseverat in loco attentionis, et insinuatione quâdam benevolentiam captat, commemorandâ sollicitudine suâ, et studio benè consulendi, et acumine Atheniensium laudando, et cessatione mollitèr castigandâ. *Wolfius.*

Ib. l. 10 et seqq. Τὰ πλείω τῶν πραγμάτων—ἐκπεφευγέναι,—ὑμᾶς] Ὑμᾶς μὴ καταλαβέσθαι τὰ πράγματα, ἀτυχῆσαι, μὴ κρατῆσαι, πόλλ᾽ ἀπωλολεκέναι κατὰ τὸν πόλεμον. Metaphora sumpta est à venatoribus, aut iis qui aliquid persequuntur. *Idem.*

Ib. l. ult. Τῷ μὴ βȣ́λεσθαι] Αἰτιολογικῶς, διὰ τό· διότι μὴ ἐβȣλήθητε· μεταστατικὴ ἡ ἔννοια. Tribuit suis civibus et fortunæ favorem, et intelligendi prudentiam, quæ nihil valeant propter eorum socordiam atque ignaviam: eâque ratione, bonâ spe injectâ, torporem illis excutere studet. De negligentiâ Democraticâ vide Isocratis Nicoclem, et orationem nostri auctoris περὶ Στεφάνȣ, καὶ Παραπρεσβείας. *Idem.*

Ib. Schol. l. 34. Κολακείας] Minimè huc pertinet τὸ κόλακείας· non enim in eo hæret Demosthenes, quomodo sine *adulatione*, sed quomodo liberè et tamen *impunè*, quæ sibi videntur, exponat. Ideò mox ait,

ἀξιῶ δ' ὑμᾶς ἂν μετὰ παῤῥησίας ποιῶμαι τὰς λόγους ὑπομένειν. Itaque sententia omninò postulat, ut pro κολακείας reponatur κολάσεως, quod etiam *Wolfius* habet, asterisco tamen præfixo.

P. 62. l. 6 et 7. Ἀναγκαῖον δὲ ὑπολαμβάνω] Sicut in primâ [hoc est, tertiâ nobis] Olynthiacâ ita et hìc narrationem instituit, non ab instituto aberrantem, sed maximè ad rem pertinentem: cujus hic scopus est: cùm cessationem et socordiam superioribus temporibus reipublicæ plurimum nocuisse constet: nisi nunc atque deinceps rerum cura suscepta fuerit, majora detrimenta et plura esse metuenda. *Wolfius.*

Sect. III.

Pag. 62. l. 11. Ἡραῖον τεῖχος] Heræum castellum, locus in Thraciâ sic dictus, qui à Samiis ædificatus est. *Harpocrat.* Herodoto lib. iv. cap. 90. dicitur Πόλις παρὰ Περίνθῳ. Plurima erant in Thraciâ hujusmodi castella. Sic Σέῤῥιον τεῖχος apud Demosthenem pro Coronâ: quod *Livius*, ut et Doriscon, *castellum* vocat, l. xxxi. c. 16. et Μάκρον τεῖχος, cum aliis. Sæpè urbes eo nomine indigitabant veteres: sic urbs à Milesiis condita Μιλησίων τεῖχος vocabatur. Huic autem sive urbi, sive castello, nomen Ἡραῖον indiderunt Samii, ἀπὸ τῆς Ἥρας, à Junone, ipsorum numine tutelari.

Ib. l. ult. Μαιμακτηριῶν] Hibernum mensem esse Mæmacteriona scribit Ulpianus, eumque Januarium interpretatur Suidas. Ego, Theodorum Gazam, virum doctissimum, secutus, Septembrem voco, donec inter Grammaticos debellatum fuerit. Malo enim indoctior, et, Atheniensium imitatione, ignavior, haberi, quàm hujusmodi controversiis explicandis, parvâ cum spe indubitatæ veritatis, occupari, &c. *Wolfius.*

Ibid. Μαιμακτηριῶν] De mensium Atticorum ordine et serie, cuique ex Julianis eorum quilibet respondeat, acerrima est inter doctos controversia. Satis sit lectori

duplicem eorum seriem ob oculos ponere, hanc *Petavii*, alteram *Scaligeri*.

Pet.		*Scal.*	
Ἑκατομβαιὼν,	*September.*	Ἑκατομβαιὼν,	*Julius.*
Μεταγειτνιὼν,	*October.*	Μεταγειτνιὼν,	*Augustus.*
Βοηδρομιὼν,	*November.*	Βοηδρομιὼν,	*September.*
Μαιμακτηριὼν,	*December.*	Μαιμακτηριὼν,	*October.*
Πυανεψιὼν,	*Januarius.*	Πυανεψιὼν,	*November.*
Ποσειδεὼν,	*Februarius.*	Ποσειδεὼν,	*December.*
Γαμηλιὼν,	*Martius.*	Γαμηλιὼν,	*Januarius.*
Ἀνθεστηριὼν,	*Aprilis.*	Ἀνθεστηριὼν,	*Februarius.*
Ἐλαφηβολιὼν,	*Maius.*	Ἐλαφηβολιὼν,	*Martius.*
Μουνυχιὼν,	*Junius.*	Μουνυχιὼν,	*Aprilis.*
Θαργηλιὼν,	*Julius.*	Θαργηλιὼν,	*Maius.*
Σκιρροφοριὼν,	*Augustus.*	Σκιρροφοριὼν,	*Junius.*

Vide *Scalig.* in opere de Emendatione Temporum lib. i. cap. de Mens. Att. *Petav.* Doctrin. Temp. lib. i. cap. 9. Vide etiam, inter alios, *Duport.* in Prælect. in Theophrast. cap. 3. ubi sententia Scaligeriana defenditur. Quod reliquum est, Μαιμακτηριὼν vocatus est hic mensis ἀπὸ Διὸς Μαιμάκτου, quoniam in eo frequentissimè *turbatur* aer. *Suid. Harp.* vel potiùs, quòd hoc mense sacra fieri solita Jovi τῷ Μαιμάκτῃ, inde dicta Μαιμακτήρια. Vide infrà.

P. 62. l. ult. et seqq. Πολλῶν δὲ λόγων καὶ θορύβου γιγνομένου] Sive quòd Samum et Sami coloniam sibi vendicabant, sive quòd Philippi conatibus, plura subindè appetentis, obviam esse eundum censebant. *Wolfius.*

Ib. Schol. l. 41. Ἀτέχνῳ] Scholiastes per παραδείγματα manifestè intelligit τὴν ἀτέχνον πίστιν· quare hìc cum *Wolfio* lubentissimè repono ἐντέχνῳ. Hujusce fidei, sive probationis, artificiosæ tres sunt species: alia τοῦ ἤθους, ratione oratoris; alia τοῦ πάθους, ratione auditoris; alia τοῦ λόγου, ratione causæ. Siquidem Oratori non tantùm opus est sententiis ἀποδεικτικαῖς, quibus causam probet, sed etiam ἠθικαῖς, quò ostendat, se esse

fide dignum; et *παθητικαῖς*, ut ad vehementiorem quempiam affectum compellat auditorem. Vid. *Arist.* Rhet. lib. i. cap. 2. et *Gerard. Joh. Voss.* Instit. Orator. lib. i. cap. 2. In singulis hisce speciebus multus est Demosthenes, et *βιαιότατος*.

P. 63. l. 3 et 4. *Τοὺς μέχρι πέντε καὶ τετταράκοντα ἐτῶν, αὐτοὺς ἐμβαίνειν*] Vide *Schol.* et *Petit.* in Leg. Att. lib. viii. *Tit.* 1.

Ib. l. 6 et 7. Ἑκατομβαιὼν, Μεταγειτνιὼν, Βοηδρομιὼν.] Observandum est, omnes menses Atticos à propriis festis et sacris solennioribus, quæ in illis fiebant, nomina sua obtinuisse. Ἑκατομβαιὼν ita dictus est, quòd in eo agebantur festa Ἑκατόμβαια, sive in honorem Junonis, juxta *Meursium*; sive Apollinis τοῦ ἑκατομβαίου, τοῦ ἐστι πολυτίμου, ut *Auctor Etymologici*; à quo discimus quòd hic mensis primò Κρονιὼν vocatus esset, *ἀπὸ τῆς γινομένης τῷ Κρόνῳ θυσίας*: aliamque etiam rationem quare Ἑκατομβαιὼν appelletur: *ἐπειδὴ ἱερός ἐστι τῷ ἡλίῳ· ὁ δὲ ἥλιος τούτῳ τῷ μηνὶ μέγαν ποιεῖ τὸν δρόμον· ἐκάλουν δὲ οἱ παλαιοὶ τὸ μέγα ἀπὸ τοῦ ἑκατόν· κ. τ. λ.* Μεταγειτνιὼν nomen habuit à festis quæ celebrabantur à Melitensibus, Atticæ populo, qui Diomea commigrârunt, inde dicta Μεταγείτνια. *Plutarchus* de Exilio: *Ἆρα οὖν ξένοι καὶ ἀπόλιδές εἰσιν Ἀθηναίων οἱ μεταστάντες ἐκ Μελίτης εἰς Διόμεια, ὅπου καὶ μῆνα Μεταγειτνιῶνα, καὶ θυσίαν ἐπώνυμον ἄγουσι τοῦ μετοικισμοῦ Μεταγείτνια·* Fiebantque tunc sacra Apollini τῷ Μεταγειτνίῳ. Boëdromioni nomen fecêre Βοηδρόμια, festum Athenis, indè ita vocatum, quòd Ion, Xuthi filius, celeritèr opem tulisset Atheniensibus, cùm ab Eumolpo, Neptuni filio, bello premerentur, regnante Athenis Erechtheo. Idem enim est *βοηδρομεῖν* ac *βοηθεῖν*. *Auctor Etymologici*, v. Βοηδρομιών·—*ἀπὸ οὖν τῆς τοῦ στρατεύματος βοῆς τῆς ἐπὶ τῷ ἄστει δραμούσης ὅ,τε Ἀπόλλων Βοηδρόμιος ἐκλήθη, καὶ ἡ θυσία, καὶ ὁ μὴν καὶ τὰ Βοηδρόμια ἐτελεῖτο ἑορτή.* Nonnulli dixerunt hæc festa in honorem Thesei fuisse instituta, qui hoc mense Atheniensibus contra Amazonas

opem tulit. Vide *Suid. Harp. Etymol. Meurs.* Græc. Fer. et *Plutarch.* in Theseo, sub fin.

P. 63. l. 7. Μετὰ τὰ Μυστήρια] Gemina erant Atheniensibus Mysteria, majora et minora. Majora Cereri, minora Herculi, sacra habebantur. Illa nonnunquam τὰ μεγάλα dicuntur apud autores, plerumque verò absolutè τὰ μυστήρια. Ubicunque igitur apud Græcos legimus τὰ μυστήρια absolutè et sine additione (uti hoc in loco), ibi τὰ μεγάλα μυστήρια, Cereris sc. Eleusiniæ sacra, intelligere debemus. Erant autem omnium apud Græcos festorum celeberrima, et à decimo quinto Boëdromionis mensis per novem dies durabant. Minora mense Anthesterione agebantur. Tantâ religione Athenienses Cererem observârunt, beneficii memores, quo ab eâ, Proserpinam filiam quærente, affecti sunt, scilicèt quòd ab eâ serendi frumenti incognitam ante rationem didicerunt. Ægyptii horum sacrorum auctorem faciunt Erectheum, natione Ægyptium, Athenarum verò regem ideò factum, quòd cùm ingens ubique siccitas esset, cum magnâ frugum hominumque pernicie, magnam frumenti copiam Athenas advexerit. Vide *Meursium* in singulari libro de *Eleusiniis*, *Diod.* lib. i. *Duport.* in Theophrast. cap. 3. *Car. Sigon.* de Rep. Athen. lib. i. cap. 4. et *Petit.* in Leg. Att. lib. i.

Ib. l. 8. Δέκα ναῦς] Ordo hic est: ἀπεστείλατε Χαρίδημον ἔχοντα δέκα ναῦς κενάς. Scilicet ἐπιβατῶν ἢ στρατιωτῶν, ξένων δήπουθεν μισθοφόρων πληρωθησομένας. *Wolfius.*

Ibid. Δέκα ναῦς—κενὰς] Thucydides, l. vi. c. 31. [pag. 433. Ed. *Francof.*] in navalis belli apparatu, totam classem complectitur hisce verbis, ναῦς κενὰς, quas dividit in ταχείας, et ὁπλιταγωγοὺς, *naves præsidiarias*, et *quæ armatos milites ferrent.* Hìc igitur per δέκα ναῦς κενὰς intelligere possumus decem naves, sive bellicas, sive onerarias, malè verò adornatas. Hanc enim interpretationem sententia postulat; eamque per vocem *vuides*, Anglicè *void*, exprimere volui. *Tourrellus.*

P. 63. l. 8. Ἀπεςείλα]ε——Χαρίδημον] Charidemum, genere Oritam, Iphicratis in bello discipulum, et Chersobleptis generum, quòd utilem reipublicæ operam navâsset, Athenienses civitate donârunt. Quin et decretum fecit Aristocrates hujusmodi: siquis Charidemum occiderit, comprehendi eum jus fasque sit in omni ditione Atheniensibus conjunctâ. Quod si quis comprehensum asseruerit, sive civitas, sive homo privatus, is fœderum expers esto. Hoc decretum accusavit Euthycles, eique subserviens Demosthenes orationem habuit κα]ὰ Ἀριςοκράτȣς. *Demosth.* contra Aristocrat. *Tourrellus.*

Ib. l. 9. Καὶ πέν]ε τάλαν]α] Εἰς τὸ μισθώσασθαι ξένȣς. Vide alacritatem et magnificentiam decernendi, cum exequendi negligentiâ et sordibus. *Wolfius.*

Ib. l. 9 et seqq. Ὡς γὰρ ἠγγέλθη Φίλιππος ἀσθενῶν, καὶ τεθνεὼς, (ἦλθε γὰρ ἀμφότερα,)] Nuntios optabiles in dubium vocare populus non vult. Quodam die, cùm, audito mortuum esse Alexandrum, Athenienses, quasi ebrii lætitiâ, exultarent, retinuit eos Phocion dicto hoc sapienti: *Si Alexander, ita utì fertur, hodiè mortuus sit, etiam cras erit. Quid igitur periclitamini, si ad tempus vobis eam lætitiam præcludatis, cujus præpropera perceptio et dolorem vobis et pudorem afferre possit?* Tourrellus.

Ib. Schol. l. 4. Βοηθείᾳ] Ex sequente Βοηθείαν planè natum: rectissimè *Wolfius* emendavit προθυμίᾳ· infrà dicit, ὥσπερ ἐψηφισάμεθα προθύμως.

Ib. l. 26. Ἤτοι Ἰανȣάριος] In orat. de Coronâ, p. 167. *Ed. Ben.* Munychionem cum Januario comparat Scholiastes; ibidem etiam Θαργηλιῶνος exponit Ἀπριλλίȣ, ergo non jam Munychion sed Anthesterion erit Januarius: in utroque autem, utì hìc etiam, omninò fallitur, si ad Demosthenis ætatem referat. Vide Notam sequentem.

Ib. l. 27. Ὃς ἔχει χρόνον παρ' Ἕλλησιν] Quasi verò

haud satìs notum esset, Hecatombæonem mensem Atticum fuisse. Omninò rescribendum est, levi tantùm mutatione, ὃς ἄρχει χρόνȣ παρ' Ἕλλησιν, quod quidem scire operæ pretium sit. Utcunque de mensibus Atticis inter se discrepant auctores, in hoc omnes consentiunt, Athenienses, undecunque anni caput deduxerint, semper Hecatombæonem principem mensium constituisse. Cùm igitur admiserunt annum Julianum, cujus primus mensis est Januarius, è sede suâ Hecatombæonem deturbârunt, et in Januario principem mensem statuerunt. Rursum cùm mensis Aprilis constitutus est à Christianis princeps mensium anni, propter solenne Paschalis, Hecatombæon quoque ab Atheniensibus Christianis collocatus est in Aprilis sede: undè Munychion cum Januario comparatur. *Petit.* Miscell. lib. viii. cap. 6. Vide etiam *Duport.* loco suprà citato. Scholiastes ad orat. contra Timocratem, p. 446. τῇ ἑνδεκάτῃ τȣ̃ Ἑκατομβαιῶνος· ȣ̃τος (non ut perperàm editur ȣ̓ γὰρ) ἦν ὁ πρῶτος μὴν, κ. τ. λ.

P. 63. Schol. l. 37. Ἦγȣν τὰ Βοηδρόμια] Admirandum sanè est, quomodo Scholiasti nostro in mentem venerit, Μυστήρια μεγάλα et Βοηδρόμια, quæ aliud festum erant, diversamque prorsùs originem habuêre, simul confundere. Probabile est, hæc verba, ab imperito aliquo in margine scripta, posteà in textum irrepsisse.

Ib. l. 47 et 48. Ἐπιπέμπει] Cum *Wolfio* πέμπει lego: alioquì non constat versus.

P. 64. l. 1. Οὐκέτι καιρὸν ȣ̓δένα τȣ̃ βοηθεῖν] Scilicèt τοῖς Ἡραιστειχίταις. Non putâstis esse necessarium. Exercitum enim, duce sublato, soluturum obsidionem, et dilapsurum esse. *Wolfius.*

Ib. l. 2. Ἀφήκατε,——τὸν ἀπόστολον] Οὐκ ἐπληρώσατε τὰς τριήρεις· ȣ̓δὲ προσείχετε τῷ πολέμῳ. Ob incertam famam et inanem spem, omissa suscepta expeditio. Καὶ τȣ̃το μὲν τὸ γενόμενον. *Idem.* [*Pith.* habet ἀφεῖτε τὴν ἀποστολήν.]

Sect. IV.

Pag. 64. l. 7 et 8. Τὰ μὲν δὴ τότε πραχθένͅα, ὐκ ἂν ἄλλως ἔχοι] Idem aliis verbis dicit Agatho:

Μόνυ γὰρ αὐτῦ καὶ Θεὸς ϛερίσκεͅαι,
Ἀγένῃα ποιεῖν, ἅσσ' ἂν ᾖ πεπραγμένα.

Hoc namque duntaxat negatum etiam Deo est,
Quæ facta sunt, infecta posse reddere.

Aristot. ad Nicom. lib. viii. cap. 3. *Tourrellus.* [Eandem sententiam sic complexus est Simonides, τὸ γὰρ γεγενημένον ὐκ ἔτι ἄῤῥεκͅον ἔϛαι. Vide *Schol.* et Notas suprà p. 131.]

Ibid. Τὰ μὲν δὴ τότε πραχθένͅα] Accommodatio narrationis, et opportunus transitus ad adhortationem. *Wolfius.*

Ib. l. 9. Τίς ὗτος; Δι' ὅν] Cæteri impressi, et *Morellius* in var. lect. τίς; ὗτος δι' ὅν. In MSto *Laud.* ita legitur καιρὸς ἥκει τίς, δι' ὅν.

Ib. l. ult. Εἰ γὰρ μὴ βοηθήσεͅε] Propositio: Omnibus opibus adjuvandos esse Olynthios. Ratio: Alioqui eos hostis opes aucturos esse. Utitur autem odioso verbo, ἐϛρᾳηγηκότες ἔσεσθε ὑπὲρ Φιλίππυ, quasi ejus mercenarii duces et mancipia essent: quod et turpe est et perniciosum. *Wolfius.*

Ib. Schol. l. 46. Ἐνέφηνεν αὐτὸ] *Wolfius* ad hæc: "S. τὸ ῥῆμα τὸ βοηθήσομεν, aut αὐτὴν τὴν ἀπόκρισιν." Posterius magis placet.

P. 65. l. 3. Ὑπῆρχον Ὀλύνθιοι] Redit ad narrationem aliam, quâ cives suos, ipsorum, quod aiunt, gladio jugulet, hoc est, ut demonstret, eos id optâsse, quod evenerit. Itaque sine levitatis et inconstantiæ reprehensione, non posse cessare. Sed hic locus et in primâ tractatus est. *Idem.* [Vide suprà p. 170.]

Ib. l. 3 et 4. Δύναμίν τινα κεκͅημένοι] Vide Notas suprà p. 171.

P. 65. l. 4 et 5. Οὔτε Φίλιππος ἐθάῤῥει τούτους, οὔθ' οὗτοι Φίλιππον] Si divinationi venia daretur, suspicarer legendum, οὔτε Φίλιππος ἐθάῤῥει τούτοις, οὔθ' οὗτοι Φιλίππῳ· id est, et Philippus Olynthiis, et Olynthii Philippo, diffidebant. Nam si utrinque hostilibus animis fuerunt, mutuo metu ab inferendo bello deterriti; quî convenit, Philippum, quos solos invadere non ausus fuit, Atheniensium societate aut amicitiâ certè auctos, oppugnare fuisse ausum? Sed quia via tritissima tutissima, retineamus vulgò receptam lectionem, &c. *Wolfius.* [Omnes hujus loci interpretes uno ore in eum sensum consentiunt, quem *Wolfius* alienum putat: omniaque, quæ quidem vidi, exemplaria τούτους et Φίλιππον exhibent. De lectione pugnare nolim; de sensu loci, persuasissimum me habeo, eum de mutuâ Philippi et Olynthiorum diffidentiâ intelligendum esse, non de paribus utrorumque viribus, adeò ut neque Philippus Olynthios, neque hi Philippum aggredi auderent. 1. Ob ipsam rationem quam *Wolfius* attulit, quæque haud equidem video quomodo dilui possit. 2. Quoniam isto tempore hoc modo se res habuerunt. Olynthii socii erant Philippi, cumque eo contra Athenienses pugnabant. Postea eum suspectum habere cœperunt, cùm quòd celerem ejus potentiæ amplificationem et magnam, tùm quòd mentem ejus infidam ac fallacem, esse perspicerent. Itaque cùm longè illum abesse viderent, missis Athenas legatis, contra pactiones cum Philippo initas, separatìm cum Atheniensibus pacem inière. Contrà Philippus, (qui certè hoc ipsum non suspicari, ideoque Olynthiorum societati parùm confidere, non poterat,) cùm longo jam tempore occasionem eos invadendi sibi cuperet offerri: tum eam nactus, quòd belli pactiones violâssent, et cum ejus hostibus amicitiam fœdere sanxissent, bellum eis intulit. *Liban.* in Arg. ad Olynth. Equidem credo Demosthenem, Hebraismo hìc usum, neutrum pro activo posuisse; quod tamen in verbo θαῤῥέω haud alibi factum vidi. Si alitèr doctis visum fuerit, potiùs contra codi-

cum fidem τούτοις et Φιλίππῳ rescribendum duxerim, quàm Demosthenem id quod et falsum et absurdum est, præsertim in re tam recentèr factâ, dixisse.]

P. 65. l. 5 et 6. Ἐπράξαμεν ἡμεῖς] S. εἰρήνην πρὸς Ὀλυνθίους. Considerandum, utrùm τὸ πράττειν εἰρήνην sit idem quod ποιεῖν καὶ συνθέσθαι· an verò τὸ μηχανᾶσθαι significet, id est, callidis rationibus pacem esse conciliatam, cùm bellum inter eos intercessisset, animis utrinque exulceratis. *Idem.*

Ib. l. 8 et 9. Ἐφορμεῖν τοῖς ἑαυτοῦ καιροῖς] Quasi in procinctu stare ad ejus occasiones impediendas: paratam esse ad ipsum invadendum, sicubi impegerit: captare opportunitatem adversus ipsum: in statione esse: Polybius, στόλος ἐφορμῶν ταῖς τοῦ Φιλίππου ἐπιβολαῖς. *Idem.*

Ib. l. 11 et 12. Τοῦτο πέπρακται νυνὶ ὅπως δήποτε] Suprà [intelligit Olynth. iii. quam vide infrà p. 93.] γέγονεν αὐτόματον· τὸ ὅπως δήποτε non tam hìc significat τυχόντως, *temerè* et *fortuitò*, aut μόλις καὶ δυσκόλως καὶ ἀτελῶς, *vix, ægrè, minùs absolutè,* quàm παράλειψιν quandam: q. d. Factum est, quâ autem ratione id factum sit, non exquiro. Libanius autem rationem explicat. [infrà in Arg. ad Olynth. iii.] *Idem.*

Ib. l. 14. Χωρὶς γὰρ] Argumentum à turpi παραλειπτικῶς inserit, periculum magìs urget. Χωρὶς τῆς αἰσχύνης, περιστάσης ἄν, ἀντὶ τοῦ, περιστησομένης ἄν, κατ' ἐναλλαγὴν χρόνου. *Idem.*

Ib. l. ult. et seqq. Ἐχόντων μὲν ὡς ἔχουσι Θηβαίων ἡμῖν] Declaratio rationis: metuendam esse Philippi in Atticam impressionem: quòd illi hoc molienti neque Thebani velint, neque Phocenses possint, obsistere. *Idem.*

Ibid. Ἐχόντων μὲν ὡς ἔχουσι Θηβαίων ἡμῖν] Thebani capitali odio oderant Athenienses, quippe qui, post pugnas Leuctricam, et quæ ad Mantineam fuit, Lacedæmoniis favissent, quique recentèr etiam Phocensibus contra eos in bello sacro auxiliati essent. *Tourrellus.* [Quin

et anteà eodem animo fuerant erga Athenienses; etenim finito bello Peloponnesiaco in concilio pronuntiârunt, Athenas delendas esse, et Atticam pascuis ovium assignandam. Thebanos contra Phocenses nullo modo committendum esse censuerunt, τὴν Ἑλλάδα ἑτερόφθαλμον γενέσθαι, atque ita persuasum Lacedæmoniis ne Athenas everterent. Vide *Demosth.* de fal. leg. p. 212. Ed. *Ben.* atque ibi Scholiasten.]

P. 65. Schol. l. 9. Πότε ἀτυχήσει] Redundant hæc, ideoque ab alio quovis ἐξηγητικῶς addita censuerim.

Ib. l. 14. Καταβαλεῖν] *Wolfius* virgulam præfixit, sed nihil melius de suo subjecit. Legendum puto καταλαβεῖν.

Ib. l. 19. Ἀνέκοψεν] Quid si pro ἀνέκοψεν leg. ἀνέκυψεν, *exsurgit?* ut sensus sit, Demosthenes in sequent. ostendit, non utile esse Olynthiis opem ferre, sed omninò necessarium.

P. 66. l. 1 et 2. Ἀπειρηκότων δὲ χρήμασι Φωκέων] Nimirùm propter ingentes Belli Sacri sumptus, quod novem annos duraverat. Olynthiacâ tertiâ, pag. 108. ἂν δ' ἐκεῖνα Φίλιππος λάβῃ, τίς αὐτὸν ἔτι κωλύσει δεῦρο βαδίζειν; Θηβαῖοι; Μὴ λίαν πικρὸν εἰπεῖν ᾖ, καὶ συνεισβαλοῦσιν ἑτοίμως. Ἀλλὰ Φωκεῖς; Οἱ τὴν οἰκείαν οὐχ' οἷοί τε ὄντες φυλάττειν, ἐὰν μὴ βοηθήσηθ' ὑμεῖς.

Ib. l. 2. Μηδενὸς δ' ἐμποδὼν ὄντος] Enumeratione ostendit, solos Olynthios esse propugnaculum Atticæ. *Wolfius.*

Ib. l. 5. Ἀναβάλλεται ποιήσειν τὰ δέοντα] Observetur constructio cum futuro et sine articulis, quod quidem frequens est Demostheni, cùm infinitivis loco nominum utitur. Fortassis etiam dubites, an pro ποιήσειν legi possit participium ποιήσων. Usitatiùs dici videtur, ἀναβάλλεται, ἢ ἀναβαλεῖται, τὸ ποιεῖν, ἢ τὸ ποιῆσαι, τὰ δέοντα, τουτέστι, τὴν ποίησιν, ὡς εἰπεῖν, τῶν δεόντων. *Idem.*

SECT. V.

Pag. 66. l. 11. Ἀλλ' ὅτι μὲν δὴ δεῖ] Hactenùs opem ferendam esse Olynthiis, quia et necessarium sit, ad vitandum dedecus, et utile ad incolumitatem Atticæ, docuit. Nunc ad locum facultatis transit. Nam voluntas quidem adversandi Philippo non deerat Atheniensibus: sed nervus belli, pecunia, deërat, quam vulgus in spectaculis consumebat. Qui locus quia odiosus est, et plenus offensionis, neque etiam periculi capitalis expers: longâ insinuatione tandem eò pervenit, ut dicat, abrogatâ lege theatrali, pecuniam ad belli sumptus tolerandos non defuturam. *Idem.*

Ib. Schol. l. 33. Οὐδὲ γὰρ ἔχομεν νόμον] Malim οὐ γὰρ ἔχομεν νόμους; Num leges non habemus? *Idem.*

P. 67. l. 1. Νομοθέτας] Nomothetæ erant mille et unus, quanquam *Pollux* unum illum supra mille non recenseat, sorte electi. Is unus superaddebatur, ne pares essent suffragiorum calculi. Thesmothetæ quotannis in domo publicâ, ubi Leges adservabantur, conveniebant, ut viderent ne qua lex alteri contraria legi extaret, ne qua irrita inter ratas, neve plures de unâ et eâdem re. Quod si quas hujusmodi deprehendissent, descriptas in tabellâ proponebant publicè ad Archontum Eponymorum statuas: Prytanes verò concionem habebant, ut Nomothetas designarent. Referente Proëdro de legibus, iisque palam pro concione à scribâ recitatis, quisquis volebat, Leges suadebat vel dissuadebat, et si qua abroganda Lex erat, unicuique Legi abrogandæ quinque ex universis Atheniensibus eligebantur patroni. Populus, expensis utrinque rationibus, sciscebat quas Leges vellet è Nomothetarum, quibus tamen rem omnem integram committebat, vel antiquari vel ratas haberi. Hoc legum examen erat valdè necessarium in republicâ Atheniensium, ubi leges cumulandi, abrogandi, sanciendi, pruritus et φιλοκαινία dominabantur. Vide *Petit.* in Leg. Att. lib. i. tit. 2. *Poll.* lib. viii. 101, et

ibi doctiss. *Kühn*. Vide etiam *Sigon*. de Rep. Athen. lib. ii. cap. 4.

P. 67. l. 2 et seq. Μὴ θῆσθε νόμον μηδένα, εἰσὶ γὰρ ὑμῖν ἱκανοὶ] Multitudo Legum regnum malè constitutum indicat. Cùm enim leges ideò ferantur, ut perversitatem morum reprimant, ubi multæ leges, ibi multa sint flagitia necesse est. *Tourrellus*.

Ib. l. 2. Μὴ θῆσθε] *Laud*. θεῖσθε. *Ben*. α. θῆτε. *Wolfius* mavult θέσθε, et mox καὶ τȣ̀ς περὶ τῶν ϛρατευομένων ἐνίȣς, vel, omisso articulo, καὶ περὶ τ. ϛ. ε.

Ib. l. 4 et 5. Λέγω δὲ τȣ̀ς περὶ τῶν θεωρικῶν] Athenienses, post bellum Ægineticum, initâ cum Lacedæmoniis triginta annorum pace, mille talenta quotannis in ærario seponebant, non expendenda, nisi hostis in Atticam appulsus eam invaderet: si quis in alios usus ea impendenda esse decerneret, morte erat multandus. Hæc lex eo primùm ardore, quo nova plerumque instituta, observabatur. Postea Pericles, quò gratiam populo iniret, auctor fuit ut viritim civibus distribuerentur, ad ludos et spectacula: hoc tamen proviso, ut ingruente bello hæc pecunia in militum stipendia numeraretur. Utrique paritèr consensum est: verùm, ut omnis disciplinæ relaxatio seriùs ociùs in licentiam degenerat, adeò populus delectabatur hâc largitione, quam Demades *Viscum* appellabat, quo cives omnes se illaqueatum ibant, ut nullo omninò in casu eam vellet detrahi, annoque quo habitæ sunt orationes Olynthiacæ, Eubulus, princeps factionis quæ Demostheni adversabatur, legis auctor esset, quà capitali pœnâ cautum est, nequis pecuniam, à Pericle Spectaculis destinatam, in militum stipendia numerari satagat. Apollodorus etiam, quòd contrarium suasisset, multatus est. *Andoc*. de Pace cum Laced. *Thucyd*. lib. ii. *Diod*. Olymp. 87, an. 2. *Plut*. in Peric. *Demosth*. contra Neæram. Hæc ea est Eubuli Lex quam Demosthenes accusat, cuique rapidos Philippi progressus *Justinus* lib. vi. acceptos refert. En ipsius verba: *Hujus morte* (Epaminondæ ducis

Thebanorum) *etiam Atheniensium virtus intercidit: siquidem amisso cui æmulari consueverant, in segnitiam torporemque resoluti, non, ut olim, in classem et exercitus, sed in dies festos, apparatusque ludorum, reditus publicos effundunt; et cum actoribus nobilissimis poëtisque theatra celebrant, frequentiùs scenam quàm castra visentes; versificatoresque meliores quàm duces laudantes. Tunc vectigal publicum, quò anteà milites et remiges alebantur, cum urbano populo dividi cœptum est. Quibus rebus effectum est, ut inter otia Græcorum, sordidum et obscurum anteà, Macedonum nomen emergeret: et Philippus, obses triennio Thebis habitus, Epaminondæ et Pelopidæ virtutibus eruditus, regnum Macedoniæ, Græciæ, et Asiæ cervicibus, velut jugum servitutis imponeret.* Tourrellus. [Vide *Petit.* in Leg. Att. lib. iv. *Sigon.* de Rep. Athen. lib. iv. cap. 3. *Rhodigin.* Antiq. Lect. lib. viii. cap. 9. et *Liban.* Arg. ad sequentem orationem.]

P. 67. l. 5. Σαφῶς ἐτωσὶ] Παῤῥησία fiduciam causæ præ se ferens. *Wolfius.*

Ib. l. 5 et 6. Τὲς περὶ τῶν στρατευομένων ἐνίες] Juxta Solonis leges militares, unusquisque civium per vices nomen suum profiteri ac per se militare necessariò tenebatur; qui secùs fecerat, infami ἀστρατεύτε nomine notabatur, foroque et templis exulabat: quisquis autem ordinem suum deseruerat, ad Heliastarum tribunal sistebatur, quibus pœnam etiam aggravandi animus non deërat. *Æsch.* in Ctesiph. *Demosth.* contra Timoc: contra Neær. et de Rhod. Lib. Leges hisce posteriores de iis valdè derogabant, unde factum est, ut, labante antiquâ disciplinâ, cuivis liceret, nullam aliam ob causam quàm desidiam, militiam impunè detrectare. Demosthenes Solonis leges iterùm ut valeant cupit. *Tourrellus.*

Ib. l. 7. Διανέμεσι θεωρικὰ] *Pith.* δ. ὡς. θ. mox idem, sicut etiam *Ben.* ε. η. θ. ῥαθυμοτέρες.

Ib. l. 9. Ἀθυμοτέρες ποιεσιν] Ἧττον προθύμες εἰς

τὸ πολεμεῖν. Cur verò? Quia et pauciores sunt, et ignavos meliore conditione esse vident, quàm se, qui belli ærumnas et pericula tollerent. Hic indocti vulgi affectus est. Eruditi autem sciunt, eos optimâ esse conditione, qui officio funguntur maximè. *Wolfius*.

P. 67. l. 9 et 10. Ἐπειδὰν δὲ ταῦτα] Quod dicit non dicere videri vult, sed dicturum pollicetur, periculo remoto, ipsis auditoribus testibus citatis. *Idem*.

Ibid. Ἐπειδὰν δὲ ταῦτα λύσητε] Demosthenes multæ istis legibus sancitæ caput suum subduxit cautissimè; quippe quòd earum abrogationem solùm verbo tenus postularet, absque formulis ad id præscriptis. *Tourrellus*.

Ib. l. 11. Ἀσφαλῆ] *Pith.* ἀσφαλῶς habet, quod ad τὸ λέγειν referendum esset: sed perindè est, utrum dixeris παράσχητε ὁδὸν ἀσφαλῆ τῦ λέγειν, an παράσχητε ὁδὸν τῦ λέγειν ἀσφαλῶς. Mox nonnulli γράψαντα, ita ut Scholiastes legit. Atticis familiare est, Aoristum pro Futuro ponere.

Ib. Schol. l. 4. Τὺς νομίμυς] *Wolfius* mavult τὺς νόμυς, aut τὺς κυρίυς· hoc minimè placet: illud alterum certè verum est, atque ita legit *Petitus*, qui loco suprà laudato hoc Scholion citat.

Ib. l. 6 et 7. Τῦτο δὲ τὸ ἔργον ἦν τῶν θεσμοθετῶν] *Petitus*, loco suprà laudato: "Quod dicit Ulpianus, κρίνειν τὺς "νόμυς, μὴ πῶς ἐναντίοι ἀλλήλοις ἔλαθον ὄντες, fuisse "Thesmothetis cum Nomothetis commune, verum "est; imò Thesmothetæ huic rei caput et auctores "præcipui erant, ut qui tenerentur καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν "ἀκριβῶς ἐξετάζειν εἴ τις ἀναγέγραπται νόμος ἐναντίος "ἑτέρῳ νόμῳ." Vides eum non agnoscere vocem τινὲς, quæ sanè delenda esse videtur, nisi pro ἀλλήλοις legatur ἑτέροις.

P. 68. l. 3 et 4. Ἄλλως τε καὶ τύτυ μόνυ] Propositio: Nemo suadebit optima. Ratio: Quia privatìm cum capitali periculo ea res conjuncta est. 2. Et publicè non modò non prodest, sed etiam obest: λογισμοὶ ἀποτρεπ-

τικοὶ τῆς ἀλόγȣ τόλμης, ἐκ τȣ͂ τέλȣς καὶ τῶν ἐκβησομένων εἰλημμένοι. *Wolfius.*

Pag. 68. l. 6. Μηδὲν δὲ ὠφελῆσαι τὰ πράγματα] Τὴν πόλιν. Delectatur hoc nomine Demosthenes γενικῷ ὄντι ἀντὶ τῶν εἰδικῶν. *Idem.*

Ib. l. 7 et seq. Μᾶλλον ἔτι ἢ νῦν,—φοβερώτερον] Observentur particulæ ex supervacaneo additæ comparativo αὐξητικῶς, ἀντὶ τȣ͂, μᾶλλον ἔτι φοβερὸν, vel, omisso μᾶλλον, ἔτι φοβερώτερον ἢ νῦν. *Idem.*

Ib. l. 8. Καὶ λύειν γε] Amphibolia quædam est in verbis, propter ἔλλειψιν, ut dubites utrum velit, Athenienses postulare debere, ut Eubulus legem à se latam ipse abroget; an ipsum Eubulum postulare, ut sua lex à populo abrogetur. Sed prior ratio magìs mihi placet. *Idem.*

Ib. l. 9 et 10. Δεῖ τȣ́τȣς αὐτȣ̀ς ἀξιȣ͂ν] Δεῖ ἀξιȣ͂ν ὑμᾶς, τȣ́τȣς αὐτȣ̀ς λύειν· id est, ὅπως ἂν ȣ̂τοι αὐτοὶ λύωσι τȣ̀ς νόμȣς τȣ́τȣς, Postulandum est, qui hasce leges rogârunt, iidem utì abrogent. *Idem.* [Vox ἀξιȣ͂ν in Ed. ann. 1726. 12mo. non legitur.]

Ib. l. 10. Οὐ γάρ ἐςι δίκαιον] Αἰτιολογία ab injusto: contentione constans utilitatis et noxæ, gratiæ et odii. *Idem.*

Ib. l. 14 et 15. Πρὶν δὲ ταῦτα εὐτρεπίσαι] Πρὶν ἂν εὐτρεπίσητε. Repetit argumentum à periculoso, suprà positum, sed dilemmate tractatum, hoc ferè modo: Qui legem hanc abrogare sine vestrâ auctoritate instituerit; aut tyrannus sit oportet, aut amens, si exitium ultrò sibi accersîerit. *Idem.*

Ib. l. ult. Μηδένα ἀξιȣ͂τε τηλικȣ͂τον] Τȣ͂το γὰρ κατάλυσις ἂν εἴη τῆς δημοκρατίας, καὶ τυραννίς. *Idem.*

Ib. Schol. l. 23 et 24. Ἀλλὰ σὺ λύεις] *Morellius* in var. lect. ità hæc legit, utì nos edidimus. In Ed. *Wolf.* ità hæc sententia concipitur, ἀντίπιπτον ἔλυσε, * τὸν νόμον μηδὲν εὐλαβηθεῖης. Quod minùs placet. Fortassè legendum est: ἀλλὰ σὺ λύε τὸν νόμον.

SECT. VI.

Pag. 69. l. 4. Οὐ μὴν ἐδ' ἐκεῖνό γ' ὑμᾶς] Postulavit ut decernant abrogationem legis. Nunc decretum exequendum esse monet: non ignarus ingenii populi, τῦ ἐν μὲν τοῖς ψηφίσμασι τὰ μέγιςα αἱρεμένε, τοῖς δὲ ἔργοις ἐδὲ τὰ ἐλάχιςα διαπραττομένε. *Wolfius*.

Ib. l. 9. Ἢ περὶ ὧν γράφει] Ἢ ταῦτα διαπράξασθαι περὶ ὧν γράφει· τὸ ψήφισμα γράφει περὶ τέτε videtur durum. Quid si γραφῇ, ἀορ. β. ὑποτακτικῷ παθητικῷ; Quibus de rebus scripta fuerint, ad eas res conficiendas. *Idem*. [Valdè placet *Wolfii* conjectura: atque ità etiam legitur in *Ben*. ε. η. θ. particulâ ἂν præpositâ.

Ib. l. 14. Τὸ γὰρ πράττειν] Sententia est, consilia, orationes, decreta, referri ad agendum: actionem finem esse et cogitationum, et concionum, et decretorum: quæ, sine illâ, irrita sint omnia. Sic et virtutis laus omnis in actione consistit. *Idem*. [Hanc sententiam imitatus est *Sallustius* Bell. Jug. pag. 447. Ed. *Wasse*. *At ego scio, Quirites, qui, postquàm Consules facti sunt, acta majorum, et Græcorum militaria præcepta, legere cœperint; homines præposteri. Nam gerere quàm fieri, tempore posterius, re atque usu prius est.*

Ib. l. ult. Ὑπάρχειν] Cæteri impressi, et *Ben*. ε. η. θ. ὑπάρχει habent: ea certè lectio meliùs quadrat cum ingenio populi Atheniensis, quibus nulli usquàm ad concionandum ac decreta facienda promptiores fuerint, tum etiam oratoris verbis proximè sequentibus.

Pag. 70. l. 2. Καὶ γνῶναι πάντων ὑμεῖς ὀξύτατοι] Auditorum gratiam captat, in laudandâ ipsorum sagacitate; et tacitè eos ad benè agendum hortatur, à dedecore, quod suscepturi sint, si secùs fecerint; quantò enim solertiores extiterint in optimis consiliis dignoscendis, tantò fuerint infamiâ digniores, si deteriora sequerentur.

Ib. l. 3 et 4. Ἐὰν ὀρθῶς ποιῆτε] Ἐὰν ποιῆτε τὰ δέ-

οντα, τῶν θεωρικῶν ἀποστάντες, καὶ αὐτοὶ στρατευόμενοι. *Wolfius.*

Pag. 70. l. 4. Τίνα γὰρ χρόνον] Ab occasione et necessario: quod et periculum et probrum includit, simul etiam odium in Philippum concitat. *Idem.*

Ib. l. 7. Ἄνθρωπος] Vide Notas suprà, p. 119.

Ib. l. 7 et 8. Εἰ δὲ καὶ ταύτης κύριος τῆς χώρας γενήσεται] Chalcidicam regionem intelligit, in quâ Philippus, jam antequàm Olynthum obsedisset, duo et triginta urbes ceperat. Etenim contra omnium Justini exemplarium fidem, quæ communi mendo laborant, auctore Fabro, *Chalcidicam* pro *Cappadociam* lib. viii. cap. 3. reponere debemus. *Tourrellus.*

Ib. l. 9. Πάντων αἴσχιστα πεισόμεθα] Post πεισόμεθα *Benenatus* comma, *Wolfius* cum aliis omnibus, quæ quidem vidi, exemplaribus punctum, ponit. Ego persuadere mihi non potui quin cum interrogatione hæc legerem, tum quià minore cum vi ipsa alias efferentur, tum quià vim cæterarum interrogationum perperàm interrumpent, et aliquatenùs frangent. Quantam magnificentiam orationi afferant figuratæ hujusmodi interrogationes, docet *Fabius* lib. ix. cap. 2. et *Longinus* sect. 18. Vide Notas suprà, pag. 126.

Ib. l. 9 et 10. Πολεμήσαιεν] *Ben.* ε. η. θ. post πολεμήσαιεν, ἐκεῖνος habet. *Pith.* ita legit, εἰ ἐκείνῳ ἑτοίμως πολεμήσειε. Conjicio legendum εἰ ἐκεῖνος πολεμήσειε. *Wolfius* ita hæc transtulit, *si bellum gererent:* notamque addit: *Si ipsi ultrò lacesserent Philippum.* Optimè quidem hoc modo sensus constat, et argumentum à fortiori continet: si enim ultrò Philippum lacessentibus auxiliaturos se polliciti sunt, quantò magis eosdem jam adjuvent oportet à Philippo bello petitos? Verùm huic interpretationi omninò non quadrat sequens vox σώσειν, quæ certè ad eos propriè referenda est, quibus in sui defensionem, non aliorum oppugnationem, subveniendum esset.

Ib. l. 12. Οὐ βάρβαρος] Græci omnes alias nationes,

non exceptâ Macedoniâ, pro barbaris habebant. Alexander, qui Xerxis tempore Macedoniæ rex erat, ludis Olympicis, ut qui barbarus esset, exclusus est, neque iis tandem aliquandò admissus, antequàm se Argis oriundum esse probâsset. Idem Alexander, cùm à Persarum castris ad Græcos transîisset, ut iis prædiceret, Mardonium primâ luce eos de improviso aggressurum, perfidiæ crimen diluit antiquâ suâ origine quam ad Græcos referebat. Nihil opus fuisset eum ad majores suos recurrere, quò istiusmodi prætextu se defenderet, si isto tempore Macedonia Græciæ pars esset. *Tourrellus.*

Pag. 70. l. 12. Οὐχ ὅ,τι ἂν εἴποι τις] Plura in Philippum probra conjecisset, si potuisset: etsi quæ hæc probra sunt, non esse Atheniensem, inimicum esse Atheniensium, illisque eripuisse illa, quæ et ipsi olim per injuriam rapuerant? Sic causa bona superior est eloquentiâ inimici. *Wolfius.*

Ib. l. 14. Συγκατασκευάσαντες] Τῷ Φιλίππῳ τὰ πράγματα καὶ τὴν ἀρχήν· ἐπειδὴ ἅπαντα ταῦτα εἰωκότες, καὶ συγκατασκευακότες ἐσόμεθα. Sententia est, culpam esse penes ipsos Athenienses; neque in duces, neque in oratores, neque in fortunam, conferri posse. *Idem.* [*Pith.* legit συσκευάσαντες.]

Ibid. Τότε] Ὅταν οἱ Ὀλύνθιοι ἀπόλοιντο. *Idem.*

Ib. l. 15. Τὰς αἰτίας οἵ τινές εἰσι] ἀντίπτωσις Ἑλληνικὴ, ἀντὶ τοῦ, τίνες εἰσὶν οἱ αἴτιοι τούτων. *Idem.*

Ib. l. 17. Οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς τοῦ πολέμου κινδύνοις] Ἐν τοῖς ἀγῶσι, καὶ ταῖς μάχαις. Noto exemplo rem illustrat, quod et ipse ad Chæroneam imitatus, ἐν τῇ μάχῃ καλὸν οὐδὲν, οὐδ' ὁμολογούμενον ἔργον οἷς εἶπεν ἀποδειξάμενος ᾤχετο λιπὼν τὴν τάξιν, ἀποδρὰς αἴσχιστα καὶ τὰ ὅπλα ῥίψας, οὐδὲ τὴν ἐπιγραφὴν τῆς ἀσπίδος αἰσχυνθεὶς, ἐπιγεγραμμένης γράμμασι χρυσοῖς ἀγαθῇ τύχῃ. Verùm ille Iambico versu id convitium eludere solebat, cùm diceret, ἀνὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται. *Idem.*

P. 71. l. 6. Εὔξασθαι μὲν] Vide Notas suprà p. 199.

Ib. l. 9. προτεθῇ] *Voss.* προτιθῇ.

Sect. VII.

Pag. 71. l. 12. Εἰ δέ τις ἡμῖν ἔχοι τὰ θεωρικὰ ἐᾶν] Ὑποφορὰ, de aliâ ratione sumptuum exquirendâ. Sicut in Olyn. I. [III. p. 103.] Λέγουσι δὲ καὶ ἄλλους ἑτέρους πόρους. *Wolfius*. [In nonnullis ἔχει vel ἔχῃ legitur.]

Ib. l. ult. Φημὶ ἔγωγε] Concessio hypothetica, cui mox subjicit inficiationem: sine theatrali pecuniâ non suppetere belli sumptus. *Idem.*

Ib. Schol. l. 7 et 8.] Ὅτι οὐ δύναμαι———ἡμέτερα] Sententia postulat ut legamus δύναμαι——ἡδέα· et sic quidem *Morellius* in variis lectionibus, ut etiam *Wolfius*, legendum vult: in ejus autem Edd. pro ἡμέτερα, ἡδύτερα reperitur, quod profectò propiùs accedit.

Ib. l. 14 et 15. Ζητεῖτε, φησὶ] *Morellius* in var. lect. Ζητεῖτε, φησὶ, παρὰ τοῦ συμβούλου ἡδέα· εὐχὴν, ὡς ἔοικεν. *Wolfius* mavult, Τί ζητεῖτε παρὰ τοῦ συμβούλου; εὐχὴν, ὡς ἔοικεν, ἀπαιτεῖτε· οὐ γὰρ μόνον, κ. τ. λ.

Ib. l. 24. Τύχης ἡγούμενον] *Wolfius* certissimâ emendatione reponi vult εὐχῆς ἡγούμενος· τὸ τύχη omninò nihil hùc pertinet: mox idem εὐπορῆσαι, quod sententia postulat; ευ et α sæpè librariorum incuriâ mutantur.

P. 72. l. 4. Ἀλλ' οἶμαι μέγα] Est et hoc σκωπτικὸν, significat enim eos, amantium instar, sibi somnia fingere. *Wolfius.*

Sect. VIII.

Pag. 72. l. 12 et 13. Οὗτοι σωφρόνων] Iterùm dedecus inculcat, et ipsorum exemplum amplificat: Si, inquit, Megarenses rectè oppugnâstis; quantò magìs oppugnandus erit Philippus! *Wolfius.*

Ib. l. 13 et 14. ἐλλείποντάς τι] Sic ordina: ἐλλείποντάς τι τοῦ πολέμου, δι' ἔνδειαν χρημάτων· et mox, δι' ἀπορίαν ἐφοδίων τοῖς στρατευομένοις, scilicèt δοθησομένων, ἢ ἀναγκαίων ὄντων. Ἐφόδια verò intelligo τὰ σιτηρέ-

σια, de quibus Philippicâ I. [Vide Notas p. 137.] *Wolfius*.

Pag. 72. l. ult. et seqq. Κορινθίυς] Demosthenes Atheniensium virtutem recalefacere studet, in memoriam ipsis revocando insignem patrum ipsorum expeditionem circiter sæculum antè factam. Simùl atque Græcia confœderata Persarum regem propulsâsset, statìm victores in se invicèm arma verterunt. Athenienses ac Lacedæmonii suis utrique partibus præfuerunt. Reliqui, proùt quosque aut voluntas aut commodi ratio trahebat, vel has vel illas partes amplexi sunt. Corinthii et Megarenses illo tempore inter se bellabant; causa belli erat de finibus suis contentio. Megarenses, quibus commodiùs esset ab Atheniensibus quàm à Lacedæmoniis auxiliandum, ab his elapsi sunt ut illis se conjungerent. Corinthii minimè hoc erant perterriti, seque persuasissimos habentes, Athenienses, in Ægypto et Æginâ occupatos, ad novum hoc bellum sufficere non posse, in Megarensium fines se intromisêrunt. Athenienses verò non tam virium suarum quàm virtutis suæ rationem habuerunt. Senes juvenesque, qui servabant domi, ad socios defendendos unà alacres profecti sunt, quæsivêre hostem, ac profligârunt. *Tourrellus*.

P. 73. l. 1. καὶ Μεγαρέας] Megara, insignis Græciæ urbs, æquali ferè à Corintho et Athenis intervallo dissita, prope sinum Saronicum. Hoc bellum contigit duodecim annos post bellum, de quo in præcedenti notâ dictum est. Megarenses, postquàm præsidiarios Atheniensium milites trucidâssent, Lacedæmoni, ac Corintho etiam ipsorum capitali hosti, contra quem Athenienses ipsorum causam suscepissent, se conjunxêre. Athenienses, eorum tam perfidâ defectione animoque adeò ingrato commoti, injuriam ulcisci decreverunt. Itaque Megarensibus denuntiârunt, ne terram Cereri et Proserpinæ sacratam contra fas excolerent: quâ admonitione detrectatâ, eos aditu in portus et regionem Atticæ

decreto interdixêre: idque decretum acerbius bellum Peloponnesiacum accendit. Ex oratione Demosthenis credideris, bella, de quibus loquitur, ab auditoribus suis fuisse gesta. Hujusmodi anachronismis uti eloquentiæ conceditur, quæ hoc modo ad posteros transfert majorum suorum gloriam. Optima est hæc ratio in animos hominum se insinuandi, adque intimos affectus rectâ viâ incedit. Nullum nos ità movet exemplum ut nostrum; nihilque est quod quis tantùm, quantùm semetipsum, imitari gestiat. *Tourrellus.*

P. 73. l. 4. Καὶ ταῦτ' ἐχ, ἵν' α.] Ἐπιδιόρθωσις, quâ excusat asperitatem orationis, fine, et exemplo majorum, cum reprehensione adversariorum. *Wolfius.*

Ib. Schol. l. 8 et 9. Ὄργια τῶν θεῶν] Fortassè addendum γινόμενα ἐν αὐτῇ. *Idem.*

Ib. l. 10. Ὀργᾶν ἐν αὐτῇ] Omninò, cum *Wolfio*, ἐν αὐτῇ redundare puto: vel potiùs suo loco turbata ad præcedentia ὄργια τῶν θεῶν retrahi debere.

P. 74. l. 2. Τὸν Ἀριστείδην ἐκεῖνον] Aristides, Justus cognomine, non nihil ad victorias Marathoniam ac Salaminiam contulit, atque Atheniensium ad pugnam Platææ dux erat. Eum jure etiam dixeris Athenarum in Græciâ imperii prima jecisse fundamenta. Aristidis virtus apud omnes reverentèr habita id potissimùm effecit, ut Græci, postquàm Persas vicissent, Athenarum potiùs quàm Spartæ dominationi se summitterent: Plato, accuratus ille hominum æstimator, in Gorg. [pag. 526. Ed. *Serrani*] eum omnium Græcorum perfectissimum atque integerrimum fuisse testatur. *Tourrellus.*

Ibid. Τὸν Νικίαν] Alius dux Atheniensium, ditissimus, itemque maximè munificus, occubuit bello Siculo, quod ne susciperent omnibus modis cives suos dehortari voluit: verùm apud eos Alcibiadis ipsius æmuli auctoritas prævaluit. *Idem.*

Ib. l. 3. Τὸν Περικλέα] Hic vir et patriæ et sæculi sui decus fuit. Scientiâ politicâ, militari, atque elo-

quentiâ paritèr insignis. Ex his tot ac tam præclaris dotibus tanta ei Athenis nata est auctoritas, ut ab iis qui ipsi invidebant pro novo Pisistrato haberetur. Undè factum est, ut primò necesse illi esset moderatione atque obsequio, etiam plus quàm decuit, in suâ agendi ratione uti. Postquàm verò tantam potestatem nactus esset, quantâ opus fuit ad liberè agendum, tum ille Atheniensium mollitiæ haud diutiùs indulsit, verùm tantâ cum severitate singulos in officio continebat, ut iidem homines, qui, ab ipso gloriâ cumulati, eum vicissìm omni honorum genere onerâssent, de supplicio ei infligendo cogitarent. Plato voci publicæ de Pericle fidem abrogare audet, ipsumque populi Atheniensis corrumpendi insimulat. Quid, inquit is philosophus, de equisone sentiamus, qui equum curare in se receperit, eumque feriorem reddiderit quàm acceperat? *Plat.* in Gorg. [pag. 416. Ed. *Serran.*] *Tourrellus.* [Vide *Plutarch.* in Pericle, et *Isocratem* in Orat. περὶ ζεύγους.]

P. 74. l. 3 et seqq. Ἐξ οὗ δὲ οἱ διερωτῶντες ὑμᾶς οὗτοι πεφήνασι ῥήτορες, τί βούλεσθε; τί γράψω;] Oratores id unicè quærebant, ut populum gubernarent: populusque solâ erat adulatione gubernandus. Ad eum igitur id imperium pertinebat, qui ad assentationem esset eruditissimus, vel potiùs qui deceptoris partes agere potissimùm calleret. In hosce homines, tam turpitèr obsequiosos et populari gratiæ servientes, certè non minùs quàm Orator noster, invehitur Aristophanes in Equitibus Act 1. Sc. 1 et 2. idemque in Vespis 2. Aristoteles, de Rep. lib. iv. cap. 4. lib. v. cap. 6 et 11. Isocrates, de Pace. Quicunque, exclamat Demosthenes, (in Oratione de Rep. Ord.) Reipublicæ prodesse velit, primò auribus vestris mederi debet, nihil aliud audire assuefactis quàm quod eas titillet. Cleones et Cleophones, inquit Demetrius Phalereus, I. De Eloq. c. 315. hoc est, assentatores populum Atheniensem totum possident, qui non nisi istorum auribus atque intellectu uti vult. *Idem.*

P. 74. l. 5 et 6. πϱοπέποται] Valdè delectatur hâc metaphorâ Demosthenes. Sic alibì dixit πϱοπίνειν τὴν πατρίδα τοῖς ἐχθροῖς· et τὴν ἐλευθερίαν πϱοπεπωκότες. De vocis etymo haud nostrum est disserere: adeas *Hen. Steph. Bud. Suid.* et *Harpocrat.*

SECT. IX.

Pag. 74. l. 10. Καί τοι σκέψασθε] Collatio reipublicæ majorum et suæ ætatis: qualis est apud Isocratem, sed multò copiosior in Areopagiticâ, et oratione de pace. Hunc autem servat ordinem, ut primùm de Græcâ, deindè de urbanâ, àdministratione dicat. Deniquè magistratuum privatas res conferat: et populo torporem excutere studeat. *Wolfius.*

Ib. l. 10 et seqq. Καί τοι σκέψασθε—τῶν πϱογόνων ἔργων, καὶ τῶν ἐφ' ὑμῶν] *Fabius* lib. vi. cap. 5. *Idem* (Demosthenes) *cùm offensam vereretur, si objurgaret populi segnitiem, in asserendâ libertate reipublicæ, majorum laude uti maluit, qui eam fortissimè administrâssent. Nam et faciles habuit aures, et natura sequebatur, ut meliora probantes pejorum pœniteret.* Vide *Dionys. Halicarnass.* cap. de figuratis causis.

Ib. l. 13. Οὐ γὰϱ ἀλλοτϱίοις] Τὸ τελικὸν αἴτιον τȣ̃ διηγήματος, ἡ κοινωφέλεια· εὐνοϊκὸν δὲ τȣ̃το. Sic Isocrates Παραινέσει· τὰς τȣ̃ πατρὸς πϱοαιρέσεις ἀναμνησθεὶς, οἰκεῖον καὶ καλὸν ἕξεις παϱάδειγμα τῶν ὑπ' ἐμȣ̃ λεγομένων· et in Philippicâ: ἐνθυμȣ̃ δὲ διότι μηδὲν ἀλλοτρίοις παραδείγμασι χρώμενος, σὲ παρακαλῶν τυγχάνω. *Wolfius.*

Ib. l. 14 et 15. Ὑμῖν———εὐδαίμοσιν ἕξεσι γενέσθαι] Observa pares casus, qui verbum antecedunt et sequuntur. Isocrates: τῶν πϱοσποιησαμένων εἶναι σοφιστῶν. Martialis:

Nobis non licet esse tam disertis.

Ib. Schol. l. 20. Τῷ ςόμαῖι] *Morellius* in var. lect. utì et *Wolfius* in margine, τῷ πόμαῖι habet. Fortassè ità hæc legenda sint: δεξιωσάμενος αὐτὸ (scilicèt τὸ

ποτήριον) τῷ στόματι· ut hic sensus sit: *cùm quis,—accepto* à pincernâ *poculo, eoque levitèr delibato, &c.*

P. 74. Schol. l. 29 et 30. Τί ἂν, οἱ πρόγονοι ἐμίσουν αὐτοὺς] *Wolfius* in margine, τοὺς προγόνους ἐμίσουν αὐτοί· quæ certissimè germana lectio est, quamque sententia omninò postulat.

P. 75. l. 1 et seq. Πέντε μὲν καὶ τετταράκοντα ἔτη] Isocrates in Panegyrico habet ἑβδομήκοντα, in Panathenaico πέντε καὶ ἑξήκοντα· et Obsopæus in veteri exemplari legi ostendit ξέ. Fortassìs hìc legendum καὶ ἑξήκοντα. Tertiâ Philippicâ verò scribit, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι προστάται ἑβδομήκοντα ἔτη καὶ τρία τῶν Ἑλλήνων ἐγίνοντο. Chronologiam à Pausaniæ Spartani interitu usquè ad cladem Hellesponticam puto perducendam: postquàm, captis à Lysandro Athenis, Lacedæmonii terrâ marique rerum potiti sunt, donèc, iisdem victis ad Cnidum, Conon patriæ opes et dignitatem aliquâ ex parte recuperavit: quas sociali bello Chares denuò evertit, nec multò pòst Philippus in Græciâ grassari, non armis magìs quàm auro Macedonico et proditione, ac dominari, cœpit: cui Demosthenes, quantùm potuit, est adversatus. *Idem.*

Ib. l. 1 et 2. Πέντε—καὶ τετταράκοντα ἔτη] Vide *Meurs.* de Fort. Athen. cap. 10. Ibì quidem, utì etiam in utrâque *Wolfii* Editione, ἑξήκοντα legitur, quibus *Pith.* concordat. *Voss. Laud.* et *Ald.* τετταράκοντα exhibent, quod profectò confirmatur ex oratione de Rep. Ord. ubì tota hæc comparatio, ad verbum ferè, iterùm occurrit, et legitur ut hìc, πέντε μὲν τοίνυν καὶ τετταράκοντα ἔτη τῶν Ἑλλήνων ἦρξαν ἐκεῖνοι ἑκόντων. *Wolfius* autem et ibì pro 45 legendum putat 65. ξέ non μέ nisi quis (ipsius verba sunt) fortè cavilletur, legitimum imperium 45 durâsse annos: reliquis, in tyrannidem degenerâsse. Sed et perpetua tyrannis illa fuit, aut certè πειθανάγκη· et hæc exceptio non decet laudatorem.

Ibid. Πέντε κ. τ. λ. ἑκόντων] A quarto anno Olym-

piadis LXXV. ad secundum octogesimæ quintæ. Postquàm Græci ex pugnis Salaminiâ et Platæensi didicissent, quid virtus ac disciplina contra multitudinem possent, consilia iniêre quomodò adversus nova Persarum regis molimina se præmunirent. Unaquæque Græciæ urbs singulare quodammodò imperium erat. Multitudo ducum multa secum necessariò fert incommoda: hæc igitur ut præcaverent, constituêre unum totius nationis imperatorem eligere, idque munus omnes ad Pausaniam, Lacedæmoniorum regem, unanimes detulerunt. Illo Rex brevi abusus est, eóque processit ut etiam cum Persis clandestinum haberet consilium Græciæ iis subjugandæ, hâc scilicet conditione, ut eam sibi præfecti nomine provinciam nancisceretur. Itaque eum Spartani revocârunt, et principatûs pertæsi, qui reges suos efficeret tyrannos, eum ultrò ad Athenienses transtulêre. Hi delatum accepêre: nullumque tum temporis consilium cœpêre, nisi in generalibus conventibus ad Delum habitis. Ibi definierunt quid singulæ urbes ad communem causam promovendam conferrent: quæ tamen omnes suis legibus gubernabantur. Ut verbo dicam, Athenienses usquè ad bellum Peloponnesiacum principatum ità tenuerunt, ut ex ipsorum studio solùm muneris sui cum dignitate adimplendi intelligeretur, quique inferiores erant, æqualitatis tamen similitudinem reliquam haberent. Itaque clades Xerxis, atque initium belli Peloponnesiaci, duæ sunt Epochæ, quæ quadraginta quinque annos complectuntur, quibus Athenienses imperium obtinuêre in Græcos sponte suâ subditos. Etenim post bellum Peloponnesiacum, Athenis iniquo animo paruerunt: et ipse Thucydides, quamvis Atheniensis, confitetur omnes hujus belli cursu in Lacedæmonios inclinatione animorum propendisse. Additis igitur viginti septem annis belli Peloponnesiaci, quadraginta etiam quinque, inter cladem Xerxis et hoc bellum, elapsis, duraverit Atheniensium imperium septuaginta duos annos integros, sive septuaginta-tres

inchoatos. Demosthenes, juxtà posteriorem hunc calculum, in tertiâ Philippicâ dicit Athenas Græciæ imperâsse annos tres et septuaginta. Eâdem ratione Isocrates, cùm hoc imperium tantùm annos sexaginta quinque durâsse dixisset, ejus durationem alio in loco ad plusquàm septuaginta extendit. Facilè hæc discrepantia componitur, distinguendo tempore quo Græci volentes, quoque inviti, Atheniensibus paruerint. *Tourrellus.*

P. 75. l. 3. Μύρια τάλαντα] Id est, circiter vicies centum mille libras nostrâ monetâ. Vide suprà p. 146. Ingentem sanè pecuniæ summam, quamque ut congererent, maximâ frugalitate præditos fuisse oportuit Atheniensium majores.

Ib. l. 4. Συνήγαγον] *Pith.* ἀνήγαγον.

Ib. l. 5 et 6. Ὥσπερ ἐςὶ προσῆκον] Quo auctore? Philautiâ et arrogantiâ Græcâ. Barbari enim respondeant, vel sua cuique nationi tenenda esse, vel, quæ plus armis possit, rectè victis imperare. *Wolfius.* Iphigenia in Euripide pag. 64. par. 2.

Βαρβάρων δ' Ἕλληνας εἰκὸς ἄρχειν, ἀλλ' ȣ̓ Βαρβάρȣς,
Μῆτερ, Ἑλλήνων· τὸ μὲν γὰρ δȣ̃λον, οἱ δ' ἐλεύθεροι.

Ib. l. 6 et seq. Πολλὰ δὲ καὶ καλὰ, κ. τ. λ.] ad Marathonem, Salamina, et Platæas. *Tourrellus.*

Ib. Schol. l. 21 et 22. Περδίκκας ὁ ἀδελφὸς] In nostro legebatur Περδίκκας ὁ θεῖος Ἀμύντȣ, ἀδελφὸς Φιλίππȣ τȣ̃ πατρὸς Φίλιππος. Rectissimè *Morellius* in var. lect. et *Wolfius* in margine ità hæc legenda indicant, utì nos ipsa edidimus: satìs enim notum est, Philippi patrem Amyntam fuisse. Neque etiam sic omnia rectè habent: etenim pro θεῖος legendum est υἱός, cùm tres fuerint Amyntæ filii, Alexander, Perdiccas, et Philippus. Vide Diod. lib. xv. Quæ sequuntur obscura adhùc videntur et quidem mutilata.

P. 76. l. 1 et seqq. Δημοσίᾳ μὲν τοίνυν οἰκοδομήματα ——κατεσκεύασαν] Ad hæc sic ait Scholiastes: ȣ̓ περὶ τῶν οἰκοδομημάτων λέγει, ἀλλὰ τῶν ἀναθημάτων καὶ

γὰρ τούτων εἰσὶν. ἴσως ὑπερβολαί. Non video quarè Ulpianus non admittat, hæc verba oratoris debere intelligi de ædificiis, sed tantùm de donariis. Nam et magnificè ædificaverat Pericles Propylæa et Odæum, usus operâ Mnesicli Architecti, de quibus Plutarchus in Pericle, et de Propylæis quidem gloriabantur Athenienses; testis Æschines in oratione περὶ παραπρεσβείας· ἀνιστάμενοι δὲ οἱ συντεταγμένοι ῥήτορες, περὶ μὲν τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως οὐδὲν ἐνεχείρουν λέγειν, ἀποβλέπειν δὲ εἰς τὰ προπύλαια τῆς πόλεως ἐκέλευον ἡμᾶς, καὶ τῆς ἐν Σαλαμῖνι πρὸς τὸν Πέρσην ναυμαχίας μεμνῆσθαι καὶ τῶν τάφων καὶ τῶν προγόνων, κ.τ.λ. Et ob ejus ædificii magnificentiam in invidiam adducebantur à vicinis, testis idem Æschines in eâdem oratione: Ἐπαμεινώνδας στρατηγὸς οὐχ ὑποπτήξας τὸ μὲν τῶν Ἀθηναίων ἀξίωμα, εἶπε διαῤῥήδην ἐν τῷ πλήθει τῶν Θηβαίων, ὡς δεῖ τὰ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλεως προπύλαια μετενεγκεῖν εἰς τὴν προστασίαν τῆς Καδμείας. Ex his patet, quantùm hallucinatus sit Scholiastes, locum Demosthenis non debere intelligi de ædificiis; sed tantùm de donariis περὶ ἀναθημάτων, tanquàm si Minervam Phidiæ tantùm et alia donaria sola digna admiratione fuisse censuisset. Nam et ipse Demosthenes infrà contra Androtionem [utì etiam Orat. de Rep. Ord.] ædificia magnifica recenset, sic: προπύλαια, ὁ Παρθενὼν, στοαὶ, νεώσοικοι. *Palmerius.* [Vide infrà p. 238 et seqq.]

P. 76. l. 4. Ἀναθημάτων] Ἀνάθημα Græcis non dicitur de omni re, quæ diis consecrabatur, sed de illo tantùm genere donorum, quæ suspendi poterant, aut in excelso et conspicuo loco statui, ut essent templis ornamento, qualia sunt phialæ aureæ et argenteæ, tripodes, acerræ, corollæ, et similia. Vide *Salmas. Plin.* Exercitat. in Solin. Polyhist. qui plura ibì disputat de voce ἀνάθημα, eamque nusquàm apud Græcos in malam partem accipi, pro ἀνάθεμα, contendit.

Ib. l. 6 et 7. Ἐν τῷ τῆς πολιτείας ἤθει] Ἦγουν τῷ δημοκρατικῷ, ἐν ᾧ αἱ ἰσότητες εὐδαιμονοῦσιν. *Wolfius.*

P. 76. l. 6 et seqq. Ἐν τῷ τῆς πολιτείας ἤθει μένοντες, ὥστε τὴν Ἀριστείδου, καὶ τὴν Μιλτιάδου, κ. τ. λ.] Nemini unquàm animus ab re omissior fuit, quàm Aristidi et Miltiadi. Aristidis tota hæreditas ad eum efferendum non sufficit, neque ille duabus suis filiis quidquam præter gratorum civium misericordiam reliquit. Qui Miltiadi invidebant paulò pòst pugnam Marathoniam effecêre, ut is quinquaginta talentis muletaretur. Quam pecuniam, quòd solvere non poterat vir, qui non alias divitias quàm gloriam sibi cumulare noverat, in vincula publica conjectus est, ibiquè cum summo patriæ suæ dedecore, diem obîit supremum. [Vide Corn. Nep.] *Tourrellus.*

Ib. l. 9. Εἶδεν] Cæteri omnes impressi et MSti οἶδεν habent. Ea lectio certè melior est, eum indicet illorum domos ne distingui quidem posse à cæteris. Sic etiam Orat. de Rep. Ord. ὥστε τὴν Θεμιστοκλέους, τὴν Κίμωνος, καὶ τὴν Ἀριστείδου, καὶ Μιλτιάδου, κ. τ. λ. εἴτις ἄρα οἶδεν, κ. τ. λ. Confirmatur etiam à sequentibus ὁποία ποτ' ἐστίν.

Ib. l. 12. Τὸ κοινὸν αὔξειν] *Horatius* Od. II. xv.

Privatus illis census erat brevis,
Commune *magnum*——

Ib. l. 14 et 15. Ἴσως διοικεῖν, μεγάλην εἰκότως ἐκτήσαντο εὐδαιμονίαν] *Eurip.* Phœniss. Act. 2. Sc. I.

κάλλιον——
Ἰσότητα τιμᾷν· ἣ φίλους ἀεὶ φίλοις,
Πόλεις τε πόλεσι, ξυμμάχους τε ξυμμάχοις,
Συνδεῖ· τὸ γὰρ ἴσον νόμιμον ἀνθρώποις ἔφυ.
Τῷ πλέονι δ' αἰεὶ πολέμιον καθίσταται
Τοὔλασσον——

Ib. Schol. l. 15. Ἀλλὰ τῶν ἀνα.] *Wolfius* legisse videtur οὐδέ· vertit enim *neque de donariis.* Uteunquè legas, equidèm haud video quarè tantoperè hallucinatum Scholiasten *Palmerius* dicat. Scholiastis hic sensus est. Ædificia, et donaria, uteunquè sint splendida (id enim haud negat), superari fortassè possunt: non item

facinora, propter quæ hæc donaria suspensa sunt: ideóque de his, non illis etiam, dici, ὥϛε μηδενὶ τ. ὑ. ὑπερβολὴν λελεῖφθαι.

P. 76. Schol. l. 21. Πλαταιέων] Ea vox incolas Platæarum, non ipsas Platæas, significat, quod tamen hìc opus est, sicùt anteà ἐκ Σαλαμῖνος· itaque haud dubitavi Πλαταιῶν reponere.

P. 77. l. 2. Ὑπὸ τῶν χρηϛῶν] De Eubuli hoc cognomento nihil mihi constat, sed de Phocione sic scribit Plutarchus: ὥϛε θαυμάζειν, ὅπως καὶ ὁπόθεν τραχὺς οὕτως ἀνὴρ καὶ σκυθρωπὸς ἐκτήσατο τὴν τοῦ χρηϛοῦ προσηγορίαν. *Wolfius*.

Ib. l. 3. Ἆρά γε ὁμοίως] Interrogatio negans, et propositio hujus loci: Nostri Magistratus sunt veteribus dissimillimi: κατὰ παράλειψιν. *Idem*.

Ibid. Καὶ παραπλησίως] Sæpissimè in MStis permutantur καὶ et ἢ, quod et hìc factum esse, nemini, opinor, dubium erit. In *Pith.* ἢ legitur. Sic noster in Orat. de fal. leg. p. 265. ἆρά γε ὅμοια ἢ παραπλήσια τούτοις;

Ib. l. 6. Λακεδαιμονίων μὲν] Ob cladem Leuctricam, quam et Cicero scribit Lacedæmoniis fuisse pestiferam: quà, cùm Cleombrotus, invidiam timens, temerè cum Epaminonda conflixisset, Lacedæmoniorum opes corruerint. Vide Diodorum 15. et Isocratem in Philippicâ et Archidamo. *Wolfius*.

Ib. l. 7. Τῶν δ' ἄλλων οὐδεὶς] Οὔτε Ἀργείων, οὔτε Ἀρκάδων, οὔτε Θετταλῶν, οὔτε Κορινθίων, οὔτε Μεγαρέων, ὧν οὐδεὶς λόγος. *Idem*.

Ib. l. 10 et 11. Τὰ τῶν ἄλλων δίκαια βραβεύειν] Id quod Orat. de Rep. Ord. et alibi dicit τὰ δίκαια ὁρίζειν τοῖς ἄλλοις, et de quo passìm magnificè gloriatur.

Ib. l. 11 et seq. Πλείω δ' ἢ χίλια καὶ πεντακόσια τάλαντα, κ. τ. λ.] Eam pecuniæ summam, recuperandæ Amphipoli destinatam, Chares dissipaverat. *Tourrellus*.

Ib. l. ult. et seqq. Οὓς δ' ἐν κ. τ. λ. εἰρήνης οὔσης, ἀπολώλει] Ulpianus et Wolfius hoc intelligendum volunt de pace quâ Athenienses censuerunt libertatem Chiis, Rhodiis, Byzantinis, aliisque defectoribus, esse relin-

quendam. Si sìc res habeat, ità hæc vertenda sunt, *quæ bello acquisivimus, per pacem amisimus.* Magìs autem naturale mihi, videtur, referre hæc ad eventus recentiores, velutì expugnationem Pydnæ, Potidææ, aliarumque Thraciæ urbium, quæ sociæ erant Atheniensibus, quasque Philippus non, nisi post confectam cum Athenis pacem, secundo ejus regni anno, ceperat. *Tourrellus.*

P. 78. l. 1 et 2. Ἀπολωλέκασιν ȣ̃τοι] Ἐποίησαν ἀποςῆναι ἡμῶν, διὰ τὴν τȣ̃ Χάρητος πολυπραγμοσύνην καὶ ὕβριν. Vide Argumentum orationis Isocraticæ de pace, et Diodori 16. *Wolfius.*

Ib. l. 5. Ἀλλ' ὦ τᾶν] Hactenùs τὰ Ἑλληνικὰ, in quibus recensendis, et παραλείψει usus est, et Græciæ principatum amissum, provinciam amissam, pecuniam inutilitèr insumptam conquestus, ad extremum Philippi incrementa non prohibita, sed aucta, magistratibus objicit. Nunc ad τὰ πολιτικὰ transit, iisque extenuatis et contemptis, invidiam conflat tribunis plebis, qui populi ignaviâ ad suas opes augendas abutantur: eâque occasione ad rem gerendam eum excitat, et ad pristinam libertatem et dignitatem recuperandam. *Idem.*

Ib. l. 7 et 8. Κονιῶμεν] *Wolfius* legit κοινῶμεν, quod certè falsum est, vertit autem *reficimus;* qui sensus ut obtineat, scriptum oportuit καινῶμεν. Multò meliùs est, ut opinor, κονιῶμεν, *dealbamus,* propiúsque tangit futilem ac inanem Eubuli aliorumque τῶν χρηςῶν rerum administrationem. Et sic præter nostrum *Laud.* et *Ald.*

Ib. l. ult. et seqq. Ἐκ πτωχῶν πλȣ́σιοι γεγόνασιν] *Pith.* ταχὺ πλȣ́σιοι habet, quod certè recipiendum est. In voce ταχὺ tota vis sententiæ ponitur: nemo enim alicui vitio vertat, quòd dives factus sit: siquis autem ad magnas divitias derepentè pervenerit, in eum demùm jure cadet suspicio fortunæ malis artibus amplificatæ: juxta illud Menandri: ȣ̓δεὶς ἐπλȣ́τησε ταχέως δίκαιος ὤν. Noster Philipp. iv. p. 86. Καὶ γάρτοι τȣ́των μὲν ἐκ πτωχῶν ἔνιοι, ΤΑΧΥ πλȣ́σιοι γεγόνασι, κ. τ. λ. Et sic *Cicero* ad verbum, Philipp. 8. p. 521. Ed. *Græv.*

ex mendicis REPENTE *divites*, &c. De istiusmodi hominibus vide *Aristoph.* in *Plut.* et alibì passìm.

P. 78. Schol. l. 12. Ἐκτήσαντο] ex *Wolfii* mente reposui ἀνεκτήσαντο, quod etiam sententia omninò postulat.

P. 80. l. 2. Βοΐδια] *Pith.* et *Ben.* β. γ. βοηδρόμια· quod hìc legi etiam Scholiastes docet. Ineptè, si quid usquàm. Etenim quem hìc sensum elicies ex voce βοηδρόμια; Et quomodò dixeris βοηδρόμια πέμψωσιν; In Orat. de Rep. Ord. ubì tota hæc comparatio iterùm occurrit, legitur ἀγαπᾶτε ἄν τι αὐτοὶ μεταδιδῶσι, λαμβάνοντες. Vide, si vacet, quas nugas agat *Mausacus* ad Harpocrationem, v. Βοηδρόμια.

Ib. l. 4. Χάριν προσοφείλετε] Hìc πρὸς est *ultrò* (sive *insupèr*), sicut dixit *Livius* lib. v. c. 37. *Interìm Galli, postquàm accepêre, ultrò honorem habitum violatoribus juris humani.* Id est, præterquàm quòd pœnas non dederunt, insupèr honorem habitum.

Ib. l. 5. Ἐπάγουσιν] *Pith.* et *Ben.* η. ὑπάγουσιν.

Ib. l. 7. Ἔστι δ' οὐδέποτ' οἶμαι] Ἀντίθεσις τῇ ἀλωπεκῇ τὴν λεοντήν. Sed quæri possit, utri magìs accusandi sint: iine qui ferocem populum, efferatis (ut *Livius* ait) militiâ animis, mitigandum armorum desuetudine rati sunt: an qui eundem, jam imbellem et effœminatum, et repugnantem, ad eadem resumenda incitârunt? Dignitas imperii præclara sanè res est, si sis et dignus et par gerendo tuendoque imperio: sin minus, alia omnia et facienda et ferenda. Sic sensit Æschines, nec dissensit Isocrates: hanc sententiam eventus ipse comprobavit, testis gravior quàm judex. *Wolfius.*

Ib. l. 7. et 8. Μέγα καὶ νεανικὸν φρόνημα λαβεῖν] Verissima sententia. Minutæ et scrupulosæ actiones quasi comminuunt et discerpunt animos, et humi abjiciunt. Magnæ autem res eosdem erigunt et dilatant. Sic Cic. I. de Off. cap. 4.: *Quæ cura* (defendendi et juvandi plures) *exsuscitat etiam animos, et majores ad rem gerendam facit.* Idem eodem libro negat magnitudinem animi

declarari posse, nisi in republicâ: Τῇ γὰρ ὕλῃ τῇ ὑποκειμένῃ συνεπεκτείνεται ἡ ψυχὴ, ἕξιν τινὰ δυσμετακίνητον, καὶ ἰσομεγέθη τοῖς πράγμασιν ἐγχαραττομένη. *Idem.* [*Longin.* Sect. 9. περὶ Ὕψους, hanc propositionem conversam habet: οὐδὲ γὰρ οἷόν τε μικρὰ καὶ δουλοπρεπῆ φρονοῦντας καὶ ἐπιτηδεύοντας, παρ' ὅλον τὸν βίον, θαυμαστόν τι καὶ τοῦ παντὸς αἰῶνος ἐξενεγκεῖν ἄξιον.]

P. 80. Schol. l. 40 et seq. Ἐπειδὴ ᾔσθετο κ. τ. λ.] In nostro valdè hæc turbata sunt: igitur secuti sumus *Wolfium* in margine. Intereà non possumus satis admirari nostri Scholiastis sagacitatem, qui tam bellam rationem invenerit, propter quam per Cererem hìc jurat Demosthenes.

Sect. X.

Pag. 81. l. 6. Ἐὰν οὖν] Accedit ad perorationem. Sunt enim præcipuæ duæ partes hujus orationis: una, quæ brevitèr absolvitur, Olynthios esse defendendos, quamvìs sit principalis: altera, theatralem pecuniam faciendam esse militarem, hoc est, convertendam esse in stipendia civium pro republicâ militantium. *Wolfius.*

Ibid. Ἀλλὰ νῦν γ' ἔτι] Subintellige ἐπειδὴ οὐ πρότερον· sicut in Orat. de Cor. p. 172. ἐπειδὴ δὲ οὐ τότε, ἀλλὰ νῦν δεῖξον. In *Laud.* ità hæc leguntur, Ἐὰν οὖν ἔτι καὶ νῦν.

Ib. l. 13 et seqq. Ἃ τοῖς ἀσθενοῦσι παρὰ τῶν ἰατρῶν σιτίοις διδομένοις ἔοικε· καὶ γὰρ οὔτε ἰσχὺν ἐκεῖνα ἐντίθησιν, οὔτ' ἀποθνήσκειν ἐᾷ] Locus hic Demosthenis apprimè celebris factus est, citationibus crebris atque imitationibus. Auctores et Profani et Ecclesiastici eum ad invidiam usque laudârunt. Athenæus lib. vi. c. 20. [locus est p. 270.] *Istiusmodi*, inquit, *alimenta sumamus, quæ, juxta Oratorem Pæaniensem, robur haud indant, sed tantùm mori non sinant.* S. Hieronymus in cap. iv. Ezechielis ver. 4. ad hæc verba, *Cibus autem tuus, quo vesceris, erit in pondere viginti stateres in die,* observat istiusmodi alimentum vitam producere

potiùs quàm sustentare: *quo trahitur magìs animà quàm sustentatur*. Et paulò inferiùs: *Qui cibus et potus, juxta inclytum Oratorem, non vires tribuit, sed mortem prohibet.* Dixi plures scriptores imitatos etiam fuisse hunc oratoris nostri locum. Philostratus in Vitâ Apollonii, *Doctrinam*, inquit, *vos docebo longè diversam ab istiusmodi alimentis quæ medici ægris præscribunt. Etenim non solùm ne vos moriamini efficiet, verùm etiam vires vobis addet.* Dio lib. lvi. refert Tiberium nobili cuidam Romano, in vincula conjecto, talia dari alimenta jussisse, qualia neque voluptati neque viribus tribuendis sufficerent, sed tantùm mortem prohiberent: διαῖταν τοιαύτην καὶ τοσαύτην, ὥςε μητέ τινα ἡδονὴν καὶ ῥώμην παρασχεῖν, μητὲ ἀποθνήσκειν αὐτὸν ἐᾷν. *Tourrellus.*

P. 81. Schol. l. 22. Ἀπογινώσκοντες] Sensus loci ἀναγινώσκοντες postulare videtur: quod vidit *Wolfius*, vertit enim, *legentes*.

P. 82. l. 4. Καὶ παραχρῆμά γε] Non tantùm se stipendia facere, sed omnem perturbationem disciplinæ publicæ tolli jubere fatetur, fiduciam causæ præ se ferens. *Wolfius.*

Ib. l. 4 et 5. Τὴν αὐτὴν σύνταξιν] Utrùm ἥνπερ τῶν ςρατευομένων; ut militibus, sic cæteris etiam officio fungentibus pecuniam numerandam censeo. *Idem.*

Ib. l. 9 et 10. Τȣ̃ δ' ἔνδειαν ἀνάγκῃ τι ποιεῖν—— ἀπηλλαγμένος] Ὑποθετικῶς. Videtur theatralem pecuniam relinquere in pace; tantùm in bello auferre à populo, eidemque restituere, sed addito militiæ labore: ut sit dilemmatica responsio; Benè tecum agetur, et in pace et in bello. *Idem.*

Ib. Schol. l. 46 et 47. Περὶ ῥαθύμων γὰρ προσφθέγγεται] Ex *Wolfii* mente reposui simplex verbum φθέγγεται. Quid si legamus πρὸς γὰρ ῥαθύμων προσφθέγγεται;

P. 83. l. 1. Οἷον καὶ τὰ νῦν] Τὸ καὶ elegantiæ causâ crebrò additur. *Idem.*

Ibid. Στρατιώτης] Scilicèt ἀμείνων εἶ, ἄμεινον πράττεις, ὑπάρχων αὐτὸς (ȣ̓χὶ δὲ ξένȣς μισθȣ́μενος) ςρατιώτης

ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἀπὸ τῶν αὐτῶν λημμάτων, τῶν δημοσίων δήπε χρημάτων, ὥσπερ ἐςὶ δίκαιον. Justum est defendere patriam: justum est, qui commodum percipit, laborem ne recuset; et quia justum, etiam honestum. Honestius item est, militantem pro republicâ, fortis viri fungi officio, quàm publicos reditus domi in otio et per luxum absumere. *Wolfius.*

P. 83. l. 12. Οὐκ ἔςιν ὅπε τοῖς κ. τ. λ.] Παῤῥησιαςικὴ ἐπιτίμησις τοῖς ἀργεσι. Est urbana et faceta oratio. Negat se usquàm dixisse ignavis esse largiendum, hoc est, se censere nunc nullam eorum habendam esse rationem. *Idem.*

Ib. l. 14. Σχολάζειν] Σχολὴν ἄγειν καὶ ἀφροντις εἶναι τῶν κοινῶν. Prius illud ad corpus, militiam, opificia, pertinere videtur: posterius hoc ad animum, providentiam, sollicitudinem. *Idem.*

Ib. l. ult. Οἱ τε δεῖνος] Τῶν ςρατηγῶν τινὸς, οἷον Τιμοθέε Ἰφικράτες, Χαβρίε, Προξένε, Χάρητος, Χαριδήμε, Διοπείθες, καὶ τῶν λοιπῶν. *Idem.*

Ibid. Νικῶσι ξένοι] Ἔδει δὲ τὲς Ἀθηναίες νικᾷν. De industriâ verbo plausibili est usus, ad excitandos gloriæ et victoriæ dulcedine animos. *Idem.*

Ib. Schol. l. 9 et 10. Ἀναγκάζεσθαι] *Wolfius:* Fortassè ἀγωνίζεσθαι. Mox idem in marg. et *Morellius* in var. lect. Οἷον ἔξω τῆς κ. τ. λ. ut nos excudi curavimus. Neque tamen adhùc is locus satìs integer videtur.

P. 84. l. 1 et 2. Καὶ ἐχὶ μέμφομαι] Προκατάληψις μεταςατικὴ, hæc à se dici, non odio peregrinorum militum, sed Atheniensium studio. *Idem.*

Ib. l. 4 et 5. Καὶ μὴ παραχωρεῖν,——τῆς τάξεως] Sic Orat. de Rep. Ord. sub finem: Αἰσχρὸν, γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, αἰσχρὸν, λιπεῖν τὴν τε φρονήματος τάξιν, ἣν ὑμῖν οἱ πρόγονοι παρέδωκαν. Alludere videtur ad militares ordines, quos qui desererent infamiâ notabantur.

Ib. Schol. l. 10. Ἀλλ' ὥρα ἔφθασαν] Hæc verba nullum hìc sensum habent, quarè *Wolfii* conjecturam lubens secutus sum: sed fortassè locus mutilus est. Cum eodem mox ἅπαντα lego.

NOTÆ
IN
TERTIAM OLYNTHIACAM.

NOTÆ
IN TEXTUM ET SCHOLIA.

Sect. I.

Pag. 87. l. 2. Νομίζω] Cùr? quià estis magnanimi, quià reipub. amantes. Sìc Atheniensibus id tribuit, quod etsi in eis non erat fortassè, tamen debebat esse, majus publicæ quàm privatæ rei studium. *Wolfius.*

Ib. Schol. l. 4. Πρῶτος τόπος τῶν ἐξ ὑπολήψεως] Vide Hermogenem lib. i. cap. 1. περὶ εὑρέσεων. *Idem.*

Ib. l. 10 et 11. Παθητικὸν] Cùm hoc loco τὸ πραγματικὸν καὶ ἠθικὸν, et non, ut aliàs, τὸ παθητικὸν καὶ τὸ ἠθικὸν inter sese opponantur, errore librarii παθητικὸν videtur scriptum, ἀντὶ τοῦ ἠθικόν. Sequitur enim posteà πραγματικὸν ποιεῖ τὸ προοίμιον. *Idem.* [Suprà dixerat: ἔστι δὲ ἠθικὸν ὁμοῦ καὶ πραγματικὸν τὸ προοίμιον, quod emendationem hanc certissimam esse confirmat.]

Ib. l. 23. Τῶν ἀκροατῶν] Aldus post hæc verba lacunulam reliquit. Sed utcunquè ferri potest hæc lectio, etsi τὸ λοιπὸν et ἐπιδεχόμενα duriusculè cohærent, ἀντὶ τοῦ τὰ λοιπὰ μηδεμίαν ἐπιδέχεται ἀντίῤῥησιν, κ. τ. λ. *Idem.* [In nostro etiam erat lacuna, quam *Morellius* optimè replevit.]

P. 88. l. 1. Συνοίσειν τῇ πόλει] Vide quàm callidè præ se ferat, Reipub. agi causam potiùs quàm Olynthiorum, quibus patrocinatur. *Idem.*

P. 89. l. 2 et seqq. Οὐ γὰρ μόνον, εἴτι χρήσιμον ἐσκεμμένος κ. τ. λ. ἀλλὰ—πολλὰ τῶν δεόντων ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐνίοις ἂν ἐπελθεῖν εἰπεῖν] Demosthenis oratio hominis est prorsùs alieni à maligno isto abjectoque animi affectu, qui plerumque nos ad eas dotes, quibus ipsi non sumus præditi, improbandas excitat. Ei vitio vertebatur, opera ejus lucernam olere, majorisque ipsi oleum impensæ esse quàm vinum. Hinc furi, qui in eum hâc de re jocatus est, respondit: *Scio quarè lucerna mea tibi molesta sit.* Magìs seriò Iphito respondit: *De primis meis cogitationibus non tàm benè sentio, ut Atheniensibus extemporale consilium dare ausim.* Demadi è contrà contigêre isti ingenii impetus, ea in effingendis imaginibus felicitas, eaque prompta atque repentina lumina, quæ nonnunquàm lentæ diligentiæ longè præstant. Noster igitur orator sui ipsius rationem haud habet. Vult eos ex ingeniis à suo longè diversis proficere, omniaque, sive ingenii fulgura, sive lumina maturæ considerationis, in rem suam atque usum vertere. *Tourrellus.*

SECT. II.

Pag. 89. l. ult. Ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς] Exordio aptè annectit propositionem, neque eam nudam, sed ornatam et instructam, ac poeticâ fermè licentiâ tractatam, sic tamen, ut oratoria verecundia servetur. Est autem propositio generalis: Græciæ principatus est recuperandus vestrâ industriâ. Additur circumstantia temporis opportunissimi; ut non Demosthenes, aut quisquam alius orator, sed ipsa occasio, consilium dare videatur. Hanc si quis προκατάστασιν appellare mavult, non impedio. Sequitur enim hujus argumenti propria, his verbis: ἔστι δὴ τάγ' ἐμοὶ δοκοῦντα. *Wolfius.*

P. 90. l. 1. Μονονουχὶ] Hoc additur, ne poetam potiùs quàm oratorem agere videatur. *Cicero* Epist. ad Fam. lib. 10. ep. 1. *Et posteaquàm de meo cursu Reipublicæ sum voce revocatus, nunquàm per M. Antonium quietus fui.* Idem.

P. 90. l. 3. Εἴπερ ὑπὲρ] Gravissima appendix, sive, ut Ulpianus, κατασκευὴ καὶ εἰσβολὴ τοῦ συμφέροντος. Non igitur, ut video, res Olynthiorum, sed salus Atheniensium, agitur. Quis hìc non vigilet? Quis in se quicquam desiderari patiatur? Propositio: Res strenuè gerenda: Ratio: quià non poteritis alioquì esse incolumes. *Wolfius*.

Ib. l. 5. Ἔστι δὴ, τά γ' ἐμοὶ δοκοῦντα] Magna verecundia orationis. Quasi dicat; siquis aliquid habet melius, facilè patior. *Idem.*

Ib. l. 6. Ψηφίσασθαι] Quatuor partes propositio complectitur; decretum, instructionemque celerem, et civium expeditionem, (est autem in paucis verbis magna vis, ἤδη, τὴν ταχίστην, ἐνθένδε· quibus αἰτιολογίαν subjicit, ab ipsorum Atheniensium exemplo,) deniquè legationem, eamque disertam et strenuam. Admirabilis est oratio Demosthenica, et paucissimis verbis ingentem vim sententiarum complectitur. *Idem.*

Ib. l. 7. Ἐνθένδε] Ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως· hìnc mittendis civibus, non alibì mercenario milite conscribendo. *Idem.*

Ib. l. 7 et 8. Βοηθήσητε] Βοήθειαν πέμψητε, ἤγουν πολιτικὴν δύναμιν, ἀλλ' οὐ ξένους. Miserunt tandem Athenienses Olynthiis auxilio, ut in oratione Falsæ Legationis autor est Demosthenes, deciès mille conductitios, quater mille cives, quinquaginta triremes: quæ tamen eis omnia, proditorum scelere, nihil profuerunt. *Idem.*

P. 91. l. 1. Ὡς ἔστι μάλιστα] Declarat id quod suprà dixit breviùs, καὶ μὴ πάθητε· remque eò reducit, ut innuat, societatem Olynthiorum magìs ambiendam esse Atheniensibus quàm Olynthiis Atheniensium: qui, si non juventur, facilem receptum habeant in Philippi gratiam et societatem. Callida enim ratio est excitandi cunctantes et tergiversantes, apponere æmulum, ut, si ipsi cessent, alium prærepturum esse intelligant. *Idem.*

P. 91. l. 2 et 3. Δεινὸς——χρῆσθαι] Vide Notas suprà p. 155.

Ib. l. 4. Ἀξιόπιστος] Valet hæc parenthesis ad conflandum Philippo odium, et incutiendum terrorem Atheniensibus. *Wolfius.*

SECT. III.

Pag. 91. l. 8. Οὐ μὴν ἀλλ'] Terrori consolationem miscet, ac Philippi calliditati prudentiam Olynthiorum opponit, atque illas rationes eis affingit, quas fortassè non considerârunt, sed considerare debuerunt. *Idem.*

Ib. l. 12. Ἀποῤῥήτων] Faciliùs tacentur et latent ea, quæ unus novit, quàm quæ plures. Quanti autem intersit imperatorum ignorari consilia, declaravit Cæcilius Metellus, cùm diceret, se tunicam in ignem conjecturum, si sciret arcanorum esse consciam. *Idem.*

Ibid. et seq. Ἅμα στρατηγὸν, καὶ δεσπότην, καὶ ταμίαν] Demosthenes mirabilitèr hìc exponit quanto Rex, qui suo ipse exercitui imperat, superior sit Imperatoribus, qui cujusvis Reipublicæ copiis præsunt. Post eum Titus Livius hanc ipsam rem [l. ix. c. 18.] tractavit, atque ità quidem, ut dubites annon Oratorem Historicus æquaverit. Comparatione institutâ inter Alexandrum et Romanos duces, quibuscum Regi Macedoniæ pugnandum esset, si arma ad Italiam vertisset, *Quin tu hominis*, inquit, *cum homine, et ducis cum duce, fortunam cum fortunâ confers. Quot Romanos duces nominem, quibus nunquàm adversa fortuna pugnæ fuit? Paginas in annalibus magistratuum fastisque percurrere licet, consulum, dictatorumque, quorum nec virtutis, nec fortunæ, ullo die populum Romanum pœnituit. Et quo sint mirabiliores, quàm Alexander, aut quisquam alius Rex? denos vicenosque dies quidam dictaturam, nemo plusquàm annum consulatum, gessit: ab tribunis plebis delectus impediti sunt: post tempus ad bella ierunt: ante tempus, comitiorum*

causâ, revocati sunt: in ipso conatu rerum circumegit se annus: collegæ nunc temeritas, nunc pravitas, impedimento aut damno fuit: malè gestis rebus alterius successum est: tironem, aut malâ disciplinâ institutum, exercitum acceperunt. At, Hercule, Reges, non liberi solùm impedimentis omnibus, sed DOMINI RERUM TEMPORUMQUE, TRAHUNT CONSILIIS CUNCTA, NON SEQUUNTUR. In tam paucis verbis quanta sublimitas, quanta vis! *Tourrellus.*

P. 91. l. 12. Στρατηγὸν, καὶ δεσπότην] Atheniensium duces non erant δεσπόται καὶ αὐτοκράτορες· non licebat eis suo arbitratu quidvis agere, ut dictatoribus: sed metuere iram populi cogebantur, qui decem aliquandò duces, ut et ante illos, virum, de republicâ præclarè meritum, Miltiadem Cimonis patrem, refragante Socrate, capitis damnavit. Sic fiebat, ut aliquandò facerent, non quæ esse optima, sed quæ facillimè probari posse populo, credebant. *Wolfius.*

Ib. l. 13. Καὶ ταμίαν] Quæstorem, qui ipse claves habet ærarii, nec expectare cogitur, dum tributa extorqueantur, ut vestri duces. Vel ταμίαν appellat administratorem, eum qui negotiis præest, ut Homerus, Il. Δ. 84:

Ζεὺς, ὅς' ἀνθρώπων ταμίης πολέμοιο τέτυκται.—*Idem.*

Ib. l. 14 et 15. Ταχὺ καὶ κατὰ καιρὸν] Uno jubente, omnes in officio sunt, non intercedunt prolixæ disputationes: non expectanda est aliorum, eorumque non rarò dissentientium, et malorum civium autoritas. Monarchiæ commoda, Democratiæ incommoda, vide copiosiùs in Isocratis συμβουλευτικῷ, et in oratione περὶ στεφάνου, ubi Demosthenes acta sua, et copias, cum actis et copiis Philippi, eleganti contentione comparat. *Idem.*

Ib. l. ult. Ἃς ἂν ἐκεῖνος] Videtur παρ' ἱστορίαν εἶναι confictum ad terrendos Athenienses: si ipsi repudient Olynthios, præstò eis fore Philippum, intercipiendæ societatis cupidum. *Idem.*

P. 92. l. 5 et seqq. Ἴσασιν, ἅ τ' Ἀμφιπολιτῶν ἐποίησε τὲς παραδόντας αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ Πυδναίων τὲς ὑποδεξαμένες] Philippus, cùm Amphipolin et Pydnam proditione ceperat, proditores vel exilio vel morte sustulit. Nihil tamen duobus Olynthi præcipuis magistratibus exemplum profuit. Etenim, anno orationes Olynthiacas sequenti, proditionem tam malè remuneratam imitati sunt, proque eâ eadem ipsi præmia accepêre. *Tourrellus.*

Ib. l. 7. Καὶ ὅλως] Hæc sententia propriè ad illud, πρὸς τὰς καταλλαγὰς ἐναντίως ἔχει, confirmandum pertinet. Sed interseruit periculi magnitudinem, eamque exemplis approbavit, quò firmior esset illa propositio. *Wolfius.*

Ib. l. 7 et 8. Ἄπιστον,——ἡ τυραννὶς] Scilicet χρῆμα, ut Virgilius:

——*varium et mutabile semper*
Fœmina.——Æn. IV. 564.
Dulce satis humor,——Idem. Ecl. III. 82.
Triste lupus stabulis,——Idem. Ecl. III. 80.

Ib. Schol. l. 19. Τὲς] Verbum ἀποδείκνυται, quod planè desideratur, ex *Wolfio* reposui: mox cum eodem lego ἕτοιμοι ἔσονται, pro quo tamen idem in margine, et *Morellius* in var. lect. βελήσονται legunt; deindè cum iisdem ἐνδέχεται πεῖσαι, altera lectio sensu prorsùs omni caret.

Sect. IV.

Pag. 93. l. 2. Τ' ἀλλ' ἃ προσήκει] Scilicèt ὑμῖν. Quænam illa sunt? Gloria majorum, Græciæ principatus, oppressis opitulandi consuetudo, grassationes et injuriæ Philippi, periculi magnitudo, nisi ei resistatur. *Wolfius.*

Ib. l. 6 et 7. Οὐδὲ γὰρ λόγος, ὐδὲ σκῆψις] Videtur λόγος veram causam, rationem, defensionem, excusationem, σκῆψις, prætextum, commentitiam atque in-

anem et simulatam, significare. Quod discrimen si cui displicet, συνωνυμίαν et verba idem significantia esse dicat. *Wolfius.*

P. 93. l. 14 et 15. Ἐκ τῶν πρὸς αὐτοὺς ἐγκλημάτων] Ob crimina illata sibi à Philippo, qui eos ut perfidos et fœdifragos criminatur, ob pacem nobiscum factam. Si non πρὸς αὐτοὺς sed πρὸς αὐτὸν legeretur, sententia esset, propter injurias, quibus se ab eo affectos esse queruntur. *Idem.*

Ib. l. 16. Πεπόνθασιν] A πάσχω, vel antiquo verbo πένθω. Colligitur ex hoc loco, non inani suspicione impulsos Olynthios pacem fecisse cum Atheniensibus: sed ex aliquibus sibi factis injuriis perspexisse Philippi mentem, graviora cogitantis. *Idem.*

P. 94. l. 2 et 3. Εἰ γὰρ, ὅθ' ἥκομεν Εὐβοεῦσι βεβοηθηκότες] Olymp. cv. Ann. 3. hoc est, novem annos ante habitam hanc orationem, Eubœa in duas factiones distracta fuit, quarum una Thebanorum, altera Atheniensium, opem imploravit. Thebani principio, nullis obstaculis intercedentibus, suæ parti victoriam facilè comparârunt. Adventu autem Atheniensium tota rerum facies immutata est. Ii Thebanos repellunt, omniaque in Eubœâ tranquillitati pristinæ restituunt, nullam aliam laboris mercedem cupientes, præter gloriam quæ ex victoriâ et pacificatione sibi proveniret. *Æsch.* in Ctesiph. *Tourrellus.*

Ib. l. 3 et seqq. Παρῆσαν Ἀμφιπολιτῶν Ἱέραξ, καὶ Στρατοκλῆς ἐπὶ τουτὶ τὸ βῆμα, κ. τ. λ.] Legati peregrini, mandata sua expondituri, suggestum conscendêre, quò meliùs à populo intelligerentur. Hierax et Stratocles Amphipoleos nomine, cui nova à Philippo obsidio imminebat, se suamque urbem in fidem et tutelam Atheniensibus offerebant; qui eos accipere noluerunt, veriti scilicèt, ut pacem, anno superiore cum Philippo initam, dirimerent. *Idem.*

Ib. l. 5. Ὑμᾶς πλεῖν] In *Wolfian.* et *Ald.* ἐκπλεῖν· et sic frequentiùs Demosthenes.

P. 94. l. 2, 6, et seqq. Εἰ——τὴν αὐτὴν παρειχόμεθ' ἡμεῖς καὶ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν προθυμίαν, ἥνπερ ὑπὲρ τῆς Εὐϐοέων σωτηρίας] Tribus juxta Demosthenem in Androt. diebus, quinque autem juxta Æschinem in Ctesiph. parati ad hanc expeditionem erant Athenienses, ejusque prosper successus non minùs repentinus erat, quàm apparatus. *Tourrellus.*

Ib. l. 10. Πραγμάτων] Ἀσχολιῶν, λυπῶν, δαπανῶν, πολέμων. Amphipolitanum bellum constitisse Atheniensibus mille ducentis talentis, docet Ulpianus, plus sextâ parte æstimationis agri Attici, quæ fuit, ut in oratione περὶ συμμοριῶν legimus, ἑξακισχιλίων ταλάντων. Illud igitur verè fuit hamo aureo piscari, quod et nostrâ ætate factum meminimus. Demosthenes Olynthiacâ secundâ [id est, primâ juxta nos] 1500 ταλάντων meminit, τῶν μάτην ἀνηλωμένων. Bellum autem illud fuisse tàm Philippo quàm Atheniensibus grave, tum ex Demosthene constat, tum ex Isocratis etiam nostri Philippicâ. *Wolfius.*

Ib. l. 11 et 12. Πύδνα, Ποτίδαια, Μεθώνη, Παγασαὶ] Vide Notas suprà p. 120 et 156.

P. 95. l. 2. Ἐνὶ τῷ] In nonnullis ἐνὶ τῳ legitur, ut sit pro τίνι· sic suprà, μέχρι τȣ, id est τινός.

Ib. l. 5 et 6. Αὐτόματα] Αὐτομάτως, ἀρχόντων ὑμῶν, καὶ διονυσιαζόντων, ἐν κρεανομίαις καταζόντων, καὶ χοροῖς· ἐῤῥιμμένων πρὸς τὴν δραχμὴν καὶ τὸ τριώϐολον, ut Lucianus ait. *Wolfius.*

Ib. l. 11. Τῶν προτέρων] *Voss. Laud.* et *Ben.* α. ε. η. θ. πρότερον habent, quod magìs Atticum est, et centiès in Demosthene occurrit. Sic Philipp. 3. τοῖς πρότερον· in Orat. pro Megalopolitis, τὴν πρότερον δύναμιν.

SECT. V.

Pag. 96. l. 3. Πολλὰ] Ut Amphipolim, Potidæam, Halonesum, Cardiam, (cujus quidem jactura gravissima est: τῆς γὰρ Καρδίας ἀπολωλυίας ȣ̓δὲν ἐστιν ὄφελος, καὶ τὰ ῥώμης,) atque alia. *Wolfius.*

P. 96. l. 9. Παρόμοιόν ἐστιν] Apta similitudo. Nam et pecunia facillimè consumitur, et rei benè gerendæ occasio paulo momento elabitur. Vide ut non sit simplex et quotidiana Demosthenis oratio, sed suis ornamentis in magnâ etiam brevitate et specie simplicitatis constet: ut collationibus contrariorum, occupationibus, similitudinibus, sententiis, exemplis, illustretur. Potuisset enim sic dicere: nos, cùm agendæ essent Deo gratiæ, beneficiorum ejus sumus immemores. *Wolfius.*

Ib. l. 17. Ἐκβὰν] Ab ἐκβαίνει, *evenit.* Sic Cicero: *Id consilium ità nobis probabatur, ut de eo homines ex eventu judicaturos videremus.* Idem. [Sic etiam Epist. ad Att. l. ix. Ep. 10. Balbus ad Ciceronem: *Nedum hominum humilium, ut nos sumus, sed etiam amplissimorum virorum, consilia ex eventu, non ex voluntate, à plerisque probari solent.* Atqui sapientem (ut ait Cicero eodem libro Epist. 5.) semper causæ eventorum magis movent, quàm ipsa eventa.]

P. 97. l. 1 et 2. Εἰ δὲ προησόμεθα] Iterùm confert officii cultum et neglectum, atque utriusque eventus: et in ipsam causæ arcem (ut Cicero loquitur) invadit; ostendendo, non tam Olynthiorum quàm Atheniensium salutem agi. *Idem.*

Ib. l. 4. Τί τὸ κωλῦον] Ἐμφατικώτερον quàm si dixisset, τί κωλύσει· τὸ κωλῦον βαδίζειν, prohibens; quod prohibeat ire, quominùs eat. *Idem.*

SECT. VI.

Pag. 97. l. 6. Ἆρά γε λογίζεταί τις] Narratio historica rerum Philippi gestarum, quâ credibile facere studet, venturum esse Philippum in Atticam, id quod socordes Athenienses non priùs credere potuerunt, quàm ad Chæroneam victi sunt. Non tamen id apertè dicit, sed ad diligentiam et negligentiam eam accommodat: quia non tam perterrefacere, quàm expergefacere, cives suos conatur, eorumque offensionem cavet. *Idem.*

P. 97. l. 9. Τὸ πρῶτον Ἀμφίπολιν λαβὼν] Vide Notas suprà, p. 129 et 176.

Ib. l. 10 et 11. Εἶτα Θετταλίας] Quasi dicat, Oppidis captis, potentissimam nationem est aggressus, ut Isocrates in oratione de Pace, sub finem, his verbis declarat: Θετταλοὶ μὲν μεγίστους πλούτους παραλαβόντες, καὶ δύναμιν μεγίστην καὶ πλείστην ἔχοντες. Et paulò pòst, ὄντων, inquit, αὐτοῖς πλέον ἢ τρισχιλίων ἱππέων, καὶ πελταστῶν ἀναριθμήτων. *Wolfius.*

Ib. l. 11. Θετταλίας ἐπέβη] Scilicèt ab Aleuadis advocatus: quâ de re vide Notas suprà pag. 179, et Schol. infrà p. 104 et 105. Quomodo autem se ibì gesserit, noster Philipp. iii. p. 68. declarat his verbis: Ἀλλὰ Θετταλία πῶς ἔχει; Οὐχὶ τὰς πόλεις καὶ τὰς πολιτείας αὐτῶν παρῄρηται, καὶ τετραδαρχίας κατέστησε παρ' αὐτοῖς; ἵνα μὴ μόνον κατὰ πόλεις, ἀλλὰ καὶ κατὰ ἔθνη, δουλεύωσιν.

Ibid. Φερὰς] Quinque aut sex urbes erant nomine Φεραί· hæc Thessaliæ urbs fuit, admodùm nobilis, finis Pelasgiotidis adversus Magnesiam. Propè aberat à mari, utpotè xc stadiis à Pagasis, navale suo. *Strab.* lib. ix. Noster Philipp. iii. p. 66. Καὶ μὴν καὶ Φερὰς, πρώην ὡς φίλ:ς καὶ σύμμαχος εἰς Θετταλίαν ἐλθὼν, ἔχει καταλαβών.

Ib. l. 11 et 12. Παγασὰς, Μαγνησίαν] De Pagasis vide suprà. Magnesia hæc alia Thessaliæ urbs erat à *Magnete*, Argi filio, nomen sortita. Duæ aliæ eodem nomine celebres fuêre in Asiâ Minore civitates: una Cariæ ad fluvium Mæandrum, altera Phrygiæ ad montem Sipylum.

Ib. Schol. l. 35. Τοῦ δὲ ὑπτιάζοντος] Suprà βραδυτῆτα καὶ ἀσθένειαν καὶ ὑπτιότητα conjunxit, quibus opponit τὸ αὔξειν, καὶ ὑπερβολὴν τῆς δυνάμεως. Sed vide quomodò consentiat hic locus cum illo superiore Πύδνα, Ποτίδαια, κ.τ.λ. [p. 7.] δοκοῦσι γὰρ οἱ λόγοι καταπαλαίειν τοὺς λόγους. Nec fortassìs ejusdem auctoris verba sunt. *Idem.*

P. 97. Schol. l. 37. Καὶ ἡ δοκοῦσα τοῦ λόγου κακία] Ἡ ὑπτιότης, *supinitas*, ut ità dicam, id est, tarditas, quâ ostendit, lentè procedere res Philippi, et infirmas ejus esse opes. Dionysius τὸ ὕπτιον καὶ ἀναβεβλημένον τῆς ἀγωγῆς in Isocrate reprehendit. *Wolfius.*

P. 98. l. 1 et seq. Ἐκεῖ, τοὺς μὲν ἐκβαλὼν, τοὺς δὲ καταστήσας τῶν βασιλέων] De hâc expeditione Diodorus ne verbum quidem. Justinus autem lib. viii. c. 3. refert, Philippum, circa tempus à Demosthene designatum, in eam Thraciæ partem, quæ Chalcidica vocatur, trajecisse: ibique solitâ usum perfidiâ, captisque per dolum et occisis finitimis regibus, universam provinciam imperio Macedoniæ adjecisse. In hoc autem loco librariorum negligentia, ne pejus dicam, Trogi textum deformavit, et pro *Chalcidicam* substituit *Cappadociam.* Mendum quidem pervetustum est, mendum tamen est nihilominùs. Ptolemæus, Strabo, et Plinius, qui Thraciam accuratissimè describunt, nullam prorsùs hujus Cappadociæ mentionem faciunt, ut nec quisquam ex variis historicis atque auctoribus qui de Philippo loquuntur. Necessariò igitur emendandus est hic locus. Bongarsius *Chalcidem* legendum vult: Faber autem *Chalcidicam;* quod ad *Cappadociam* propiùs accedit, ideoque præferendum est. Frontinus refert, Alexandrum, postquàm Thraciam subegisset, ejus reges ed expeditionem Asiaticam secum eduxisse, ne quid illi absente se turbarent. Undè patet, Philippum et Alexandrum multos regulos, Macedoniæ tributarios, in Thraciâ constituisse. *Tourrellus.*

Ib. l. 2. Ἐκβαλὼν] Ut Terem et Chersobleptem, ut apparet ex Philippi literis. *Wolfius.*

Ibid. Καταστήσας] Fuerunt etiam alii duo, ut ex Aristocrateâ oratione apparet, Ἀμάδοκος καὶ Βηρισάδης· quibus an verò aliis regna confirmavit, ego affirmare, propter historiæ ignorationem, non possum. Sitalci tamen regnum confirmâsse videtur. *Idem.*

Ib. l. 5. Τὰς δὲ ἐπ' Ἰλλυριοὺς] Hodiè Sclavonii

appellantur. Eos Mons Scodrus sive Scardus, et Drilo flumen, à Macedoniâ versus orientem, separabant. Anno quo Philippus imperium ingressus est, magnam ii de Perdiccâ ejus fratre victoriam reportârunt, pluresque ejus ditionis urbes cepêre. Philippus secundo regni sui anno fratrem ulcisci voluit, quæque amiserat Perdiccas recuperare. Itaque novus Rex deciès mille pedites, equites autem sexcentos, in Illyridem introducit. Quo audito, Bardylis, Rex Illyriorum, missis legatis, pacem Philippo offert, eâ scilicèt lege, ut uterque quæ loca in potestate tunc haberet retineret. Philippus, oblatis conditionibus nihil motus, pacem tamen non penitùs rejecit, sed eam ità se recipere velle significavit, si Illyrii omnes quas in Macedoniâ tenebant urbes ei restituerent. Reversis infecto negotio legatis, Bardylis in campum exercitum educit, consertâ acie profligatur, cum clade septem mille hominum, ipsasque denique coactus accipit, quas oblatas rejecerat, conditiones. *Diod.* [lib. xvi.] *Oros.* l. iii. c. 12. *Just.* l. vii.—*Tourrellus.*

P. 98. l. 5. Καὶ Παίονας] Pæones iidem sunt ac Pannonii, quod ex pluribus auctoribus facilè probatur, atque ex hoc etiam loco confirmatur; quamvis alitèr sentiat Dio Cassius lib. xlix. Zonaras: Οἱ Παννόνιοι νέμονται μὲν πρὸς τῇ Δαλματίᾳ· παρ' αὐτὸν δὲ τὸν Ἴστρον, ἀπὸ Νωρίκου μέχρι τῆς ἐν Εὐρώπῃ Μησίας, κ.τ.λ. πρὸς δὲ τῇ Ῥοδόπῃ καὶ πρὸς αὐτῇ τῇ Μακεδονίᾳ τὸ τῶν Παιόνων ἔθνος ἐστί. Philippus, anno regni secundo, bello Atheniensium liberatus, cùm Agim Pæonum regem fato concessisse audiret, commodam sibi Pæonas invadendi occasionem oblatam existimavit. Cum exercitu igitur Pæoniam ingressus, Barbaros acie vicit, gentemque deincèps parere Macedonibus coëgit. Post hoc ad Illyrios, qui quidem Pannoniæ subjacent, profectus est. *Diod.* lib. xvi.

Ib. l. 6. Πρὸς Ἀρύμβαν] Arymbas, sive Arybas, Alcetæ Molossorum, sive Epiri, Regis filius erat, fra-

terque Neoptolemi, cujus natam Olympiadem Philippus uxorem duxit. Mortuo Alcetâ, inter fratres contentio orta est de imperio dividendo. Arymbas jus prioris ortûs asserebat, tùm verò regni consuetudinem, cui ex omni memoriâ ætatum unus tantummodò Rex fuerat. Ut hodiè, ità tunc etiam, rationes impotentium arma erant, parúmque contra densa militum agmina valebant. Neoptolemus se potentiorem esse sensit, lentisque ratiocinationibus detineri noluit. Præcipuus ei, ac potiùs unicus, titulus erat, generi sui Philippi auxilium, qui minimè ei defuit, idque tandem effecit, ut, circitèr tres annos ante habitam hanc Demosthenis orationem, Arymbas regnum suum cum Neoptolemo partiri cogeretur: cujus rei nullum unquam, jam indè à principio ejus imperii à Pyrrho, Achillis filio, fundati, exemplum extiterat. Primam hanc injuriam gravior insecuta est. Mortuo enim Arymbâ [Olymp. CIX. ann. 3.], tam benè Philippo successêre ejus vel minæ vel versutiæ, ut Molossi Æaciden, Arymbæ filium, ac legitimum hæredem, pellerent, et Alexandrum, filium Neoptolemi, totius Epiri solum regem constituerent. Justinus in suâ Trogi Epitome hanc genealogiam mutilat, ac seriem confundit: quæ quidem culpa plerisque abbreviatoribus communis est, qui profectò, ut ignaviam sublevent, ignorantiam alunt. Alexander, primus Neoptolemi antiqui filius, Philippique non solùm uxoris frater, sed gener etiam cujus nempè natam Cleopatram uxorem duxit, Italiæ bellum intulit, ibiquè diem obiit supremum. Post eum Æacides, ad majorum solium evectus, in Epiro solus regnavit, regnumque filio suo reliquit, Pyrrho illi in Historiâ Romanâ tam celebri, magnique Alexandri sobrino ab Alcetâ communi ipsorum proavo. *Pausan.* in Att. *Plut.* in Pyrr. *Diod.* l. xvi. *Tourrellus.*

P. 98. l. 7. Τί οὖν, ἄν τις εἴποι] Ἀνθυποφορά. Conciliat autem hæc interrogatio et orationi varietatem,

quæ ad cavendum auditoris fastidium aptissima est, et Ætiologiæ aditum præbet commodiorem. *Wolfius.*

P. 98. Schol. l. 32. Ταῦτα γὰρ] Legendum videtur ταῦτα γὰρ ἔχει Φίλιππος· vel, ταῦτα γὰρ ἴσμεν ἔχειν τὸν Φίλιππον.

P. 99. l. 1. Συζῇ] *Cum quâ vivit:* id est, quæ individua ejus comes est, in quâ omne suum studium et ætatem consumpsit: συμβιῶναι idem valet quòd συζῆν ut in oratione de Coronâ, ἐγὼ μὲν δὴ τοιαύτῃ συμβεβίωκα τύχῃ. *Idem.*

Ib. l. 10 et seqq. Δέδοικα, ὦ ἄ. Ἀ. μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ῥᾳδίως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τόκοις] Athenienses, magni fœneratores, nunquàm exigebant ut pecunia credita tantùm sibi in diem redderet. *Aristoph.* in Nub. Hujusmodi fœneratores ἡμεροδανεῖσται vocabantur. Perditum ivit ignavus debitor, qui constantèr solvere omiserit: nam usura quotidiè sorti accedebat, atque deincèps fœnus pariebat. *Theoph.* περὶ Ἀπον. et περὶ Μίκρολ. Ipsi etiam Philosophi istiusmodi commerciis se immiscebant, et Chrysippus in Luciano demonstrat, Philosopho licere, non solùm usuram exigere, verùm etiam usuras usurarum, quemadmodùm ex unâ conclusione alteram infert. *Tourrellus.* [Vide *Petit.* in Leg. Att. lib. v. tit. 4.]

Ib. l. 13. Καὶ τῶν ἀρχαίων] Scholiastes ἐνέχυρα exponit; Suidas autem τὰ κεφάλαια τῶν τόκων. Neutra, ut videtur, interpretatio huic loco satìs convenit. Rectissimè Budæus docet, τὰ ἀρχαῖα hìc significare τὰ πατρῷα, vertitque, *paulò pòst etiam avitis bonis cedunt fœneratoribus.* Sic benè procedit similitudo.

Sect. VII.

P. 100. l. 10 et seq. Τὰς ὑστάτας περὶ τῶν πραγμάτων εἰπόντας, ἐν ὀργῇ ποιεῖσθε] Sic Cæsar in Sallustio: *Plerique mortales postrema meminêre.* Tourrellus. [*Aldus* vocem ὑστάτας non agnoscit.]

P. 100. Schol. l. 11. Οὐ παντελῶς ἰδιάζον] Utrum κεφάλαιον ἰδιάζον, ἢ προοίμιον; Mihi utrumque obscurum videtur, et neutrum satìs placet. Malo tamen ad κεφάλαιον referre. Hoc enim velle puto, eum à capite alio transire ad aliud, ab illo non omninò abhorrens, sed affine potiùs. *Wolfius.*

Ib. l. 35 et 36. Νουθετοῦντος, καὶ λυσιτελοῦντος] Ex *Wolfii* conjecturâ lego, καὶ περὶ τοῦ λυσιτελοῦντος, quod etiam sententia postulare videtur. Mox idem pag. 101. Schol. l. 5. legendum vult καιρῶν τε καὶ τρόπων, quod omninò non probo.

P. 101. l. 1 et seq. Οὐ μὴν οἶμαί γε δεῖν, τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν σκοποῦνθ'] Oratores consilia sua præstare tenebantur, quæ si non benè successerint, injustissimos seditiosi populi impetus sustinuerunt. Legimus Periclem necessè habuisse se purgare de pestilentiâ, quæ belli, cujus ille auctor fuerat, cursu per urbem sævierat. *Idem.* [Vide *Plutar.* in Pericle; et *Thucyd.* lib. ii.]

Ib. l. 11. Ὑπομείνας τοῦτο] Quis verò rex ità sit immanis, ut, alienæ ditionis cupiditate, vastari suam pateretur? Pericle tamen autore, hoc fecerunt Athenienses, ut Atticam ab Archidamo vastari paterentur, et ipsi interim, classe missâ, Peloponnesum infestarent, itaque Lacedæmonios domum revocarent. *Thucyd.* lib. ii. *Wolfius.*

Ib. l. 14. Προσκαθεδεῖται] Suprà, Olynthiacâ ii. p. 65. ἐφορμεῖν τοῖς ἑαυτοῦ καιροῖς. Vide Notas p. 219.

Ib. Schol. l. 18 et 19. Τὰ οἰκεῖα πάσχοντα] Rectissimè *Morellius* in var. lect. κακῶς πάσχοντα reponendum vult. Sic infrà, τὴν πατρίδα αὐτοῦ κακῶς πάσχουσαν.

Ib. l. 28 et 29. Ἐν τῷ ἄνω πόλεις] Sine dubio hæc mendosa sunt: quænam enim est constructio ἐν τῷ ἄνω et πόλεις εἰπών, κ. τ. λ.; Certissimam emendationem suggerunt verba proximè sequentia, ἐπὶ τῆς Ὀλύνθου εἶπε, quam miror nec *Wolfium* neque *Morellium* animadvertisse.

Sect. VIII.

Pag. 102. l. 5 et 6. Οὐδενὶ τῶν ἄλλων] Ὑπερβολή. Non plùs quàm Philippo, non plùs quàm Regi Persarum. Sed respexit ad Græcos, quorum opes fuerunt tenues. *Wolfius.*

Ib. l. 11. et seqq. Σὺ γράφεις ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά; Μὰ Δί', οὐκ ἔγωγε. Ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι, στρατιώτας δεῖν κατασκευασθῆναι, καὶ ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά, κ. τ. λ.] Versutiam et calliditatem oratoris hoc in loco omnes ferè interpretes summoperè laudandas censuerunt. A quibus ità dissentio, ut vix sensum communem in vulgatâ hujus loci interpretatione agnoscam; versutiam et calliditatem omnem me planè desiderare fatear. Εὐλαβῶς, inquit *Libanius*, ἅπτεται τῆς περὶ τούτου συμβουλῆς. Sed quomodò? Hâc scilicèt responsione, ὅτι οὐ γράφω ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά, ἀλλ' ἡγοῦμαι· *Non ego quidem hoc decerno, sed decerni oportere* (repetendum enim est verbum δεῖν) *arbitror.* Quàm putidum hoc et frigidum! Siccine Athenienses, litium forensium et novarum rerum studiosissimi, quenquam se ludificari paterentur! At neque ipsum oratorem adeò inopem consilii et rationis fuisse existimo, ut vel infirmam plebem et humillimæ sortis homunciones, nedum Æschinem, Demadem, cæterosque in administrandâ R. P. æmulos, tàm nudâ atque apertâ fraude circumveniri posse speraret. Nec facilè inducar ut credam tantum esse discrimen inter γράφω et ἡγοῦμαι. Etenim si capitis periculo se eripuisset ἐν τῷ μὴ ΓΡΑ΄ΦΕΙΝ, at certè, ἐν τῷ ʻΗΓΕΙ῀ΣΘΑΙ, mulctæ, vel leviori cuidam supplicio, se subjecisset. Scholiastes in locum: Σὺ, φησὶ, γράφεις τὰ θεωρικὰ εἶναι στρατιωτικά; Εἶτα λύει, ὅτι συμβουλεύω μὲν, οὐ γράφω δὲ, τὸν κίνδυνον εἰδὼς, καὶ τὸν Εὐβούλου νόμον μὴ ἀγνοῶν. Quâ igitur ratione vim legis, et vulgi rabiem, eludere, suique defensionem instituere, potuisset orator, si in jus fuisset

vocatus? Ambiguitate, ut mihi videtur, sententiæ, quæ duplicem admittit interpretationem. Vel enim καὶ ταῦτ' εἶναι ςρατιωτικὰ sunt reddenda: *Has fieri militares*, vel potiùs aliâ ratione, *et propterea* (ταῦτα scilicèt pro διὰ ταῦτα) *stipendia designari oportere*. Hanc esse veram hujus loci interpretationem satìs ostendunt, quæ sequuntur. Ἔςι δὴ λοιπὸν οἶμαι, πάντας εἰσφέρειν, ἂν πολλῶν δέῃ, πολλά· ἂν ὀλίγων, ὀλίγα. Δεῖ δὲ χρημάτων, καὶ ἄνευ τούτων οὐδέν ἐςι γενέσθαι τῶν δεόντων. Hoc genus ellipseos, quo ταῦτα pro διὰ ταῦτα ponitur, Atticis scriptoribus familiarissimum est. *Arist.* in Pace, ver. 414. ταῦτ' ἄρα, κ. τ. λ. ubi Schol. διὰ ταῦτα. Idem in Avibus, ver. 120. ταῦτ' οὖν, *propterea*. Idem in Nubibus, ver. 334. ταῦτ' ἄρ', κ. τ. λ. ubi Schol. λείπει ἡ διά. *Xenoph.* de Cyr. Instit. l. 1. c. 26. ταῦτ' ἄρα —καὶ ἐνέωρας μοι· *propterea me aspiciebas*. Si ambiguam hanc sententiam duplici hâc ratione interpretemur, nec summum in oratore artificium, nec Atticam posthàc elegantiam, desiderabimus.

P. 102. Schol. l. 38. Ἀναλωθῆναι] *Wolfius* habet δεῖν ἀναλωθῆναι· quod certè rectiùs est.

P. 103. l. 1. Καὶ μίαν σύνταξιν εἶναι] Suprà, Olynthiacâ ii. p. 83.—τὴν αὐτὴν τοῦ λαβεῖν, τοῦ ςρατεύεσθαι, τοῦ δικάζειν, τοῦ ποιεῖν τοῦθ' ὅ,τι καθ' ἡλικίαν ἕκαςος ἔχοι, καὶ ὅπου καιρὸς εἴη, τάξιν ποιήσας. *Harpocration* de hoc loco: ἔλεγε δὲ ἑκάστους φόρους συντάξεις, ἐπειδὴ χαλεπῶς ἔφερον οἱ Ἕλληνες τὸ τῶν φόρων ὄνομα, Καλλιστράτου οὕτω καλέσαντος, ὥς φησι Θεόπομπος ἐν δεκάτῳ Φιλιππικῶν. Ὑπερίδης Δηλιακῷ. Σύνταξιν ἐν τῷ παρόντι οὐδενὶ διδόντες, ἡμεῖς δέ ποτε ἠξιώσαμεν λαβεῖν. Eadem ferè habent *Suid.* et *Auctor Etymol.*

Ib. l. 7 et 8. Λέγουσι δὲ καὶ ἄλλους] His verbis et arrogantiam vitat, et Atheniensium facultatem auget. *Wolfius.*

Ib. Schol. l. 6 et 7. Σύνταξίς ἐςι δύο πραγμάτων] Hæc vocis σύνταξις expositio videtur nullum hìc locum habere posse. Potiùs cum *Harpocratione* interpretemur,

ἀντὶ τῆς συντεταγμένης οἴκησις, vel, ex *Valesii* conjecturâ, *διοίκησις*.

P. 103. Schol. l. 10 et 11. Ὥσπερ καὶ ὁ Ποιητὴς] Ιλ. Ε. ver. 586.

Ib. l. 13 et 14. Ἐντροπαλιζόμενος] Ιλ. Λ. ver. 546.

Ib. l. 35. et 36. Πάντες χρήζετε] *Wolfius* rectissimè admonuit legendum esse πάντως· mox idem πολλ' ἀπώλεσαν, pro πολλούς.

Sect. IX.

Pag. 104. l. 2. Οὔτε γὰρ, ὡς κ.τ.λ.] Vide Philippicam I. p. 9. et Olynthiacam I. p. 42 et seqq.

Ib. l. 10. Τὰ τῶν Θετταλῶν] Ulpianus hic argutias quærit. Sed ut dicimus, τὰ τῆς δικαιοσύνης, pro justitiâ: sic etiam τὰ τῶν Θετταλῶν, dici puto pro Thessalis. *Wolfius.*

Ib. l. 10 et 11. Ταῦτα γὰρ ἄπιστα μὲν ἦν δήπου φύσει] Thessali ob perfidiæ crimen malè audiunt apud omnes auctores. Noster in Aristocrateâ: ὑμεῖς μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδένα προὐδώκατε πώποτε τῶν φίλων. Θετταλοὶ δὲ οὐδένα πώποθ' ὅντινα οὔ. Euripides: Πολλοὶ γὰρ ἦσαν ἀλλ' ἄπιστοι Θετταλοί. Undè natum proverbium, ut Thessala fides, de vanâ dicatur et fluxâ. Θεσσαλὸν σόφισμα, Thessalum commentum; et Θεσσαλὸν νόμισμα pro adulterinâ pecuniâ. Ab Aristophane in *Plut.* ver. 521. etiam ἀνδραποδισταὶ appellantur. Vide *Schol.* ad voces καὶ γὰρ Παγασὰς, et *Schol.* ad Eurip. Phœniss. ver. 1429.

P. 106. l. 3 et 4. Δοκεῖ τὸ φυλάξαι τἀγαθὰ, τοῦ κτήσασθαι χαλεπώτερον] *Xenoph.* Hist. Cyri lib. vii. c. 5 Μέγα μὲν γὰρ οἶμαι, ἔργον καὶ τὸ ἀρχὴν καταπρᾶξαι, πολὺ δ' ἔτι μεῖζον τὸ λαβόντα διασώσασθαι. Τὸ μὲν γὰρ λαβεῖν, πολλάκις τῷ τόλμαν μόνον παρασχομένῳ ἐγένετο· τὸ δὲ λαβόντα κατέχειν, οὐκέτι τοῦτο ἄνευ σωφροσύνης, οὐδ' ἄνευ ἐγκρατείας, οὐδ' ἄνευ πολλῆς ἐπιμελείας γίγνεται.

P. 106. l. 6. Καιρὸν ὑμέτερον νομίσαντας] Sic Plancus ad Ciceronem: *Interim maximam hic sollicitudinem curamque sustineo: ne, inter aliena vitia, hæ gentes* (Gallia citerior et ulterior) *nostra mala suam putent occasionem.* Wolfius.

Sect. X.

Pag. 108. l. 4 et 5. Θηβαῖοι; Μὴ λίαν πικρὸν εἰπεῖν ᾖ, καὶ συνεισβαλοῦσιν ἑτοίμως] Thebani, justis de causis, quamcunque occasionem se de Atheniensibus vindicandi avidè arrepturi erant. Ii enim non solùm post pugnas Leuctricam et Mantinensem Spartam defenderant, verùm etiam posteà Phocensibus auxiliati fuerant, contra Thebanos belligerantibus. *Tourrellus.* [Vide Notas suprà p. 219 et 220.]

Ib. l. 5 et seqq. Ἀλλὰ Φωκεῖς; Οἵ τὴν οἰκείαν οὐχ' οἷοί τε ὄντες φυλάττειν, ἐὰν μὴ βοηθήσηθ' ὑμεῖς] Per longum tempus re malè gestâ in Bello Sacro, quod necdum erat finitum, Phocenses valdè fuerant debilitati. Philomelus et Onomarchus, duo præcipui ipsorum duces, dudùm infelicitèr perîerant. Phayllus, in eorum locum suffectus, multis præliis devictus fuerat. Phalecus, Onomarchi filius, et Phaylli successor, non magìs secundâ fortunâ utebatur; Thebanique perpetuò victoriam reportabant. Ità ut Phocenses non succumbere non potuissent, nisi iis Lacedæmonii atque Athenienses frequentèr auxilia misissent. *Idem.* [Vide Notas suprà p. 134.]

Ib. l. 7. Ἢ ἄλλος τις] Thessalos tacuit, quià eos à Philippo esse alienos ostendit. Quarè propensiores in Atheniensium amicitiam videri poterant. Hactenùs igitur ostendit, Philippo non defore facultatem, Olyntho captâ, in Atticam invadendi. Nunc eum etiam velle probandum est. Voluntas enim et facultas, ut in omni genere actionum humanarum, sic in conjecturis etiam et consiliis, dominantur. *Wolfius.*

P. 108. l. 8. 'Ατοπωτάτων] Refutatio sumpta à signo. Ait se facturum: ergo vult. Sed multa dicuntur aliàs vanitate quâdam ingenii, aliàs certo consilio, et terroris causâ. Quarè hoc argumentum non perpetuò verum est, et in Philippicis certiores conjecturas affert Demosthenes. *Wolfius*.

Ib. l. 9. "Ανοιαν ὀφλισκάνων] Vide suprà p. 173.

Ib. Schol. l. 4. Οἱ πολέμιοι] *Wolfius* in margine habet ὡς, quod etiam *Morellius* rescribendum esse admonuit: deindè *Wolfius* χώραν, quod planè rectius est.

P. 109. l. 4. Δεδαπάνησθε] *Ald.* δεδαπάνητε. *Wolf.* δεδαπάνηται.

Ib. l. 6. Καὶ προσέσται ἡ ὕβρις] *Aldus* προσέσθ' sine καὶ legit. Ac omitti καὶ mihi non displicet: malim tamen προσέσται futurum, quàm πρόσεστι præsens. *Wolfius*.

LIBANII ARGUMENTUM
IN
PHILIPPUM
ORATIONIS I.

ATHENIENSES, *cùm bellum infelicitèr contra Philippum gererent, in concionem convenerunt desperabundi: Orator igitur et erigere abjectos animos conatur, (neque enim esse mirum, si in tantâ socordiâ victi sint,) et quâ ratione bellum rectissimè administrent, docet: jubet autem geminas copias comparari: alteras majores urbanas, quæ domi maneant, in omnem eventum paratæ; alteras minores, quæ militibus peregrinis constent, permistæ civibus, et eum exercitum non Athenis manere, neque ex urbe opem conferre jubet, sed circa Macedoniam versari, belligerantem continentèr, ne flatu Etesiarum Philippus observato, aut etiam hieme, cùm Athenis in Macedoniam navigari non possit, rem aggrediatur, et, per absentiam Atheniensium, omnia obtineat: sed exercitum, qui cum eo dimicet, vicinum potius ei esse oportere censet.*

ALIUD ARGUMENTUM
EX
TOURRELLO.

DEMOSTHENES, *triginta annos natus, primam contra Philippum Orationem habuit, Archonte Aristo-*

demo, regni Philippi anno nono, Olympiadis autem centesimæ septimæ primo. Philippo, sub initio ejus regni, obstiterant Athenienses; Argæumque, qui cum eo de summâ rerum certabat, strenuè adjuverant. Vicit Philippus; pacem tamen cum iis, ut erat versutus, missis legatis, ultrò iniit; sivè ut novum imperium stabiliret, sivè ut in eo proferendo feliciùs procederet. Igitur initium cepit ab Illyriis et Pæonibus subjugandis; deindè loca plurima, diversasque regiones, quæ Macedoniæ erant confines, quæque adeò plurimùm ei conducebant, occupavit. Brevi ejus victoriæ commodum locum obtulêre, iis consiliis exequendis, quæ contra Græciam meditabatur. Thessali eum advocabant, ut à tyrannis eos liberaret; isque, sub liberatòris nomine, ipsum, quod sustulisse visus est, in eos imperium exercuit. Eorum oppidis in ditionem suam receptis, facilem indè atque opportunam in Phocenses invadendi occasionem arripuit; hoc maximè prætextu, quòd Thessalorum hostes essent, Atheniensibus verò amicitiâ conjunctissimi. Bellum itaquè iis indixit; annoque hanc orationem præcedente magno eos prælio superavit. Hâc victoriâ elàtus, eos subjugandi spem cepit; atque Thermopylas profectus est, quà unicus patet transitus ex Thessaliâ in Phocidem euntibus. Athenienses, audito ejus itinere, quod quò tenderet cum ipsis tùm Græcis omnibus erat pertimescendum, ad angustias Thermopylarum confluxerunt; iisque opportuno tempore occupatis, Philippo, ne in Græciam transiret, viam obstruxêre. Periculi tàm magni, à quo recens liberati sunt, memoria usquè animis inhærebat; utque rebus suis vel adhùc diffiderent, effecit. Demosthenes, hâc eorum dispositione usus, vivam iis imaginem depingit imminentis periculi, quod iis effrænata Philippi ambitio minitatur, quámque maturè cauto opus sit in animos studet ingerere. Quandò igitur, ob rapidum Philippi progressum, armorumque ejus successum, Athenienses tantùm non desperarent; primùm animos iis addere aggreditur Orator; unicam

calamitatum causam eorum ignaviam esse dicens; deindè belli gerendi rationem proponit, aptam sanè cùm eorum negligentiæ corrigendæ, tùm ipsi infortuniorum fonti et origini auferendæ, atque adeò spei faciendæ melioris in posterum fortunæ. Ejus summa eò redit, ut duos colligant exercitus; quorum unus, isque major, ex civibus solis conflatus, semper in procinctu stet ad defendendam Atticam; alter minor, quique partim civibus partim peregrinis constet, circa Macedoniæ confinia, sine ullâ intercapedine, volitet, hostem observet, vexet, atque ex propinquo aggrediatur; ne, absentibus Atheniensibus, quùm aut anni tempestas aut venti impediant quò minùs in ejus regnum classe applicent, liberè consilia capiat, nulloque negotio exequatur quicquid aggredi in animum induxerit. Quod ad Chronologiam attinet, in eo quòd primam Philippicam ante Olynthiacas ponam, de communi opinione discedo: ne quis tamen singularia me affectare ideò existimet, quùm optimos duces secutus fuerim, Dionysium *nempè* Halicarnassensem, *et* Diodorum Siculum: *rationes in Notis reddentur; ubì hujusce Orationis ordinem validissimis insupèr, ni fallor, conjecturis stabilivimus.*

DEMOSTHENIS

PHILIPPICA I.

I. Siquidem de novâ aliquâ re dicere propositum esset, Athenienses, continens me, dùm plurimi eorum quibus mos est sententiam suam aperuissent, si quid mihi ab illis dictum placuisset, quievissem; sin minùs, tum et ipse quæ sentio conatus essem fari: quoniam verò ità accidit, ut quibus illi de rebus jam antè sæpenumerò dixerunt, hæ nunc ni deliberationem vocentur, arbitror me, quamvìs primus ad dicendum surrexerim, jure tamen veniam nacturum esse: si enim superiori tempore benè isti consuluissent, novo jam consilio haud opus esset.

II. Primum igitur, Athenienses, non est de præsentibus rebus, ne si vehementèr afflictæ esse videantur, desperandum vobis: nam quod in eis ex præterito tempore est pessimum, id ipsum est ad ea quæ restant optimum. Quid igitur hoc est? vestrâ nimirùm, Athenienses, factum esse socordiâ et officii neglectu, ut res nostræ sint adversæ: nam si, vobis omnia quæ decuit agentibus, res ità se haberent, ne spes quidem reliqua esset, fore eas aliquandò meliores. Deindè cogitandum, id quod et ex aliorum famâ discitis, et ipsi ex memoriâ vestrâ scitis, quantâ aliquandò potentiâ præditis Lacedæmoniis, idque non ità olìm, quàm præclarè, atque ut vos decebat, nihil hujus Reipublicæ dignitati alienum admisistis; verùm pro communi Græciæ libertate bellum contra illos sustinuistis. Quorsùm verò hæc dico? ut perspicere possitis, Athenienses, atque animadvertere, neque præcaventibus vobis quicquam esse formidabile, neque si negligentes sitis, tale quid quale vos vultis eventurum esse, exemplis utentes, potentiâ quæ tùm fuit Lacedæmoniorum,

quam, rebus vestris animos applicando, superâstis; et insolentiâ hujus quæ nunc est, propter quam æstuamus, eò quòd nihil eorum quæ oportuit curavimus.

III. Quod si quis vestrûm, Athenienses, Philippum pænè inexpugnabilem esse arbitretur, considerans cùm multitudinem copiarum quæ nunc illi competunt, tùm omnia præsidia urbi nostræ perîisse, rectè sanè existimat: idem tamen hoc cogitet, fuisse aliquandò in nostrâ potestate, O Athenienses, Pydnam, Potidæam, Methonem, et omnem illam undiquè adjacentem regionem, plurimas etiam, quæ cum illo nunc sunt, gentes suis legibus ac liberas vixisse, vobisque maluisse, quàm illi, amicitiâ conjungi. Si igitur Philippus in hâc tùm opinione fuisset, difficile esse bellum gerere cum Atheniensibus, qui tales arces ad ditionem ipsius oppugnandam haberent, quùm esset ipse sociis destitutus, nihil eorum, quæ nunc fecit, egisset, neque tantam potentiam esset consecutus: sed hoc, Athenienses, præclarè ille novit, hæc loca omnia esse belli præmia, in medio posita; naturam etiam ità ferre, ut præsentibus cedant quæ sunt absentium, et volentibus labores ac pericula adire, quæ sunt negligentium: quinetiam hâc ille sententiâ usus, omnia subegit et tenet; alia, ut bello capta quis teneat, alia, societatibus atque amicitiis sibi devincens: etenim cum his societatem inire, atque his adhærere, volunt omnes, quos instructos esse vident, et ea quæ oportet agere paratos.

IV. Si igitur vos etiam, Athenienses, hoc animo esse nunc velitis, quandò quidem priùs non fuistis; et unusquisque vestrûm, quibus in rebus debet et potest Reipublicæ se utilem præstare, omni omissâ dissimulatione, aliquid navare sit paratus; nimirùm qui dives est, tributa conferre; qui verò in ætate est bello aptâ, militare; deniquè ut uno verbo simplicitérque dicam, si ad vos ipsos redire volueritis, et desieritis, quisque vestrûm sperare nihil se facturum esse, alium verò pro ipso omnia esse gesturum; *tùm* et quæ habetis, Deo

volente, retinebitis, et quæ per negligentiam sunt amissa recuperabitis, pœnasque de illo sumetis: neque enim existimetis illi, tanquam deo cuidam, præsentem ejus fortunam immobilitèr fixam esse in perpetuum: est enim qui illum odit, quique metuit, quique invidet, etiam ex iis qui jam illi amicissimi esse videntur: et profectò omnia, quæcunque in aliis quibusvis hominibus reperiuntur, hæc in iis etiam qui cum illo sunt inesse existimandum est: hæc verò omnia præ metu nunc se abscondunt, cùm nullum habeant confugium, propter vestram tarditatem et socordiam, quam *vobis* jam esse abjiciendam dico. Videtis enim rem, Athenienses, quò protervitatis evasit homo, qui ne quidem optionem vobis dat aut belli gerendi, aut otium agendi, sed minitatur, et superbis, ut fama est, sermonibus utitur; neque adduci potest ut, quæ jam subegit retinens, his acquiescat, sed perpetuò quid ampliùs molitur, et circùm undiquè cunctantes vos, atque sedentes, velut indagine cingit.

V. Quando igitur, Athenienses, quandò quæ oportet facietis? ubì aliquid acciderit? ubì, credo, necessitas aliqua fuerit? de præsenti igitùr rerum statu quæ vobis opinio esse debet? ego enim arbitror, liberis hominibus maximam esse necessitatem, ex rebus gestis susceptum dedecus. Num vultis, quæso, circumcursitantes alius alium percontari in foro, Diciturne aliquid novi? quid enim magìs novum fieri potest, quàm hominem Macedonem Athenienses bello subigere, Græciæque *pro suo libitu* res administrare? Mortuusne est Philippus? non per Jovem, atqui ægrotat. Quid verò hoc vestrâ interest? etsi enim moriatur ille, brevi vos alium Philippum *vobis* facietis, si animos rebus *vestris* hoc modò adhibeatis: neque enim is suis tantùm viribus crevit, quantùm nostrâ negligentiâ. Itaquè, si quid ei acciderit, vobisque fortuna faverit, quæ semper meliùs nos *curavit* quàm curamus ipsi, atque hoc effectum reddiderit, scitote quòd, si in propinquo sitis, rebus turbatis omnibus imminentes, ità ut voletis eas

administrare poteritis; ut verò nunc vobis est, ne quidem si tempora Amphipolim vobis traderent, accipere *eam* possetis, vestris et apparatibus et sententiis fluctuantes.

VI. Oportere igitùr omnes paratos esse quæ *in singulos* conveniunt ultrò facere, tanquàm scientibus vobis atque persuasis, diutiùs dicendo non immoror: rationem verò apparatûs, quem talibus vos negotiis liberaturum esse putem, et magnitudinem quantam *esse oportet*, ac rationes pecuniæ comparandæ quasnam, cæteraque quomodò mihi optimè atque celerrimè videntur instruenda, continuò conabar dicere: *hoc* tantillum vos, Athenienses, precatus, postquam omnia audieritis, judicate, nec *quæ ego dicturus sum* anticipate, neque, si cui initio videar novum apparatum dicere, res à me procrastinari *is ideò* existimet. Etenim qui illicò atque hodiè *rem geri debere* dicunt, non maximè ad utilitatem loquuntur; (neque enim quæ jam nobis contigerunt, auxiliis nunc missis, defendere possemus;) verùm quisquis ostenderit, qualis apparatus *qui à vobis* comparatus *fuerit*, quantusque, et undè *sustentatus* durare poterit, quoàd aut bellum persuasi finiverimus, aut hostes superaverimus: ità enim nullis in posterum injuriis lacessemur. Ego igitur hæc dicere me posse arbitror, non impediens si quis alius pollicetur aliquid. Promissum igitur adeò magnum: ipsa verò res in examen jam veniet, judices autem vos eritis.

VII. Primum igitur, Athenienses, triremes quinquaginta instrui oportere dico; deindè vos eo animo esse, ut, siquid opus fuerit, ipsis in eas conscendentibus sit navigandum: prætereà, dimidiæ equitum parti triremes hippagogas, atque *alia* navigia sufficientia ornari jubeo. Hæc equidem censeo præstò esse oportere, contra repentinas ejus è suâ regione expeditiones, ad Thermopylas, et Chersonesum, atque Olynthum, nec non quò libet. Namque opus est hoc in ejus ani-

mum subire, vos ex immodicâ hâc negligentiâ, sicut ad Eubœam, et priùs aliquando, ut ferunt, ad Haliartum, et postremò nupèr ad Thermopylas, fortassè erupturos. Non omninò, tametsi non feceritis, ut ego faciendum esse dico, fuerit *hoc* contemnendum: ut, vel præ metu, si scîerit paratos esse vos, (certò enim sciet: sunt enim, sunt apud vos ipsos, qui de omnibus rebus eum certiorem faciunt, plures quàm expedit,) otium agat; vel, his despectis, incautus opprimatur, nihilo obstante quò minùs in ejus regnum, si per occasionem licuerit, navigetis.

VIII. Hæc igitùr sunt, quæ à vobis decerni oportere dico, quæque ut instruantur convenire arbitror. Præter hæc, copias aliquas, Athenienses, in procinctu habendas censeo, quæ continentèr belligerent, et illum infestent. Ne mihi *quis dicat* decièś mille, neque vicièś mille peregrinos, neque epistolares illos exercitus, eas autem volo copias quæ civibus constent: quæ, sive vos unum, sive plures, sive illum, sive quemcunque, ducem creaveritis, ei pareant et sequantur; et his commeatum curari jubeo. Quæ autem erunt hæ copiæ, et quantæ, et undè commeatum habituræ sint, et quomodò hæc facere possitis, ego dicam, et horum singula seorsùm explicabo. Pedites dico, (neque id feceritis, quod sæpè vobis nocuit, dum minora putatis omnia quàm oporteat, et maxima in decretis suscipientes, cùm ad rem ventum est, ne parva quidem facitis; sed ubì parva feceritis et comparaveritis, illis adjicite, si minora videbuntur,) dico igitùr universos milites esse oportere bìs mille: ex his, Athenienses oportere esse dico quingentos, è quâcunque illi deligendi vobis ætate videbuntur, qui certum tempus militent, non longum illud, sed quantum commodum esse videbitur, ut subindè alii aliis succedant; reliquos péregrinos esse jubeo: et cum his equites ducentos, quorum quinquaginta sint Athenienses minimum, eodem quo pedites modò militaturi; et hippagines quibus hi utantur. Esto. Quid ad hæc

amplius? Celeres triremes decem: opus enim nobis est, cùm ille classem habeat, etiam velocibus triremibus, ut tutò copiæ navigent.

IX. Unde igitur hæ alentur? Ego et hoc dicam, et ostendam, postquam, cur tantulas copias satis esse putem, et cives militare jubeam, docuero: tantulas, Athenienses, propterea quòd nobis nunc exercitum parare non licet, qui collatis signis cum eo dimicet; sed latrocinari est necesse, et hâc gerendi belli ratione utendum primùm. Quare nec immensas eas (nec enim stipendia et commeatus suppetunt) nec prorsus exiguas esse oportet. Cives autem adesse, et navigare unà propterea jubeo, quòd priùs etiam aliquando audio peregrinum aluisse Corinthi militem *nostram* urbem, cui Polystratus præfuerit, et Iphicrates, et Chabrias, et alii quidam, et vosmetipsos unà militâsse; et ut auditione cognovi, peregrini illi vobiscum conjuncti, et vos cum illis, Lacedæmonios vicerunt. Postquam autem ipsi peregrini per sese bella vobis obeunt, amicos vincunt et fœderatos; hostes autem facti sunt majores quàm expediret: et cùm ad bellum *nostræ* urbis obiter respexerint, ad Artabazum et quovis gentium potiùs abeunt; imperator eos sequitur: non injuriâ: neque enim is imperare potest, qui stipendia non solvit. Quid igitur jubeo? causas adimi et duci et militibus, mercede numerandâ: et domestico milite, velut eorum inspectore quæ à duce geruntur, adjungendo. Nam ut nunc fit, ridicula est nostra rerum administratio. Si quis enim vos roget, Pacemne agitis, Athenienses? Minimè verò nós quidem, dicturi sitis; sed cum Philippo bellum gerimus. Nonne verò creâstis è vestris civibus decem centuriones, et duces, et tribunos, et magistros equitum duos? Isti verò quid agunt, uno illo excepto quem ad bellum miseritis? reliqui pompam vobis ducunt cum sacrificulis. Ut enim ii qui luteos fingunt, in forum creatis centuriones et tribunos, non ad bellum. An non oportuit, Athenienses, centuriones cives, magistros equi-

tum cives, magistratus domesticos esse, ut reverà essent copiæ civitatis? At in Lemnum *scilicet* oportet magistrum equitum qui è vobis est navigare: eorum autem qui pro Reipublicæ possessionibus præliantur, Menelaum esse magistrum equitum. Neque hæc hominis reprehendendi causâ dico: sed à vobis eum creatum esse oportebat, quisquis tandem sit.

X. Fortassis autem hæc rectè dici putatis: de pecuniâ verò, quanta erit et undè *comparanda* maximè audire cupitis. Id igitur sanè expediam. Ea est pecuniæ ratio, ut ad alendum hunc exercitum, et cibaria duntaxat militibus comparanda, nonaginta sint talenta numeranda, et paulò ampliùs: decem celeribus navibus quadraginta talenta, vicenæ minæ in navem singulis mensibus: militum duobus millibus totidem alia, ut decem singuli milites drachmas in mensem pro cibariis accipiant: equitibus ducentis numero, si tricenas drachmas in mensem accipiant singuli, duodecim talenta. Si quis verò putat, commeatum parvo esse subsidio iis qui militant, non rectè sentit. Ego enim compertum habeo, si hoc factum fuerit, ipsum exercitum è bello sibi reliqua comparaturum, sine ullâ, vel Græcorum, vel sociorum, injuriâ, ut integrum stipendium habeat. Atque ego ultrò navigans unà, quidvis pati paratus *sum* nisi hæc ita erunt. Unde igitur pecunia, quam requiro à vobis, comparabitur? Hoc jam dicam.

PECUNIARIA RATIO.

XI. Quæ nos, Athenienses, excogitare potuimus, hæc sunt. Postquam autem sententias rogaveritis, ea quæ vobis probata fuerint, decernite: ut non tantùm decretis et literis belligeretis cum Philippo, sed etiam factis. Multò autem meliùs, ut mihi videtur, de bello et totâ instructione deliberabitis, si situm, Athenienses, regionis cui bellum inferetis, considerabitis, et cogitabitis, ventis et anni temporibus anticipatis, pleraque

perficere Philippum: et exspectatis Etesiis, aut hieme, bellum aggredi, cùm nos illuc pervenire non possumus. His itaque consideratis, non mittendo tumultuario milite vobis bellandum est (omnibus enim *occasionibus* præveniemur), sed instructione perpetuâ atque exercitu. Licebit autem vobis Lemni et Thasi, et Sciathi, et in aliis illius loci insulis hibernare cum exercitu: in quibus et portus, et frumentum, et omnia quæ requirit exercitus, parata sunt. Anni autem tempus, cùm et appellere ad terram facile *sit*, et à ventis juxta ipsam regionem et emporiorum fauces, *versantibus* nihil sit periculi, haud difficultèr intelligetis. Quomodo igitur, et quando, utendum sit exercitu, *id* dux a vobis designatus pro temporis ratione constituet. Quæ autem à vobis præstari debeant, hæc sunt quæ ego scripsi.

XII. Quod si hanc, Athenienses, pecuniam comparaveritis, primùm quam dico; deinde cætera etiam omnia perfectè instruxeritis, milites, triremes, equites; omnesque copias lege obstrinxeritis, ut bello continentèr incumbant, ipsique vos pecuniæ quæstores et præbitores, ab imperatore rerum gestarum rationes requiretis: iisdem de rebus sine ullo successu perpetuò deliberare desinetis. Accedit illud etiam, Athenienses, maxima illi emolumenta intercipietis. Ea quæ sunt? A nostris sociis exortâ pecuniâ nos oppugnat, navibus hostilitèr diripiendis. Quid præterea? Vos illud eritis consecuti, ut vobis noceri non possit: non ea fient, quæ superiori tempore, cùm, in Lemnum et Imbrum factâ impressione, vestros cives captivos abduxit: et ad Geræstum captis *vestris* navibus, immensam pecuniæ vim coëgit; postremò in Marathonem exscendit, et sacrâ triremi è nostrâ ditione abreptâ, abiit: vos autem neque hæc prohibere potuistis, nec quibus maximè velletis temporibus opitulari.

XIII. Verùm cur tandem putatis, Athenienses, Panathenæorum ferias, et Bacchanalium semper convenienti tempore fieri, sive peritis harum utrarumque cura-

tio sorte obvenerit, sive imperitis? in quas tantos sumptos facitis, quantos nec in unam classis emissionem: et tantam turbam adhibetis, et tantum apparatum, quantum haud scio an ulla omnium habeat: classes autem omnes vestras occasionibus demum amissis venire, illa Methonem, illa Pagasas, illa Potidæam, *missa*? Quòd illa omnia lege sancita et ordinata sunt, et quisque vestrûm multò antè novit, quis Ædilis aut Gymnasiarchus suæ tribûs, quando et à quo et quid accipiendum, quidque faciendum sit. Nihil non exquisitum, nihil non definitum, nihil denique neglectum est. In rebus autem bellicis, et belli apparatione, inordinata, indefinita, incomposita omnia. Quapropter simul atque audivimus aliquid, et triremium præfectos constituimus, et inter eos permutationes opum instituimus, et de parandæ pecuniæ ratione deliberamus; postea decernitur, ut inquilini conscendant, et libertini, qui suam ipsi rem familiarem administrant. Deinde ut cives illis iterum succedant. Sic interim dum hæc prorogatis, interierunt ea ad quæ *conservanda* classem mittimus ante adventum nostrum. Nam rei gerendæ tempus in apparando consumimus, rerum autem occasiones non expectant nostram tarditatem et socordiam. Quas verò interjecto tempore copias nos habere putamus, eæ, cùm ad ipsam rem ventum est, nihil posse gerere deprehenduntur. Ille autem eò venit insolentiæ, ut scribat Euboeensibus tales jam literas.

LITERÆ.

XIV. Hæc igitur, Athenienses, quæ lecta sunt, vera pleraque sunt, aliter quàm oportebat: non autem fortasse jucunda sunt auditu. Verùm si res, offensionis vitandæ causâ, ut taceri à dicente, sic etiam reverà possent amoveri, ad voluptatem auditorum conciones instituendæ essent. Sin orationis jucunditas, alieno tempore usurpata, reipsa detrimentosa fit; turpe est semetipsum

decipere, et ea omnia quæ molesta sunt differendo, negligere omnes rei gerendæ occasiones, ac ne illud quidem posse intelligere, eorum esse officium qui bellum administrant, non sequi res, sed rebus antecedere: et quemadmodum receptum est, ut exercitum ducat imperator, sic et à cordatis viris res ducendas esse, ut quæ ipsis videntur, ea gerantur, non ut eventum persequi cogantur. Vos autem, Athenienses, cùm copias habeatis omnium maximas, triremes, legiones, equites, pecuniæ reditus, ne harum quidem rerum in hunc usque diem ullâ unquam opportunè estis usi, et neminem non sequimini: et ut barbari pugiles dimicare solent, ita vos bellum geritis cum Philippo. Ex iis enim, is qui ictus est, ictui semper inhæret: quòd si eum alibi verberes, illò manus transfert: ictum autem depellere, aut contrà intueri neque scit, neque vult. Ita et vos: Si esse in Chersoneso Philippum auditis, illuc mittenda esse auxilia decernitis: si in Pylis, illuc itis: si alibi uspiam, affectamini sursùm et deorsum: et eum ut ducem milites, sequimini, neque ullum vobis utile de belli gerendi ratione consilium initis; neque quicquam prospicitis, antequam aut factum esse aliquid, aut fieri audiatis. Ista verò factitare olim fortasse licuit: nunc in ipsum discrimen rerum ventum est. Quare non jam idem licet.

XV. Ac mihi cogitanti videtur, Athenienses, Deorum aliquis, quem *nostræ* urbis gratiâ, eorum, quæ fiunt, pudet, illum rerum gerendarum ardorem injecisse Philippo. Qui si quæ subegit et intercepit, ea tenere et quiescere vellet, neque quicquam præterea moliretur: vestrûm quidam ea non ægrè laturi mihi viderentur, quæ reipub. dedecus et ignaviæ crimen et summa omnia probra attulissent. Nunc, dum semper aggreditur aliquid et pluś appetit, fortassè vos evocabit, nisi de vobis omnino desperâstis. Ego verò miror, si nemo vestrûm neque cogitat, neque indignatur, quando videt, Athenienses, bellum cœpisse initium de ulciscendo Philippo: finem autem in eo jam versari, ne ipsi cladibus afficiamur à Phi-

lippo. Verùm eum non quieturum, perspicuum est, nisi aliquis illum impediet. Id igitur nos exspectabimus: et triremes vacuas, et spem à nescio quo factam si miseritis, omnia præclarè se habere putabitis? Non conscendemus *naves*? non exibimus ipsi parte saltem aliquâ domesticorum militum nunc, siquidem id priùs factum non est? non ditionem ejus classe invademus? At quò appellemus, roget aliquis? Aperiet quâ vitiosæ sint res Philippi bellum ipsum, Athenienses, modò aggrediamur. Verùm si domi sedebimus, convicia̧ntes audituri et criminantes inter se oratores; non fieri ullâ ratione unquam potest ut quicquam ritè conficiamus. Nam, ut mea quidem fert opinio, quocunque pars aliqua civitatis ablegabitur, tametsi tota non adsit, ibi et Deorum et fortunæ benevolentia nobis opitulabitur. Cùm autem imperatorem, et decretum inane, et spes concionales mittitis, nihil à vobis feliciter geritur: sed ut hostes derident istiusmodi expeditiones, ita socii metu emoriuntur. Non enim potest, non potest fieri, ut unus vir unquam vobis ea conficiat omnia, quæ vultis: polliceri quidem et affirmare, et accusare hunc et illum licet; sed hisce rationibus omnia perierunt. Nam cùm imperator miseros peregrinos sine stipendio ducat; qui verò de rebus illic ab eo gestis, ad vos ex hoc loco expeditè mentiantur, extiterint; et vos ex auditu, quicquid in mentem venerit, temerè decreveritis: quid, quæso vos, exspectandum est? Sed quodnam istis malis remedium invenietur? Hoc: si vosmetipsos, Athenienses, ostenderitis et milites et testes actorum ducis: et, ubi domum reversi fueritis, judices rationum referendarum: ita ut non tantùm quæ vestra sunt audiatis, verùm etiam præsentes intueamini. Nunc eò flagitii ventum est, ut quique duces bis et ter capitis causam apud vos dicant, cum hostibus autem eorum nemo vel semel de vitâ dimicare sustineat: utque plagiariorum et furum interitum honestæ morti præferant. Malefici enim est, judicum sententiâ condemnatum emori: ducis, cum hostibus præliantem.

XVI. Vestrum autem alii, circumeuntes, cum Lacedæmoniis agere dicant Philippum, de Thebanorum eversione; et respub. divellere: alii, eum misisse legatos ad regem *Persarum*: alii, oppida munire in Illyriis: alii, suas quisque commenti fabulas obambulamus. Ego verò equidem existimò, Athenienses, ebrium esse eum rerum gestarum magnitudine, et ejusmodi somnia multa suo cum animo agitare: cùm quia vidit neminem esse qui impediat, tum successibus elatum: non tamen eum sic agere instituisse, ut qui apud nos sunt stolidissimi nôrint quid ille sit facturus. Stolidissimi enim sunt isti rumigeruli. At si, his omissis, illud spectemus, hominem esse nobis inimicum: et nostras nobis opes eripere: et longo jam tempore insolentèr se gessisse: et quæcunque speravimus aliquem pro nobis esse acturum, ea, ut constat, contra nos esse omnia: et cætera in nobismetipsis esse posita: et, si nunc illic belligerare noluerimus cum eo, idem fortasse nobis hìc facere necesse fore; hæc si statuerimus, et rectè sentiemus, et inanes fabulas missas faciemus. Neque enim, quæ sint futura, quærendum est: sed adversa futura (nisi rebus gerendis intenti fueritis, et fungi officio volueritis,) pro comperto habendum.

XVII. Ego igitur nec unquam aliàs ad gratiam loqui institui, nisi idem et profuturum vobis persuasum haberem: et nunc quæ sentio simplicitèr omnia, sine ullâ tergiversatione, liberéque sum elocutus. Velim autem, ut exploratum habeo, è re vestrâ esse, ut ea quæ optima sunt, audiatis: sic scire me etiam fidelissimo suasori idem profuturum. Multò enim minùs gravatè dixissem. Nunc, quanquam obscurum est, quidnam hinc consecuturus sim; tamen, quia persuasum habeo hæc factu vobis fore utilia, dicere institui. Vincat autem id quod vobis omnibus profuturum est.

LIBANII ARGUMENTUM IN OLYNTHIACAM (JUXTA IPSUM) SECUNDAM.

ADMISERANT *legationem Olynthiorum Athenienses, et auxilia eis decreverant: sed expeditionem differebant, metuentes, ne sibi difficile cum Philippo bellum esset futurum. Demosthenes igitur progressus, confirmare populum studet: atque ostendit quàm infirmæ sint opes Macedonis. Nam et sociis eum suspectum esse ait, et suis viribus parùm valere, quum Macedones per se infirmi sint.*

ARGUMENTUM PRIMÆ OLYNTHIACÆ EX TOURRELLO.

INTER *primam Philippicam primamque Olynthiacam Orationem, quatuor annorum intervallum intercesserat. Id quidem ex* Diodoro Siculo *atque* Dionysio Halicarnassensi, *quibus semper usus sum in re Chronologicâ auctoribus, planè colligendum est. Hic nempe docet, quo quamque orationem Archonte dixerit Demosthenes, ille, quo anno singuli Archontes magistratum hubuerint. Itaque, eorum auctoritate fretus, tres Olynthiacas orationes duodecimo regni Philippi anno, sive quarto Olympiadis centesimæ septimæ, habitas*

fuisse statuo. Dionysius Halicarnassensis *parùm se fecisse ratus, quòd illarum Epocham tradiderit, quo etiam dictæ sunt ordine definit: dicitque primæ initium esse,* ἐπὶ πολλῶν· *secundæ,* ἄχρι τ' αὐτὰ παρίσταται· *tertiæ verò,* ἀντὶ πολλῶν. *Nihil expressius, nihil clarius dici potest. Scholiastæ tamen atque Interpretes ipsius testimonio omninò nihil tribuunt; omnesque quasi conjurant ad hunc ordinem turbandum; quem denuò restituere mihi visum est: quippe qui hâc in re auctorum suffragia potiùs perpendenda esse quàm numeranda duxerim. Iis, qui auctoritatibus modò laudatis noluerint obtemperare, rationibus, quas in Notis reddidimus, me satisfacturum spero. Quin ut ad rem veniamus: Olynthus, Thraciæ urbs, à Græcis Chalcide, Eubææ oppido, Coloniâ verò Atheniensi, oriundis occupata, eò paulatim magnitudinis pervenit, ut in magna sæpè bella et cum Atheniensibus, et cum Lacedæmoniis, inciderit. Circumspectiùs ne quidem cum Philippo egerunt Olynthii, quum ille ingressus imperium, omnibus quibus posset modis, in eo se confirmare studeret: duos enim fratres ejus, quos ex novercâ genitos, veluti participes regni interficere gestiebat, profugos apertè receperunt. Intereà Philippus, parùm adhuc in regno confirmatus, iracundiæ dissimulandæ maturè artem exercuit, et illatæ injuriæ memoriam minimè retinere visus, societatem cum iis ultrò petiit, imò potiùs mercatus est, non solùm Anthemuntem iis cedendo, de quâ cum regibus Macedoniæ diu illis contentio fuerat; verùm datâ etiam Potidæâ, quam conjunctis sibi eorum copiis, ideò ut iis eam traderet, ab Atheniensibus præripuerat. Citò periit beneficiorum quæ ab illo acceperant memoria; subitisque ejus potentiæ incrementis perterrefacti, tum magis adhuc quòd infidum eum esse manifestè deprehenderent, id unicè curabant Olynthii, ut opportunò tempore ejus se societate extricarent; quod ni facerent, ut ei aliquando in servitutem cessuri essent vere-*

bantur. Itaque absentem nacti Philippum, missisque ad Athenienses legatis, privatam illicò cum iis pacem confecère. Reversus Philippus eos perjurii incusat, quippe qui mutuam pactionem violâssent, quâ, cùm in bello tùm in pace, cum ipso conjunctìm agere tenerentur; minas deindè factis hostilibus insecutus est, læsæque fidei ulciscendæ prætextu Olynthios obsidione cingit. Ii, simul atque ingruentem procellam sentirent, ad Athenienses statìm confugêre, utque auxilia celeritèr mitterent orabant. Legati, prout mos erat, mandata sua in comitiis Populo exponebant, quem solum penes erat aut comprobare postulatum aut repudiare. Rei momentum de quo erat deliberandum effecit ut frequentissimus esset Oratorum concursus. Suggestum ordine conscendebant, proque ætatis ratione sententiam seriùs aut ocyùs dicebant. Demosthenes quum triginta tantùm et quatuor annos natus esset, non nisi post senes illos, quibus ea res diu fuerat agitata, orationem habet. Itaque quasi de novo aliquo negotio haud verba facit, nec de quo sit deliberandum exponit; verùm, iis tanquam qui de eo satis essent eruditi, tantùm quid decernere oporteat declarat; validisque consilium suum rationibus confirmat, in quibus non minus inest artis suæ subtilitatis atque elegantiæ, quàm vehementis ipsius ingenii impetûs. Orator igitur, quò meliùs finem propositum assequatur, alternis terrorem incutit animosque addit Atheniensibus. Quod quidem tam industriè ac peritè tractat, ut neque eos in desperationem impellat, nec nimiam iis excitet confidentiam, sed neutrobique ad extrema excurrens, cùm timoris tùm fiduciæ causas solerti admodùm temperamento intertexit. Propterea duas Philippi, easque valdè diversas, imagines ob oculos ponit. Hâc eum ambitiosum, arrogantem, omnibus occasionibus intentum, bello indefessum, intrepidum, depingit; omnia non minùs auro subruentem, quàm expugnantem ferro, nullisque non obstaculis superiorem; regem

denique felicissimum, cui Fortuna tam profusè beneficia accumulet, ut inconstantiæ suæ penè oblita esse videatur. Alterâ eum imprudentem, temerarium, describit, quippe qui non viribus suis, verùm ambitione solâ, consilia sua metiatur, quique adeò suam ipse potentiam aliquando destructurus sit: turpissimum veteratorem: cujus magnitudo fundamentis maximè ruinosis nititur, perfidiâ scilicet, omnisque generis improbitate: Tyrannum omnibus tàm domi quàm foris execratum; perjurum denique impiumque; Diis, paritèr atque hominibus, invisum, quemque omninò perdituri sint, modò eorum vindictam exequi quisquam voluerit. Concludit Orator certam, eamque unicam, rationem istius Colossi evertendi in eo sitam esse, ut quæ malè habent in præsenti rerum administratione corrigant, ut, privatis dissensionibus compositis, Reipublicæ saluti consulant, publicisque sumptibus omnes, juxta suas quisque facultates, ad communem hostem subvertendum unanimitèr conspirent.

DEMOSTHENIS
OLYNTHIACA I.
VULGÒ AUTEM SECUNDA.

Cùm multis ex rebus, Athenienses, perspici mihi posse videtur deorum immortalium benevolentia declarata erga *hanc* rempublicam, tùm verò maximè ex præsenti rerum statu. Quòd enim hostes Philippi extiterint ii, qui et finitimam ei regionem tenent, et potentiâ nonnullâ præditi sunt, et, quod omnium maximum est, de hoc bello ita sentiunt, ut omnem quæ cum illo fiat reconciliationem, primùm infidam, deinde patriæ suæ exitiosam esse putent, admirabile quoddam ac divinum prorsùs beneficium esse videtur. Illud igitur jam providendum erit, Athenienses, ne ipsi de nobis pejùs mereri, quàm fortunâ, videamur. Nam turpe, imò potiùs omnium turpissimum, fuerit, non modò urbes et loca, quæ aliquando tenuimus, palàm abjicere, verùm etiam à fortunâ comparatos et socios et occasiones.

II. Ac Philippi quidem vires recensere, Athenienses, et ejusmodi oratione ad officium faciendum vos exhortari, non consultum esse existimo. Quamobrem? Quia quicquid eâ de re dixeris, id, ut ei aliquid afferre laudis, sic nobis res non præclarè administratas exprobrare, videtur. Quò enim is plura supra dignitatem suam gessit, eò admirabilior apud omnes habetur: vos quanto deteriùs quàm decuerat usi rebus estis, tanto majorem ignominiam suscepistis. Hæc igitur omittam. Etenim, si quis verè consideret, Athenienses, hinc eum videat magnum esse factum, non à semetipso. Proinde quas ille res acceptas iis referre debeat, qui ex ejus commodo rempublicam administrârunt, quosque vos suppliciis coercere deceat, nunc non esse video narrandi locum. Quæ autem etiam præter hæc se offerunt, et vobis omnibus utilissima sunt auditu, et magno, Athenienses,

illi esse probro apparebit, si qui rectè æstimare velint; ea dicere conabor.

III. Eum igitur perjurum et perfidum vocare, sine demonstratione facinorum, convicium esse inane quis jure dicat. Quæ autem unquam gessit, ea recenseri ac coargui omnia brevi posse, et mihi quidem duabus de causis utilia esse dictu, videntur: tùm ut illum, id quod res est, improbum esse constet: tùm ut qui Philippi timore attoniti sunt, quasi is superari non possit, videant, eum percurrisse omnia, quibus dudum homines ludificatus in hanc magnitudinem excrevit, et ad ipsum accedere finem res ejus. Equidem, Athenienses, valdè ducerem et ipse formidabilem esse, et admirabilem Philippum, si honestis eum crevisse rationibus viderem. Nunc verò, cùm rem diligentèr considero, reperio, *eum* nostram primò simplicitatem, cùm Olynthios quidam hinc repulêrunt, orationem apud nos habituros, eò quòd se Amphipolim nobis traditurum, et arcanum illud quod aliquando jactabatur confecturum, diceret, pellexisse: Olynthiorum deinde amicitiam *sibi adjunxisse*, expugnandâ Potidæâ nostro oppido, et, ereptam nobis prioribus sociis per injuriam, illis tradendo: Thessalos nunc postremò *sibi conciliâsse*, promittendo, se eis Magnesiam traditurum, et recipiendo, se Phocense bellum pro eis gesturum. Denique nemo est eorum qui ipso usi sunt, quem non deceperit. His enim artibus crevit, ut semper eorum, à quibus ignoraretur, imprudentiam circumveniret atque asciceret. Ut igitur per hæc altè ascendit, dum quisque aliquo se ab eo beneficio affectum iri putabat, sic per eadem hæc etiam dejici rursùs eum oportet, postquam compertum est, eum ad suam utilitatem referre omnia.

IV. In eo igitur loco res Philippi nunc sunt, Athenienses; aut prodeat aliquis, et mihi, ac potiùs vobis, ostendat, vel hæc à me non verè dici, vel qui antè decepti sunt, de reliquo ei fidem habituros, vel, contra ipsorum dignitatem, servitute oppressos Thessalos, nunc non teneri desiderio recuperandæ libertatis. Quòd si

quis vestrûm hæc quidem ita esse ducit, sed eum vi retenturum imperium opinatur, quòd loca, et portus, et alia ejus generis, præoccupârit: non rectè opinatur. Cùm enim benevolentiâ res componantur, et omnibus belli sociis eadem expediant, *tum* et conferre operam, et ferre ærumnas, et perseverare volunt homines. Si quis autem per avaritiam et improbitatem, ut ille, fit potens: prima quæque occasio et levis offensio omnia excutit et dissolvit. Non enim fieri, non fieri potest, Athenienses, ut per injurias, et perjuria, et mendacia stabilem quis potentiam comparet. Nam talia semel et ad breve tempus consistunt, et spe fortasse *atque opinione* efflorescunt, sed tandem patefiunt et ultrò collabuntur. Nam, meâ quidem sententiâ, ut ædium, et navis, et aliarum rerum ejus generis, infimas partes firmissimas esse oportet, sic etiam actionum principia et fundamenta vera et justa esse convenit. Id verò non inest nunc in rebus à Philippo gestis.

V. Itaque censeo à nobis et opem ferendam esse Olynthiis (quòd quò pulchriùs et celeriùs quis fieri jusserit, eò magìs mihi probabitur) et ad Thessalos legationem mittendam, quæ alios hæc edoceat, alios exhortetur: nunc enim Pagasas reposcere, et de Magnesiâ cum eo agere decreverunt. Illud tamen providete, Athenienses, ne verba duntaxat afferant legati nostri; sed ut opus aliquid ostendere possint, profectis vobis pro dignitate civitatis ad bellum, et ipsâ re susceptâ. Nam cùm omnis oratio, si res absint, frivolum quiddam habeatur et inane; tum verò maximè ea quæ à nostrâ urbe proficiscitur. Quantò enim expeditiùs eâ uti videmur, eò magìs ei diffidunt omnes.

VI. Ostendenda igitur est insignis conversio, et magna mutatio, conferendo tributo, militando, omnia alacritèr gerendo, si modò quisquam vobis fidem habere debeat. Quæ si voletis, ut convenit et oportet, absolvere; non solùm, Athenienses, fœderatos infirmos et infidos apparebit esse Philippo, sed etiam domesticum ejus imperium et copias laborare deprehendetur. Omninò etiam Macedonica potentia et imperium additamen-

ti vice non parvum sanè quiddam est; cujusmodi vobis aliquando fuit, imperatore Timotheo, contra Olynthios; atque iterùm, contra Potidæam Olynthiis visum est esse aliquid utrumque conjunctum: nunc Thessalos, laborantes, ac dissentientes, et conturbatos, idem contra tyrannicam (*Aleuadarum*) familiam adjuvit: denique nihil est opinor, quin, quantum vis parvis, additis viribus adjuvetur. Ipsum verò per se infirmum, ac multis malis est refertum. Etenim iste his rebus omnibus, ob quas magnum eum putes, bellis et expeditionibus, ruinosiùs etiam id, quàm suâpte naturâ fuerat, sibimet effecit. Neque enim putetis, Athenienses, iisdem delectari rebus et Philippum et populum ejus. Ille enim gloriam appetit, eamque rem admiratur, atque instituit, gerendis rebus, et periculis adeundis, nullum casum recusare, et hanc opinionem, ut ea perfecisse dicatur, quæ nullus alius Macedonum rex, vitæ securitati anteponit: ad hos verò illàrum rerum gloria nihil attinet; quin molestè ferunt, se assiduis illis sursùm deorsùm obeundis expeditionibus atteri, et continentèr ærumnas perpeti; ut qui nec rei dare operam, nec vivere domi suæ sinantur; neque etiam quæ lucrati sunt, quomodocunque potuerint, disponere possint, clausis propter bellum Macedonicis emporiis.

VII. Quomodo igitur vulgus Macedonum erga Philippum sit affectum, ex his facilè intelligitur. Qui autem cum eo versantur peregrini milites et satellites, opinionem illi quidem excitârunt, se admirandos esse ac strenuos bellatores: sed, ut ego è quodam in Macedoniâ nato audivi, optimæ fidei viro, nihilo sunt aliis præstantiores. Nam, etsi quidam inter eos viri sint rei militaris et pugnandi periti; eos, ut est ambitiosus, omnes ab eo repelli dixit, omnia volente facinora videri sua esse; præter enim cætera, et ambitionem viri esse immensam. Si quis autem modestus, aut alioquì vir bonus, quotidianam vitæ intemperantiam, et ebrietatem, et saltationes obscœnas ferre nequeat; eum negligi et nullo esse numero; reliquos autem quibus familiaritèr utatur, latrones esse, et adulatores, et ejusmodi homines qui inebri-

ati tales saltare saltationes non recusent, quales ego nunc apud vos dicere vereor. Perspicuum autem est, hæc esse vera. Etenim quos hinc omnes expellebant, ut præstigiatoribus multò nequiores, Calliam istum ministrum publicum, et ejus generis homines, qui ridiculis de rebus mimos commentantur, et obscœnas cantilenas in sodales suos componunt, ut rideatur: hos amat et secum habet. Quæ, tametsi parva quis existimet, magna sunt tamen, Athenienses, indicia, si quis verè cogitet, illius ingenii et infelicitatis. Verùm hæc nunc ejus successibus obscurantur, quandoquidem res secundæ magnam vim habent ad occultanda et obumbranda talia probra. At si paulùm impegerit: tùm in omnem ejus vitam et fortunas inquiretur. Id quod ipse, meâ quidem opinione, videtur, Athenienses, brevi ostensurus, si et Dii annuent, et vos voletis. Ut enim in corporibus nostris, dum valeas, nullum adeò sensum doloris afferunt singulæ partes labefactæ; sin in morbum incideris, omnia moventur, sive ruptum sit, sive luxatum, sive quid aliud vitiatum: sic et civitatum et tyrannorum, dum foris bella gerunt, obscura vulgò mala sunt; quando autem finitimum bellum conseritur, omnia elucescunt.

VIII. Si quis autem vestrûm, Athenienses, eò difficilem in oppugnatu Philippum esse putet, quòd fortunatum esse videat: utitur is quidem sobrii hominis cogitatione. Nam multum in fortunâ momenti est, ac ea potiùs sola in omnibus mortalium rebus dominatur. Ego tamen, si optio mihi detur, nostræ urbis fortunam (modò vos ipsi vel paululùm officio fungi velletis) illius fortunæ anteferrem. Multò enim plures vobis causas ad divinam benevolentiam obtinendam inesse video, quàm illi. Verùm sedemus, ut opinor, otiosi. Neque verò fas est, ut qui ipse ignavus est, vel amicos aliquid agere suâ causâ jubeat, nedum Deos immortales. Non igitur est mirandum, si ille, cùm ipse militet et laboret, et omnibus rebus intersit, et nullam vel occasionem vel horam prætermittat, vos, decreta facientes, atque cunc-

tantes, et *quid novi sit* sciscitantes, superet. Ego quidem hoc non miror : contrarium potiùs admiratione dignum esset, si nihil agendo nos, quod bellum gerentibus convenit, eum qui ubique officio fungitur vinceremus. Illud autem demiror, cùm olim vos Lacedæmoniis, Athenienses, bellum intuleritis pro communi Græcorum libertate; et multa sæpè privata emolumenta, quæ arripere licuit, sitis aspernati; utque alii jus suum obtinerent, vestras opes impenderitis, tributum conferendo, et pericula pro aliis adieritis, militando: nunc vos dubitare exire, et segnitèr conferre pro vestris privatis possessionibus: et cùm sæpè alios servaveritis, quâ universos, quâ singulos; vestris amissis opibus vos desidere: hæc miror: atque illud etiam, si vestrûm nemo reputare possit, Athenienses, quanto jam tempore cum Philippo bellum geratis; quidque vobis facientibus, omne id tempus præterîerit: nôstis enim hoc scilicet, cessantibus vobis, alios quosdam rem gesturos sperantibus, aliis alios culpantibus, accusantibus, rursùs sperantibus, eadem ferè quæ nunc agentibus, universum tempus abîisse. Deinde adeòne desipitis, Athenienses, ut, quibus rationibus è secundis adversæ res factæ sunt civitatis, iis ipsis speretis eas ex adversis fore secundas? At istud et incredibile est, et rerum naturæ contrarium: multò enim faciliùs, quæ habeatis, defendi solent omnia, quàm parari: Nunc possessionum veterum, nihil à bello est relictum, quod tueamur: sed de integro parandæ sunt. Vestrûm igitur ipsorum id jam officium est.

IX. Quare suadeo ut pecuniam conferatis, ipsi militetis alacritèr, neminem culpetis ante recuperatum imperium: ut tum ex ipsis factis facto judicio, et laude dignos honoribus, et maleficos pœnis, afficiatis: causasque item *deserendi belli ab Imperatoribus*, stipendio ritè persolvendo, præcidatis: neque enim fas est in aliorum facta acerbè inquirere, nisi in primis ipsi officium faciatis: Cur enim, O Athenienses,

putatis, duces omnes, quos mittitis, hoc fugitare bellum, et privata invenire bella? Si, quod res est, etiam de ducibus est dicendum: quòd hìc præmia, de quibus bellum geritur, vestra sunt: Amphipolis si capta fuerit, vos eam è vestigio recipietis: pericula autem sunt imperatorum privata, merces nulla: illic, ut pericula minora, sic emolumenta ducum sunt et militum, Lampsacus, Sigeum, navigia quæ spoliârint: id igitur quique sequuntur quod è re suâ est: vos autem, cùm in res intuemini parùm prosperas, præfectos arcessitis: ubì verò, factâ dicendi potestate, necessitates *relicti belli* audieritis, eos absolvitis. Nobis igitur id est reliquum, ut inter nos litigemus et dissideamus, aliis aliud sentientibus: respublica verò malè habeat. Olim enim, Athenienses, per classes tributa conferebatis; nunc per classes rempublicam geritis: Orator utrorumque dux est, et imperator illi subjectus, et trecenti qui suffragentur: reliqui attributi estis, alii aliis. His igitur nunc saltem relictis, vobisque ad vosmetipsos redeuntibus, tum dicendi, tum consultandi, tum agendi munus commune faciendum est: sin vobis imperandi aliquibus, tanquam regnum possideant, licentiam permiseritis: aliis instruendarum triremium, tributi conferendi, militandi, necessitatem imponetis: aliis *id negotii dabitis* ut contra hos decreta duntaxat faciant, aliâque re nullâ operam navent: nihil, quod usus postulat, unquam tempestivè geretur: semper enim ea pars, quæ affecta fuerit injuriâ, cessabit: tandem vobis id relinquetur, ut eos pro hostibus puniatis.

X. Quamobrem in summâ jubeo, ut omnes, pro suis quisque facultatibus, conferatis: ut omnes exeatis per vices, donec omnes militaveritis: ut omnibus iis qui prodeunt dicendi potestatem detis, et ex auditis optima amplectamini, non ea quæ hic vel ille dixerit: quæ si feceritis, non oratorem duntaxat in præsentiâ laudabitis, sed et postea vosmetipsos, rebus universis meliori loco, *quam quo nunc sunt*, constitutis.

LIBANII ARGUMENTUM

IN

OLYNTHIACAM

(JUXTA IPSUM) TERTIAM.

ATHENIENSES *Olynthiis auxilia miserant, quibus aliquid profecisse videbantur: quod cùm eis nuntiaretur, et populus gaudio exultabat, et oratores ad Philippum ulciscendum hortabantur. Demosthenes autem, veritus ne fiduciâ pleni, ut qui vicissent omnia, et auxilia satìs magna misissent Olynthiis, reliqua negligerent: eâ de causâ progressus, eorum arrogantiam retundit; et ad modestam cautionem animos traducit, dicens, quòd non de Philippi ultione nunc eis deliberandum sit, sed de salute sociorum: sciebat enim et Athenienses, et alios fortassè nonnullos, cùm suas res retinendi curam suscipiant, de ulciscendis adversariis minùs laborare. In hâc oratione illud etiam consilium de theatrali pecuniâ attingit apertiùs, et leges postulat abrogari, quæ mulctam imponant iis, qui decernerent, ut ea fieret militaris, quò suadere optima liceat. Monet eos denique, ut ad majorum æmulationem excitentur, et ipsi cives militent; graviterque objurgat et populum, eo tempore remollescentem atque effœminatum; et magistratus, ut qui non rectè præsint reipublicæ.*

ARGUMENTUM SECUNDÆ OLYNTHIACÆ EX TOURRELLO.

Superioris *orationis is fuerat eventus, ut Demosthenis, valdè licet adversante Demade, sententia vicerit. Itaque ad Olynthios defendendos, quibus, quum tanta eos premeret necessitas, quæ ad universam item Græciam spectabat, à nemine alio auxilium fuit, triginta triremes, militumque duo millia, Charete duce, miserant Athenienses. Hæc verò subsidia neque Philippi progressum impedire, nec eum à consiliis initis poterant divertere. Itaque in Chalcidem profectus plurima ibì loca occupat, Zeiram castellum expugnatum diruit, omnibusque per totam ipsam regionem magnum sui terrorem injicit. Olynthii igitur, quippe qui maximè peterentur, quibusque gravissimæ ab eo calamitates imminerent, secundò Athenas mittunt, qui nova illinc subsidia implorent. Demosthenes eorum postulato strenuè patrocinatur, evincitque debere Athenienses, cùm gloriæ tùm utilitatis causâ, ratum probatumque id habere. In eo maximè hærebat res, quod ad sumptus suppeditandos pertinebat: quarè Orator vehementèr invehitur in perniciosum istum morem militaris pecuniæ in ludos publicos insumendæ. Ad textum rectè intelligendum necessè est, ut res altiùs repetatur. Igitur sciendum est, eodem ardore Athenienses, quo Græcis naturale erat spectacula omnis generis appetere, ad theatrum confluxisse; nec rarò ad plagas etiam et verbera devenisse, modò ut locum alterius occuparent, modò ut tuerentur suum. Magistratus, huic malo medicinam adhibere quùm studerent, ut venalia*

in posterum essent loca edixêre, utque duos quisque obolos Theatri Architecto penderet, ad præstandam ei pecuniam quam in antecessum erogaverat; custodes etiam portæ ut ponerentur curabant; itâ ut plures non intrarent quàm quos facilè capere posset Amphitheatrum. Qui primi venerint, iis quocunque vellent licitum est considere. Itaquè sola ipsorum diligentia quo sederent ordine præfinivit; quique uno die repulsi fuerant, se postero die spectandi spe consolabantur. Quùm verò, ex eo quòd venalia essent loca, pauperiores cives oppressi viderentur, omnem iis querelæ aut invidiæ causam præripere studebant: atqui id cum ærarii damno factum est, quod, cùm commune esset omnium, ut eum cùm pauperibus tùm divitibus sumptum suppeditaret constitutum est. Insana hæc prodigentia aliis corruptelis viam patefecit, moremque introduxit variis publicos reditus prætextibus dissipandi Exindè evenit, ut Athenienses, voluptatibus dediti, ad militiæ labores perferendos prorsùs remollescerent; etiamque peregrinis militibus, ex quibus eorum exercitus conflatus erat, stipendia præbere parùm curarent. Eubulus, princeps ejus factionis quæ Demostheni adversabatur, quò populi captaret benevolentiam, istam duorum obolorum de publico solutionem perpetuam esse voluit, legemque sanxit, quæ capitalem ei pœnam minitabatur, qui auctor esset ut illud à populo beneficium detraheretur. Demosthenes huic legi abrogandæ instat, quippe quæ gravamini sit optimis civibus, quos propter eam necessè est, aut fideli consilio dando sui capitis periculum adire, aut timidâ reticentiâ patriæ suæ perituræ turpitèr deesse. Quod superest orationis, explicatione haud indiget.

DEMOSTHENIS OLYNTHIACA II.

VULGÒ AUTEM TERTIA.

I. Non idem statuere possum, Athenienses, cùm in res intueor, et in orationes quas audio. Nam orationes quidem de ulciscendo Philippo haberi, res autem eò progressas, video, ut, ne ipsi prius infortunium feramus, sit providendum. Nihil igitur aliud nisi errare mihi videntur ii, qui ista dicunt, cùm argumentum tractent prorsùs ab hâc vestrâ deliberatione alienum. Ego verò aliquando licuisse civitati, et sua tenere tutò, et Philippum ulcisci, præclarè memini: meâ enim ætate, non olim, contigerunt hæc utraque: nunc autem sic arbitror, satìs esse nobis, si hoc primum anteverterimus, ut socios conservemus: horum enim salus si in tuto collocata fuerit, tum et quâ ratione illum ulcisci possitis, dispicere licebit: antequàm autem principium rectè constituatur, supervacaneum esse duco de fine ullum facere verbum.

II. Ac tempora quidem hæc, Athenienses, si unquam nunc in primis, magnam solicitudinem et prudentiam requirunt: ego verò, non quid in hisce rebus suadendum sit, difficillimum esse duco: sed illud dubito, quo sit pacto, Athenienses, apud vos de eis dicendum: persuasum enim habeo, quantum coràm audivi et intellexi, in plerisque vos frustrari negotiis, propter officii vestri neglectum, non ex inscitiâ: quarè peto à vobis, ut me, si paulò liberiùs verba fecero, feratis; et id spectetis, an vera dicam, eâque de causâ, ut reliqua fiant meliora: videtis enim, ex eo, quòd quidam ad gratiam conciones habent, res nostras in omnem progressas esse calamitatem: necessarium autem existimo, pauca vobis ex iis quæ facta sunt in memoriam revocare.

III. Meministis, Athenienses, nunciatum fuisse vobis, Philippum in Thraciâ, tertio aut quarto abhinc anno, Heræum oppidum obsidere: tunc igitur mensis erat September. Multis autem verbis et tumultu facto apud vos, decrevistis ut quadraginta triremes deducerentur: utque, qui infra annum ætatis essent quintum et quadragesimum, *eas* ipsi conscenderent, utque talenta sexaginta conferrentur. Pòst, eo anno elapso, Junius, Quintilis, Sextilis *erat:* eo vix tandem mense, confectis *Cereris* mysteriis, Charidemum cum decem navibus vacuis ablegâstis, et quinque talentis argenti: ut enim nunciatum fuit Philippum ægrotare, et esse mortuum, (nam uterque rumor afferebatur,) nihil jam opus esse auxilio rati, omisistis, Athenienses, expeditionem: erat autem ea ipsa occasio: nam si tunc illò auxilia misissemus, ut strenuè decreveramus, non molestus nobis nunc esset Philippus, tum conservatus.

IV. Quæ igitur tum facta sunt, ea infecta fieri non possunt. Nunc autem alterius belli offertur occasio. Quænam hæc? *Ea* propter quām et harum rerum mentionem feci, ne eadem vobis usu veniant. Quomodò igitur hoc utemur, Athenienses? Nisi enim omni robore, quantum potestis, *Olynthiis* opem tuleritis, spectate, ut à vobis omnia ex Philippi commodo, quasi ejus duces essetis, administrata erunt. Ii erant Olynthii quorum aliquæ vires essent: et ita se res habebat, ut neque Philippus hos invadere auderet, neque hi Philippum; fecimus nos et illi pacem inter nos. Erat id tanquam impedimentum quoddam Philippo, et incommodum, urbem magnam velut in statione esse, ad eum primâ quâque occasione infestandum, nobis reconciliatam; in eum concitandos *eos* homines omnibus modis existimavimus: et, quod omnes tum dictitabant, id nunc perfectum est quomodocunque. Quid ergo supersit, Athenienses, nisi ut opitulemini fortitèr et strenuè, equidem non video: præter enim

eam, quam ex cessatione et negligentiâ caperemus, ignominiam, non parùm etiam ea quæ secutura sunt metuenda esse video: dum quidem et Thebani ità erga nos animati sunt, ut sunt, et Phocenses pecuniâ destituuntur: et Philippum, ubì ea quæ nunc agit expedîerit, nihil futurum sit quod impediat, quominùs ad hæc se negotia convertat. Verùm si quis vestrûm eousquè cessare in officio instituit, is propè videre vult calamitates, cùm liceret eas aliis in locis ortas procul audire: et quærere sibi adjutores, cùm nunc ipsi liceret alios adjuvare: nam eò tandem rem esse redituram, si hæc neglexerimus, ferè omnes satìs scimus.

V. At auxilium esse ferendum, dixerit aliquis, omnes statuimus, et feremus: quomodò autem *ferendum sit*, id dicito. Ne verò miremini, Athenienses, si quid præter vulgi opinionem dixero: legumlatores constituite: per eos autem legumlatores nullam sancite legem, (sunt enim vobis satìs multæ,) sed eas quæ vos in præsentiâ lædunt abrogate; istas autem dico, et non dissimulantèr *dico*, quæ sunt de theatrali pecuniâ, et de his qui merent nonnullas: quarum illæ militarem pecuniam, iis qui domi manent, ad spectacula distribuunt; hæ verò eos qui militiam detrectant indemnes constituunt: deinde etiam iis, qui officio fungi volunt, desperationem injiciunt. Postquàm verò hæc sustuleritis, et viam optima consulendi tutam præbueritis: tum qui ea scribat, quæ omnes è republicâ esse scitis, quæritote. Priusquàm autem hæc acta sint, ne putetis, aliquem, dum vobis optimè consulat, à vobis interire velle: neminem enim reperietis; præsertìm cùm id unum ex eo futurum sit, ut et qui ea dixerit ac scripserit per injuriam mulctetur; nec rebus quicquam consulatur, sed optima suadendi studium magìs etiam in posterum, quàm nunc est, reddatur periculosum. Ac postulandum est, ut eas leges abrogent isti ipsi, qui tulerunt: non enim æquum est, gratiâ, quæ totam civitatem læsit, illos frui, qui tum tulerunt: odium autem, per

quod cum omnibus nobis meliùs ageretur, ei qui nunc optima suaserit esse fraudi: priusquàm autem hæc ritè comparata fuerint, nequaquàm, Athenienses, apud vos quenquam velitis esse tantum, ut, hisce legibus à se violatis, pœnas non det: aut adeò vecordem, ut in evidens malum semetipsum conjiciat.

VI. Quin nec illud vobis ignorandum est, Athenienses, decreta nullius esse momenti, nisi et hoc accesserit, ut ea quæ decernantur nos alacritèr facere studeamus: nam si eam vim decreta haberent, ut aut vos ad officium faciendum compellere, aut ea quæ continent perficere, possent; neque vos multa decernendo *tam* pauca, vel nihil potiùs, effecissetis: neque Philippus tam diu se insolentèr gessisset: neque enim per decreta quidem stetisset, quo minùs olim pœnas dedisset: sed hæc non ita se habent: actiones enim, ut orationibus et suffragiis ordine posteriores, ita vi priores sunt et potiores. Hoc igitur adjungendum est, reliqua præstò sunt. Nam qui prudentèr dicere possint, sunt apud vos, Athenienses: vosque omnium acutissimi estis ad ea quæ dicuntur percipienda, quin et *eadem* exequi nunc poteritis, si rectè facietis. Quod enim tempus, quamve occasionem, Athenienses, meliorem hâc quæritis? aut quando ea, quæ fieri debent, agetis, si nunc non agetis? Nonne omnia vobis homo loca præripuit? quòd si et hâc terrâ potietur, *nonne* rem omnium turpissimam admittemus? Nonne quibus, si bellum gererent, strenuè nos opitulaturos spospondimus, hi nunc bello petuntur? Nonne hostis est? non vestra tenet? non barbarus? quid non denique? Sed, per Deum immortalem, si hæc omnia reliquerimus, et ei tantùm non, ad ea obtinenda, operam navaverimus, tum autores harum rerum qui sint quæremus? Neque enim nos in causâ esse fatebimur: satis hoc ego scio. Nam et in belli periculis fugientium nemo seipsum accusat, sed tum ducem, tum commilitones, et quosvis potiùs: ut vincerentur

tamen, per omnes eos profectò factum est qui fugerunt. Manere enim licuisset ei, qui alios accusat. Quod si facerent singuli, vicissent. Ita nunc non suadet aliquis optima? surgat alius, et sententiam dicat, non illum criminetur. Alius quispiam meliora dicit? ea facite diis approbantibus. At ea jucunda non sunt? nulla hæc dicentis culpa est: nisi, cùm vota essent facienda, non fecerit. Nam paulo momento temporis, omnia, in unum tanquam fascem colligata, quæ velis, optare facile est: at *optimam sententiam* amplecti, cùm de negotiis consultatio instituitur, non æquè promptum est; sed utilissima jucundissimis, si utraque obtineri nequeunt, sunt præferenda.

VII. At si quis theatralem pecuniam nobis relinquere possit, et alios sumptus ostendere militares, nonne is potior? dixerit aliquis. Assentior equidem, si quis sit *qui hoc fecerit*, Athenienses. Sed miror, si cui mortalium unquam aut evenit, aut eveniet, cùm ea, quæ habet, in res supervacaneas insumpserit, ut iis, quæ non habet, ad res necessarias abundet. Sed magnum istis rationibus, ex uniuscujusque voluntate nimirùm, præsidium est. Quare omnium est facillimum seipsum decipere. Quod enim quisque vult, id etiam sibi fingit. Sæpe autem natura rerum alia est.

VIII. Ista igitur ita considerate, ut res patiuntur: tum et militare poteritis, et stipendium habebitis. Non sanè prudentium, neque generosorum, hominum est, omissis, ob pecuniæ inopiam, militaribus officiis, hujusmodi dedecora facilè perpeti, aut contra Corinthios quidem et Megarenses, arreptis armis, proficisci: Philippo autem Græciæ civitates diripiendas relinquere, propter inopiam commeatûs, quo exercitus sustentetur. Atque hæc non temerè dicere institui, ut quorundam è vobis odium suspiciam (neque enim ita demens aut infelix ego sum, ut, cùm nullâ spe publici fructûs, privatum mihi odium quæram) sed boni civis esse duco, reipublicæ salutem orationis jucunditati ante-

ponere. Nam qui majorum nostrorum temporibus *publicè* dicebant, eos audio, quemadmodùm fortassè vos etiam *accepistis* (quosque etiam omnes, qui *nunc* conciones habent, laudare, parum verò imitari, solent) hâc ratione et hoc instituto in republicâ gerendâ uti solitos: Aristidem illum, Niciam, eum qui idem mecum nomen habuit, Periclem. Ex quo autem exorti sunt *novi* isti oratores, qui vos, Quid cupitis? Quid scribam? Quâ vobis re gratificabor? interrogant: præsentis voluptatis et gratiæ *causâ*, reipublicæ negotia quasi propinata pereunt, et talia eveniunt: itaque istorum res omnes præclarè se habent, vestræ turpitèr.

IX. Atqui considerate, Athenienses, quæ capita rerum, et superiorum et horum temporum, commemorari possint: brevis autem erit, et nota vobis oratio. Non enim alienis vos utentes exemplis, sed domesticis, Athenienses, felices fieri licet. Illi igitur, quibus non adulabantur oratores, quos non ita amabant ut vos isti nunc, quinque et sexaginta annos Græcis volentibus imperârunt; amplius decies mille talenta in arcem congesserunt; et regem hujusce Macedoniæ dicto audientem habuerunt, sicut æquum est parere Græcis Barbarum; et multa præclaraque trophæa, terrâ marique parta, erexerunt, cùm ipsi militarent; et soli mortalium eam rerum gestarum gloriam, ad quam nullus invidiæ pateret aditus, reliquerunt. Ac in tuendâ Græciâ fuêre tales. In ipsâ verò urbe spectate quales, et publicis et privatis in rebus, se præbuerint. Publicè igitur ædificia et ornamenta talia et tanta instruxêre nobis fanorum, et quæ his continentur donariorum, ut à posteris superari nequeat illorum excellentia: Privatìm autem adeò modesti fuerunt, tantâque curâ institutum reipublicæ observârunt, ut si quis fortè vestrûm Aristidis et Miltiadis, et illius ætatis illustrium hominum, ædes novit quæ sint, vicini ædibus nihilo esse splendidiores videat. Neque enim rei familiaris amplificandæ gratiâ rempublicam gere-

bant, sed quisque sibi rem communem augendam esse putabat. Ex eo autem quòd res Græcorum fidelitèr, religionem Deorum immortalium piè, commercia inter ipsos æquabilitèr, administrabant, non injuriâ magnam sibi felicitatem pepererunt. Tunc igitur ad hunc modum, dum illi, quos dixi, summæ reipublicæ præerant, se res habuerunt. Nunc, dum boni isti præsunt, quis rerum vestrarum status est? Idemne, aut omninò similis? Ac cætera quidem taceo, cùm multa proferre possim. Sed quanquam in tantam incidimus solitudinem, quantam videtis omnes, cùm et Lacedæmonii perîerint, et Thebani occupati sint, et cæterorum nemo tantas vires habeat, ut nobiscum de principatu contendere ausit; cúmque nobis liceret et privata nostra sine periculo tenere, et reliquorum controversias disceptare: tamen nostris agris spoliati sumus, et plusquam mille et quingenta talenta nullo cum fructu insumpsimus; et quos in bello socios paravimus, hi pacis tempore perîerunt, et hostem contra nosmetipsos tantum instruximus. Alioqui progrediatur aliquis, et mihi dicat, Unde, nisi per nosmetipsos, ita sint auctæ opes Philippi? Sed heus tu, si vitiosa hæc sunt, at urbanarum rerum status est melior. Ecquid autem dici queat? Num propugnacula, quæ dealbamus? et viæ, quas reficimus? et fontes? et nugæ? Eos, quæso, intuemini, quorum hæc acta sunt in republicâ: quorum alii è mendicis repentè facti sunt divites, alii ex obscuris clari, nonnulli privatas ædes publicis ædificiis splendidiores extruxerunt: et quantò respublica plus detrimenti cepit, tantò res istorum factæ sunt ampliores. Quæ igitur causa est horum omnium? et cur tandem se omnia tum præclarè habuerunt, et nunc haud rectè? Primùm quòd et populus, cùm ipse militare auderet, dominus erat magistratuum, omnesque reipublicæ facultates in suâ potestate habebat: et benè secum agi putabant cæteri omnes, si à populo aut magistratum, aut honorem, aut beneficium aliquod, con-

secuti essent. Nunc contrà, omnes reip. facultates penes sunt magistratus, eorumque arbitrio geruntur omnia: vos populus enervati, et pecuniâ, sociis, spoliati, famuli et additamenti vicem obtinetis: contenti, si theatrales pecunias vobis impertiant; aut buculas fortè miserint; et, quod est omnium abjectissimum, cùm ea vobis dantur, vestra quæ sunt; gratiam etiam habetis *quasi beneficia in vos conferantur*. Qui verò vos in hanc urbem *tanquam carcerem* inclusêre, ad talia vos alliciunt, et cicurant, ut vos ad nutum paratos habeant. Neque verò, meâ quidem sententiâ, fieri unquam potest, ut magnos et generosos animos sumant ii, qui parvis et vilibus rebus occupantur. Nam qualiacunque hominum studia fuerint, talibus eos et animis esse præditos necesse est. Hæc, mediusfidiùs, haud mirabor, si mihi, qui dixerim, plus apud vos nocuerint, quàm ipsis harum rerum auctoribus: neque enim semper apud vos omnibus de rebus liberè loqui licet, idque ego vel nunc licuisse miror.

X. Quod si nunc saltem, moribus istis relictis, militare, et, ut vestra dignitas postulat, rem gerere volueritis, atque istis domesticis opibus velut instrumentis utemini ad externa bona *comparanda;* fortassis, Athenienses, fortassis perfectum aliquod et magnum bonum consequemini, talibus lucellis repudiatis, quæ cum cibis, quos dant ægrotis medici, conferri possunt. Etenim ut illi neque vires augent, neque emori patiuntur; sic et ista, quæ vos nunc percipitis, neque tanta sunt ut justam utilitatem aliquam afferant; neque vos, iis despectis, ad alia converti patiuntur, sed alimenta sunt vestrûm omnium socordiæ. Tune ergo stipendium facere jubes? inquiet aliquis. Sanè: et è vestigio eundem esse ordinem omnium, Athenienses, ut partem quisque reipublicæ capessat, quæque res civitati opus fuerit, in eâ suam operam strenuè navet. Licet agere otium? Cùm domi manes, melior est tua conditio, quòd ad nullum turpe facinus inopia te compellit. In-

cidit hujusmodi quippiam, quale nunc? De istis ipsis emolumentis pro patriâ, ut æquum est, militabis. Estne vestrûm aliquis extra ætatem *militarem?* Is quæ nunc sine ordine capit, ad nihil utilis, ea in æquabili ordine accipiat, omnia inspiciens et administrans quæ sunt agenda. Ad summam, neque detraxi quicquam, neque addidi, præter pauca; confusione sublatâ, rempublicam in ordinem redegi: eodem accipiendi, militandi, judicandi, et id agendi, quod pro ætate quisque potest, quodque tempus postulat, ordine instituto. Nusquam ego dixi, nihil agentibus ea esse distribuenda, quæ functuris officio debentur: neque ipsos desidere, omnique consilio destitutos otium agere, quódque alicujus *vestri imperatoris* peregrini milites vicerint, audire. Hæc enim nunc fiunt. Neque reprehendo eos qui reip. inserviunt; sed pro vobis ipsi ea debetis agere, propter quæ alios honoratis: neque cedere statione virtutis, Athenienses, quam vobis majores, magnis periculis partam, reliquerunt. Ferè dixi quæ conducere putem. Vos autem ea amplectamini, quæ et reipublicæ et vobis universis profutura sunt.

Athenienses Charidemo, qui, licèt alienigena esset, (quippe Oreo, EubϾ oppido, oriundus,) eorum tamen exercitui in Hellesponto præfuit, in mandatis dederant Chalcidem, quæ pagus Thraciæ est, nec longè ab Olyntho distat, suppetias ire. Is itaque quater mille pedites, equitesque centum et quinquaginta illò deduxerat; iisque Olynthiorum copiis conjunctis, Pallenen, (Macedoniæ peninsulam versus Thraciam,) Bottiamque, (regionem Chalcidi confinem, quæque, inter alias urbes, Pellam quoque, regni Macedoniæ caput, continebat,) depopulabatur. TOURRELLUS.

LIBANII ARGUMENTUM

IN

OLYNTHIACAM

(JUXTA IPSUM) PRIMAM.

Olynthus *Thraciæ fuit urbs, eam Græci tenuerunt, oriundi Chalcide; quod est Eubœæ oppidum, Atheniensium colonia. Multa porrò et præclara Olynthii, ut et cum Atheniensibus, qui Græcis imperârunt olim, et item cum Lacedæmoniis, bella gesserunt: ac magnam tandem adepti potentiam, inter cognatas civitates excelluerunt. Non parva enim in Thraciâ Chalcidicæ gentis multitudo fuit. Pòst, initâ cum Philippo rege Macedoniæ societate, Olynthii cum eo primùm Atheniensibus arma intulerunt: iaque partim ob Anthemuntem oppidum acceptum, de quo inter Macedonas et ipsos contentio fuerat, partim ob Potidæam, quam Philippus, expugnatam ereptamque Atheniensibus, Olynthiis tradiderat. Tandem suspectum habere cœperunt regem, quòd et magna ejus subitaque incrementa, et parum fidum esse ingenium, viderent. Observato igitur tempore, quo is peregrè abesset, missis legatis, pacem cum Atheniensibus fecerunt, in quo ictum cum Philippo fœdus violabant. Pacti enim fuerant, se communitèr bellum et gesturos cum Atheniensibus, et, si aliud visum esset, communitèr composituros. Philippus autem, jampridem causam contra eos quæritans, tum verò hanc nactus, bellum eis, ut fœdifragis, et cum hostibus suis amicitiæ fœdere conjunctis, infert. Quarè hi legatos Athenas mittunt ad petendum auxilium, iis Demosthenes patrocinatur, et opem ferre jubet Olynthiis, quòd in eorum salute sit*

posita securitas Atheniensium. Nunquam enim Philippum, salvis Olynthiis, in Atticam venturum: Athenienses autem facultatem habituros esse navigandi in Macedoniam, atque in eâ gerendi belli: sin urbs hæc à Philippo subacta fuerit, apertam esse viam regi ad invadendum Athenienses. Negat autem Philippum tam superatu esse difficilem, quàm putetur; ut animos contra eum faciat Atheniensibus. Disserit etiam de pecuniâ publicâ: suadetque ut à spectaculis ad militiæ usum transferatur. Ac morem, quo Athenienses quondam sunt usi, minùs notum, explicari necesse est. Cùm olim non saxeum esset apud eos theatrum, sed ex ligneis tabulis coassatum, omnesque locum occupare properarent, et verberibus et vulneribus etiam interdum alii alios afficiebant. Quod magistratus Atheniensium prohibituri, venalia fecerunt loca, ut nemo, nisi binis obolis numeratis, ad spectandum admitteretur. Ne verò pauperes eo sumptu premi viderentur, constitutum fuit, ut è publico binos illos obolos quisque acciperet. Quæ consuetudo, indè orta, eousquè processit, ut non eo nomin duntaxàt acciperent, sed prorsùs omnem pecuniam publicam distribuerent. Undè etiam ad militiam segnes facti sunt: quam enim pecuniam olim propter expeditiones è publico in stipendium accipiebant, eam tum in spectaculis et festis domi partiebantur: nolebant igitur jam egredi, et subire pericula: sed et legem sciverant de theatrali hâc pecuniâ, quæ mortem minitaretur ei qui auctor esset, ut ea in veterem ordinem reponeretur, fieretque militaris. Quarè Demosthenes cautè hanc consilii partem attingit, seque ipse interrogans, Tune jubes, ut hæc militaris fiat? respondet, Minimè verò equidem. Atque hæc de theatrali pecuniâ. Disserit orator etiam de urbanis copiis: ipsis civibus esse militandum, non, sicuti solebant, per milites peregrinos opem ferendam, censens; eam enim causam esse asserit, cur res malè geratur.

ARGUMENTUM
TERTIÆ OLYNTHIACÆ,
EX
TOURRELLO.

HÆC *oratio, eodem quo duæ superiores titulo inscripta, in ejusdem etiam argumenti tractatione generalitèr versatur. Olynthii, vehementèr à Philippo pressi, quibusque ad illud usque tempus, conductitiis militibus, malè ab Atheniensibus succursum fuerat, novas petebant copias, non ex mercenariis, sicutì anteà, et peregrinis conflatas, verùm ipsis Atheniensibus; qui sincero, cùm suæ gloriæ, tum communis causæ, studio animati sint. Ex hâc occasione, Demosthenes expendit, quanti iis momenti sit, ut Olynthum incolumem servent, quippe quæ ultimum sit ipsarum Athenarum propugnaculum. Quoniam igitur vicini mali formido eorum aliquandò industriam acuit, quibus ne maxima quidem pericula, modò sint longinqua, terrorem incutere possent; propterea Orator, summâ vocis contentione, aquas clamat, tanquam ad restinguendum bellum, cujus jam per Atticam, atque circa ipsius caput, scintillæ volitant. Deindè, quò cautiorem adhuc expeditionis successum reddat, quàm necesse sit, ut militiæ munera per se obeant, ostendit; postremò, ut indicet, quâ certissimè ratione in hujusce belli apparatum sumptus possint suppeditare, rursùs iis de militari pecuniâ instat; ad eum verò modum ex quo intelligatur, prioribus ipsius admonitionibus non eum, quem par erat, successum obtigisse. Athenienses, sub Charete duce, subsidio misêre septendecim triremes, cum bis mille peditibus, equitibus verò trecentis, iisque omnibus, sicuti Olynthii petierant, Atheniensibus.*

DEMOSTHENIS
OLYNTHIACA III.
VULGÒ AUTEM PRIMA.

I. Si, quibus de rebus in hoc tempore deliberatis, Athenienses, *in his* quid è republicâ futurum sit, explicetur, multis *id* arbitror divitiis vos esse prælaturos. Quod cùm ita sit, æquum est, ut ultro et alacritèr *omnes* eos, qui consilium dare volunt, audiatis. Etenim non solùm si quid utile meditatus quis venerit, id debetis, cùm audieritis, amplecti: verùm etiam vestræ fortunæ esse puto, ut multa opportuna dictu subitò nonnullis in mentem veniant; ita ut facile vobis sit ex omnibus utilia deligere.

II. Præsens igitur tempus, Athenienses, tantùm non editâ voce clamat, vobismetipsis esse curam rerum illarum suscipiendam, si modò ullam vestræ salutis curam habeatis. Nos verò, nescio quomodo, mihi esse videmur erga illas animati. Sunt autem, quæ mihi quidem videantur *hæc*, et auxilia jam esse decernenda, et quàm celerrimè esse comparanda, ut hinc (*urbanis copiis*) opem feratis; et non idem admittatis, quod etiam priùs; et legatos mittendos esse, qui hæc dicant, et rebus intersint: quippe quòd hoc maximè timendum est, ne Philippus (ut est homo callidus, et in observandis rerum momentis sagax,) partim concedendo, ubi res ita tulerit, partim minitando, (quâ quidem in parte non immeritò illi fides habebitur,) partim nos et absentiam nostram criminando, de summâ rerum intervertat aliquid, et ad sese transferat.

III. Verum illud peropportunè cadit, Athenienses, ut quod summo Philippi rebus præsidio est, idem sit etiam vobis utilissimum. Nam quòd is solus omnia et arcana et aperta moderatur, ac simul et dux est, et dominus et quæstor, et ipse ubique adest exercitui, in eo ad res bellicas celeritèr et tempestivè conficiendas

longè vobis antecellit; pacificationi autem, quam cum Olynthiis libentèr faceret, *hæc* adversantur. Certò enim sciunt Olynthii, se non jam de gloriâ, nec de agrorum aliquâ parte, verùm ne evertatur patria sua, atque in servitutem redigatur, bellum gerere; nôrunt etiam quomodo cum Amphipolitis egerit, qui urbem ei tradiderant, et cum Pydnæis, qui *in urbem eum* receperant. Denique meâ quidem sententiâ, omninò rebuspublicis infida *res* est regia potestas, præsertim verò si sint finitimæ.

IV. QUÆ cùm ita esse intelligatis, Athenienses, cætera quæ decent omnia, vobis cogitanda esse affirmo, ut velitis et excitemini, belloque, si unquam, nunc certè maximè incumbatis: nec pecuniam tantùm promptè conferatis, sed et ipsi militetis, nec in vobis quicquam desiderari patiamini. Nulla enim jam ratio vobis, nulla excusatio, quominùs officio fungi velitis, relinquitur: nam quod omnes jactabatis, Olynthios in Philippum esse concitandos, id ultrò nunc accidit: eâque ratione, quâ maximè vobis expediat; nam si vestro impulsu bellum suscepissent, socii fortassè parùm firmi, atque ad tempus in eâ sententiâ, fuissent. Quoniam antem eum ob illata sibi crimina oderunt, firmas eos probabile est cum eo, propter ea quæ et metuunt et perpessi sunt, gerere inimicitias. Quarè non negligenda est talis oblata occasio: neque committendum, ut idem vobis accidat, quod sæpè jam priùs accidit. Si enim nos, cùm, defensis Eubœensibus, rediremus, atque Hierax et Stratocles Amphipolitæ, hoc suggestu conscenso, vos solvere, atque oppidum in fidem accipere, juberent, pari studio privatis rationibus nostris consuluissemus, ac salutem Eubœensium tutati eramus; et Amphipolim tum obtinuissetis, et omnibus, quæ deindè secuta sunt, negotiis fuissetis liberati. Rursùs, cùm Pydnam, Potidæam, Methonem, Pagasas, cætera, (ne singulis commemorandis immorer,) obsideri nunciaretur, si tum harum urbium vel uni primæ, alacritèr, et, ut decuerat, opem tulissemus ipsi, faciliore et multò humiliore nunc uteremur Philippo. Nunc,

dum præsentia semper amittimus, et futura suâ sponte se rectè habitura opinamur, et auximus, Athenienses, Philippum nos, et tantum effecimus, quantus nemo unquam fuit rex Macedoniæ. Nunc autem venit occasio. Quæ? Hæc quam offerunt Olynthii ultrò civitati, nullâ priorum illarum deterior.

V. Ac si quis (ut mihi quidem videtur) liberalitatem erga nos divinam rectè æstimet, is, tametsi multa non ita sint ût deberent, magnam tamen diis gratiam sit habiturus, idque jure ac meritò. Nam quòd multa bello amisimus, id negligentiæ nostræ acceptum referre jure possis. Quòd autem neque olim hoc factum, et ostensa jam nobis est quædam societas quæ sit idonea cladibus hisce depellendis, modò uti velimus, divinæ benevolentiæ beneficium equidem interpretor. Sed perinde fit, scilicet ut et in parandâ pecuniâ, si quis eam quam acceperit etiam servârit, magnam habet fortunæ gratiam: sin imprudens consumpserit, unà consumpsit et accepti à fortunâ beneficii memoriam. Sic etiam in rebus gerendis, qui occasionibus non rectè usi sunt, ii, tametsi boni quippiam divinitùs obtigit, haud meminerunt. Ex ultimo enim eventû, de iis quæ præcesserunt, omnibus fit plerumque judicium. Quapropter vobis ea quæ restant, Athenienses, magnæ curæ esse debent, ut, his vitiis correctis, impressam ob res sic administratas infamiæ notam exteramus. Quòd si hos quoque homines destituerimus, Athenienses, atque ille Olynthum everterit; dicat mihi aliquis, Quid restet, quod illum, quominùs eat quò velit, remoretur?

VI. Nunquis vestrûm cogitat, Athenienses, et spectat, quibus *tam* magnus evasit rationibus, infirmus cùm esset initio, Philippus? Primùm Amphipoli captâ, posteà Pydnâ, mox Potidæâ, denique Methone, postremò Thessaliam invasit. Demùm, quum Pheras, Pagasas, Magnesiam, omnia suo arbitratu composuisset, in Thraciam abîit. Deindè ibi regibus aliis ejectis, aliis constitutis, in morbum incidit: ex eo paululùm recreatus, non ad socordiam se deflexit, sed statim Olynthios

est aggressus. Ejus autem in Illyrios, ad Pæonas, et adversus Arymbam, et quò non? prætereo expeditiones. Quid ergo, inquiet aliquis, ista nobis commemoras nunc? Utrumque ut cognoscatis, Athenienses, et sentiatis, tum projicere singulatim semper aliquid rerum, quàm non expediat: tum perpetuam in rebus gerendis alacritatem, quâ erga omnes Philippus utitur: præ quâ fieri non poterit, ut, rebus gestis contentus, in otio se contineat. Qui si in eâ sententiâ erit, ut augendo semper opes suas, et gloriam augendam censeat, nos autem nullius rei curam constantèr et seriò suscipiemus; considerate, quem tandem harum rerum exitum fore sit sperandum. Quis vestrûm, per Deos, adeò socors est, qui nesciat, bellum inde ad nos venturum, si neglexerimus? Verùm id si fiat, vereor, Athenienses, ne quemadmodum ii, qui temerè pecuniam magno fœnore mutuo sumunt, atque, illâ paulisper locupletati, pòst etiam patrimoniis evertuntur; sic et nobis segnitiem nostram magno constitisse appareat; et dum ad voluptatem omnia referimus, in necessitatem tandem veniamus, multa, eaque gravia, quæ minimè vellemus, faciendi, deque agris nostris sit dimicandum.

VII. Ac reprehendere quidem, dixerit forsan aliquis, esse facile et cujusvis; quid autem de his rebus statuendum sit pronunciare, id esse consiliarii. Ego verò, quanquam illud non ignoro, sæpe vos non iis qui sunt in culpâ, sed his qui postremi sententiam dixerint, irasci, ubi quid ex sententiâ non evenerit: non tamen arbitror meæ privatæ salutis ita habendam esse mihi rationem, ut quicquam dissimulem, quod è re vestrâ futurum esse ducam. Censeo igitur, duobus vos oportere modis rebus succurrere, tum urbes Olynthiorum tuendo, et milites, qui id agant, mittendo; tum regnum ejus vastando, et triremibus, et militibus aliis. Quòd si alterutrum neglexeritis, vereor ne irrita sit futura expeditio vestra. Sive enim, agrum suum à vobis diripi vexarique passus, ipse interim Olynthum subegerit, videns rem domi in tuto esse, assidebit et ducet bellum, mo-

râque obsidionis eos superabit. Auxilia igitur et magna et bipertita esse oportet. Ac de auxiliis hæc statuo.

VIII. Quod autem ad pecuniam comparandam attinet, est, Athenienses, pecunia vobis, quanta omnium mortalium nemini, militaris: eam verò vos, sic ut vultis, capitis. Quam si militantibus restitueritis, nullo erit opus commeatu; sin minus, opus erit, vel nullus potiùs satis erit commeatus. Quid igitur? dicat aliquis, Tune autor es, ut ea sit militaris? Ego verò nequaquàm. Equidem conscribendum exercitum censeo, et propterea militari pecuniâ opus esse, et unam esse rationem, eandem et faciendi et accipiendi quæ oporteat. Eam verò vos ita capitis, ut festa celebretis, et res ferè nullas geratis. Reliquum igitur id est, scilicet, ut omnes tributum conferant; si multis opus erit, multum, sin paucis, parùm. Omninò certè pecuniis est opus, nec sine his quicquam potest ritè administrari. Indicant etiam alias alii comparandæ pecuniæ rationes; è quibus eam vos sequamini, quæ maximè conducere videbitur, et rerum curam, dum occasio adest, suscipite.

IX. Illud etiam est operæ pretium, cogitare et reputare, quo in loco nunc sint res Philippi. Neque enim (ut videatur, et dici possit, re non satis consideratâ,) status ejus hoc tempore præclarus est, aut pulcherrimus. Neque intulisset ille hoc bellum unquam, si gerendum fore censuisset; nam tum primo statìm impetu se omnem rem confecturum sperabat: quam spem falsam habuit. Hoc igitur primùm illum turbat, cùm præter expectationem evenerit, et magnam illi movet ægritudinem. Deinde motus etiam Thessalorum. Nam hi quidem, naturâ nimirùm, et semper, omnibus mortalibus infidi fuerunt. Quales autem sunt, tales eos nunc et ille cum primis experitur. Decreverunt enim Pagasas ab eo reposcere, et Magnesiam muniri vetuerunt. Præterea quosdam audivi ego, qui dicerent, non concessuros ei Thessalos posthàc portoriorum et vectigalium usum-fructum, quòd Thessalorum rempubli-

cam inde sustentari, non ea intercipi à Philippo, oporteat; quâ pecuniâ privatus si fuerit, in arctum admodùm ei stipendia peregrini militis redigerentur. Jam Pæonem et Illyrium, cæteros denique omnes, existimandum est sui juris et liberos, quàm servos, esse malle. Insueti enim sunt cuiquam parere, et homo importunus est, ut aiunt: neque profectò id incredibile fortassis est. Nam res secundiores, quàm par est, temeritatis occasionem incautis præbent. Quarè sæpe videtur parta tueri bona esse difficilius, quàm parare. Statuetis igitur, Athenienses, incommoditates illius vestras esse commoditates, et occasionem strenuè urgebitis, nec legatos duntaxat mittetis, quò mittendi sunt, sed et ipsi militabitis, et alios omnes concitabitis. Nam si Philippo talis contra nos daretur opportunitas, et bellum prope nostros fines oriretur, quàm cupidè putatis eum in nos invasurum! Et nonne pudeat vos, si nec ea quæ ipsi ferretis, si posset ille, datâ occasione, facere audeatis?

X. Præterea ne hoc quidem vos prætereat, Athenienses, nunc optionem dari vobis, utrum vos illìc oporteat bellum gerere, an apud vos illum? Si enim Olynthiorum opes manserint incolumes, vos illìc pugnantes, cùm illius regnum vastabitis, tum securè hâc vestrâ terrâ fruemini. Sin illas Philippus occupârit, quis eum porrò huc ire prohibebit? Thebani? Ne sit dictu acerbius, etiam expeditè unà irrumpent. An Phocenses? Illi ne sua quidem, sine vestris auxiliis, tueri possunt. Aut alius quispiam? At hercule nolet. Omnium certè absurdissimum fuerit, si, quæ nunc, etiam cum stultitiæ reprehensione, tamen eloquitur, ea datâ potestate non faceret. Quantum autem intersit, hìc an illìc bellum geratur, verbis nihil opus esse arbitror. Si enim oporteret vos ipsos triginta duntaxat dies foris esse, et quæ alendo sunt exercitui, ea è nostri agri proventibus petere, (etsi nullus inquam hostis in eo versaretur,) id damnum quod ii vestrûm, qui agros colunt, admitterent, majus fore totius belli superioris

impensis arbitror. Quòd si quæ hostiles copiæ venerint, quantæ clades erunt metuendæ! Accedet protervitas, atque insuper ipsius rei dedecus, quod nullo minùs est detrimento, sanis quidem hominibus.

XI. QUARE omnia hæc in conspectu habentes, universi opem ferre, et bellum illuc amoliri, debent; divites, ut, pro multis, quæ Deûm benignitate possident, pauca impendentes, reliqua securè teneant: juvenes, ut, in Philippi regno partâ bellandi peritiâ, formidabiles incolumis patriæ custodes fiant: oratores, ut in reddendis rationibus administrationem suam facilè tueri possint. Nam ut eæ res erunt quæ vobis evenient, ita et vos de actis eorum judicabitis. Quæ utinam bonæ sint, et officio fungantur omnes.

Philippus, anno insequenti, Olynthum cepit. Eam omnia Atheniensium subsidia, et conatus, à domesticis ipsius hostibus tueri non poterant: duo enim ejus cives, Euthycrates et Lasthenes, eam prodiderunt. Ita Philippus, largitionibus viâ factâ, miseram urbem ingreditur, diruitque: partem civium servituti addicit, partem venumdat; neque alitèr quàm crudeliori mortis genere proditores à cæteris distinguit. Olynthii, sicutì jam annotavimus, Philippi indignationem subierant, quòd duos fratres ejus, qui ex altero conjugio ei supererant, per misericordiam receperant. Eorum scilicet, quasi competitorum, pertæsus; quippe quos in partem regni Macedonici ipsa quodammodo natura vocare videbatur; se prorsus ab iis liberare voluit, sicuti anteà tertium de medio sustulerat; atque ita demum barbaras animi sui suspiciones tranquillavit. Igitur Olynthum obsidet, expugnat, exscinditque; fratres olim destinato supplicio tradit, prædâque ingenti paritèr et parricidii voto fruitur.* TOURRELLUS.

*Amyntas, Philippi pater, ex Eurydice tres filios suscepit, Alexandrum, Perdiccam, et Philippum, (Alexandri Magni patrem,) filiam etiam Euryonem: ex Cygneâ autem Archelaum, Archideum, Menelaum.

INDEX
IN
DEMOSTHENEM.

A.

Δ.

Λ.

N.

Π.

T.

Υ.

ΤΕ'ΛΟΣ.

LONDINI:
TYPIS RICARDI TAYLOR,
M.DCCC.XXVI.

ALERE FLAMMAM.